[illegible] DR. DUJARDIN

EX
LIBRIS
CHARLES
V. D.
ELST

Frank Kacmarcik

(a series of dialogues with the [illegible])

a2

Ut valeas lcõr in opere iſto ci
tius invenire q̄d requiris hec tibi
concapitulatio breviter demõſtra
bit quis unde in ſingulis collatio
nib9 diſputaverit

Collatio abbatꝭ moyſi de deſti
natione et fine monachoꝝ ·I·

Eiuſdē de matre virtutū diſcre
tione ·ij·

Abbatꝭ paſnucij de trib9 voca
tionū generib9 · tribuſq; renūciatio
nib9 monacho neceſſarijs ·iij·

Abbatꝭ danielis de concupiſcen
tia carnis ⁊ ſpūs ·iiij·

Abbatis ſerapionis de octo vi
cijs principalibus ⁊ eorum reme
dijs ·V·

Abbatꝭ ſereni de anime mobili
tate et ſpūalib9 nequicijs ·Vi·

Eiuſdē ſcđa de lapſu diaboli ⁊
angelorū et eorū impugnatione
erga hōines ·Vij·

Abbatꝭ theodori de nece ſcōꝝ
et de duplici temptationum gene
re ·Viij·

Abbatis yſaac de oratione et
de diuerſis conpunctionum gene
ribus ·Ix·

Secda eiuſdē de inſtitutione o
rationis perpetue ⁊ de mobilitate
ſeu ſtabilitate cogitationū ·X·

Abbatꝭ cheremonis de perfecti
one ·Xi·

Scdā eiuſdē de caſtitate ·Xij·

Tercia eiuſdē de grā dei et li
bero arbitrio ·Xiij·

Abbatꝭ neſterotꝭ de ſpūali ſci
entia ·Xiiij·

Scda eiuſdē de diuinis cariſma
tibus ·Xv·

Abbatis ioſeph · de amicicia
Xvi·

Secunda eiuſdē de diffinien
do ·Xvij·

Abbatꝭ piamon· de tribus ge
nerib9 monachoꝝ ·Xviij·

Abbatꝭ iohānis· de fine cenobi
te ⁊ heremite ·Xix·

Abbatꝭ pinufij· de penitentie fi
ne· et ſatiſfāonis iudicio ·Xx·

Abbatis theone· de remiſſione
quinq̄geſime ·Xxi·

Scda eiuſdē de nocturnis illu
ſionib9 Xxij·

Tercia eiuſdē de anamarte
to·i·de impeccātia ·Xxiij·

Abbatꝭ abrahe· de mortificatio
ne ·Xxiiij·

Prologus caſſiani ſup collatio
ones patrū ad leonciū et elladiū
epōs· In nomine domini ihū criſti
dei noſtri feliciter·

Debitū quod bea
tiſſimo pape caſ
tori in eorū volu
minū prefatiōe
promiſſum eſt q̄
de inſtitutꝭ ceno
bioꝝ et de octo principaliū vicio
rum remedijs xij. libellis domino
adiuuante digeſta ſunt: in quo te
nuitas nr̄i ſuffiat ingenij: vtcūqꝫ
ſaratū eſt. Uiderint ſane quid ſup
hoc vel illius vel noſtri fuerit exa
minis equitate perpēſum: vtrū in
reb9 tam pfūdis tāqꝫ ſublimib9
et q̄ in vſū ſtili vt arbitror antea
non fuerunt. dignum aliquid cog
nitione veſtra. omniūqꝫ ſanctorum
fratrum deſiderio conſcripſimus.
Nūc aūt quia derelinquens nos
pōtifex ſupradictus migrauit ad
criſtū: has interī decem collatio
nes ſūmoꝝ patrū id eſt anachori
tarū qui in heremo ſcitica morabā
tur: quos ille incōparabili flagrās
ſtudio ſanctitatis. ſimili ſibi iuſſe
rat ſermone conſcribi. non perpen
dens p̄ multitudine caritatꝭ q̄nto
infirmas ceruices pōdere p̄grauā
ret. vobis potiſſimmū o beatiſſi
me leonti. et ſancte frater elladi
credidi cōſecrandas. Alter ſiquidē
veſtrū memorato viro. et germani
tatꝭ affectu: et ſacerdocij dignita
te: et qd̄ hijs maius eſt ſancti ſtu
dij feruore cōiunct9 hereditario iu
re fraternū debitū depoſcit. alter
anachoritarū inſtituta ſublimia:
non ut quidā preſumptio aggreſſus eſt
pſūptione ſectari: ſꝫ legitimū doc
trine tramitē ſancto ſpū ſuggerēte
pene anteq̄ diſceret apphendens
nō tam ſuis adinuentionib9. q̄ il
lorū traditionib9 maluit erudiri.
In quib9 nunc m̄ in portu ſilencij
conſtituto. inmenſū pelagus ape
ritur. vt ſcꝫ de inſtituto atqꝫ doctri
na tātoꝝ viroꝝ. quedā tradere au
deam memorie lr̄aꝝ. Tāto enim
profūdioris nauigationis pericu
lis. fragilis ingenij cymba iactan
da eſt: quātū a cenobijs anachore
ſis. et ab actuali vita q̄ in cōgrega
tionib9 exercetur contēplatio dei
cui illi ineſtimabiles viri ſemp in
tenti ſūt. maior atqꝫ ſublimior eſt.
Ueſtrū igitur eſt conatus noſtros
pijs orōnibus adiuuare: ne aut
tam ſācta materia impito quidē.
ſꝫ fideli ſermone pmenda periclite
tur i nobis: aut rurſus i eiuſdem
materie abiſſis obruatur nr̄a ruſti
citas. Proinde ab exteriore ac viſi
bili monachorū cultu quē i priorib9
digeſſim9 libris ad inuiſibilē inte
rioris hōminis habitū traſeam9: et
de canonicarū orōnū modo. ad illi
us quā aplūs p̄cipit orōnis perpe
tue iugitatē aſcendat eloquiū: vt
quiſquis iam ſupioris operis lāo
ne iacob illi9 intelligibilis nomē
carnaliū vicioꝝ ſupplantatione p
meruit nūc etꝫ nō tam mea q̄ pa
trū inſtituta ſuſcipiens: diuine iam
puritatꝭ intuitu. ad meritū et vt i
ita dixerī dignitatē traſiens iſtrahe
lis. quid in hoc quoqꝫ pfectonis

culmine dicat obſeruare· ſimiliť in
ſtruatur· Obtineant itaqꝫ orõnes
veſtre ab eo qui dignos nos vľ vi
ſu eoꝝ vľ diſcipulatu vľ conſortio
iudicauit: vt nobis eauĩdẽ tradi
tionũ memoriã plenã ⁊ ſermonẽ
ad dicendũ facilẽ cõferre dignetur
quo tã ſancte eos· tãqꝫ integre ꝗ̃
ab ipſis accepimꝰ explicãtes : ip
ſos quodãmõ ſuis inſtitutis incor
poratos· et qđ maius eſt latino diſ
putãtes eloquio vobis exhibere
poſſimꝰ· Hoc ſane volumꝰ ante
omĩa: tã harũ collationũ ꝗ̃ ſuperi
orũ voluminũ ꝑmonitũ eẽ lectorẽ:
vt ſi qua forte ĩ hĳs ꝓ ſtatus ſui ⁊
ꝓpoſiti q̃litate · ſiue ꝓ vſu ⁊ ꝯũſa
tioẽ cõmuni: vľ impoſſibilia puta
uerit eſſe ľ dura· nõ ea ſcđm ſue fa
cultatꝭ modulũ: ſꝫ ſcđm dignitatẽ
⁊ perfectionẽ loquentiũ metiatur
Quorũ prꝰ ſtudiũ atqꝫ ꝓpoſitũ
mente concipiat· quo vere mortui
huic cõuerſationi mũdane: nullis
affectibus parentũ carnaliũ· nullis
actuũ ſecularium nexibus obligan
tur· deinde locoꝝ quoqꝫ in quibꝰ
cõmorãtur ꝯſideret qualitatẽ: qua
in ſolitudine vaſtiſſima cõſtituti· at
qꝫ ab vniuerſoꝝ mortaliũ conſor
tio ſeparati· et per hoc illuminatio
nem ſenſuũ poſſidẽtes ꝯtẽplan
tur vľ proloquũtur ea q̃ inexper
tis atqꝫ ineruditꝭ ꝓ conditione ⁊
mediocritate cõſuetudinis ſue· im
poſſibilia forſitan videbũtur· De
quibus tamen ſi quis voluerit ve
rã ꝓferre ſententiam ⁊ ptãi impleri
queant deſiderat experiri: feſtinet
prꝰ eorũ ꝓpoſitũ ſimili ſtudio ⁊
conuerſatione ſuſcipere: ⁊ tunc de
mũ ea que ſup̃ facultatẽ hõinis vi
debãtur· non ſolum poſſibilia· verꝫ
etiam ſuauiſſima deꝓhendet Sed
nũc iam ad collationes eorũ ⁊ in
ſtituta ꝓperemus·

Explicit ꝓlogus·

In hoc volumine ꝯtinẽtur· xxiiij·
collatioẽs caſſiani quarũ primas
· x · ſcribit ad elladiũ et leoncium·
vij· medias ad honoratũ ⁊ euche
riũ· vltimas· vij· ad iouinianũ mi
nerinũ leonciũ theodorum·

Incipiũt capl̃a collationis prime
abbatꝭ moyſi

De habitatione ſciti ⁊ ꝓpoſito
abbatꝭ moyſi ·I·
De interrogatioẽ abbatꝭ moy
ſi q̃rentꝭ qui monacho ſcopꝰ vľ q̃
ſit finis ·ij·
De reſpõſione nrã ·Iij·
De iterrogatioẽ abbatꝭ moyſi
ſup̃ ꝓpoſitione p̃dcã ·iiij·
De cõparatione eius qui deſti
nata ferire contẽdat ·V·
De hĳs q̃ abrenũciantes mun
do ad perfcõnem ſine caritate con
tẽdunt ·Vi·
De appetẽda trãquillitate cor
dis ·Vij·
De p̃ncipali conatu erga diuina
rum rerũ contẽplatioẽm ⁊ ſimilitu
dine marie et marthe ·Viij·
Interrogatio quõ efficientia vir
tutũ ñ cũ hõine perſeueret ·Ix·

Responſio q̄ non ſit eorū mer-
ces ſ actio ceſſatura ·x·
De caritat̄ ꝑpetuitate ·xi·
Interrogatio de perſeuerātia
ſpūalis theorie ·xij·
Reſponſio de direttione cordis
in deū et dei regno ⁊ de regno za
buli ·xiij·
De anime ꝑpetuitate xiiij·
De cōtemplando deo ·xv·
Interrogatio de cogitationum
mobilitate ·xvi·
Reſponſio quid poſſit mēs ſu
ꝑ cogitationū ſtatu· quid ve non
poſſit· ·xvij·
Comparatio aquarie mole et
anime ·xviij·
De tribus cogitacōnum noſtra
rum p̄ncipijs ·xix·
De diſcernendis cogitationi
bus ad ſimilitudīnē ꝓbabilis tra
pezete ·xx·
De illuſione abbat̄ iohannis
caplm ·xxi·
De quadripertita diſcretione
caplm ·xxij·
De ſermone doctoris ſcd̄m au
dientiū meritum xxiij
Expliciūt capitula

Incipit prima collatio abbat̄
moyſi de deſtinatione ⁊ fine·
Capitulum primum ·:·

Cum in heremo
ſcithi vbi mona
chorꝫ ꝓbatiſſimi
patres et omniū
ſanctorum mora
batur perfectio·
Abbatem moyſen qui inter illos
egregios flores ſuauius non ſolū
actuali verū eciam theorica virtu
te flagrabat· inſtitutione eius fun
dari cupiens expetiſſem· vna cum
ſancto abbate germano· cum quo
m̄ ab ipō tirocinio ac rudimēt̄ mi
licie ſpiritualis ita indiuiduū dein
ceps cōtuberniū tam in cenobio q̄
in heremo fuit ut cūcti ad ſignificā
dam ſodalitat̄ ac ꝓpoſiti nr̄i parili
tatem ꝓnūciarēt vnā mentē atqꝫ
aīam duob9 ineſſe corpib9· parit̄
qꝫ ab eodem abbate edificationis
ſermonē fuſis lacrimis poſcēmus
quippe cui9 hunc animi rigorē ma
nifeſtiſſime noueram9· vt niſi fide
liter deſiderātibus et cum omī cor
dis contritione q̄rentib9 nequaq̄
acquieſceret ianuā perfcōnis ape
rire· ne ſcꝫ ſi paſſim uł nolentibus
eam vel ſicientib9 tepide exhiberet
res neceſſarias· ⁊ q̄ ſolis perfectio
nem cupientib9 debet eſſe ꝯperte·
indignis et faſtidioſe ſuſcipientib9
pādere t· aut iactantie viciū aut ꝓ
ditionis crimen videretur incurre
re· tandē fatigatus p̄cibus noſtr̄
ita exorſus eſt·

Omnes inqt ⸿Caplm ij.
artes ac diſcipliē ſcopon
quēdā id eſt deſtinatoēm
⁊ telos id eſt finē ꝓpriū habet. ad
quē reſpiciens vniuſcuiuſ artis in
duſtrius appetitor. cūctos labores
⁊ pericula. atq; diſpendia equani
miter libēterq; ſuſtentat Nam et
agricola nunc torridos ſolis radi
os: nūc pruinas ⁊ glaciem nō de
clinans. terrā infatigabilr ſcindit
et indomitas agri glebas frequen
ti ſubigit vomere dū ſcopon ſeruat
vt eam cunctis ſentibus expurga
tam. vniuerſiſ graminibus abſo
lutā. in modū ſolubilis arene exer
cēdo cominuat finē id eſt perceptio
nem copioſarū frugū. et exuberāti
um ſegetū. non alias adepturū ſe
eſſe cōfidens. quo vel ipē deinceps
vitā ſecurius exigere: vł ſuā poſſit
amplificare ſubſtāciam. Referta e
ciam frugibus horrea libēter exhau
rit: eaſ putribus ſulcis inſtanti la
bore cōmendat pntem diminutio
nem futurarū meſſiū cōpēſatione
nō ſentiens. Illi eciā qui negocia
tionū ſolēt exercē commercia. etc nō
incertos pelagi timent caſus. non
vlla diſcrimina perhorreſcūt. dū ad
finem queſtus ſpe precij ꝓuocātur.
Necnō eciam hij qui milicie mū
dialis ambitione iſlāmantur: dū
ꝓſpiciūt honorū ac potētie finem.
peregrinationū exilia ac pericula nō
ſentiūt. nec pntibus erūpnis belliſ
franguntur. dū ꝓpoſitū ſibi digni
tatis finem cupiūt obtinere.

Habet ergo ⸿Caplm iij.
et nrā pfeſſio ſcopon ꝓpri
um ac finē ſuū: p quo la
bores cūctos nō ſolū infatigabilr.
verūeciam gratāter impēdimus.
Ob quē nos ieiuniorū inedia nō
fatigat: vigiliarū laſſitudo delectat.
lectio ac meditatio ſcripturarū conti
nuata nō ſatiat. labor eciam inceſ
ſabilis nuditaſ et oīm rerū priuacō.
horror quoq; huius vaſtiſſime ſolitudi
nis nō deterret. Ob quē vos ipſi
procul dubio parētū ſpreuiſtis affec
tū: ⁊ patriū ſolū ac delicias mūdi
tot ptrāſitis regionibus deſpexiſtis.
vt ad nos hōines ruſticos ⁊ ydio
tas. atq; in hoc heremi ſqualore
degentes peruenire poſſetis. Proꝑtē
qd reſpōdete inquit mihi q̄ ſit deſtina
tio veſtra vł finis. qui ad hec oīa
libētiſſime ſuſtinēda vos prouocat?
Et cū perſiſtēt nrām elicere ſup hac
interrogatione ſentētiā. reſpōdimus.
regni celorū cauſa hec cuncta tole
rari ⸿Caplm iiij.
Ad qd ille Bene inquit ac
gute de fine dixiſtis. Quis
vero debeat ſcopos eſſe noſter: id
eſt deſtinatio. cui iugiter inherētes
finē valeamus attigere: pius omnibus
noſſe debetis. Et cū ignorationem
cōfeſſi ſimplr fuiſſemus. adicit In
omni vt dixi arte ⁊ diſciplina pce
dit quēdā ſcopos. id eſt anime deſti
natio. ſiue inceſſabilis mentis intē
tio: quā niſi quis omī ſtudio perſeue
rātiaq; ſeruauerit. nec ad finē deſi
derati fructus poterit peruenire Nā

vt dixi agricola finem habēs ſecu
re copioſeq; viuendi in prouentu
ſegetum fecundarum· ſcopon id eſt
deſtinationem gerit· agrum ſuum
cunctis ſentibus expurgare· eum
q; vniuerſis infructuoſis vacuare
graminibus: nec aliter ſequentis
finis opulentiam adepturum ſe
eſſe confidit· niſi id quod vſu ob
tinere deſiderat quadam prius o
peris ac ſpei ſue racione poſſideat
Negociator q3 cōparandarū mercīū
deſideriū nō deponit per quod poſ
ſit queſtuoſi9 diuicias cōgregare:
quia fruſtra cōcupiſceret lucrū· niſi
viam qua ad id tēderet elegiſſet·
Et qui certis quibuſ3 dignitatibus
mūdi hui9 cupiūt honorari: cui ſe
officio vel ordini debeant manci
pare anteꝓponūt· ut per legitimū
ſpei tramitē: finem quoq3 valeāt
deſiderate dignitatis attingere Ita
q; et vie nr̄e finis quidē eſt regnū
dei Qui vero ſit ſcopos debet dili
genter inquiri Qui ſi nobis ſimiliter
ꝯpertus nō fuerit· fruſtra nitēdo fa
tigabimur· quia ſine via tendētib3
labor eſt itineris non perfectio· Ad
quod obſtupeſcentib9 nobis ſenex
intulit· Finis quidem noſtre pro
feſſionis vt diximus regnum dei
ſeu regnū celoꝝ eſt Deſtinatio ve
ro id eſt ſcopos· puritas cordis: ſi
ne qua ad illū finē impoſſibile eſt
quēpiā ꝑuenire· In hac ergo deſtina
tione defigentes nr̄e directiōis ob
tutus velut ad certā lineam curſū
rectiſſimū dirigam9· ac ſi paululū
q̄d ab hac cogitatio nr̄a deflexerit
ad cōtemplatiōem eius ilico reuer
tentes curſū eam velut ad quandā
normā rectiſſime corrigam9 Que
ſemꝑ om̄s conatus nr̄os ad vnū
hoc reuocās ſignū: arguit ſtatim ſi
a ꝓpoſita directione mens nr̄a vel
paululū deuiauerit·

Capitulum quintum·

Quemadmodū hij quib9
vſus eſt bellica tela tractā
di· cū ante regem mundi
hui9 artis ſue cupiūt peritiam de
monſtrare: in ꝑuiſſima quadā ſcu
tula· q̄ depicta in ſe cōtinet p̄mia·
iacula vel ſagittas intorq̄re cōten
dūt: certi q2 nō alias niſi deſtinati
onis ſue linea· ad finē poſſint deſi
derati p̄mij peruenire· Quo tamē
demū vtiq; potientur: cū ꝓpoſitū
ſcopō valuerint obtinere· Qui ſi
forte ab eoꝝ fuerit abſtract9 intui
tu· quātūlibet a recto tramite caſſa
imperitoꝝ deerret intētio· excediſſe
ſe tamen a diſciplinate linee direc
tiōe nō ſentient: quia nullū habēt
certū ſignū· quo vel peritiā directi
onis pbēt· vel arguant prauitatē
Et ideo cum inutiles in aera vacu
um effuderint iactus· in quo pecca
uerint in quo ve decepti ſint dijudi
care nō poſſūt: quippe quos nullū
accuſat indicium quantū a directio
ne diſceſſerīt· nec quo debeāt deni
repo corrigere vel reuocare lineam
diſcipline· docere p̄t paſſiu9 obtut9

Ita igit̄ et nr̄i ꝓpositi finis q̄dē ſe
cūdū aplm̄ vita eterna ē·ita eodē
ꝓnūciāte Habētes q̄dē fruc̄t veſtrū
in ſāctificatiōe; finē vō vitā eternā
Scopos vero eſt puritas cordis;
quā ſāctificatiōnē nō immerito nū
cupauit·ſine qua p̄dc̄us finis nō
poterit apphēdi Ac ſi dixiſſ; alijs
v̄bis Habētes quidē ſcopon veſtrū
in cordis puritate; finē vero vitā
eternā·De qua deſtinacōne alibi
docens nos idē btūs apl̄us; ipſū
nomē id eſt ſcopon ſignificāter ex
preſſit ita dicens·Que poſteriora
ſūt obliuiſcens·ad ea vero q̄ in an
te ſunt extēdens me·ad deſtinatū
perſequor brauiū ſuperne vocatio
nis domini·Quod euidēti9 in gre
co ponitur cata ſcopo ayocon id ē
ſcd̄m deſtinationē pſequor·Tan
q̄ ſi dixiſſ;·Hac deſtinatione qua
illa q̄ poſteriora ſūt obliuiſcor id
eſt anterioris hōmis vicia; ad finē
brauij celeſtis puenire ꝯtēdo Quid
quid ergo nos ad hunc ſcopon id
eſt puritatē cordis poteſt dirigere·
tota v̄tute ſectādū eſt Quidq̄d āt
ab hac retrahit vt pnicioſū ac nox
iū deuitandum·Pro hac enim v
niuerſa agim9 atq; toleramus·
ꝓ hac parētes·patria·dignitates
diuicie delicie hui9 mūdi ⁊ volup
tas·vniuerſa contēpnūtur·ut ſcil;
puritas cordis perpetua retineat̄
Hac itaq; nobis deſtinatiōe ꝓpo
ſita·ſemp actus nr̄i ⁊ cogitatiōes
ad eam retinēdā rectiſſime dirigen
tur·Que ſi p̄ oculis nr̄is iugiter

ſtatuta nō fuerit·non ſolū cūctos
labores nr̄os vacuos pariter atq;
inſtabiles reddēs; incaſſū eos ac
ſine vllo emolumēto cōpellet effū
di; ſ; etiam cogitationes omnes
diuerſas ſibiq; contrarias ſuſcita
bit Neceſſe eſt enim mentē quo re
currat·cui ve p̄ncipaliter inhereat
nō habētē·per ſingulas horas at
q; momenta·p incurſuū varietatē
mutari; atq; ex hijs q̄ extrīſecus
accidūt in illū ſtatū continuo trāſ
formari·qui ſibi p̄m9 occurrerit

Hinc namq; Caplm̄ vi·
eſt q̄ nōnullos mūdi hu9
maximas facultates·et
non ſolū multa auri ⁊ argenti ta
lenta verumeciam p̄dior; magnifi
centiā ꝯtēpnētes; poſt hec vidim9
ꝓ capello·ꝓ graſio·ꝓ calamo com
moueri·Qui ſi contēplatione cor
dis in deū fixam tenerēt nunq̄ uti
q; ꝓ puis rebus admitterēt quod
ne ꝓ magnis ac p̄cioſis incurrerēt
opibus eaſdē penitus abicere ma
luerūt Nam ⁊ plerūq; nōnulli tā
to zelo codicē ſeruant; vt eum ne
leuiter quidē legi uel contingi ab
aliquo ſinant Et inde occaſiōes
impaciē ac mortis incurrūt·vn̄ mo
nent ſtipēdia paciē ac caritatis acq̄rē
Cūq; omēs diuicias ſuas ꝓ criſti
amore diſperſerīt·priſtinū tamen
cordis affectū in rebus minimis
retētātes·et ꝓ ipis nōnunq̄ mobi
liter iraſcentes; veluti qui non ha
bent apoſtolicā caritatem ex omni
bus infructuoſi ſteriles; redduntur

Quod in ſpiritu beatus apoſtol9
p̄udens. ⁊ ſi diſtribuero inquit in
cibos pauperū oīs facultates me
as. ⁊ tradidero corpus meū ut ar
deam: caritatē aūt non habuero.
nichil m̄ pdeſt. Unde liquido cōp
batur perfectionē non ſtatī nudita
te nec p̄uatione oīm facultatū ſeu
dignitatū abiectione contingi niſi
preſto fuerit caritas illa cui9 apoſ
tolus menbra deſcribit. q̄ in ſola
cordis puritate ꝯſiſtit. Nā q̄d eſt a
liud nō emulari. nō inflari. nō irri
tari nō agere pperā. nō querē q̄ ſu
a ſūt. non gaudere ſup iniquitate.
nō cogitare malum. et reliqua. niſi
cor perfectū atq; mundiſſimū deo
ſemp offerre. ⁊ intactū a pturbatio
nib9 cūctꝭ cuſtodiē. Caplm̄ viȷ

Omnia igiē h9 rei grā gerē
da appetēdaꝫ ſūt nob̄. Pro
hac ſolitudo ſectāda eſt. p
hac ieiunia. vigilias labores. cor
poris nuditatē. lectionē ceteraſꝫ v
tutes debere nos ſuſcipere noueri
m9. ut ſcilicet per illas ab vniuer
ſis paſſionib9 noxiȷs illeſū parare
cor noſtrū ⁊ cōſeruare poſſim9. et
ad perfectionem caritatꝭ iſtis gra
dibus innitēdo cōſcendere. Et non
ppē has obſeruantias. ſi forte ho
neſta ac neceſſaria occupatione p̄
uenti ſollempnitate nrē diſtrictiōis
nō potuerim9 implere incidam9 in
triſticiam vl' iram vl' indignationē
ob q̄ expugnanda illud q̄d preter
miſſū eſt fueram9 acturi. Nō enim
tantū eſt lucrū ieiunȷ quantū ire
diſpendiū: nec tantus lectione ca
pitur fructus. q̄ntū cōtemptu frīs
incurritur detrimentū. Ea igitur
que ſequentia ſūt id eſt ieiunia. vi
gilie. anachoreſis. meditatio ſcrip
turarū diuinarū. ppter p̄ncipalem
ſcopū id eſt puritatē cordis q̄d eſt
caritas nos ꝯuenit exercere. ⁊ nō
ppter illa p̄ncipalē hanc perturba
re virtutē. Qua in nobis integra
illeſaq; durātē: nichil oberit. ſi ali
quod eoꝝ que ſequentia ſūt p ne
ceſſitate fuerit p̄termiſſū. Siqui
dem nec pderit vniūſa feciſſe. dēp
ta hac quā p̄dixim9 cauſa p̄ncipa
li. cui9 obtētu ſūt oīa peragenda.
Ob hoc enim q̄s ferramēta cuiuſli
bet artꝭ inſtituere ſibimet ac pparare
feſtinat: ut nō ea poſſideat ocioſa
nec ut emolumenti illi9 fructū qui
ſperatur ex ipſis in nuda inſtrumē
torū poſſeſſione cōſtituat. ſꝫ vt eo
rū miniſterio peritiam finē q; illi9
diſcipline cui9 hec adiumenta ſūt
efficaciter apphendat. Igitur ieiu
nia. vigilie. meditatio ſcripturaꝝ
nuditas ac p̄uatio oīm facultatū
non perfectio ſꝫ perfectionis inſtru
menta ſūt. quia nō in ipſis cōſiſtit
diſcipline illius finis. ſꝫ per illa p
nenit ad finē. Incaſſū igiē hec ex
ercitia molietur q̄ſq̄s hiȷs velut ſū
mo bono cōtētus. intētionē ſui cor
dis huc uſꝫ defixerit. ⁊ nō ad capi
endū finē ppter quē hec appetēda
ſūt oē ſtudiū v̄tutꝭ extēderit habēs
q̄dē diſcipline illi9 inſtrumēta. finē
vō in quo oīs fructus ꝯſiſtit ignorās

Quicq̄d igitur ꝑt iſtā mentꝭ nr̄e
puritatē tranquillitatēq; turbare:
q̄uis vtile ac neceſſariū videatur
vt noxiū deuitādū eſt. Hac enim
norma terrenarū peruagationum
oīm diſperſiones poterimꝰ euade
re: et deſideratū finem linea certe
directionis attingē ¶ Caplm viij.

Hic erga nos principalis
debet eſſe conatus. hec
immobilis deſtinatio cor
dis iugiter affectanda: ut diuinis
rebꝰ ac deo mens ſemꝑ inhereat
Quicquid ab hac diuerſū eſt: q̄̄
uis magnū. ſcd̄m tamen aut eꝭ
infimū aut certe noxiū iudicandū
eſt. Huiꝰ mentꝭ uł actus figura
eciam in euangelio per martham
ꝛ mariam pulcherrime deſig̃tur
Cū enim martha ſancto vtiq; mi
niſterio deſeruiret utpote q̄ ipſi do
mino eiuſꝫ diſcipulis miniſtrabat
et maria tātūmodo ſpūali intēta
doctrine iħu pedibꝰ inhereret: quos
oſculans bone ꝯfeſſionis liniebat
vngento. ꝓfertur tamē a domino
q̄ꝛ ꝛ meliorem elegerit ꝑtem: ꝛ e
am q̄ ab ea nō poſſꝫ auferri. Nam
cū laboraret martha pia ſollicitu
dine ac diſpenſatione diſtenta: ſo
lam ſe vidēs ad tantū miniſteriū
nō poſſe ſufficere: adiutoriū ſororꝭ
a dn̄o poſtulabat dicens. Domi
ne: nō eſt tibi cure q̄ꝛ ſoror mea re
liquit me ſolā miniſtrare: Dic er
go ei vt me adiuuet. Vtiq; nō ad
vile opus. ſꝫ ad laudabile eā mi
niſteriū ꝓuocabat. Et tamē quid
audit a dn̄o: Martha martha
ſollicita es. ꝛ turbaris erga plurima:
paucis vero opus eſt. aut eciam v
no. Maria enim bonā partē elegit:
q̄ nō auferetur ab ea. Videtis er
go principale bonū in theorica ſcꝑ
tura id eſt in contēplatione diuina
dn̄m poſuiſſe. Vnde ceteras vͥtu
tes licet neceſſarias ꝛ utiles ꝓnū
ciemus: ſecūdo tamen gradu cen
ſendas eſſe decreuimꝰ: quia vniu
ſe. huiꝰ vnius obtentu parantur.
Dicēs enim dominꝰ ſollicita es. et
turbaris erga plurima: paucis vero
opꝰ ē aut eꝭ vno. ſūmū bonū non
in actuali q̄uis laudabili opere ꝛ
multꝭ fructibꝰ habūdanti: ſꝫ in ſu
a contēplatione q̄ vere ſimplex ꝛ
vna ē collocauit. paucas opus eſſe
ꝓnūcians ad perfectam beatitudi
nem: id eſt illam theoricam q̄ pri
us in paucorꝫ ſeruatur ꝯſideratio
ne ſanctorꝫ. ad quorꝫ contēplatio
nem ꝯſcendēs is qui adhuc in ꝓ
fectu poſitus eſt. ad illud quoq;
qd̄ vnū dicitur. id eſt dei ſoliꝰ intu
itū ipō adiuuante perueniet: ut ſcꝫ
eciam ſanctorꝫ actꝰ ac miniſteria
mirifica ſupergreſſus. ſoliꝰ dei iā
pulchritudine ſcientiaq; paſcatur.
Maria ergo bonā ꝑtē elegit q̄ nō
auferetur ab ea. et hoc diligentiꝰ
intuendū eſt. Nam cū dicat. mari
a bonam ꝑtem elegit: licet taceat
de martha. ꝛ nequaq̄ eā vitupera
re videatur. illā tamē laudās hāc
inferiorem eſſe ꝓnūciat. Rurſū cū
dicat. q̄ nō auferetur ab ea: oſten

oſtendit q ab hac ſua portio poſſit auferri. Nec enim miniſteriū cor poralе cū hōme iugit poterit pma nere: illius vero ſtudiū nullo fine preſſus edocet poſſe finiri.

Capitulū nonū.

HIJ quod nos valde pmoti quid ergo dicim9 labor ie iunioꝝ. lectionis inſtantia. opera miſericordie. iuſticie. pietatꝭ. ⁊ hu manitatꝭ auferetur a nobꝭ: et non permanebūt cū auctoribus ſuis? Preſertim cū ipſe domin9 retributi one regni celoꝝ hijs operib9 re p mittat dicēs. Venite benedicti pa trꝭ mei poſſidete regnū paratū vo bis a cōſtitutione mūdi. Eſuriui e nim ⁊ dediſti michi manducare. ſi tiui: et dediſti m bibere et cetera. Quomō ergo auferētur hec. que introducūt factores ſuos in regnū celoꝝ?

Caplm decimū

Moyſes. nec ego dixi mer cedē boni operꝭ auferēdā: dicēte dnō. Qui potū de derit vni ex minimis iſtis calicē a que frigide tm̄ in nomine diſcipu li. amen dico vobis nō perdet mer cedē ſuā. Sed actionē dico quā vl necceſſitas corporalis vl impugna tio carnis ſeu mūdi hui9 inequali tas aminiſtrari exigit auferēdam. Nam lectionis inſtantia vl ieiuni oꝝ afflictio ad emūdacōnē cordis ⁊ caſtigatioēm carnis. in pn̄ti tm̄ mō vtilr exercētur: donec caro ꝯ cupiſcit aduerſus ſpm̄. Que non nūq ab hijs qui labore nimio ſeu egritudine corpis ſenio ve defeſſi ſūt. eciam in preſenti videmus au ferri nec ab homine poſſe iugiter exerceri. Quanto magꝭ ergo hec in futuro ceſſabunt. cum corrupti bile hoc induerit incorruptionem corpuſꝫ iſtud quod nunc aīale eſt ſurrexerit ſpūale? ⁊ ceperit caro iā nō eſſe talis vt adūſus ſpm̄ cōcu piſcat? De qb9 eciā btūs aplūs manifeſte pnūciat. corpalꝭ inqens exercitatio ad modicū vtilis eſt. pietas aūt q ſine dubio caritas in telligitꝭ ad oīa vtilis eſt. pmiſſi onē habēs vite q nūc eſt ⁊ future. Que ergo dicitꝭ ad modicū eſſe v tilis. manifeſte pronunciatur nec per omne tempus exerceri. nec ſū mā perfectionis per ſe ſolā laborā ti poſſe conferre. Modicum quip pe ad vtrūq referri poteſt: id eſt ad breuitatē temporꝭ qd ſcꝫ hōīni tā in pn̄ti q in futuro exercitatio corpalis coeterna eſſe nō poſſit. vl certe ad puitatē vtilitatꝭ q de car nali exercitatione conquiritꝭ. eo q afflictio corpalis inicia qdā pfect9 nō ipām pfcōnē caritatꝭ pariat. q pmiſſionē habet vite pn̄tꝭ ⁊ futu re. Et idcirco exercitia opm p̄dcō rū neceſſaria eſſe cenſem9. quia ſiꝫ ipſis ad caritatis faſtigia nō poſſꝫ aſcendi. Hec eciam q dicitꝭ opera pietatis ac miſericordie neceſſari a ſūt in hoc tempore: dū adhuc in equalis diuerſitas dnātur quoꝝ ne hic quidē expectaretur actio ⁊

nuſi inopū indigentiū infirmoꝝ q̄ꝫ
pars maxima redūdaret. q̄ iniq̄ta
te hōinū facta eſt eoꝝ ſcilꝫ qui ea
que omib⁹ a cōmuni creatore con
ceſſa ſunt. in ſuos tantū occupāt v
ſus: nec tamē vtenda tenuerunt.
Donec ergo in hoc mūdo inequa
litas iſta graſſatur: erit actio hec
neceſſaria ⁊ utilis exercēti. reſtitu
ens quidē bono affectui ⁊ pie vo
lūtati retributionem hereditatꝭ e
terne. Ipā vero in futuro ſeculo pa
rilitate regnante ceſſabit: cū iam
nō fuerit ineq̄litas, ꝓpē quā hec de
beant exerceri. ſꝫ cūcti ab hac multi
plia id eſt actuali operatione ad
caritatē dei. et diuinarū rerū contē
platioēꝫ perpetua cordis puritate
trāſibūt. Cui ſe hij quib⁹ cura eſt
uꝉ ſcientie uꝉ emendationi mentꝭ
inſiſtere. iam in hoc ſeculo conſtitu
ti elegerūt omi conatu ac viribus
mancipare: illi ſcꝫ ſemetipōs offici
o adhuc in carne corruptionis po
ſiti deputātes. in quo erūt corrup
tiōe depoſita ꝑmāſuri: ꝑuenietes
ad illā ꝓmiſſioēꝫ domini ſaluato
rꝭ qua dicitur. Beati mūdo corde
q̄m ipſi deū videbūt. Caplm xi.

Et quid miramini ſi illa
officia ſuperi⁹ conꝓhenſa
trāſibūt: cū ſanctus apoſ
tolus etiam ſublimiora ſpūs ſācti
cariſmata trāſitura deſcribat: ſolā
vō caritatē deſignꝫ ſīe fiē māſurā:
Siue inquit ꝓphetie euacuabun
tur. ſiue lingue ceſſabūt. ſiue ſcien
tia deſtruetur. De hac autē: cari
tas nūq̄ excadit. Omia nāq; dona
ꝓ vſu ac neceſſitate diſtribuuntur
ad tēpus: conſūmata diſpenſatio
ne mox ꝓcul dubio trāſitura: cari
tas vero nullo intercipietur tem
pore. Non ſolū enim in pnti mun
do vtilꝭ operatur in nobis: ſꝫ etꝭ
in futuro ſarcina corporee neceſſi
tatꝭ abiecta: efficatior multo atq;
excellentior permanebit: nullo vn
q̄ corrumpenda defectu: ſed per in
corruptioēm perpetuā flagratius
deo atqꝫ intenſi⁹ adheſura.

Capitulū duodecimū.

Germanus. Quis ergo
poteſt carne fragili cir
cūdatus ita eſſe huic the
orie ſemper affixus: vt nūq̄ cogi
tet de fratrꝭ aduentu. de viſitatio
ne infirmi. de opere manuū: certe
de huānitate peregrinis ꝉ aduenien
tibꝫ adhibenda: Poſtremo q̄s nō intē
pelletur corporis ipſius ꝓuiſione
vꝉ cura: Aut queadmodū mens
vꝉ in quo illi inuiſibili ⁊ incōꝓhen
ſibili deo valeat inſeperabiliter co
herere cupi⁹ edoceri. Caplm xiij.

Moyſes. Inherere quidē
deo iugiter ⁊ contēplatio
ni ei⁹: ⁊ queadmodū di
citꝭ inſeperabiliter copulari: impoſ
ſibile eſt homini iſta carnis fragi
litate circūdato. Verꝫ oportet nos
ſcire vbi nr̄e mentꝭ intētionē debe
amus habere defixam: et ad quā
deſtinationem ſemꝑ anime noſtre
reuocem⁹ intuitū. Quā cū potue
rit obtinere mens gaudeat: ⁊ a

qua diſtractā ſe doleat atq; ſuſpi
ret· totienſ ſe a ſūmo bono ſentiat
recediſſe: quociens ſe ab illo intui
tu dep̄hen derit ſepatā: fornicatio
nē iudicās vel momētaneū a cristi
ſepatione diſceſſū A quo cū devia
uerit paululū noſter obtutus: tur
ſū ad eū cordis oculos retorquen
tes: velut rectiſſima linea mentꝭ a
ciem reuocem9 Totū namq; in a
nime cōſiſtit receſſu· Vnde expulſo
dyabolo· ac nequaq̄ in ea iam reg
nantib9 vicijs: cōſequēter regnū
dei fūdatur in nobis· dicēte euāge
liſta Regnum dei non veniet cum
obſeruatione · neqꝫ dicent ecce
hic aut ecce illic eſt · amen enim
dico vobis· quia regnum dei intra
vos eſt · Intra vos vero nichil ali
ud eſſe poteſt q̄ ſcientia vel igno
ratio veritatis · et vl̄ viciorum a
micicia vl̄ v̄tutū· per q̄ aut diabo
lo aut cristo regnū param9 in cor
de· Cui9 eciam regni qualitatē de
ſcribit apoſtolus· ita dicēs· Non e
nim regnū dei eſt eſca aut potus:
ſꝫ iuſticia ⁊ pax ⁊ gaudiū in ſpiritu
ſācto· Itaq; ſi regnū dei intra vos
eſt· ⁊ ipſū regnū dei iuſticia ⁊ pax
⁊ gaudiū eſt· ergo qui in iſtis cō
moratur ſine dubio in regno dei ē
Et econtrario illi qui ī iniuſticia ⁊
diſcordia et triſticia mortē opante
verſātur· in regno dyaboli ⁊ in in
ferno ac morte ſunt cōſtituti Hijs
eni inditijs vl̄ dei vl̄ dyaboli diſc̄
nitur regnū · Et reuera ſi ſublimi
mentis intuitu cōſiderem9 ſtatū il

lū in quo degunt celeſtes ſupneq;
v̄tutes que vere in regno dei ſunt
quis ſtatus ali9 eē credend9 ē· q̄ p
petua iugiſꝫ leticia: Q̄d enim tam
ꝓpriū vere beatitudini tāq; cōueni
ens: q̄ trāquillitas iugꝭ ⁊ gaudi
um ſempiternū: Et ut hoc ipſū qd̄
diam9 ita eſſe nō mea cōiectura ſꝫ
ipſi9 domini auctoritate certius in
ſtruaris audi eum qualitatem ⁊
ſtatum regni illius apertiſſime de
ſcribentem Ecce inqt creo celos
nouos et terram nouam ⁊ non e
runt in memoria priora neqꝫ aſcē
dent ſuper cor · ſed gaudebitis et
exultabitꝭ vſꝫ in ſempiternum in
hijs q̄ ego creo Et rurſū Gaudiū
⁊ leticia inuenientur in ea· grāꝝ
actio et vox laudis: et erit menſis
ex menſe ⁊ ſabbatum ex ſabbato·
Et rurſū gaudiū ⁊ leticiā obtine
būt· fugietq; dolor ⁊ gemitus Et
ſi adhuc clari9 de illa cōuerſatioē
⁊ ātate ſcōꝝ vu̇ltꝭ agnoſcē· attēdi
te q̄ ad ipāꝫ iheruſalem voce domi
ni dirigantur Et ponā inquit viſi
tationē tuam pacē: et ꝓpoſitos tu
os iuſticiam· Non audietur vltra
iniquitas in terra tua: vaſtitas ⁊
cōtricio in terminis tuis· et occupa
bit ſalus muros tuos: et portas
tuas laudatio · Non erit tibi ſol
ad lucendum per diem: nec ſplen
dor lune illuminabit te · ſed erit
tibi dominus in lucem ſempiter
nam: et deus tuus in gloriam
tuam · Nec occidet vltra ſol tu
us ⁊ luna tua non minuetur:

ſed erit dominꝰ in lucem ſempiter
nā. et cōplebūtur dies luctus tui
Et idcirco btūs aplūs nō gnālit̄
neqȝ ſimpliciť omē gaudiū regnū
dei pnunciat: ſȝ ſignanter ac ſpeci
aliter illud ſolū qď in ſpū ſancto
eſt. Nouit enim eſſe aliud quoqȝ
vituperabile gaudium: de quo dr.
Mūdꝰ iſte gaudebit: ⁊ ve vob q̃ ri
detis qꝛ plorabitis. Regnū ſane ce
lorȝ tripliciť accipiēdū ē: aut quo
regnaturi ſunt celi. id eſt ſancti in a
lijs ſubditis. ſcď̄m illď Eſto tu ſup
quinqȝ ciuitates: ⁊ tu ſuper decē.
Illud quoqȝ qď dicitur ad diſcipu
los. ſedebitis ſup duodecim ſedes
iudicantes duodecim tribus iſra
el: aut ꝙ ipſi celi incipiant a criſto
regnari. cū ſcilicet omnibus ei ſub
iectis ceperit eſſe omia in omnibꝰ
deus: vel certe ꝙ in celis ſancti
ſint cum domino regnaturi. Quā
obrem in hoc corpe conſtitutus iā
nouerit vnuſquiſȝ illi ſe regioni vł
miniſterio deputādū: cuiꝰ in hac
vita ſemetipſū pticipē cultoremqȝ p̄
buerit: illiuſȝ ſe eciam in illo phen
ni ſeculo conſortem futurū eſſe nō
ambigat. cui ſe miniſtrū ſociumqȝ
nunc maluerit exhibere: ſcď̄m ſen
tētiā domini ita dicētis. Si quis mi
miniſtrat me ſequatur: ⁊ vbi ego
ſū illic ⁊ miniſter meus erit. Nā
quēadmodū zabuli regnū per cōni
uētiā ſuſcipitur viciorū: ita regnū
dei per exercitationem ꝟtutū puri
tate cordis ac ſpūali ſcientia poſſi
detur Vbi autem regnum dei eſt.
ibi procul dubio ⁊ vita habetur
eterna. Et vbi regnū zabuli eſt. i
bi morte atqȝ infernū eſſe nō dubi
um eſt In quo q̃ fuerit nec laudarē
dn̄m poteſt. ſcď̄m pphete ſentētiā
dicentis. Non mortui laudabunt te
domine neqȝ omēs qui deſcendūt
in infernū ſine dubio peccati Sed
nos inquit qui viuimꝰ non vicijs
ſcȝ nec mundo huic ſȝ deo: benedi
camꝰ dn̄m ex hoc nūc ⁊ vſȝ in ſecu
lū. Non enim eſt in morte qui me
mor ſit eius: in inferno aūt pecca
ti quis confitebitur domino: Id ē
nemo. Nullus enim tametſi mi
lies ſemetipſū vł criſtianū pfitea
tur eſſe vł monachū cū peccat cō
fitetur deū. Nullus admittēs ea
q̃ dominus execratur reminiſcitur
dei. nec ſeruū ſe veraciter illiꝰ pfi
tetur: cuiꝰ p̄cepta cōtumaci teme
ritate contēpnit. In qua morte il
lam viduam q̃ eſt in delicijs bea
tus apoſtolꝰ eſſe pnūciat. vidua
inq̃ens que in delicijs eſt viuens
mortua eſt. Sunt ergo multi qui
viuētes in hoc corpore mortui ſūt
et in inferno iacētes deum laudare
nō poſſūt. Et ecōtrario ſūt multi
qui cū mortui ſint corpore. deū ſpi
ritu benedicūt atqȝ collaudāt. ſecū
dū illď. Benedicite ſpūs ⁊ anime
iuſtorum dnō. ⁊ omis ſpūs laudet
dn̄m Et in apocalipſi. anime occi
ſorȝ nō ſolum laudare deū ſȝ eciam
īterpellare dicūtur. In euangelio
quoqȝ euidētiꝰ dominꝰ ad ſaduce
os. Nō legiſtis inquit qď dcm̄ eſt

a domino dicente vobis. Ego ſum
deus abraham. et deus yſaac. et
deꝰ iacob. nō eſt deꝰ mortuoꝝ ſ; vi
uenciū. omēs enim illi viuūt De
quibꝰ ⁊ apoſtolus Propter qđ in
quit nō ꝯfūditur deus vocari deꝰ
eoꝝ: parauit enim illis ciuitatem
Nam ꝙ nec ociose ſint poſt ſepati
onē huiꝰ corporis neqȝ nichil ſen
ciant. eciam euangelij parabola q̄
de illo paupere lazaro ⁊ de diuite
purpurato ꝓfertur oſtendit. quo
rū vnus beatiſſimā ſede. id eſt ſinus
abrahe req̃em ꝓmeretur: aliꝰ in
tolerabili ardore eterni ignis ex
uritur

Caplm xiiij

Si aūt et illud qđ dicitur
ad latronē hodie mecum
eris in paradiſo voluerimꝰ
intendere. quid aliud manifeſte ſig
nificat ꝙ̄ perdurare in aīabus nō
ſolū p̄ſtinos intellcūs. ſ; eciam vi
ciſſitudine eas ꝯgrua ꝓ meritoꝝ
actuūqȝ ſuoꝝ perfrui qualitate:
Hoc enim illi nequaꝙ̄ dn̄s ꝓmi
ſiſſ;. ſi eius animā noſſ; poſt ſepera
tionē carnis. vł priuandā ſenſu vł
in nichilū reſoluendā. Non enī ca
ro eius in paradiſo: ſ; anima erat
ingreſſura cū xp̄o Cauenda ſane ꝑ̄
mo toto horrore eſt deteſtāda pra
uiſſima hereticoꝝ illa diſtinccio: q̄
dā nō credūt xp̄m potuiſſe eodē di
e quo in infernū deſcendit. eciam
in paradiſo reperiri. ita diſtingunt
Amen dico tibi hodie: et interpoſi
ta diſtinctione inferūt mecum eris
in paradiſo. vt ſcilicet hec ꝓmiſſio
nō ſtatim poſt trāſitum vite huius
impleta: ſ; poſt reſurrectionis eius
aduentum intelligatur implenda
nō intelligentes illđ quod ante re
ſurrectionis ſue diem ꝓtulit ad iu
deos. q̄ cū vt ſemetipōs crede bāt
humanis anguſtijs et carnali in
firmitate concludi. Nemo inquit
aſcendit in celum: niſi qui deſcen
dit de celo. filius hominis qui eſt
in celo. Quibus manifeſte pro
batur animas defunctorum non ſo
lum ſuis ſenſibus non priuari: ſ;
ne iſtis quidē effectibus. id eſt ſpe
atqȝ triſticia. gaudio ac metu care
re: ⁊ ex eis que ſibi in illo genera
li examine reſeruantur. quiddam e
as iam incipere pregustare. nec ſe
cundum opinionem quorūdam in
fideliū in nichilum eas reſolui poſt
huius commoracionis exceſſum.
ſed viuacius ſubſiſtere: deiqȝ laudi
bus intentius inherere. Et reuera
vt ſequeſtrati paulisꝑ teſtimonijs
ſcripturarum. de ipſius anime na
tura ſecūdū mediocritatem ſenſus
noſtri paucas aliqua diſputemus.
Nonne vltra omnis ineptie non
dicam fatuitatem ſ; inſaniam eſt.
vel leuiter ſuſpicari illam preciosi
orem hominis porcionem. in qua
eciam ymago dei ſcđm beatum a
poſtolum ac ſimilitudo conſiſtit de
poſita hac qua recōditur in p̄ſenti
ſarcina corporali inſenſibilem fieri
q̄ oēm rōnis vim ī ſe ſe ꝯtinēs etiā
mutā atqȝ inſenſibilē materiā car
nis ꝑticipacōe ſua fāt eſſe ſenſibilē

cum vtiq3 cõſequens ſit. et hec raci
onis ipſius ordo contineat: vt ex
uta mens iſta carnali qua nũc he
betatur pinguetudine: intellectua
les v̓tutes ſuas in meli9 reparet
et puriores eas ac ſubtiliores reci
piat porro q̃ amittat. In tm̃ aũt
hec qđ dicam9 btũs apoſtul9 verũ
eſſe cognoſcit: vt eciam optet ab
hac carne diſcedere. vt ſepatione
eius enixi9 valeat domino copu
lari dicẽs Deſideriũ habeo diſſol
ui et cũ xp̄o eſſe multo enim meli
us. qm̃ dũ ſum9 in corpe peregri
namur a domino Et idcirco aude
mus volũtateq3 bonam habemus
magꝭ peregrinari a corpe: ⁊ p̄ſen
tes eſſe ad dñm. Propterea eciã
cõtendim9 ſiue abſentes ſiue pre
ſentes placere illi. Cõmoratione̅
ſcilicet aĩe q̃ in hac carne eſt pere
grinatioẽm a domino atq3 abſen
tiã a xp̄o eſſe ꝓnũtians eiuſq3 ab
hac ſepatioẽm atq3 diſceſſũ p̄ñtiã
eſſe ad criſtũ: tota credulitate con
fidens. Et euidẽtius iterũ ſup hec
ip̄o viuaciſſimo animarũ ſtatu idẽ
apoſtulus. Sed acceſſiſtis inquit
ad ſyon mõtẽ et ciuitatẽ dei viuẽ
tꝭ iheruſalẽ celeſtem: ⁊ ad multo
rũ miliũ angelorũ frequentiam ⁊
ecciam p̄mitiuorũ qui cõſcripti ſũt
in celis. ⁊ ſp̄us iuſtorũ perfectoꝝ
De quibus ſpiritib9 in alio loco
Deinde patres inquit carnis nr̃e
habui9 eruditores ⁊ reuerebamur
eos: nõ multo magꝭ ſubiciemur
patri ſpũum ⁊ viuem9?

Caplm̃ xv.

Contẽplatio vero dei mul
tifarie capitur. Nam de
us nõ ſola incõprehenſibilis ill9
ſubſtantie ſue ãmiratione ꝯgnoſci
tur. qđ tamen adhuc in ſpe ꝓmiſ
ſionis abſcõditũ eſt. ſꝫ eciam crea
turaꝝ ſuarũ magnitudine uł eq̃li
tatꝭ ſue conſideratione. vł cotidia
ne diſpenſationis auxilio peruide
tur: qñ ſciz q̃ cũ ſanctis ſuis p ſin
gulas generationes egerit. men
te puriſſima pluſtram9: cũ potẽtiã
ipſius qua vniuerſa gubernat mo
deratur ac regit: cũ immenſitatẽ
ſcientie eius ⁊ oculũ quẽ ſecreta
cordiũ latere non poſſũt trementi
corde miramur: cũ arenam marꝭ
vndarũq3 numerũ dimenſum ei ⁊
cognitũ cogitam9. cum pluuiarũ
guttas. cũ ſeculoꝝ dies ⁊ horas.
cum p̄terita futuraue vniuerſa ob
ſtupeſcentes ſcientie eius aſſiſtere
contẽplamur. cũ ineffabilẽ clemẽ
tiam eius qua innumera flagicia
q̃ ſingulis quibuſꝫ momentis ſub
ipſius cõmittũtur aſpcũ. indefeſſa
longanimitate ſuſtentat. cũ voca
tioẽm qua nos nullis p̄cedẽtibus
meritis grã ſue miſerationis adci
uit. cũ deniq3 quot occaſiones ſa
lutꝭ tribuit adoptatis cum quadã
ãmirationis intuemur exceſſu. ꝙ
ita nos naſci p̄cepit. vt ab ipſis
cunabilis grã nobis legiſꝫ ſue no
ticia traderetur: ꝙ ipẽ aduerſariũ
vincẽs in nobis ꝑ ſolo bone volũ
tatis aſſẽſu eterna beatitudine ac

perpetuis nos p̄miȷs muncrat cū
poſtremo diſpēſationē incarnationis
ſue ꝓ nr̄a ſalute ſuſcepit ac mirabi
lia miſterioꝝ ſuoꝝ ī cūctꝭ gentibꝫ
dilatauit· Sūt autem alie quoqꝫ
hmōi innumere ꝯtemplationes q̄
pro qualitate vite ac puritate cor
dis in nr̄os ſenſib9 oriūtur· quib9
deus vł videtur mūdis obtutib9
vel tenetur· Quas ꝓfecto null9 ꝑ
petuo retētabit· in quo adhuc ali
quid carnaliū viuit affectuū· qui
a nō poterꝭ ait dn̄s videre faciem
meam. Nō enim videbit me hō ⁊
viuet· ſcilꝫ mūdo huic affectibuſꝫ
terrenis·

Caplm̄ decimūſextum·

GErmanus· Quid ergo eſt
quod etiam nolentib9 ym
mo vero etiā neſcientibus
nobis· ita ſuperflue cogitationes
ſubtiliter ac latenꝭ irrepūt· vt nō
ſolum eas expellere· verūetiam in
telligere ac deꝓhēdere difficultatꝭ
immodice ſit· Poteſt ergo mens
aliqn̄ ab iſtis vacua reperiri· ⁊ nū
q̄ hmōi illuſionibus incurſari·

Caplm̄ xvij·

MOyſes· Mentem quidem
nō interpellari cogitatio
nib9 impoſſibile eſt· ſuſcipere vero
eas ſiue reſpuere omni ſtudēti poſ
ſibile ē· Quēadmodū igiꝭ ortus
earum non omnino depēdet a no
bis· ita probatio vł electio cōſiſtit
in nobis· Nec tamen ex eo q̄
diximus impoſſibile eſſe mentem
cogitationibus non adiri· totum
vel incurſui vł illis ſpiritib9 tribu
endum eſt· qui eas nobis nitun
tur ingerere. Alioq̄n nec liberū ma
neret in homine arbitrium· nec in
nobis ſtaret noſtre correptionis in
duſtria· Sed eſt inquam noſtrum
magna ex parte vt cogitationum
qualitas emendetur· vt vel ſancte
ac ſpirituales in cordibus noſtris
vel terrene carnaleſꝫ concreſcant
Ideo nonnunq̄ frequens lectio et
iugꝭ adhibetur meditatio ſcriptu
rarum· vt exinde nobis ſpiritualꝭ
memorie p̄beatur occaſio· Idcirco
decātatio crebra pſalmorum ſuade
tur· vt exinde aſſidua nobis com
punctio miniſtretur· Idcirco vigili
arum ac ieiuniorum orationūqꝫ ſe
dulitas adhibetur· vt extenuata
mens non terrena ſapiat ſꝫ celeſti
a ꝯtempletur. Quib9 rurſum neg
ligentia irrepēte ceſſantibus· neceſ
ſe ē vt mens viciorū ſqualore con
creta in carnalem partem mox in
clinetur et corruat

Caplm̄ decimūoctauū

QVod exercitiū cordis nō
incongrue molarum ſimi
litudini comparatur· quas meat9
aquarum preceps impetu rotāte
prouoluit· que nullatenus quidē
ceſſare poſſunt ab opere ſuo· aqua
rum impulſibus circūacte· In eius
vero q̄ p̄eſt ſitum eſt poteſtate· v
trū triticū molat· an ordeū loliūqꝫ
cōminuat Illud quippe eſt ꝓculdu
bio ꝯmolendū· qđ ingeſtū ab illo
fuerit cui operꝭ illi9 cura ꝯmiſſa eſt

Ita igit͛ et̄ mēs ꝑ vite p̄ntis in
curſus vndiqꝫ ingruentibꝰ temp
tationū tortētibꝰ agitata : vacua
quidē cogitacōnū eſtibꝰ eſſe nō po
terit. Quales vō l' admittere l' pa
rare ſibi debeat : ſtudij ac diligen
tie ſue ꝓuidebit īduſtria. Si enim
vt dixiꝰ ad ſanctaꝝ ſcripturarum
meditationē iugit͛ recurramꝰ : ac
memoriam nr̄am ad recordacōem
ſpūaliū rerū. ac deſideriū perfcō
nis ſpemqꝫ future beatitudinis e
rigamꝰ : neceſſe eſt vt orte cogita
tiones ex inde ſpūales. in hijs q̄
meditati ſumꝰ mentē faciāt immo
rari. Sin vō deſidia ſeu negligen
tia ſuꝑati vicijs ⁊ ocioſis ꝯfabula
tionibꝰ occupemur : ſeu curis mun
danis ⁊ ſuꝑfluis ſolliciudinibꝰ im
plicemur : ꝯſequēter ex inde velut
quedā zizaniorū ſpēs generata. o
peracōnem quoqꝫ nr̄o cordi noxiā
miniſtrabit : et ſcd̄m ſentētiam do
mini ſaluatoris. ubi fuerit theſau
rus oꝑm nr̄oꝝ ſeu intētionis nr̄e :
ibi ⁊ cor noſtrū neceſſarie ꝑmane
bit.

¶ Caplm xix.

Illud ſane p̄ omībꝰ noſſe
debemꝰ : tria cogitacōnū
nr̄aꝝ eſſe p̄ncipia : id eſt
ex deo. ex dyabolo. ⁊ ex nob. Ex
deo quidē ſūt. cū ſpūs ſancti illuſ
tratione nos viſitare dignatur : e
rigens nos ad ſublimiorē prouec
tū : et in quibꝰ vel minꝰ acquiſiuiꝰ
vel deſidioſe agentes ſuꝑati ſumꝰ
ſaluberrima cōpunctione caſtigat :
vel cū reſerat nobis celeſtia ſacra
menta. ⁊ ꝓpoſitū noſtrū ad melio
res actus voluntatēqꝫ cōuertit. Vt
ibi. cū rex aſſuerus caſtigatꝰ a do
mino libros annales inſtigatur in
quirere : quibꝰ mardochei beneficiā
a recordatus. ſūmo eū gradu hono
ris exaltat : ac ꝓtinus crudeliſſimā
ſuper necē gentis iudee ſentētiā re
uocat : vel cū ꝓpheta cōmemorat.
Audiam quid loquat͛ in me dn̄s
deus. Aliꝰ quoqꝫ. Et dixit inquit
angelꝰ qui loq̄batur in me. Vel cū
dei filꝰ venturū ſe vna cū patre. ⁊
manſioēm apud nos facturū eſſe
ꝓmittit : ⁊ nō eſtis vos qui loqui
mini : ſꝫ ſpūs patris veſtri qui loq̄
tur in vobis. Et vas elcōnis. Ex
perimentū q̄ritis eius qui in me
loquitur xp̄us? Ex dyabolo vero
naſcitur cogitationū ſeries : cum
ſubuertere nos tam viciorū oblec
tione q̄ etiam occulte conatur in
ſidijs. ſubtiliſſima calliditate ma
la ꝓ bonis fraudulēter oſtentās :
et trāſfigurās ſe nobis in angelū
lucis. Vel cū euāgeliſta refert. Et
cena facta cū dyabolꝰ iam miſiſſet
in corde iude ſimonis ſcarioth ut
traderet dn̄m. Et iterū. Poſt buc
cellā inquit introiuit in illū ſatha
nas. Petrus quoqꝫ ad ananiam
Quare ait tēptauit ſathanas cor
tuū mentiri te ſpiritui ſancto? Et
illud qd̄ in euangelio multo ante
per eccleſiaſten ꝑdictū legimꝰ. Si
ſpūs poteſtatē habētis aſcenderit
ſuper te. locū tuū ne dimittas. Il
lud quoqꝫ qd̄ dicitur ad deū ꝯtra

achab in tercio regnorum libro. ex
perſona ſpiritus immūdi. Egredi
ar et ero ſpūs mendax in ore om
niū ꝓphetarum eius. Ex nobis
autē oriūtur. cū eorū que gerimus
aut geſſim9 vł audiuim9 natura
liter recordamur. De quibus bea
tus dauid. Cogitaui inquit dies
antiquos: ⁊ ānos eternos in mē
te habui. Et meditatus ſū nocte
cum corde meo: ⁊ exercitabar ⁊
ſcopebā ſpiritū meum. Et iterum
Dominus ſcit cogitatioēs hoīnū
qm̄ vane ſūt. In euangelio quoqꝫ
dn̄s ad phariſeos. Quid cogitatis
mala in cordib9 veſtris: Hanc igi
tur tripartitam rationem oportet
nos iugiter obſeruare: ⁊ vniūſas
cogitatioēs que emergunt in cor
dib9 noſtris ſagaci diſcretione diſ
cutere. origines earum ⁊ cauſas.
auctoreſqꝫ p̄mitus indagantes: vt
quales nos eis p̄bere debeamus
ex illorū merito qui eas ſuggerūt
ꝯſiderare poſſim9. Caplm̄ xx.

Ut efficiamur ſcd̄ʒ domi
ni preceptū ꝓbabiles tra
pezete: quorū ſūma periti
a ac diſciplina eſt ꝓbare quod nā
ſit aurū puriſſimū. ⁊ vt vulgo dici
tur obriſū. qd̄ ve ſit min9 purgati
one ignis excoctū. ſi ereus quoqꝫ
viliſqꝫ denari9 quaſi p̄cioſum num
miſma ſub colore auri fulgentis im
mittitur prudētiſſima diſcretione
non falli: ⁊ nō ſolū nūmiſmata ti
rannorꝫ vultus exp̄mentia ſapien
ter agnoſcē. ſꝫ etiam illa q̄ ſūt veri

quidem regis ymagine ſꝫ non legi
time figurā peritia ſagatiore diſcē
nere. deinde ne quid illis a legiti
mo pōdere diminutū ſit. cēſura tru
tine diligenter inquirē. Que om
nia nos quoqꝫ ſpūaliter obſerua
re debere. euangelicus ſermo ſub
hui9 nominis demōſtrat exemplo
Primū ut quicq̄d cordibus noſtris
irrepſerit. vł ſi quod nobis dogma
fuerit intromiſſū. vtrū ſit diuino il
lo et celeſti ſpūs ſancti igne pur
gatū an ad iudaicā ſuperſtitionem
pertinens ſeu de ſecularis philo
ſophie tumore deſcēdēs in ſupficie
tm̄ p̄ferat puritatē diligentiſſime
perſcrutemur. Qd̄ ita poterimus
adimplere. ſi illd̄ apoſtolicum feceri
m9. Nolite omī ſpiritui credere. ſꝫ
ꝓbate ſpūs ſi ex deo ſūt. Quo ge
nere illi quoqꝫ decepti ſūt. qui poſt
ꝓfeſſionem monachi nitorē ſermo
nis. ⁊ quibuſdā ſūt philoſophorū
dogmatib9 illecti. Que p̄ma fron
te piꝯs quibuſdā ſenſib9 ac religio
ni conſonis. audientes velut auri
fulgore fallentia quos ſemel ſupfi
cie illexerāt. velut nūmiſmatib9 e
reis falſiſqꝫ deceptos. perpetuo nu
dos ac miſeros reddiderūt. vel ad
ſtrepitū eos ſeculi reuocantes. vel
ad hereticos errores ac p̄ſūptio
nes tumidas pertrahentes. Qd̄ e
tiam achar in libro ihrſu naue le
gim9 fuiſſe perpeſſū. qui de caſtris
allophilorꝫ regulā aureā ꝯcupiſ
cēs atqꝫ furat9. anathemate perꝯ
ti atꝫ eterna meruit morte dāpnari

Ideo ſollicite nos explorare ꝯue
nit ne auro puriſſimo ſcripturarū
praua interꝑtatio coaptata · me
talli p̄cioſitate nos fallat· Nā eci
am dn̄o ſaluatori callidiſſim⁹ dya
bolus velut hōim̄ ſimplici tēptauit
imponere: dū ea q̄ gnālit' ſūt de ō
niū iuſtoꝝ intelligenda perſonis:
maliuola interꝑtatiōe corrūpēs·
ſpecialit' huic qui angelorū cuſto
dia nō egebat conat' aptare dicēs
Quia angelis ſuis mandauit de
te: vt cuſtodiant te in omib⁹ vijs
tuis· Et in manib⁹ portabūt te:
ne forte offendas ad lapidē pedē
tuū· Precioſa ſciȝ eloquia ſcriptu
rū callida aſſūptione conuertēs· et
ad contrariū ſenſū noxiūq̄ȝ detor
quens: vt ymaginē tirannica vul
tus ſub colore nobis auri fallent'
obiciat: ſic cū paradiaraxinis nos
conat' illudere: qd̄ cū ſcȝ pietat' o
p⁹ āmonēs affectādū· qd̄ nō de le
gitima ſenioꝝ ꝓcedēs moneta ſub
p̄textu v̄tutū ducat ad vicia: vl' cū
immoderatis incompetētibuſȝ ieiu
nijs· ſeu vigilijs nimijs· vl' orōni
bus inordinat'· vl' incōgrua lectio
ne decipiens· ad noxiū ꝑtrahit fi
nem: vl' cū intercessiones ac viſita
tiones pias ꝑſuadet impedere· q̄
bus nos a ſp̄ualibus monaſterij
clauſtr'· et ſecreto amice quiet' ex
cuciat: ſollicitudines etiam curaȝ
ſuſcipere religioſaꝝ· ac deſtitutaꝝ
ſuggerit feminarū: vt hm̄oi laque
is monachū inextricabiliter irreti
tū pernicioſaꝝ ſollicitudinū occu
patione diſtendat: vl' certe cū deſi
derare ſcīm clericatus officiū ſub p̄
textu edificationis multoꝝ· et a
more lucri ſp̄ualis inſtigat· ꝑ qd̄
nos ab humilitate ꝓpoſiti hui⁹ ac
diſtrictione diuellat· Que omnia
cū ſint nr̄e ſaluti ꝓfeſſioniq̄ȝ ꝯtra:
tn̄ velamine quodā miſericordie
ac religionis obtecta: facile impe
ritos incautoſȝ decipiūt Imitātur
enim nūmiſmata veri reg': quia
videtur ad p̄ns eſſe plena pieta
tis· ſȝ nō ſūt a legitimis moneta
rijs· id eſt ꝓbat' et catholic' patri
bus figurata: nec de cardinali ac
publica collationis eorū ꝓdeunt
officina: ſȝ furti fraude demonū fa
bricata· nō ſine detrimento impe
rit' quibuſȝ ⁊ ignorantib⁹ ingerū
tur· Que q̄uis utilia ac neceſſari
a videantur ad p̄ns: tamen ſi ſoli
ditati ꝓfeſſionis nr̄e incipiant p⁹
hec eſſe ꝯtraria: ⁊ totū quodāmō
corpus nr̄m labefactare ꝓpoſiti· tꝑ
neceſſariū quidē ſȝ ſcandaliſās mē
brū· eē qd̄ dextere man⁹ aut pedis
agere videatur officiū· ꝓcīa a nob
atq̄ȝ abſcidi ſalubre eſt· Satius
enim eſt abſȝ vni⁹ p̄cepti membro
id eſt operatione fructū in ceter' ſa
nū firmūq̄ȝ durare· et tꝑ debilem
introire regnū celoꝝ: q̄ꝑ cū ſolidita
te mādati incidere in aliqd̄ ſcādalū:
qd̄ pernicioſa ꝯſuetudine ſeꝑatos
nos a diſtrictionis regula atq̄ȝ ac
cepti ꝓpoſiti diſciplina· inducat in
tale diſpendiū: qd̄ neq̄ꝗ futurā de
trimenta ꝯpēſans· omēs p̄teritos

fructꝰ totumqꝫ operationis noſtre
corpus·gehenne faciat ignibus ↄ
cremari· De hijs generibꝰ illuſio
num etiam in puerbijs eleganť
exprimitur· Sunt vie que videtur
recte eſſe viro· nouiſſima autem e
arū venient in pfundū inferni Et
iterū· Malignus nocet cū ſe miſcu
erit iuſto· id eſt zabulus decipit cū
fuerit colore ſanctitatꝭ obtectus· o
dit autem ſonū tutele id eſt diſcre
tionis vim· que de ſeniorū vbb ac
monitioē pcedit· Caplm xxi·

In quo etiam abbatem
iohannem qui licī ↄmora
batur nouimus nup illuſū· Nam
cum exhauſto corpore atqꝫ defecto
perceptionem cibi biduano ieiuni
o diſtuliſſꝫ· accedenti ei ad refectio
nem die poſtero veniens zabulus
in figura ethiopis tetri· atqꝫ ad e
ius genua prouolutꝰ· indulge in
quit michi abba· quia ego hūc la
borem tibi indixi· Itaqꝫ vir tātus
ille et in diſcretionis ratione pfec
tus: ſub colore continentis ingruē
tem exceratate· intellexit ſe ob calli
ditatem dyaboli arcūuentum· tali
qꝫ diſtētum ieiunio· ut laſſitudinē
non neceſſariam ymmo etiam ſpi
ritui nocituram fatigato corpori ſu
perponeret parachararima· nō ve
ro ſcilicet illuſus nummiſmate dū
in illo veri regꝭ ymaginem venera
tus parum diſcuſſit an eſſet legitti
me figuratū Vltima vero obſerua
tio huius probalis trapezete quā
de inquiſitione pdꝫ eſſe predix

imus taliter implebitur· ſi quicqd
gerēdū cogitatio nrā ſuggeſſerit·
omni ſcrupulo retractantes atqꝫ
in noſtri pectoris trutina colloca
tes equilibratione iuſtiſſima perpē
damus· an plenū ſit honeſtate com
muni· an timore dei ſit graue· an
integrū ſenſu· an humana oſtenta
tione aut aliqua nouitatꝭ preſūp
tione ſit leue· an meriti eius pon
dus manis cenodoxie imminuerit
vel arroſerit gloria· Et ſic ea pro
tinus ad examen publicum truti
nantes· id eſt ad pphetarum et
aplōꝝ actꝰ ac teſtimonia ↄferētes
vł tāq integra atqꝫ pfecta et illis
cōpēſantia teneamꝰ vł tāq imper
fecta atqꝫ dāpnoſa nec illorū pōde
ri conſonātia omī cautione ac dili
gentia refutemus Caplm xxij·

Erit ergo hec quadripta
quo diximꝰ modo neceſſa
ria nobis iſta diſcretio· id
eſt vt pmū materia auri nos veri
fucati ve nō lateat· ſcdo vt has e
aſtē cogitationes que mentiūtur
opa pietatꝭ tāq adulterina nūmiſ
mata· ꝛ paracharaxima reprobemꝰ
vtpote q̄ falſā ymaginē regꝭ non
legitime ſignata ↄtineant· uł illa
q̄ in auro pcioſiſſimo ſcpturarū vi
cioſo ꝛ hētico ſenſu nō veri regꝭ ſꝫ ti
rāni pferūt vultū ſiliť diſcnētes re
futare poſſimꝰ ſiue illa quoꝝ pōdꝰ
ac pciū erugo vanitatꝭ arrodes·
exagio ſenioꝝ nō ſinit adequari·
vt nummiſmata leuia ac damp
noſa minuſꝫ penſantia recuſemus·

ne in illud incīdentes quod obſer
uate tota v̓tute p̄cepto domini cō
monemur. cū ctis laboꝝ nr̄oꝝ me
ritis ſtip̄ēdijs fraudemur. Nolite
inquit theſauriſare vob̄ theſauros
in terra: ubi erugo et tinea demo
lit̄. ⁊ ubi fures effodiūt ⁊ furātur
Quicq̄d enim cōtemplacōne huā
ne glē fecerim⁹: in terrā nos the
ſauriſare ſcd̄m domini ſentētiā no
uerim⁹: ⁊ cōſequent̄ illud tāq̄ hu
mi recōditū terreq̄ʒ defoſſū. uł diu
ſis demonijs populandū: uł edā
ci cenodoxie erugine conſumendū.
uł ita ſup̄bie tineis deuorādū. ut
ad nullam recōdent̄ utilitatē emo
lumentūq̄ʒ reſpiciat. Omēs igitur
cordis nr̄i receſſus iugit̄ perſcrutā
di ſūt. ⁊ ad aſcendētiū in eos veſti
gia indagatiōe ſagacíſſima retrac
tanda: ne qua forte intellāuali i
bidē beſtia uł leo uł draco pertrā
ſiens. perniacioſa veſtigia latēt̄ im
preſſerit: quib⁹ acceſſus eaā cete
r̄ in abdita peccatoꝝ nr̄i per cogi
tationū negligentiā p̄beatur. Et
ita per ſingulas horas atq̄ʒ mo
menta. terrā cordis nr̄i euāgelico
aratro. hoc eſt iugi dominice cruc̄
recordatione ſulcātes: uł noxiarū
ex nobis ferarū cubilia. uł virulē
toꝝ ſerpētiū exterminaē latibula
poterim⁹ Caplm̄ xxiij.

Ad hec obſtupeſcēs nos
intuens ſenex: et ad ver
ba narracōis ſue inexple
bili ardore ſuccenſos. p̄ admiratōe
deſiderij nr̄i paulíſp̄ ſmone ſuſpē
ſo curſus adiecit. Qm̄ nos o filij
ad diſputationē tam longam vr̄a
ſedulitas puocauit: ⁊ ignis qui
dā collationi nr̄e feruētiores ſenſ⁹
p̄ vr̄o deſiderio ſbminiſtrat. ut ex
hoc eciam ip̄o manifeſte cōtēpler:
in veritate vos perfcōnis ſitire doc
trinā. volo vobis adhuc ſup̄ diſcre
tionis eximietate vel grā: q̄ inter
cūctas v̓tutes arcem atq̄ʒ p̄matū
tenet pauca diſſerere. excellentiāq̄ʒ
eius ⁊ utilitatē nō ſolū cotidianis
exēplis. ſʒ etiā ātiq̄s p̄rm collacōi
b⁹ ac ſnījs approbare. Frequēter āt
memini nōnull̄ hmōi ſmonē cū ge
mitu lacrimiſʒ poſcentibꝫ: me q̄qʒ
aliquid eis doctrine cōferre cupien
tē nullaten⁹ potuiſſe. et ita in me
nō ſolū ſenſus. ſʒ eciam ipſū eloq̄
um defeciſſe. ut nō inuenirem quē
admodū eos vel cū leui cōſolatōe
dimitterē. Quib⁹ indicijs euidēt̄
agnoſcitur. dominī grām p̄ meri
to ac deſiderio audientiū. diſputā
tibus inſpirare ſermonē. Que q̄a
breuiſſimū iſtud qd̄ ſupereſt noct̄
ſpaciū nō occurrit explere: indul
gentes illud pocı⁹ quieti corporee
cui neceſſe eſt totū perſolui id qd̄
modicū fuerit denegatū. plenum
narrationis ordinē integro future
diei ſeu noctis examini reſeruem⁹
Decet namq̄ʒ optios diſcretōnis
cōſultores in hoc p̄mū patefacere
ſue ment̄ induſtriam: et utrū ſint
vel eſſe poſſint e⁹ capaces hoc indi
cio hac paciencia cōprobare vt de
illa que moderationis generatrix

eſt virtute tractantes · nequaꝗ̄ vi
tiū quod ipſi cōtrariū eſt nimieta
tis incurrant · vim rationis ac na
turam eius quā verbis excolūt ef
fectu atq̧ opere violantes · In hec
vobis diſcretionis bonum de qua
quātū dominus dederit adhuc in
dagare diſponimꝰ primitus pro
ſit · vt nos de ipſius excellentia et
moderatioē · q̄ prima eiᷣ̄ ṽtus in
eſſe cognoſcit̄ diſſerētes · diſputati
onis quoq̧ vl' tēporꝭ modū nō ꝑ
mittat excedere · Hijs itaq̧ bea
tus moyſes collationi noſtre dans
finem ; adhuc nos auidos ac de
ſuo ore pendentes · ſompnū guſta
re pauliſꝑ hortatus eſt · eiſdem ip
ſis quibus inſidebamꝰ pſiatis am
monens incubare embrimis ; pari
t' capiti noſtro ceruicaliū vice ſup
poſitꝭ craſſioribꝰ papirꝭ in longos
grauleꝫ faſciculos coaptatꝭ · Que
pedali interuallo pariter colligata
nunc quidem humillimū ſedile ac
ſcabelli vicem fratribꝰ in ſinaxi cō
ſidentibus preſtant · nūc vero ſub
iecta ceruicibus dormientiū ꝓbent
capiti nō nimis durū ſed tractabi
le aptūq̧ fulcimentum · Ad quos
monachoꝝ vſus hec idcirco t' max
ime oportuna habentur et congru
a · ꝙ nō ſolum ſint aliquatenꝰ mol
lia paruoq̧ ⁊ opere ꝑparētur · et p̄
cio vtpote paſſim papiro per ripas
fluminis nili emergente ; ſed eaꝫ
quod ad remouendū ſeu cū neceſſe
fuerit ad mouendū abilis materi
e leuiſꝫ nature ſint · Atq̧ ita pre

cepto ſenis tandem ſumus ad de
guſtatioēm ſompni onerosa quie
te cōpoſiti · tam digeſte collatioīs
inflammati gaudio ꝙ̄ repromiſ
ſe diſputationis expectatione ſuſ
penſi ·

Explicit collatio prima abba
tis moyſi · de deſtinatione ⁊ fine ·

Incipiunt capitula ſecunde e
iuſdem · de diſcretione ·

Prohemiū abbatꝭ moyſi ſuper
diſcretionis grā · I ·
Q̄ diſcretio ſola cōferat mona
cho · ij ·
Diſputatio ſuper hoc beati an
thonij · iij ·
De errore ſaulis et achab · q̄s
per diſcretionis imperitiam ſūt de
cepti · iiij ·
Que de bono diſcretioīs in ſcꝑ
turꝭ ſanctis referatur · V ·
De morte heronis ſenis Vi
De ruina duoꝝ frīm ob diſcreti
onis imperitiam · Vij ·
De alterꝰ illuſione quā ꝑ im
peritiā diſcretioīs incurrit Viij
De lapſu ⁊ deceptione mona
chi meſopotamian · ix ·
Interrogatio de acquirēda vera
diſcretione · X ·
Reſponſio quomō poſſideatur
vera diſcretio · Xi ·

Verba abbatis ſerapionis. ⁊ de
marco patefactarũ cogitationũ. ⁊
de periculo ꝓpͤe confidẽtie .xij.
Confeſſio verecundie ob quam
confunderemur cogitationes nr̃as
ſenioribꝰ reuelare .xiij.
Reſpõſio de ↄfuſione calcanda
⁊ periculo nõ ↄdolentis .xiiij.
De vocatione ſamuelis .xv.
De vocatione pauli apoſtoli.
xvi.
De appetenda diſcretione.
xvij.
De immoderatis ieiunijs ⁊ vi
gilijs .xviij.
Interrogatio de ↄtinentia vel
refectionis menſura .xix.
De optimo cibi cotidiani mo
do .xx.
Obiectio de facilitate cõtinenti
e que duobus paximacijs ſuſtine
atur .xxi.
Reſponſio de vtute ⁊ menſu
ra ex parte cõtinentie .xxij.
Quis gnãlis cõtinentie ac refã
onis modus ſit .xxiij.
Queadmodũ habũdãtia humoris
genitaliũ caſtiget .xxiiij.
De labore equalis refectionis.
⁊ de fratris beniamin edacitate.
xxv.
Interrogacio quomõ poſſit vna
ſemper eademqꝫ menſura ſeruari.
xxvi.
Reſponſio de nõ excedendo refã
onis mõ .xxvij.
Expliciunt capitula

Incipit collatio ſcdã dñi abbatis
moyſi de diſcretione. Capitm pͥmũ

DEguſtato itaqꝫ
ſopore matutino.
cũ cetũ luas tan
dem nobis clarũ
iſſe gaudẽtes. re
ꝓmiſſam narra
tionẽ repoſcere cepiſſemꝰ. beatus
moyſes ita exorſus eſt. Cũ vide
am vos tãto deſiderij ardore flã
matos: ut ne ipſũ quidẽ breuiſſimũ
quietis momentũ qđ ſpũali colla
tioni ſubtrahens refectioni carnis
malueram deputare. ad requiem ete
dã veſtri corporis ꝓfeciſſe. In quoqꝫ
hũc veſtrũ conſideranti feruorẽ. ſolli
citudo maior incũbit. Neceſſe eſt
enim eciã me in pſoluendo debitũ
tãto maiorem deuotionis curã ge
rere. quãto vos id attentius video
poſtulare. ſcđm illã ſentẽtiam Si
ſederis cenare ad menſã potẽtis: ſa
pientꝰ intellige q̃ apponũtur tibi. ⁊
immitte manũ tuã ſciens quia ta
lia oportet te pꝛeparare. Quãobrẽ de
bono diſcretionis eiuſ vtute dictu
ri: in quã ſermo nocturne collatio
nis ingreſſus. finem nr̃e diſputati
oni dedit. cõgruũ credimꝰ excellẽ
tiam eius patrũ pͥmo ↄſignare ſen
tẽtijs. vt cũ patuerit quid de illa
ſenſerũt uel ꝓnũciauerint maiores
nr̃i: tũ prolatis tã antiquis q̃ recẽ
tibꝰ ruinis ⁊ caſibꝰ diuerſoꝝ. qui
ꝓ eo q̃ minꝰ eam fuerãt aſſecuti
perniciſo deiecti ſũt lapſu. inq̃ tũ
poſſumꝰ utilitates eius et ↄmoda

retractemus. Quibus diſcuſſis et
queadmodū expetē eā atꝫ excolē
debeamꝰ efficaciꝰ inſtruan̄ur. q̄ ſi
decrātes merti eiꝰ et grē dignitatē
E ſt eni imedi ¶ Caplm ij.
ocrꝭ q̄dā v̄tꝰ nec q̄ huāna
paſſim valeat īduſtria ꝯp̄
hendi. niſi diuina fuerit largitatē
collata. Siquidē int̄ nobiliſſima
ſpūs ſancti dona hanc quoꝫ ita le
gimꝰ ab apoſtolo numerari. Alij
datur per ſpm̄ ſermo ſapientie. A
lij ſermo ſcientie ſcd̄m eundē ſpiri
tū. Alij fides in eodē ſpū. Alij gra
cia ſanitatū in vno ſpiritu. Et pꝰ
pauca. Alij diſcretio ſpirituū. De
inde cōpleto omī catalogo ſpiritu
aliū cariſmatū ſubdit. Omia aūt
hec operatur vnꝰ atq̄ idē ſpiritus
diuidēs vnicuiq̄ ꝓut vult. Videtꝭ
ergo nō terrenū nec puū eſſe diſc̄
tionis munus. ſed diuine grē maxi
mū premiū. Quā niſi monachus
omni intētione fuerit aſſecutus. et
aſcēdētiū in ſeſe ſp̄ituū diſcretionē
certa racione poſſederit. nēce eſt cū
velut in nocte ceca tetriſꝫ tenebris
oberrātē. nō ſolū in ꝑnicioſis foue
is ac p̄ruptꝭ incidē. ſꝫ eciā planis
ac directis frequēter offendere
N Emini igi ¶ Caplm iij.
tur quōdā in ānis adhuc
pueritie ꝯſtitutꝰ ī pbꝫ the
baydis vbi btūs anthoniꝰ morāba
tur. ſeniores ad eū perfectionis in
quirēde grā ꝯueniſſe. Cūq̄ a veſꝑ
tinis horis uſꝫ ad lucem fuiſſet ꝓ
tracta collatio. queſtione hac maxi
mū noctis ſpaciū ꝯſūpſiſſe. Nam
diutiſſime q̄rebatur q̄ nam v̄tus
uł obſeruātia monachū poſſit a zabu
li laqueis. ac deceptioibꝰ cuſtodire
ſꝑ illeſū. ł certe rcō tramite firmo
q̄ greſſu ad ꝑfcōis culmē euehere.
Cūq̄ ꝓ captu mētꝭ ſue ꝓferret
vnꝰ q̄ſꝫ ſententiā. ⁊ alij q̄dē h̄m ieiu
nioꝝ vigiliarūq̄ ſtudio collocarēt
qꝺ hijs viꝫ extenuā mēs puritatē
cordis ⁊ corꝑis aſſecuta deo facilꝰ
vniret. Alij ī ꝯtēptu vniūſarū rerū
q̄bꝰ mēs ſi penitus nudaret. tāq̄ nł
lis deinceps retinētibꝰ laq̄is ad
deū expeditioꝛ ꝑueniret. Alij ana
choreſim neceſſariā id ē remotionē
et heremi ſecreta cenſerēt. in qua ꝯ
manens quis familiariꝰ interpel
lare deū eiq̄ꝫ poſſet peculiarius in
herere. Nonnulli ſectanda caritatꝭ
id eſt humanitatꝭ officia diffinirēt
q̄ hijs regna celoꝝ daturū ſe dn̄s
in euangelio ſpecialꝰ repromittat
dicēs. Venite benedicti patrꝭ mei
poſſidete paratū vobis regnū a cō
ſtitutione mundi. Eſuriui enim ⁊
dediſtis m̄ manducare. ſitiui ⁊ de
diſtis m̄ bibere et cetera. Cūq̄ in
hunc modū diuerſis v̄tutibꝰ adi
tū certiorem ad deum parari poſſe
diſcernerēt. eſſetq̄ noctꝭ maximū
tꝑus in hac inq̄ſitione ꝯſūptū. intu
lit demū btūs anthoniꝰ. Omia q̄
dē hec q̄ dixiſtis neceſſaria ſūt. et v
tilia ſiciētibꝰ deū. atq̄ꝫ ad eū cu
pientibꝰ ꝑuenire. ſꝫ hijs p̄ncipalē
tribuē grām. neq̄q̄ nos innumeri
multoꝝ caſꝰ ⁊ experimēta ꝑmittūt

Nam ſepe innumeros acerrime ie
iunijs ſeu vigilijs incubantes ac
mirifice in ſolitudine ſecedētes· ꝑua
tionē quoqꝫ oīm facultatū ita ſec
tātes· ut ex ipſis ne vniꝰ quidē di
ei victū ſibimet· vnū ve denariū ſu
pereſſe paterētur: humanitatꝭ etiā
ſtudia tota deuotione cōplentes· i
ta vidimus repēte deceptos· ut ac
ceptū opus non potuerīt congruo
exitu terminare· ſūmūqꝫ feruorē ꝛ
cōuerſatiōēꝫ laudabilē deteſtabili
fine cōcluſerīt· Quāobrē quid pri
cipaliter ducat ad dn̄m manifeſte
poterimꝰ agnoſcere: ſi nunc ac de
ceptionis illoꝝ cauſa diligentiꝰ a
nob̄ fuerit indagāta· Illꝭ nāqꝫ cū ex
uberarēt p̄dictarū opera virtutū: diſ
cretio ſola deficiens· vſqꝫ ad finem
ea durare nō ſinit· Nec enim alia
lapſus eoꝝ cauſa dep̄hēnditur:
niſi ꝙ minꝰ a ſenioribꝰ inſtituti ne
quāꝙ potuerīt ratione diſcretiōis
adipiſci· q̄ p̄termittens vtrāqꝫ ni
mietatē via regia monachū docet
ſemꝑ incedere: ꝛ nec dextra virtu
tū permittit extolli· id eſt feruorꝭ
exceſſu iuſte cōtinentie modum in
epta p̄ſūptione tranſcendere: nec
oblectatū remiſſione deflectere ad
vicia ſiniſtra cōcedit· hoc eſt ſub p̄
textu gubernandi corporis cōtrari
o ſpūs tepore lenteſcere· Hec nā
qꝫ eſt diſcretio q̄ oculus ꝛ lucerna
corporis in euangelio nuncupatur·
ſcd̄m illam ſentētiam ſaluatoris·
Lucerna corporis tui eſt oculus tu
us· Qd̄ ſi oculus tuus ſimplex fu
erit· totū corpꝰ tuum lucidū erit·
Si aūt oculꝰ tuus neqꝫ fuerit: to
tum corpus tuū tenebroſū erit· eo
qd̄ ipſe cogitacōes hōīs vniūſas
actuſqꝫ diſcernens· cūctaqꝫ gerēda
ſūt puideat atqꝫ ꝑluſtret· Que ſi
in hoīe neqꝫ fuerit· id eſt nō vero iu
dicio et ſcienti cōmunita· ſeu quoli
bet errore ac p̄ſūptione decepta·
totū corpꝰ nr̄m faciet tenebroſū·
hoc eſt omnē aciem mentis· actuſqꝫ
nr̄os reddet obſcuros cecitate ſcili
cet viciorū· ꝛ perturbationū tene
bris inuolutos· Si eni inquit lu
men qd̄ in te eſt tenebre ſūt· tene
bre ipſe quāte erūt? Nulli nāqꝫ du
biū eſt· errāte iudicio cordis noſtri
et ignorationis nocte poſſeſſa: co
gitacōnes quoqꝫ ꝛ opera nrā que
ex diſcretionis deliberatione deſcē
dūt· maioribus peccatoꝝ tenebrꝭ
implicari ¶ Caplm̄ iiij·

Deniqꝫ ille qui p̄mꝰ iudi
cio dei regnum populi iſrl̄
emeruit: quia hūc diſcre
tiōis oculū nequāꝙ habuit· velut
toto corpore tenebroſus eſſꝫ· eadē
ipſe deiectus eſt regno· dū lucerne
huius tenebris atqꝫ errore de
ceptus· acceptabiliora deo ſacrifi
cia ſua ꝙ p̄ceptis ſamuelis obedi
entiam iudicauit· atqꝫ ex illa ma
gis parte cauſā offenſiōis incurrit
ex qua ſe ꝓpiciandā ſibi diuinā ſpe
rauerat maieſtatem· Huiꝰ inquā
diſcretionis ignorantia: achab re
gem iſrl̄ poſt illū ſublimis victorie
triūphum qui ei fuerat dei fauore

ĉtraſſus · ɔpulit credē meliorē eſſe
miſericordiam ſuam · q̃ diuini ſeue
riſſimā executionem p̄cepti · ⁊ quē
admodū ipſi videbatur crudelis
imperij · Qua cōſideratione molli
tus · dū mauult cruentā victoriam
clementia temperare · ob indiſcretā
miſericordiā velut toto corpoē red
ditus tenebroſ9 · irreuocabili mor
te dāpnatur ¶ Caplm̄ q̄ntū ·

HEc eſt diſcretio q̄ nō ſolū
lucerna corpor⁊ · ſ; etiam
ſol ab apoſtolo nūcupatur · ſcd̄m il
lud · Sol nō occidat ſup iracūdiā
veſtrā · Hec etiam vite nr̄e guber
natio dr̄ · ſcd̄m illd̄ · Quibz nō eſt
gubernatio: cadēt vt folia Hec ɔ
ſiliū rectiſſime nominat̄ · ſine quo
nichil oīo agere ſcripture auctorita
te permittimur · ita vt nec ipſū q̄dē
ſp̄uale vinū qd̄ letificat cor hōis
ſine ipiūs ſinamur moderatioē p
cipere · ſcd̄m illd̄ · Omia fac cū cōſi
lio · Cū cōſilio vinū bibe Et iterū
Sicut ciuitas mur⁊ diruta ⁊ non
circūdata · ſic eſt vir qui nō cū ɔſili
o aliquid agit · Cui9 p̄uatio q̄ p
niciosa ſit monacho teſtimonij h9
exemplū ⁊ figura declarat · Diru
te eū ac ſine mur⁊ cōparās ciuitati
In hac ſapientia · in hac intellcūs
ſenſuſ; cōſiſtūt · ſine quib9 interior
homo noſter edificare domos · nec
ſpirituales diuicias poterūt congre
gari · ſcd̄m illd̄ · Cū ſapientia edi
ficatur dom9 · et cū intellcū iterū e
rigit̄ · cū ſēſu iplētur cellaria oīb9
diuitijs p̄ciosis ⁊ bonis Hec iquā
eſt ſolidus cib9 · qui niſi a perfectis
tm̄ ac robuſtis poteſt ſumi · ſcd̄m il
lud · Perfectorū aūt eſt ſolidus ci
bus · eoꝝ qui ꝓ cōſuetudine exer
citatos habent ſenſus · ad diſcretio
nē boni ⁊ mali · Que in tm̄ vtilis
nobis ac neceſſaria comꝓbat̄ · vt
etiam verbo dei eiuſ; v̓tutibus co
aptetur ſcd̄m illud Viu9 eſt enim
ſermo dei ⁊ efficax · ⁊ penetrabili
or omni gladio ancipiti · ⁊ pertin
gens uſq; ad diuiſionem anime
ac ſp̄us · ɔpaginn quoq; ⁊ medul
larū · ⁊ diſcretor cogitationū ⁊ in
tētionū cordis · Quib9 manifeſtiſ
ſime declarat̄ · nullā ſn̄ diſcretiōis
grā perfectē poſſe ul' ꝑfici ul' ſtare
v̓tutē · Et ita tā beati anthonij q̄
vniuerſoꝝ ſentētia diffinitum eſt ·
diſcretionē eſſe q̄ fixo gradu intre
pidū monachū perducat ad deū:
p̄dictaſ; v̓tutes iugiter cōſeruet il
leſas · cū qua ad cōſūmationis ex
celſa faſtigia minore poſſit fatiga
tione cōſcendi · ⁊ ſine qua multi e
ciā ꝓpēſi9 laborātes · ꝑfectiōis ne
q̄uerīt culmē aſcēdē Omniū nāq;
v̓tutū genitrix ⁊ cuſtos moderatrix
q; diſcretio eſt · ¶ Caplm̄ vi ·

ET vt hanc eandē diffi
nitionē antiq̄t9 a ſcō ātho
nio ⁊ ceter⁊ patribz ꝓmul
gatā · recēs quoq; ſicut ꝓmiſim9 ɔ
firmet exemplū · recolite id qd̄ nu
ꝑ geſtū oculoꝝ vroꝝ vidiſtis ob
tutibus ſenem videlicet heronem
ante paucos admodū dies illuſio
ne zabuli a ſūmis ad yma deiectū

Quē q̄nq̄ginta ānis in hac hēmo
cōmoratū. ſingulari diſtrictione ri
gorē continentie tenuiſſe memini
mꝰ. ⁊ ſolitudinis ſecreta ultra om
nes hic cōmorantes miro feruore
ſectatū. Hic igitur quo pacto qua
ve ratione. poſt tātos labores ab
inſidiatore deluſus grauiſſimo cor
ruens lapſu cunctos in hac here
mo cōſtitutos luctuoſo dolore ꝑtu
lit. Nōne quia minꝰ diſcretionis
virtute poſſeſſa ⁊ ſuis diffinitioni
bus regi. q̄ꝫ conſilijs uel collationi
bus fratrū atqꝫ inſtitutis maiorum
maluit obedire. Siquidē tāto ri
gore immutabilē ieiunijs ↄtinen
tiam ſemꝑ exercuit. ⁊ ſolitudinis
celleqꝫ ita iugiter ſecreta ſectatus
eſt ut ab eo participatioēm in cun
di cū fraternitate cōuiuij. ne vene
ratio quidē diei paſchal' aliq̄n po
tuerit obtinere. in qua fratribꝰ cūc
tis ꝓ anniūſaria ſolempnitate in
eccl'a retētꝰ ſolus nō poterat ag
gregari. ne q̄tulūcūqꝫ ꝑceptione
leguminis parui a ſuo videretur
ꝓpoſito relaxaſſe. Qua p̄ſūptioē
deceptus. angelum ſathane velut
angelū lucis cū ſūma veneratione
ſuſcipiens. eiuſꝫ p̄ceptis ꝓno obedi
ens famulatu. ſemetipſū in puteū
cuiꝰ ꝓfūditatem oculoꝝ nō attin
git intuitus p̄cipitē dedit. de āge
li videlicet ſui ſponſione non dubi
tās. qui cū ꝓ merito v̄tutū ac la
boꝝ ſuoꝝ nequaq̄ꝫ poſſe firmaue
rat ulli iam diſcrimini ſubiacere.
Cuiꝰ rei fidē vt experimento ſue
ſoſpitatis euidētiſſime cōꝓbaret. ſu
p̄dicto ſe puteo nocte intēpeſta illu
ſū iniecit. magnū ſcilicet v̄tutis ſue
meritū ꝓbaturus. cū inde exiret il
leſus. De quo cū pene iam exſāg
uis ingenti fratrū labore fuiſſꝫ ex
tractus. vitam die tercia finiturꝰ
qd̄ hijs deteriꝰ eſt. ita in deceptio
nis ſue obſtinatione ꝑmanſit. vt
ei ne experimento quidē mortis ſu
e potuerit ꝑſuaderi. q̄ꝫ fuiſſꝫ demo
nū calliditate deluſus Hic igitur
quo pacto quaue ratione pꝰ tātos
labores ab inſidiatore deluſus ḡ
uiſſimo lapſu corruens cunctos in
hac heremo cōſtitutos luctuoſo do
lorē ꝑculiſſit. nōne quia minꝰ diſcre
te ſuis diffinitionibꝰ regi q̄ꝫ ↄſilijs
fratrū ⁊ inſtitutis maiorū obedire
maluit. Quāobrē ꝓ meritis labo
rū tantorū ⁊ annorū numeroſita
te qua in heremo perdurauit. hac
miſeratioē ⁊ humilitate ſūma. ab
hijs qui eius cōpatiebantur exitio
vix a pb̄ro abbate pafnucio potuit
obtineri. ut nō int' biothanathos
reputatus. eciam memoria ⁊ obla
tione pauſantiū iudicaret' indignꝰ

Caplm̄ ſeptimū.

Quid dicā de illis duobꝰ
fratribꝰ. qui cū ultra illā
heremum thebaydos ubi quōdā fu
erat ↄmoratꝰ btūs ātho͞niꝰ habita
rēt. minꝰ cauta diſcretione ꝑmoti
eūtes per extēſam ſolitudinis vaſ
titatē ⁊ nullā penitus eſcam ſume
re decreuerūt. niſi quā ꝑ ſemetipſū
dominus p̄ſtitiſſꝫ. Cūqꝫ errantes

eos per deſerta ⁊ deficientes iam
fame alonge macerates ↄſpexiſſēt
que gens cunctis pene nationibus
⁊ feritꝫ immanior atqꝫ crudelior eſt
nō enim eos ad effuſionē ſangui
nis·ut nōnullas gentes deſideriū
ꝑdere·ſꝫ ſola ferocitas mētꝫ inſtigat
eiſꝫ contra naturā ferocitatꝫ ſue cū
panibus occurriſſent·vnus ex eis
ſubueniente diſcretione velut a do
mino ſibi porrectos cū gaudio et
gratiā actione ſuſcepit·reputans
eſcā ſibi diuinit9 miſtrari nec ſiƞ deo
factū·vt hij q̄ ſꝑ hoīm cruore gau
derēt·deficientibꝫ iā ac tabeſcētibꝫ
vite ſubſtantiam largirētur·Ali9
verō recuſans cibū velut ab hōīe ſi
bi oblatū·inedie defectione cōſūp
tus eſt Quorꝫ licet initia ex repre
henſibili ꝑſuaſione deſcenderīt·v
nus tamen ſubueniente diſcretioē
id qd̄ temere incauteqꝫ cōceperat e
mendauit·Alius aūt in ſtulta pre
ſūptione perdurās·ac penitus diſ
cretionis ignarus·mortē quā dn̄s
auferri voluit ſibi ipſe ꝑqueſiuit·
nequaq̄ꝫ credēs inſtinctu factum di
uino·q̄ immites barbari ꝓpe ferita
tꝫ obliti·panes eis ꝓ gladijs ob
tuliſſēt Caplm̄ viij·

Quid etiam de illo ↄmemo
rem cuius nominis quia
adhuc ſupeſt nolim9 face
re mentionē·qui dū longo tempo
re demonē in angeli ſuſcepit clari
tate·reuelationib9 ei9 innumerꝫ ſe
pe deceptus credidit nuntiū eſſe
iuſtitie·Nam exceptꝫ hijs etiam
per omnes noctes in cella eius lu
mē abſꝫ ulli9 lucerne ꝑbebat offi
cio Ad extremū iubetur a demone
vt deo filiū ſuum qui cū eo pariter
in monaſterio cōmanebat offerrꝫ
vt ſcilicet hoc ſacrificio abrahe pa
triarche meritꝫ equaretur·Cui9
in tm̄ eſt ꝑſuaſione ſeduct9·ut par
ricidiū opere ꝑfeciſſet·niſi eū puer
vidēs cultrū ex cōſuetudīe acuen
do ꝑparare·⁊ vincula q̄b9 eū velut ob
latur9 ad imolādū cōſtrīgē diſpo
nebat inq̄rē·ꝑſagio ſcelerꝫ futuri
ꝑterritus aufugiſſꝫ Caplm̄ ix·

Longū eſt deceptionē illi9
quoqꝫ monachi meſopo
tamiani narrādo ꝑcurrē:
q̄ i illa ꝓuīcia ꝑpaucis imitabilē ↄ
tinentiam tenens quā per annos
multos ſingulariter in cella retru
ſus exegerat·ita eſt ad extremum
diabolicis reuelationibꝫ ſompnijſꝫ
deluſus·vt poſt tātos labores at
qꝫ v̄tutes quib9 excelſerat omēs
monachos ibidē reſidētes·ad iuda
iſmū ⁊ circūciſionem carnis lapſu
miſerabili voluētur Nā cū volens
eū cōſuetudine viſionis ad credulī
tatē future deceptionis illicere·ve
riſſima q̄qꝫ multo tempꝫe zabulus
velut veritatꝫ nūti9 reuelaſſꝫ ad ex
tremū oſtendit xp̄ianū ꝑplm̄ vna cū
ꝑncipib9 religionis ac fidei noſtre
aplis ſcꝫ atqꝫ martirib9·tenebro
ſū ac tetrū oīqꝫ macie tabidū atqꝫ
deformē·Et econtra iudeorꝫ ple
bem vna cū moyſe·patriarchis at
qꝫ ꝓphetꝫ·ſūma tripudiātē letitia

et ſplẽdidiſſimo lumine choruſcan
tem. ſuadẽs vt ſi mallet meriti ac
beatitudinis illoꝝ particeps fieri.
conuerſationẽ quoqꝫ ſuſcipere feſtina
ret. Horũ itaqꝫ ꝓfecto nullus tã
lugubrit͛ fuiſſ; illuſus: ſi ratioẽm
diſcretionis huiꝰ aſſequi laboraſſ;
Quãobrẽ in quantũ perniciosũ ſit
diſcretionis grãm nõ habere: mul
toꝝ caſus ⁊ experimenta declarãt

Caplm decimũ.

AD hec germanꝰ. Et no
uellis exemplis ⁊ diffini
tionibꝰ antiquoꝝ ſatꝭ habũde ꝓ
patuit: diſcretionem fõtem quodã
mõ radicẽqꝫ cunctarũ eſſe vtutum.
Quomõ ergo acquiri debeat ac
pimus edoceri. aut quẽadmodũ v
tũ vera ⁊ ex deo. an falſa ⁊ dya
bolica ſit poſſit agnoſci: vt ſcd̃m
illam euangelicam quã ſuperiore
tractatu diſſeruiſti parabolam. qua
iubemur fieri ꝓbabiles trapezete:
nũmiſmati impſſã veri regꝭ yma
ginẽ peruidẽtes. deꝓhendere vale
amꝰ q̄ nõ ſit in moneta legittima
figuratũ: atqꝫ illud ſicut vulgari
vſus vbo heſterna collatione dix
iſti tꝰꝑ parachatraximã reꝓbemus
illa inſtructi pericia: quã ſatꝭ copi
oſe ⁊ integre ꝓſecutꝰ. ſpũali atqꝫ
euangelico trapezete ineſſe debere
ſignaſti Quid enim ꝓderit virtu
tes eiꝰ et grẽ merita cognouiſſe:
ſi quẽadmodũ expetẽda vl̃ acqui
renda ſit neſciamꝰ:

Caplm. xi.

CUm moyſes. Vera inq̃t
diſcretio nõ niſi verã humi
litate cõquiritur. Cuiꝰ humilita
tꝭ hec erit pma ꝓbatio: ſi vniuer
ſa nõ ſolũ q̄ agenda ſũt. ſ; eciã q̄ co
gitãt͛ ſenioꝝ reſuant͛ examini: vt
nichil ſuo quis iudicio credẽs. illo
rũ per omĩa diffinitionibꝰ acqui
eſcat: ⁊ q̇d bonũ vl̃ malũ debeat iu
dicare eoꝝ traditione cognoſcat.
Que inſtitutio nõ ſolũ per veram
diſcretionis viam iuuenẽ recto tra
mite docebit incedere: verũeciam a
cunctis fraudibꝰ ⁊ inſidijs inimici
ſeruabit illeſũ. Nullatenꝰ enim de
cipi poterit quiſ;: ſi nõ ſuo iudicio.
ſ; maioꝝ viuit exemplo. Nec va
lebit ignoracioni eiꝰ callidꝰ hoſtis
illudere: qui vniuerſas cogitatio
nes in corde naſcentes perniciosa
verecũdia neſcit obtegere: ſed eas
maturo examine ſenioꝝ vl̃ repro
bat vl̃ admittit. Illico nãqꝫ vt pa
tefcã fuerit cogitatio maligñ mar
ceſcit: et anteq̄ iudiciũ diſcretioĩs
ꝓferatur. ſerpẽs teterrimꝰ velut e
tenebroſo ac ſubterraneo ſpecu vir
tute cõfeſſionis ꝓtractꝰ ad lucẽ. ⁊
traductus quodãmõ ac dehoneſta
tus abſcedit Tam diu enim ſug
geſtiones eius noxie dn̄antur in
nobis: q̄diu celantur in corde.
Et ut vtute ſentẽtie huiꝰ efficaci
us colligatꝭ: referã vobis abbatis
ſerapionis factũ. qđ ille iunioribꝰ
frequentiſſime inſtructionis gracia
ꝓponebat

Caplm. xij.

SErapion. Cũ adhuc in
quit eſſẽ puerulꝰ. et cum
abbate theone cõmanerẽ

hec michi inimici impugnatioē in
geſta fuerat cōſuetudo· vt poſtq̄ re
feciſſem hora nona cū ſene vnū pax
imatiū cotidie in ſinu meo latent̄
abſconderem quod ſero illo igno
rante occulte edebā· Quod furtū
licet conueniencia voluptatꝭ ⁊ mo
liti ſemel deſiderij incontinentia ſi
ne ceſſatione committerem exple
ta tamen concupiſcentia fraudu
lenta ad memetipſū reuertēs· gra
uius ſup admiſſo furti crimine cru
ciabar· q̄ ſup eſu eiꝰ fuerā iocūda
tus· Cumqꝫ iſtud moleſtiſſimū o
pus velut ab exactoribꝰ in phara
onis indictū · vice latrrū ſingulis
diebus explere nō ſine cordis mei
dolore ꝯpellerer· nec tamen eruere
me poſſem ab hac eoꝝ ſeuiſſima
tirannide· ⁊ clandeſtinū furtū ſeni
manifeſtare cōfūderer · cōtigit dei
nutu de hoc laqueo me captiuita
tꝭ volentꝭ eripere· vt quidā fr̄es cel
lam ſenis obtētu edificationis ex
peterēt· Cumqꝫ refectione trāſacta
collatio ſpūalis cepiſſꝫ agitari· reſ
pōdenſꝫ ſenex ꝓpoſitꝭ interrogati
onibus eoꝝ de caſtrimagie vicio
⁊ occultarū cogitacionū dnātione
diſſereret earūqꝫ naturā ⁊ atrociſſi
mā vim quā haberent donec vela
rētur exponeret ego collatiōis hꝰ
v̄tute ꝯpunctus· ⁊ ꝯſcientia redar
guente ꝑterritus· velut qui crede
rē ob hoc ea fuiſſe ꝓlata· q̄ ſeni do
minꝰ ſecreta mei pectoris reuelaſ
ſet· in occultos p̄mū gemitus exci
tatus· deinde cordis mei cōpuncti
one creſcente in aptos ſingultus
lacrimaſꝫ ꝓrūpens· paximatiū qđ
conſuetudine viciosa ſubtraxeram
clanculo comedendū de ſinu furti
mei conſcio ac ſuſceptore ꝓduxi:
eumqꝫ in mediū proferēs· quemad
modū cotidie latenter ederē: pro
ſtratus in terram cū venie poſtula
tione cōfeſſus ſum· Et vberti pro
fuſis lacrimis· vt abſolucionē du
riſſime captiuitatꝭ a domino poſce
rēt· implorarem· Tūc ſenex Confi
de ait o puer: abſoluit te ab hac
captiuitate etiam me tacēte cōfeſſi
o tua· Victorem namqꝫ aduerſari
um tuū hodie triūphaſti· validius
eū tua cōfeſſione ꝓſternens· q̄ ipſē
fueras ab eo tua taciturnitate de
iectus· Quē vtiqꝫ nequaq̄ vel tu
a vl̄ alterius reꝑhenſione cōfutās
in te nunc uſqꝫ permiſeras domina
ri· ſcđm illam ſalomonis ſentētiā
quia nō fit cōtradictio ab hijs qui
malū faciūt cito· idcirco repletum
eſt cor filiorū hōmū in ipſis vt fa
ciant mala· Et idcirco iam te poſt
hanc publicationem ſuam iſte ne
quiſſimus ſpiritus inquietare non
poterit · nec in te latibulum ſibi te
terrimus ſerpens deinceps vſurpa
bit· de tenebris cordis tui tua ſa
lutari confeſſione protractus ad lu
cem · Necdum ſenex verba com
pleuerat· et ecce lampas accenſa
de meo ſinu procedens ita cel
lam repleuit odore ſulphureo :

vt vehementia febꝛis ipius vix
in ea reſidere nos permitteret Re
ſumenſʒ āmonitionē ſenex. ecce in
quit dominꝰ tibi veritatē ſermonū
meoꝝ viſibiliť approbauit: vt paſ
ſionis illiꝰ incētoꝛem de coꝛde tu
o ſalubꝛi cōfeſſione depulſū oculis
ꝑuideres patefactūq; hoſtē nequa
quā locū in te vlteriꝰ habiturū. aper
ta eius expulſione cognoſceres.
Itaq; ſcd̄m ſententiam ſenis ita eſt
inquit in me cōfeſſionis hꝰ ꝟtute
dominatio demoniace illiꝰ tiranni
dis extincta: atq; imꝑpetuū cōſopi
ta. vt nūquā in nec memoriā quidē
cōcupiſcentie huiꝰ ulteriꝰ tēptauit
inimicus ingerē. nec me poſt hec
aliqñ pulſatū furtiui illius deſide
rij inſtigatione ꝑſenſerim. Quem
ſenſū in ecclēſie quoqʒ pulcherrīe
legiꝰ figuratū Si momorderit in
q̄t ſerpens nō in ſibulo. nō ē ignorā
tia incātatoꝛi. taciti ſerpētꝭ moꝛſū
pernicioſū eſſe deſignans. Ideſt ſi
per cōfeſſionē ſuggeſtio ſeu cogita
tio dyabolica. incātatoꝛi cuiq̄ ſpū
ali ſcʒ viro. qui carminibꝰ ſcripturā
rū mederi ꝓtiꝰ vulneri ⁊ extra
here de coꝛde noxia cōſueuit vene
na ſerpētis. patefacta nō fuerit ſuc
currē perditāti periturꝰ ue nō po
terit. Hoc igitur mō ad ſcientiam
vere diſcretiōis peruenire facillime
poterimus: ut ſeniorū veſtigia ſub
ſequentes. neq; agere quicq̄ noui
neq; diſcernē nr̄o iudicio ꝑſumaꝰ
ſʒ quēadmodū nos ul' illoꝝ tradi
tio ul' vite ꝓbitas infoꝛmarit. in
omnibꝰ ꝯdiamur. Qua inſtitutio
ne firmatus. nō mō ad perfectam
diſcretionis ratiōem quiſʒ peruenī
et: verūetiā a cūctis inimici inſidi
is tutiſſiꝰ permanebit. Nullo nā
q; alio vicio tā ꝑcipue zabulꝰ mo
nachū pertrahit ⁊ ꝑducit ad moꝛ
te: q̄ cū eum neglectis conſilijs ſe
niorū. ſuo iudicio perſuaſerit diffi
nitioniqʒ confidere Etenim cū om
nes artes ac diſcipline humano
ingenio reperte. et que nichil āpli
us q̄ vite hꝰ tēpoꝛarie ꝯmodis ꝓ
ſūt: licet manu palpari queant et
oculis ꝑuideri. recte tamen a quo
quā ſine inſtituentꝭ doctrina neque
ant cōphendi. q̄ ineptū eſt crede
re hanc ſolam nō egere doctoꝛe q̄
et inuiſibilis ⁊ occulta eſt. et q̄ nō
niſi coꝛde puriſſimo peruidetur. cu
ius error nō tēpoꝛale dāpnū nec
qḋ facile reparetur. ſʒ anime perdi
tionem parit moꝛtēq; perpetuam:
Habet enim nō aduſus viſibiles
ſʒ inuiſibiles atqʒ immites hoſtes
diurnū nocturnūq; cōflictū: nec q̄
vnū ſeu duos. ſʒ ꝯtra innumerabi
les catervas ſpūale certamē. Cu
ius caſus tāto pernicioſioꝛ cūctis.
q̄to ⁊ infeſtioꝛ inimicus. et cōgreſ
ſus occultioꝛ. Et ideo ſemꝑ ſenio
rū ſūma cautione ſūt ſectanda veſti
gia. atqʒ ad eos cūcta q̄ in noſtrꝭ
coꝛdibus oriūtur ſublato confuſio
nis velamine deferēda

Capitulū xiij.

Germanus. Occaſionem
nobis ꝑnicioſe verecūdie

q̃lla cogitacōes malas ſtudeamꝰ
obtegere. illa ꝑ̄apue creat cauſa:
qua nouimus quendā in ſyrie ꝑti
bus vt credebatur ꝑ̄apuū ſenioꝝ
cuidā fratri cogitationes ſuas ſim
pliā ꝯ̄feſſione ꝓdenti. poſtmodū
quadā indignatione commotum
eaſdem grauiter exprobraſſe Vn
de fit vt dū eas in nobis ꝑ̄mimꝰ
ac ſenioribus erubeſcimꝰ publica
re: curationum remedia ꝯ̄ſequi ne
queamus

Caplm xiiij.

Moyſes. Dicit non ſunt
omnes iuuenes pari mo
do vł feruentes ſpiritu vł
diſciplinis ac moribꝰ optimis in
ſtituti: ita nec ſenes quidem cuncti
vno modo vł perfecti poſſunt vel
probatiſſimi reperiri Diuicie enim
ſenum non ſunt canicie capitꝪ: ſed
induſtria iuuentutis. ac preterito
rum laborum ſtipendijs metiende
Que enim non congregaſti inquit
in iuuentute: quomodo inuenies
in ſenectute tua? Senectꝰ eni vene
rabilis eſt non diuturna. neq; an
norum numero computata. Cani
enim ſunt ſenſus hominis. ⁊ etas
ſenectutꝪ vita inmaculata. Et id
circo nō omniū ſeniorum quorū ca
pita canicies tegit: quoꝝ vite lon
geuitas ſola commendat nobis
ſunt ſectanda veſtigia. ſeu traditio
nes ac monita ſuſcipienda: ſed eo
rum quos laudabiliter vitā ſuam
ac probatiſſime comperimus in iu
uentute ſignaſſe. nec preſumptio

nibus ꝓ̄prijs ſed maiorum tradi
tionibus inſtitutos. Sunt etenim
nonnulli quorum etiam quod eſt
lugubrius maior eſt multitudo.
qui in tepore ſuo quem in adoleſcē
tia ꝯ̄ceperunt atq; ignauia ſeneſ
centes. autoritatem ſibi non ma
turitate morum. ſed annorum nu
meroſitate conquirunt De quibꝰ
exprobratio illa domini ꝑ̄rie ſa
tis dirigitur per ꝓphetam. Et co
mederunt alieni robur eius: et ip
ſe neſciuit. Sed ⁊ cani effuſi ſunt
in eo: ⁊ ipſe ignorauit. Hos in
quam in exemplum iunioribꝰ nō
vite probitas. nec vlla ꝓpoſiti hu
ius laudabilis atq; ymitanda diſ
trictio: ſed annoſitas ſola pronex
it. Quoꝝ caniciem callidiſſimus
inimicus ad deceptionem iunioꝝ
in preiudicata autoritate ꝓponēs
etiam illos qui ad viam perfectio
nis vł ſuis vł alioꝝ potuerūt mo
nitꝪ incitari. ſubuertere ac decipere
exemplis eoꝝ fraudulenta ſubti
litate feſtinat. vł in tepore eos ſci
licet noxiū. vł in letalem deſpera
tionem doctrinis eorum inſtitutiſq;
perducens. Cuiꝰ rei volens vobis
exempla proferre. auctoris nomi
ne ꝑ̄termiſſo. ne nos quoq; illius
qui patefacta ſibi fratrꝪ viaa pub
licauit ſimile aliquid admittamꝰ
rem tm̄ geſtā q̄ inſtructionē neceſſa
riā vobis ꝯ̄ferre ꝑ̄t expenā. Cū i
gitꝪ ad ſenē quedā nob optime cog
nitū. q̄dā nō ignauiſſimoꝝ iuuenū
ꝓfectꝰ ſui ⁊ curationis grā prexiſſ;

et carnalibus incētiuis a fornica
tionis ſpiritu ſemetipſū inquietari
ſimpliciter ꝓdidiſſꝫ· cōſolationem
credēs laboribus ſuis oratione ſe
nis· ⁊ remedia inflictis vulnerib⁹
reperturū: ille amariſſimis eū in
crepās vbis· miſerabileq; ⁊ indig
nū nec monachi nomine cēſendū
eſſe ꝓnūciās: q̃ potuerit hmōi vi
cio ⁊ ꝯcupiſcentia titillari· ita ſuis
ecōtrario correptionib⁹ vulnerauit
vt cum ſūma deſperatiōe deiectū
et letali triſticia cōſternatū· e ſua
dimitteret cella· Cūq; ei tali me
rore depſſo· nec iam de remedio
paſſiōis· ſꝫ de expletione concepte
concupiſcentie ꝓfūda cogitatione
tractanti: abbas appollo ſeniorū
ꝓbatiſſim⁹ occurriſſet· laboreq; ⁊
oppugnationis vehemētiā· que in
corde eius tacite voluebatur· de ꝯ
tēplatione vultus et deiectione cō
iectans· cauſam tāte ꝑturbatiōis
inquireret: atq; ille molliter ſe cō
pellenti ſeni nec reſponſū quidē vl
lum poſſꝫ referre· magꝭ ac magis
ſentiens cum ſenex nō inanit' cau
ſam tāte triſticie ſilentio velle con
tegē· quā nec vultu quidē diſſimu
lare ꝑualeret: īſtēti⁹ ab eo cauſas
occulti dolorꝭ cepit inquirere Qui
b⁹ ille cōſtrictus· pergere ſe cōfite
tur ad vicū: ut quia ſcd̄m ſententiā
illi⁹ ſenis monach⁹ eſſe nō poſſꝫ:
nec refrenarē ſtimulos carnis ⁊ im
pugnatiōis remedia cōſequi iam
nō valeret: vxorē duceret· ac relicto
monaſterio reuerteretur ad ſeculū

Quem ſenex blanda conſolatione
demulcēs: ſeſeq; aſſerēs ciſ dē coti
die incētiuorꝫ ſtimulis atq; eſtib⁹
agitari· ⁊ idcirco non debere eum
prorſus deſperatione concidere nec
mirari ſuꝑ impugnationis ardore
qui nō tam laboris ſtudio q̃ȝ miſe
ricordia domini ⁊ grā vinceretur·
vni⁹ diei tm̄ ab eodē popoſcit īduci
as· ⁊ ut reūtētur ad cellā ſuā deꝑ
cat⁹ ad mōſteriū ꝑdc̄ā ſenis tō feſ
tinatione perrexit· Cūq; eidē ꝓxi
maſſꝫ: expāſis manib⁹ orōnem cū
lacrimis fūdens· ꝯuerte ait domi
ne qui occultarū viriū ⁊ infirmita
tꝭ huāne ſolus arbiter pius ac ſe
cretus es medicus· impugnatio
nem iuuenis illius in ſenē iſtum:
vt condeſcendere infirmitatib⁹ la
borantiū· et cōpati fragilitati iuni
orꝫ· uel' in ſenectute doceatur Cūq;
ille hanc ꝑcem cū gemitu cōcluſiſ
ſet: cernit ethiopē tetrū cōtra illi⁹
cellam ſtantē· atq; ignita adūſus
eum iacula dirigentē· Quib⁹ ille
cum fuiſſꝫ ꝓtin⁹ ſauciatus· et pro
greſſus e cella huc illucq; velut a
mens ⁊ ebrius curſitaret: atq; in
grediens ⁊ egrediēs iam ſe in ea
cōtinere nō poſſꝫ· eadē via pergere
conatus cepit: qua iuuenis ille diſ
ceſſerat· Quem abbas appollo ve
lut amētē factū quib⁹ dā furijs cō
ſpiciens agitari: intellexit ignitū
zabuli quod viderat telū in corde
eius fuiſſe affixū· illamq; cōfuſio
nem mentis ac perturbationē ſen
ſuū intolerādis in eo eſtib⁹ operari

Accedenſ ad eum: quo inquit ꝑ
peras? Aut quenam te cauſe ſeni
lis illius grauitatis oblitum ita
pueriliter inquietant: ac mobili
ter curſitare compellunt? Cumqꝫ
ille ꝓ cōſcientie ſue reatu ac turpi
exagitatioē confuſus crederet ardo
rem ſui pectoris deprehenſum. ac
detectis ſeni ſui cordis archanis.
nullam reſponſionem percunctan
di reddere prorſus auderet: reuer
tere inquit ad cellam tuam. tan
demqꝫ te intellige vel ignoratum
hactenus a zabulo vel deſpectum
nec in eorum numero reputatum
quibus ille cotidie confligere ⁊ col
luctari profectibus eorum ac ſtudi
is inſtigatur. qui vnum in te eiꝰ
directum iaculum. poſt tantam
annorum ſeriem quam in hac pro
feſſione triuiſti: non dicam reſpu
ere. ſꝫ vno q̃dē die ſufferre n̄ potu
iſti. Quo te idcirco dn̄s paſſus eſt
ſauciari. vt ſaltē in ſenecta diſceres
ꝯpati īfirmitatibꝫ alienis. ⁊ fragi
litati condeſcendere iuniorū tuis
exemplis atqꝫ experientia docere
ris: qui ſuſcipiens iuuenem infeſta
tione dyabolica laborantem. non
modo nulla conſolatione fouiſti:
ſed eciam perniciosa deſperatione
deiectum. inimicā manibus tradi
diſti. quantum in te eſt ab eodem
lugubriter deuorandum. Quem
ſine dubio nequaq̃ꝫ tam vehemen
ti conflictu fuiſſet aggreſſus. quo
te nunc uſꝫ eſt appetere dedignatꝰ
niſi futuro ꝓfectui eius inuidens

inimicus illam vīutē quā animis
eiꝰ meſſe cernebat anticipare ac ꝑ
uertere ſuis ignitis iacul' feſtinaſ
ſet: ꝓculdubio intelligens fortio
rē. cui tāta vehementia cōfligere o
ꝑe p̄ciū iudicauit. Diſce itaqꝫ tu
is exemplis laborātibus cōpati:
⁊ periclitātes nequaq̃ꝫ perniciosa
deſperatioē terrē. nec duriſſimis
ſermonibꝫ exaſperare. ſꝫ potiꝰ leni
blandaqꝫ cōſolatioē reficere. ⁊ ſcdꝫ
dū preceptū ſapientiſſimi ſalomo
nis eos qui ducūtur ad mortē eru
ere. ⁊ redime eos qui interficiūtur
ne parcas. nr̄iqꝫ ſaluatoris exem
plo arūdinē quaſſatā nō ꝯterere. ⁊
linū fumigans nō extīguē. atqꝫ
illā a dn̄o grām poſcere: qua ipſe
quoqꝫ fiducialit' valeas oꝑe ac ve
ritate cātarē. Dn̄s dedit m̄ linguā
eruditā. vt ſciam ſuſtentare cū qui
lapſus eſt vbo. Nullꝰ etenī ſufficē
re hīmicī poſſꝫ īſidias. ſeu carnales
eſtus naturali quodāmō igne fla
grātes vl' extīguē vl' reꝓmere. niſi
grā dei vl' iuuarēt fragilitatē nr̄ā
vel ꝓtegēt ac muniret. Et idcirco
ſalutaris hꝰ diſpēſatioīs ꝯone fini
ta. qua l' illū iuuenē ꝑniciosis eſti
bꝰ dn̄s liberarē. vel de impugnatioīs
vehemētia ⁊ ꝯpaciendi affcū te vo
luit erudire. oībus eū p̄abꝰ īplo
remꝰ. quo flagellū iſtd qd vtilita
tis grā tibi dn̄s inferre dignatꝰ eſt
iubeat āmoueri. ipſe enī dolē facit
⁊ rurſum medetur. ꝑcutit ⁊ ma
nus eius ſanant: ipſe humiliat ⁊
exaltat. ipſe occidit ⁊ viuificat:

deduĉat ad infernū et reducat. ⁊ ig
nita zabuli iacula q̄ meo arbitrio
tibi permiſit infligi: redūdante ſpi
ritus ſui rore extinguat. Quam
tēptatioēm licet eadem celeritate
qua inferri dominꝰ paſſus eſt. ad v
nam ſenis orationem rurſū abſtu
lerit: euidenti tamen expimento
docuit. nō modo exprobrari patefcā
cuiuſꝫ viciā: ſꝫ ne leuit̄ quidē labo
rantiū dolorem debere contempni.
Et idcirco nequaꝗ̄ vos vnius ſe
nis ſiue paucoꝝ. vl̄ imperitia l̄ le
uitas. ab illa ſalutari quā predix
imꝰ via et traditione maioꝝ deē
reat et excludat: quoꝝ caniciē ad
deceptionē iunioꝝ. callidiſſimꝰ ab
utitur inimicus. Sed abſꝫ ullo cō
fuſionis operimēto om̄ia debēt ſe
niorib9 reuelari: atqꝫ ab eis ul̄ re
media vulnerū. ul̄ exempla ꝯuer
ſationis ac vite fiducialiter ſumi.
In quibus parē opē ⁊ ſimilē expe
riemur effectū: ſi nichil penitꝰ af
fectari nr̄o iudicio ac preſūptione
temptemꝰ ¶ Caplm xv.

DEniqꝫ in tantum placita
deo hec ſentētia cōprobā
tur: vt etiam in ſcripturis
ſanctis hanc eandē inſtitutionem
nō ocioſe reperiamꝰ inſertā. ita ut
puerū ſamuelē iudicio platū ſuo.
nollet p ſemetipſū diuini colloquij
diſciplina dominꝰ erudire: ſꝫ recur
rere ſemel ⁊ iterū pateret ad ſenē.
eūqꝫ quē ad ſuū vocabat alloqui
um. etiam illiꝰ qui offenderat de
um ſenioris doctrina vellet inſtitui

⁊ quem ſua vocatione digniſſimū
iudicarat. ſenioris mallet inſtituti
one formari: vt ſcꝫ ⁊ illius quem
ad diuinū miniſteriū vocabat pro
baretur humilitas. ⁊ iuniorib9 for
ma ſubiectionis huiꝰ ꝓponeretur
exemplo ¶ Caplm xvi.

PAulū quoqꝫ p ſemetipſū
vocās ⁊ alloquens cꝛiſtꝰ
cū poſſit ei perfectioīs vi
am reſerare: ꝯfeſtim dirigere ad a
naniam mauult. et ab eo iubet ei
viam veritatis agnoſcere dicens.
Surge ⁊ ingredere ciuitatē: et ibi
tibi dicet̄ quid te oporteat facere.
Mittit itaqꝫ hūc ad ſeniorē: eūqꝫ
illius potius doctrina q̄ ſua cenſet
inſtitui. ne ſcilicet qđ recte geſtum
eſſet in paulo: poſteris malū p̄ſūp
tionis p̄beret exemplū. dū vnus
quiſꝫ ſibimet pſuaderet. ſimili mo
do ſe quoqꝫ debere dei ſoliꝰ magiſ
terio atqꝫ doctrina. potiꝰ q̄ ſenioꝝ
inſtitutione formari. Quā preſūp
tioēm etiam ipē aplūs. nō ſolum
lr̄is ſꝫ etiam ope atqꝫ exemplo do
cet omimodis deteſtandā: ob hoc
ſolūmodo ſe aſſerēs iherolimā con
ſcēdiſſe. vt euangeliū qđ comitan
te grā ſpūs ſancti cū poteſtate ſig
noꝝ ⁊ ꝓdigioꝝ gentibus p̄dica
bat. cū ſuis coaplis ⁊ anteceſſoribꝫ
priuata quodāmō ac domeſtica ex
aminatione conferret. Et contuli
inquiens cū illis euāgeliū quod
p̄dico int̄ gentes: ne forte in vacu
um currerē aut cucurriſſem. Quis
ergo tam p̄ſūptor ⁊ cecus ſit. qui

ſe audiat ſuo iudicio diſcretioniqꝫ
cõmittere. cũ vas electionis indi
guiſſe ſe coapoſtolorꝫ ſuorꝫ collati
one teſtetur. Vnde manifeſtiſſime
comprobatur. nulli a domino viam
perfectionis oſtendi. qui habens vn
de valeat erudiri. doctrinã ſeniorũ
vel inſtituta contempſerit. paruipen
dens illud eloquiũ quod oportet di
ligentiſſime cuſtodiri. Interroga
patrẽ tuũ. et annũciabit tibi. ſenio
res tuos et dicẽt tibi

Capitulũ decimũſeptimũ.

Omni igitur conatu debet
diſcretionis bonũ virtute hu
militatis acquiri. q̃ nos illeſos ab v
traqꝫ poteſt nimietate ſeruare. Ve
tus namqꝫ ſententia eſt. acro tais iſo
teais. id eſt nimietates equales ſũt.
Ad vnũ enĩ finẽ nimietas ieiunij
et voracitas puenit. eodẽqꝫ diſpẽ
dio vigiliarũ imoderatã continuatio
monachũ. q̃ ſõpni grauiſſimi torpor in
voluit. Nã p exceſſũ cõtinẽtie debi
litatũ queqꝫ ad illũ ſtatũ reuocare
neceſſe eſt. in quo negligens q̃ꝫ p in
curiã detinebat. ita vt frequẽter quos
p caſtrimargiã decipi nõ potuiſſe
cõſpeximus. p imoderationẽ ieiuni
orꝫ viderimus fuiſſe deiectos. atqꝫ
ad candẽ quã vicerãt paſſionẽ. infir
mitatis occaſione collapſos. Vigi
lie quoqꝫ et pernoctationes irrõna
biles deiecerũt. quos ſompnus ſu
perare nõ potuit. Quapropter ſcd̃m
apl̃m p arma iuſticie q̃ a dextris

ſũt et a ſiniſtris. recto modeꝛamine
trãſeundũ eſt. et ita inter vtraſꝫ ni
mietates diſcretione moderãte gra
diendũ vt nec a tradito cõtinentie
tramite nos acquieſcamus abduci
ne rurſũ remiſſione noxia in gule
ventriſꝫ deſideriũ concidamus

Capl̃m xviij.

Etenim memini me fre
quenter ita appetitũ cibi
penitus reſpuiſſe. vt duobus diebꝫ
ac tribus refectionẽ dilata. nec me
moria quidẽ vllius edulij meam
interpellauerit mentẽ. et rurſũ ab
oculis meis ita zabuli impugnati
one ſompnũ ſubtractũ. ut plures
noctes ac dies paululũ q̃d ſomp
ni oculis meis a domino precarer
infũdi. grauiuſꝫ me periclitatũ ſõp
ni cibiqꝫ faſtidio. quam ſoporis et caſtri
margie colluctatiõe perſenſi. Ita
qꝫ ſicut feſtinandum nobis eſt. ne
appetitu corporee voluptatis in diſ
ſolutionem noxiam dilabamur. et
ante preſtitum tempus vel cibo in
dulgere vel modum eius preſuma
mus excedere. ita eſt eſce ſompni
qꝫ refectio hora legitima eciã ſi hor
reat ingerenda. Vtrũqꝫ enim bellũ
aduerſarij factione conſurgit. et
pernicioſius continentia inmodera
ta. quam ſaturitas remiſſa ſupplantat
Ab hac namqꝫ ad menſurã diſtric
tionis intercedente ſalutari cõpunc
tione conſcendi poteſt. ab illa non
poteſt.

Capitulũ decimũnonũ.

Caplm decimūnonū.
GErmanus. Quis igitur
eſt continentie mod9. quē
equo moderamine retinētes: inē
vtrāq; nimietatē illeſi trāſire poſſi
m9 Caplm xx.

MOyſes. Sup hac re inter
maiores nr̄os frequent̄
nouim9 habitū fuiſſe trac
tatū. Nam diſcucientes cōtinenti
as diuerſoꝝ. qui vł ſolis legumi
nib9 vł oleribus tantū vel pomis
vitā iugit̄ exigebāt: ꝓpoſuere cūc
tis illis refectionē ſoli9 panis. cui9
equiſſimū modum in duobus pax
imacijs ſtatuerūt: quos paruulos
panes vix libre vni9 pōd9 habere
certiſſimū eſt Caplm xxi.

QUod nos gratanter am
plexi: reſpondim9 hunc
modū minime nos ꝓ ꝯti
nētia reputare. quippe qui integrū
eū nequaq̄ poſſem9 inſumere.
Caplm xxij.

MOyſes Si vult̄ experiri
vim ſtatuti hui9: modum
iſtū iugit̄ retinete. nullū extrīſec9
coctionis pulmentū die dominico
vł ſabbati. neq; ſub aliqua adue
nientiū fratrū occaſione ſumētes.
Nam hijs refecta caro nō ſolū mi
nore quātitate dieb9 reſiduis pote
rit ſuſtētari: verūetiam totā refecti
onē ſine labore differre. illoꝝ ſciꝫ
ciboꝝ quos extrīſecus ſūpſerit ad
iectione ſuffulta. Qd nullo modo
facere. nec refectioēm panis differ
re in diē poſterū ꝓualebit quiſꝫ ſue
rit ſemper ꝓdicte menſure quātita
te cōtentus. Etenim memini ſeni
ores nr̄os q̄ nos quoq; ttiueo fre
quenter perpeſſos. cū tāta labore
ac difficultate hanc ꝑ[a]imo iam ſuſ
tētaſſe: tātaq; vi atq; inedia ꝓdic
tam cuſtodiſſe menſurā: ut inuiti
quodammō nec ſine gemitu atq;
triſticia hunc finē ſibi refcc̄onis im
poneret Caplm xxiij.

GEneralis tamē hic ꝯtinē
tie modus eſt. ut ſcd̄m ca
pacitatē viriū vł corpo ri
vł etat̄ tantū ſibimet cibi vnuſq̄ſꝫ
ꝯcedat: quātū ſuſtentatio carnis
nō quātū deſideriū ſaturitatis ex
poſcit. In vtraq; enim ꝑte ſuſtine
bit maximū detrimentū: quiſꝫ in
equalitatē tenens nūc ventrē ieiuni
orū ariditate ꝯſtrigit. nūc eſcarū
nimietate diſtendit Ut eni mens
cibi inanitate laſſata perdit orati
onū vigorē. dū carnis laſſitudine
nimia ꝑgrauata dormitare ꝯpelli
tur: ita rurſū nimietate vorantiũ
t̄ oppſſa emittere ad dn̄m preces
puras leueſꝫ nō poterit. ſꝫ ne caſti
monie quidem ipiũs puritatem in
diſrupta valebit iugitate ſeruare:
dū ei eciam dieb9 illis quib9 car
nē arciore videtur ꝯtinentia caſti
gare. ꝑterita cibi materia. ignem
carnalis ꝯcupiſcentie ſubmiſtrat
Caplm xxiiij.

NAm qd̄ ſemel per eſcarū
habūdantiā ꝯcretū fuerit
in medullis. neceſſe eſt egeri atq;
ab ipſa nature lege propelli. que

exuberantiam cuiuſlibet humoris
ſuꝑflui. velut noxiam ſibi atq; con
trariã in ſemetipã reſidere nõ patit̃
Ideoq; racionabili ſemꝑ ⁊ equali
eſt corpus noſtrũ ꝑ amoĩa caſtigã
dum. vt ſi naturali hac neceſſitate
cõmorantes in carne omnimodis
carere nõ poſſumus. ſaltem rarius
nos. et non amplius q̃ trina vice
iſta colluuione reſperſos. totius
anni curſus inueniat. Qd tamen
ſine vllo prurritu quietus egerat ſo
por. non fallax ymago inderet oc̃l
te voluptatis eliciat. Quãobrem
hec eſt temperata quã diximus con
tinentia. et equalitas atq; menſu
ra que patrũ quoq; iudicio cõꝓba
tur. vt cotidianã panis refeccioẽm
cotidiana comitet̃ eſuries vno eo
demq; ſtatu animã corpusq; conſer
uans. nec ieiunij fatigatione cor
pus cõtãdere. nec grauari mentem
ſaturitate permittens. Tanta
namq; frugalitate finitur. vt int̃
dũ ſe poſt veſperã nec ſentiat aut
meminerit refeciſſe.

Caplm xxv.

EtT in tãtũ hoc non ſine
labore ꝑficitur. vt malint
hij qui perfectionem diſcretiõis ig
norant etiam biduo ꝓtelare ieiu
nia idq; quod hodie ſumpturi fue
rant in craſtinũ reſeruare. dũmodo
ad refectioẽm peruenientes deſide
rata ſocietate potiantur. Qd nuꝑ
beniamin ciuem noſtrũ pertinacit̃
tenuiſſe cognoſcitis: qui ne hodie
duo paximacia percipiens. equali

Paximaciũ ſiue paximaciũ, dicitur panis bis coctus.

caſtigatione cõtinuã ꝑ ãtate iugit̃
retenta ret. maluit biduana ſeꝑ cõti
nuare ieiunia. dũmõ ad refeccioẽz
veniens duplicata mẽſura repleret
ventris ingluuiẽ. id eſt quatuor paxi
macia comedẽs deſiderata ſaturita
te gauderet. ⁊ ventris ſui expletioẽz
biduano ieiunio cõpararet. Nã id
qd biduo fuerat percepturus. diffe
rẽs vno die oblitioẽm ieiunij. poſt
biduũ pariter inſumebat. Qui obſti
natioẽ ⁊ ꝑtinatia mentis ſue diffi
nitionibus potius ꝓprijs q̃ ſeniorũ
traditionibus acquieſcens. quali
fine ꝓpoſitũ ſuũ terminarit. pro
culdubio meminiſtis. Siquidẽ re
licta heremo curſũ ad inanem phi
loſophiam mundi huius ac vanita
tem ſeculi deuolutus. predictã ſen
tentiã ſeniorũ ſui caſus ſignat ex
emplo. cuiuſq; ſua cũctos docet.
neminẽ diffinicionibus ſuis vel ꝓpo
iudicio cõfidentẽ. perfectiõis culmẽ
aliqñ poſſe cõſcendẽ: ſꝫ ne zabuli
quidẽ ꝑniciosa illuſione nõ decipi.

Caplm xxvi

GErmanus. Quomodo igi
tur a nobis hic modus in
diſrupte poterit cuſtodiri? Nã nõ
nunq̃ hora nona ſoluta iam ſtatio
ne ieiunij ſuperuenientibus fratribus
neceſſe eſt eorũ obtentu aut adici
aliquid ad ſtatutã ſolitãq; menſu
ram. aut certe humanitatẽ quã iu
bemur omnibus exhibere penitus
euitari

Caplm xxvij.

Moyſes · Vtraq; vno mō
ac ſolliatudine pari cōuc
nit obſeruari Nam ꝛ mē
ſurā ibi cauſa cōtinentie et purita
tꝭ abſꝫ omi ſcrupulo cuſtodire debe
mus: et humanitatē atq; adorati
onē venientibꝰ frībꝰ caritatꝭ obtē
tu ſimilit̄ exhibere quia ſatꝭ abſur
dū eſt · vt frī ꝓmo xpō menſā offe
rēs nō cū eo pariter cibū ſumas:
aut ab eius refcōne te facias alie
nū Itaq; in neutra pte repħenſibi
les inueniemur: ſi hec a nobis cō
ſuetudo teneatur · vt hora nona de
duobꝰ paximatijs q̄ nobis canoni
ca mēſura iure debēt: vno paxima
cio ꝑlibato · aliud huiꝰ expectati
onis gracia in veſperā reſeruemꝰ ·
Quē ſi ſupuenerit quiſpiā fratrū
cū ipſo parit̄ inſumamꝰ: nichil cō
ſuetudini ſolite amplius adiūgen
tes · Et hac diſpenſatione neq̄q̄
nos fratrꝭ cōtriſtabit aduentus:
qui nobis debet eſſe gratiſſimus ·
Siquidē ita ei exhibemꝰ humani
tatꝭ obſequia: ut nichil a rigore
cōtinentie relaxemꝰ · Si vero nul
lus aduenerit: hunc quoq; velut
de canonico modo debitū nobis li
bere ꝑſumemꝰ Qua paratate nec
ſtomachus veſpere poterit aggra
uari · quippe hora nona vno paxi
macio iam ꝑcuſſo Quod plerūq;
hijs qui diſtrictionē abſtinentie ſe
tenere credūtes · totā refectionē ad
veſperū differūt · euenire cōſueuit
Nam recēs eſce perceptio · tam in
veſpertinis q̄ꝫ in nocturnis oratio
nibus · tenuem leuemq; ſenſū non ſi
nit inuenir · Ideoq; cōmodū ſatꝭ
et vtile hora nona refectionis tem
pus indultū eſt · in quo reſitiens
monachus nō ſolum in nocturnis
vigilijs leuis aut vacuus · verū eci
am in ipſis veſpertinis ſolempni
tatibꝰ · digeſto iam cibo inuenitur
aptiſſimꝰ Talibꝰ nos ſcūs
moyſes gemine inſtitutiōis epulꝭ
ſaginauit · nō ſolū diſcretionis gra
ciam atq; ꝟtutē ꝑſenti eruditione
ꝟboꝝ · ſed eciam abrenūtiandi ra
cionē · et deſtinationē · finēq; ꝓpoſi
ti antea cta diſputatiōe demōſtrās
vt qd̄ ante feruore tm̄ ſpūs · ac ze
lo dei clauſis quodāmō oculis ſec
tabamur luce clarius aperiret · face
retq; ſentire quātū a puritate cor
dis ꝛ diſcretiōis linea fuiſſemꝰ id
tēporis euagati: quippe cū eciam
oīm viſibiliū in hoc ſeculo artium
diſciplina · niſi ratione ſubſiſtere ac
ſine cōtemplatiōe certi finis attin
gi omnino nō poſſit

Explicit ſcd̄a collatio abbatis
moyſi · de diſcretione ·

Incipiūt capl̄a collationis ab
batꝭ pafnutij

De cuerſatione ꝛ vita abbatꝭ
pafnutij · I ·

De ſermone eiuſdē ſenis ac reſ
ponſione nr̄a · ij ·

Propoſitio abbatis pafnutij
Caplm̄ · iij ·

¶ De tribus vocationum generi
bus ¶ Caplm̄ quartū
¶ Expoſitio triū vocationū ꝙ et
deſidioſo prima non ꝓſit: et renun
ciationi poſtrema non obſit ¶ V.
¶ De tribus renunctiationū gene
ribus ¶ Capitulū ſextum
¶ Expoſitio trium renunctiationū
¶ Capitulū ſeptimū
¶ Quēadmodū ſingularū abre
nuntiationū ſit apprehēdenda per
fectio ¶ Capitulū octauū
¶ De proprijs diuicijs in quibꝰ
cōſiſtit anime pulchritudo vel fedi
tas. ¶ Capitulū nonū
¶ De tripertito genere diuiciarū
¶ Capitulū decimū
¶ Non poſſe quēꝗ primo tantū
renuntiatiōis gradu eſſe perfectū
¶ Capitulū vndecimū
¶ Interrogatio de libero arbitri
o hominis et gracia dei ¶ Xij.
¶ Reſpōſio de diſpenſatione gra
cie diuine manēte arbitrij liberta
te ¶ Caplm̄ decimūtercīū
¶ De directio vite noſtre ex deo
ſit. ¶ Capitulū decimūquartū
¶ De ſcientia legis magiſterio ⁊
illuminatione domini conferatur
¶ Capitulū decimūquintū
¶ De intellectus quo mandata do
mini poſſimus agnoſcere. et bone
voluntatis effectus a domino con
donetur ¶ Capitulū decimūſextū
¶ De eciam ipſa fidei plenitudo
dei nobis munere largiatur
¶ Capitulū decimūſeptimum
¶ De moderatio ſeu tolerantia

temptationū nobis a domino tribu
atur ¶ Capitulū decimūoctauū
¶ De perpetuitas timoris dei no
bis a domino cōferatur. ¶ Xix.
¶ De inicīū voluntatis bone et cō
ſūmatio eius a domino ſit. ¶ Xx.
¶ De nichil a nobis in hoc mūdo
ſine deo geritur ¶ Caplm̄ xxi.
¶ Obiectio ſuper liberi arbitrij po
teſtate ¶ Caplm̄ vigeſimūſcdū
¶ Reſponſio ꝙ liberum arbitriū
noſtrum adiutorio dei ſemper indi
geat. ¶ Caplm̄ vigeſimūtercium

¶ Expliciunt capitula

¶ Incipit collatio abbatis paſnu
cij de tribus vocationibus
¶ Capitulū primum
IN illo ſanctorum
choro qui velut
aſtra puriſſima i
nocte mundi iſti
us refulgebāt. vi
dimus ſāctū paſ
nucium vice luminaris magni cla
ritate ſcientie choruſcantem. Hic
namq; preſbiter congregationis
noſtre. id eſt illius que in heremo
ſcithi morabatur fuit. In qua ita
ad extremam etatem durauit. vt
nunꝗ e cella quam iunior ceperat
habitare queq; ab eccleſia illius
quinq; milibꝰ diſtabat. ſaltē ad vi
ciniora migrauerit. ne feſſus ānis
die ſabbati vl' dñica veniētis ad

ecleſiam tāti itinerꝭ ſpacio vexa
retur ſed ne vacuus quidē reuerti
exinde cōtentus: vas aque quā ꝑ
totam ebdomadā erat ſupturus ſu
is ceruib9 ſupponens reportabat
ad cellam. Cūqꝫ nonagenariā ex
ceſſiſſꝫ etatē: nūq̄ paſſ9 ē eā iunio
rū ſibi labore deferri. Hic itaqꝫ
ab adoleſcencia ſua ſcolis cenobio
rum tāto ardore ſe tradidit: ut in
eis paruo tempore cōmoratus. tā
ſubiectionis bono q̄ vniūſarū vtu
tū ſcīa pitter ditaretꝰ. Humilitatis
nāqꝫ et obediētie diſciplina omēs
ſuas mortificās volūtates: et per
hanc vniūſis extinctis vicijs cūc
tiſꝫ vtutibus cōſūmatꝭ. quas mo
naſteriorꝫ inſtituta vł ātiquiſſimo
rum patrū doctrina fūdauit. ſblimi
orꝭ pfectus ardore ſuccenſus. he
remi feſtinauit penetrare ſecreta:
vt domino cui inter fratrū turbas
poſitus ſitiebat inſepabiliter inhe
rere. nullo deinceps humano ꝯſor
cio retrahente facili9 denuo vnire
tur Ubi rurſū tāto feruore eaā ipō
anachoritarū virtutes ſupans: de
ſiderio et intētione iugꝭ ac diuine
illi9 theorie cūctorꝫ deuitabat aſ
pectus. vaſtiora et inacceſſibilia
ſolitudinis penetrās loca: multo
qꝫ in eis tempore deliteſcens. vt
ab ipſis quoqꝫ anachoritis diffi
cilter ac rariſſime dep̄henſus. an
gelorū cotidiano delcāri conſortio
ac perfrui crederetur. atqꝫ ei meri
to vtutꝭ hui9 ab ipſis inditū fue
rit bubali cognomentū. Hui9 igit

magiſterio inſtitui cupientes: cogi
tationū eciam ſtimulis agitati. ad
cellam eius iam die aduesperaſcē
te ꝑuenim9 Caplm ij.

Qui habito pauliſꝑ ſilen
tio. cū ꝓpoſitū noſtrū pre
dicare cepiſſet: q̄ ſalicet
patriam relinquētes tot prouincijs
ꝓ amore domini ꝑluſtratꝭ. egeſta
tem ac vaſtitatē heremi tolerare. et
ymitari ꝯuerſationis rigorē illorꝫ
tanto ope niteremur: quē vix ipſi
qui in eadē neceſſitate atqꝫ inopia
nati educatiqꝫ ſūt ſuſtinerēt. reſpō
dimus nos ob id ad eius doctrinā
ac magiſteriū tetēdiſſe: ut imbui
aliquaten9 tāti viri inſtitutioibus
ac perfcīoē poſſem9. quā innume
rꝭ documentꝭ in eſſe eidem ſenſera
m9. nō vt ullis q̄ tamen in nobis
nō eſſent laudib9 grauaremur: ā
elatione animi qua in nrīs quoqꝫ
cellulis nōnūq̄ ſuggeſtiōe inimici
titillabamur. ſub ipiūs eciam con
ſpcū inflaremur. Quāobrem illa
nobis poti9 p̄cabamur īfūdi. quib9
cōpungi vł humiliari: nō quibus
nobmetipſis blādiri extolliqꝫ poſ
ſem9 Caplm iij.

Cum beatus paſnutius.
Tres iquit ſūt nationū
ordines. Tres quoqꝫ re
nūciationes quas monacho in quo
cūqꝫ vocationis ordine cōſtituto:
neceſſarias nouerim9. Et p̄mū q̄
dem cauſā quare tres eſſe vocatio
nū ordines diximus oportet nos
diligentꝰ inq̄rē. vt cū agnouerim9

nos ad dei cultū p̃mo vocationis
gradu accitos· ſcd̄m eius ſublimi
tatē: ꝯuerſationis quoqꝫ noſtre cō
gruentiā tempem9· Nichil eni ꝑ
derit ſublimiter inchoaſſe· ſi ſimilē
p̃ncipiis nō exhibuerimus et finē
Qꝫ ſi etiam vltimo ordine nos a
cōuerſatione ſeculi· extractos fu
iſſe cognoſcim9: q̃to min9 ꝓbabi
li ad religionē principio videmur
initiati· tāto acrius noſmetipſos ad
meliorē finē ſpirituali feruore inci
tare curem9· Neccīdam quoqꝫ cau
ſam trine abrenunciationis omni
modis noſſe nos cōuenit· q̃ nul
lo modo pfectionē poterimus attin
gere· ſi eā vel ignorauerim9· vel ſci
entes nō cōtēderim9 ope cōſūmaē

Capitulū quartum

Tigitē tres hij vocationū
modi ſpeciali diſtinctione
pandūtur· p̃mus ex deo eſt· ſcd̄us
p hominē terci9 ex neceſſitate. Et
ex deo q̃dem eſt quotiens inſpira
tio quedā imiſſa in cor noſtrū· nō
nunq̃ etiam dormiētes nos ad de
ſiderū eterne vite ac ſalutis exſuſ
citat· deūqꝫ ſequi et eius inherere
p̄ceptis ꝯpunctioē ſaluberrima co
hortatur vt in ſcripturis ſanctis a
brahā voce dn̄ica de genitali ſolo·
et totī9 cognatioīs affectibus· et
pr̄is domo legim9 euocatū· dicēte
dn̄o· Exi de terra tua et de cogna
tione tua· et de domo patris tui·
Quo etiam modo beatū anthoniū
accitū eſſe cognouim9· qui occaſi
onem ſue ꝯuerſionis a ſola diuini
tate ꝑcepit Ingreſſus naqꝫ eccleſiā
ibiqꝫ audiens in euangelio domi
nū predicantem· qui non odit pa
trem et matrē· et filios· et vxorē·
et agros: inſuper et animā ſuam·
non poteſt meus eſſe diſcipulus·
Et ſi vis perfectus eſſe vade et vē
de omnia que habes et da pauperi
bus· et habebis theſaurū in celo:
et veni ſequere me Preceptum hoc
domini velut ſpecialiter ad ſe direc
tū cū ſūma cordis cōpunctione ſuſ
cepit: cōfeſtimqꝫ renuncians cūctis
ſecutus eſt criſtū· nulla exhortatio
ne neqꝫ doctrina hominū ꝓuocat9
Secundus modus vocationis eſt
quem fieri per hominem diximus·
cum vel exemplis quorūdam ſanc
torum vel monitis inſtigati· ad de
ſiderium ſalutis accēdimur· Quo
nos quoqꝫ modo p gratiā domini
retinem9 accitos· qui predicti viri
monitis ac virtutib9 incitati· huic
nos ſtudio ꝓfeſſioniqꝫ tradidim9·
Quo etiā ordine in ſcripturis ſanc
tis per moyſen filios iſrael de af
flictione egipti legimus liberatos
Tercius vero vocationis modus
eſt· qui ex neceſſitate deſcendit· cū
diuicijs mundi huius ⁊ voluptati
bus obligati· ingruentibus repēte
tēptationibus que vel mortis pici
la cōminantur· vel amiſſione bo
norum ac ꝓſcriptione puciūt· vel
carorum morte cōpungunt· ad do
minū quem ſequi in rerum proſpe
ritate contēpſimus in aduerſis ſal
tem inuiti properare compellimur·

Cuius vocationis neceſſitatem in
ſcripturis quoqꝫ ſepiſſime repꝑimꝰ.
vt cū filios iſrl̓ ob merita peccato
rū legimꝰ a domino traditos hoſti
bꝰ ſuis. ob quoꝝ dn̄atione crudelita
teq̄ ſeuiſſimā rurſū ꝯūſos ad dn̄m
ꝓclamaſſe Et miſit inq̄t dn̄s eis
ſaluatorē aioth filiū gera gemini
filiū: qui vtraqꝫ manu vtebatur
ꝓ dextera. Et rurſū. Clamauerūt
inquit ad dominū. ⁊ ſuſcitauit eis
ſaluatorē ⁊ liberauit eos: othoni
el filiū cenez frēm caleph iuniorē
Et de talibus in pſalmo dicitur.
Cū occideret eos tūc q̄rebant eū
⁊ reūtebātur: ⁊ diluculo veniebāt
ad deū. ⁊ recordati ſūt quia deꝰ ad
iutor eſt eorū: ⁊ deus excelſus re
dēptor eoꝝ eſt. Rurſūqꝫ Clama
uerūt ad dn̄m cū tribularentur: ⁊
de neceſſitatibꝰ eoꝝ liberauit eos

Caplm̄ v.

Ex hijs itaqꝫ tribꝰ modis
licet priores duo meliori
bus initii p̄ncipijs videantur. nō
nūq̄ tamē inuenimꝰ etiam de ter
cio g̃du qui infimꝰ videtur ac tepi
dus. perfectos viros ac ſpū feruē
tiſſimos extitiſſe. illiſꝫ conſimiles
qui optimo p̄ncipio aggreſſu domi
ni famulatū. reliquā quoqꝫ vitam
laudabili feruore ſpūs exigerunt.
Et iterū de illo ſupiore gradu pli
mos tepefactos. ad vituꝑabilem
finem ſepiſſime vidimus recidiſſe.
Ac ꝓinde ſicut illis nichil obfuit.
qd̄ nō ſuo videretur arbitrio ſꝫ ne
ceſſitatꝭ cōpulſione cōuerſi: quippe
quibꝰ hanc ipſam occaſionem qua
compūgerētur. domini benignitas
ꝓcurauit. ita etiam iſtis omnino
nichil ꝓfuit ſublimiora ꝯuerſioīs
habuiſſe p̄ncipia: quia nō ſtudue
rūt reliquā vitā fine cōgruo termi
nare. Nec enim abbati moyſi qui
habitauit in loco iſtiꝰ heremi qui
calamꝰ nūcupatur. quidq̄ obfuit
ad perfcē beatitudinis meritū: q̄
metu mortꝭ q̄ ei ꝓpt̓ homicidij cri
men intēdebatur. impulſus ad mo
naſteriū cucurrit. qui ita neceſſita
tē ꝯuerſionis arripuit: vt eam in
volūtatē ꝓmpti animi virtute ꝯū
tens. ad pfcōnis faſtigia ſūma
peruenerit. Sicut etiam econtrari
o plurimis quos nominati memo
rarē nō debeo nichil ꝓfuit dn̄i ſuitu
tem meliori arripuiſſe p̄ncipio. qui
deinceps cordis ignauia ac duricia
a ſubſequēte. in tepore noxiū ac ꝓ
fūdū mortꝭ baratrū ꝯciderūt Quā
rē in aploꝝ quoqꝫ vocatione vide
mꝰ euidēter expſſā Quid enim ꝓ
fuit iude aplatꝰ ſublimiſſimū g̃dū
eodē ordiē quo petrꝰ ceteriq̄ apoſto
li acciti ſūt voluntarie ſuſcepiſſe:
qui vocationis ſue ꝓclara p̄ncipia
cupiditatꝭ ac philargirie peſtifero
fine cōſūmans. uſꝫ ad traditioēm
domini crudeliſſimꝰ parricida proru
pit? Aut quid obfuit paulo q̄ repē
te cecatus ad viam ſalutꝭ velut in
uitus videt̃ attractus? qui poſtea
dn̄m toto animi feruore ſectatus.
inicū neceſſitatꝭ volūtaria deuoti
one conſūmans. glorioſam tantꝭ

virtutibus vitam incõparabili fine
cõdusit? Totum ergo in fine cõ
ſiſtit: in quo poteſt quis et optime
cõuerſionis initijs dedicatus infe
rior per negligentiã reperiri. et ne
ceſſitate attractus ad nomen mo
nachi profitendũ: eſſi a ꝑ timorẽ
dei diligentiamq; perfectus ¶ Vi
Nunc vero de abrenũciati
onibꝰ differendũ eſt. q̃s
tres eſſe ⁊ patrũ tradito
et ſcripturarum ſanctarum demon
ſtrat autoritas: quaſ vnũquemq;
noſtrũ omni ſtudio oportet imple
re Prima eſt qua corporaliter vni
uerſas mundi diuicias facultateſ
cõtempnimꝰ Secunda qua mores
ac vicia affectuſ priſtinos animi
carniſq; reſpuimus Tercia qua
mentem noſtram de preſentibus
vniuerſis ac viſibilibꝰ reuocãtes.
futura tantũmodo cõtẽplamur: et
ea que ſunt inuiſibilia ꝯcupiſcimꝰ
Que tria vt ſimul perficiantur. legimus (?)
abrahe legimꝰ dominũ precepiſſe
cũ dicit Exi de terra tua. ⁊ de cog
natione tua. et de domo patris tui
Primũ dixit de terra tua: id eſt
de facultatibus mundi huius opi
buſ terrenis. Secundo de cogna
tione tua: id eſt de cõuerſatione
et moribus vicijſ prioribus. que
nobis a noſtra natiuitate coheren
tia: velut affinitate quadam et cõ
ſãguinitate cognata ſunt Tercio
de domo patris tui: id eſt de om
ni memoria mũdi huius. que ocu
lorũ occurrit obtutibus. De duo
bꝰ eni͂ prioribꝰ id eſt ſiue de illo q̃ de
ſerẽdꝰ eſt. ſiue de eo q̃ expetẽdꝰ eſt
ita ꝑ dauid ex ꝑſona dei canit Au
di filia et vide. et inclina aurẽ tuã.
et obliuiſcere populũ tuũ et domũ
pr̃is tui Nã q̃ dicat audi filia. pr̃
vtiq; ẽ Et illũ cuiꝰ domũ vel ꝓplm̃
obliuioni tradi dere ꝑſuadet: pa
trẽ nichilominꝰ ſue filie fuiſſe teſta
tur Quod ita fit. cũ mortificati ab e
lemẽtis mũdi huiꝰ. cõtẽplamur ſe
cũdũ aplm̃ iã nõ ea q̃ videnẽ. ſ q̃
nõ videtur Que eni͂ videtur tẽpali
a ſũt. q̃ aũt nõ videtur eterna. Et
excũtes corde de hac tẽꝑali ac viſi
bili domo: in illã in qua ſumꝰ iugi
ter ꝑmãſuri nr̃os oculos mentẽq;
dirigi(?) Quod tũc iplebimꝰ cũ in car
ne ambulãtes nõ ſcd̃m carnẽ mi
litare ceperimꝰ illã beati apli ſentẽ
tiã ope ac virtute clamantes. Nr̃a
aũt municipatꝰ in celis eſt. Hijs
tribus abrenũciationibꝰ ꝓpͤe tres
libri ſalomois aptãẽ. Nã ꝓũbia
ꝑme abrenũciationi ꝯueniũt. q̃bꝰ
cõcupiſcẽtia carnaliũ rerũ ac terre
na vicia reſecãẽ. Secũde abrenũcia
tioni cõuenit eccleſiaſtes: vbi vni
uerſa q̃ agũẽ ſub ſole: vanitas ꝓ
nũciatur. Tercie abrenũciationi
ꝯueit cãticũ cãticoꝝ: in quo mẽs
viſibilia cũcta traſcẽdes. verbo dei
iã celeſtiũ rerũ ꝯtẽplatioẽ ꝯiũgiẽ
Quapropt̃ nõ multũ ¶ Vij
ꝓderit ꝑmã nos abrenũci
ationẽ cũ ſumma deuotio
ne fidei ſuſcepiſſe: ſi ñ ſcd̃aꝫ i eodẽ
ſtudio. atq; eodẽ iplenerimꝰ ardoẽ

Et iſta etiam cū hanc fuerīm9 adep
ti: ad illam quoqȝ terrā peruenire
poterim9. qua de domo prīs noſtri
parētꝫ egreſſi. quē ab exordio nati
uitatis nr̄e ſcd̄m veterē hoīe qn̄ e
ram9 natura filij ire. ſicut et ceteri
patrē nobis fuiſſe meminim9. om
nē mentꝫ intuitū ad celeſtia deflec
tim9 De quo etiam patre. ad ihe
ruſalē que verū deū patrē contēpſe
rat dicitur. Pater tuus amorreus
eſt: et mat̄ tua cethea. Et in euā
gelio. Vos ex patre dyabolo eſtis
et deſideria patrꝫ veſtri vultis fa
cere. Quē cū dimiſerim9 de viſibi
lib9 ad inuiſibilia trāſmigrātes:
cū aplō dicere poterim9. Scimus
aūt ꝙ ſi terreſtrꝫ dom9 nrā hui9 ha
bitationis diſſoluatur. ꝙ habitati
onē habea9 ex deo. domū nō manu
fcāȝ eternā in celo Et illd̄ qd̄ pau
lo ante ꝯmemorauim9. Noſt̄ au
tem municipatus in celis eſt. vnde
et ſaluatorē expectamus dn̄m ihm
qui reformabit corpus humilita
tꝫ nr̄e: cōfiguratū corpi claritatis
ſue. Et illud beati dauid Quia in
cola ego ſū in terra: et pegrin9 ſi
cut omēs patres mei. vt ſcd̄m do
mini vocem tales efficiamur qua
les illi: de quibus hec dn̄s ad pa
trē in euāgelio ſic loquebatur De
mūdo hoc non ſūt: ſicut ⁊ ego nō
ſū de hoc mūdo. Et rurſū ad ipſos
aplōs Si de hoc mūdo eſſetꝫ: mū
dus quod ſuū erat utiqȝ diligeret
Sed quia de hoc mūdo nō eſtis.
ſȝ ego elegi vos de mūdo: ꝓpterea
odit vos mūd9 Hui9 ergo abre
nūciationis tercie verā perfcōem
tūc merebimur obtinere: qn̄ mēs
nrā nulla carnee pinguedinis he
betā cōtagione. ſȝ peritiſſimis eli
mationib9 expolita ab omī affcū
⁊ qualitate terrena p indeſinentē
diuinarū meditationē ſcripturarū
ſpūaleſȝ theorias ad illa q̄ inuiſi
bilia ſūt eo vſȝ tranſierit. vt arcū
datam ſe fragilitate carnis ac ſitu
corpis ſupnis et incorporeis vehe
menter intēta nō ſentiat: atqȝ in
hmōi rapiatur exceſſus. vt non ſo
lum nullas voces auditu recipiat
corpali. nec in tuendis p̄tereūtiū
ymaginib9 occupetur: ſȝ ne adia
cētes quidē moles ⁊ ingentes ma
terias obiectas ocul̄ carnis aſpici
at C9 rei fidē atqȝ v̄tutē nemo ni
ſi is capiet: qui hec q̄ dicūtur expi
entia magiſtrāte perceperit. Cui9
videlicet ita dn̄s oculos cordis
de vniūſis pn̄tibus auocauerit:
vt ea nō tm̄ trāſitura ſȝ quaſi trāſ
acta iam reputet. ⁊ velut inanem
fumū in nichilū reſoluta cōſpiciat.
Ambulanſȝ vt enoch cū deo. ac de
humana cōuerſatione moribuſqȝ
trāſlatus. nō inueniatur in pn̄tis
ſeculi vanitate. Qd̄ in illo etiam
corpalit̄ factū: lectio geneſeos ita
cōmemorat. Ambulauitqȝ enoch
cū deo: ⁊ nō inueniebatur. q̄a trāſ
tulit illū de9. Aplūs quoqȝ. Fide
enoch trāſlatus eſt. vt nō videret
mortē. De qua morte dn̄s in euā
gelio Qui viuit: inquit ⁊ credit in

me·nō morietur ineternū· Qua
ꝓpter feſtinare debem9 ſi perfectio
nē verā deſideramus attingere· vt
queadmodū corpe parētes· patri
am· diuicias mundi· voluptateſꝫ
deſpexim9· ita eciā corde hec om
nia relinquētes· nulla rurſus ad e
a q̄ dimiſim9 ɔcupiſcētia reuerta
mur· ſicut illi q̄ educti p moyſē aū
vtiqꝫ corpe nō rediſſent· corde tn̄
reuerſi dicūtur ī egiptū· relicto ſci
licet deo q̄ eduxerat eos cū tāta v̄
tute ſignorū· ydola egipti q̄ ɔtēpſe
rāt venerantes· ſicut ſcriptura com
meōrat Et reuerſi ſūt cordib9 ſu
is in egiptū· dicētes ad aarō ffac
nobis deos qui p̄cedāt nos Nūc aū
illis eciam pariter dāpnemur qui ī
hēmo ɔmorantes poſt eſcā māne
celeſtis deſiderauerunt viciorū feti
dos ac ſordide vilitatis cibos· ſi
noſꝫ aū eis ſimiliter murmurarē vi
deamur dicentes· Bene nobis e
rat in egipto· vbi ſedebamus ſup
ollas carniū· et comedebam9 cepe
et allia et cucumeres et pepones·
Que figura licet in illo p̄ceſſerit po
pulo· tamen nūc quoqꝫ eā cotidie
in noſtro ordine ac ꝓfeſſione vide
mus impleri Omnis enī quicūqꝫ
poſt abrenūciationē mūdi huius
ad antiqua reuertitur ſtudia· et ad
p̄ſtina deſideria reuocatur· hec ea
dem aū illis ope ac mente procla
mat dicens· Bene michi erat in e
gipto Quorū vereor ne tanta iue
niēda ſit multitudo· q̄ntas tunc ſub
moyſe preuaricantiū turbas legi
mus extitiſſe· Nam aū ſexcēta mi
lia armatorum de egipto dinume
rentur egreſſa· ex hijs nō ſunt am
plius q̄ duo tantum terram r̄pro
miſſionis ingreſſi Unde feſtinādū
nobis eſt· vt a paucꝫ ac rariſſimis
ſumamus exempla virtutū· quia
ſcundū illā quam dixim9 figurā
in euangelio quoqꝫ multi vocati·
pauci vero dicuntur electi· Nichil
ergo ꝓderit nobis abrenunciatio
corporalis· ⁊ localis quodāmodo ex
egipto tranſmigratio· ſi abrenūci
ationē cordis que ſublimior ⁊ vti
lior eſt· non valuerimus ſimiliter
obtinere· De illa enim quam dixi
m9 abrenūciatione corporali· ita
ꝓnunciauit apoſtolus Si diſtribu
ero omnes facultates meas in ci
bos pauperū· ⁊ tradidero corpus
meum vt ardeam· caritatem autē
non habuero· nichil michi ꝓdeſt·
Qd beatus apoſtolus nunq̄ dixiſ
ſet· niſi quia futurū preuidebat in
ſpiritu· vt aliqui facultatibus vni
uerſis in pauperū alimēta diſper
ſis· ad ꝑfectionē euangelicā ⁊ cari
tatis arduū culmen ꝑuenire non
poſſent quia ſcilicet priſtina vicia
incōtinentiamqꝫ morū· vel ſupbia
vel impatientia dominante in ſuis
cordibus retinētes· nequaq̄ ſe ab
illis expurgarē curarēt· ⁊ ob id ad
caritatē dei q̄ nunq̄ cadit minime
ꝑuenirent Qui vtiqꝫ inferiores ef
fecti hoc ſecundo abrenunciationis
gradu· multo min9 illū tercium qui
procul dubio ē ſublimior apphēdūt

Diligentius tamē eciam hoc men
te percipite: q᷑ nō ſimpliciter dixe
rit. ſi diſtribuero omēs facultates
meas. Videretur enim forte de il
lo dixiſſe qui necdū euāgelicū im
plens mandatū: adhuc ſibi ex ill'
ſicut nōnulli tepidorū faciūt aliq̄d
reſeruaſſꝫ. Sed ſi diſtribuero inq̄t
omnes facultates meas in cibos
pauperū: id eſt etiam ſi perfc̄e ab
renūciauero diuicijs iſtis terrenis
Huic quoqꝫ abrenūciationi aliud
maius adiūxit. Et ſi tradidero in
quit corpus meū ita vt ardeā: ca
ritatē aūt nō habuero nichil ſum.
Ac ſi alijs verbis dixiſſet. Si diſtri
buero in cibos pauperū omīs facul
tates meas: ſcd̄m euāgeliū mā
datū quo dicitur. ſi vis perfectus
eſſe vade ⁊ vende q̄ habes ⁊ da pau
peribꝰ et habebis theſaurū in celo
⁊ veni ſequere me. ita ſcilicet abre
nūcians vt ex hijs nichil penitus
michi reſeruem. ⁊ huic erogacōni
martiriū ⁊ exuſtionē mee carnis
adiūxero: ita vt corpꝰ meū tradā
ꝓ xp̄o. ⁊ tamen vl' impaciens. vl'
iracūdus. vl' inuidꝰ. vl' ſuꝑbus ſū
vl' aliorū inflāmer iniurijs: vel q̄
cam q̄ mea ſūt. vl' ea q̄ mala ſunt
cogitem: vl' vniūſa q̄ m̄ poſſunt in
ferri nō paciencter libēterqꝫ ſuſtine
am nichil m̄ ꝓderit exterioris ho
minis abrenūciatio atqꝫ cōbuſtio.
interiore adhuc vicijs p̄ſtinis inuo
luto. eo q᷑ ſimplicē ſubſtāciam mū
di huiꝰ p̄me conuerſionis feruore
contempnens. q̄ nec bona eſſe nec
mala ſꝫ media diffiniūtur: viciosi
cordis noxias facultates ſimulit̄
abicere nō curarū. nec attingere do
minicā caritatē. q̄ paciens q̄ benig
na eſt. q̄ nō emulatur. nō inflatur
nō irritatur. nō agit perperā. non
querit q̄ ſua ſūt. nō cogitat malū
que omīa ſuffert. omīa ſuſtinet:
poſtremoqꝫ ſectatorē ſuū nunq̄ ca
dere ſinit in ſupplātatione peccati

Caplm̄ viij.

Feſtinare igitur omī debe
mꝰ inſtancia: vt interior
quoqꝫ noſter hō viciorū ſuorū diui
cias quas in anteriore cōuerſatio
ne contraxit. vniūſas abiciat atqꝫ
diſpergat. Que corpori nr̄o atqꝫ
anime iugiter coherētes ꝓprie nr̄e
ſūt. ac niſi adhuc in hoc corpore cō
ſtitutis nobis abiecte fuerint ⁊ ab
ſciſſe: eciam poſt exceſſū noſtrum
nos non deſinent comitari. Vt e
nim virtutes vl' ipa caritas q̄ earū
fōs eſt in hoc ſeculo cōquiſita. poſt
finē quoqꝫ huiꝰ vite pulchrum ac
ſplendidū amatorē ſuū reddit. i
ta vicia ad illam perhennē cōmo
racionem. obfuſcatā mentē quodā
modo coloribꝰ tetris infectāqꝫ trāſ
mittūt. Pulcritudo enim vl' defor
mitas anime: virtutū ſeu viciorū
gignūtur qualitate. Ex quibꝰ qui
dā attractus color. aut ita eā ſplē
didā reddet: vt a ꝓpha mereatur
audire Et concupiſcet rex decorem
tuū. Aut certe eam atrā fetidā red
det atqꝫ deformē: ita ut fetorem
ꝓpe turpitudinis ipa cōfiteatur ⁊

dicat Cōputruerūt et corrupte ſūt
cicatrices mee: a facie inſipientie
mee Et ipſe domin9 ad eā· Qua
re inquit nō eſt obducta cicatrix fi
lie ꝑpli mei? Et idcirco hee ſunt ꝓ
ꝑe noſtre diuicie q̄ cū anima iugit̄
cōmorantur: quas nobis nullus
regum nullus hoſtiū·nec ꝯferre po
terit nec auferre· Hee ſunt ꝓꝑe di
uicie nr̄e·q̄s ne ipā quidē mors va
lebit ab aīa ſepaē Quib9 vel abre
nūciātes ad ꝑfectionē poſſum9 ꝑue
niē ł illigati eterna morte multaī

¶ ix·

Tripertito enim
modo in ſcripturis ſācis
intelligūtur diuicie Sūt
enī male·bone et medie Et male
quidē ſunt de quibus dicitur Diui
tes eguerunt et eſurierunt· Et ve
vobis diuites: quia recepiſtis cōſo
lationem veſtrā Quas eaā diuici
as abiecisse ſūma perfectio non eſt
Ad quarū diſtinctionē paupes illi
ſunt·qui in euangelio domini voce
laudantur Beati pauperes ſpiritu
quoniā ipſorū eſt regnū celorū Et
in pſalmo· Iſte pauper clamauit·
et domin9 exaudiuit eū Et iterū·
Pauper et inops laudabūt nomē
tuū Sunt eaā diuicie bone quas
acquiſiſſe magne virtutis ac meri
ti eſt·quas vir iuſtus poſſidēs col
laudatur: dicente dauid Generati
o rectorū benedicetur: gloria et di
uicie i domo eius·et iuſticia e9 ma
net in ſeculū ſeculi Et iterum· Re
demptio anime viri ꝓprie diuicie
eius· De quib9 diuiciijs in apoca
lipſi dicitur· ad illū qui eas nō ha
bens vituperabiliter pauper et nu
dus eſt Incipiā inquit te euomere
ex ore meo: quia dicis q̄ diues ſū
et locuples et nullius egeo · et ne
ſcis quia tu es miſer ⁊ miſerabilis
et pauper et cecus et nudus Sua
deo tibi emē a me aurum ignitū
probatum vt locuples fias: et veſ
timentis albis īduaris·vt nō ap
pareat cōfuſio nuditatis tue Sūt
quoqꝫ diuicie medie: id eſt que bo
ne poſſunt eſſe vel male· Ad vtrā
qꝫ enim ꝑtem ꝓ arbitrio vel quali
tate vtentium transferuntur· De
quibus beatus apoſtolus· Diuiti
bus ait mundi huius precipe non
ſublime ſapere nec ſperare in incer
to diuiciarū: ſed in deo qui ꝑſtat
nob̄ habūde oīa ad fruendū· bn̄fa
cere· facile tribuere·cōicare· thezau
rizaē ſibi fūdamētū bonū in futurū
vt apprehēdāt verā vitā Quas i=
rū diues ille in euangelio retinēs
ac nequaq̄ indigētib9 ſubminiſtrās
de cuius micis ſaciari pauper laza
rus ante fores eius expoſitus cu
piebat: intolerandis gehēne igni
bus et eterno deputaē ardori·

¶ x·

Has igitur viſibiles
mundi diuicias relinquē
tes· nō nr̄as ſed alienas
abiciam9 facultates· q̄uis eas gl'i
emur vł nr̄o laboē q̄ſitas vł pate
rnā ad nos hēreditate trāſmiſſas Ni
chil enī vt dixi nr̄m eſt niſi hoc tm̄
qd' corde poſſeſſū atqꝫ aīe nr̄e cohe
rens·a nemine pt̄ ꝓrſus auferri·

De illis aūt viſibilibus diuitijs
ad eos qui illas tꝙ̄ ꝓ̃pās retētan
tes · ꝯmunicare indigentibꝰ nolūt ·
increpās loquitur xp̄us · Si in a
lienis fideles nō fuiſtis: qđ veſtrū
eſt quis dabit vobis? Euidēter igi
tur has diuicias alienas eſſe · nō
ſolū cotidiana expꝛientia docet: ve
rūeciam ſentētia domini ipā appel
latione ſignauit · De viſibilibꝰ ve
ro peſſimiſq; diuitijs · loq̄tur petrꝰ
ad dn̄m · Ecce nos reliq̄mꝰ oīa:
et ſecuti ſumꝰ te · quid ergo erit no
bis? Quos utiq; nichil ampliꝰ ꝙ̄
viliſſima ꝯſciſſaq; rethia certū eſt
dimiſiſſe · Que oīa niſi in hac ab
renūcatione viciorꝝ · q̄ vere ſūma et
magna eſt · fuerūt intellecta: nec p̄
ciosū aliq̄d inuenieꝰ aplōs reliquiſ
ſe · nec dn̄m habuiſſe ꝓp̄t qđ illis
tātā btūdinis glāz largiret · ut ab
eodē meterēt audire In regnātioē
cū ſederit filiꝰ hōmis in ſede maieſ
tatis ſue · ſedebitis et vos ſup ſedes
duodecī · iudicātes duodecī tribꝰ iſrł
Si igitur hij qui perfecte terrenas
iſtas viſibileſq; abdicāt facultates
certis ex cauſis ad illam apoſtolicā
caritatē peruenire nō poſſūt: nec il
lū ſublimiorē paucorūq; admodū
abrenūciationis tertiū gradū ex
pedito queunt vigore cōſcendere ·
quid illi de ſemetipſis iudicare de
bebūt: qui ne p̄mā quidē q̄ pfacił
eſt accipientes · atq; antiquas pe
cuniarū ſuarū ſordes cū infidelita
te p̄ſtina retentātes: nudo tantū ſi
bimet autumant monachorꝝ voca
bulo gloriandū? Ergo p̄ma quā
diximꝰ abrenūciatio rerū alienarū
eſt · ideoq; p ſe ſolam perfectionē ab
renūcianti cōferre nō ſufficit: niſi p
uenerit ad ſcd̄am · q̄ vera abrenū
ciatio rerū nrāꝝ eſt · Quā adepti
expulſione oīm viciorꝝ · tercię quo
q; abrenūciationis faſtigia ꝯſcen
demus: p quā nō ſolū omia q̄ in
hoc mūdo geruntur uł pticulati ab
hōībꝰ poſſidentur · veruēciam ipſā
cūctorꝝ elementorꝝ plenitudinē q̄
putatur eſſe magnifica tꝙ̄ vanita
ti ſubiectā et mox trāſiturā · trāſcen
dentes animo ac mente deſpicimꝰ
intuentes dūtaxat ſcd̄m aplm̄ nō
ea q̄ videntur: ſed ea q̄ nō videntur ·
Que enim videntur tempalia ſūt ·
que aūt nō videntur eterna · Ut ita
demū illud ſupmū mereamur au
dire qđ dicitur ad abraham · et ve
ni in terram quā monſtrauero tibi
Per qđ euidēter oſtenditur: ꝙ niſi
quis tres ſupiores illas abrenūci
ationes oīm impleuerit mentis ac
corde · ad q̄rtū hoc puenire nō poſſit
qđ remuneratiōis ac p̄mij vice p
fecte abrenūcianti tribuitur: id eſt
vt terrā repmiſſionis mereatur in
troire · nequaꝙ̄ ſibi iam viciorꝝ ſpi
nas ac tribulos germinantē · que
poſt expulſionē paſſionū cūctarum
puritate cordis in hoc corpore poſ
ſidetur: quā nō virtus vł induſtri
a laborantis · ſed ipē dominꝰ oſtenſu
rū ſe eſſe pmittit · Et veni inquiens
in terrā quā tibi mōſtrauero · Per
qđ manifeſte pbatur: et initiū nrē

ſalutis domini vocatione fieri dicē
tis Exi de terra tua Et cōſūmati
onē ꝑfectionis et puritatis ab eo
dē ſimiliter tribui: cū dicat Et veni
in terrā quā tibi monſtrauero. Id
eſt nō quā tu ex temetipō noſſe vel
induſtria tua valeas repire. ſʒ quā
ego tibi nō ſolū ignoranti. ſed eciā
non inquirenti mōſtrauero Ex quo
manifeſte colligitur. ꝙ queādmo
dū inſpiratiōe domini ꝓuocati ad
viā ſalutꝭ accurrim9. ita eciā magiſ
terio ipſi9 et illūiatiōe deducti. ad
ꝑfcōnē ſūme btītudīs ꝑuenim9

German9 In quo ģ C xi
cōſiſtit liberū arbitriū. nrē
q̄qʒ ꝙ laudabiles ſumus
reputabit̄ induſtrie. ſi de9 in nob
oīa q̄ ad noſtrā ꝑfectionē ꝑtinent
et incipit et cōſūmat? C xii

Pafnucius Hoc vos recte
mouiſſet ſi in omni ope
vel diſciplina principiū tā
tū eſſet ac finis. et non eciā quedā
medietas intereſſet Itaqʒ ſicut oc
caſionē ſalutis diuerſis modis de
um cognoſcim9 operari. ita noſtrū ē
occaſionibus a diuinitate cōceſſis
vel enixius vel remiſſius famulari
Nā ſicut dei fuit vocantꝭ oblatio.
exi de terra tua. ita abrahe fuit ex
eūtis obia. Et queādmodū illud
qđ dicit̄ et veni ī terrā fuit obtēpā
tꝭ op9. ita illđ qđ addit̄ quā tibi
mōſtrauero. iubētꝭ dei ꝉ ꝓmittētꝭ
eſt grā Certos tn̄ nos eſſe ꝯueit
ꝙ omnē ꝟtutem indefeſſis conati
bus exercentes. nequaꝗ̄ diligen
tia vꝉ ſtudio noſtro ꝑfectionē poſſi
m9 attingere. nec ſufficit humana
ſedulitas laboꝝ merito ad tā ſub
limia beatitudinis ꝑmia ꝑuenire.
niſi ea dn̄o nobis cooꝑante. ⁊ cor
noſtrū ad id qđ expedit dirigēte.
fuerim9 indepti Inde oqʒ dicim9 cū da
uid orātes momētꝭ ſingulis dicē
Perfice greſſ9 meos ī ſemitꝭ tuis
vt nō moueāt̄ veſtigia mea. ⁊ ſta
tuit ſup̄ petrā pedes meos ⁊ direx
it greſſ9 meos. vt noſtrū arbitriū
qđ ꝓcliui9 ꝉ ignorātiōe boni ꝉ ob
lectatōe paſſionū fert̄ ad vicia. ille
īuiſibilis rector hūane mētꝭ ad vir
tutū poti9 ſtudia retorq̄re dignet̄.
Qđ vno ꝟſiculo ꝑ ꝓphām legi9
maīfeſtiſſiē decantari Impulſ9 euſ9
ſū vt caderē. ī quo liberi arbitrij īfir
mitas deſignatur ⁊ dn̄s ſuſcepit me
Rurſū adiutoriū dn̄i iūctū eidē ſp
ondit̄ quo iā ne penit9 libero colla
bamur arbitrio. cū titubare nos vi
derit ꝑfcōne manuū ſuarū q̄dāmō
ſuſtētat atqʒ ꝯfirmat Et iterū Si
dicebā inq̄t mot9 ē pes me9 lubri
ca ſcʒ arbitrij facilitate. mīa tua
dn̄e adiuuabat me Iterū mobilita
ti ſue dei ꝯiūgit auxiliū. q̄ ne mo
ueret̄ pes fidei ſue nō īduſtrie ꝓpe
fuiſſe. ſʒ mīe dn̄i ꝯfitetur Et iterū
Scdm multitudinē doloꝝ meoꝝ
ī corde meo. q̄ ex libero ſm naſceba
tur arbitrio. ꝯſolatiōes tue letifica
uerūt aīam meā. ꝑ tuā ſcilicet īſpi
ratiōeʒ veniētes in cor meū. ⁊ reſe
rātes ꝯtēplationē futuroꝝ bonoꝝ
q̄ ꝓ tuo noīe laborātib9 ꝑparaſti.

nõ ſolū abſtulerūt oēm anxietatē
cordis mei. vmeciam ſūmam mul
tamqꝫ leticiam cōtulerūt. Et rurſꝰ
Niſi quia dominꝰ adiuuit me. pau
lominꝰ habitaueāt in inferno aīa
mea. Liberi utiqꝫ arbitrij ꝑuitate
in īferno habitatuꝝ ſe fuiſſe teſta
tur: niſi domini fuiſſꝫ adiutorio ac
ꝓtectione ſaluatus. A dnō enī nō
a libero arbitrio: greſſꝰ hōīs di
riguntur. Et cū ceciderit iuſtus li
bero dūtaxat arbitrio: nō collide
tur. Quapꝓpē? Quia dn̄s ſuppo
nit manū ſuam Hoc eſt aptiſſime
dicere. Nullus iuſtoꝝ ſibi ſuffiat
ad obtinendā iuſticiam: niſi ꝑ mo
mēta ſingula titubāti ei et corruē
ti. fulamenta manus ſue ſuppoſue
rit diuina clemencia. ne ꝓſtratus
penitus intereat: cū fuerit liberi ar
bitrij infirmitate collapſus

Caplm xiij.

NEc ſane vnqꝫ ſancti viri
directionē vie qua gradi
ebātur ad ꝑfectū vtutū cōſūmati
onēqꝫ tēdentes: induſtria ꝓpria ſe
obtinuiſſe teſtati ſunt. ſꝫ eam poti
us a dnō ꝑcabātur dicētes. Diri
ge me in veritate tua: ⁊ dirige in
conſpectu tuo viam meā. ⁊ notā fac
m̄ viam in qua ambulē. Aliꝰ aūt
nō ſolū fide ſꝫ etiā expimento quo
dā in ipā rerū natura ꝯpapſū ſe deꝓ
hendiſſe ꝓclamat. Cognoui dnē
quia non eſt in homine via eius:
nec viri eſt vt ambulet ⁊ dirigat
greſſus ſuos. Et ipe dn̄s ad iſrl.
Et dirigam ego eū īquit vt abie
te viretem: ex me fructus tuus in
uentus eſt. Caplm xiiij.

LEgis quoqꝫ ipius ſcienti
am nō lectionis induſtria
ſꝫ magiſterio ⁊ illumina
tione dei cotidie deſiderāt adipiſci
dicētes ad eū. Vias tuas dnē no
tas fac m̄: ⁊ ſemitas tuas edoce
me. Et reuela oculos meos. ⁊ cō
ſiderabo mirabilia de lege tua: ⁊
doce me facere volūtatē tuā. quia
deus meus es tu. Et iterū. Qui
doces hōīē ſciām Caplm xv.

IPſū etiā intellectū beatꝰ
dauid quo mandata dei
poſſꝫ agnoſcere. q vtiqꝫ in
libro legis nouerat eſſe perſcripta
ſcit ſe nō niſi a dn̄o poſſe hēc quā
a dnō poſtulat promereri dicens.
Seruus tuus ſū ego: da m̄ itellec
tū vt diſcā mandata tua. Qui uti
qꝫ intellectū ſemel ſibi per naturā
ꝑſtitū poſſidebat: noticiam quoqꝫ
mandatoꝝ dei q de ſcripta teneba
tur in lege vtiqꝫ habebat in ꝓmp
tu. ⁊ tamē ut hanc pleniꝰ appꝛhen
deret dominū ꝑcabatur. ſciens ne
quaqꝫ ſufficere ſibimet poſſe id qđ
per naturam cōditiōis inſertū eſt.
niſi cotidiana domini illuminatiōe
ad intelligendā ſpūalit̄ legem. ac
mandata eius apertius agnoſcen
da. ſenſus ipiūs ab eodem fuerit il
luſtratus ipō etiam vaſe electiōis
hoc qđ dicimꝰ clariꝰ ꝑdicāte. De
us enim inquit opatur in nobis.
⁊ velle ⁊ ꝑficere ꝓ bona volūtate
Et rurſū intellige que dico: dabit

enim tibi dominꝰ intellectū Quid
potuit aptiꝰ dici· q̄ ut bonā volūta
tē nrām ⁊ opis ꝯſūmationē a dn̄o
in nobis pnūciaret implerī. Et i
terum Vobis donatū ē p xp̄o nō
ſolū vt et in eum credatis·ſed vt e
tiā p illo paciamini· Hic quoqȝ ꝯ
ſtanciā ꝯverſionis ac fidei noſtre·⁊
paſſionū tolerantiā· donari nobis
a dn̄o declarauit Qd̄ intelligens
dauid·ſimiliter orat ſibi hocipſum
domini miſeratione ꝯcedi dicens·
Cōfirma deus hoc qd̄ opatus es
in nobis·oſtendens nō ſufficere ſi
bi ſalutꝭ principia dono dei gracie
qȝ collata· niſi fuerint eadem mi
ſeratione ipſius· et cotidiana opa
tione pfecta Nō enim liberū arbi
triū: ſed dominꝰ ſoluit cōpeditos
Non noſtra virtus·ſed dominus
erigit eliſos Non lectionis induſ
tria ſȝ dominꝰ illuīnat cecos· Qd̄
grece dicitur ſofotifloís id eſt dn̄s
ſapientes facit cecos·Non noſtra
cautio·ſed dn̄s cuſtodit aduenas·
Nō noſtra fortitudo·ſed dn̄s alle
uat ſiue ſuffulcit oīs qui corruūt
Hec aūt dicimꝰ nō vt ſtudiū noſ
trū aut laborē atqȝ induſtriā qua
ſi ſeguiter ⁊ ſupflue ip̄n̄d̄o vacue
mꝰ·ſed vt nouerimꝰ nos ſine aux
ilio dei nec adniti poſſe·nec effica
ces noſtros eſſe conatus ad capeſ
cēdū tā īmane p̄miū puritatꝭ·niſi
nobis adiutorio dn̄i ac mīa fuerit
cōtributū Equꝰ enī parꝰ in diem
belli· a dn̄o aūt eſt adiutoriū· q̄a
nō eſt in fortitudine potens vir· ⁊
mendax equꝰ ad ſalutē: vt q̄ glo
riatur in domino glorietur Opor
tet ergo nos ſemp cū beato dauid
canere Fortitudo mea et laus me
a non liberum arbitriū ſȝ dominꝰ·
et factus eſt michi in ſalutem Qd̄
doctor quoqȝ gentiū non ignorās·
ydoneū ſe factū miniſterio noui teſ
tamenti nō ſuo merito nec ſudorē·
ſed dei miſeratiōē proclamat Nō
q̄ ſimꝰ inquit ydonei cogitare ali
quid ex nobis quaſi a nobis· ſed
ſufficientia noſtra ex deo eſt Qd̄
minus latine: ſed expreſſius dici
p̄t· ydoneitas noſtra ex deo ē De
niqȝ ſeq̄tur· Qui ⁊ ydoneos nos
fecit miniſtros noui teſtamētī Cxvi

IN tm̄ aūt vniuerſa q̄ ad
ſalutē ptinēt apli ſibimet
a dn̄o largita ſenſerūt·vt
ipſā quoqȝ fidem p̄ſtari ſibi a dn̄o
poſtularēt dicētes Dn̄e auge nob̄
fidē plenitudinē cꝰ nō libero arbi
trio p̄ſumētes· ſȝ dei ſibi credētes
munē cōferendā Deniqȝ docet nos i
dē auctor ſalutꝭ hūane· q̄ ipā fides
nrā lubrica ſit ⁊ infirma· ⁊ nequa
q̄ ſibi ſufficiens niſi fuerit dei aux
ilio roborata· dicēs Symō ecce ſa
thanas expetiuit vos vt cribraret
tanq̄ triticū: ſȝ ego rogaui p̄rem
meū ne deficeret fides tua· Qd̄ a
liꝰ in ſemetipō ſentiēs fieri· et quo
dāmō fidē ſuā infidelitatis fluctibꝰ
ad perniciosi naufragij videns ſco
pulos perurgeri· ad eūdem domi
num auxiliū fidei ſue poſtulans di
cit· Dn̄e adiuua infidelitatē meā·

In tātū aūt ſenſerūt euāgeliā ⁊ a
pl'iā viri vniūſa q̄ bona ſꝫ auxilio
dei cōſūmari: ⁊ ne ipām quidē fidē
ſuā cōfeſſi ſūt illeſā ſe poſſe ſuis vi
rib9 uꝉ arbitrij libertate ſeruare·
vt hanc uꝉ adiuuari in ſe uꝉ dona
ri ſibi a dnō poſtularent Que ſi in
petro ne deficeret domini egebat
auxilio: quis erit tam p̄ſūptor et
cecus: qui ſe ad huiꝰ cuſtodiam co
tidiano domini credat adiutorio
nō egere? Preſerti cū ipſe dn̄s in
euangelio hoc ipſū euidēter exp̄ſſe
rit dicēs Sicut palmes nō p̄t fruc
tū facere a ſemetipō niſi in vite mā
ſerit: ita ⁊ vos niſi in me manſeri
tꝭ· Et iterū· Quia ſine me nichil
poteſtis facere· Cꝫ ſit igitur inep
tū ac ſacrilegum quidq̄ de bonis
actibus nr̄e induſtrie· ⁊ nō dei grē
vel adiutorio deputare: manifeſte
ꝓbatur dominica ꝑteſtante ſentē
tia·ſine ſua inſpiratione uꝉ coopa
tioē ſpūales fructus exhibere nemi
nē poſſe· Omē datū bonū ⁊ omne
donū ꝑfectū de ſurſū eſt·deſcendēs
a patre luminū· Zacharias quoq;
dicit· Quia ſi quid bonū ipiꝰ eſt·
Et ſi quid optimū ab ipō· Et ideo
cōſtanter beatus paulꝰ aplūs Qꝫ
inquit habes qd̄ nō accepiſti? Qd̄
ſi accepiſti: quid gloriarꝭ quaſi nō
acceperꝭ? Caplm̄ xvij·

Vmmā quoqꝫ tolerātie
qua tēptationes illatas
ſuſtinere poſſumꝰ· nō tam
in nr̄a ꝟtute ꝗ̄ in dei miſericordie
moderatione cōſiſtere·huīc apoſto
lus ita ꝓnūciat Temptatio vos
nō app̄hendat niſi humana· Fidelꝭ
aūt deus qui nō ꝑmittet vos ſup
id qd̄ poteſtis tēptari: ſꝫ faciet cū
tēptatione etiam exitū vt poſſitis
ſuſtinere · Deū quoqꝫ aptare ſiue
confirmare aīos nr̄os ad omē o
pꝰ bonū: ⁊ operari in nobis ea q̄
ſibi ſūt placita·idē aplūs docet di
cens· Deus aūt pacis qui eduxit
de mortuis paſtorē magnū oviū
in ſāguine teſtamenti eterni iheſū
xp̄m aptet vos in omi bono · faci
ens in vobis quod placeat coram
ſe· Qd̄ etiam theſſalonicēſibꝰ vt
eueniat ita p̄catur dicens· Ipē aūt
dn̄s iheſus xp̄us: ⁊ deus pr̄ noſꝭ
qui dilexit nos· et dedit cōſolatio
nem eternā ⁊ ſpem bonā in grām
exhortetꝭ corda veſtra· ⁊ confirmet
in omi opere et ſermone bono
Caplm̄ xviij·

IPſū deniqꝫ timorem dei
quo firmiꝰ eū tenere poſ
ſimꝰ· a dnō nob̄ iheremias ꝓpha
ex perſona dei manifeſte teſtatur
infūdi: ita dicēs· Et dabo eis cor
vnū ⁊ animā vnā·ut timeant me
vniūſis diebꝰ· et bene ſit eis et fi
lijs eoꝝ poſt eos· ⁊ feciam cum e
is pactū ſempiternū: et nō deſinā
eos benefacere· et timorē meū da
bo in corda eoꝝ· vt nō recedant a
me· Ezechel quoqꝫ· Et dabo eis
cor nouū et ſpm̄ nouū ponā in viſ
ceribus eoꝝ: ⁊ auferā cor lapideū
de carne eoꝝ· et dabo eis cor car
neū ut in p̄ceptꝭ meis ambulent

et iudicia mea custodiant faciantqꝫ
ea; et sint michi in populū· et ego
sim eis in deū ¶ Decimūnonū

Quibus exēplis manifes
tissime ꝓbemur· ⁊ iniciū
voluntatis bone nobis do
mino inspirante ꝯcedi· cū ā per se
aut ꝑ exhortationē cuiuslibet homi
nis· aut per necessitatē nos ad sa
lutis attrahit viam; et ꝑfectionē
virtutū ab eodē similiť cōdonari·
nostrū vero hoc esse vt adhortatio
nē auxiliūqꝫ dei vel remissius vel
enixius exequamur; et ꝓ hoc nos
vel remuneratioēz vel supplicia dig
nissime ꝓmereri· qđ eius dispēsa
tioni ac prouidentie erga nos be
nignissima dignatione collate· vel
neglexim9 vel studuimus nostre o
bedientie deuotione cōgruere Qđ
euidenter in deutronomio ap̄teqꝫ
describitur· Cū inquit introduxe
rit te domin9 deus tuus in terram
quā possessurus ingredieris; et de
leuerit gentes multas corā te· e
theum et gergeseū· et amorreū et
chananeū; et ferezeū· et eueū et ie
buzeū· septem gentes multo maio
res numero et robustiores te· tra
dideritqꝫ eas dominus tibi; ꝑcuti
es eas vsqꝫ ad internetionē Non
inibis cū eis fedus; neqꝫ sociabis
cū eis cōiugia· Qꝫ igitur introdu
cūtur in terrā repromissionis· ꝙ
delētur gentes multe coram eis·
ꝙ traduntur in manus eorū na
tiones maioris numeri· et robusti
ores ꝙ̄ ipsius isrł· dei eē grā scrip
tura pronunciat· Vtrum aūt ꝑcu
tiat eos israel vsqꝫ ad internetionē
an reseruet eas et parcat· et vtrū
ineat cum eis fedus· et vtrum so
ciet cum eis coniugia an nō societ;
ipsoꝝ esse testatur Quo testimoni
o manifeste discernitur· quid libe
ro arbitrio· quid de dispensationi
vel cotidiano adiutorio domini de
beam9 ascribere· et ꝙ diuine sit gra
cie prestare nobis occasiones salu
tis· et prouentus secūdos atqꝫ vic
toriam· nostrū vero vt concessa dei
beneficia· vel intentius vel segniti
us exequamur· Quam racionem
eciam in illorum cecorū curatione
satis euidenter videm9 expressā·
Qꝫ enim trāsit ante eos ihesus·
diuine prouidentie et dignatiōis
est gracia· Qꝫ vero vociferātur· et
dicunt miserere nostri fili dauid· fi
dei ipsorū et credulitatis est opus
Qꝫ visū recipiunt oculorū· diuine
miserationis est munus· Qꝫ autē
etꝭ p9 ꝑceptionē cui9libet munerꝭ
tam gracia dei ꝙ̄ racio liberi ꝑseue
ret arbitrij· leprosorū quoqꝫ decē
qui pariter curati sunt· declarat ex
emplū E quibus dū vnus ꝑ arbi
trij sui bonū· graciarū restituit acti
onē· domin9 nouē requirens vnū
qꝫ collaudans· vicissitudinē adiuto
rij sui eciā circa imemores benefi
ciorū suorū iugē se retinere demon
strat· Hoc ipsū enim visitatiōis su
e donū est· qđ vel suscipit et appro
bat gratū· vel requirit et reprehen
dit ingratos

¶ Caplm̄ vigeſimū·

Credere tamē incōcuſſa fi
de nos cōuenit·nichil ſiñ
deo procēſ9 in hoc mūdo geri· Aut
enim volūtate eius aut ꝑmiſſo·a
gi vniūſa fatēdum eſt·ut ſcꝫ hec q̄
bona ſūt volūtate dei perfici·auxili
oqꝫ credātur·q̄ aūt ꝯtraria ſūt e9
permiſſo: vt cū ꝓ nequicijs ac du
ricia cordis nrī deſerēs nos dīna
ꝓtectio·zabulū nobis vl' ignomi
nioſas corporis paſſiones patitur
dnāri· Qd̄ eciam apoſtoli vocabus
euidētiſſime ꝑdocemur ita dicent'
Propt' quod tradidit illos deus
in paſſiones ignominie· Et iterū
Quia nō ꝓbauerūt credidērūt de
um habere in noticiam: tradidit il
los deus in reꝓbū ſenſū·ut faciāt
ea q̄ nō conueniūt· Et ipē domi9
per ꝓpham· Et nō audiuit popu
lus meus vocē meam: ⁊ iſtl' non
intēdit m̄· Propter qd̄ dimiſi eos
inquit ſcd̄m adinuētioēm cordiū
eoꝝ·ambulabūt in adinuentioni
bus ſuis·

¶ Caplm̄ xxi·

German9 hoc teſtimonio
aptiſſime liberū demōſtra
tur arbitriū: quo dicitur
Si populus me9 audiſſet me Et
alibi Et nō audiuit popul9 meus
vocē meā Cū enim dicat ſi audiſſꝫ·
oſtendit in poteſtate ei9 fuiſſe vel
acquieſcendi ad audiendū·ul' nō
acquieſcendi ad iudiciū· Quomō
igitur nō in nobis nrā ſal9 eſt vel
locāda ⁊cū vel audiendi vl' nō au
diendi ipē nobis cōceſſerit faculta
tem?

¶ Caplm̄ vigeſimūſcd̄m·

Paſnutius· Valde quidē cō
ſideraſtis hoc qd̄ dicitur·
ſi popul9 me9 audiſſꝫ me
ſꝫ nequaq̄ꝫ quis ſit qui ad audien
tem ul' nō audientē loquatur attē
dit': nec illd̄ quod ſeq̄tur·ꝓ nich
ilo vtiqꝫ īimicos ei9 humiliaſſem
⁊ ſup tribulantes eū miſiſſem ma
nū meam· Nemo igitur hec q̄ ꝓ
tulim9·vt nichil ſine deo geri ꝓba
rem9 ꝑua interꝑtatioē detorquēs
ad defenſionem liberi arbitrij ita
conetur aſſumere: ut ab hōine gra
ciam dei ꝓuiſionē qꝫ cotidianā tēp
tet auferre·per hoc qd̄ dicitur·⁊ nō
audiuit ꝓplūs meus vocem meā:
et iterū ſi populus meus audiſſet
me·et iſtl' ſi in vijs meis ambulaſ
ſꝫ et cetera·ſꝫ reſpiciat q̄ꝫ ſicut libe
ri arbitrij facultas populi inobe
dientia demōſtratur·ita cotidiana
circa eum prouiſio dei clamantis
quodāmō ⁊ monentis oſtenditur
Cū enim dicat ſi ꝓplūs me9 audiſ
ſet me·priorem vtiqꝫ ſe locutū eis
euidenter oſtendit· Qd̄ fieri a do
mino non ſolū ꝑ legem ſcriptam
litteris· verūeciā cotidianis monit'
ſolet: ſcd̄m illud qd̄ ꝑ yſaiam dici
tur· Tota die expādi man9 me
as ad ꝓplm̄ nō credentē m̄: et con
tradicentē Vtrūqꝫ ergo poteſt hoc
teſtimonio cōꝓbari·qd̄ dicitur Si
popul9 meus audiſſet me·iſrael
ſi in vijs meis ambulaſſet: pro
nichilo vtiqꝫ inimicos eius humi
liaſſem: et ſuper tribulantes eum

nuiſiſſem manū meam Nam ſicut
liberum arbitriū ꝑ inobedietiā po
puli demonſtratur · ita diſpēſatio
dei et auxiliū eius verſiculi ipſius
inicio demonſtratur ac fine · cū ſe ꝛ
priorem locutū fuiſſe ꝯmemorat ·
et poſtea inimicos eius humiliatu
rū · ſi ab eodē fuiſſet auditꝰ · Nec
enim per hec que ꝓtulimus nō li
berum arbitriū hominis volumus
ſubmouere · ſed huic adiutoriū ꝛ
graciam dei · per ſingulos dies ac
momenta neceſſaria ꝯprobare
¶ Hiis nos ſermonibꝰ eruditos
abbas pafnucius e ſua cella nō tā
alacres ꝗ̄ compunctos corde ante
mediū noctis emiſit: hoc nobis p̄
cipuū ſue collationis ꝯferens mu
nus · vt cum per abrenūciationis
prime ꝯſūmationē quā toto virtu
tis niſu ſtudebamꝰ implere · attin
genda nobis perfectionis culmina
crederemus: inciperemꝰ agnoſcere
necdū nos cepiſſe monachoꝝ faſti
gia ſompniare · quippe qui de ſcđa
abrenūciatione paruper in ceno
biis eruditi · terciā in qua omnis
perfectio ꝯtinetur · queq; illas du
as īferiores multꝭ p̄cedit modis ·
ne auditu quidem nos antea per
cepiſſe noſceremus

¶ Explicit collatio abbatꝭ pafnu
tii de tribus abrenunciationibus

¶ Incipiunt capitula collationis
abbatis danielis
¶ De vita abbatis danielis
¶ Capitulū primū
¶ Inquiſitio noſtra vnde oriatur
repentina ꝯmutatio mentiū ab in
effabili leticia in meſtiſſimam ani
mi deiectionem ¶ Secundū
¶ Reſponſio ſua ſuper propoſita
queſtione ¶ Terciū
¶ Qz diſpenſationis ac probati
onis dei duplex ſit cā · ¶ Quartū
¶ Qz ſtudium et induſtria noſtra
nichil ſine adiutorio dei valeat
¶ Capitulū quintū
¶ Qz vtile nobis ſit interdum a
domino derelinqui · ¶ Sextū
¶ De vtilitate eius pugne quam
apoſtolus ponit in colluctatiōe car
nis ac ſpiritus ¶ Septimū
¶ Interrogatio quid ſit qđ in ca
pitulo apoſtoli poſt aduerſantes
ſibi ꝯcupiſcentias carnis ac ſpiri
tus tercia adiciatur voluntas
¶ Capitulū octauū
¶ Reſponſio de intellectu recte in
terrogantis ¶ Nonū
¶ Qz vocabulū carnis nō in vna
ſignificatione ponatur ¶ Decimū
¶ Quid in hoc loco caro ab apoſ
tolo nominetur · et quid ſit ꝯcupiſ
centia ſpiritus ¶ Undecimū
¶ Que ſit volūtas noſtra que in
ter ꝯcupiſcentiam carnis ꝛ ſpiri
tus ponitur · ¶ Duodecimū
¶ De vtilitate cunctationis que
ex colluctatiōe oritur carnis et ſpi
ritus ¶ Capitulū Decimūtercium

¶ De iemendabili nequicia ſpū
aliū nequiciarū ¶ .xiiij.
¶ Quid nobis ꝓſit carnis adū
ſus ſpm̄ concupiſcentia ¶ .xv.
¶ De incētiuis carnis quibꝰ niſi
huiliaremur ḡuiꝰ rueremꝰ ¶ xvi.
¶ De eunuchoꝝ tepore ¶ .xvij.
¶ Interrogatio quid interſit int̄
carnalē ⁊ aialem virū ¶ xviij.
¶ De male abrenūciātibꝰ .xix.
¶ De triplici aiarū ſtatu .xx.
¶ De hijs qui in temptatio mag
nis occupātur in paruis .xxi.

¶ Incipit collatio abbat̄ danie
lis de concupiſcentia carnis. ⁊.

INt̄ ceteros criſti
ane philoſophie
viros. abbatem
quoqꝫ vidimꝰ da
nielem. equalem
quidē v̄tutū gnē
hijs qui in heremo ſcithi cōmane
bāt. ſꝫ peculiariꝰ grā humilitat̄ or
natū. Qui merito puritat̄ ac mā
ſuetudinis ſue. a btō pafnucio ſoli
tudis eiuſdē prebiterio: ⁊ q̊dē cū mł
t̄ iunior eſſꝫ etate ad dyaconij eſt
p̄latus officiū. In tantū enim be
atus pafnutiꝰ virtutibꝰ ipiūs ag
gaudebat: vt quē vite merit̄ ⁊ ḡ
cia parē nouerat. coequare ſibi et̄
ſacerdotij ordine feſtinaret. Siqui
dē nequaq̄ ferēs in inferiori miſte
rio eū diutiꝰ immorari. optāſꝫ ſibi
met ſucceſſorē digniſſimū ꝓuidere
ſupſtes eū preſbiterij honore pro
uexit. Qui tamen p̄oris humilita
tis conſuetudinem non omittens
nichil vnq̄ ſibi illo p̄nte de ſubli
mior̄. ordinis adiectione donauit
ſꝫ ſemp abbate pafnucio ſpiritales
hoſtias offerēte. hic velut dyaconꝰ
in p̄oris miniſterij ꝑmanſit offici
o. In quo tamen beatū pafnutiū
cū talis vir eſſꝫ ac tātus. ut in mł
t̄ eciam preſcientie gracia poſſide
ret. hec ſpes ſubſtitutionis electio
qꝫ fruſtrā eſt. Nam nō multo pꝰ.
hunc quē ſibi parauerat ſucceſſorē
p̄miſit ad dn̄m ¶ Caplm̄. ij.

HIc itaqꝫ beatus daniel in
quirētibus nobis. cur int̄
dū reſidētes in celiula. tā
ta alacritate cordis cū ineffabili
quodā gaudio. et exuberātia ſacra
tiſſimorū ſenſuū repleremur: vt e
am non dicā ſermo poſſit ſubſequi
ſꝫ ne ipē quidē ſenſus occurreret. o
ratio quoqꝫ pura premitteretur
ac ꝓmpta: et mens plena ſpirita
libus frābus. p̄ces ſuas efficaces
ac leues eciam p ſaporē ſupplicāe
ad deū peruenire ſentiret. ac rurſū
nullis exiſtentibus cauſis tāto ſſb
ito repleremur angore: ⁊ irronā
bili quadā meſticia p̄meremur. ut
nō ſolū noſmetipōs hmōi ſenſibus
areſcere ſentiremꝰ: verūeciam hor
reret cella. ſorderet leccio. ipāqꝫ in
ſtabilis ac nutabunda et quodam
modo ebria emitteretur oratio.
ita vt ingemiſcētibꝰ et conātibus
nobis ad directionē p̄ſtinam reuo
cari mens nēā nō poſſꝫ: q̄ntoqꝫ in
tentius ad dei reduceretur intuitū.

tanto vehementi9 ad discursus instabiles lubricos rapemur excessu· et ita omni ſpiritali fructu reddetur effeta· vt nec deſiderio regni celorū· nec metu gehenne propoſito: ab hoc letali quodam ſompno valeret excitari: ita reſpondit·

Caplm terciū

Tripertita nobis a maioribus racio ſuper hac quā dicitis ſterilitate mentis eſt tradita Aut enim de negligētia noſtra aut de impugnatiōe dyaboli· ā de diſpenſatione domini· ac probatione deſcendit· Et de negligentia quidem· cum vicio noſtro tepore precedente incircūſpecte noſmetipſos· et remiſſius exhibentes: et ꝑ ignauiam ꝛ deſidiam noxijs cogitationibus paſti· terram cordis nr̄i ſpinas et tribulos facimus germinare· quibus in ea pullulantib9 cōſequenter efficiamur ſteriles: atq; ab omni ſpiritali fructu et contemplatione ieiuni· De īpugnatione vero zabuli· cū eciam bonis nōnūq̄ ſtudijs deditis· callida ſubtilitate mentem noſtram aduerſario penetrante· vel ignorantes ab optimis intentionibus ſubtrahimur vel inuiti

Capitulū quartū

Diſpēſatiōis aūt vl' ꝓbationis dei: duplex cauſa ē· Prima vt pauliſper a dn̄o derelicti· et mentis noſtre infirmitatē humiliter intuentes ſuper precedente puritate cordis que nobis illi9 viſitatione donata eſt nullaten9 extollamur· ꝓbanteſq; nos ab eodem derelictos· gemitibus noſtris et induſtria illum letiāe et puritatꝭ ſtatum recuꝑare non poſſe intelligamus: et preteritam cordis alacritatem non noſtro ſtudio · ſed illi9 nobis dignatione collatam · et p̄ſentē de ipſi9 turſus grā et illuīnatione eſſe poſcendā Secunda vero ꝓbationis eſt cauſa: vt ꝑſeuerātia noſtra vel mentis conſtantia· ac deſideriū cōprobetur· et qua intentione cordis· vel oracionū inſtantia deſertem nos viſitationē ſancti ſpiritus requiramus manifeſtetur in nobis· ac ꝑiter agnoſcentes· q̄to labore amiſſum iſtud ſpiritale gaudiū et puritatis letiāa cōquiratur· ſolliatius inuentā cuſtodire ac tenere attenti9 ſtudeam9 Quo cūmodo enim negligenti9 cuſtodiri ſolet· quicq̄d creditur facile poſſe reparari

Caplm quintū

Ex que euidenter probatur graciam dei ac miſericordiā ſēp operari in nob ea q̄ bona ſunt· qua deſerente nos nichil valere ſtudiū laborantꝭ: et q̄tumlibet animi nitentis induſtriam· ſine ipſius iterū adiutorio ſtatum priſtinum recuperare non poſſe· illudq; in nobis iugiter impleri non volentis neq; currentis · ſed miſerentꝭ eſt dei· Que grā nōnunq̄ ecōtrario negligentes ac reſolutos nos inſpiratiōe hac q̄ dicitꝭ ſancta

et habundātia ſpiritaliū cogitatio
nū viſitare nō tenuit; ſed inſpirat
indignos ⁊ ſuſcitat dormientes. ⁊
illuminat ignorātie cecitate poſſeſ
ſos; dementerq; arguit nos atq;
caſtigat. infūdens ſe ſordibꝰ nr̄is
vt vel ſic de inhertie ſompno ꝯſur
gere ꝓuocemur. Deniq; frequent̄
eciam odoribꝰ vltra oēm ſuauita
te cōpoſitionis humane. in hijs ip
ſis ſubito viſitationibus adimple
mur; ita vt mens hac oblectatio
ne reſoluta in quēdā ſpūs rapiatur
exceſſū. ſeq; cōmorare obliuiſcatur
in carne. ¶ Capitulū ſextū.

In tantū vero illū quem
diximꝰ abſceſſū. et vt ita
loquar deſertionē dei bea
tus dauid utilem eſſe ꝯgnouit. ut
nequaq̄ orare maluerit ne a deo
in nullo penitus relinq̄retur. hoc
enim ſciebat incōgruū eſſe. vl̄ ſibi
vl̄ humane nature ad qualibet ꝑ
uenienti perfcōnē ꝫ teperari eum
potiꝰ depcatꝰ ſit dicēs. Nō me de
relinquas uſq̄quaq;. Ac ſi diceret a
lijs verbis. Scio qd̄ derelinq̄re ſo
leas utiliter ſanctos; vt eos pro
bes. Aliter enim ab adūſario tēp
tari non poſſūt. niſi a te pauliſꝑ fu
erīt derelicti. Et ideo non rogo vt
nūq̄ me derelinquas. quia nō ex
pedit m̄ ut nō vl̄ meam infirmita
tem ſentiens dicā. bonū m̄ q̄ humi
liaſti me. vl̄ exercitiū n̄ habeā ꝑliā
di. Qd̄ ſine dubio habē nō potero
ſi michi ſemꝑ et indiſrupte coheret
diuina ꝓtectio. Suffultū namq;
me tua defenſione tēptare zabulꝰ
nō audebit; illud obiciens et exꝓ
brans. uel michi uel tibi. qd̄ adū
ſus athletas tuos ſolet calumpni
oſa voce ꝓferre. Num gratis iob co
lit deum? Nonne tu vallaſti eum
ac domū eius? vniūſaq; ſubſtanti
am eius per circuitū? Sed magis
peto ne me uſq̄quaq; deſeras; qd̄
grece dicit̄ eoſphoara. id eſt uſq̄
ad nimietatē. Qūtū eni michi i vti
le eſt ſi me paululū ſubrelinquas
vt deſiderij mei cōſtantia cōprobe
tur; tātū noxiū eſt ſi ꝓ meritis ac
delictis meis nimiū me deſeri paci
aris. quia nulla vtus huāna ſi diu
tiꝰ in tēptatione tuo deſerat̄ auxi
lio. ſua poterit cōſtantia ꝑdurare;
et nō ꝓtinus adūſarij vel potētie
vl̄ factioni ſucūbere. niſi tu ipē qui
es humanarū virium cōſcius. ac
luctaminū moderatorꝫ. non ꝑmiſe
ris temptare nos ſuꝑ id quot poſ
ſumus; ſed feceris cū temptatione
et exitū. ut ſuſtinere poſſimꝰ. Ta
le quid ⁊ in iudicū libro ſuꝑ exter
minatione gentiū ſpiritaliū. que
aduerſātur iſraheli; miſtice legiꝰ
deſignatū. Hce ſūt gentes quas
dominus dereliquit vt erudiret in
eis iſrahelem; et vt haberent con
ſuetudinē cum hoſtibus preliandi.
Et iterum poſt pauca. Dimiſitq; e
os dn̄s. vt in ipſis experiretur iſra
elem vtrū audirent mādata domi
ni; q̄ pceperat patribꝰ eorū ꝑ ma
nū moyſi. an nō. Quā vtiq; pug
nam non inuidēs quieti iſraelis.

nec male eidē conſulens·ſed ſciēs
eſſe vtiliſſimā reſeruauit· vt dum
gentiū iſtarū īpugnatōe deꝓmē
tur: nunq̄ ſe ſentiret auxilio domi
ni nō egere· et ob id ſemꝑ in eius
meditatōe et inuocatōe ꝑſiſtēs·
nec inertia ſolueretur· nec bellādi
vſū et exercitia virtutis amitteret
Frequēt̄ enim quos nō potuerūt
aduerſa ſupare· ſecuritas et ꝓſpe
ritas deiecerūt ¶ Septimū

HAnc pugnā vtiliter nr̄is
quoq; inſertā mēbris·eci
am in apoſtolo ita legi9·
Caro enī concupiſcit aduerſus ſpi
ritū: ſpiritus vero aduerſus car
nē Hec aūt inuicē aduerſāt̄ ſibi:
vt nō queciūq; vultis illa faciatis
Habes ⁊ hic pugnā inuiſceratam
quodāmō corpori noſtro·diſpēſati
one domini paratā· Quicq̄d enī
generaliter et ſine aliqua exceptio
ne oībus ineſt quid aliud iudicari
p̄t·niſi ipſi huāne ſubſtātie poſt ru
inā p̄mi hominis velut naturalit̄
attributū? Et qđ vniuerſis cōge
nitū concretūq; dep̄hēdit̄· quō nō
credendū eſt arbitrio dn̄i nō nocē
tis ſ; cōſulentꝭ inſertū? Cauſā ve
ro hui9 belli id eſt carnis et ſpūs
hāc eē ꝓnūtiat·vt nō q̄cq̄t queciū
q; vultis illa faciatꝭ Ergo id qđ
ꝓcurauit de9 vt a nobis nō poſſit
īpleri id eſt vt non queciūq; volu
m9 illa faciam9: ſi impleatur quid
aliud credi p̄t eē q̄ noxiū? Et eſt
quodāmō vtil̄ hec pugna nobis
diſpenſatōe creatoris inſerta·et

ad meliorē ſtatū ꝓuocans atq; ꝯ
pellēs · Qua ſublata·ꝓculdubio
pax eḡrio ꝑnicioſa ſuccedēt ¶ viii

GErman9 Licet nobis q̄dā
ītellcūs ī ea ꝑlucē videat̄
tn̄ q̄a necdū poſſu9 apl̄i
ſentētiā ad liq̄dū ꝓuidē· volu9 hāc
nobis apti9 explanari Tres enī
res hic indicari videt̄· Prima car
nis aduerſ9 ſpiritū pugna Secđa
ſpūs adūſus carnē ꝯcupia· Ter
cia voluntas nr̄a q̄ velut media col
locat̄ De qua dicit̄· Vt nō queciū
q; vultꝭ illa faciatꝭ Sup qua re li
cet vt dixi ſuſpitiōes q̄ſdā ex hijs
q̄ poſita ſt̄ itelligētie colliga9 volu
m9 tn̄ q̄a ſe h9 obtulit collatōis oc
caſio·aliq̄d nobis lucidi9 diſputari

DAniel Diſcernē diui ¶ ix
ſiōes ⁊ lineas queſtionū
portio itellcūs ē ⁊ maxia
pars intelligentie ſcire q̄d neſcias
Propt̄ q̄d dicit̄· Inſipienti iterro
gāti ſapīa ꝛputabit̄ Quia licz is
q̄ interrogat vim ꝓpoſite q̄ſtiōis
ignoret: tn̄ q̄a prudēter inq̄rit·⁊ ī
telligit q̄d nō intelligat· hoc ipm
illi reputabit̄ ad ſapiam·eo q̄ q̄d
neſciret prudēter agnouit· Secđm
diuiſionē itaq; veſtrā: tres h̄ loca
res ab aplō numerari videt̄ Cōcu
piſcentia carnis aduerſus ſpm̄·⁊
ſpūs aduerſ9 carnē·quarū adūſū
ſe inuicē pugna· hāc videt̄ hēre cau
ſā atq; rōnē: vt ea q̄ volum9 inq̄t
facere nequamus Quarta igit̄ ſuꝑ
eſt cauſa quā minime vos vidiſtis
vt illud ſcilicet qđ volum9 facia9·

Nūc ergo opus eſt nobis. vt pri
us duaꝝ ꝯcupiſcentiaꝝ vim. id ē
carnis et ſpūs agnoſcamꝰ: et ita
demū que ſit voluntas nrā q̄ inter
vtraqꝫ poſita eſt diſcutere valeamꝰ
deinde q̄d poſſit voluntatis noſtre
non eſſe: ſimiliter diſcernamus

Capitulū x.

Vocabulū carnis in ſcrip
turꝭ ſanctis multifarie le
gimus nominari. Nam
nōnūq̄ ſignificat hōīe integrū. id
eſt qui ex corpore ꝯſtat ⁊ anima
vt ibi. Verbū caro factū eſt. Et
videbit omīs caro ſalutare dei nrī
Nonnūq̄ hōīes peccatoēs ⁊ car
nales. vt ibi. Non ꝑmanebit ſpi
ritus meus in hōībus iſtis eo q̄
ſint caro Interdū ꝓ ipſis peccatꝭ
po nitur vt ibi. Vos aūt nō eſtis
in carne: ſꝫ in ſpū Et iterū. Caro
et ſanguis regnū dei nō poſſidebūt
Deniqꝫ ſequitur Neqꝫ corruptio
incorruptelā poſſidebit. Nōnunq̄
ꝓ cognatione ⁊ ꝓpinquitate: vt
ibi. Ecce nos os tuū. et caro tua
ſumꝰ Et aplūs. Si q̄ mō in emu
latione inducā carnē meam. ⁊ ſal
uos faciam aliquos ex illis Que
rēdū ergo nobis eſt. ſcd̄m quā ſig
nificationē ex hijs quatuor. carnē
hic debeamꝰ accipere. Manifeſtū
naqꝫ eſt ſcd̄m illud qd̄ poſitū eſt ⁊
Vbū caro factū eſt. vel illd̄. et vide
bit oīs caro ſalutarē dei penitꝰ ſta
re non poſſe: neqꝫ ſcd̄m qd̄ dicitur
non ꝑmanebit ſpūs meꝰ in homi
nibus iſtis eo q̄ ſint caro. quia nō
ſicut ibi abrupte de hoīe peccatore
ita et hic ponitur caro cum dicitur
Caro ꝯcupiſcit aduſus ſpiritum.
et ſpūs aduſus carnē. Neqꝫ enim
de rebus ſubſtācialibꝰ loquitur. ſꝫ
de actualibꝰ. q̄ in vno eodēqꝫ hoīe
vel ꝑiter vel ſingillatim cū quadā
tꝑis viciſſitudine ⁊ mutatione luc
tantur

Caplm. xi.

Quaobrem in hoc loco car
nē nō hominē id eſt homi
nis ſubſtantiam. ſed volūtatē car
nis. et deſideria peſſima debemus
accipere: ſicut nec ſpū q̄dē aliquā
rem ſubſtantialē. ſꝫ anime deſideri
a bona ⁊ ſpiritalia deſignai Quē
ſenſū idē btūs apoſtolus ſuꝑius e
uidenter expꝛſſit. ita dicens. Dico
autem ſpū ambulate: et deſideria
carnis nō perficietꝭ. Caro eni ꝯ
cupiſcit aduerſus ſpm̄: ſpūs vero
aduerſus carnē. Hec aūt inuicē
aduerſātur ſibi: vt non q̄cūqꝫ vul
tis illa faciatꝭ. Que cū vtraqꝫ id
eſt deſideria carnis ⁊ ſpūs in vno
eodē ſint hōīe. inteſtinū cotidie in
tra nos geritur bellū. dū ꝯcupiſcē
tia carnis q̄ ꝓcipitanter fertur ad
vicia. hijs q̄ ad ꝓntem requiē per
tinent delicijs gaudet Quibus e
ꝯtra ꝯcupiſcentia ſpūs aduerſa
ta. ita deſiderat tota ſpiritalibus
ſtudijs inherere. ut eciam neceſſari
os carnis vſus optet excludere.
ſic illis iugiter cupiens occupari.
vt nullā optet fragilitati eiꝰ curā
penitus impartire Caro luxurijs
ac libidine delectatur. ſpiritus ne

ipſis quidē naturalib9 deſiderijs
acquieſcit Illa cupit ſaciari ſopno
repleri abo· hic ita vigilijs et ieiu
nijs ſaginatur· vt ne ad ipſū qui
dē neceſſariū vite vſū ſompnū abū
qȝ velit amittere· Illa vniuerſis
exuberare copijs concupiſcit· hic ne
ipſius quidem exigui panis cotidi
anā ſubſtantiā habare cōtētus eſt·
Lauacris illa niteſcere· et cotidia
nis adulantiū cuneis appetit ꝯſti
pari· hic ſqualore ſordiū ⁊ inacceſ
ſibilis heremi vaſtitate cōgaudet·
cunctorūqȝ mortaliū p̄ſentiā phor
reſcit Honoribus illa et laudibus
hominū cōfoueatur· hic irrogatis
ſibi iniurijs ac pſecutionib9 glori
atur Caplm̄ ·xij

INter has igitr̄ vtraſȝ cō
cupias aīe volūtas ī me
diculo quodā vitupabiliore cōſiſ
tens· nec viciorū flagicijs oblecta
tur· nec virtutū doloribus acquieſ
cit Sic querens a paſſionib9 tēpa
ri carnalibus· vt nequaꝗ̄ velit do
lores neceſſarios ſuſtinere: ſine q̄
b9 deſideria ſpiritus nequeūt poſ
ſideri abſȝ caſtigatione carnis caſ
timoniam corporis deſiderans ob
tinere· ſine vigiliarū labore cordis
acquirere puritatē· cum requie car
nis ſpiritalibus exuberari virtuti
bus: abſȝ vllius exaſperatiōe cō
uicij paciencie graciā poſſidere· hu
militatē xp̄i ſine honoris mūdani
exercere iactura· religionis ſimpli
citatē cū ſclāri ābitiōe ſectari· xp̄o
cū hoīm laude ac fauore ſeruiē diſ
trictionē veritatꝭ ſine cuiuſpiā vel
tenui offēſiōe pferre· et poſtremo
ſic vult futura cōſeq̄ bona· vt p̄ſen
tia nō amittat· Que volūtas nū
ꝗ̄ nos ad pfectionē verā faciet per
uenire· ſȝ in tēpore quodam deterri
mo collocabit· taleſȝ faciet quales
ſūt qui in apocalipſi increpatiōe do
mini caſtigantur Scio opera tua
quia neqȝ frigid9 es neqȝ calid9
Vtinā frigidus eſſes aut calid9
Nūc autē q̄a tepid9 es incipiā te
euomere ex ore meo niſi hūc tepi
diſſimū statū altrinſecus hec inſur
gentia bella diſrupꝫrint Nā cū fa
mulātes huic voluntati noſtre· ad
hāc remiſſionē voluerim9 noſmet
ipſos paululū relaxarē· cōfeſtim acu
lei carnis inſurgunt· ſuiſȝ nos vici
is et paſſionib9 ſauciantes· nequa
ꝗ̄ in illa qua delectamur puritatꝭ
qualitate ſtare permittūt· atqȝ ad
illā quā horrem9 frigidā volupta
tum plenāqȝ ſentibus pertrahunt
viā Rurſū ſi ſpūs feruore ſuccenſi·
opa carnis volētes extinguē· ſine
vllo reſpectu fragilitatꝭ hūane· to
tos noſmetipōs tēptauerim9 ad ī
moderata v̄tutū ſtudia cordis e
latione cōferre· interpellās ībecilli
tas carnis ab illa rephenſibili ni
mietate ſpūs reuocat ac retardat·
Et ita fit vt ī vtraqȝ ꝯcupia tali
colluctatiōe alterna ſibimet repug
nante anime voluntas que nec to
tam ſe carnalibus deſiderijs dede
re nec v̄tutū vult laborib9 deſudarē
quodā iuſto moderamine tēptetur

Dum hec inter vtraq; contentio il
lam perniciosiorem excludens anime
volūtatē. quandā equitatis libram
in statera nr̄i corporis collocat. q̄ spi
ritus carnisq; confinia iusto discer
nit examine. nec a dextris mentē
spūs ardore succensā: nec a leua
carnē viciorū aculeis p̄ponderaē p
mittens. Dūq; hec pugna cotidi
anis diebus vtiliter exagitatur in
nobis. ad illud q̄rtū q̄d noluim9
salubriter venire cpellimur. ut pu
ritatē cordis nō ocio nec securitate
sed iugi sudore et contritione spūs
acquiram9. castitatēq; carnis dis
trictis ieiunijs. fame. siti. ac vigi
lantia retineam9. directioēm eciā
cordis. lectione. vigilijs. orōne cō
tinua. et solitudinis squalore capi
amus: paciam tribulationū exer
cicijs retēterem9. cū blasphemijs et
obprobriorū saturitate nostro seruia
mus auctori. veritatē cum inuidia
mundi h9 et inimicicijs si necesse
fuerit exequamur. et tali colluctati
one in nrō corpe militāte. ptractis
nobis ab hac ignaua securitate at
q; ad istum quē nolumus laborē
ac v̄tutum studia prouocatis. equi
tas optime media retentetur.
Et tepidū nostre volūtatis arbitri
um. hinc spūs feruor. illinc carnis
gelidissimus rigor moderatissimo
calore cōtemperent: ac neq; ad ef
frenata vicia mentem ptrahi cōcu
piscentia spūs sinat. nec cursū ad
virtutū irrationabiles appetitus
fragilitas carnis spm̄ paciatur ex
tolli: ne vel inde omnigenū pullu
lent fomites viciorū. vel hinc ela
tio morbi principalis emergens:
telo nos supbie grauiore confodi
at. Sed hoc pugne equlibratio
iusta succedēs sanam et moderatā
inter vtraq; v̄tutū refert viā: iti
nere regio docens militē cristi semp
incedere. atq; ita fiet. vt cū p tēpoē
hui9 quā dixim9 ignauissime volū
tatis. p̄pēsius mens ad desideria
carnis fuerit deuoluta: spūs con
cupiscentia refrenetur. nequaq̄ eo
vicijs acquiescente terrenis. Rur
sūq; si immoderato feruore p exces
sū cordis ad impossibilia fuerit spi
ritus noster et inconsiderata p̄rep
tus infirmitate carnis ad iustum
pertrahatur examen. et trāscendēs
volūtatis nrē tepidissimū statū: cō
modissima tēperie planoq; trami
te cū sudoris industria viā perfcōis
incedat. Simile q̄d etc. in illi9 extruc
tione turris legim9 a dn̄o dispen
satū in libro geneseos. ubi lingua
rum oborta confusio: repente sacri
legos ausus hominū nefandosq;
cōpescuit. Permāsisset etenim ibi
aduersus deū. īmo aduersus eos
qui diuinā eius attēptare cepe rāt
maiestatē consensus noxius. nisi e
os dispēsatione dei repugnās intē
se diuersitas lingue p dissonantiā
vocis in meliorem statū proficere
cōpulisset. et quos ad exicium sui
animaueāt perniciosa cōsensio. ad
salutē reuocasset bona utilisq; discor
dia. incipientes scilicet humanam

fragilitatē intercedēte diuiſioē ſen
tire. quā ꝑ noxiā inſpiratione elati
antea neſciebāt ¶ Decimūtercium.

IN tantū vero vtilis nob
ex huius pugne diūſitate
cūctatio naſcitur: et ſalu
taris ex hac cōcertatione dilatio.
vt ꝛſiſtente ſoliditate corporea. dū
ab eorū effectu que nequiter men
te cōcipimus retrahimur. nōnunq̄
in meliorē ſtatum ſeu penitudine
ſubſequente. ſeu emendatione qua
dam que ſolet ꝓcraſtinatione opis
et recogitatione interueniente deſ
cendere corrigamur ¶ Xiiij.

DEniq; hos q̄s intelligi9
ad volūtatū ſuarū deſide
ria ꝑficiēda nllō carnis ob
ſtaculo retardari: demones ſcʒ ac
ſpūales neq̄cias. equidē cū ſint de
eminētiore angelorū ordine deuo
luti. deteſtabiliores eſſe hoib9 cōte
plamur: eo q̄ poſſibilitate eorū
deſiderijs adiacēte. id q̇d neq̇ter
ſemel ꝯceperint. irreuocabili malo
ꝑficere nō vetētur. q̄a ſicut aim9 eo
rū ē velox ad excogitādū. ſic ad ꝑ
ficiendū ꝓmix et abſoluta ſubſtācia
Dūq; ſuppetat eis ꝓna facilitas e
a q̄ voluerīt ꝑagēdi: ꝯceptū malū
nllā itercedēs deliberatio ſalutaꝶ
emēdat Spūalis nāqʒ ſubſtancia
nec vlla carnis ſoliditate deuicta.
vt excuſationē exorte i ſeſe praue
nō recipit volūtatꝭ: ita veniā ma
lignitatꝭ excludit quia nulla quē
admodū nos ad peccādū ipugna
tioē carnis extrīſecus laceſſita eſt
ꝫ vicio ſolius male volūtatꝭ accē
ſa: et ob hoc ſine venia peccatū et
lāguor ſine remedio eſt Sicut enī
nulla terrena ſolliciante materia
corruit: ita ne indulgētiā quidem
aut locū penitudīs obtinere poteſt

QVibus ex reb9 eui ¶ Xv.
denter colligitur. q̄ non
ſolū noxia nō ſit hec q̄ cō
tra ſe inuicē ſuſcitatur in nobis car
nis ſpūſ ꝯtētio. verūeciā multā cō
ferat nobis vtilitatē Primo q̄ de
ſidias ac negligentias nrās ſtatī
arguit: et vt quidam diligentiſſi
mus pedagogus a diſtrictionis et
diſcipline linea nunq̄ nos deuiaē
ꝯcedens. ſi paululum quid ſecuri
tas noſtra menſuram ꝯgrue ſereni
tatꝭ exceſſerit: flagellis incentiuo
rū ſtimulat ꝯfeſtim et increpat. at
q; ad ꝯpetentē reuocat paratatem
Secūda q̄ ꝑ caſtimonie puritate
ac puritatꝭ integritate cū dei grā
ꝯcedēte. ita nos lōgo tp̄e genitali
pollutioē viderim9 imunes. vt ne
ipā quidē ſimplici ꝯmotioē carnis
vlteri9 nos inquietādos eſſe creda
m9. et ꝑ hoc velut qui nō geſtem9
corruptelā carnis. in ſecretꝭ cōſcie
ntē fuerim9 elati. ſuo nos rurſū q̄
uis quieto ac ſimplici viſitās flux
u humiliat ac retundit. noſʒ homi
nes eſſe ſtimulis ſuis ammonet.
Quodāmō enim cum i ceteris ge
neribus viciorū. et quidē grauiori
bus magiſʒ noxijs indifferentius
ſoleamus incurrere. nec tam facile
in eorum cōpungamur admiſſo.

in hoc peculiari9 humiliatur conſci
entia nr̃a; per que hanc illuſioẽm
neglectarū quoqȝ paſſionū recorda
tione mordet̃. euidẽter intelligens
immūdā ſe factam naturalib9 incẽ
tiuis; q̃ cū eſſȝ immūdicie ſpūalibȝ
vicijs ignorabat. Et recurrẽs ꝓti
nus ad emendationẽ anteriorꝝ ig
nauie; cōmonetur nec ſup ſucceſſi
bus ꝑtente puritatꝭ debere ꝯſidere
quā ſe perſpiciat puſillū quid decli
nantẽ a dnõ perdidiſſe; nec poſſe
hui9 purificationis donū niſi ꝑ ſoli
us dei gratiam poſſideri. docẽtib9
nos quodãmõ ipius rei experimẽtꝭ
vt ſi integritatẽ cordis ꝑpetuo cõ
ſequi delectamur. humilitatꝭ ſtu
deamus virtutẽ iugiter optinere

Capitulum xvi.

Huius igitur puritatꝭ ela
tionẽ perniciosiorẽ futurã
cunctis ſcelerib9 atqȝ fla
gicijs. et ob hanc nichil nos emo
lumenti cõſecuturos ꝓ qualibȝ caſ
titatꝭ integritate. teſtes ſūt ille vir
tutes. quarū ſuperi9 fecim9 mentio
nẽ Que cū nullas hmõi titillatio
nes carnis habuiſſe credãtur; ob
ſolã cordis elationẽ ꝑpetua ruina
de ſublimi celeſtiqȝ ſtatione deiecte
ſūt. Eſſem9 itaqȝ penit9 abſȝ reme
dio tepidi. utpote nõ habentes in
dicem negligentie noſtre. vl' in cor
pore noſtro vl' in conſcientijs noſ
tris inſidentem; nec ſtuderemus
ad ꝑfectionis vnq̃ꝫ peruenire feruo
rem. ſed ne frugalitatis quidẽ diſ
trictionẽ vl' cõtinentie teneremus;
niſi nos hec titillacõ carnis increſ
cens humiliaret atqȝ retūderet. ꝫ
aduerſus ſpūaliū quoqȝ viciorū
purgatioẽm ſollicitos redderet ꝫ
intentos. Caplm̃ xvij.

Deniqȝ in hijs q̃ ſpadones
ſūt corpoẽ. idcirco hunc a
nimi teporẽ plerūȝ ineſſe
deꝑhendim9; quia velut abſoluti
ab hac neceſſitate carnali. nec la
bore continentie corꝑalis. nec cõ
tritione cordis ſe eſtimant indige
re. Et hac ſecuritate reſoluti nunq̃ꝫ
perfcõnem cordis. ſȝ ne ſpūaliū
quidẽ viciorū purgationẽ; vl' que
rere vl' poſſidere in veritate feſtinãt
Qui ſtatus a carnali q̄litate deſ
cendẽs efficiatur animal'. qui eſt ꝓ
culdubio deterior gradus. Ipẽ eſt
enim qui de frigido ad tepidū trãſi
ens. deteſtabilior domini voce ſigẽ

Caplm̃. xviij.

German9 de vtilitate col
luctacõnis q̄ inter carnem ꝫ
ſpm̃ ſuſcitatur. quãtū videtur nobꝭ
euidẽter expſſū eſt. ita vt eam ip
ſis quodãmõ manib9 nr̃is palpabi
lem factã eſſe credam9 Et idcirco
hanc quoqȝ rationẽ nobis ſimilit̃
cupim9 aperiri quid interſit inter
carnalem ꝫ animalẽ virū. vl' quẽ
admodū animalis carnali poſſit
eſſe deterior Caplm̃ xix.

Daniel. Scđm diffinitio
nẽ ſcripture tres ſunt aĩa
rū ſtatus. Prim9 carnal'
Scđus aĩalis Terci9 ſpūalis.
Quos in aplõ ita legim9 deſigñ

Nā de carnali dicitur. Lac vobis
potū dedi nō escam Necdū enim
poteratis ſ; nec adhuc quidē poteſ
tis. adhuc enī carnales eſtis Et
iterū Ubi enī eſt inter vos zelus
et cōtentio. nōne carnales eſtis?
De animali quoqꝫ ita ꝓnunciat
Animalis autē homo non ꝑcipit
ea que ſūt ſpiritus dei. ſtulticia eī
eſt illi De ſpūali vero. Spūalis
autē examinat ōnia. ipſe autem a
nemine diiudicatur. Et iterum
Uos qui ſpūales eſtis: inſtruite
eos qui huiuſmodi ſunt in ſpū le
nitatis Itaqꝫ feſtinandū nobis ē
vt cum renūciantes deſierimus eē
carnales. id eſt cū a ſecularium ce
perimꝰ cōuerſatione ſeiūgi. et ab
iſta manifeſta carnis pollutiōe ceſ
ſare. ſpūalem ſtatum ꝓtinus app̄
hendere tota virtute nitamur. ne
forte blandientes nobis ꝙ vide
mur ſecundū exteriorē hominē hu
ic abrenūciaſſe mundo. vel carnali
um fornicationū deſeruiſſe cōtagi
a. tanꝙ qui ſūmam perfectionis ꝑ
hoc apprehenderimꝰ. remiſſiores
deinceps erga emūdatioēꝫ ceterarꝫ
paſſionū lenti oreſ; reddamur. et in
ter vtraqꝫ detenti gradū ſpiritua
lis ꝓfectꝰ aſſequi nequeamꝰ. exiſti
mantes ad ꝑfectionē nobis habū
de ſufficere. ꝙ exteriore hoīe vide
amur de cōuerſatione mūdi huiꝰ
ac voluptatibus ſegregati. vel ꝙ
īmunes ſimus a corruptela vel cō
mixtione carnali: et ita īuenti ab
illo tepido ſtatu qui deterior iudica
tur euomendos nos ex ore domi
ni ſecundū eius ſententiam noue
rimus ita dicentis. Utinam cali
dus eſſes aut frigidus. Nunc au
tem tepidus es et incipiam te euo
mere ex ore meo. Nec inmerito e
os dominus quos iam in viſceri
bus receperat caritatꝭ: noxie tepe
factos cum quadam cōuulſione pec
toris ſui euomendos eſſe pronun
ciat. Qui cum ſalutarem quodam
modo ei potuiſſent prebere ſubſtā
tiam. auelli ab eius viſceribꝰ ma
luerunt. tāto deteriores effecti il
lis qui nūꝙ ori dominico illati ſūt
cibis. ꝙ ꝓ id quod nauſia compel
lente proicimꝰ. odibilius deteſta
mur Quicquid enim frigidum eſt
etiam ore noſtro ſuſceptū in calo
rem vertitur: et ſalutifera ſuauita
te percipitur Qd autem ſemel vi
cio perniciosi teporis abiectum eſt.
non dicam labijs admouere: ſed
etiam eminus intueri ſine ingenti
horrore non poſſumus Rectiſſime
ergo ꝓnunciatur eſſe deterior. ꝗa
ſecularis ad ſalutarē cōuerſionē ac ꝑ
fectionis faſtigiū carnalis quis id
eſt gentilis vel ſecularis accedit:
ꝙ is qui ꝓfeſſus monachū. nec ta
mē viā ꝑfectionis arripiēs ſcd̄m
regulā diſcipline. ab illo ſemel ſpi
ritualis feruoris igne diſceſſit Ille
nāqꝫ corporalibus ſaltē vicijs hu
miliatus. atqꝫ īmundum ſe ſenti
ens contagione carnali. ad fontē
vere purificationis ac perfectionis
culmen quandoqꝫ cōpūctꝰ accurrit

et horreſcens illum in quo eſt infi
delitatꝭ gelidiſſimū ſtatū ſpūs ac
dore ſuccenſus. ad perfc̄ōnē ſcali
us ꝯuolabit. Nam qui ſemel vt
diximꝰ tepido exorſus initio mona
chi cepit abuti vocabulo. nec tamē
humilitate ac feruore quo debuit
iter huiꝰ ꝓfeſſionis arripuit. infec
tus ſemel hac miſerabili lue. et in
ea quodāmō reſolutus; nec per ſe
vlteriꝰ ꝑfc̄a ſapere. nec alterius po
terit monitꝭ erudiri. Dicit enim in
corde ſuo ſc̄dm illam domini ſentē
tiam. quia diues ſū ⁊ locuples. ⁊
nullius egeo. Cui illud quoqꝫ q̄d
ſequitur ꝯſequenter aptabitꝰ. Tu
aūt es miſer ⁊ miſerabilis; et pau
per ⁊ cecus ⁊ nudus. In eo faciꝰ
etiam ſeculari deterior; q̄d miſerū
ſe. nec cecū. ac nudū. aut emendati
one dignū. uł egere monitꝭ aliciꝰ
aut inſtitutiōe cognoſcit; ⁊ ob hoc
ne exhortationē quidē vllam ꝟbi
ſalutarꝭ admittit. nō intelligens
ip̄o monachi ſe nomine p̄grauari
ac deprimi opinione cūctorꝫ. Quia
dū creditur ab hōībꝰ ſāctus ⁊ ve
lut dei famulꝰ colitur; neceſſe eſt
vt in futuro vehementiori iudicio
penē ſubdatur. Poſtremo quid
diutiꝰ immoramur in hiis. q̄ nobꝭ
expimento ſatꝭ ꝯperta ſūt ac pro
bata? Frequenter eni vidimus de
frigidis atqꝫ carnalibꝰ. id eſt ſecu
laribꝰ ⁊ paganis ad ſpūalem ꝑ
ueniſſe feruorē; de tepidis atqꝫ a
nimalibus omnino non vidimus.
quos etiam ꝑ ꝓphā ita legimꝰ
dn̄m deteſtari; vt ſpūalibus virꝭ
atqꝫ doctoibꝰ p̄cipiat ut ab eis mo
nendis docendiſqꝫ diſcedāt. ⁊ neq̄q̄
velut in ſterili atqꝫ infructuoſa terra
noxiiſqꝫ ſentibꝰ occupata. ſemen ꝟ
bi ſalutarꝭ expēdāt; ſꝫ vt ꝯtemp
nentes eā nouā potiꝰ excolāt terrā
id ē erga paganos ac ſeculares cetꝫ
doctrine culturā. ac verbi trāſferāt
ſalutarꝭ inſtantiam. Qd̄ ita legi
tur. Hec dicit dn̄s viro iuda. et ha
bitatori iheruſalē. Nouate vobis
nouale; ⁊ nolite ſerere ſupꝑ ſpinas

Caplm̄ vigeſimū.

Deniqꝫ quod pudet dicere
ita plerosqꝫ abrenunciaſſe
ꝯſpiamus vt nichil ampliꝰ imu
taſſe de anterioribꝰ viciis ac mori
bus ꝯprobetur. niſi ordinē tm̄mo
atqꝫ habitū ſecularē. Nam acqui
rere pecunias geſtiunt. quas nec
ante poſſederūt. uł certe quas ha
buerāt retinere nō deſinūt. ⁊ quod
eſt lugubriꝰ etiam ampliare deſi
derāt; ſub textu q̄ uł famulos ſu
os exinde uł fratres alere ſe debe
re iuſtū eſt ꝯtendūt. vel certe ſub
obtētu ꝯgregandorꝫ frm̄ cupidita
te ⁊ inſtituendi monaſterii ſimula
tione cetus reſeruāt; quē velut ab
bates inſtituere ſe poſſe p̄ſumunt.
Qui ſi in veritate viam perfc̄ōis
inquirerēt. hoc pociꝰ tota ꝟtute ꝑfi
cere niterētur. vt ſcꝫ exuti nō ſolū
pecuniis uł etiam affectionibꝰ p̄ſti
nis ⁊ diſtentionibus vniuerſis. ſe
metipſos ſingulares ac nudos ita
ſub ſeniorum imperio collocarent;

vt curam nō modo alioꝝ nullā· ſꝫ
ne ſui quidē gererent· Econtrario
autē euenit· vt dū fratribus p̄eſſe
feſtinant nunꝗ̄ ſeniorbus ipſi ſubi
ciantur: et a ſuperbia inchoantes
dū alios inſtruere cupiūt· nec diſ
cere ipſi nec agere ea que deo agē
da ſūt mereantur· Qui neceſſe eſt
vt ſcḋm ſententiam ſaluatoris ceci
duces cecoꝝ effecti: ꝑiter in foueā
cadant· Cui9 ſupbie licet vnū ſit
gen9· duplex tamē eius eſt ſpeci
es· Vna q̄ ſeueritatē grauitateq́ꝫ
iugiter emētitur· aliaq́ꝫ effrenata
libertate ī cachinnos fatuos· riſuſꝫ
diſſoluitur Et illa quidē taciturni
tate cōgaudet· hec vero dedignat̄
ſilētio coartari· nec ꝯfūdit̄ paſſim
ꝓloq̄ ea q̄ res incōgruas et īeptas
dū erubeſcit vel inferior ceteris vel
indoctior iudicari Alia ob elationē
clericatus ambit officiū· alterā deſ
piat· vtpote iudicans illō aut dig
nitati p̄ſtine· aut vite· ac nataliū
ſuoꝝ meritis incōgruū vel indignū
Quarū q̄ deterior ꝓnūcianda ſit· v
niuſcuiuſꝫ diſcuciat ac ꝑpēdat exa
men· Vnū ſane atq́ꝫ idē īobediēti
e gen9 eſt· vel ꝓpter opacioīs inſtā
tiā· vel ꝓpter ociȷ̄ deſidiā ſenioris
violaē mādatū Tāq́ꝫ diſpēdioſū
eſt· ꝓ ſopno q̄ꝫ ꝓ vigilātia mōſte
riȷ̄ ſtatuta ꝯuellere Tātū deniq́ꝫ
eſt abbatis tranſire p̄ceptū vt vigi
les· q̄tum ſi cōtempnas vt dormi
as Nec ali9 ſupbie fomes ē ꝓ ie
iunio fratrē q̄ꝫ ꝓ refectioē ꝯtēpnere
niſi q̄ꝫ ꝑniacioſiora et a remediȷ̄s lō
gin̄q̄ora ſūt vicia· q̄ ſub ſpecie vtu
tū ⁊ ymagine ſpūaliū reꝝ videnẗ
emergē· q̄ꝫ illa q̄ ex apto ꝓ carna
li voluptate gignūẗ· Hec enī velut
palā expoſiti ac manifeſti languo
ris· et arguūtur cominus ⁊ ſanan
tur: illa vero dū ſub p̄textu virtu
tū teguntur incurata ꝑdurāt· ⁊ de
ceptos quoſꝫ ꝑiculoſius faciunt ac
deſperati9 egrotare Caplm xx·
Nam illud ridiculum quali
ter exprobratur· q̄ꝫ nōnul
los poſt illū p̄mē renun
ciationis ardorem· quo vel res fa
miliares vel opes plurimas· vel
miliciam ſecularē relinquentes· ſe
metipſos ad monaſteria ꝯtulerūt·
tanto cernim9 ſtudio in hiȷ̄s que
penitus abſcidi non poſſunt ⁊ que
nequeunt in hoc ordine non habe
ri· q̄uis parua viliaq́ꝫ ſint eſſe de
uinctos· vt hoꝝ cura omniū priſ
tinarum facultatum ſuperet paſſio
nē: Quibus profecto non magni
proderit maiores opes ac ſubſtan
tiam cōtempſiſſe· quia affectus ea
rū ob quos ille cōtempnēde ſūt in
res ꝑuas atq́ꝫ exiguas tranſtule
rūt· Nā viciū cupiditatis et auarici
e qḋ erga ſpēs p̄cioſas exercē nō
poſſūt· circa viliores materias reti
nentes· nō abſcidiſſe ſꝫ cōmutaſſe
ſe probant priſtinam paſſionem·
Nam nimia deuincti diligētia er
ga curam pſiaciȷ̄ ſportelle· ſaccel
li· codicis· matte· aliarumq́ꝫ reꝝ ſi
miliū q̄uis viliſſimarum· eadem
tamen qua antea libidine detineẗ

Que eciam tanta emulatione cu
ſtodiūt atqȝ defendūt: vt ꝓ ipſis
aduerſus fratrē cōmoueri eos: et
quod turpius eſt eciam litigarē nō
pudeat. In quib9 adhuc egritudi
ne cupiditatꝭ priſtine laborātes:
hec eadē q̄ vſ9 corpis poſſidere mo
nachum uꝭ neceſſitas cogit. ſcdm
numerū menſuraq̄ȝ cōmunē nō ſūt
habere contēti. in hoc quoq̄ȝ ſui cor
dis auariciam deſignātes: cū vel
ea quib9 uti neceſſe eſt ꝯpenſi9 ha
bere q̄ȝ ceteri. vel excedētes diligen
cie modum peculiari9 ea attētiuſȝ
cuſtodiūt. et ab aliorū ꝯtrectacōne
defendūt q̄ vniuerſis fratrib9 debēt
eſſe cōmunia Quaſi vero differēti
a tm̄modo metallorȝ. et nō ipā paſ
ſio cupiditatꝭ habeatur in noxa:
et cū ꝓ rebus quidē magnis iraſci
nō liceat. ꝓ vilioribꝰ vero hoc ipſū
feciſſe ſine culpa ſit. et non idcirco
p̄ciosiores abiecerim9 materias:
vt facili9 diſceremꝰ viliora contēp
nere. Quid enī differt vtrū quis
perturbationē cupiditatis erga o
pes amplas atqȝ magnificas an
erga viliores exerceat ſpecies. ni
ſi q̄ȝ in eo rephenſibilior iudicādus
eſt q̄ȝ q̄ maxima ſpreuerit minimis
obligetur? Ideoq̄ȝ pfcōnē cordis
iſta nō obtinet abrenūciatio: qui
a licet cenſū hēbeat pauperꝭ nō ab
icit diuitꝭ volūtatem.

Explicit collatio abbatꝭ danie
lis de cōcupiſcētia carnis ac ſpūs

Incipiūt capla collationis ab
batꝭ ſerapionis de vij. vicijs p̄nci
palibus.
Aduentus noſter ad abbatꝭ ſe
rapiōis cellam. et inquiſitio de ge
neribus et impugnatione viciorȝ.
et narracio abbatis ſerapionis de
octo p̄ncipalib9 vicijs .I.
De duob9 viciorū generibus.
et efficiencia eorȝ quadripcita .ij.
Recapitulacio de caſtrimargia
et fornicatiōis paſſione. et curatio
ne eorȝ .iij.
Quomō dn̄s noſter ſolus abſȝ
peccato temptatus ſit. .iiij.
De ratione temptationis qua
a zabulo appetitus eſt dn̄s V.
De cōſūmatione cenodoxie et
ſuperbie ſine miniſterio corporali
caplm .Vi.
De philagiria q̄ȝ extra naturā
ſit. et quid interſit intꝭ ipſam et na
turalia vicia .Vij.
De triſticia et accidia nulla pro
uocatione extrīſecus generētꝭ ſicut
alia vicia .Viij.
De ſex viciorȝ concordia. et du
orȝ ab eis diſſidētiū cogōtione. Ix.
De origine et qualitate vnius
cuiuſȝ vicij .X.
In quo ſit vtilꝭ cenodoxia .Xi.
De varia oppugnatione omni
um viciorū .Xij.
De inſtituendo aduerſum vicia
certamine ſcdm ipſorū infeſtatio
nem Caplm .Xiij.
Nichil nos poſſe aduerſū vici
a ſine auxilio dei. nec debere nos

in eorũ extolli victoria Xvij.
¶ De ſignificatione ſeptẽ gentiũ quarum iſrael accepit terras. et quare alibi ſeptem alibi multe gentes eſſe dicantur ¶ Caplm xv.
¶ Interrogatio de ꝯparatione ſeptem gentiũ. et octo viciorũ Xvi.
¶ Reſponſio quomodo ſecũdũ octo vicia octo gentiũ numerus impleatur ¶ Caplm xvij.
¶ Cur vna quidẽ gens deſit ſeptem vero iubeantur extingui
¶ Caplm decimũoctauũ
¶ De naturã caſtrimargie ad naturã aquile cõpate
¶ Caplm decimũnonũ.
¶ De pſeuerãtia caſtrimargie aduerſus philoſophos diſputata
¶ Caplm vigeſimũ.
¶ Cur abrahe predixerit dñs decem gẽtes expugnãdas a populo iſrael ¶ Caplm vigeſimũprimũ
¶ Quomõ nobis vtile ſit viciorꝫ terras poſſidere. ¶ Caplm xxij.
¶ Qꝫ terre de quibus expulſi ſũt populi chananeorũ ſemini ſem fuerant deputate. ¶ Caplm xxiij.
¶ Teſtimonia diuerſa ſup ſignificationẽ octo viciorũ ¶ Xxiiij.
¶ Qꝫ deuicta paſſione gule ipẽdẽdus ſit labor ad virtutes ceteras obtinendas ¶ Caplm xxv.
¶ Qꝫ nõ idẽ ordo ꝑliorũ ſit qui ponitur in cathalogo viciorũ ¶ Xxvi.
¶ Expliciunt capitula
¶ Incipit collatio abbatis ſerapionis de octo vicijs principalibus
¶ Caplm primũ

In illo cetu antiquiſſimorũ ſenũ fuit vir noĩe ſerapion. a p̃cipua etate gracia diſcretionis ornatus: cuius collationẽ operepreciũ reor litteris tradere Ambientibus enĩ nobis vt de impugnatioẽ viciorũ aliqua diſputaret: quibus origines eorũ et cauſe manifeſtius panderentur. ita exorſus eſt. Octo ſũt principalia vicia: que humanũ infeſtant genus. Id eſt primũ caſtrimargia: qđ ſonat ventris ingluuies Secundũ fornicatio Terciũ philargiria. id eſt auaricia ſiue amor pecunie Quartum ira Quintum triſticia. Sextum accidia. id ẽ anxietas ſeu tediũ cordis Septimum cenodoxia. id eſt iactantia ſeu vana gloria Octauũ ſuperbia.
¶ Capitulum ſecundum

Horũ igitur viciorũ genera ſunt duo. Aut enim naturalia ſunt vt caſtrimargia. aut extra naturã vt philargiria. Efficientia vero quadripartita eſt. Quedã enim ſine actione carnali cõſũmari non poſſunt: vt caſtrimargia et fornicatio Quedã etiam enim ſine vlla corporis actioẽ ꝯplentur. vt eſt ſupbia et cenodoxia Nonnulla cõmotionis ſue cauſas extrinſecus capiũt. vt eſt philargia et ira. Alia vero inteſtinis motibus excitantur. vt eſt accidia atq; triſticia

Capitulū tercīū.

Et vt hec eadem non ſo
lū diſputatione q̄ntū poſ
ſum⁹ breui ſꝫ eciam ſcripturarum
teſtimonijs manifeſtioꝛa reddam⁹:
caſtrimargia ⁊ foꝛnicatio cū natu
liter nobis inſederit: nōnūq̄ eciā
ſine vllo animi incitamento ſolius
inſtigatione ac pꝛuritu carnis oꝛi
unt: materia tn̄ vt ꝯſūmāt egent
extrīſec⁹. et ita ī effectū coꝛpoꝛali
actione perueniūt. Vnuſquiſꝫ enī
temptatur a ꝓpꝛia concupiſcentia.
Deinde cū ꝯcupiſcentia fuerit cō
cepta: parit peccatū. Peccatū verō
cū conſūmatū fuerit. generat moꝛ
tem. Nam nec pͥmus adā ꝑ caſtri
margiam decipi potuit: niſi eſce
materiam habēs in ꝓmptu. abu
ſus ea fuiſſꝫ illiciate. nec ſcđus ſine
cuiuſdā materie illicitatione temp
tatur cū dicit̄ ei: ſi fili⁹ dei es. dic
vt lapides iſti panes fiant. Foꝛni
catio vero q̄ non niſi per coꝛp⁹ ꝑfi
ciatur omīb⁹ patet: ita de hoc ſpū
dicēte dn̄o ad beatū iob. Virtus
eius in lumbis eius: et poteſtas
eius ſuper vmbilicū vētr꜀. Ideoqꝫ
hec ſpecialiter duo q̄ miſterio car
nis explentur: ex̄ illam ſpūalem
anime curā egent peculiari⁹ eciam
cōtinentia coꝛꝑali. Siquidem ad
retūdendos hoꝛū ſtimulos nō ſuffi
cit ſola ment꜀ intētio. vt nōnūq̄ ſo
let aduerſus irā ſeu triſticiam cete
raſꝫ fieri paſſiones: quas eciam ſi
ne vlla carnis afflictione ſola no
uit expugnare ment꜀ induſtria. ni
ſi eciam caſtigatio coꝛpoꝛalis ac
ceſſerit: q̄ ieiunijs vigilijſꝫ ⁊ ope
r꜀ contritione perficiatur. hijſꝫ fue
rit remotio localis adiūcta Quia
ſicut amboꝛū vicio id eſt anime et
coꝛpoꝛis generant̄: ita ſuperari ni
ſi vtriuſꝫ laboꝛe nō poterūt. Et li
cet btūs aplūs omīa vicia gn̄ali
ter ꝓnūciauerit eſſe carnalia: ſiq̄
dem inimicicias atqꝫ iras ⁊ hēreſes
int̄ cetera carnis opa numerauerit
nos tamen ad illoꝛū curationes
atqꝫ naturas diligentius colligen
das: duplici ea diuiſione diſtingui
m⁹. Nam ex hijs quedā dicimus
eſſe carnalia: quedā vero ſpūalia
Et illa quidē carnalia que ſpecia
liter ad fomitē ſenſūqꝫ ꝑtinent car
nis quib⁹ illa ita delectatur et paſ
citur. vt eciam quietas interdū mē
tes. inuitaſꝫ eas nonnunq̄ pertra
hat ad ſue volūtat꜀ aſſēſū De qui
bus btūs apoſtolus quibuſdā ait
Et nos oēs aliq̄n conuſati ſum⁹
in deſiderijs carnis nr̄e: facientes
volūtatē carnis et cogitationū. et
eram⁹ natura filij ire ſicut ⁊ ceteri
Spūalia vero dicim⁹. q̄ inſtinctu
anime ſoli⁹ oꝛta: nō ſolum nichil
voluptat꜀ cōferūt carni. ſed eciam
grauiſſimus eam afficientia lang
uoꝛibꝫ. miſerrime iocūditat꜀ paſtu
aīam tantū nutriūt egrotātē. Et
idcirco hec quidē ſimplici coꝛdis in
digent medicina. q̄ autē carnalia
ſunt. nō niſi duplici quēadmodum
dixim⁹. ad ſanitatē curationēqꝫ
perueniūt. Vnde puritati ſtudētibꝫ

plurimū ꝯfert. vt hanū carnaliū
paſſionū ipās materias ſibi primi
tus ſubtrahant: quibus poteſt vel
occaſio vel recordatio earū. egrotā
ti adhuc anime generari. Neceſſe
eſt enim vt morbo duplici. duplex
adhibeatur curatio Nam corpori
ne ꝯcupiſcentia in effectū temptet
ꝓrūpere. neceſſario effigies et ma
teria illiciens ſubtrahenda eſt. ⁊
anime nichilominꝰ ne eā vel cogi
tatione ꝯcipiat. attentius medita
tio ſcripturarū et ſollicitudo ꝑuigil
⁊ remotio ſolitudinis vtiliter appo
nenda. In ceteris autem vicijs hu
mana ꝯſortia nichil obſunt. quin
immo plurimū eciam ꝯferunt hijs
qui carere eis in veritate deſiderāt
quia frequentia hominū magis ar
guūtur Et dum laceſſita crebrius
manifeſtantur: celeri mediana ꝑ
ueniunt ad ſalutem ¶ Quartū

Ideoq; dn̄s noſter iheſꝰ
criſtus cum apoſtoli ꝓnū
ciatur ſententia fuiſſe tēp
tatus per omnia ſecundū ſimilitu
dinem noſtrā dicatur tamen abſq;
peccato. id eſt abſꝫ huius paſſiōis
contagio. nequaq̄ ſcilicet aculeos
carnalis ꝯcupiſcentie expertus:
quibꝰ nos neceſſe eſt eciam igno
rantes inuitoſꝫ compungi. quippe
cui nulla ſimilitudo ſeminationis
vel conceptionis humane inerat:
ita racionem ꝯceptus eius archā
gelo nunciante. Spiritus ſanctus
ſuperueniet in te. et virtus altiſſi
mi obumbrabit tibi. Ideoq; qḋ
ex te naſcetur ſanctum: vocabitur
filius dei ¶ Quintum

In illis enī paſſionibꝰ etiā
ā ipſe tēptari debuit. in
corruptā ymaginē dei ⁊
ſimilitudinē poſſidens: in q̄bus ⁊
adam tēptatus eſt cū adhuc in illa
īuiolata dei ymagine ꝑduraret.
hec eſt caſtrimergia. cenodoxia. ſu
ꝑbia: nō in q̄bꝰ poſt ꝑuaricationē
mandati ymagine dei ac ſimilitu
dine dei violata. ſuo iā vicio deuo
lutus inuoluitur Caſtrimargia
nāq; eſt. qua interdicti ligni ꝑſu
mit eduliū Cenodoxia qua dicitꝰ
aperientur oculi veſtri Superbia
qua dicitur. eritis ſicut dij. ſciētes
bonū ⁊ malū In hijs ergo tribus vi
cijs etiā dominū ſaluatorem legi
mus fuiſſe tēptatum Caſtrimar
gia cū dicitꝰ ei a dyabolo Dic vt
lapides iſti panes fiant Cenodox
ia. ſi filiꝰ dei es mitte te deorſum
Suꝑbia. cū oſtendens ei omnia
regna mūdi et eoꝝ gloriam. dicit
Hec ōnia tibi dabo ſi cadens ado
raueris me. vt cum hijſdem qui
bus ille temptationis lineis appe
titur: nos quoq; quēadmodū tēp
tatorem vincere deberemus. ſuo do
ceret exemplo Ideoq; ⁊ ille adam
dicitur: et iſte adā Ille primus ad
ruinam ⁊ mortem. hic primus ad
reſurrectionē et vitam. Per illum
omne genꝰ hoīm ꝯdempnatur. ꝑ
iſtū omne genꝰ hominū liberatur
Ille de rudi atq; īntacta fingitꝰ ter
ra. hic de maria virgine ꝓcreatur

Huiꝰ ergo vt ſuſcipere eum temp
tationes oportuit·ita excedere ne
ceſſariū non fuit: nec eū qui caſtri
margiā vicerat poterāt fornicatio
ne temptare· q̄ ex illius habūdāti
a ac radice ꝓcedit· Quia ne ille q̄
dem primus adā fuiſſꝫ eliſus: niſi
ante generatricē eius paſſionē de
ceptus illecebris diaboli recepiſſet
Et ob hoc filius dei nō abſolute in
carne peccati veniſſe dicitur·ſed in
ſimilitudine carnis peccati: quia
cū eſſꝫ in eo vera caro·manducās
ſcilicet ⁊ bibēs ⁊ dormiens·clauo
rūq; confixioēm in veritate ſuſcipi
ens· peccatū eius qd̄ ꝑuaricatio
nem cōtraxit nō habuit verū: ſed
ymaginariū· Non enim ignitos
aculeos cōcupiſcentie carnalis ex
pertꝰ ē·qui eciam nolent bꝰ nobis
natura iam āminiſtrāte ꝯſurgunt
ſed huiꝰ quandā ſimilitudinē natu
rā participādo ſuſcepit· Nā cū oīa
que officij nrī ſūt in veritate cōple
ret: et vniūſas infirmitates geſta
ret humanas·cōſequent̄ huic quo
q; paſſioni putatus eſt ſubiacere:
vt ꝑ has īfirmitates ceţ cōditionē
hꝰ quoqꝫ vicij ac peccati videretur
in ſua carne portare· Deniqꝫ in
hijs eum tm̄modo vicijs diabolꝰ
temptat in quibꝰ ⁊ illū ṗmū dece
perat: coniciens quoq; hūc velut
hoīē ſimiliter in ceterꝭ illudēdū·
ſi eum in illis quibꝰ ṗorem decece
rat ſenſiſſꝫ illuſū Pm̄ ei ſcd̄ꝫ iā mor
bum qui de radice ṗncipalis vicij
pullularat: ṗmo certamine conſu
tatus inferre nō potuit· Videbat
enim nullatenus eum iniciale cau
ſam huiꝰ egritudinis ſuſcepiſſe·
Eratq; ſupfluū ſperare ab eo fruc
tū peccati·cuiꝰ eū ſemina vl̄ radi
ces nullo modo recepiſſe cernebat:
licet ſcd̄m lucā qui poſtremā temp
tationē illam ponit in qua dicitur
ſi filiꝰ dei es mitte te deorſū· hec
ſuperbie paſſio poſſit intelligi·ita
vt illa ſuperior quā matheus terciā
ponit· in qua iuxta ṗdictū lucam
euangeliſtam omīa ei regna mun
di in pūcto temporis oſtendens dya
bolꝰ repromittit·accipiat̄ paſſio phi
largirie: quo ſcilꝫ pꝰ caſtrimargi
e victoriam fornicatione eū temp
tare nō preualens ad philargiri
am trāſierit·quā ſciebat radicē eſſe
oīm malorꝫ In qua iterꝫ ſuperatus
nullum ei viciū ex hijs q̄ ſequebā
tur iam auſꝰ ingerere·quippe que
nouerat de eius radice ac fomite
pullulare: ad extremā ſuperbie trā
ſilierit paſſioēm·qua nouerat eciā
perfectos quoſꝫ deuictis omibus vi
cijs poſſe pulſari: que eciam vl̄ ſe
ipſū cū eſſet lucifer vl̄ cōplures ali
os abſꝫ incitamento ṗcedētiū paſſi
onū·de celeſtibus meminerat cor
ruiſſe· Iux̄ hūc ordinē quē predix
imꝰ qui ab euangeliſta luca deſcri
bitur: eciam ipā illiciatatio ⁊ figu
ra temptationū quibꝰ vl̄ illū pri
mū vel iſtū ſcd̄m adā callidiſſimus
aggreditur inimicus·elegantiſſīe
congruit Illis nāq; dicit aperientur
oculi vrī·huic oſtendit oīa regna

mūdi ⁊ gloriam eoꝝ. Ibi dicit cri
tis ſicut dij. hic ſi filius es dei.

Capitulum ſextum

Et ut de efficientijs cete
rarū quoqꝫ paſſionū. qua
rum narrationē interade
re nos expoſitio caſtrimargie vel
dominice tēptationis neceſſario cō
pulit. eodem quo ꝓpoſueram9 or
dine diſſeram9. cenodoxia atqꝫ ſup
bia eciam ſine vllo cōſūmari ſolēt
miniſterio corꝑali. In quo enim e
gent actione carnali: que ꝓ cohi
bitione ⁊ ꝯcupiſcentia ſola volūta
te cōquirende laudis et huāne glo
rie ꝯſequende. habūde ruinā gene
rant anime captiuate? Aut quem
effectū habuit corꝑalem ꝑdicti il
lius luciferi antiqua ſuperbia: niſi
ꝙ eam tantūmodo animo et cogi
tatione concepit. ita ꝓpheta cōme
morante? Qui dicebas ī corde tu
o in celū aſcendā. ſup aſtra dei po
nā ſoliū meū. aſcendā ſup altitudi
nē nubiū ero ſilis altiſſimo. Qui
ſicut huius ſupbie neminē habuit
incentorē. ita ei cōſūmationē crimi
nis ruineqꝫ ꝑpetue cogitatio ſola
ꝑfecit. et quidē nū affectate tiranni
dis nulla fuerint opera ſubſecuta.
Philargiria ⁊ ira licet nō ſint vni
us nature. nā prior extra naturā
eſt. ſequens vero originale in nob
videt ſeminariū poſſidere: ſimuli
tamē oriūtur mō. Extrinſecus ſiq
dē cauſas cōmotiōis plerūqꝫ ꝯcipi
unt. Etenim frequēter hij qui ad
huc infirmiores ſūt. vel irritatioē
vel inſtinctu quorūdā ī hec ſe corrui
iſſe vicia ꝯquerūtur. ac ꝓuocatores
ſe vel ad iracūdiā ł ad philargiriā.
aliorum prouocatione cauſantur.

Caplm ſeptimū

Quod autem extra naturā ſit
philargiria hinc liquido
ꝓuidetur. quia nec originale pro
batur in nobis habere principium
nec de materia concipitur que per
tingit ad anime vel carnis partici
pationē. viteqꝫ ſubſtantiā. Nichil
enim ad vſum vel neceſſitatē natu
re cōmunis. preter eſcam cotidia
nā ac potum certum eſt peruenire.
Relique vero vniuerſe materie ꝗ
tolibet ſtudio atqꝫ amore reſeruen
tur. aliene tamen ab humana in
digentia eciam vſu vite ipſi9 appro
bantur. Ideoqꝫ hec velut extra na
turam exiſtens. nō niſi tepidos ac
male fundatos monachos pulſat.
Que autem naturalia ſūt. eciā ꝓ
batiſſimos monachorū. et quidem
in ſolitudine cōmorātes attēptare
nō deſinunt. Et in tantū hoc veriſſi
mum comprobatur. vt eciam gen
tes nonnullas ab hac paſſione id
eſt philargiria liberas ōnimodis
agnoſcamus. quia nequaꝙ vicij
huius egritudinem vſu ⁊ conſue
tudine receperūt. Illum quoqꝫ pri
orem mūdum qui ante diluuiū fu
it diutiſſime cōcupiſcentie hui9 ra
biē credim9 ignoraſſe. Que eciā in
vnoquoqꝫ noſtrum recte abrenuncian
te. ſine vllo labore ꝓbat extingui.

cum ſcilicet vniuerſis quis facul-ta
tibꝰ abiectis ita expetierit cenobij
diſciplinā. vt ex eis ne vnū quidē
denariū ſibimet ſupereſſe patiatur
Cuiꝰ rei teſtes multa milia homi
nū poſſumꝰ inuenire: qui cū ſub mo
mentu breuiſſimo diſperſis omni
bꝰ ſubſtantijs ſuis in tm̄ hanc cu
dicauerūt paſſionē: vt ne tenuiter
quidē ab ea pulſentur vlterius At
tamen nichilominꝰ omī tempore
cōtra caſtrimargiā pugnantes: ni
ſi ingenti circūſpectione cordis. et
abſtinentia corporis dimicauerīt: ſecu
ri eſſe nō poſſūt

¶Capitulū. viij.

Triſticia et accidia nulla
queadmodū ſuperiora dix
imꝰ accedēte extrīſecus p
uocatione generari ſolent. Nam
ſolitarios quoſ et in heremo cōſti
tutos nulliqꝫ humano cōmixtos
conſortio: frequent̄ et amariſſime
vexare noſcūtur Quod eſſe veriſſi
mū quiſ fuerit in heremo cōmora
tus. et pugnas hꝫ inīs interiorꝝ ex
perimentꝝ cōpbabit pfacile.

¶Caplm̄. ix.

Hec igitur octo vicia licet
diuerſos ortus. ac diſſimi
les efficientias habeāt: ſex tamē
priora id ē caſtrimargia. fornicatio
philargiria. ira. triſticia. accidia. q̄
dā int̄ ſe cognatione. et vt ita dix
erī cōcathenatione cōnexa ſūt. ita
vt priorꝝ exuberātia ſequentꝝ effi
ciatur exordiū Nam de habūdan
cia caſtrimargie fornicationē: de
fornicatione philargiriam. de phi
largiria iram: de ira triſticiam. de
triſticia accidiam neceſſe eſt pullu
lare. Ideoqꝫ ſimili cōtra hec modo.
atqꝫ eadē ratione pugnandū eſt.
et precedentibꝰ ſemper aduerſus
ſequentes oportet nos inire certa
mina. Facilius enim cuiſlibet ar
borꝝ noxia latitudo ac proceritas
exareſcit: ſi antea radices eiꝰ q̄bꝰ
innititur vel nudate fuerīt vel ſucci
ſe. Et infeſtantes humores aqua
rū continuo ſiccabūtur: cū generato
rū fōs. ac pfluentes vene ſoller
ti induſtria fuerīt obturate. Quā
obrem vt accidia vincatur: ante
ſuperanda triſticia eſt. Ut triſticia p
pellatur: ira prius extrahenda eſt
Ut extinguatur ira: philargiria
calcāda eſt. Ut euellatur philar
giria: fornicatio cōpeſcēda eſt. Ut
fornicatio ſubruatur: caſtrimargi
e eſt viciū caſtigandū. Reſidua ve
ro duo id eſt cenodoxia et ſuperbia
ſibi quidē ſimilit̄ illa quā de ſuperi
oribꝰ vicijs diximꝰ ratione iūgun
tur: ita vt incrementū priorꝝ ortus
efficiatur alteriꝰ Cenodoxie enim
exuberātia: ſuperbie fomitē parit.
Sed ab illis ſex prioribꝰ vicijs pe
nitus diſſidēt: nec ſimili cū eis ſo
cietate federātur Siquidē ex illis
non ſolū nullam occaſionē ſue ge
nerationis accipiūt: ſed etiam cōtra
rio modo atqꝫ ordine ſuſcitātur.
Nam illis euulſis hec vehementi
us fructificāt: et illorꝝ morte viua
cius pullulant atqꝫ ſucreſcūt Vn
de etiā diuerſo mō ab hijs duobꝰ

viciꝭs impugnamur In vnūquodqꝫ
enī illoꝝ sex viciorū tūc incidim9.
cū a p̄cedētib9 eorū fuerimus elisi
In h᷑ vero duo victores ꝗ l᷑ maxie
post triūphos ꝑiclitamur incurrere
Oia igit᷑ vicia queadmodū p̄cedē
tiū incremēto generātur. ita illoꝝ
diminutione purgantur. Et hac
racione vt suꝑbia possit excludi. ce
nodoxia est p̄focāda. Et ita semꝑ
p̄oribus supat᷑ sequētia ꝯquiescēt
Extinctione quoqꝫ p̄cedētiū. residu
e passiones absꝫ laboē marcescent
Et licet hec q̄ p̄diximus octo vicia
illa quā cōmeōrauim9 rōne inuicē
sibi cōnexa atqꝫ ꝑmixta sint. spea
ali9 tamē in quatuor ꝯiugationes
copulaꝫ diuidūtur Castrimargie
nāqꝫ fornicatio peculiari ꝯsortio fe
deratur. philargirie ira. tristicie ac
cidia. cenodoxie suꝑbia familiarit᷑
ꝯiūgitur Decimū.

ET vt singillati nūc de v
niuscuiusꝫ vicij generib9
disputem9. castrimargie gnā sunt
tria. Primū quod ad refectionē ꝑur
get monachū an̄ horā statutā aut
legittimā festinare. Secūdm quod ex
pletioē vētris et quarūlibet escarū
voracitate letat᷑ Terciū quod acu
ratiores ac delicatissimos desiderāt
cibos. Que tria nō leui dispēdio
mōchū feriūt. nisi ab oīb9 istis pari
studio atqꝫ obseruātia semetipm̄ ex
pedië ꝯtēderit Nā queadmodum
absolutio ieiunij an̄ horā canonicā
nullatenus p̄sumēda est. ita et ven
tris ingluuies escarū sūptuosa ac
qꝫ exq̄sita ꝯparatio similit᷑ āputāda.
Ex hijs enī tribus causis diuerse
ac pessime valitudines aīe proce
ant. Nā de prima mōsterij odiū
gignitur. atqꝫ exinde horror ꝗ ito
lerātia eius dē crescit habitaculi
quā sine dubio mox discessio ac fu
ga velocissima subsequitur De se
cūda. ignitī luxurie ac libidinis sus
citātur aculei Tercia eciā inextri
cabiles philargirie laqos necit
ceruicib9 captiuoꝝ. nec aliquādo
monachū sinit ꝑfecta xp̄i nuditate
fundari Cuius nobis passionis in
esse vestigia isto quoqꝫ deprehēdi
m9 indicio: cū forte ad refectionē
detenti ab aliquo fratrū. contenti
nō sum9 eo sapore cibos sumē quo
ab exhibente ꝯditi sunt. sed quicā
desuꝑ fundi eis vel addi īportuna
atqꝫ effrenata poscim9 libertate.
Quod fieri penitus non oportet. tri
bus de causis Primo quia mens
monachi semꝑ debet ī omni tole
rantie ac ꝑcitatis exercitatioē ver
sari: et scd̄m aplm̄ discere in q̄bus
est sufficiens esse Nullaten9 enim
poterit vel occulta vel maiora cor
ꝑis desideria refrenaē: q̄ sequis de
gustatioē modice insuauitat᷑ offē
sus. nc ad momētū quidē delicias
guttur᷑ sui valuerit castigaē Secūdo
quod nōnūq̄ eueit ad horā desit illa
species que postulatur a nobis. ꝗ
vereciidiā necessitati vel frugalita
ti suscipientis incutimus. publicā
tes scilicet paupertatem eius. quā
soli deo cognitam esse maluerat.

Tercio ꝙ interdum ſolet ſapoꝛ il
le quē nos adici poſcim9 alijs diſ
plicere. ⁊ inuenimur iniuriā multꝭ
dū nr̄e gule ac deſiderio ſatiſfacē
cupimus irrogare Propter quod
oīmodis hec ī nobis caſtiganda li
bertas. Foꝛnicationis gn̄a ſūt tri
a. Primū qd̄ per cōmixtionē ſex9
vtriuſꝫ perficiatur Secd̄m qd̄ abſqꝫ
femineo tactu. ꝓ quo onan pꝛiar
che iude filius a dn̄o percuſſus le
gitur. qd̄ in ſcripturis immūdicia
nūcupatur Sup quo aplūs Dico
aūt innuptis ⁊ viduis. Bonū eſt
illis: ſi ſic permanſerint ſicut ego
Qd̄ ſi ſe nō cōtinent: nubāt. Meli
us eſt enim nubere ꝙ vri Tertiū
qd̄ animo ac mente ꝯcipitur De
quo dn̄s in euangelio dicit. Qui
viderit mulierē ad cōcupiſcendam
eam: iam mechatus eſt eā in coꝛ
de ſuo Que tria gn̄a btūs apoſto
lus pari modo extinguenda ꝓnūci
at. Moꝛtificate inq̄t mēbꝛa vr̄ā
que ſūt ſuper terrā. Foꝛnicatioēm.
immūdiciam. libidinē. ⁊ cetera Et
iterū de duobus ad epheſios. Foꝛ
nicatio. īmundicia nec nominetur
in vobis. Et iterū. Illud aūt ſcita
te. ꝙ omis foꝛnicatoꝛ ⁊ īmūdus
aut auarus quod eſt ydoloꝝ ſerui
tus. nō habet hereditatē in regno
criſti ⁊ dei. Que tria vt a nob̄ pa
ri obſeruatione caueantur. ſimilis
nos eoꝝ a regno dei atqꝫ vna de
terret excluſio. Philargirie gene
ra ſūt tria Primū qd̄ renūciantes
diuitijs ac facultatib9 ſuis ſpolia
ri nō ſinit Secd̄m qd̄ ea que a no
bis diſperſa ſūt. vl̄ indigentibus
diſtributa. reſumere nobis maioꝛe
cupiditate perſuadet. Tertiū qd̄
ea q̄ ne antea quidē poſſedim9. de
ſiderari acquiri ve cōpellit. Ire ge
nera tria ſūt. Vnū qd̄ exardeſcit
intrīſecus. quod grece oy yi uoc di
citur. Aliud autē qd̄ in verbū ⁊ o
pus effectūqꝫ ꝓrūpit quod orge
vel orſe nūcupatur. De quib9 ⁊ a
poſtolus. Nūc autē deponite inq̄t
et vos oēm irā ⁊ indignationem.
Tertiū qd̄ nō ut illa frequenter
ad hoꝛam digeritur. ſꝫ per dies ⁊
tp̄a reſeruatur qd̄ annicentū dicit
Que oīa equali ſunt a nob̄ hoꝛro
re dāpnanda. Triſticie genera du
o ſūt. Vnū quod vel iracūdia deſi
nente vl̄ illato dāpno ac deſiderio
ꝑpedito caſſatoqꝫ generat. aliud
quod de irracionabili mentꝭ anxi
etate ſeu deſperatione deſcendit
Accidie genera ſūt duo. Vnū qd̄
ad ſompnū ꝑpapitat eſtuantes: a
liud quod cellam deſerere ac fuge
re cohoꝛtatur Cenodoxia licet mꝉ
tifoꝛmis ⁊ multiplex ſit. ⁊ in diū
ſas ſpecies diuidatur. genera ei9
tamen ſūt duo Primū quo ꝓ car
nalibus ac manifeſtis extollimur
rebus. Secd̄m quo ꝓ ſpūalibus ⁊
occultꝭ. deſiderio vane laudis in
flāmamur

Caplm̄ xi.

Vna re tamen cenodoxia
vtiliter ab incipientib9 aſ
ſumitur. ab hijs dūtaxat
q̄ adhuc vicijs carnalib9 īſtigant

vt verbi grã. ſi illo tp̄e quo forni
catiõis ſpũ purgent̄ mente ꝯcepe
rũt vel ſacerdotalis officij dignita
tẽ. vel opiõnẽ cũctorũ qua ſcĩ et ĩ
maculati eſſe credũt. Et ita imũ
dos ꝯcupiẽ ſtimulos q̃ſi turpes at
q; ĩdignos. vel eſtimationi ſue vl̄
ordini illi iudicãtes: hac ſaltẽ ꝯtẽ
platione declinẽt. minore malo id
qđ maius eſt retũdentes Potius
enim eſt cenodoxie vicio quẽcũq;
pulſari. q̃ȝ incidere in fornicationis
ardorẽ: vnde reparari aut non vale
at. aut vix valeat poſt ruinã Quẽ
ſenſũ ex pſona dei vnꝰ ꝓphãrũ ele
gant̄ expꝛſſit dicens Propter me
longe faciã furorẽ meũ: et laude
mea infrenabo te ne intereas. Id
eſt vt dũ cenodoxie laudibꝰ cõpre
hẽderis. nequaq̃ȝ ad inferni ꝓfun
da pcurras et irreuocabilit̄ morta
liũ pccõrũ cõſũmatione mergaris
Nec mirũ tãtam paſſioni huic in
eſſe ꝟtutẽ. vt irruẽtẽ quẽpiã in for
nicatiõis labẽ valeat refrenarẽ: cũ
ſit multoꝝ experimentꝭ ſepiſſime cõ
ꝓbatũ. q̃ȝ ita cũ quẽ ſemel veneni
ſui peſte corrupit infatigabilẽ red
dat. vt faciat ab eo ne biduana q̃
dẽ vel triduana ieiunia ſentiri Nõ
ẽnĩ nõnullos ĩ hac heremo frequẽ
ter nouimꝰ fuiſſe cõfeſſos: ſe in ce
nobijs ſyrie cõſtitutos quinis die
bꝰ refectionẽ abi ſine laborẽ tolerarſ
ſe. nũc aũt tãta fame ſe cciã ab ho
ra tercia vrgeri. vt vſq; nonã vix
q̃ant cotidiana differre ieiunia.
Super qua re pulchre abbas ma
chariꝰ cuidam pꝛſcrutanti cur fame
ab hora tercia in heremo pulſaret.
qui in cenobio ebdomadibus inte
gris refectionẽ ſepe cõtẽpnẽs non
ſenſiſſet eſuriem. reſpondit Quia
hic nullus eſt ieiunij tui teſtis. qui
te ſuis laudibꝰ nutriat atq; ſuſten
tet. Ibi aũt te digitus hoim̄ et ceno
doxie refectio ſaginabat Huiꝰ aũt
rei figura qua diximꝰ ſuperueniente
cenodoxia viciũ fornicatiõis exclu
di. pulcre ſatis in regnorũ libro ac
ſignãt̄ exprimit̄. vbi populũ iſrael
a nechao rege egipti captiuatũ aſ
cẽdens nabugodonoſor rex aſſyri
orũ de finibꝰ egipti ad ſuã trãſtulit
regionẽ. ſcilicet ñ vt eos libertati
priſtine vel genitali reſtitueret regi
oni. ſed vt ad ſuas abducẽt terras
longiꝰ aſportandos q̃ȝ fuerant in
terra egipti captiuati Que figura
in hũc quoq; ꝯpetẽter aptat̄ ſẽſ Licet
enĩ tolerabiliꝰ ſit cenodoxie q̃ȝ for
nicatiõis vicio deſeruire. difficiliꝰ
tamẽ a cenodoxie dominatiõe diſ
ceditur. Quodãmodo enĩ lõgiore
itineris ſpacio captiuꝰ abductꝰ. la
borioſiꝰ ad genitale ſolũ et liberta
tẽ patriã reuertet̄ Meritoq; ad eũ
increpatio illa ꝓphetica dirigitur.
Quarẽ inueteratꝰ es ĩ terra aliena?
Recte ſiquidẽ inueteratꝰ dicitur in
terra aliena: q̃ſi a terrenis vicijs
nõ nouaẽ Superbie genera ſũt duo
Primũ carnale. ſcđm ſpũale. qđ
et pnitioſiꝰ eſt. Illos nãq; ſpecia
liꝰ ĩpugnat. quos in quibuſdã ꝟ
tutibꝰ ꝓfeciſſe reperit.

Capitulū duodecimū

Hec igit̃ octo vicia cū om
ne hoīnū gen9 pulſent. nō
tamen vno mō impetūt oēs. In
alio namq; ſpūs fornicationis lo
cū obtinet pͥncipalē; in alio ſupre
quitat furor. in alio cenodoxia ve
dicat tirannidē; in alio arcē ſupbi
a tenet. Et cū ↄſtet ab omib9 om
nes impugnari. diuerſo tamē mō
et ordine ſinguli laboram9

Caplm xiij.

Quamobrē ita nobis ad
uerſus hec arripiēda ſūt
ꝯſilia; vt vnuſqſꝫ viciū quo maxiē
infeſtatur explorans. adūſus illd
arripiat pͥncipale certamē. oēm cu
rā mentꝭ ac ſollicitudinē erga illi
us impugnationē obſeruationem
q; defigens. adūſus illud cotidia
na ieiunior̄ dirigens ſpicula. cō
illd cūctis momentꝭ cordis ſuſpiri
a crebraq; gemituū ↄtorques tela
adūſus illud vigiliarū labores ac
meditationes ſui cordis impēdēs
indeſinētes quoq; oracionū flet9
ad dn̄m fūdens. ⁊ impugnationis
ſue extinctionē ab illo ſpecialiter
ac iugit̃ poſcens Impoſſibile nāq;
eſt de qualibꝫ paſſione triūphum
quēpiam ꝓmereri. pͥuſq̃ intellexe
rit induſtria ul' labore ꝓpͦo victori
am ↄtamis ſemet obtinē nō poſſe
cum tn̄ vt valeat emūdari. necce ſit
eū die noctuq; in omi cura et ſollici
tudie ꝑſiſtē Cūq; ſe ab ea ſenſerit
ſolutū. rurſus latebras ſui cordis
ſimili intētione ꝑluſtret; ⁊ explo
ret ſibi quā int̃ reliquas ꝑſpexerit
diriorem. atq; adūſus eam ſpeci
alius omia ſpūs arma cōmoueat
Et ita ſemꝑ validiorib9 ſuperatꝭ
celerē de reſiduis facilēq; habebit
victoriā; quia ⁊ mens triūphorū
ꝓceſſu reddetur fortior. ⁊ infirmio
rū pugna ſuccedēs ꝓmptiorē ei ꝓ
uentū faciet prelior̄; ut fieri ſolet
ab hijs qui corā regib9 mūdi h9
omigenis ↄgredi beſtijs. ꝓmior̄
cōtemplatione ↄſuerūt. quod ſpec
taculi genus vulgo pancarpū nū
cupatur. Hij feras quaſcūq; forci
ores robore vl' feritatꝭ rabie con
ſpexerīt diriores. adūſus eas pri
me cōgreſſionis certamē arripiūt
Quib9 extinctis. reliquas q̄ min9
terribiles minuſꝫ vehemētes ſūt.
exitu faciliore ꝓſternunt. Ita ⁊ vi
cijs ſemꝑ robuſtiorib9 ſuꝑatꝭ; at
q; infirmioribꝫ ſuccedētib9. parabi
tur nobis abſꝫ vllo diſcrimine per
fecta victoria Nec tamen putādū
q̄ pͥncipaliter quis ↄtra vnū dimi
cās viciū et velut incautus alior̄
tela ꝓſpiciēs; inopinato ictu facili
us valeat ſauciari Qd nequaq̃ fi
et. Impoſſibile nāq; eſt eū qui ꝓ
cordis ſui emūdatione ſollicitus.
erga impugnatiōem vicij cuiuſlibet
intētione ſue mentꝭ armauerit. ad
uerſus cetera quoq; vicia genera
lem quēdā horrorē. ⁊ cuſtodiam ſi
milē nō habere. Quo eni mō vel
de illa qua abſolui deſiderat paſſi
one merebitur victoriā obtinere;
qui ſe indignū purgationis ꝓmio

aliorū facit cōtagio viciorū. Sed
cū principalis nr̄a cordis intētio ve
lut ſpecialē ſibi pugnā aduerſꝰ v
nā exceperit paſſionē. ꝓ ipā curabit
attentiꝰ. peculiari ſollicitudine ac
ſtudio ſupplicās vt eā diligētiꝰ ob
ſeruare. ꝛ ꝑ hec ſcelerē mēatur ob
tinere victoriā. Hūc quoqꝫ nos or
dinē ꝑliorū exercere debere nec tñ
de nr̄a ꝟtute ɔfidere. eciā legiſla
tor hijs docet verbis. Nō timebis
eos q̄a dn̄s deus tuꝰ in medio tui
eſt. deꝰ magnꝰ et terribilis. ipſe cō
ſumet nationes has in cōſpectu tu
o paulatī atqꝫ ꝑ ꝑtes. Nō poteris
eas delere ꝑiter. ne forte multipli
cenē cōtra te beſtie terre. Dabitqꝫ
eos dn̄s deꝰ tuꝰ in ɔſpectu tuo. ꝛ
interficiet eos donec penitꝰ deleāē

Sed neqꝫ debē nos ¶ Xviij.
in eorū extolli victoria. ſi
militer monet. Ne poſtq̄
comederis inq̄t ꝛ ſaciatus fueris do
mos pulcras edificaueris ꝛ habita
ueris in eis. habuerisqꝫ armenta ꝛ
oues ꝛ greges. argēti. ꝛ auri cūc
tarūqꝫ rerū copiā. eleuet cor tuū ꝛ
nō reminiſcaris domini dei tui qui
eduxit te de terra egipti. de domo
ſeruitutis. ꝛ ductor tuꝰ fuit in ſoli
tudine magna ꝛ terribili. Salo
mō quoqꝫ in ꝓuerbijs. Si ceci(de)
rit inimicus tuꝰ noli gratulari. In
ſupplantatiōe aūt eꝰ noli extolli.
ne videat dominꝰ ꝛ nō placeat ei.
ꝛ auertat irā ſuā ab eo. id eſt ne
ꝑſpiciēs elationē tui cordis ab eꝰ
īpugnatione diſcedat. ꝛ incipias de

relictꝰ. ab eo rurſus illa quā ꝑ dei
graciā āte ſuꝑaueras paſſione vex
ari. Nō ei ceſſaſſet ꝓpha dicēs. ne
tradas dn̄e beſtijs aīas ɔfitētes t(ibi)
niſi ſciret ꝓpt̄ īflationē cordis. q̊ſ
dā vt huiuſcē eiſ de rurſus vicijs q̄
vicerāt tradi. Quāobrē certos nos
eſſe ɔuenit. tā ipſis rerū exꝑimētis.
q̄ inumeris ſcripture teſtiōnijs eru
ditos. noſtris nos viribus niſi dei
ſoliꝰ auxilio fulciamur tantos hoſ
tes ſuꝑare non poſſe. et ad ipſū coti
die ſūmā victorie noſtre referre de
bere. ita ſuper hoc q̊qꝫ ꝑ moyſen do
mino cōmemorante. Ne dicas in
corde tuo. cū deleuerit eas domi
nus deus tuus in cōſpectu tuo. ꝓp
ter iuſticiam meā introduxit me do
minus terrā hanc poſſidere. cū ꝓp
ter iniq̊tates ſuas delete ſint iſte
nationes. Neqꝫ enī ꝓpt̄ iuſticias
tuas et eq̊tatē cordis tui tu ingre
dieris vt poſſideas terras earū. ſed
q̊a ille egerūt īpietatē. itroeūte te
delete ſūt. Rogo q̊d aptiꝰ potuit
dici cōtra ꝑnitioſā opinionē ꝑſūp
tionēqꝫ noſtrā. qua totū qd̄ agiꝰ
l' libero arbitrio. l' noſtre voluꝰ in
duſtrie deputare. Ne dicas inq̊t ī
corde tuo cū deleuerit dn̄s deꝰ tuꝰ
illas ī ɔſpcū tuo. ꝓpt̄ iuſticiā meā
ītroduxit me dn̄s vt terrā hāc poſ
ſiderem. Nonne hijs qui oculos
anime reſeratos. ꝛ aures habent
ad audiēdū euidēt̄ exꝑſſit. Cū ti
bi ꝓpe viciorū carnaliū bella ſuc
ceſſerīt. ꝛ videris te de ipoꝝ ceno
ꝛ ɔuerſatiōe mūdi iſtius liberatū

non tue id virtuti nec ſapientie ꝓ
uentũ pugne atqȝ victorie inflat9
aſſcribas· credẽs te ꝓpter laboꝛes
et ſtudiũ tuũ et arbitrij libertatẽ·
de ſpũalibus nequitijs· uł carna
lib9 vicijs obtinuiſſe victoriã· qui
bus procul dubio in nullo penit9 ꝑ
ualere potuiſſes· niſi te grã dñi cõ
muniſſꝫ· ac protexiſſꝫ auxiliũ·

Cplm· xv·

Hee ſũt ſeptẽ gentes qua
rũ terras egreſſis de egip
to filijs iſrł daturũ ſe dñs repromi
ſit· Que omia ſcdm aplm cũ in fi
gura cõtingerent illis ad nrãm cõ
monitionẽ ſcripta debem9 accipe
Ita enĩ dicitur· Cũ introduxerit
te dñs deus tuus in terrã quam
poſſeſſurus ingrediens· ⁊ deleue
rit gentes multas corã te· etheũ·
et gerſeũ· ⁊ amorreũ· chananeũ·
et ferezeũ· ⁊ eueũ· ⁊ iebuſeũ· ſeptẽ
gentes multo maioris numeri ꝗ̃
tu· et robuſtiores te· tradideritqȝ e
as dñs deus tibi· percuties eas uſqȝ
ad internetioẽm Que võ multo ma
ioris numeri eſſe dicũtur· hec raci
o eſt· quia plura ſt vicia ꝗ̃ vtutes
Et ideo in cathalogo quidẽ dinu
merãtur ſeptẽ nationes· in expug
natione vero earũ ſine numeri aſ
ſcriptione ponũtur Ita enĩ dicitur
Et deleuerit gentes multas corã
te· Numeroſioꝛ eſt enĩ ꝗ̃ iſrł car
naliũ paſſionum ꝑplus· qui de hoc
ſeptenario fomite vicioꝝ ac radice
procedit· Exinde enĩ pullulant ho
micidia· cõtẽtiones· hereſes· furta
falſa teſtimonia· blaſphemie· com
meſſationes· ebrietates detractio
nes· iudicia turpiloquiũ· mẽdacia
ꝑiuria· ſtultiloquia· clamoꝛ· indig
natio cõteptus· murmuratio· ſcurrili
tas· inquetudo rapacitas· amaritu
do tẽptatio· deſperatio· multaqȝ a
lia que cõmemorare perlongũ eſt
Que cũ a nobis leuia iudicentur
quid de illis apoſtolus ſenſerit uł
quã ſuꝑ hijs ſentẽtiã tulerit audia
m9· Neqȝ murmurauerit inquit
ſicut quidã illoꝝ murmurauerũt·
et perierũt ab exterminatore· Et
de tẽptatioẽ· Neqȝ tẽptem9 criſtũ
ſicut quidẽ illoꝝ tẽptauerunt et a
ſerpẽtib9 perierũt· De detractio
ne· Noli diligere detrahẽ· ne era
diceris· De deſperatione Qui deſ
perãtes ſemetipõs tradiderũt ipu
dicitie· in operatione oĩs erroris im
mundicie· Que vero clamoꝛ ſicut et
indigñtio ⁊ blaſphemia cõtẽpnetur
eiuſdẽ apli vocibus manifeſtiſſime
ꝓdocemur· ita ꝑcipientis· Omĩs a
maritudo· et ira· et indigñtio· et cla
moꝛ· et blaſphemia· tollatur a vo
bis cũ omĩ malicia· Aliaqȝ cõplu
ra hijs ſimilia· q̃ cũ ſint multo ma
ioris numeri ꝗ̃ vtutes· deuictis ta
men illis octo ꝑncipalibus vitijs
ex quoꝝ natuã eas certũ eſt ema
nare· omẽs ꝓtinus cõqeſcũt· ac ꝑ
petua pariter cũ hijs internetione
delentur· De caſtrimargia nãqȝ
naſcũt cõmeſſationes ebrietates
De fornicatione turpiloquia· ſcur
rilitas· ludicra· ac ſtultiloquia·

De philargiria· mēdaciū· fraudati
o· furta· piuria· turpis lucri appeti
tus· falſa teſtimonia· violentie· in
humanitas ac rapacitas De ira·
homicidia· clamor· et indignatio·
De triſticia· rācor· puſillanimitas
amaritudo deſperatio· De accidi
a ocioſitas· ſompnolētia· iportuni
tas· inquietudo· peruagatio· inſta
bilitas mentis et corporis· verboſi
tas et curioſitas De cenodoxia· cō
tentioēs· hereſes· iactantia· ⁊ pre
ſūptio nouitatum De ſuperbia· cō
tēptus· inuidia· inobedientia· blaſ
phemia· murmuratio· detractio·
Qꝫ autē hee peſtes eciā robuſtio
res ſint· manifeſte nature eciā ipiꝰ
impugnatione ſentimꝰ Fortior enī
in mēbris noſtris militat oblecta
tio carnaliū paſſionū vel viciorum
ꝙ ſtudia ſpūaliū ꝟtutū que nō ni
ſi ſūma cōtritione cordis ⁊ corꝑis
acquirūtur Si aūt ⁊ illas inume
rabiles hoſtiū catervas ſpūalibꝰ o
culis ɔtēpleris· quas beatus apoſ
tolꝰ enumerat dicēs· nō eſt nobis
colluctatio adūſus carnē ⁊ ſāgui
nē· ſꝫ adūſus p̀ncipatꝰ· adūſus po
teſtates· adūſus mūdi rectores te
nebrarū harū· ɔtra ſpūalia neq̄cie
in celeſtibꝰ· ⁊ illud qḋ de viro iuſ
to in nonageſimo dicit̄ pſalmo· ca
dēt a latere tuo mille· ⁊ decē milia
a dextris tuis· liq̄do ꝓuidebis· ꝙ
multo maioris numeri ſint ⁊ vali
diores ꝙ nos· carnales ſcꝫ atqꝫ
terreni· q̄ppe cū illis ſpūalis atqꝫ
aerea ſubſtātia cōceſſa ſit Xvi·

Germanꝰ· Quomō igit̄
octo ſūt vicia q̄ nos īpug
nāt· cū ꝑ moyſen ſeptē di
numerate ſint gentes q̄ aduerſan
tur ꝓplō iſraeli· vel quēadmodū
terras viciorū cōmodū nobis eſt
poſſidere? Capitulū xvij·

Serapion Octo eſſe prīci
palia vicia· q̄ īpugnāt mo
nachū· cunctorū abſoluta
eſt ſententia· q̄ figuralit̄ ſub gētiū
vocabulo noīata· idcirco nunc oīa
nō ponūt̄· eo ꝙ egreſſis iam de e
gipto ⁊ liberatis ab vna validiſſiā
id eſt egiptiorū· moyſes vel ꝑ ipſū
dn̄s loquebatur in deutronomio·
Que figura in nobis quoqꝫ rectiſſi
me ſtatē deꝑhendit̄· q̄ de ſeculi laq̄
is expediti· caſtrimargie id eſt ven
tris vel gule vicio caruiſſe cognoſ
cimur Et habemꝰ iā ɔtra has reſi
duas ſeptē gētes ſimili racione cō
flictū· p̄ma ſcꝫ q̄ iam victa eſt mini
me ɔputata Cuiꝰ eciā terra ī poſ
ſeſſionē iſraeli nō dat̄· ſꝫ vt deſerat
eā ꝑpetuo ⁊ egrediat̄ ab ea dn̄i p̄
ceptione ſancit̄· Et idcirco ita ſūt
moderāda ieiunia· vt nō neceſſe ſit
ꝑ īmoderationē ɔtinētie· q̄ defecti
one carnis vel īfirmitate cōtracta
eſt· reuerti rurſus ad egiptiā terrā
id eſt ad p̄ſtinā gule ⁊ carnis ɔcu
piſcētiā· quā cū mūdo huic abrenū
ciatemꝰ abieamꝰ Qḋ figuralit̄ il
li ꝑpeſſi ſūt· qui egreſſi ī ſolitudinē
ꝟtutū· rurſus deſideraverūt ollas
carnium ſuper quas ſedebant in e
gipto Capitulū decimūoctauū·

QUod autem illa gens in
qua nati ſunt filij iſrahel
nō penitus extingui· tan
tūmodo deſeri eius terra p̄cipitur
hec vero ſeptē uſ ad internetionē
iubētur extingui· hec racio eſt · q
q̄tolibet ſpūs ardore ſuccenſi he
remū v̄tutū fuerim9 ingreſſi: vici
nitate ac miniſterio caſtrimargie·
et quodāmō ꝯmertio eius cotidia
no nequaq̄ carē poterim9· Sem
per eni in nobis edulij ⁊ eſcarum
deſideria· vt ingenitus ac natura
lis viget affectus: licet amputarē
ſuꝑfluos eius appetitus ac deſide
ria feſtinem9· Que ſicut ꝑ omnia
deleri nō poſſūt: ita debēt quadā
declinatione vitari· De hac enim
dicitur· Et carnis curā ne feceritꝭ
in deſiderijs· Hui9 ergo curā quā
p̄cipimur nō per omīa abſcidē· ſed
abſ deſiderijs exhibere dū retine
mus affectū: euidēter egiptiā na
tionē nō extinguim9· ſed ab ipſa
quadā diſcretione ſeꝑamur· nō de
ſuꝑfluis ſeu lautiorib9 epulis cogi
tātes· ſed ſcdm aplm victu cotidia
no indumentoq ꝯtenti Qd ita fi
guralit̄ etiā in lege mandat· Nō
abhominaberꝭ egiptiū: quia fuiſti
incola in terra ei9· Neceſſari9 eni
vict9· corpi nō ſine vel ipius ꝑnici
e uł aīe ſcelere denegatur· Illarꝫ
vero ſeptē ꝑturbationū velut oīmo
dis noxiarū: de receſſibus aīe nr̄e
penitus exterminādi ſūt motus·
De hijs eni ita dr̄· Omis ama
ritudo ⁊ ira et indigtio ⁊ blaſphe
mia auferat a vob cū omi malicia
Et iterū· Fornicatio aūt ⁊ omnis
immūdicia· ⁊ auaricia nec nomine
tur in vobis: aut turpitudo· ꝗ ſtul
tiloquiū· ꝗ ſcurrilitas· Poſſumus
g̊ hoꝝ q̄ nature ſupinducta ſunt ra
dices abſcidē viciorū: vſū vero caſ
trimargie nequaq̄ valebim9 am
putare· Nec eni poſſum9 q̄tūlibꝫ
ꝓfecerim9· id nō eſſe qd naſcimur
Qd ita eſſe tam nrā qui ſum9 ex
igui: q̄ oīm ꝑfectorū vita et ꝯuer
ſatione mōſtratur Qui cū reliqua
rū paſſionū reciderīt ſtimulos· atꝫ
heremū toto mentꝭ feruore ⁊ cor
porꝭ expetāt nuditate· nichilomi
n9 cotidiani victus ꝓuidētia· ⁊ an
nui panis ꝓparatioē nequeūt liberari

Caplm xix

HUius paſſiōis figurā qua
neceſſe eſt q̄uis ſpūalem
ſūmūqꝫ monachū cruciari: ꝓprie
tatꝭ aq̄le ſimilitudine deſignatur
Que cū excelſiſſimo volatu vltra
nubiū fuerit altitudinē ſublimata
ſeſeq ab oculis cūctorꝫ mortaliū
a facie terre toti9 abſconderit: cur
ſus ad valliū yma ſubmitti ⁊ ad
terrena deſcendē· ac morticinis ca
dauerib9 implicari vētrꝭ neceſſita
te ꝯpellitur· Quib9 manifeſte cō
ꝓbatur inditijs: caſtrimargie ſpi
ritū nequaq̄ poſſe vt cetera reſecari
vel ꝑ omīa ſimulit̄ extingui· ſ acu
leos eius ⁊ ſuꝑfluos appetitus v̄
tute animi retūdi tm̄ atq cohiberi

Caplm· xx·

NAm huius vicij naturã q̃
dã ſenũ cum philoſophis
diſputãs. q̃ eũ p ſimplici
tate xpiana velut ruſticũ accederet
fatigãdũ. ſub hoc pbleumatꝫ figu
rans colore elegant̃ expſſit Mul
tꝫ inq̃t creditoribꝰ pr̃ meꝰ me de
reliq̃t obnoxiũ Ceterꝫ ad integrũ
ſoluẽs ab omni ↄuẽtioĩs eorũ mo
leſtia liberatus ſũ. vni ſatiſfacẽ nõ
poſſũ cotidie ſoluendo Cũq3 illi ig
norãtes vim ppoſite q̃ſtioĩs abſo
lutioĩs eꝰ peacio poſtularẽt. mul
tꝫ ait vicijs fui naturalibꝰ cõſtric
tus. ſꝫ ĩſpirãte dño deſideriũ liber
tatis ĩcitãs vel tãq̃ moleſtiſſimis
creditoribꝰ renũcians huic mũdo
et omnẽ ſubſtãciã q̃ michi ſucceſſio
ne pris obuenerat. a me piter abi
ciens ſatiſfecĩ; atq3 ita ab eis om
nimodis abſolutus. caſtrimargie
vero ſtimulis nullo mõ carere põ
lui Nec enĩ q̃uis cã in paruũ mo
dũ viliſſimãq3 redegerim q̃titatẽ
vim cotidiane cõpulſionis euito;
ſed neceſſe eſt me ppetuis eiꝰ ↄuẽ
tionibus purgeri. et interminabi
lẽ q̃odam ſolutionẽ iugi functioẽ de
pendere. et ĩexplebile indictioĩbꝰ
eius inferre vectigal. Tũ illi hũc
quẽ vl̃ vt ydiotam ac ruſticũ ante
deſpexerãt; pnũciauerũt primas
philoſophie ptes id eſt ethicã diſci
plinã adpme ↄphendiſſe. mirati
admodũ potuiſſe eũ naturalit̃ aſ
ſequi q̃ ei nulla ſecularis eruditio
ↄtuliſſet; cũ ipſi ſudore multo lon
gaq3 doctrina ita hec attingere ne
q̃uiſſent Hec de caſtrimargia ſpe
cialiter dixiſſe ſufficiat Nũc reuer
tamur ad diſputationẽ quã de ge
nerali viciorum cognatione repera
mꝰ exponere Caplm̃ xxi

CUm ad abrahã de futu
rꝫ dñs loq̃retur. qđ vos
minime requiſiſtis. nõ ſcp
te gentes legitur dinumeraſſe. ſꝫ
decẽ; quarũ terra ſemini eius dãda
pmittitur Qui numerus adiecta
ydolatria atq3 blaſphemia euidẽ
ter impletur. Quibꝰ ante noticiã
dei et graciã baptiſmi. vel ĩpia gẽ
tiliũ. vl̃ blaſphema iudeorũ mul
titudo ſubiecta eſt. donec ĩ ĩtellectu
ali egipto ↄmoratur. Si aũt ab
renũcians quis et egreſſus exinde
p graciam dei. deuicta piter caſtri
margia ad heremũ pueneit ſpũa
lẽ. de ĩpugnatione triũ gentiũ libe
ratus. ↄtra ſeptem tãtum que per
moyſen dinumerantur bella ſuſci
piet.

Caplm̃ vigeſimũſecũdũ

QUod vero iſtarũ pniciosa
rũ gentiũ regiones ſalu
briter poſſidere pcipimur.
ita ĩtelligitur. Habet vnũqđq3 vi
ciũ in corde noſtro propriam ſtati
onẽ; quã ſibi vendicans in anime
noſtre receſſu exterminat iſraelẽ.
id ẽ ↄtẽplationẽ rerũ ſũmarũ atq3
ſanctarum. eiſq3 ſemper aduerſari
non deſinit Non enim poſſunt vir
tutes cũ vicijs piter morari Que
enĩ pticipatio iuſticie cũ iniquitate.
aut que ſocietas luci cũ tenebris?

Sed aũ ab iſraclitico ꝑplo id eſt a
ꝟtutibꝫ ꝯtra ſe dimicãtibꝰ fuerĩt
vicia ſuꝑata·locũ quẽ ſibi in corde
nrõ ꝯcupiſcentie uł fornicationis
ſpũs retinebat· deinceps caſtitas
obtinebit· Quẽ furor repat ꝫ paci
entia vendicabit· Quẽ triſticia mor
tẽ operans occupauerat ꝫ ſalutaris
⁊ plena gaudio triſticia poſſidebit
Quẽ accidia vaſtabat ꝫ incipiet ex
colere fortitudo· Quẽ ſuꝑbia ꝯcul
cabat ꝫ humilitas honeſtabit· Et
ita ſingulis vicijs expulſis ꝫ eorũ
loca id eſt effectus ꝟtutes ꝯtrari
e poſſidebũt· que filij iſraelis· id ẽ
aĩe videntꝭ deũ nõ inmerito nũcupã
tur · Qui aũ vniuerſas cordis ex
pulerĩt paſſiones ꝫ non tã alienas
poſſeſſiones ꝑuaſiſſe· ꝙ ꝓprias recu
ꝑaſſe credẽdi ſũt ¶ Caplm xxiij·

Et enim quantũ docet ve
tus traditio has eaſdem
terras chananeorũ in quas intro
ducũtur filij iſrael· filij ſem quõdã
fuerant in orbis diuiſione ſortiti ꝫ
quas deinceps ꝑ vim atqꝫ potẽtiã
poſteritas cham ꝑuaſiois iniq̃ta
te poſſedit· In quo ⁊ dei iudicium
rectiſſimũ ꝯꝓbatur ꝫ qui ⁊ illos
de locis alienis expulit q̃ male oc
cupauerãt· ⁊ iſtis tꝙ patrꝝ poſſeſſi
onẽ q̃ ꝓſapie eorꝝ in diuiſione or
bis fuerat deputata reſtituit Que
figura in nobis quoqꝫ ſtare certiſſi
ma racione cognoſcitur Nam vo
lũtas dñi poſſeſſioẽm cordis nrĩ·
nõ vicijs ſꝫ ꝟtutibus naturaliter
deputauit Que pꝰ ꝑuaricationẽ
acie inſoleſcentibꝰ vicijs· id eſt po
pulis chananeis a ꝓpria regione
depulſe· rurſũ aũ eis ꝑ dei grãꝫ di
ligẽtia nrã ac laborꝫ fuerĩt reſtitute
nõ tam alienas occupaſſe terras
ꝙ ꝓprias credẽde ſũt recepiſſe·
¶ Caplm xxiiij·

De hijs octo vitijs in euã
gelio ita ſignificatur Cũ
aũt inmũdꝰ ſpũs exierit ab hõine
ambulat ꝑ loca arida ⁊ inaquoſa
q̃rens req̃em et nõ inuenit· Tũc
dicit· Reuẽtar in domũ meã vnde
exiui· Et veniens inuenit vacantẽ
ſcopis mũdatã ⁊ ornatã· Tunc
vadit ⁊ aſſumit alios ſeptẽ ſpũs
neq̃ores ſe ⁊ intrãtes habitãt ibi
Et fiunt nouiſſima hominis illi
us peiora ꝑorıbꝰ Ecce vt ibi ſeptẽ
gentes legimꝰ excepta egiptiorũ
de qua egreſſi ſũt filij iſrael· ita et
hic ſeptẽ reuerti ſpũs dicũtur im
mũdi· excepto eo q̃ ab hõine ꝑus
narratur egreſſus · De hoc ſepte
nario fomite viciorꝝ· ſalomõ quoꝫ
in ꝓuerbijs ita deſcribit· Si te ro
gauerit inimicus tuus voce mag̃·
ne ꝯſenſeris ei Septẽ eni nequicie
ſũt in aĩa eius· Id eſt ſi ſuꝑatꝭ caſ
trimargie ſpũs ceperit tibi ſua hu
miliatione blandiri ꝫ rogans quo
dãmõ vt aliquid relaxans a cepto
feruore inꝑtias ei q̃d continentie
modũ ⁊ menſurã iuſte diſtrictioĩs
excedat· ne reſoluaris eius ſubiecti
one · nec arridente impugnatio
nis ſecuritate qua viderꝭ paulisꝑ
a carnalibꝰ incentiuis facꝰ q̃etior

ad priſtinā emiſſionē vel pteritas
gule ꝯcupiſcētias reuertatur. Per
hec eni dicat ſpūs ille quē viceras
Reūtar in domū meā vnde exiui.
Et precedētes ex eo cōfeſti ſeptē ſpi
ritꝰ viciorū erunt tibi acriores ꝙ
illa paſſio que in pmordijs fuerat
ſupata: qui te mox ad deteriora p
trahent genera pccōrū ¶ xxv.

Quapropter ieiunijs et cōti
nētie incūbātibus nobis
feſtinādū eſt vt gule paſſi
one ſupata. ptinꝰ animā nrām va
cuā eſſe a neceſſarijs v̄tutibꝰ nō
ſinamꝰ. ſed eis vniuerſos receſſus
cordis noſtri ſtudioſiꝰ occupemꝰ.
ne reuerſus ꝯcupiſcentie ſpūs ina
nes nos ab ipſis vacātes reperiat
et nō ſibi iā ſoli aditū parare cōten
tus. introducat ſecū in animā noſ
trā ſeptenariū hūc fomitē viciorū.
et faciat nouiſſima noſtra peiora
prioribus. Turpior eni erit poſt
hec et imūdior anima. ac ſupplicio
grauiore plectetur. que ſe renūciaſ
ſe huic ſeculo gloriatur dominanti
bꝰ ſibi octo vicijs. ꝙ fuerat quon
dā in ſeculo conſtituta. cū nec diſci
plinā monachi fuiſſet pfeſſa nec
nomen. Nam nequiores hij ſeptē
ſpiritus illo priore qui egreſſus fu
erat idcirco dicitur: quia deſideri
um gule id eſt caſtrimargie p ſeſe
non eſſet noxiū. niſi intromitteret
grauiores alias paſſiōes. id eſt for
nicationis. philargirie. ire. triſtici
e. ſiue ſuperbie: que p ſemet noxia a
nime ac pemptoria eē n̄ dubiū ē
Et idcirco pfectionē et puritatē nū
ꝙ poterit obtinere: ꝗſquis eā de
hac ſola ꝯtinētia. id eſt ieiunio cor
porali ſperauerit acqrendā. niſi no
uerit ob id ſe hanc exercere debere
vt humiliata carne ieiunijs. facili
us poſſit aduerſus alia vicia inire
certamē nō inſoleſcēte carne ſatu
ritatis ingluuie. ¶ Caplm xxvi.

Sciendū tamē nō eūdem
eſſe in oībꝰ nobis ordinē
pliorū: qa ſicut diximus
nō vno mō ipugnamur oēs. et o
portet vnūquēqꝫ noſtrū ſcd̄m qua
litatē belli quo principalit̄ infeſtat
cōcertationū luctamē arripere. ita
vt aliū neceſſe ſit aduerſus viciū
qd̄ terciū ponitur. pmū exercere cō
flictū. aliū cōtra quartū ſiue quītū
et ita put obtinēt ipſa vicia ī nobꝫ
principatū. vt que ipugnatiōis ex
igit modꝰ. nos quoqꝫ oportet or
dinē inſtituē pliorū: ſcd̄m quē p
uētus quoqꝫ victorie triūphiqꝫ ſuc
cedens. faciet nos ad puritatē cor
dis et pfc̄ōis plenitudinē puenīe

¶ Hucuſqꝫ ſerapion de natura octo
principaliū viciorū nobis diſſerēs.
latentiū in corde noſtro paſſionū
genera quarū cauſas atqꝫ affinita
tes cū ab ipſis cotidie vaſtaremur
nec cognoſcere penitus antea nec
diſcernere poteramꝰ. ita luce re
ſerauit. vt eas quodāmō ante ocu
los poſitas intueri nobis velut in
ſpeculo videmur.

¶ Explicit collatio abbatꝭ ſerapi
onis de octo vicijs principalibus

¶ Incipiũt capitula prime collationis abbatꝭ sereni·

¶ De caſtitate abbatꝭ ſereni ·I·
¶ Interrogatio p̃dicti ſenis ſup ſtatu cogitationũ nrãꝝ ·ij·
¶ Reſpõſio nrã ſuper aĩe volubilitate· Caplm ·iij·
¶ Diſputatio ſenis de ſtatu aĩe ac v̓tutꝭ eius ·iiij·
¶ De pfectione aĩe ex ſimilitudine euãgelice cẽturioĩs aſſũpte· V·
¶ De pſeuerãtia erga cotidianã cuſtodiam ·Vi·
¶ Interrogatio de mobilitate anime ⁊ ĩpugnatione celeſtiũ neq̃ciarũ Caplm ·Vij·
¶ Reſponſio ſup adiutorio dei ⁊ liberi arbitrij poteſtate ·Viij·
¶ Interrogatio ſup aĩe ac demonũ ꝯiũctione ·IX·
¶ Reſponſio in quẽ modũ ſpũs immũdi humanis mentibꝰ copulentur Caplm ·X·
¶ Obiectio vtrũ poſſint ſpũs immũdi eoꝝ quos ſuppleuerant aĩabꝰ inſeri vł vniri ·Xi·
¶ Reſpõſio queadmodũ energuminis imũdi ſpũs dnẽnt ·Xij·
¶ Qꝫ ſpũs ſpiritui penetrabilis eſſe nõ poſſit· ⁊ de incorporeo ſolo deo· Caplm ·Xiij·
¶ Obiectio qua demones credi debeant cogitatioẽs hoĩnũ peruidere ·Xiiij·
¶ Reſpõſio quid poſſint demoẽs in cogitationibus hominũ quid ve non poſſint ·Xv·
¶ Similitudo qua ſpũs immũdi cogitationes hominũ doceantur agnoſcere ·Xvi·
¶ De eo ꝙ nõ ſinguli q̃qꝫ demones vniũſas hoĩbꝰ ingerãt paſſiones· ·Xvij·
¶ Interrogatio an intꝰ demoẽs impugñtioĩs ordo ac viciſſitudinis diſciplina ſeruetur ·Xviij·
¶ Reſpõſio in quẽ modũ ꝯſenſio demonũ ſup viciſſitudinis ĩpugñtione ſubſiſtat ·Xix·
¶ De eo ꝙ nõ ſũt viniꝰ fortitudinis ꝯ̃trie poteſtates ·Xx·
¶ Nec tẽptandi facultas in eoꝝ ſit arbitrio collocata ·Xxi·
¶ De eo ꝙ nõ ſit ptãs nocẽdi in arbitrio demonũ collocata Xxij
¶ De imminuta demonum poteſtate ·Xxiij·
¶ Qua rõne demones in eoꝝ ſibi corpa quos arreptura ſũt aditũ patet ·Xxiiij·
¶ De eo ꝙ miſerabiliores ſint hij qui vicijs ꝙ̃ qui ab ipſis demonibꝰ poſſidetur ·Xxv·
¶ De necꝫphẽ ſeducti ·Xxvi·
¶ De infirmitate abbatis pauli quã ꝓ ſua emũdatione ꝓmeruit· Caplm ·Xxvij·
¶ De temptatione abbatꝭ moyſi Caplm ·Xxviij·
¶ De eo ꝙ ſperni nõ debeãt hij qui ſpiritibꝰ traduntur immũdis Caplm ·Xxix·
¶ Obiectio cur hij ſpiritibꝰ imundis traditi a ꝯmunione dominica ſeparẽtur ·Xxx

Reſponſio ſuper ꝓpoſita queſti
one Capitulum xxxi.
De eo ꝙ miſeri ſunt hij qui te
poralibus iſtis temptationib9 ſub
di non merētur. Caplm xxxij.
Diuerſitate ſtudiorum ac volū
tatum que in aerijs poteſtatibus
exercentur Caplm xxxiij.
Interrogatio vnde differenti
a nequitiarū celeſtium tanta pro
ceſſerit Caplm xxxiiij
Dilatio ſuper propoſite queſtio
nis abſolutione.
Capitulum triceſimūquintum

Incipit collatio prima abbatis
ſereni de anime mobilitate et ſpiri
tualibus nequicijs
Capitulum primum

Summe ſāctitatꝭ
et ↄtinentie virū
noīſ ſui ſpeculū
abbatem ſerenū.
quē ſingulari ſu
mus veneratione
ꝑ ceteris āmirati ſtudiorū mētib9
inſinuare cupiētes: alias arbitra
mur deſideriū noſtrū nos explere
nō poſſe. ꝙ ſi collationes ei9 nrīs
libellis teptauerim9 inſerere. Cui
ſupra oēs ꝟtutes que nō ſolū in
eius actu vel moribus. ſed etiā in
ipſo vultu ꝑ dei graciā refulgebāt.
ita eſt peculiari beneficio donū caſ
titatis infuſū. vt etiā ſe nec ipſis
quidē naturalib9 incentiuis inquie
tari vel in ſopore ſentiret. Ad quā
tamē carnis ꝓpriā puritatē. quē
admodū grā dei āminiculāte ꝑue
nerit: quoniā ſupra cōditionē na
ture videtur humane. neceſſariū
reor primitus explicare.
Caplm ſecundū.
Hic igitur pro interna cor
dis atq3 anime caſtitate
nocturnis diurniſ ꝓcib9
ieiunijs quoq3 ac vigilijs īfatiga
biliter inſiſtens. cū vidiſſet orōnū
ſuarū obtinuiſſe ſe vota. cūctoſ eſ
tus in corde ſuo ↄcupiſcētie carnis
extinctos. velut ſuauiſſimo guſtu
puritatꝭ accenſ9. in maiorē ſitim
zelo caſtitatꝭ exarſit: et intentiori
bus cepit ieiunijs atq3 obſecratio
nibus incubare. vt mortificatio paſ
ſionis hui9 que interiori homini ſo
lo dono dei fuerat attributa. ad ex
terioris etiā puritatē caten9 ꝑueni
ret: vt ne ipō quidē vel illo ſimpli
ci ac naturali motu qui etiā in par
uulis atq3 lactētib9 excitatꝛ. vlteri
us pulſaretur. indepti ſcilicet mu
neris expimēto qd̄ ſe nouerat nō
laborꝫ merito. ſꝫ dei grā ↄſecutū ac
cēti9 aīatus ad hoc quoq3 ſimiliꝛ
obtinēdū: credens multo facilius
hos ſtimulos carnis radicit9 deū
poſſe cōuellere. quos etiā humane
artis induſtria nōnūꝙ̄ ſolet quib9
dā poculis vel medicamentis ſeu
ferri ſectione detrahere. quādoqdē
illā ſpūs puritatē que ſublimior ē
quāq3 ipoſſibile ē huāno laborē vl
ſtudio cōpḣēdi ſuo munere ↄtuliſſꝫ

Cūq̄ petitioni cepte ſupplicatione
iugi ac lacrimis indefeſſus inſiſte
ret: adueniēs ad eū angelꝰ in vi
ſione nocturna· eiuſ velut apiens
vterū· quādā ignitā carnis ſtrumā
de eius viſceribꝰ auellēs ac ꝓici
ens· ſuiſ omīa vt fuerāt locis reſ
tituens inteſtina· ecce inquit incēti
ua tue carnis abſciſa ſūt· ⁊ obti
nuiſſe te noueris hodierno die ꝑpe
tuam corpis puritatē· quā fideliē
popoſciſti Hec de grā dei q̄ memo
rato vite viro peculiariter attribu
ta eſt· breuiter dixiſſe ſufficiat·
Ceterū de illis virtutibꝰ quas cū
reliquis ſūmis viris coīter poſſide
bat· aliq̄d ꝯmemorare ſupfluū pu
to· ne ſpecialis ſup nomine hꝰ iſta
narratio· alijs demere videatur·
id qđ de iſto ſingulariē fuerit p̄di
catū Hunc igitur ſūmo deſiderio
collatiōis eius atq̄ inſtitutionis
accenſi· diebꝰ q̄dragesime videre
curauimꝰ· Qui cū a nobis de q̄li
tate cogitationū nrāꝝ· ⁊ interioris
hōis ſtatu trāquilliſſima ꝯpella
tione q̄ſiſſ: uel quid nobis ad eiꝰ
puritatē tanti tēporis hēmi habita
tio ꝯtuliſſ· hijs eū ꝯrimonijs ad
oreſi ſumus

Caplm tertiū

Diſputatio tempoꝝ ac ſo
litudinis habitatio· cuius
ꝯtēplatione coniās inter
ioris hōis pfectionē nos ꝯſequi
debuiſſe: hoc ſolūmō ꝯtulit nobis
vt diſcēmus quid eſſe neqamus·
nō tamen fecit eſſe qđ eſſe ꝯtendi
mus· Nec eni aut deſiderate puri
tatis fixam ſtabilitatē· ā robur ali
quod firmitatis nos ac ſcientie no
uimꝰ aſſecutos· ſ tm̄mō ꝯfuſiōis
ac pudoris augmenta· Etenī cū
oīm diſciplinarū meditatio ad hoc
cotidianis ſtudijs exerceatur atq̄
perficiatur· vt a tepidis rudimētis
ad peritiā certā ſtabilēq̄ ꝑueniēs
incipiat noſſe q̄ p̄mitus l ambigu
e nouerat uel penitus ignorabat·
et firmo vt ita dixerī gradu in illi
us diſcipline q̄litate ꝓcedēs ꝑfecte
in ea ac ſine vlla iam difficultate
verſetur· ecōtrario me in huiꝰ puri
tatis ſtudio laborantē id ſolūmodo
ꝓfeciſſe reperio· ut ſciam quid eſſe
nō poſſim· Ex quo ſm nichil aliud
ſentio q̄ luctū tanta cordis ꝯtriti
one ꝯferri: vt nūq̄ ſcꝫ deſit mate
ria lacrimarū· nec tamē eē deſinā
qđ eſſe nō debeo· Et idcirco quid
ꝓfuit didiciſſe qđ ſūmū eſt· ſi cog
nitū nequeat apphendi? Nam cū
directionē cordis ad deſtinata per
tendē ſenſerimꝰ· inſenſibiliē mens
inde reuoluta· ad p̄ores euagatio
nes impetu vehementiore ꝓlabiē
Et ita cotidianis diſtenſionibꝰ oc
cupata· innumeris captiuitatibꝰ in
ceſſanter abducitur· vt ꝓpemodū
deſperet a nob deſiderata correcti
o· et ſupflua hec obſeruātia videa
tur Siquidē ꝑ momenta ſingula
lubricis diſcurſibꝰ aīmꝰ euagatꝰ
Cūq̄ ad timorē dei uel ꝯtempla
tionē reducatur ſpūalē: priuſq̄ fir
metur in ea curſꝰ fugatꝰ euaneſcit
Cumq̄ eum velut expergefaci

deꝑhēderi9 ab intentione ꝓpoſita
deuiaſſe: atq3 ad illā theoriā vñ
diſceſſerat reducentes voluerim9
eū tenaciſſima cordis intētione ve
lut quibuſdā vinculis obligare. in
ipō conatu noſtro otius q̄ꝫ anguil
la de receſſib9 mentꝭ veloci9 elabi
tur Ob quā rē cotidianis huiuſce
modi obſeruationib9 eſtuātes nec
tamen ex ipis aliqꝺ noſtro cordi
ſtabilitatꝭ robur acceſſiſſe cernen
tes. ad hāc opinionē fracti deſpa
tione traducimur. vt nō nrō iā ſed
nature vicio has aīe ꝑuagatioēs
humano generi ineſſe credamus.

Caplm̄ quartum

Teren9. Periculoſe ꝑſūp
tōis eſt necdū reb9 recte
diſcuſſis nec certa rōe col
lectis. de natuā cuiuſlibet rei ꝓpe
definire: ac de cōſideratioē fragili
tatꝭ ſue cape ꝯiecturā. nec de ſta
tu ac qualitate ipſi9 diſcipline. vel
alioꝝ expiētia ꝓferre ſniā3 Nec
eni ſi q̄s natādi ignar9 ſciens pō
d9 corpis ſui ferre aquarū liquorē
nō poſſe. expimento ſue voluerit i
ꝑitie definire neminē poſſe liq̄dis
elemētꝭ ſolida carne circūdatū ſuſ
tineri. idcirco vera e9 opīo iudican
da ē quā ſcꝺm expiētiā ſuā vi ſ9 eſt
ꝓtuliſſe cū h̄ n̄ ſolū n̄ eſſe īpoſſibi
le ꝫ eciā ꝑfacile ab aliis fieri rōne
certiſſima et oculoꝝ fide nō dubia
ꝓbet Noys id eſt mēs lei chine
tos chepoli chinetos definit id ē
ſemper mobilis ꝛ multū mobilis
Qꝺ eciā i ſapia q̄ dicit ſalomōis

aliis verbis ita deſcribit cai tebiſ
ſcenos brioi noumpoli frontia. Id
eſt et terrenum habitaculū aggra
uat mētem multa cogitantē Hec
igitur ꝓ cōditione natuē nunq̄ꝫ po
teſt ocioſa cōſiſtere. ſed neceſſe eſt
eā niſi prouiſū habuerit vbi ſuos
exerceat motus. et in quib9 iugit
occupetur propria mobilitate diſ
currere. et ꝑ omnia volitare. donec
lōgo exercatio vſuq3 aſſuefacta diu
turno qꝺ vos incaſſum dicitꝭ labo
rare experiatur ⁊ diſcat. quas me
morie ſue materias debeat prepa
rare. erga quas circuagat indefeſ
ſos volatus. et īmorando robur ac
quirat: et ita ꝓualeat aduerſas
inimici ſuggeſtiones quib9 diſtra
hebatur extrudere. atq3 ī illo quē
deſiderat ſtatu et qualitate durare
Non ergo hanc euagationē cor
dis noſtri vel nature humane vel
deo creatori eius debemus aſcribe
re Vera eſt enim ſententia ſcriptu
re. quia deus fecit hominē rectum
et ipſi queſierūt cogitationes ma
las. A nobis ergo earū qualitas
pendet: q̄a cogitatio inquit bona
ſcientibus eā appropiquat. vir āt
prudens inueniet eam Quicquid
autē vt inueniri poſſit noſtre prudē
tie induſtrieq3 ſubiectum eſt. ſi non
fuerit inuentum. ſine dubio noſtre
deſidie vel imprudentie reputādū
eſt. nō vicio natuē Cui ſenſui pſal
miſta quoq3 cōgruit dicēs Beat9
vir cui9 ē auxiliū ei9 abs te dn̄i
ne aſcenſus in corde ſuo diſꝑoſuit

Videt᷑ ergo in nr̄a ditione ꝯſiſte
re: vt ſiue aſcenſ9 id eſt pertīgen
tes ad deū cogitatioēs. ſiue deſcē
ſus ad terrena ſciƷ ⁊ carnalia cor
ruentes in cordibus nr̄is diſpona
m9 Que ſi nō in nr̄a poteſtate con
ſiſteret. nec phariſeos dn̄s icrepaſ
ſet dicēs Qꝫ cogitat᷑ mala in cor
dib9 veſtr᷑? Nec ꝑ ꝓpham dn̄s
p̄cepiſſet dicens. Auferte malū co
gitacionū veſtrarū ab oculis meis
Et uſqꝫ quo morabuntur in te cogi
tatioēs noxie? Nec in die iudicij
earū qualitas quēadmodū operū
exigeret᷑ a nobis. ita ꝑ yſaiam do
mino ꝯminante. Ecce ego inquit
venio vt ꝯgregem opa ⁊ cogitati
ones eorū: cū omibus gentibus
⁊ linguis ꝯtēpnari quidē earū teſ
timonio vel defendi in illo terribiū
atqꝫ metuendo examine ſcd̄m bt̄i
apli ſentētiam merēmur ita dicen
t᷑. Et int̄ ſe inuicē cogitatioibus
accuſātib9 ſi male fuerīt. aut eciā
defendētib9 ſi bone. in die qua iu
dicabit deus occulta hōinū ſcd̄m
euāgeliū meū

Caplm v.

Huius ergo perfcē ment᷑
figura ꝑ illū euāgeliciū cē
turioēm pulcherrīe deſig
tur. cui9 vtus atqꝫ ꝯſtantia qua
nō quibuſlibet ingruentibꝫ cogita
tioibus abducebat᷑. ſꝫ ꝓ ſuo iudici
o ul̄ admittebat bonas vl̄ cōtrari
as abſꝫ vlla difficultate pellebat
hac tropica ſignificatione deſcrip
ta eſt. Nam ⁊ ego hō ſū ſub poteſ
tate ꝯſtitutus habēs ſub me mili
tes. et dico huic vade ⁊ vadit. ali
o veni ⁊ venit. ⁊ ſeruo meo fac hoc
⁊ facit. Si igitur nos quoqꝫ viri
lit̄ adūſus cogitationes ꝑturba
tiones ⁊ vicia dimicātes potueri
m9 ea ditioni nr̄e diſcretioniꝫ ſubi
cere. ac militātes in carne nr̄a ex
tinguere paſſiones. ul̄ inſtabilem
cogitationū nr̄aꝝ cohortē racoīs
imperio ſubiugare. ac dnīce crucis
ſalutarī vexillo diriſſimas adūſaꝝ
poteſtatū turbas a terminis noſtri
pectoris ꝓpulſare. ꝓ tātoꝝ merit᷑
triūphorū ad ſpūalis h9 centurio
nis ordinē ꝓmouemur Quē in ex
odo quoqꝫ ꝑ moyſen miſtice legi9
deſignatū. Conſtitue tibi chiliar
chas cēturiones. ⁊ qnqḡgenarios.
et decanos Et ita nos quoqꝫ dig
nitat᷑ h9 apice ſublimati. habebi
m9 hanc imperādi poteſtatē atqꝫ
vtutē. qua nō quib9 nolim9 cogi
tationib9 abducamur. ſꝫ hijs qui
b9 ſpūalit̄ delectamur imorari ul̄
inherere poſſim9. malis quidē ſug
geſtionib9 imperātes abite et abi
būt. bonis vero dicem9 venite ⁊ ve
nient. Seruo quoqꝫ nr̄o id eſt cor
pori ea q̄ caſtitat᷑ vl̄ ꝯtinētie ſūt
ſimilit̄ iniūgem9. et ſine vlla con
tradictione deſeruiet. nō iam ſuſci
tans nobis adūſos ꝯcupiſcentie
ſtimulos. ſꝫ oēm exhibēs ſpiritui
famulatū. Cui9 cēturionis quali
a arma ſint. vl̄ ad q̄ p̄liorū exer
citia ꝓparētur. audi beatū aplm̄ ꝑ
dicātem. Arma inquit milicie nr̄e
nō ſūt carnalia. ſed potentia deo

Dixit q̄lia ſint· id eſt nō carnalia
nec īfirma·ſȝ ſpūalia et potētia de
o Deīde ad q̄s ſint exercēda ꝯflic
t9 ꝯſequēter īſinuat Ad deſtructio
nē munitionū cogitatioēs purgā
tes·⁊ oēm altitudinē extollētē ſe
c dūſ9 ſciaȝ dei·⁊ captiuātes oēm
intellectū in obediētiā xpi· et ꝑati
vlaſci oēm inobediētiā: cū ipleta
fuerit p̄imū nrā obedientia Que q̄
dē q̄a ſingillati ꝑcurrere ſicut neceſſa
riū ita eciā alteri9 tp̄is eſt· armo
rū tantūmō volo vobis genera ꝓ̄
etateſȝ patefacere· quib9 nos quo
qȝ ſi volu9 bella dn̄i p̄liari·⁊ iter cē
turioēs euāgelicos militare· accic
ti iugiter debem9 incedere·ſumite
inq̄t ſcutū fidei·ī quo poſſitꝭ oīa te
la neq̄ſſimi hoſtis ignita extingue
re Ergo fides eſt ſcutū·que excipi
ens ardētiſſima libidinū tela· me
tu futuri iudicij·⁊ celeſtis r̄egni cre
dulitate mortificat Et loricā inq̄t
caritatꝭ Ipā nēpe eſt·que vitalia
pectoris nr̄i ambiēs atȝ ꝯmunicēs
letalib9 ꝑturbationū obiecta vul
nerib9 ꝯ̄trios ict9 retūdit nec ad in
teriorē hoiem nr̄m iacula dyaboli
penetrare ꝑmittit Oīa eni ſuffert
oīa patitꝛ·oīa ſuſtinet Et galeam
ſpem ſalutꝭ Galea capitꝭ ē muni
mē Quia ḡ caput nr̄m xp̄s ē· de
bem9 iſtud ſꝑ ſpe futurorȝ bonorū
velut īexpugnabili galea in cūctis
tēptatioīb9 ac ꝑſecutioīb9 ꝯmuniē
et p̀ncipalitꝛ fidē e9 illeſā atqȝ inte
grā cuſtodire Alijs eni mēbris trū
catū quēpiā licet debilē· poſſibile
tn̄ ē viuē qȝ ſupeē·ſīj capite vō ne
mini l̄ breuis vite ſpaciū ꝓ̄rogaꝛ
Et gladiū ſpūs qd̄ eſt verbū dei
Penetrabili9 nāqȝ ē oī gladio an
cipiti·et ꝑtingens vſȝ ad diuiſionē
aīe ac ſpirit9· ꝯpagū quoqȝ et me
dullarū et diſcretor cogitationū ⁊
intētionū cordis: diuidens ſcilicet
et abſcidēs q̄cq̄d in nobis carnale
terrenū ve repperit Quib9 armis
quiſq̄s fuerit cōmunitus: ab hoſti
ū ſempꝛ telis et populatione defen
ſus non vt captiuus ac ſubditus
ad hoſtilē cogitationū terrā ꝯſtric
tus depredantiū vinculis adducitur
nec audiet ꝑ ꝓ̄phetam·quare inue
teratus es in terra aliena·ſed tan
ꝙ̄ triūphator ac victor in illa qua
voluerit cogitationū religione con
ſiſtet· Vis eciam ipſū robur ac for
titudinē centurionis huius quib9
hec arma que prediximus nō car
nalia ſed potentia deo geſtat ag
noſcere: Audi ipſum regem viros
fortes ad ſpiritualem miliciam cō
gregantem: quo eos dilectos ſig
net ac probet· Infirmus inquit
dicat quia fortis ſum ego: ⁊ qui
paciens eſt ſit pugnator· Videtis
ergo bella domini preliari·niſi pa
cientes infirmoſqȝ non poſſe Illa
vtiqȝ infirmitate qua fundatus il
le noſter euangelicus cēturio cum
fiducia loquebatur Cum enim in
firmor: tunc potens ſum· Et ite
rum· Virtus enim ſpiritus: in in
firmitate carnis perficiꝛ De qua
infirmitate vnus propheta[illegible]

Et erit inq̄t qui infirmatur in vo
bis ſicut domꝰ dauid Patiens hec
bella ꝑliabitur· nēpe illa pacienti
a de qua dicitur Pacientia vobis
neceſſaria eſt· vt volūtatē dei facīē
tes recipiatꝭ remuneratioēm

Caplm̄ vi·

Debere tamē ac poſſe nos
dnō coherere· ⁊ expienti
a ꝓpria deꝑhendimꝰ· ſi mortifica
tas voluptates· ac deſideria mūdi
hꝰ habeamꝰ abſciſſa· ⁊ illoꝝ auc
torictate docebimur· qui dnō collo
quētes fiducialr̄ dicūt Adheſit aīa
mea poſt te· ⁊ adheſi teſtimonijs
tuis dnē· Et in adhērere deo bonū
eſt· et q̄ adheret dnō vnꝰ ſpūs eſt
Nō ergo debemꝰ hijs euagatio
nibꝰ aīe fatigati· ab hoc ſtudio re
laxari· Qui enī colit terrā ſuā· ſa
turabitur panibꝰ· Qui aūt ſectatē
otiū: replebitur paupertate· Nec
ab intētione hꝰ obſeruātie pnicio
ſa deſperatioē frangamur: q̄a in
oī ſollicito ineſt āplius· Nam qui
ſanus et ſine dolore eſt· in egeſtate
erit Et iterum· Vir in doloribus
laborat ſibi: ⁊ vim facit ꝑditioni
ſue· Necnō eciā regnū celoꝝ vim
patitur· ⁊ violenti diripiūt illud·
Nulla namq̄ʒ virtus ſine labore
perficiatur: nec vlli poſſibile eſt ad
iſtam quā cupitꝭ ſtabilitatē mentꝭ
ſine ingenti cordis ꝯtritioē cōſcen
dere· Nō enī ad laborē naſcitur·
Qui vt in virum perfectum poſſit
occurrere in menſurā etatis pleni
tudinis criſti: maiore eū neceſſe ē
intētione ſemꝑ eſſe ꝑuigilē· iugiq̄ʒ
ſollicitudine deſudare· Ad cuiꝰ eṅ
menſure plenitudinē nemo ꝑtue
niet alias in futurū: niſi qui ꝑme
ditatus ⁊ inbutus ea fuerit in pn̄
ti· eamq̄ʒ adhuc in hoc ſeculo poſi
tus ꝑlibauerit· criſtiq̄ʒ menbrū ꝑ
cioſiſſimū deſignatus· arrā ꝯpagi
nis illiꝰ per quā corpori eius vale
at copulari in hac carne poſſidere
rit· vnū dūtaxat deſiderās· vnū ſi
tiens· ad vnū oīs nō ſolū actꝰ ſu
os· verūeciā cogitationes ſꝑ inten
dens vt illud qđ in futurū dicitur
de btā cōuerſatione ſcōꝝ iam ſub
arratū teneat in pn̄ti· id eſt vt ſit
ei deꝰ omīa in omibus·

Caplm̄ vij·

Germanꝰ· Poſſꝫ forſitan
hec volubilitas mētꝭ ali
quatenꝰ coherceri· ſi eā nō tātus
adūſarioꝝ numerus circūuallās
ad ea q̄ nō vult· ꝑmo quo illā ſue
quoq̄ʒ natuē mobilitas rapit· īde
ſinēter īpellēt Quā cū tā inumerā
biles tā potētes tāq̄ʒ terribiles im
mia circūagant· reſiſti illis ab hac
ꝑſerti fragili carne īpoſſibile crede
remꝰ· niſi ad hanc opinionē veſtrꝭ
ſentētijs velut celeſtibꝰ aīaremur
oraculis·

Caplm̄ viij

Serenꝰ Aduerſarios qui
dem nobis iugitꝰ inſidiari
quicūq̄ʒ interioris bꝑis ex
perti ſūt pugnas dubitare nō poſ
ſūt· Sed ita dicimꝰ hos nr̄os ꝯfec
tibꝰ adūſari· vt eos tm̄mō incēto
res maloꝝ· nō eciā impulſores eſſe

credamus. Ceterū nullus oīno ho
minū poſſꝫ vitare peccatū. qđ vtiq;
illi cordibus veſtris inurere voluiſ
ſent: ſi eis quēadmodū ad ſugge
rendū ita et ad cōpellēdū facultas
violēta ſuppeteret Quāobrē ſicut
in illis eſt inſtigationis copia. ita
in nobis virtus reſpuendi ſiue ac
qeſcēdi libertas ē attributa Quo
rū tn̄ potētiā et īpugnatiōēs ſi ptī
meſcim9. eciā ptectiōēs atq; adiu
toria dei ecōtrario ꝯfera9. de quo
dicit̄ Maior eni eſt q̄ i vobis eſt. q̄ꝫ
q̄ in hoc mūdo Cui9 auxilia multo
vehemētiore nutitāt virtute p no
bis. q̄ꝫ adūſus nos illorū multitu
do ꝯfligit Nā bonarū rerū nō tātū
ſuggeſtor ſꝫ eciā fautor atq; impul
ſor eſt de9: ita vt nōnūq̄ꝫ nos eci
am inuitos et ignorātes attrahat
ad ſalutē. Cōſtat ḡ neminē poſſe
a dyabolo decipi: niſi illū q̄ pbere
ei maluerit ſue volūtatꝭ aſſenſū.
Qđ eccleſiaſtes ſuis verbis euidēter
expſſit dicēs Quia ei nō fit cōtra
dictio ab hiis q̄ faciūt malū cito. i
deo repletū eſt cor filiorū hoim in
ipis vt faciāt mala Ergo maifeſ
tū eſt hinc vnūquēq; delinqre. q̄ꝫ
ingruētib9 cogitationib9 puis nō
cōfeſtim repulſā ꝯdictionis obiciat
Nā reſiſtite inqt ei. ⁊ fugiet a vob

German9 Qđ iſtđ C ix.
q̄ſo eſt aīe cū iſtis ſpitib9
neq̄ꝫ tā indiſcretū permix
tūq; ꝯſortiū. q̄ ſic eidē nō dicā iūgi
ſꝫ et vniri poſſēt. vt et alloq̄ eā in
ſenſibilit̄ et īſeri atq; īſpirare illi q̄
cūq; voluerīt. et ad ea q̄ placuerīt
eis valeāt īſtigarē. e9 q; cogitatio
nes ac mot9 videāt atq; pluſtrēt.
tātaq; int̄ ipōs ac mētē vnitas fi
at. vt ſn̄ dei grā qđ ex illorū īcita
mēto. qđ ex nr̄a volūtate pcedat.
diſcerni pene n̄ poſſit: C x.

Seren9 Nō mirū ē ſpm ſpi
ritui īſenſibilit̄ poſſe cōiu
gari. et occultā ſuadēdi vī
ad ea q̄ libita fuerīt exercē Etei
īter eos ſicut et īter hoīes. q̄dā ſub
ſtantie ſilitudo eſt atq; cognatio.
Siq̄dē diffinitio q̄ de natura aīe
aſſumit̄. nō incōgrue eciā illorum
ſubſtātie ſilitudini coaptat̄ Alterū
ſecus vero eos ſibi inſeri vl̄ vniri.
ita vt capax alter alteri9 eē poſſit
oīmodis īpoſſibile eſt. Hoc nāq;
ſolūmō deitati q̄ ſola īcorpea ſim
plexq; natiā eſt rectiſſime tribuit̄

German9 Huic rōni C xi.
ſatꝭ arbitramur eē ꝯriū
illđ qđ vide9 ī arrepticiis
fieri. cū afflati ſpiritib9 īmūdis lo
quūt̄ et agūt ea q̄ neſciūt Quō ḡ
aīas eorū ſpiritib9 illis nō creda9
vniri. quorū illas videm9 velut or
ga nū factas. et derelicto naturali
ſtatu ad illorū mot9 affect9 q; trā
ſire. ita vt iā nō ſuas. ſed illorū vo
ces ⁊ geſt9. volūtateſꝫ depmāt:

Serenus Predicte C xii.
diffinitiōi nr̄e n̄ ē ꝯriū id
qđ dicit̄ ī energuminis fi
eri. cū ſpiritibus īmundis arrepti
loquūtur vel agunt ea que nolūt
vel ea que ignorant pferre coguīt

Non enim vno modo iſtam cos
infuſioēm ſpirituū ſuſtinere certiſſi
mū eſt Quidā eni ſic afflātur. vt
nequaq̄ ea q̄ gerūt ul' loquuntur
intelligant. Quidā vero norūt: ⁊
poſtea recordātur Qđ fieri p infuſi
onē ſpūs imūdi nō ita putādum
eſt. vt in aīe ipiūs penetrans ſub
ſtanciam ⁊ velut vnitus ei. et quo
dāmō indutus ea. ſermones ac v
ba p os paciente emittat. Nullo
namq; mō iſtud ab eis poſſe fieri
credendū eſt. Nec eni per aliquā
anime diminucoēm ſꝫ p corporis
debilitatē hoc euenire manifeſta ra
coē dephendit: cū ſcꝫ in illis mē
bris in quib9 aīe vigor cōtinetur
immūd9 ſpūs inſidēs. eiſꝫ iportabi
le atq; immēſū pōdus imponens
obſcuritate teterrima intellcāales
ei9 obruit ⁊ iterapit ſenſus. Qđ
nōnunq̄ eciā vim febriſꝫ vicio ſeu
nimijs frigore aliijſꝫ valitudinib9
extrīſecus ſupuenientib9 videm9
accidere. Qđ ne btō iob dyabol9
qui carnis eius accepat poteſtatē
moliret inferre: precepto dni phibe
tur dicēte. Ecce tradidi eū in ma
n9 tuas: tm aīam ei9 cuſtodi. Id
eſt tmmō amentē eū ne facias. de
bilitato aīe domicilio ⁊ intellcū in
uaſo: ac racionis organo p quā ti
bi eū reſiſtere neceſſe eſt ſauciato.
Debilitato aīe domicilio. ne obru
as intellectū ac ſapientiā reſiſten
tis pncipale cordis ei9 tuo pōdere
prefocans.

Caplm xiij

Hec eni ſi ceaſſe huic ſol' de
q; materie id eſt carni ſpi
ritus admiſcere qđ fieri fa
cillime poteſt idarco ⁊ aīe q̄ itidē
ſpūs eſt ita vniri poſſe credit. ut
eā quoq; ſimilit' ſue nature reddat
capacē. qđ ſoli eſt poſſibile trinita
ti. Que ſit vniūſe intellcāali factu
re efficit penetratrix: ut nō ſolum
circūplecti eā atq; ābire. ſed eciā il
labi ei. ⁊ velut incorporea corpori
poſſit infūdi. Licet eni pnūciemus
nonnullas eſſe ſpūales naturas.
vt ſūt angeli archāgeli ceteręq; v
tutes: ipā quoq; aīa nrā. ul' certe
aer iſte ſubtilis. tn incorporee nl'
laten9 eſtimāde ſūt. Habet enim
ſcđm ſe corpus quo ſubſiſtūt. licet
multo tenuius q̄ nos. Nā ſūt cor
pa ſcđm apli ſententiam ita dicēte
Et corpa celeſtia ⁊ corpa terreſtri
a. Et iterū Seminat corp9 aīale
ſurget corp9 ſpūale Quib9 vbis
manifeſte colligit nichil eſſe incor
poreū: niſi ſolū deū. Et idarco ip
ſi tmmodo poſſe penetrabiles om
nes ſpūales atq; intellcāales eē
ſubſtātias. eo q' ſol9 et tot9 et v
biq; ⁊ in oīb9 ſit. ita ut ⁊ cogitati
oēs hōinū ⁊ iternos motus ⁊ ab
dita mente vniūſa inſpiciat ⁊ per
luſtret. De ipō ſiquidē ſolo pnuncia
uit btūs aplūs dicēs. Viu9 eſt e
nim ſermo dei ⁊ efficax. ⁊ acutior
ſup oēm gladiū ancipitē. et ptin
gens uſꝫ ad diuiſionē aīe ac ſpūs
cōpagum quoq; et medullarum et
diſcretor cogitationū ⁊ intētionū

co2dis. et nō eſt vlla creatura iuiſi
bilis incōſpectu eius Omnia autē
nuda et apta ſunt oculis eius Et
beatus dauid. qui fingit inquit ſin
gillatim co2da eoꝝ Et iterū. Ipſe
eī nouit occulta co2dis Job quoqꝫ
Qui ſolus noſti co2da filiorum ho
minum ¶ Capitulū xiiij

GErmanus. Hac racione
qua dicis ne cogitatiōēs
q̄dē nr̄as intueri iſti ſp̄us
poſſūt. qđ eſtimare valde putam9
abſurdū. dicēte ſcriptura Si ſp̄us
ptātē habētꝭ aſcēderit ſup te locū
tuū ne dimiſerꝭ Et iterū Cū dya
bol9 miſiſſꝫ i co2 iude ſymoīs ſcari
othis. vt tradēt dn̄m Quomō ḡ
credi p̄t ň patē eis cogitacōēs nr̄as
quarū p̄tē maximā ipſis inmittenti
bus atqꝫ inſtigantibus ſentimus
oboriri ¶ Caplm xv.

SErenus. Nulli dubium
eſt ꝙ poſſint ſpiritus im
mūdi cogitationū noſtra
rū attingere qualitates ſꝫ indicijs
eas ſenſibilib9 fo2inſecus colligen
tes. id eſt ā ex noſtris diſpoſitioni
b9 : aut ex verbis ⁊ ſtudijs in qui
b9 ꝓpenſi9 nos ꝑſpexerīt inclina
ri Ceterū illas que necdū de iter
nis aīe ꝓdierūt : adire oīo nō poſ
ſūt Ipās quoqꝫ cogitatiōēs q̄s in
gerūt vel vtrū ſuſcepte. vel quēad
modū ſuſcepte ſint. nō ꝑ ipi9 aīe
naturā. id eſt ꝑ illū interiorē motū
in medullis vt ita dixerī ipi9 lati
tantē. ſed ex motib9 atqꝫ indicijs
exterioris hoīs dep̄hēdūt : vt

puta cū ſuggeſſerint caſtrimargiā
ſi viderint monachū oculos ad fe
neſtrā aut ad ſolē curioſi9 erexiſſe.
vel de ho2a ſolliciti9 inquiſiſſe. cog
noſcūt deſideriū gule fuiſſe ſuſcep
tū Si fornicatioēꝫ ingerentes ſen
ſerint eū paciēter telum libidinis
ſuſcepiſſe. ſeu viderint carne cōmo
tū. aut certe nō vt opo2tuit aduer
ſū ſuggeſtionū imūdarū ſuſpiraſſe
laſciuiā. itelligunt ipenetrabilib9
anime libidinis iaculū fuiſſe defix
um Si incitamēta triſticie. ſi ire. ſi
furo2is admouerīt. vtrū nam co2
di inſederint geſtu co2ꝑis ⁊ ſenſi
bili cōmotione dinoſcūt. cū ſcilicet
eū vel inſtremuiſſe tacitū. vel cum
quadā indignatione eū ſuſpiraſſe.
ſi vultum conſideraverint quodam
pallo2e aut rubo2e mutaſſe. et ita
ſubtiliter quiſnam cui ſit deditus
vicio dep2ehendunt. Illo namqꝫ
vnūquemqꝫ noſtrum delectari cer
ta racione cognoſcunt. ad cuius in
ſtigationem mox quodā motu vel
nutu co2po2is conſenſum cōniuen
ciamqꝫ ab eo p2eſtitam fuiſſe per
uiderint Que ab illis aereis ꝓtu
tibus ita dep2ehendi nō mirū eſt
cum hoc quoqꝫ a p2udentib9 virꝭ
ſepiſſime fieri videam9. vt ſcilicet
interioris hominis ſtatum de figu
ra et vultu ſeu qualitate exteriore
agnoſcant Quanto ergo certi9.
hec ab hijs poterunt dep2ehēdi :
quos vtiqꝫ vt ſpiritualis nature
multo ſubtiliores ac ſagatiores
hominibus eſſe non dubium eſt.

Caplm xvi.

QVemadmodū enim non
nulli latronū i hijs domi
bꝰ quas furti aggredi cupiūt. oc
cultas hōīū ſolent explorare ſub
ſtātias qui per tetras noctis tene
bras cauta ſpergētes manu minu
cias arenarū. recōditas opes quas
viſu ꝑuidere nō poſſūt. tinitu quo
dā ad arenarū lapſū reſpōdente de
ꝓhendūt. ⁊ ſic ad certiſſimā rei vl
metalli cuiuſ notīcīā quadā eliciete
vocis ꝓditione perueniūt. ita hij
quoqꝫ ut theſaurū noſtri cordis ex
plorent velut arenas quaſdā ſug
geſtiones nobꝫ noxias ſpargētes
cū ſcdꝫ illarū qualitatē affectū cor
poreū viderīt emerſiſſe. velut quo
dā de ītimis ꝯclauibꝰ ꝓdeūte tini
tu. q̄d recōditū ſit in abditꝭ interio
rꝭ hōīs recognoſcūt

Caplm xvij.

HOc tamē noſſe debemus
nō oēs demoēs vniūſas
hōībꝰ inrere paſſiones. ſꝫ vnicuiꝫ
vicio certos ſpūs incubare. Et a
lios q̄dē immūdicijs ac libidinū
ſordibꝰ oblectari. alios blaſphe
mijs. alios ire furoriqꝫ peculiariꝰ
inurere. Alios paſci triſticia. alios
cenodoxia ſupbiaqꝫ mulceri. ⁊ vnū
queqꝫ vitiū illud humanis cordi
bꝰ quo ipē gaudet īſerere Sꝫ nec
cūctos pariter ſuos ingerere ꝑuita
tes: ſꝫ viciſſim ꝓut tēporis vl loci
vel ſuſcipientꝭ oportunitas prouo
cauerit.

Caplm xviij.

GErmanꝰ ergo credendū
eſt int̄ eos ordinatā ⁊ vt
ita dixerī diſciplinatā eē
neq̄ciam vt quidā viciſſitudinis ab
eis ordo ſeruetur. ac rōnabilis ge
rat̄ impugn̄tiōis cucurſio. cū cōſtet
nec modū nec rōnē niſi int̄ bonos
atqꝫ honeſtos poſſe ſubſiſtē. ſcdm
illā ſcripture ſentētiā. q̄re ſapienti
am apud malos ⁊ non inuenies
et inimicā nā inſenſati. illd̄ eciā nō
eſt ſapientia. nō eſt fortitudo. nō ē
ꝯſiliū apd̄ impios. Caplm xix

SEreñꝰ. Non eſt int̄ ma
los ꝑpetuā in omībꝰ con
ſenſioēm nec poſſe ꝑfectā
ſtare ꝯcordiā. eciā in illis ipſis vi
tijs quibꝰ ꝯmuiter oblectant̄ cer
ta diffinicio eſt. Nūq̄ eni poterit
queadmodū dixiſtis ī rebꝰ indiſci
plinatꝭ diſcipline modꝰ ſuari In
nōnullis tn̄ vbi ſcꝫ vl ꝑatiōis ꝯ
munio vl neceſſitas exigit. ſeu cꝰ
dā lucri īuitat ꝯſortiū. neceſſe eſt e
os tēporalē ꝯmodare ꝯſenſū. Qd̄
eſſe in hac milicia nequicie ſpūal̄
manifeſtiſſime ꝑuidemꝰ. ut nō ſo
lū tēpora inter ſe viciſſitudineſ cuſ
todiant. ſꝫ eciā locas q̄buſdā ſpecia
lit̄ inhērere. eaqꝫ iugit̄ obſidere noſ
cātur. Nā quia neceſſe ſit eos im
mutatꝭ tēptationibꝰ certiſ vitijs
atqꝫ tēporibꝰ exercere īpugnatio
nes ſuas. hinc liq̄do ꝯꝓbamꝰ. q̄a
nullꝰ poteſt ſiml̄ cenodoxie vanita
te deludi. ⁊ ꝯcupiſcēcia fornicatio
nis exuri Nec pt̄ tumida īflari ela
tione ſupbie ſpūalis. ⁊ carnalis

caſtrimargie humilitate pariter ſub
mitti. Nec pt quis cachinis fatu
is riſuqꝫ diſſolui. et iracūdie ſub eo
dē tpe ſtimulis incitari. ſeu certe e
dacis triſticie merore ſupplcri ꝫ ne
ceſſe eſt vnūquēqꝫ ſpm̄ ita ſingilla
tim ipugnationē mentꝭ arripe. vt
cū aut victus abceſſerit. alio eam
ſpiritui cedat acri9 ipugnādā. aut
certe ſi victor extiterit. alteri nichi
lominus tradat ſilīlit illudendam

Capitulū vicesimū

Illud eciam nequaq̄ꝫ igno
rare debem9 nō eſſe oms
e9 dē ferocitatꝭ ac deſiderij
ꝫ ne vni9 quidē fortitudinis atqꝫ
nequicie. et incipientib9 quidē ac i
firmis nō niſi iſirmiores ſpūs in
certamine ꝯpari Et hijs neq̄cijs
ſpūalib9 ſupatꝭ. gradatim ſemper
aduerſus athletā xpi robuſtiorū
pugna ſuccedit. Pro cōpatione ſi
quidē viriū ac pfect9 huāni. eciam
difficultas colluctationis augetꝭ.
Nullo ceteni mō quilibet ſanctorū
ſufficeret taliū tantorꝫqꝫ hoſtiū ſuf
ferre nequiciā. vel iādijs eorū poſ
ſet occurrere. ſed ne crudelitatē qui
dē ac ſeuitiā ſuſtinere. ſi nō certami
ni noſtro clemētiſſim9 arbiter atqꝫ
agonitheta pſidens xps exequa
ret colluctantiū vires. et imodera
tos eorū repelleret ac refrenaret i
curſus. faceretqꝫ cū teptatiōe ꝛ ex
itū vt ſuſtinere poſſim9. Xxi.

Hanc aūt illos colluctatio
nē nō ſine ſuo credim9 la
bore ꝯficere Habent naqꝫ

eciā ipſi in ſuo cōflictu quādā anxie
tatē atqꝫ triſticiā. et maxime cū fu
erint val. diorib9 emulis. id eſt vi
ris ſāctis pfectiſſ cōgreſſi Alioquin
iā non ꝯflictus nec colluctatio. ſed
ſimplex tantū vt ita dixerim ſecu
ra illis eſſet hominū attributa de
ceptio. Et quomodo ſtaret illud a
poſtoli qd̄ dicit non eſt nobis col
luctatio aduerſus carnē et ſangui
nē. ſed aduerſus principatus et po
teſtates. aduerſus mūdi rectores
tenebrarū harū. cōtra ſpūalia ne
quicie in celeſtib9. illud quoqꝫ. ſic
pugno nō q̄ſi aerē verberans. et ite
rū. bonū agonē certaui ꝰ Vbi eni
agon dicitur et certamē ꝛ pugna.
neceſſe eſt vt vtrūqꝫ ſudor labor ac
ſollicitudo ſubeatur. ꝛ equaliter il
los vel ſup deiectione maneat do
lor atqꝫ ꝯfuſio. vel de victoria gau
diū conſequatur Vbi vero alio cū
ſudore luctante. alius cū ocio ac ſe
curitate ꝯfligit. ꝛ ad deiciēdū emu
lū ſola p viribus vtitur voluntate
nō pugna dicenda eſt nec collucta
tio neqꝫ certamen. ſed iniqua que
dam ꝛ irracionabilis eſt oppugna
tionis impreſſio Sed plane labo
rant et ipſi nō minus impugnan
tes hominū genus et deſudant. vt
preualeant de vnoquoqꝫ illā quā
cupiunt obtinere victoriam Et re
torq̄tur in eos illa cōfuſio: q̄ nos
mouebat ſi ab ipis fuiſſe9 eliſi ſecū
dū illd̄ Caput circuit9 eorꝫ. labor
labiorum ipoꝝ operiet eos. Et cō
uertetur dolor eius in caput eius

Et iterū· Veniat illi laque9 quē
ignorat· et captio quā abſcondit
apphendat eū; et in laqueū cadat
in ipſū ſcȝ quē ſup hominū decepti
one molitur· Dolent igit̄ eciā ip
ſi nō mın9 et quēadmodū nos eli
dūt· ipſi quoqȝ ſimilit̄ elidūtur;
nec victi ſine cōfuſione diſcedunt·
Quas eciā ruinas atqȝ ꝯflictus il
le qui ſanos interioris hōīs poſſi
debat oculos cotidie cernēs videꝫ
eos ſemp ruinis ⁊ caſib9 gaudē
ſingulorꝫ· ac timens ne de ſe qqȝ
eueniret eis iſta leticia dñm dep̄
catur· Illumina inquit oculos me
os ne vnq̄ obdormiā in morte· ne
q̄ndo dicat inimicus meus p̄ualui
aduerſus eū· qui tribulant me ex
ultabūt ſi motus fuero· ⁊ de9 me
us ne ſupgaudeant m̄; nec dicāt
in cordib9 ſuis euge euge aīe nr̄e
nec dicāt deuorabim9 eū· ⁊ fremu
erūt ſup me dentib9 ſuis; dn̄e qn̄
reſpicies Inſidiatur enī in occulto
ſicut leo in cubili ſuo; inſidiat̄ vt
rapiat pauperē· ⁊ q̄rit a deo eſcā
ſibi Qui rurſus cūctis conatib9 ex
pēſis cū deceptioēm nr̄am nō potu
erint obtinere ſup caſſato ſuo labo
re neceſſe eſt vt cōfūdātur ⁊ erubeſ
cant qui q̄rūt aīam nr̄am ut aufe
rāt eam· induātur pudore ⁊ ꝯfuſi
one qui cogitāt nobis mala Iere
mias quoqȝ· Cōfūdātur illi ⁊ nō
cōfūdar ego· paueant illi ⁊ nō pa
ueam ego· induc ſup eos irā furo
rꝭ tui· et duplia cōtricione cōtere e
os· Nulli etenī dubiū eſt cū a no
bis fuerīt ſupati; contritione eos
duplici cōterendos· Primū qꝛ hꝭ imb9
expetentib9 ſanctitatē· illi eā poſſi
dentes amiſerīt; cauſaqȝ extiterīt
perditiōīs humane· deinde qꝛ ſpi
ritualis ſubſtantie fuerīt a carnali
bus terreniſꝫ deuicti· Has igit̄ ru
inas hoſtiū ſuaꝫ victorias intuēs
vnuſ q̄ꝫ ſanctorū cū exultacōne p
clamat· Perſequar inimicos me
os ⁊ cōprehendā illos· ⁊ nō ꝯuer
tar donec deficiant· Cōterā illos
nec poterūt ſtare· cadēt ſubtus pe
des meos· Cōtra quos eciam o
rans idē pp̄ha· iudica inquit domi
ne nocētes me· expugna īpugnā
tes me· apphende arma et ſcutū·
et exurge in adiutoriū m̄· Effūde
frameā ⁊ cōclude adūſus eos qui
perſequūtur me· dic aīe mee ſal9
tua ego ſū· Quos cū ſubditꝭ ⁊ ex
tinctis vniūſis paſſioīb9 vicerim9
merebimur illā benediccionis vocē
cōſequent̄ audire· Exaltet̄ man9
tua ſup hoſtes tuos; et oēs inimi
ci tui interibūt· Hec igit̄ oīa et
hiis ſimilia ſacrꝭ inſerta volumi
nib9 legentes ſiue cātātes; niſi ꝯ
iſtas nequicias ſpūales q̄ nob inſi
diant̄ dieb9 ac noctibus accepꝛi
m9 fuiſſe ꝯſcripta· nō mō ex eis e
dificationē vllam lenitatꝭ ac paci
entie cōſequēmur· ſꝫ eciā dirū quē
dā atqȝ ꝯ̄riū euangelice pꝛfectiōī
cōcipiem9 affectū· Non ſolū enim
docebimur nō orarē p inimicis nr̄is
nec diligere· ſꝫ eciam deteſtari eos
implacabili odio prouocabimur·

et maledicere eis. atqꝫ oratiōeꝫ ad
uerſus eos indeſinenter effūdere
Quos tali ſpiritu ꝓlocutos viros
ſanctos et amicos dei itelligere ꝑ
ꝙ ſceleſtū eſt ac ꝓfanū. quibus
ante aduentum xpi idcirco nō eſt
lex poſita. eo ꝙ traſcendentes mā
data eius euāgelicas patere ꝑcept
et apoſtolice ꝑfectioni ſtudere. ꝑue
nientes diſpēſationem temporis
maluerunt ¶ Caplm xxij.

NOn habere autem eos
ꝑtātē quēcꝙ hominū lede
di. exemplū beati iob ma
nifeſta ratione demōſtrat. vbi non
amplius eū tēptare audet inimicus
ꝙ diuina ei diſpēſatione cōceditur
et cōfeſſio eorū de ſpūum euāgeli
cis monimentis inſerta teſtatur di
centiū Si eicis nos. mitte nos in
gregē porcoꝝ. Qui multo magis
credendi ſunt ī nullū hoīm qui ad
ymaginē dei creati ſunt introire ꝓ
arbitrio ſuo poſſe. cū in aīalia im
mūda ac muta ingrediēdi abſꝫ dei
ꝑmiſſu nō habuerīt poteſtatē. Ce
terū nemo poſſit nō dicā iuuenum
quos videmus in hac cōſtātiſſime
heremo ꝯmorari. ſꝫ ne ꝑfectorū q̄
dem tātis taliūqꝫ hoſtiū agmini
bus circūſepti9 in heremo ſingula
riter habitare ſi in ipis eſſꝫ ꝓ volū
tate ſua nocēdi vl' attēptādi facul
tas atqꝫ libertas Qđ euidēti9 ei
ā dñi ac ſaluatoris nrī ꝯfirmat ſē
tētia: quā ꝓ huīlitate hoīs aſſūpti
ꝓtulit ad pilatū. ita dicēs Nō ha
beres in me vllā ꝑtātem niſi datū
tibi fuiſſet deſup ¶ Caplm xxiij.

SAtis tamē nobis et expe
rientia noſtra. et ſeniorū re
latione cōꝑtū eſt. non eā
dē vim habere nunc demones quā
anteriore tēpore inter anachorita
rū dūtaxat principia in quib9 ad
huc raritas monachoꝝ in heremo
cōmanebat. Tanta nāqꝫ eorum
erat feritas: vt vix pauci et admo
dū ſtabiles atqꝫ etate ꝓuecti. tole
rare habitationē ſolitudinis poſſēt
Siquidem in ipſis cenobijs in q̄
bus cōmorabantur octo vel decem
ita eorum atrocitas graſſabatur.
et frequentes ac viſibiles ſentiebā
tur aggreſſus. vt non auderēt om
nes pariter noctibus obdormire. ſed
viciſſim alijs degustantib9 ſopnū.
alij vigilias celebrātes. pſalmis
et orationib9 ſeu lectionib9 inhere
bant. Cumqꝫ illos ad ſoporē na
ture neceſſitas inuitaret: experge
factis alijs ad eorū qui dormituri
erant cuſtodiam ſimiliter excubie
tradebantur. Unde dubitari non
poteſt vnū e duobus hanc nunc ſe
curitatem vel ꝯfidentiam non ſolū
nobis qui videmur pro expientia
ſenectutis aliquatenus roborati.
ſed et iunioribus etate ꝯferri. Aut
enim virtute crucis eciam deſerta
penetrante et vbiqꝫ ei9 gracia cho
ruſcante retunſa eſt nequicia demo
num. aut negligentia noſtra illos
ab impugnatiōe priſtina reddidit
lentiores. dum dedignantur ad
uerſum nos illa intētione ꝯfligere

qua tũc in illos ꝓbatiſſimos xriſti
milites ſeuiebãt. hac ſcꝫ nos frau
dulentia inuiſibiliũ temptationũ di
uus elidẽtes. In tm̃ eni tẽporẽ vi
demus corruiſſe nõnullos: vt ne
ceſſe ſit eos cuã temiſſioꝛib9 moni
tis appalpari mõ. ne de ſertis ſuis
cellulis ad ꝑniciosiores inq̃etudi
nes reuoluãtur. et circũeuntes ac
vagi craſſioib9 vt ita dixerĩ vicijs
implicent. magnuſ fruct9 ab eis
obtineri credatur. ſi ſolũmõ ſe cuã
cũ qualibet ignauia valeant in ſo
litudine cõtinere. ac ꝓ igenti reme
dio ſoleat eis a ſenioꝛib9 dici. Se
dete in cellulis veſtris et q̃ntũ libitũ
fuerit mãducate et bibite atqꝫ dor
mite. dũmõ in eis iugit ꝑduretis.

Caplm xxiiii.

Conſtat ergo imũdos ſpi
ritus nõ aliter poſſe in il
los quoꝝ obtẽturi ſunt corꝑa pe
netrare ñ pus eoꝝ mẽtes cogitati
oneſ poſſedẽrĩt. Quos dũ timoẽ
et memoria dei uł ſpũali memori
a nudauerĩt. velut exarmatos om
ni p̃ſidio ac munitione diuina p9
facile vincẽdos audẽter iuadũt. do
miciliũ deinceps in eis velut i poſ
ſeſſione ſibi tradita p̃ſumentes.

Caplm xxv.

Licet multo illis grauius
cõſtet vehementiuſ vexari
hos. qui cũ corꝑaliter ab ipſis ſup
pleri minime videant. aio tñ per
niciosius poſſidentur. eorũ ſcilicet
vicijs ac voluntatibus inuoluti.
Scdm apoſtoli nãqꝫ ſentẽtiam. a
quo quis ſuꝑatur eius et ſeru9 eſt
niſi ꝙ in hoc iſti deſperati9 et vehe
menti9 egrotãt: ꝙ cum ſint eorũ
mancipia. nec ĩpugnari ſe ab illis
nec dñatũ eoꝝ ferre cognoſcunt.
Ceterũ corꝑaliter traditos ſatha
ne vel infirmitatib9 magnis cuã
viros ſãctos nouim9 ꝓ leuiſſimis
quibuſqꝫ delictis. cũ in illis nec te
nuiſſimũ quidẽ neuũ aut vnã ma
culã in illo iudicij die patitur diui
na clementia iuenire. oẽm cordis
eoꝝ ſcoriã. ſcdm ꝓphẽ ỹmo dei ſen
tẽtiam excoquẽris in pñti: vt eos
tꝗ aurũ uł argentũ ignitũ ad illã
perpetuitatẽ nulla indigentes pe
nali purgatiõe trãſmittat. Et ex
coquã inq̇t ad purũ ſcoriã tuam. et
auferã omẽ ſtagnũ tuũ. et poſt hec
vocaberis ciuitas iuſti. vrbs fidelis.
Et iterũ. Aurũ et argentũ probat
ignis: vir aũt ꝓbatur in fornace
humiliatiõis. Et rurſũ. Sicut ꝓ
batur argentũ uł aurũ in camino
ita eligit corda dñs. Illud quoqꝫ
Quẽ enim diligit dñs corripit. et
flagellat oẽm filiũ quẽ recipit.

Caplm. xxvi.

Quod in illo ꝓpħa ac ho
mine dei in tercio regno
rũ libro manifeſte videm9 ĩpletũ
qui ꝓ culpa vni9 inobedictie quã
tamẽ nõ de induſtria nec viciõ ꝓpe
volũtatis ſ alteri9 circũuentiõe cõ
traxit. cõfeſtim a leone cõterit. ita
de eo ſcriptuã narrãte. Vir dei eſt
qui inobediens fuit ori dñi: et tra
didit eũ dñs leoni et cõfregit eũ.

iuxta verbū domini qđ locutus eſt
In quo facto et ſolutionē delicti p̄
ſentis atq₃ erroris incauti et iuſti
cie merita pro quibus ꝓphetā ſuū
tēporaliter dominus tradidit vex
atori · paratas ipſa et continenti
a predatoris oſtendit · quia nichil
penitus audet voraciſſima beſtia
de tradito ſibi cadauere deguſtare

Caplm̄ viceſimūſeptimū·

Huius rei noſtris quoq₃ tē
poribꝰ ſatis euidēs ꝯtigit
ex apta ꝓbatio in abbate
paulo ⁊ moyſe qui habitauit locū
ſolitudinis huiꝰ que calamꝰ nūcu
patur Nā prior cōmoratus eſt in
heremo que adiacet pāphiſi ciuita
ti : quā ſolitudinē olim factā aque
ſalſiſſime inundatione cognouimꝰ
Que quotiens flauerit ſpiritus a
quilonis de ſtagnis impulſa ac ſu
ꝑfuſa adiacētibꝰ terris · ita omnē
illius ſupficiem contegit regiōis ·
vt antiquos ibidē viros qui olim
hac ipā de cauſa omni ſunt habita
tore deſerti · faciat velut inſulas
apparere Hic igitur abbas paulꝰ
in tantā cordis puritatē quiete ſo
litudinis ſilentioq₃ profecerat · vt
non dicā vultū femineū · ꝫ nec veſ
timenta quidem ſexus illius in cō
ſpectu ſuo pateretur offerri Nam
cū eidē ꝑgenti ad cuiuſdā ſenioris
cellā vna cū abbate archebio eiuſ
dē ſolitudinis accola caſu mulier
obuiaſſet : offenſus occurſu eꝰ tā
ta fuga ad ſuū curſus monaſteri
ū ꝑtermiſſo qđ arripuerat pie vi
ſitationis officio recurrit · q̄ tā nul
lus a facie leonis vel immaniſſimi
draconis aufugeret · ita vt nec me
morati quidē abbatis archebij re
uocantis cū clamore ac p̄cibꝰ flec
teretur · vt ad requirendū ſenē quē
admodū ꝓpoſuerant cepto itinere
pertenderent Qđ licet zelo caſtita
tis et puritatis ardore ſit factū · ta
men quia nō ſcđm ſcientiā p̄ſūp
tum eſt · ſed obſeruantia diſcipline
iuſteq₃ diſtrictionis exceſſus ē mo
dus · non enim ſolā familiaritatē q̄
vere eſt noxia feminarū ꝫ ipſā quo
q₃ figurā ſexus illius credidit exe
crādā tali cōfeſtim correptione per
cuſſus eſt vt eꝰ vniuerſū corpꝰ ꝑa
lyſeos valitudine ſolueretur · nullū
q₃ in eo mēbrū penitus explere ſu
ū p̄ualeret officiū Siquidē non ſo
lū manus ac pedes · ſed etiā lingue
motus quo locutio vocis exprimi
tur ipſeq₃ aures auditus ꝓpi amiſe
rūt ſenſum · vt nichil in eo ampliꝰ
ex homine q̄ꝫ imobilis tantū atq₃
inſenſibilis figura remaneret Eo
autē redactus eſt · vt infirmitati eꝰ
nullo modo virorū diligētia deſer
uire ſufficēt : niſi ſola ei muliebris
ſedulitas miniſtraſſet Nam dela
to eo ad cenobium ſacrarum virgi
num · cibus ac potus quem nec nu
tu quidē petere poterat · femineo
ingerebatꝰ obſequio Explendiſꝫ oī
bus nature neceſſitatibꝰ · eadē illi
diligētia ꝑ ānos ferme q̄tuor id ē
vſꝫ ad vite ſue terminū ſeruiebat ·

Qui cū tanta eſſet omniū mēbro
rū debilitate cōſtrictus· vt nulli in
eo artus viuacē motū ac ſenſibilē
retētarent· nichilominus ex eo tāta
ṽtutū grā precedebat· vt cū de ole
o q̄d cadauere ſuo potius q̄ʒ corpore
cōtegiſſʒ vngeretur īfirmi: ꝯfeſtim
cunctis valitudinibus curarētur· ita
vt ſup hac eius valitudine eciā ip
ſis īfidelibus euidēter apteqʒ clareſ
ceret· et debilitatē membrorū oīm
diſpēſatione atqʒ amore dn̄i ꝯtri
butā· et ſanitatū grāʒ ꝓ teſtimōio
puritatꝭ ac manifeſtatiōē merito
rū ei ſpūs ſancti ṽtute pſtari

Caplm̄ xxviij

Sereindus vero quē diximus
in hac hēmo ꝯmoratū cū
ipē quoqʒ ſingularꝭ ⁊ incōparabi
lis vir eſſʒ: ob rephenſioēm vnius
ſermonis quē ꝯtra abbatē macha
riū diſputās paulo durius ꝓtulit·
quadā ſciʒ opinione p̄uētus· tā di
co ꝯfeſtim traditus eſt demoni· vt
humanas egeſtiōēs ori ſuppletus
ab eo ingereret. Q̄d flagellū pur
gatiōis grā ſe dn̄s intuliſſe ne ſcʒ
in eo ul̄ momentanei delicti macu
la reſideret· velocitate curatiōis eius
ac auctore remedij demonſtrauit·
Nā ꝯtinuo abbate machario in o
ratione ſubmiſſo · dicto citius neq̄ʒ
ſpūs ab eo fugatus abceſſit

Caplm̄ xxix·

Ex quo manifeſte perp̄edi
tur nō debere abhominari
vel deſpici eos quos videmus diū
ſis temptatiōibus ſiue iſtis neq̄ās

ſpiritibus tradi· quia duo hec crede
re imobilit̄ nos oportet· P̄mo q̄ʒ
ſine dei permiſſu nullus ab eis oīo
temptet̄. Sc̄do q̄ʒ oīa que a deo
nobis inferūtur· ſiue triſtia ad pre
ſens ul̄ leta videant̄· velut a pijſ
ſimo patre clemētiſſimoqʒ medico
ꝓ n̄rās vtilitatibus irrogentur· Et
idcirco eos velut pedagogis tradi
tos humiliari· ut diſcedētes ex hec
mūdo vl̄ purgatiores ad vitā ali
am transferātur· vel pena leuiore
plectantur· qui ſc̄dm aplm̄ traditi
ſūt in p̄nti ſathane in interitū car
nis: vt ſpūs ſaluus fiat in die dn̄i

Caplm̄ xxx·

Germanus· Et quō eos
nō ſolū deſpici ab hēimbʒ
vel horreri· ſʒ a cōione dominica in
n̄rās ꝓuincijs perpetuo videmus ab
ſtinere: ſc̄dm illā euāgelij ſentētiā
Nolite ſcm̄ dare canibus· neqʒ mit
tatꝭ margaritas veſtras ante por
cos· cū de illis queadmodū dicis
ita credēdū ſit· q̄ʒ eis purgationis
vel vtilitatꝭ obtētu hus tēptationis
huiliatio tribuat̄: Caplm̄ xxxi

Sérenus· Si haberemus
hāc ſentētiā ymmo fidem
quā ſuperius cōprehendi:
vt et omīa per deū fieri et ꝓ vtili
tate aīarū diſpēſari vniūſa creda
mus: non ſolū nequaq̄ʒ deſpiceremus
eos· ſʒ eciā ꝓ ipſis tāq̄ʒ ꝓ membrꝭ
n̄rās inceſſanter orabimus eiſʒ totꝭ
viſceribus ac pleno cōpaciemur af
fectu· Cū eni vnū patitur mēbrū
compatiuntur omnia membra·

Parētes nos abſ illis vtpote mē
bris nr̄is oīmodis ꝯſūmari nō poſ
ſe: queadmodū legim9 nec āterio
res quidē nr̄os ſine nobis ꝑmiſſi
onis ſūmā ꝯſequi potuiſſe. ita de
illis aplō ꝓnūciante. Et hij oēs
teſtimonio fidei ꝯꝓbati nō accepe
rūt ꝓmiſſioēs deo ꝓ nobis aliq̄d
meli9 ꝓuidēte: ne ſine nobis ꝯſū
marētur. Cōmunionē vero eis ſa
croſācta a ſenioribus nr̄is nūq̄ me
minim9 interdictā: q̄nimmo ſi poſ
ſibile eſſet cum cotidie eis ip̄tiri eā
debere cēſebāt Nec eni ſcdm ſentē
ciā euāgelij quā incōgrue huic ſen
ſui coaptaſtis. nolite dare ſāctū ca
nib9. ad demonis eſcā ſacroſācta
coio. ꝛ nō poci9 ad purgationē ac
tutelā corꝑis aīeq; ꝑueire credēda
eſt. q̄ ab hoīe ꝑcepta eū q̄ mēbris
ei9 inſidet ſpm̄ ſcūm ī ipis latitare
cognoſcit velut q̄dā excurēs fugat
incēdiū Hoc nāq; mō curatū ꝛ ab
batem andronicum nuper aſpexi
m9. alioſ q̄ꝫ plures Magꝭ enim
ac magꝭ inimicus īſultabit obſeſſo
cū eū a celeſti medicina viderit ſe
gregatū. tātoq; dir9 ac frequēti
us attēptabit. q̄ꝫto eū a ſpūali re
medio longius ſenſerit abdicatū
Ceterū illi ſūt vē miſe Cxxxij
ri ac miſerabiles iudicādi. q̄
cū ſe vniūſis criminib9 flagicijſ
ꝯtaminēt n̄ ſolū nullū viſibilē in
eis ſignū dyabolice ſuppletioīs oſ
tedit. ſ nec aliq̄ q̄dē opib9 eorū ꝯ
digna tēptatio nec vllū flagellū
correptioīs infert Nō eni merent
celere iſti9 tp̄is expeditaq; medici
nā Quoꝝ duricia et īpenitens cor
ꝑenā p̄ſentꝭ vite excedēs. thezauri
zat ſibiipi irā et indignationē ī di
e ire et reuelationis iuſti iudicij de
i. in quo vermis eorū nō morietur
et ignis eorū nō extinguet. Con
tra quos ꝓpħa velut anxius ꝓ af
flictioē ſāctorū vidēs eos crūpnis
varijs ac tēptatioib9 ſubiacere. eꝫ
peccatores nō ſolū abſ vllo humili
atioīs flagello curſū mūdi iſti9 ꝑ
trāſire. ſ cū affluētia diuiciarū ac
ſūma rerū oīm ꝓſꝑitate gaudē. in
tolerabili zelo ac ſpūs ſui feruore
ſuccenſus exclamat Mei aūt pene
moti ſūt pedes paulominus effuſi ſūt greſ
ſ9 mei: q̄a zelaui in pctorib9 pacē
pctoꝝ videns. q̄a nō eſt reſpectus
morti eorū et firmamētū in plaga
eoꝝ In labore hominū non ſunt.
et cū hominib9 nō flagellabūtur:
ſcilicet in futuro cū demonib9 puni
endi qui in preſenti nō meruerūt
in ſorte diſcipline filiorū cū hoibus
flagellari Iheremias quoq; cū de
o ſuper hac impiorū ꝓſperitate de
ceptans: licet nequaq̄ dubitarē ſe
de iuſticia domini ꝓfiteat dicens
Iuſt9 quidē tu es dn̄e de9. ſi diſpu
tē tecū Cauſas tn̄ hui9 tāte ineq̄
litatis inquirens: ſubiūgit dicēs.
Verūptn̄ iuſta loquar ad te Qua
re via īpiorū ꝓſꝑat: Bn̄ ē oib9
q̄ ꝑuaricātur et inique agūt. plan
taſti eos et dimiſerunt radicē. ꝓfici
unt et fructum faciunt. Prope es
tu ori eorū. et lōge a renibus eorū

Quoꝝ ruinam deflente domino
per ꝓpham. et ad eoꝝ curatioēm
medicos ⁊ doctores dirigente ſolli
cite ⁊ q̊uāmō eos ad placitū ſimulē
ꝓuocāte ac dicente: ſubito cecidit
babylon ⁊ contrita eſt. vlulate ſup eā
tollite reſinā ad dolorē eius ſi for
te ſanetur. reſpōdent deſperantes
angeli quibꝰ ſalutꝭ humane cura
ꝯmiſſa eſt. vel certe ꝓpha ex perſo
na aplōꝝ ſeu ſpūaliū viroꝝ vidē
tiū duriciam mentꝭ eoꝝ ⁊ impeni
tēs cor. Curauimꝰ babylonē ⁊ nō
eſt ſanā. Relinq̄mꝰ eam ⁊ eamꝰ
vnuſquiſꝫ in terrā ſuam: qm̄ ꝑue
nit vſꝫ ad celū iuditiū eꝰ ⁊ eleuatū
eſt vſꝫ ad nubes. De iſtoꝝ igitur
deſperato languore ex ꝑſona dei
loquitur yſaias ad iheruſalem A
planta pedis uſꝫ ad verticē. nō eſt
in ea ſanitas. Vulnus ⁊ liuor ⁊
plaga tumens. nō eſt circūligata
nec curata medicamine. nec fota
oleo. ¶ Caplm̄ xxxiij.

Ot aūt eſſe in imundis
ſpiritibꝰ quot in hōimbꝰ
ſtudia nō dubie ꝯꝓbatur
Nā nōnullos eoꝝ quos ecā fau
nos vulgus appellat. ita ſeducto
res ⁊ ioculatores eſſe manifeſtū
eſt. vt certa queqꝫ loca ſeu vias iu
giter obſidentes. nequaꝙ̄ tormen
tꝭ eoꝝ quos ꝑtereūtes potuerīt de
cipere delectenē. ſꝫ deriſu tm̄mō ⁊
illuſione cōtenti fatigarē eos potiꝰ
ſtudeant ꝙ̄ nocere. Quoſdā ſolum
mō innocuis incubationibꝰ hōīmū
pernoctarē. Alios ita eſſe furori ac
truculentie deditos. vt nō ſint ꝯtē
ti illoꝝ tm̄mō corpa quos ſupple
uerīt atroci dilaceratioē vexare. ſꝫ
ecā irruere ſupuenīꝰ trāſeūtes. at
qꝫ afficere illos ſeuiſſima cede feſti
nant Quales illi in euangelio de
ſcribūtur: ob quoꝝ metū ꝑ illam
viā tranſire iam nullus audebat.
Quos coꝝūqꝫ cōſimiles bellis q̊ꝫ
⁊ ſāguinis effuſione ꝓ inſaciabili
ferocitate gaudere nō dubiū eſt. A
lios ita eoꝝ corda quos ceperant
inani quodā tumore vidimꝰ īfecaſſe
quos ecā baccuſeos vulgus appel
lat. vt ſemetipſos vltra ꝓceritatē
ſui corporis erigentes. nūc q̊dē ſe
in quoſdā faſtus geſtuſꝫ ſuſtollerēt
nūc vero velut accliues ad quēdā
ſe trāquillitatꝭ ⁊ affabilitatis ſta
tū cōmunes blandoſꝫ ſubmitterēt
ſeſeqꝫ velut illuſtres et circūſpecta
biles omibꝰ eſtimantes. nūc qui
dē adorare ſe poteſtates ſublimio
res corpis inflectione mōſtrarent
nūc veō ab alijs ſe crederēt adora
ri. et omēs motus quibꝰ vera offi
cia aut ſupbe aut humilitē peragū
tur explerēt. Alios repperimꝰ nō
ſolū ſtudere mendacijs: ſꝫ ecā blaſ
phemias hōībꝰ inſpirare. Cuiꝰ
rei etiam nos teſtes ſumꝰ. qui au
diuimꝰ demonē apertiſſime cōfitē
tem. ꝑ arriū ⁊ eunomiū ſe īpieta
tem ſacrilegi dogmatis edidiſſe.
Qd̄ ecā in q̄rto regnoꝝ libro v
num ex hijſtē ipſis manifeſte legi
mꝰ ꝑdicātem. Egrediar inquit:
et ero ſpūs mendax in ore omniū

ꝓphetarū ei⁹ De q̄b⁹ apoſtol⁹ ar
guēs illos q̄ ab ipſis decipiūt̄ ita
īfert Attēdētes ſpītib⁹ ſeductorib⁹
et doctrinis demonioꝝ· in ypocriſi
loquētiū mēdaciū Eſſe autē ⁊ alia
demonū gnā id eſt mutoꝝ atq̄
ſurdoꝝ· euāgelia teſtāt̄ Incētores
libidīs atq̄ luxurie quoſdā ſpūs
eſſe ꝓpħa ꝯmeōrat· ſpūs inq̄ens
fornicatiōis decepit eos· et forni
cati ſūt a deo ſuo Nocturnos quo
q̄ ſiue diurnos· ac meridianos de
mones· ſiliter ſcripturarū auctori
tas docet De quorū diūſitate ꝓlō
gū eſt ſi volum⁹ oīa ſcripturarū vo
lumina ꝑſcrutātes ſingillatim ꝑ
currere· q̄ ꝑ ꝓpħam onocētauri· q̄
piloſi· q̄ ſyrene· q̄ lamie· qui vlu
le· q̄ ſtruciōēs· qui ericij· deſignen
tur· q̄ aſpis· q̄ baſiliſcus ī pſalmo
q̄ leo· q̄ draco· q̄ de ſcorpio in euā
gelio nūcupet̄· q̄ principes mūdi
hui⁹· q̄ rectores tenebrarū harū·
q̄ de ſpūalia neq̄cie nominent̄ ab
aplō Que vocabula non caſu nec
fortuitu indita illis debem⁹ accipe
ſꝫ ſignificatiōē iſtarū ferarū q̄ apd
nos vel min⁹ noxie· vel mag ꝑni
cioſe ſūt illoꝝ feritates rabieſꝫ diſ
tingui· et ex ſilitudīe neq̄cie viru
lente ſeu p̄ncipatus quē iſtis inter
ceteras feras ſiue ſerpētes· q̄dā ex
cellētia malicie ſue ꝯfert· illos quo
q̄ eoꝝ vocabulis nūcupari: vt ſci
licet ali⁹ quidē ob vehemētiā furo
ris et rabiē ferocitatis ſue leonis
appellationē· ali⁹ baſiliſci ob illud
mortiferū virus qd̄ p̄us q̄ ſentiatur
interimit· ali⁹ vero ob teporē mali
cie ſue onocētauri aut ericij nomē
ſtructionis de ſortitus ſit Ca· xxxvij·

Germanus Nō quidē am
bigim⁹ illos quoq̄ ordi
nes quos apoſtolus enu
merat ad iſtos referri· quia nō eſt
colluctatio aduerſus carnē et ſan
guinē· ſed aduerſus p̄ncipatus et
poteſtates· adūſus mūdi rectores
tenebrarū harū· ꝯtra ſpūalia ne
q̄cie in celeſtib⁹ Volu⁹ tamē noſſe
vnde hec ſit tāta int̄ eos differē
tia· vel queādmodū tante neq̄cie
extiterint grad⁹· an ad hoc creati
ſint vt hos ordines malicie ſortirē
tur· et quodāmodo huic neq̄cie mi
litarent Caplm xxxv·

Seren⁹ Quāquā propoſi
tiōēs veſtre totū tēp⁹ noc
turne q̄ctis ita nūs fuerent obtuti
b⁹· vt appropiquātē aurorē viciniā
nequaq̄ ſentia⁹· et vſq̄ ad ſolis or
tū inſatiabiliter collationis hui⁹
verba ꝯtexere ꝓuocemur· tamen
quoniā abſolutio ꝓpoſite q̄ſtionis
cū ceperit indagari· in quoddā am
pliſſimū et ꝓfundiſſimū nos indu
cit pelagus queſtionū· qd̄ preſen
tis hore breuitas non ſinit tranſ
meare: cōmodius reor vt eā futu
re noctis indagini reſeruem⁹· quo
et michi ſub huius queſtiōis occa
ſione de noſtro ꝓpēſiore colloquio
leticia ſpūalis fructus vberior ꝯfe
ratur: et propoſitarū queſtionū ſi
nus p̄bēde ſpū ſācto ꝓſperos fla
tus liberius penetrare poſſimus·

Quobrem ſi oportet modicũ deguſtã
tes diſcutiam9 obrepẽtẽ ab oculis
nr̃is vicina iam luce torporem. ac
deinceps pariter ad eciam procedẽn
tes. qm̃ nos hoc facere dn̄ica diei ſo
lempnitas cõmonet. verũ ſi p9 ſi
naxim ea q̃ dn̄s ad inſtructionẽ cõ
munẽ. p deſiderio veſtro largitus
fuerit: duplicato gaudio ↄferam9

Expliciat collatio pͥma abbatis
ſereni de aĩe mobilitate.

Incipiũt capitula ſcd̃e collati
nis eiuſdem.

De hũanitate abbatis ſereni I.

Propoſitio de diũſitate nequi
ciarũ celeſtiũ .II.

Reſponſio de multa eſca ſcrip
turarũ ſanctarũ .Iij.

De gemina ſentẽcia ſup ĩtellcũ
ſcripturarũ ſanctarũ .Iiij.

De eo q̃ ꝓpoſita q̃ſtio int̃ illa
q̃ medie tenende ſũt debeat accipi
Caplm̃ .V.

De eo q̃ nichil a deo malum
creatũ ſit .Vi.

De inicio p̃ncipatuũ ſiue poteſta
tum. .Vij.

De lapſu dyaboli et angelorũ
Caplm̃ .Viij.

Obiectio q̃ ruina dyaboli a de
ceptioẽ eue p̃ncipiũ ſũpſerit Ix

Reſpõſio de inicio lapſus dya
boli. .X.

De eius q̃ decipit ſiũ decipitur
pena .Xi.

De ↄſtipatioẽ demonũ ⁊ mq̃e
tudine quã in hoc aere ſp̄ exercẽt.
Caplm̃ .Xij.

De eo q̃ ĩpugnationẽ quã er
ga hõines impẽdũt eciã 9 ſe cõmo
ueant ↄ̃zie poteſtates .Xiij.

Unde factũ ſit vt ptãtũ ſeu p̃n
cipatuũ noĩa ſpiritales neq̃cie ſor
tiretur. Caplm̃ .Xiiij.

De eo q̃ ſine cauſa celeſtibuſ
ꝟtutib9 angelorũ noĩa ſũt indita
ſortiretur .Xv.

De ſubiectione demonũ quã ſu
is p̃ncipatib9 p̃bent ſr̃is viſione
perſpecta .Xvi.

De eo q̃ ſingulis hoibus duo
angeli ſp̄ adhereant. .Xvij.

De differẽtia neq̃cie q̃ adũſis
ſpiritib9 ineſt p̄ duos phõs appro
bata. Xviij.

De eo q̃ demones adũſus ho
mines nichil preualeant niſi eorũ
mentes obſederĩt .Xix.

Interrogatio de apoſtaticis an
gelis qui in geneſi cũ filiab9 hõiũ
cõcubuiſſe dicũtur. Xx.

Abſolutio ꝓpoſite queſtionis.
Caplm̃ Xxi.

Obiectio quẽadmodũ geneĩ ſe
culi cũ filiab9 caym ꝓfana ↄmixti
o ante interdictũ legis potuerit im
putari Xxij.

Reſponſio q̃ naturali lege ab
inicio hõĩs iudicio ſeu pene fuerĩt
obnoxij Xxiij.

De eo q̃ iuſte puniti ſint hij q̃
ante diluuiũ peccauerũt Xxiiij.

De dyabolo qd̃ dicitur in euan
gelio quõ intelligendũ ſit mendax
eſt ⁊ pat̃ eius Xxv.

Expliciũt capl̃a

Incipit collatio ſc̄da eiuſdem de principatibus

Capitulū primū

COnſūmatio que
diei ſolēpnitas
exigebat et eccle
ſie ꝯgregatione
dimiſſa · reuerſi
ad cellā ſenis p̄
mū refecti lautiſſime ſum9 Nam
promuria que ſuperiecta olei gut
ta cotidiane refectioni ſolebat ap
poni · modicū liquaminis miſcuit
et olei quidcā ſolito ꝯpenſius ſup
fudit · Nam illam olei guttā ob
hoc vnuſq̄ſ cotidie refecturus inſtil
lat nō vt ex hac gutta quādā pci
piat ſuauitatē · quippe cui9 tātus
eſt mod9 vt vix ipſius gutturis
ac faucū meatus nō dicā linire ſ
pertranſire ſufficiat: ſed vt hoc vſu
iactantiā cordis que p abſtinētia
diſtrictiore blande ſolet ac latent
irrepere ſtimulos elationis obtun
dat · quia q̄̄to abſtinentia ipſa oc
cultius exercetur nulloq; hominū
teſte perficitur: tanto ſubtilius oc
cultatorem ſuū temptare non deſi
nit Deinde appoſuit ſalē frixum:
oliuas ternas Quib9 poſt hec ſu
pintulit caniſtrū habens cicer frix
um: qd illi tragalia vocant Ex q̄
bus quina tantū ſūpſimus grana
myxtaria bina · caricas ſingulas ·
Hūc enim numerū in illa heremo
quēq̄ exceſſiſſe culpabile eſt · Qua
refectione tranſacta · repromiſſam
queſtionis abſolutionem cū repoſ
cere cepiſſemus: proferte inquit ſe
nex interrogationem veſtram cui9
in hanc horam diſtuleramus inda
ginem

Caplm̄ ſecundū

CVm germanus · Unde
queſumus tanta varietas
poteſtatum aduerſarū cō
tra hominem · ac diuerſitas iſta p
ceſſit: quam beatus apoſtolus ita
dinumerauit: Non eſt nobis col
luctatio aduerſus carnem et ſan
guinem: ſed aduerſus principat9
aduerſus poteſtates · aduerſ9 mū
di rectores tenebrarum harum · cō
tra ſpiritualia nequicie in celeſtib9
Et iterum · Neq; angeli neq; pri
cipatus neq; virtutes: neq; crea
tura alia poterit nos ſeparare a ca
ritate dei · que eſt in criſto ihеſu do
mino noſtro · Unde ergo tāte ma
licie emula nobis emerſit aduerſi
tas: An ad hoc poteſtates iſtas a
domino conditas eſſe credendum
eſt · vt hijs contra hominem gradi
bus atq; ordinibus militarent:

Caplm̄ tercium

SErenus Diuinarum ſcrip
turarū auctoritas de hijs
in quibus voluit nos eru
dire: quedam eciam hijs qui acu
mine ingenij caret tam lucide eui
denterq; affata eſt · vt non ſolum
nulla occultacionis ſenſus obſcuren
tur ſeu velentur vmbra · ſ ne vllo
quidē patrocinio īterpretatiōis in
digeāt · et in ſupficie vocū ac littere
ſuos intellcūs ac ſentētias pferāt

Quedã veͦ ita ꝯtecta et miſterijs
quibuſdã ſũt obſcurata. vt in eoꝝ
diſcuſſione ⁊ itellectu imenſũ nob
exercicij campũ ac ſollicitudinis re
ſeruaret. Quam re multas ob cau
ſas deũ diſpenſaſſe manifeſtũ eſt.
Pmũ ne ſacramenta diuina nullũ
habẽtia ſpũalis itellcũs velamen
obductũ cũctis hõibꝰ id eſt tam
fidelibꝰ ꝙ ꝓfanis. equali ſcientia
et noticia pãdeẽtur ⁊ ꝑ hoc int' in
hertes ⁊ ſtudioſos nulla eẽẽ vtu
tꝭ prudentieq; diſtantia tũ vt eaã
int' ipõs domeſticos fidei dũ intel
lectuũ ſpacia corã eis imenſa ten
dũtur. m eis et deſidioſoꝝ arguẽ
tur ignauia ⁊ ſtudioſoꝝ alacritas
atq; induſtria ꝓbaret. Ideoq; ſa
tꝭ ꝓpe ſcriptura dĩna agro opimo
ac fertili ꝯparatꝭ qui cũ multa gig
nat ac ꝓferat ꝗ ad hõmũ vitã ſi
ne aliqua ignis coctione ꝓficiant
quedã niſi ꝑus flamme calore mi
tigã atq; mollita oẽm aſperitatẽ
ſue depoſuerĩt cruditatꝭ. vl' in ꝯgru
a vſibꝰ humanis vl' noxia ſentien
tur. Nõnulla vero ita in vtrũq; v
ſui modũ apta noſcũtur. vt nec in
cocta cruditate diſpliceant vl' offẽ
dãt. et tñ ignis calore decocta ſa
lubriora reddũtur. plura quoq; ad
eſcam tm̃mõ irrõnabiliũ iumẽto
rũ ⁊ aĩaliũ vel ferarũ ac volucrum
ꝓferũtur. abis hominũ minime ꝓ
futurã. que etiam in ſua aſperitate
manentia abſ; vlla ignis ꝯfectio
ne vitalem iumentꝭ ꝯferũt ſaturi
tatẽ. Quã ratione ſatꝭ euidenter
aſpiciamꝰ in hoc vberrimo ſpũaliũ
ſcripturarũ paradiſo contineri. In
quo ita quedã ſignificatione litte
re plana ac luculenta reſplendent
vt cũ ſublimiore interꝑtatione nõ
egeant. ſimplici tñ littere ſeno ha
bunde paſcant ac nutriant audiẽ
tes. vt eſt illud. Audi iſrael. dñs
deus tuus deus vnus eſt. Et dili
ges dñm deũ tuũ ex toto corde tuo
⁊ ex tõ mente tua. et ex tota vtu
te tua. Quedã aũt ſi allegorica ex
planatione extenuã nõ fuerint ⁊
ſpũalis ignis examinatione mol
lita: nullomõ ad ſalutarẽ interio
rꝭ hominis abũ ſine corruptionis
clade peruenient. magiſ; ex eorũ ꝑ
ceptione leſio ꝙ vtilitas aliq̃ ſub
ſequetꝭ. vt eſt illud. Sint lũbi vri
ꝑcincti: et lucerne ardẽtes. Et qui
nõ habet gladiũ. vẽdat tunicã ſuã
⁊ emat gladiũ. Et qui nõ accipit
crucẽ ſuã et ſequitur me. nõ eſt me
dignus. Quod quidã diſtrictiſſimi
monachoꝝ habẽtes quidẽ zelũ dei
ſ; nõ ſcdm ſcientiã ſimpliciterꝭ intelli
gentes. fecerũt ſibi cruces ligneas
eaſ; iugiter humerꝭ ſuis circũferen
tes. nõ edificationẽ ſed riſũ cũctis
videntibꝰ intulerũt. Nõnulla veͦ
ad vtrãq; ꝑceptioẽm. id eſt tã hiſ
toricã ꝙ allegoricã ita ꝯmode ac
neceſſarie capiuntur. ut vtraq; ex
planacio vitales ſuccos aĩe ſubmi
niſtret. vt eſt illud. Si quis te per
cuſſerit in dexterã maxillam tuam
ꝑbe illi ⁊ alterã. Et cũ ꝑſequũtur
vos in ciuitate iſta: fugite in aliã.

Et ſi vis ꝑfectꝰ eſſe. vade et vēde
oīa q̄ habes et da paupibꝰ. et ha
bebis thezaurū in celo. et veni ſeq̄
re me Produat ſane et fenū iumē
tis. q̄bus pabulis om̄s ſcripturarū
repleti ſūt campi: ſimplicē ſcilicet
puramq̄ narratiōis hyſtorice lectio
nis. qua ſimpliciores quiq̄ ac mi
nꝰ capaces ꝑfecte et integre rōnis
de quibꝰ dicit̄ hoīes et iumēta ſal
uabis dn̄e. ſcd̄m ſtatꝰ ac menſure
ſue cōdicionē ad opꝰ tm̄ et laborē
actualis vite robuſtiores reddūtur
Quā ob rē de hijs q̄ Cu. iij.
Q apta explanatiōe ꝓlata
ſūt. nos quoq̄ cōſtanter
poſſumꝰ diffinire. audēterq̄ nrām
ꝓferre ſentētiā Ea vō q̄ meditatio
ni et exercitio nrō ſeruans obrecta
ſcis ſcripturis ſpūs dinꝰ inſeruit.
q̄bꝰ dū ea volēs indicijs et opinio
nibꝰ colligi ita pēdētī debēt cau
teq̄ cōferri. vt ſit eorū aſſertio vel
ꝯfirmatio in diſputātis vel ſuſcipiē
tis arbitrio collocata Nōnūq̄ ei
cū ſup vna re diuerſa ꝓmat̄ ſentē
tia. p̄t vtraq̄ racionabiliſ iudica
ri et ſine detrimento fidei l' fixe vel
medie ſuſcipi. id eſt vt eis nec ple
na credulitas nec abſoluta refuta
tio deputetur Priorīq̄ ſequēs opi
nio derogarē nō debeat. cū neutra
earū fidei inueniat̄ obſiſtere Qua
le eſt illd̄ qd̄ helyas venerit in io
hāne. ⁊ iterū ſit aduētū dn̄i p̄curſſu
rus. et de abhoīnatiōe deſolatiōis
qd̄ ſteterit in loco ſancto. p illud ſi
mulacrū iouis qd̄ in iheroſolimis
in tēplo poſitū legimꝰ. et iterū ſta
re habeat in eccleſia p aduētū an
tixpi. illaq̄ oīa que in euāgelio ſe
quūt̄. q̄ et ipleta an̄ captiuitatem
iheroſolimorū. et in fine mūdi hꝰ
itelligūtur iplēda Et q̄bꝰ neutra
opinio ipugnat aliā. ne ſequētē p̄
ore itellectus euacuet Caplm̄ v.
E t idcirco ꝓpoſita a vobis
q̄ſtio licet nō ſatꝭ videatur
nec frequenter iter hoīes
vētilata. nec apud plimos pateat
⁊ ex hoc ipō apd̄ aliquos ea q̄ ꝓfe
rimꝰ forſitā videātur ābigua. ita
debemꝰ veſtrā tēꝑare ſentētiā. q̄m
fidei trinitatꝭ nichil p̄iudicant. vt
int̄ illa habeant̄ q̄ medie ſūt tenē
da. q̄q̄ nō tali opiōne q̄lis ſuſpiti
onibꝰ tātū et ꝯiecturis colligi ſolet
ſꝫ maīfeſtis ſcripturarū teſtimonijs
H omnio ꝯprobentur Cu vi.
Ut ſit ergo vt deū quidꝙ̄
creaſſe ꝯfiteamur qd̄ ſub
ſtātialit̄ ſit malū. dicēte ſcriptura
Oīa que fecit deꝰ erāt valde bona
Si enī a deo tales iſti creati ſunt
vel ad h̄ facti. vt iſtos malicie gra
dus teneāt. ac ſemp deceptiōibus
⁊ ruinis hoīm vacent. ꝯtra p̄dicte
ſcripture ſentētiā infamabimꝰ deū
velut creatorē atq̄ iuētorē malo
rū ꝙ ſcꝫ peſſimas volūtates ac na
turas ipē ꝯdiderit. ad hoc eas cre
ans vt ſemp in nequicia pmanen
tes. nūq̄ tranſirē poſſint in bone vo
lūtatꝭ affectū Hāc igitur rōnē di
uerſitatꝭ huiꝰ : traditiōe patrū de
ſācrarū ſcripturarū fonte pcepimꝰ.

Caplm̄ · vij ·
ANte cōditionē h9 viſibil
creature ſpūales celeſteſ
ꝟtutes deū fecisse · q̄ ꝑ hᷓpāṕo ꝗ ſci
rent ſe ad tantam beatitudinis
gloriā beneficio creatoris ex nichi
lo fuiſſe ꝓductas · perpetuas ei g̃
ras referētes indeſinent̄ eius lau
dib9 inhererēt nemo fideliū dubi
tat · Nec enī existimare debemus
creationis ꝛ opificij ſui principia
ab h9 mūdi cōſtitutione deū ṗmi
tus inchoaſſe : quaſi in illis anteri
oribus atq; inumerꝭ ſeculis ab oī
prouidētia ꝛ diſpenſatione dīna
fuiſſet otioſus · ac tꝑ nō habēs in
quos bonitatꝭ ſue exerceret benefi
cia · ſolitari9 atq; ab omī munificē
tia alienus fuiſſe credatur · Quod
de illa īmenſa ac ſine ṗncipio ꝛ in
ꝯꝓhenſibili maieſtate ſatis humi
le eſt incōgruūq; ſentire · ipō domi
no de iſtis poteſtatib9 hec dicente
Qn̄do facta ſt̄ ſimul ſidera · lauda
uerūt me voce magna oīs ange
li mei · Qui ergo īterſūt creationi
ſiderum ante iſtud ṗncipiū in quo
factū dicitur celū ꝛ terra creati fu
iſſe manifeſtiſſime cōꝓbātur · quip
pe qui ꝑ iſtis omib9 viſibilib9 cre
aturꝭ quas videbāt ex nichilo ꝓ
ceſſiſſe creatorem voce magna re
ferunt̄ cū ādmiratione laudaſſe An
te iſtud ergo tēporale ṗncipiū qd̄
a moyſe dicit̄ · qd̄q; mūdi h9 ſecū
dū hiſtoriā ṗmo iudaycū ſenſū ſig
nat etatē · ſaluo ſcʒ nr̄o ſenſu quod
nos īterp̄tamur oīm rerū xp̄m eē
principiū in quo omnia crearentur
pat̄ · ſcd̄m illud omīa per ipſū ſcā
ſūt · ꝛ ſine ipō factū eſt nichil · An
te iſtud inꝗ geneſeos tēporale ṗn
cipiū · omēs illas poteſtates celeſ
teſ ꝟtutes deum creaſſe nō dubi
um eſt · Quas aplūs per ordinē
dinumerās · ita deſcribit · Quia in
xp̄o creata ſūt omīa que in celis ſi
ue q̄ in terrꝭ : viſibilia et inuiſibili
a ſiue angeli ſiue archangeli · ſiue
troni ſiue dn̄ationes · ſiue ṗncipa
tus ſiue poteſtates · omīa per ipſū
ꝛ in ipō creata ſūt Caplm̄ viij ·
DE iſtorū numero nōnul
los ṗncipes fuiſſe collap
ſos lamentatio ezechiel
ſiue yſaie manifeſtiſſime docet : in
quibʒ ṗncipē tyri · uel illū luciferū q̄
mane oriebat̄ · flebili planctu cog
noſcim9 lamentari · Et de illo qui
dē ita dn̄s ad ezechiel · Fili hōīs
leua planctū ſup ṗncipē tyri : ꝛ di
ces ei · Hec dicit dn̄s · Tu ſigna
culū ſimilitudinis plen9 ſapienti
a · et perfectus decore : in delicijs
paradiſi dei fuiſti · Omīs lapis ṗ
cioſus operimentū tuū : ſardius · to
pazius · ꝛ iaſpis · criſolitus · ꝛ onix
ꝛ berillus · ſaphirus carbūculus ꝛ
ſmaragdus · Aurū opus decorꝭ tu
i · Foramina tua in die qua cōdit9
es ꝑpata ſūt · Tu cherub extentus
ꝛ ꝓtegens · et poſui te in mōte ſcō
dei · in medio lapidū ignitorʒ Am
bulaſti pfect9 in vijs tuis a die ꝯ
ditionis tue : donec inuenta eſt in
iquitas in te · in multitudine nego

ſtationis tue. Repleta ſunt interi
ora tua iniq̄tate et peccaſti. et eieci
te de mōte dei. et perdidi te. o che
rub ꝓtegens ī medio lapidū igni
tor̄. Eleuatū eſt cor tuū in decore
tuo. ꝑdidiſti ſapiam a decore tuo.
In terra ꝓieci te. ante faciē regū
dedi te. vt cernerēt te. In multitu
dine iniquitatū tuarū ⁊ iniquitate
negotiatiōis tue: polluiſti ſanctifi
cationē tuā. Yſaias quoqȝ de illo
Quomodo cecidiſti de celo lucifer q̄
mane oriebaris? Corruiſti in ter
rā qui vulnerabas gentes: qui di
cebas in corde tuo In celum cōſcē
dam ſup aſtra dei ponā ſoliū meū.
ſedebo in monte teſtamenti in late
ribus aquilonis. aſcendam ſup al
titudinē nubiū. ſimilis ero altiſſiō
Quos tamē nōnullos ex illo bea
tiſſiē ſtationis apice corruiſſe ſcrip
tura cōmemorat: dicens terciā ꝑ
tem ſtellarū draconē illū ſecū pari
ter ꝑtraxiſſe. Vn9 quoqȝ apoſtolo
rū euidenti9 dicit Angelos vero q̄
nō ſeruauerūt ſuū principatū ſȝ de
reliq̄runt ſuū domiciliū: in iudici
um magni diei vinculis eternis
ſub caligine reſeruauit. Illud eciā
q̄d ad nos dicitur. vos aūt ſicut
homines moriemini. et ſicut vn9
de principibus cadetis: quid aliđ
q̄ꝫ multos principes cecidiſſe ſigni
ficat? Quib9 indicijs racio diuerſi
tatis hui9 ita colligit̄: has diffe
rētias ordinū quas inſtar ſanctarū
celeſtiūqȝ virtutū aduerſe poteſta
tes habere dicunt̄. vel ex illius ante
rioris ordinis gradu. in quo vna
queqȝ creata fuerat nunc eciā rete
tare. vel certe de celeſtibus deuolu
tas ad ſimilitudinē illarū virtutū
que ibidem ꝑſeuerant ꝓ nequitie
ſue merito in quo vnaqueqȝ in ma
lū creuit. hos inter ſe gradus et or
dinū vocabula in ꝑte contraria vē
dicaſſe. Caplm nonū

GErman9. Nos hacten9
credebamus cauſam atqȝ
iniciū ruine ſeu ꝑuaricatio
nis dyabolice. qua de angelica ſta
tione deiectus eſt. inuidiā ſpeciali
ter extitiſſe. quādo adā et euā liui
da caliditate decepit Caplm x.

SEren9. Nō eſt iſtud ꝑua
ricatiōis illi9. ſeu deiectio
nis iniciū geneſeos lectio
manifeſtat. q̄ ante illorū deceptio
nē ſerpētini noīs nota credidit cū
murēdū ita dicens Serpens aūt
erat ſapientior. ſiue vt hebraici ex
primūt libri callidior cūctis beſtijs
terre: quas fecit domin9 deus In
telligit̄ ergo q̄d āte illā circūuēti
onē ꝓmi hoīs de angelica diſceſſe
rat ſcitate. ita vt nō ſolū noīs h9
inſigniri mereret̄ infamia. ſed eciā
in nequicie ter giuerſatiōe ceteris
ꝑferretur beſtijs terre Non eni ta
li vocabulo ſcriptura bonū angelū
deſignaſſȝ. nec de illis q̄ in illa bti
tudine ꝑſeuerāt diceret ſerpēs āt
erat ſapientior oībus beſtijs terre
Nā hoc cognomē nō ſolū gabrieli
ꝟ michaeli nullomō poſſȝ aptari ſȝ
ne bono q̄dē cuiq̄ꝫ homini cōueniret

Apertiſſime itaq; et ſerpentꝭ voca
bulum et comparatio beſtiarū non
ſonat angeli dignitatem: ſed pre
uaricatoris infamiam. Deniqꝫ li
uoris ac ſeductionis materia qua
vt hominem deciperet inſtigatus
eſt: de anterioris ruine extitit cau
ſa. qꝫ ſcilicet de limo terre nuperri
me figuratum ad illam eum glori
am cerneret euocandū: vnde cum
eſſet vnus de principib9 ſe memi
neāt corruiſſe. Et idcirco priorem
eius lapſū quo ſuperbiendo corru
erat quo eciam ſerpens meruerat
nūcupari: ſecunda ruina per inuidi
am ſubſecuta eſt. Que inueniens
eum adhuc aliq̄d in ſeſe rectū habē
tem. ita vt eciam cuiuſdā colloquij
atqꝫ cōſilij cū homine poſſit habe
re conſortiū. ſentētia domini vtilit̄
in pma deiectus eſt: vt nō iam ſi
cut ante ſublime aliq̄d intuens ex
celſus incederet. ſ; vt ſolo cohe̅rēs
reperet. ⁊ humiliatus ſup vētrē ter
renis viciorū eſcis et operib9 paſce
retur. occultū deinceps publicans
inimiciā. ac ponens int̄ ipſū ⁊ hoī
nes vtiles inimicitias ſalutareq;
diſcordiā. vt dū cauet̄ tāq̄ hoſtis
noxi9. amicicijs fraudulētꝭ vlteri9
hoī nocē nō poſſit ¶ Caplm. xi.

N quo tn̄ et illud nos papue dēt
inſtruē ut a malꝭ ꝯſilijs declinē9.
qꝫ lꝫ deceptiōis auctor ꝯgrua pena
⁊ ꝯdēpnatioē plectat̄. ne ille q̄dē q̄
ſeducatur ſupplicio careat licet aliq̄
culum leuiore q̄ ille qui auctor de
ceptiōis extiterit. Qd hic expſſū
pleniſſime cernim9. Adā naq; qui
ſeduct9 eſt pmo vt apli verbis elo
quar qui ſeduct9 nō eſt. ſ; ſeducte
acquieſcens: inexiabilem videt̄
acceſſiſſe ꝯſenſū. ſudore vultus ac
labore tm̄mō ꝯdēpnatur. Cui tn̄
illi nō per ſuā ſ; per terre malediciō
oēm ſterilitateq; decernit̄. mulier
vero q̄ h9 rei perſuaſor extitit. mul
tiplicationē gemitus ac laborꝫ at
q; triſticie pmeret̄. perpetuo parit̄
iugo ſubiectiōis addicta. Serpēs
aūt qui pmus incenſor hui9 offen
ſe eſt: phenni maledictioē multa
tur. Quāobrē ſūma ſollicitudīe ⁊
circūſpectione cauendū eſt a cōſili
is prauis. q̄a ſicut auctorē puniūt
ita deceptū nec pcō o faciunt carere
nec pena ¶ Capitulū duodecimū

TAnta vero ſpirituū dēſita
te cōſtipat9 eſt aer iſte q̄
inter celū terraq; diffūdi
tur: in quo nō q̄eti. ocioſiq; puoli
tāt: vt ſatꝭ vtiliter huānis aſpec
tib9 eos puidētia dīna ſubſtraxeit
Aut ei terroē cōcurſ9 eorū l̄ horro
re vultuū. i quos ſe p volūtate ſu
a cū libitū fuerit. trāſformāt atq;
cōuertūt. intolerabili formidīe. ho
mīes ꝯſternarētur. atqꝫ deficerēt.
nequaq̄ valētes. hec carnalib9 o
culis intueri: ⁊ certe neq̄ores coti
die redderēt̄ exēplis eorū iugib9
et imitatioē viciati. Et p hoc inter
hoīes. et imūdas atq; aereas ptā
tes. fieret noxia q̄dā familiaritas.
ac pniciosa ꝯiūctio. q2 hec flagicia
q̄ nūc it̄ hoīes admittūt. l̄ parietū

ſeptis · vel locorum intervallo
et quadam verecundie confuſioē
celantur · Que ſi apta iugiter
viſione cōſpicerentur· ad maio
rē furoris incitarent inſaniam ·
nullo ſcilicet interueniente tem
poris puncto ⁏ quo ab iſtis cele
ribus eas cernerent deſinen
tes ⁏ quippe quas nulla laſſitu
do carnalis· ſeu occupatio fami
liaris rei· ac ſollicitudo cotidiani
victus· quemadmodum nos·
a ceptis intentionib9 · etiam in
uitiſſimos nonnunq̄ ceſſare cō
pellunt

Caplm̄ decimūtertiū

His namqȝ impugnati
ones quibus homines
impetūt· etiam contra
ſemuicem eos affectare certiſſi
mū eſt· Nā diſcordias atqȝ cō
flictus ſuper nonnullis gentib9
ꝑ quadam ſibi nequicie verna
cula familiaritate ſuſceptis· in
defeſſo certamine · ſimiliter ex
ercere non deſinunt Qđ etiam
in viſione danielis· manifeſtiſſi
me legim9 figuratū · āgelo ga
briel ita narrante · Noli time
re daniel ⁏ q̄a ex die primo quo
poſuiſti cor tuum· ad intelligen
dū vt te affligeres in cōſpectu
domini dei tui· exaudita ſūt v̄
ba tua· et ego veni ꝓpter ſermo
nes tuos · Princeps autem reg
ni pſarum· reſtitit michi vigin
ti ⁊ vno diebus · Et ecce mi
chael vnus de principibus pri
mis· venit in adiutorium meum
et ego remanſi ibi iuxta regem
perſarum · Veni autem vt do
cerem te que ventura ſunt popu
lo tuo in nouiſſimis diebus·
Quem principem regni perſa
rum aduerſariam poteſtatem
eſſe que fauebat genti pſarum
inimicam populo dei · minime
dubitandum eſt · Quiqȝ ad
impediendā vtilitatē quam vi
debat per abſolutionem queſtio
nis · pro qua ꝓpheta dominū
exorauerat· ab archangelo mi
niſtrandam· libens ſemetipſum
ne cicius ad danielem ſalutaris
angeli conſolatio perueniret· de
iqȝ populum· cui gabriel archā
gelus preerat· confortaret ob
iecit Qui tamen ait· ne tunc
quidem ob impugnationis illi
us vehementiam ſe ad eum ꝑ
uenire potuiſſe· niſi i adiutoriū
ſibi michael archangelus ad
ueniſſet ⁏ et occurrens principi
regni pſarum · ſeſeqȝ conflictui
eius interſerens et opponens ·
eumqȝ ab impugnatione ipſi9
defendens· ad inſtructionem ꝓ
phete· poſt viceſimum et vnum
diem peruenire feciſſet Et poſt
pauca· Et ait inquit angelus
Nunquid ſcis · quare vene
rim ad te ? Et nunc reuertar
vt prelier· aduerſus principem
pſarū? Cum eni ego egrederer
apparuit princeps grecorū veniēs

Verumtamen annunciabo tibi
quod expreſſum eſt in ſcriptu
ris veritatis. et nemo eſt adiu
tor meus in hijs omnibus. ni
ſi michael princeps veſter. Et
iterum. In tempore illo conſur
get michael princeps magnꝰ
qui ſtat pro filijs populi tui.
Legimus ergo grecorū quoqꝫ
principem. ſimiliter alium nū
cupari. Qui vtiqꝫ fauens gen
ti ſibi ſubdite tam populo iſra
eli. ꝙ nationi perſarum. vide
batur aduerſari. Ex quo liqui
do peruidetur. quod diſcordi
as gencium et conflictus. ac ſi
multates quas inter ſe iſtis in
ſtigantibus gerunt. eciam con
tra ſe aduerſe exerceant poteſ
tates. et illarum vel victoria
gaudeant. vel diminutione cru
cientur. et ob hoc non poſſint
inter ſe eſſe concordes. dum v
nuſquiſꝫ pro hijs quibus pre
eſt. contra alterius gentis pre
ſulem inquieta ſemper emula
tione contendit.

Capitulum decimumquar tum.

Nos ergo preter illas
quas ſuperius expoſui
mus opiniones eciam
idcirco dici principatus vel po
teſtates. euidenti poſſumꝰ rati
one colligere. ꝙ ſcilicet l' diuer
ſis gentibus dominentur ac p̄
ſint. vel certe ꝙ inferiores ſpiri
tus ac demonia. de quibus eci
am euangelia legiones eſſe ꝓ
pria ipſorum confeſſione teſtan
tur ſuos exerceant principatꝰ
Non enim dominationes dici
poſſunt. niſi habeant in quos
dominationis ſue ditionē exer
ceant. nec poteſtates á principa
tus vocari queunt. niſi fuerint
ſuper quos ſibi vendicēt princi
patus. Quod eciam in euange
lio deſignari a blaſphemātibꝰ
phariſeis manifeſtiſſime reperi
mus. In beelzebub principe de
moniorum hic eicit demones.
Nam et rectores tenebrarū le
gimus appellari. et alias mūdi
principem huius nuncupari.
Quos tamen gradus beatus
apoſtolus in futurū cum omnia
fuerint xpriſto ſubiecta. aſſerit
euacuandos. Cū tradiderit in
quiens regnū deo et patri. cum
euacuauerit omnē principatū et
poteſtatem et dominationem.
Quod vtiqꝫ non aliter fit. niſi
fuerint de ipſorum ditione ſub
lati. ſupra quos in hoc ſeculo
poteſtates ſeu dominationes
vel principatus adminiſtrare
noſcuntur.

Capitulum decimumquin tum.

Nam quia bone parti e
adem ordinum vocabu
la non ſine racioē cauſa
ve ſint indita et officiorum ſeu

dignitatum ſint nomina· nulli dubium eſt· Et enim de officio nunciandi angelos id eſt nuncios manifeſtum eſt appellari· ⁊ archangelos eo q ipſis angelis preſint nominis ipſius proprietas docet Dominationes etiam: ab eo q quibuſdam dominentur· Principatus quoq; q habeant quorum ſint principes· ⁊ ſedes q ita ſcilicet deo coherant ⁊ domeſtice ac familiares ei ſint: vt in ipſis velut quadam ſede diuina maieſtas peculiarius requieſcat: ⁊ quodammodo in eis firmius redinetur·

Capitulum decimūſextum

Legi autem īmundos ſpiritus a nequioribꝰ poteſtatibus eiſq; eſſe ſubiectos· preter illa ſcripturarum teſtimonia que in euangelijs quoq; calūpniantibus phariſeis domini legimus reſponſione deſcripta· ſi ego in beelzebub principe demoniorum eicio demones· etiam perſpicue viſiones et experimenta ſanctorū multa nos edocent· Nam cum vnus e fratribꝰ noſtris in hac ſolitudine iter ageret: et adueſperaſcente iam die antrum qddam repperiens ibidem ſubſtitit veſpertinam volēs in eo ſinaxim celebrare Vbi dū pſalmos ex more decantat: tempus media noctis exceſſit· Cumq; finita ſolempnitate refecturus laſſum corpuſculum reſediſſet· repente cepit catervas demonū vndiq; cōfluentium innumerabiles intueri: que infinita conſtipatione atq; ordine longiſſimo procedentes alie preibant principem ſuum· alie ſequebantur· Qui tandem aliquando et magnitudine procerior cunctis et aſpectu terribilior aduenit: ac poſito ſolio cum in tribunali quodā ſublimiſſimo cōſediſſet vniuſcuiuſq; actꝰ diligenti cepit examinatione diſcutere illoſq; qui necdum ſe circūuenire emulos ſuos potuiſſe dicebant· velut inertes ignauoſq; a cōſpectu ſuo cum nota et iniuria iubebat expelli: ſpacia temporis tāti ⁊ opus inaniter expenſum exprobrans cum frenitu furoris· illos vero qui ſe nunciabant conſignatos ſibimet decepiſſe ſūmis laudibus cum exultatione et fauore cunctorum vt fortiſſimos bellatores ad exemplum cunctorum glorioſiſſimū coram omnibus emittebat In quorum numero cum quidam nequiſſimus ſpiritus· vtpote quendam triumphum ſublimiſſimum delaturus letior adueniſſet· nomen monachi optime cogniti deſignauit: aſſerēs

Aſſetens poſt quindecī annos
quibus eum iugiter obſediſſet
tandem aliquando ſe preualu
iſſe: vt eum eadē ipſa nocte ru
ina fornicationis eliderer. Nā
cum quādā ſacra puella non ſo
lum impuliſſʒ vt ſtupri crimen
incurreret: ſed eciam perſuaſiſſʒ
vt eam ſibi iure perpetuo ꝯiugij
retentaret. Super cuius relati
one cum immane cunctoꝝ gau
dium fuiſſet exortum: ſummus
a principe tenebrarū laudibus
eleuatus magniſq; preconijs
coronatus abceſſit. Aurora ita
q; ſuperueniēte cum omnis ab
oculis euanuiſſet demonū mul
titudo. dubitans frater de aſſer
tione ſpiritus immūdi. magiſ
q; id ratus q inolita conſuetu
dinis ſue fallacia ſibi voluiſſet
illudere. et innocenti fratri inu
rere crimen inceſti. memor euā
gelice ſententie q in veritate nō
ſtetit quia non eſt veritas in eo
cum loquitur mendatiū de ꝓp̄
is loquitur. quia mendax eſt ⁊
pater eius: peluſiū petit vbi il
lum quem ſpiritus immundus
aſſeruit eſſe deiectum nouerat
commorari. Erat ſiquidem illi
notiſſimus frater. Quem cum
requiſiſſʒ. repperit q eadem noc
te qua teterrimus ille demon
ruinam eius cohorti vel princi
pi nunciarat monaſterio priſti
no derelicto vicum petiſſet: et
cum deſignata puella fuiſſʒ lap
ſu miſerabili deuolutus.

Caplm decimūſeptimū.

Nam q vniuicuiq; noſtrū
duo coherēat angeli id
eſt bonus ac malus:
ſcriptura teſtatur. Et de bonis
quidem ſaluator. Ne contemp
natis inquiens vnum ex puſil
lis iſtis. Dico enim vobis: q
angeli eorum in cel ſemper vi
dent faciem patris mei qui in ce
eſt. Illud quoq;. Immittet an
gelus domini in circuitu timen
tiū: et eripiet eos. Necnon eci
am quod in actibꝫ apoſtolorum
de petro dicitur: quia angelus
eius eſt. De vtriſq; vero liber
paſtoris pleniſſime docet. Si
autem conſideremus et illū qui
beatum iob expetijt: apertiſſi
me inſtruimur illum fuiſſe qui
ſemper inſidiatus ei nunq̄ eū
ad peccatum potuerit incitare.
Et idcirco a domino poteſtatē
popoſciſſe. velut qui non virtu
te illius ſed domini defenſione
qui illum ſemper ꝓtexerat vin
ceretur. De iuda quoq; dicitur.
Et dyabolus ſtet a dextris eius.

Caplm decimūoctauū.

De differentia ſane de
monū eciam per illos
duos philoſophos qui
quondā magicis artibus vel in
ertiam eorū vel fortitudinem
ſeuamq; nequiciam fuerant fre
quenter experti: multū cogniti
onis accipimus. Hij namq;

deſpicientes beatum anthoniū
velut imperitum ac ſine litteris
virum volenteſq; eum ſi nichil
amplius ledere potuiſſent · ſal
tem de cella ſua magicis preſti
gijs et circumuentione demo
num proturbare· ſpiritus ei ne
quiſſimos immiſerunt; ad im
pugnationem hanc morſu liuo
ris adducti · eo ꝙ maxime ho
minum turbe ad eum velut fa
mulum dei cotidie conuenirent
Cumq; illo nunc quidem im
primēte pectori ſuo frontiq; ſig
naculum crucis·nunc vero ora
cioni ſuppliciter incubante· ne ap
proximare quidem diriſſimi de
mones eidem prorſus auderēt
atq; ad eos qui illos direxerāt
abſq; vllo reuerterentur effectu
et alios illi in nequiciam vehe
mentiores rurſus immitterent
iidemq; ipſis incaſſum ſuas
nequiſſimas expendentibus ne
quicias expedientibus vires at
q; inaniter redeuntib9 potentio
res nichilominus aduerſus mi
litem xp̄i victorem iterum deſti
nati nichil penitus preualerent
eo profecerunt tales tātęq; eo
rum inſidie tanta magica arte
queſite · vt per hec euidentiſſi
me comprobarent magnam ꝓ
feſſioni criſtianorum ineſſe vir
tutem· quibus ille tam ſeue et
tam potentes vmbre quas eſti
mabant ſolem lunamq; ſi ad e
as directe fuiſſent obducere po
tuiſſe· hunc non ſolum nichil le
dere· ſed ne ad punctum quidē
de monaſterio ſuo potuerint ꝓ
turbare

Capitulum decimūnonū

Cumq; ꝓ hac āmiratio
ne confeſtim venientes
ad abbatem anthoniū
impugnationum ſuarum mag
nitudinem et cauſas atq; īſidi
as patefeciſſent liuoris occulti
criſtianos ſe fieri ꝓtinus popo
ſcerūt Requiſito autem ab illis
pro dicte impugnationis die;
aſſeruit ſe amariſſimis cogita
tionum ſtimulis tunc fuiſſe pul
ſatum · Quo experimento ſen
tentiam noſtram quam heſter
no die in collatione protulim9
ꝓbauit ac diffiniuit beatus an
thonius· nullatenus demones
poſſe mētem cuiuſq; vel corp9
īuadere· nec habere facultatem
in cuiuſlibet animā penitus ir
ruendi; niſi eam primo deſtitu
erint omnibus cogitationibus
ſanctis · ac ſpiritali contempla
tione vacuam nudamq; reddide
rint Dicendum tamen duob9
modis ſpiritus īmundos homi
nibus obedire· Aut enim ſancti
tate fidelium diuina gracia aut
virtute ſubduntur; aut ſacrifi
cijs impiorum ſeu quibuſdam
carminibus deliniti · velut fa
miliaribus adulantur· Qua o
pinione phariſei quoq; de xp̄o

arbitrati ſunt dominum redē
torem hac arte demonijs impe
raſſe dicentes. In beelzebub
principe demonioꝝ hic eiciat de
mones: ſcd̄m illam ſcilicet con
ſuetudinem qua norant ſuos
magos vel maleficos per inuo
cationem nominis illius ac ri
tum ſacrificiorū quo eum delec
ri et gaudere cognoſcunt. velut
domeſticos eius habere etiam
in demones ei ſubditos poteſ
tatem

Caplm̄ vigeſimū.

Germanus. Quia ge
neſcos lectio paulo an
te in medium dei diſpē
ſatione prolata eſt. que nos o
portune commonuit. ut quod
ſemper diſcere cupiebam9 nūc
poſſimus congrue ſciſcitari. q̄d
etiam de illis apoſtatis ange
lis ſentiendum ſit optam9 ag
noſcere: qui ſe cum filiabus ho
minum miſcuiſſe dicuntur: v
trum hoc poſſit ſpiritali nature
ſcd̄m litteram conuenire. Illd̄
quoqꝫ euangelij teſtimonium
quod de dyabolo paulo ante
dixiſti quia mendax eſt. et pater
eius ſimiliter deſideramus au
dire. qui nam eius pater intelli
gendus ſit

Caplm̄ vigeſimūprimū.

Serenus. Duas queſti
ones non mediocres
parit̄ protuliſtis d̄ qui
bus q̄ntum poſſum. eodem quo
poſuiſtis ordine reſpondebo.
Nullo modo credendum ſpi̇ta
les naturas coire cum feminis
carnaliter poſſe. Qꝫ ſi aliquan
do hoc ſcd̄m litteram fieri potu
iſſet. quomō nunc quoqꝫ idipſū
vel nō raro contingeret: et abſꝫ
ſemine vel coitu viri. aliquos
naſci ſimiliter de mulieribus.
conceptu demonū cerneremus
cum preſertim conſtet eos libi
dinū ſordibus admodū delecta
ri. quas proculdubio per ſemet
ipſos exercere. q̄̃ per homines
mallent. ſi id vllo modo poſſet
impleri: eccleſiaſte quoqꝫ id
ipſum pronunciante. Quid eſt
quod fuit? Ipſū quod eſt. Et
q̄d eſt qd̄ factū eſt? Ipſū qd̄ fi
et Et non eſt omne recens ſub
ſole quod loquatur. et dicat ec
ce hoc nouū eſt. iam fuit in ſecu
lis que fuerant ante nos. Dic
iſta queſtio hui9 ꝓpoſitiōis ab
ſoluitur. Poſt necem abel iuſti.
ne a fr̄icida et ipio omne hōinū
genus exordium ſumeret in lo
cum fratris extincti naſcit̄ ſeth.
qui non ſolum poſteritati. ſed e
ciam fraterne iuſticie ſuccederet
et pietati. Cuius progenies
patris ſecuta iuſticiam a ſocieta
te ⁊ coniunctione cognationis
illi9. que ex cayn ſacrilego deſ
cēdebat ſemper diuiſa permāſit
Dicit etiā genealogie diſcreti
o manifeſte ita declarat dicens
Adam genuit ſeth. ſeth genuit

enos. enos genuit caina. cai
nan aūt genuit malelehel. ma
lelehel autē genuit iaret. iaret
genuit enoc. enoc genuit matu
ſalā. matuſalā genuit lamech.
lamech genuit noe. Item ge
nealogia cain. ita diuiſa ſcri
bitur. Cain genuit enoc. enoc
genuit cainan. cainan genuit
malalehel. malalehel genuit
matuſalam. matuſalā genuit
lamech. lamech genuit iobel ꝛ
iobal Itaqꝫ illa generatio. que
de ſeth iuſti progenie deſcende
bat. ſue linee iugiter cōnationi
qꝫ ꝑmixta. ī patrū atqꝫ attaui
ſanctitate. lōga etate durauit.
nequoqꝫ ſcilicet. ſacrilegio aut
malicia nequiſſime ꝓlis īfecta.
que in ſemet impietatꝭ germē.
velut attaui traditioē retinebat
inſertū Donec ergo ꝑſeuerauit
īter illos generationis eorū iſ
ta diſcretio. ſemen illud ſeth. vt
pote de optima radice ꝓcedens
ꝓ merito ſanctitatꝭ angeli dei.
ſiue vt diuerſa exemplaria cōti
nent filij dei vocati ſunt Et cō
trario illi ꝓpter īpietatē vel ſuā
vel patrū ſuorū et opa terrena.
filij hoīm nūcupātur. Cū ergo
eſſet inter ipōs vſqꝫ ad tps illd
hec vtilis ſanctaqꝫ diuiſio. vidē
tes poſt hec filij ſeth. q̄ dei filij
erant filias eorū qui de cain ꝓ
genie naſcebātur deſiderio pul
chritudinis earum ſuccenſi. ac
ceperunt ſibimet vxores. que vi
tis ſuis parentum ſuorū nequi
cias īfundētes ab illa eos inge
nita ſanctitate ac ſimplicitate
paterna ꝓtinus corruperūt Ad
quos ſatis congrue directum ē
illud eloquiū. Ego dixi dij eſ
tis. et filij excelſi omnes. Vos
autem ſicut homines moriemi
ni; et ſicut vnus de principibꝰ
cadetꝭ. Quiqꝫ ab illa vera phi
ſice philoſophie diſciplina. tra
dita ſibi a maioribus excēderūt
quā primꝰ homo ille qui vniuer
ſarum naturarum inſtitutionē
e veſtigio ſubſecutus eſt. potuit
euidenter attingere ſuiſqꝫ poſte
ris. certa racione tranſmittere.
quippe qui mundi ipſius infan
ciam adhuc teneram ꝛ quodā
modo palpitantem rudemqꝫ cō
ſpexerat. et in quem tanta fuit
non ſolum ſapientie plenitudo.
ſed eciam gracia prophecie. di
uina illa inſufflatione tranſfu
ſa. vt vniuerſis animantibus
nomina rudis adhuc mūdi hu
ius habitator imponeret. ac
non ſolum omne genus beſtia
rum atqꝫ ſerpentium. furores
viruſqꝫ diſcerneret. ſed eciam
virtutes herbarum ꝛ arborum
lapidumqꝫ naturas ac tempo
rum necdum expertorum viciſ
ſitudines particeret. ita vt po
tuerit efficaciter dicere. Domi
nus dedit in eorū q̄ ſūt ſcientiā
verā vt ſciā diſpoſitioēs orbis
terrarū et virtutes elementorū

inicīū et conſūmationem ⁊ me
dietatem temporum· viciſſitudi
nes immutationū et diuiſioēs
temporum· annorum curſus ⁊
ſtellarum diſpoſitiones · natu
ras animaliū · et iras beſtiarū
et vim ſpirituū· et cogitationes
hominū· et differentias arborū
et virtutem radicū· et quecūqꝫ
ſunt abſcondita· et in promptu
cognoui · Hanc ergo ſcientiā
omniū naturarū· ſucceſſione ge
nerationū ſemen ſeth· paterna
traditione ſuſcipiens· donec di
uiſum a ſacrilega ꝓpagine per
durauit queādmodū ſancte per
ſeuerat ita etiam ad dei cultū
vel ad vtilitatem vite ꝯmunis
exercuit · Cum vero impie ge
nerationi fuiſſet admixtū · ad
res ꝓphanas ac noxias que pie
didicerat· īſtinctu qꝫ demonū di
uertit· curioſaſqꝫ ex ea malefici
orum artes atqꝫ preſtigia· ac
magicas ſuperſtitiones audac
ter inſtituit· docens poſteros ſu
os vt ſacro illo cultu diuini no
minis derelicto vel elementa
hec vel ignem vel aereos demo
nes venerarentur et colerent·
Hec igitur quā diximus curioſa
rum rerū notitia quomō in dilu
uio non perierit · ac ſuperueni
entibus ſeculis innotuerit · li
cet hoc minime abſolutio ꝓpoſi
te queſtionis expoſcat· tamen
quia nos huius expoſitionis oc
caſio ammonuit· perſtringendū
breuiter puto · Quantum itaqꝫ
antique traditiōes ferunt: cham
filius noe· qui ſuperſtitionibus
iſtis· tam ſacrilegis ac ꝓphanis
erat artibus inſtitutus · ſciens
nullum ſe poſſe ſuper hijs me
morialem librū in archa pror
ſus inferre · in quā erat vna cū
patre iuſto ac ſanctis fratribus
ingreſſurus · ſceleſtas artes ac
profana commenta· diuerſorꝫ
metallorū laminis· q̄ ſcilicet a
quarum corrumpi inundatione
non poſſint · ⁊ duriſſimis lapi
dibus inſculpſit · Que peracto
diluuio· eadē qua celauerat curi
oſitate perquirens ſacrilegi per
petue nequitie ſeminariū trāſ
miſit in poſteros· Hac itaqꝫ ra
tione illa vulgi opinio qua cre
dunt angelos vel maleficia· vel
diuerſas artes hominibus tra
didiſſe· in veritate completa eſt
De illis ergo queādmodū dix
imus filijs ſeth· filiabuſqꝫ cham
nequiores filij procreati ſunt·
qui fuerunt robuſtiſſimi venato
res et violentiſſimi ac truculen
tiſſimi viri· qui pro enormitate
corporum vel crudelitatis atqꝫ
malitie gigantes nūcupati ſūt

Caplm vigeſimūſcdm·

Hij namqꝫ finitimos de
populari · ac rapinas
inter homines primi ex
ercere ceperunt: preda potius
exigentes vitā ſuam q̄ ſudore
operis ac labore contenti · Et

quecrū vſ₃ eo ſcelera ſupcreue
rāt vt expiari mūdus alias ni
ſi diluuij īundatione nō poſſet
Ita ergo filijs ſeth libidinis
inſtigatione trāſgreſſus · illud
mādatū qđ ab exordio mundi
hui9 naturali inſtinctu diutiſſi
me fuerat cuſtoditū neceſſe fu
it p litterā legis poſtea repara
ri Filiā tuā nō dabis filio eius
vxorē: nec de filiab9 eoꝝ acci
pies filio tuo · quia ſeducēt cor
da veſtra · vt diſcedatis a deo
veſtro · ⁊ ſequami deos eoꝝ ac
ſeruiatis eis ·

Capitulum xxij ·

Germanus Merito po
tuiſſet illis ex hac p̄
ſūptione ꝯiugij crimē
trāſgreſſiōis aſſcribi: ſi data fu
iſſet illis iſta p̄ceptio · At cū ſe
ſiūctiōis iſti9 obſeruātia necdū
aliqua fuiſſet cōſtitutiōe p̄fixa
queādmodū illis pmixtio ge
neris ad noxā debuit īputari
q̄ nullo fuerat indicta mādato:
Lex enim nō preterita ſolet cri
mina ſed futura dampnare

Capitulum xxiij ·

Eternus Deus hoīem
creās oēm naturalit̄
ei ſcientiā legis inſeru
it Que ſi fuiſſet ab hoīe ſcđm
ꝯpoſitū dn̄i vt acceperat cuſto
dita · nō vtiq₃ neceſſariū fuiſſet
aliā mandari: quā litteris pro
ſca pmulgauit Erat eni ſup
fluū extrinſecus offerri remedi
ū · qđ adhuc intrīſecus vigebat
inſertum Sed quia hec vt dix
imus penitus corrupta iam fu
erat libertate vſuq₃ peccandi ·
velut huius execuꝰtor ac vindex
et vt ipſis ſcripture verbis elo
quar · adiutrix poſita eſt moyſa
ice leg̃ ſeuera diſtrictio: vt vel
metu pene preſentis non peni
tus bonū ſcientie naturalis ex
tinguerent · ſecundum ꝓphete
ſententiam dicentis · Legem de
dit in adiutorium · Que etiam
ſecundum apoſtolū pedagogus
velut paruulis data fuiſſe deſcri
bitur · erudiens ſcilicet eos ac
q₃ cuſtodiēs · ne ab illa diſcipli
na in qua naturaliter fuerāt in
ſtituti · quadam obliuione diſce
derent Nā quia ſit homini om
nis ſcientia legis ab inicio cre
atiōis infuſa hinc manifeſte ꝓ
batur · qđ mandata legis abſ₃
littere lectione ante legem im
mo ante diluuium omnes ſanc
tos obſeruaſſe cognoſcimus ·
Queādmodum enim ſcire po
tuit abel necdum lege mandan
te · qđ de primicijs ouium ſua
rum et de adipe ipſorum ſacrifi
cium deo deberet offerre: niſi
per inſitam ſibi legem naturali
ter fuiſſet edoctus: queādmo
dum noe quod mundum vel
quod immūdum eſſet animal
diſcreuiſſet mundum hec legali

diſtinguente mandato: niſi ſci
entia naturali fuiſſꝫ inſtructus.
Unde enoch didicit ambulare
cum deo: nullam legis illumi
nationem ab aliquo conſecutꝰ
Ubi ſem et iafeth legerant tur
pitudinem patris tui non reue
labis: vt incedentes retrorſum
patris vereundiam velarent.
Unde monitus abraham ſpo
lijs hoſtiũ que ſibi offerebantꝰ
ne retributionem laboris ſui ꝯ
ſequeretur abſtinuit: vel deci
mas ſacerdoti melchiſedech.
que moyſaica lege precipiũtur
exſoluit. Unde ipſe abraham.
unde loth tranſeuntibus. ac pe
regrinis humanitatis iura. et
ablutionem pedum. necdum
euangelico choruſcante manda
to ſuppliciter obtulerunt. Unũ
iob tantam deuotionem fidei.
tantam caſtimonie puritatem.
tantam humilitatꝭ. manſuetu
dinis. miſericordie. humanita
tꝭ ſcientiã conſecutus eſt. q̃ tum
nunc ne ab illis quidem qui e
uangelia memoriter tenent vi
demus impleri Quem ſanctorꝫ
legimus ante legem. vllum le
gis non obſeruaſſe mandatum?
Quis non cuſtodiuit illorũ. au
di iſrael dominus deus tuus.
deus vnus ẽ? Quis non illorũ
impleuit. non facies tibi ſculp
tile. neqꝫ vllam ſimilitudinem
eorũ que in celo ſunt. ſiue que
in terra. vel eorũ que ſunt in a

quis ſub terra? Quis eorũ non
obſeruauit. honora patrem tu
um. et matrem tuam. vel illa q̃
in decalogo ſubſequuntur. non
occides. non adulterabis. non
facies furtum. non falſum teſti
moniũ dices. non concupiſces
vxorẽ proximi tui: aliaqꝫ hijs
multo maiora quibꝰ non ſolũ
legis. ſed etiam euangelij pre
uenire mandata?

Caplm̃ vigeſimũquartũ.

Ita ergo intelligimꝰ
ab inicio deum omnia
creaſſe perfecta. nec fu
iſſe quod ordinationi eius prin
cipali velut improuide et imper
fecte neceſſe eſſet abiũgi ſi in il
lo ſtatu ac diſpoſitione qua ab
ipſo creata ſunt vniuerſa man
ſiſſent Et idcirco in eos qui an
te legem ymmo qui ante dilu
uium peccauerunt. iuſto iudicio
animaduertiſſe deum ꝓbamꝰ
qui trãgreſſi naturalem legem
ſine vlla meruerũt excuſatione
puniri. Nec illorũ incidimus
blaſphemiam calumpniamqꝫ
qui ignorantes hanc rationem
derogant deo veterꝭ teſtamen
ti ac detrahentes noſtre fidei
ſubſannanteſꝫ reſpondent. Cur
ergo placuit deo veſtro ut poſt
tot annorũ milia legem volue
rit ꝓmulgare? tanta ſecula paſ
ſꝰ ſine lege tranſiẽ? Cur ſi meli
us poſtea aliquid adinuenit ap
paret eum in ꝓmordia mundi

inferiora vel deteriora ſapuiſſe.
et poſt hec velut experimentis e
doctum cepiſſe rectiora proſpice
re. ac principales ordinationes
ſuas in melius emendare. Qđ
imenſe ſapientie dei penitus cō
uenire non poterit. nec ſine in
genti blaſphemia hec de ipſo
ab heretica inſania proferuntur
dicente eccleſiaſte. Cognoui
quoniam omnia que fecit deus
ab inicio. ipſa erunt ineternum
Super illa non eſt qđ addatur
ab illis non eſt qđ auferatur.
Et idcirco iuſtis lex non eſt
poſita: iniuſtis autem et nō ſub
ditis. impijs et peccatoribus
ſceleratis et cōtaminatis. Illi
namqꝫ habentes naturalis ac
inſite legis integram diſcipli
nam nequaꝗ̄ lege ac extrinſe
cus adhibita litteriſꝫ deſcripta
queqꝫ ī adiutorium illi natura
li data eſt indigebant Ex qb9
apertiſſime racione colligitur.
nec legem iſtam preſcriptam
litteris dari ab inicio debuiſſe.
erat enim hoc ſuperfluum fieri
ſtante adhuc naturali lege. nec
ad integrum violata. nec euan
gelicam perfectionē tradi potu
iſſe ante legis cuſtodiā Non e
nim poterāt audire. qui te pcuſ
ſerit in dexterā maxillam prebe
ri et alteram. qui contenti non
erant talionis equalitate. iniu
rias vindicare proprias. ſed le
tales calces ac telorum vulne

ra pro alapa leuiſſima repende
bant: et ꝓ vno dente percutiē
tium aīas expetebant. Sed
nec dici illis poterat diligite in
imicos veſtros. in quib9 mag
nus fructus et vtilitas duceba
tur vt amicos ſuos diligerent
declinarent vero ab inimicis et
ſolo ab eis odio diſſiderēt nec
opprimere illos et interficere
feſtinarent

Capitulū viceſimūquintū.

Illud vero qđ vos de dy
abolo mouerat ꝙa men
dax eſt et pater eius. ꝗ
videlicet tam ipſe ꝗ̄ pater ei9
mēdax pronūciari videatur a
domino: ſatis abſurdū eſt hoc
vel leuiter ſuſpicari vel opina
ri Vt enim paulo ante diximꝰ
ſpūs ſpūm non generat: ſicut
nec aīam quidē poteſt aīa pro
creare. licet ꝯcretionē carnis ñ
dubitemus huāno ſemine coa
leſcē ita de vtraqꝫ ſbſtācia id ē
carnis et anime q̄ cui aſſcribat
auctori aplō manifeſtius diſtin
guēte didicim9. Deinde pr̄es
q̄dē carnis nr̄e habuimus eru
ditores: et reuerebamur eos
Nō multo magis ſubiacemur
patri ſpirituum et viuemus
quid hac diuiſione clarius po
tuit diffinire vt carnis quidem
noſtre pr̄es homines pronunci
aret. animarū vero deum ſolū
eſſe patrem cōſtanter exprimēt.

qn̄q̄ꝫ et in ipſa corporis huius
concretione miniſteriū tantum
modo ſit hominibus ad ſcriben
dū. ſumma vero condicionis de
o omniū creatori dicente dauid
Manꝰ tue fecerunt me et plaſ
mauerūt me. Et beatꝰ iob. Nō
ne īq̄t ſicut lac mulſiſti me. coa
gulaſti me vt caſeum. oſſibus
et neruis inſeruiſti me. Et do
minus ad iheremiam. Priuſꝗ̄
te formarem in vtero noui te.
Ecleſiaſtes vero vtriuſqȝ ſub
ſtantie naturam atqȝ originem
examinatione ortus atqȝ inicij
ex quo videlicet vnaqueqȝ pro
ceſſit: et conſiderationem finis
ad quem vnaqueqȝ contendit.
ſatis euidenter ac ꝓprie colli
gens. pariter de huiꝰ corporis
atqȝ anime ſeparatione diſcep
tans ita diſſeruit. Priuſꝗ̄ con
uertatur puluis in terram ſicut
fuit: et ſpiritus reuertatur ad
deum qui dedit eum. Quid a
pertius dicere potuit. ꝗ̄ vt ma
teriam carnis quam puluerem
nominauit. quia de hominis ſe
mine ſumeret exordium. eiuſqȝ
videretur miniſterio ſeminari.
velut e terra ſumptam. iterum
reuerti pronunciaret ad terram
ſpiritum vero qui non per com
mixtionem ſexus vtriuſqȝ gene
ratur. ſed peculiarit̄ ſibi a deo
ſolo tribuitur ad auctorem ſuū
redire ſignaret: quod etiam per
illam dei inſufflationem qua a

dam primitꝰ animauit euiden
ter exprimitur. Itaqȝ hijs teſti
monijs manifeſte colligimus
patrem ſpirituum dici neminē
poſſe niſi deum ſolum qui eos
ex nichilo cum voluerit facit:
homines vero carnis noſtre pa
tres tantūmodo nominari. Igi
tur et dyabolꝰ ſcd̄m hec ꝗ vel
ſpiritus vel angelus bonus cre
atus eſt patrem neminem niſi
deum conditorem ſuum habet
qui cum ſuperbia fuiſſet elatus
et dixiſſet in corde ſuo aſcendā
ſuper altitudinem nubium. ero
ſimilis altiſſimo. factꝰ eſt men
dax et in veritate non ſtetit. ſed
de ꝓprio nequicie theſauro mē
daciū proferens nō ſolum men
dax. ſed etiam ipſius mendacij
factus eſt pater. quo deitatem
homini repromittens. ac dicēs
eritis ſicut dij. in veritate non
ſtetit. ſed ab inicio factus eſt ho
micida. vel adam in conditioēm
mortalitatis inducens. vl̄ abel
inſtigatione ſua per manū fra
tris interimens. Sed iam diſ
putationem noſtram duarum
ferme noctiū lucubratione con
fectam. ſubſequens aurora con
cludit. ac de profūdiſſimo q̄ſti
onū pelago ambam collatioīs
huius ad tutiſſimū ſilentij por
tum compendiū noſtre ruſticita
tis adtraxit. In quo quidem ꝓ
fundo quanto nos interiꝰ diui
ni ſpiritus introduxerit flatus

tanto diffuſior precedens ocu
locum acrem ſemper aperitur i
menſitas. ac ſecundum ſententi
am ſalomonis longe fiet a no
bis magis ꝙ erat et alta pro
funditas quis inueniet eam?
Quā ob rem dominum deprece
mur vt in nobis vel timor eius
vł caritas que neſcit cadere im
mobilis perſeueret. que nos et
ſapientes in omnibus faciat et
a dyaboli telis protegat ſemp̄
illeſos. Hijs etenim cuſtodibus
impoſſibile eſt quēpiam laque
os mortis incurrere. Inter per
fectos autem et imperfectos iſ
ta diſtantia eſt. ꝙ in illis qui
dem fixa et vt ita dixerim ma
turior caritas tenacius perſeue
rans. firmius eos ac facilius fa
cit in ſanctitate durare. in hijs
vero velut infirmius collata ac
facilius refrigeſcens. cito ac ſe
pius eos peccatorum compel
lit laqueis implicari. Quibus
auditis ita nos collationis hu
ius ſermo inflāmauit. vt maio
re mentis ardore abeuntes a
cella ſenis quam ante venien
tes doctrine eius plenitudinem
ſitiremus.

Explicit ſecunda collatio ab
batis ſereni de principatibus

¶ Incipiūt capl'a collationis ab
batis theodori.
¶ Deſcriptio heremi ⁊ inq̄ſitio
de nece ſanctorū .I.
¶ Reſpōſio abbatis theodori ad
ꝓpoſitā queſtionē .ij.
¶ De trib9 q̄ in hoc mūdo ſ̄t id eſt
bonis et malis ⁊ medijs .Iij.
¶ Q̄ꝫ malū nulli inuito ab alio
poſſit inferri .Iiij.
¶ Obiectio queadmodū ipſe de9
dicat̄ creare mala .V.
¶ Reſponſio ſuꝑ interrogationē
ꝓpoſita .Vi.
¶ Interrogatio an reus ſit qui
iuſto intulit mortē cū iuſt9 habeat
de morte mercedē .Vij.
¶ Reſponſio ad p̄cedentē interro
gationē .Viij.
¶ Exēplū iob a dyabolo tēptati.
et domini a iuda traditi. et ꝙ iuſto
tam ꝓſꝑa q̄ꝫ aduerſa ꝓficiāt ad
ſalutē .Ix.
¶ De v̄tute viri ꝑfecti qui ambi
dexter figuralit̄ nūcupat̄ .X.
¶ De duplici genere tēptationū
q̄ triplici mō inferunt̄ .Xi.
¶ Quomodo iuſtus nō cere ſꝫ ad
amantino ſignatorio debeat eſſe
ſimilis .Xij.
¶ Interrogatio ſi poſſit mēs iugi
ter in vna atq̧ in eadē qualitate
durare .Xiij.
¶ Reſpōſio ad interrogātis ꝓpo
ſitionē .Xiiij.
¶ De imutabilitate dei .Xv.
¶ Q̄ꝫ detrimentū ſit diſcedentis
e cella .Xvi.
¶ De mutabilitate eciā ſuꝑnarū
celeſtiūq̧ virtutū .Xvij.
¶ Q̄ꝫ nemo ruina ſubitanea con
labatur .Xviij.

¶ Incipit collatio abbatis theo
dori de nece ſanctorū Caplm̄. I.

IN paleſtine par
tibus iuxta teque
vicū qui amos
ꝓphetā meruit
ꝓcreare. ſolitudo
vaſtiſſima eſt. vſꝫ
ad arabiā ac mare mortuū. Quo
ingreſſa deficiūt flūēta iordanis.
⁊ cineres ſodomoꝝ ampliſſima ex
tenſione porrecti In hac ſūme vite
ac ſanctitatis monachi diutiſſime
cōmorantes. repente ſūt a diſcurrē
tibus ſarracenorū latrūculis inter
empti Quorū corꝑa licet ſciem9
tam a pontificib9 regionis illius.
q̄ꝫ ab vniuerſa plebe arabū. tanta
veneratione p̄repta. ⁊ inter reli
quias martirū condita ; vt innu
meri populi e duobus oppidis cō
currētes. grauiſſimū ſibi certamē
indixerint. et vſq̧ ad gladiorū cō
flictū ꝓ ſancta rapina. ſit eorum
ꝓgreſſa contentio ; dū pia inter ſe
deuotione decertāt. q̄ nam iuſtius
eoꝝ ſepulturā ac r̄liquias poſſide
rent. alijs ſcilicet de vicinia cōmo
rationis ipſoꝝ. alijs de originis
ꝓpinquitate gloriantib9. nos tn̄
vel noſtra vel quorūdā non medio
criter ex hac parte ſcandalizatorū

fratrū offenſione ꝑmoti. inquiren
teſq; cur tanti meriti ac tantarū
virtutū viri. ita ſint a latrunculꝭ
interempti. tantūq; dn̄s paſſus fu
erit. erga ſuos famulos facinus
perpetrari. vt viros cunctis mirabi
les in manus traderet impioꝝ.
meſti ad ſanctū theodorū ſingula
rem in cōuerſatione actuali ꝑrexi
mus virū. Hic nāq; morabat̄ in
cellis qui locus inter nitriam ac
chitim ſitus et a monaſteriis qui
dem nitrie quinq; milibus diſtās.
octoginta miliū ſolitudine ab he
remo ſcithi in qua cōmorabamur
interueniēte diſcernit̄. Cū aūt de
ꝑdictoꝝ viroꝝ nece querimoniā
fudiſſemus. admirātes tantā dei
pacientiam. ꝙ viros ſcilicet illius
meriti taliter interimi ꝑmiſiſſȝ. vt
qui alios quoq; ſue ſanctitatis pō
dere de huiuſmodi liberare tēptati
one debuerant. ne ſeipſos quidem
ꝑripuerint de manibus impioꝝ.
aut cur deus admitti in ſeruos ſu
os tantū facinus conceſſiſſet.
Beatus theodorus r̄ſpondit

Caplm̄ ſecundū

Hec queſtio illoꝝ ſolet ani
mos ꝑmouere. qui parū
fidei vel ſciencie poſſidentes. meri
ta ſanctoꝝ vel premia que non in
ꝑſenti reddunt̄ ſed repoſita ſunt in
futurū arbitrant̄ in huius tēpora
lis vite breuitate reſtitui. Ceterū
nos qui non ſumꝰ in hac vita tm̄
ſperantes in xp̄o. ne ſcd̄m aplm̄.
miſerabiliores ſimus oībꝰ hoībȝ.

qz ſcilicet in hoc mūdo nichil ꝓmiſ
ſionū recipientes. eciā in futuro. caſ
ꝓ hac incredulitate ꝑdeſemꝰ. opi
nioībꝰ eoꝝ nō debemꝰ errare. ne
ignorata vere diffinitioīs ſentētia
titubātes ac trepidi tēptationibꝰ
moueamur cū eiſdē. nos q̊z tradi
tos viderimꝰ vel iniuſticiā ſcilicet
vel incuriā humanarū rerū deo qd̄
dictu quoq; nefas eſt aſſcribētes.
qz ſanctos viros recteq; viuētes in
tēptatione nō ꝓtegat. nec bonis
ea q̄ bona ſt. nec malis mala retri
buat in hac vita. et cū illis dāpna
ri mereamur. q̊s ſophonias ꝓpha
caſtigās Qui dicūt inq̄t in cordi
bus ſuis. nō faciet dn̄s bn̄. ſȝ neq;
faciet male Uel certe cū illis inue
niamur: q̄ huiuſmodi q̄rimoniis
deū blaſphemare dicūt̄. Omnis q̄
facit malū bonꝰ eſt in cōſpcū domi
ni. et tales ei placēt: aut certe vbi
eſt deus iuſticie? Illā quoq; blaſ
phemiā q̄ in ſbſequētibȝ deſcribit̄
ſimilit̄ adiūgentes. Uanus eſt q̄
ſeruit deo. Aut qd̄ emolumentū
nobis qz cuſtodiuimꝰ ꝑcepta eꝰ?
et qz ambulauimꝰ triſtes corā do
mino? Ergo non beatos dicimꝰ
arrogantes. ſiquidē ditati ſūt faci
entes impietatē. et tēptauerūt deū
et ſalui facti ſunt Quāobrē vt hāc
ignorationē. q̄ prauiſſimi huius
erroris radix et cauſa eſt poſſimꝰ
euadere. primū noſſe debemus.
quid vere ſit bonum quid malum.
et ita demum ſuper hiis non fal
ſam vulgi ſed veram ſcripturarū

diffinitionē tenentes minime inſi
delium hominū decipiemur errore

Caplm̄ terciū

Tria ſunt omnia q̄ in hoc
mūdo ſunt: id eſt bonum·
malū·mediū· Debem9 itaq3 noſſe
quid ꝓpe bonū· quid malū· quid
ue ſit mediū: vt noſtra fides vera
ſcientia cōmunita· in cūctis tēpta
tionibus incōcuſſa ꝑduret· Nichil
igitur in rebus dūtaxat humanis
ꝑncipale bonū eſſe credēdū eſt· niſi
virtus animi ſola: q̄ fide ſincera·
nos ad diuina ꝑducens· illi imu
tabili bono facit iugiter inherere·
Et e cōtrario nichil malū eſſe di
cendū eſt· niſi peccatū ſolū: quod
a bono deo nos ſeparans· malo
facit dyabolo copulari Media ſūt
q̄ inter vtrāq3 partē· pro affectu ⁊
arbitrio vtētis diriuari poſſūt: vt
puta diuitie· poteſtas· honor· ro
bur corꝑis· ſanitas· pulchritudo·
vita ipſa vel mors· paupꝑtas· infir
mitas carnis· iniurie· et cetera hijs
ſimilia: que ꝓ qualitate ⁊ affectu
vtētis· l ad bonā poſſūt ꝑte ꝓficē·
vel ad malā Nā ⁊ diuitie ꝓficiūt
frequent ad bonū· ſcd̄m aplm̄· q̄
diuitibus hui9 mūdi p̄cipit vt fa
cile tribuāt: cōmunicēt indigētib9 ⁊
theſaurizent ſibi fūdamentū bonū
in futurū: vt ꝑ has apprehendāt
verā vitā Et ſcd̄m euāgeliū: bone
ſūt illis qui faciūt ſibi amicos de
iniquo māmona· Que rurſū retor
quent ad malū: cū ad recōdendū
tantūmodo l ad luxuriā congerūt:

et non ad vſus indigentiū diſpen
ſant· Poteſtas q̄3 ⁊ honor· corpo
riſq3 robur ac ſanitas· q̄ ſint me
dia et vtrobiq3 cōuenientia: ecā
ex hoc ſcale cōprobat: qd̄ multi
ſanctorū in veteri teſtamēto potiti
hijs oībus· ⁊ in ſūmis diuitijs· ⁊
culmine dignitatū· ac fortitudine
corꝑis conſtituti· deo q̄3 acceptiſſi
mi fuiſſe noſcunt: et e diuerſo· q̄
hijs male vſi ſunt· et ea ad miniſ
teriū ſue nequicie detorſerūt· non
imerito vel puniti ſūt vel extincti·
Quod frequēt regnorū liber indi
cat factū De ipā ecā vita ac mor
te q2 medie ſint· vel ſancti iohānis
vel iude natiuitas ꝓteſtat Unius
nāq3 in tm̄ ſublimat vita ꝓfuit· vt
alijs q̄3 gaudiū ortus eius cōtu
liſſe dicat: ſcd̄m illd· Et multi ſu
per eius natiuitate gaudebunt·
De alteri9 vero dicitur vita Bonū
erat ei ſi natus nō fuiſſ; homo ille
De morte ecīam iohānis ōniūq3
ſanctorū dicit· Precioſa in cōſpectu
domini mors ſanctorū e9 De iuda
autē ac ſimiliū Mors peccatorum
peſſima· Infirmitas ecā carnis
interdū q̄ ſit cōmoda· lazari illius
pauꝑis vlceroſi btitudo demōſtrat
Cui9 cū nulla alia vtutū merita
ſcriptura cōmemoret: ꝓ h̄ ſolo q̄
egeſtatē et infirmitatē corꝑis paciē
tiſſime tolerauit: ſin9 abrahe poſ
ſidere beatiſſima ſorte ꝓmeruit·
Egeſtas quoq3 ac ꝑſecutiones ⁊
iniurie· que mala eſſe toti9 vulgi
opinione cenſent: q̄ ſint vtiles ac

neceſſarie. eā ex hoc liquido com
probatur. ꝙ ſancti viri non ſolum
eas nūꝗ̄ vitare voluerūt. veruēciā
virtute ſūma appetentes. vel forti
ter tolerantes. cūcta dei effecti. e
terne vite ſunt ſtipendia conſecuti.
beato apoſtolo ꝯcinente Propter
quod placeo michi in infirmitati
bus. in ꝯtumelijs. in neceſſitatibꝫ.
in ꝑſecutionib9. in āguſtijs ꝓ xp̄o
Cū enim infirmor. tūc potens ſuꝫ
qꝛ virtus in infirmitate perficiꝫ.
Et idcirco illi qui ſūmis ſeculi h9
diuitijs ⁊ honoribus ac poteſtati
bus extolluntꝫ. non ex hijs princi
pale bonū optinuiſſe credendi ſūt
quod in ſolis eſſe v̓tutibus defini
tur. ſed mediū quiddā. qꝛ ſicut iuſ
tis recte ac neceſſarie v̓tutibus vti
lia h̄ eē reperiuntꝫ ⁊ cōmoda. occaſi
onē namqꝫ operis boni fructuſqꝫ i
illius vite eternitate parturiunt.
ita illis qui male opibus abutūtꝫ
inutiles ſūt atqꝫ incōmode. ⁊ occa
ſionē peccati mortiſqꝫ ꝯdannant.

Caplm̄ quartū

Has itaqꝫ diuiſiōes fixas
atqꝫ imobiles retinētes.
ſcienteſqꝫ nichil eſſe bonū niſi vir
tutē bonā. que ex timore dei ac di
lectione deſcendit. nec malū q̄d ꝗ̄
eſſe niſi peccatū ſolū ⁊ ſeparationē
a deo. diligenter nūc diſcutiam9
vtrū deus vnꝗ̄ ſanctis ſuis. aut ꝑ
ſe. aut per aliū quēpiam. inferri ꝑ
miſerit malū. qd̓ ſine dubio nuſꝗ̄
omnino reperies Nec enim potuit
aliquādo cuiꝗ̄ nolenti ac reſiſtenti
malū peccati alter inferre; niſi illi
ſoli qui illd̓ in ſeſe cordis ignauia
⁊ corrupta volūtate ſuſcepit. De
niqꝫ cū beato iob dyabol9 adhibi
tis vniuerſe nequicie machinis.
malū hoc peccati voluiſſꝫ inferre.
ac non ſolū cūctis eū facultatibus
expoliaſſet. verūeciam poſt illū de
morte ſeptem filiorū tam atrocem
tāqꝫ inſperatū orbitatis dolorem.
vulnere eciā peſſimo. a capitis ver
tice vſqꝫ ad plantā pedū. ⁊ intole
randis cruciatib9 ꝯtriuiſſꝫ. nequa
ꝗ̄ ei peccati maculā quiuit inflig̃
Quia in cunctis immobilis perſe
uerās; nullū blaſphemie accōmo
dauit aſſenſū.

Caplm̄ quintū

Germanus Frequenter le
gim9 in ſcripturis ſāctis
deum creaſſe mala vel hominib9
intuliſſe; vt eſt illud Quoniā abſ
qꝫ me. non eſt deus Ego domin9
et nō eſt alter. formans lucem et
creans tenebras. faciens pacem ⁊
creans mala Et itcrū Si eſt ma
licia in ciuitate? quam domin9 nō
fecit?

Capitulū ſextū

Theodor9. Nōnūꝗ̄ ſolet
ſcriptura diuina abuſiue
mala ꝓ afflictionib9 ponere. non
quia per naturā ꝓp̄e mala ſint. ſꝫ
ſecundū hoc ꝙ ab hijs ſenciantur
mala quibus vtiliter inferuntur.
Hominibus etenim diſputans di
uina cenſura; neceſſe eſt vt huma
nis verbis ⁊ affectibus eloquatꝫ.

Etenim ſectio vel vſtio ſalutaris.
que illis qui vlcerū cōtagione pu
trefacti ſūt. pie infertur a medico.
mala a tolerātibus creditur. Nec
equo calcar. nec emēdatio ſuauis
eſt delinquenti. Omnes eciā diſci
pline hijs qui erudiūt amare ſen
tiūt ad preſens. ſicut aplūs dicit
Omnis autē diſciplina ī preſenti
nō videt' eſſe gaudij ſȝ meroris.
poſtea autē fructū pacatiſſimū hijs
qui p ſe exercitati ſt reddit iuſticie
Et quem diligit dñs corripit. fla
gellat autē oēm filiū quē recipit.
Quis eñi eſt filius. quē non cor
ripit pater. Itaqȝ mala nōnūq̄
poni p afflictionibus ſolent. ſcd̃m
illud. et penituit de9 ſup malicia
quā locutus eſt. vt faceret eis 7 nō
fecit Et iterū Quia tu dñe miſeri
cors. et miſerator. paciens. et pl9
q̄ miſericors. et penitens in mali
cijs. id eſt ſup tribulationibus et
erūpnis que nobis pro peccatoꝝ
noſtrorū meritis inferre cōpelleris
Quas ſciēs vtiles eſſe nōnullis.
ita alius ꝓpheta vtiqȝ nō inuidens
ſaluti eorū ſed conſulens p̄catur.
Adde illis mala dñe. adde mala
glorioſis terre. Et ipſe dñs Ecce
inquit inducā ſup eos mala. id ē
dolores ac vaſtitates. qb9 in pñti
ſalubrit' caſtigati. ad me quē ī reb9
pſperis contēpſerūt. recurri tandē
ac feſtinare cogant' inuiti. Ideoqȝ
hec principalia eſſe mala nō poſſu
mus diffinire Multis eñi ad bonū
ꝓficiūt. et cauſas eternorū pariūt
gaudiorū. Et idcirco vt ad queſti
onē ꝓpoſitā recurram9. vniuerſa
q̄ putant' mala nobis ab inimicis
vel a quibuſcūqȝ alijs irrogari.
non ſt credēda mala eſſe ſȝ media
Non enim talia inueniūt' qualia
putat eſſe ille qui ītulit animo fu
ribundo. ſȝ qualia ſenſerit ille qui
ſuſtinet. Ideoqȝ cum illata fuerit
mors viro ſancto. nō ei malū illa
tum eſſe credendū eſt. ſed mediū
quiddā Quod cū peccatori malū
ſit. iuſto req̄es et abſolutio fit ma
lorū Mors eñi viro requies. cui9
via abſcōdita eſt Et ideo nec vir
iuſtus ex hac aliquod ꝑpetitur de
trimentū. q̄a nichil ꝑtulit noui.
ſȝ id quod ei acceſſurū fuerat neceſ
ſitate nature. inimici nequicia. nō
ſine p̄mio vite ꝑhēnis excepit. ac
debitū mortis humane quod inex
cuſabili lege reddēdū eſt. cū fructu
vberrimo paſſionis ac magne re
munerationis mercede ꝑſoluit

Caplm ſeptimū

Germanus Ergo ſi inter
emptus iuſtus non ſolū
nichil mali ꝑpeſſus eſt. ſed eciam
mercedē paſſionis aſſequit' quō
in reatū vocabitur. qui non nocuit
mortē inferendo ſed ꝓfuit.

Caplm octauū

Theodorus. Nos de ꝓp̄e
tate boni maliqȝ vel eius
qd' diximus eē mediū diſputam9.
nō de affectu eorū q̄ iſta cōmittūt
Nec eñi quis impius vel iniqu9
idcirco īpunitus erit. qȝ malicia

ſua iuſto nocē nō potuit. Tolerā
tia ei ⁊ ꝟtus iuſti. nō illi q̄ mortē
vel ſuppliciū intulit ł tēptatioēs.
ꝫ illi ꝓfiat ad mortē. q̄ illata ſibi
paciēt̄ excipit. Ideoqꝫ ⁊ hic meri
to puniet̄ ꝓ crudelitatis ſeuicia q̄
malū voluit inferre. et ille nichil ō
nino mali ꝑpeſſus eſt. qꝛ ꝟtute aī
ſui paciēt̄ tēptatioēs doloreſqꝫ ſuſ
tentās. ea q̄ malo ꝯpoſito illata
ſūt. ad ꝓfectū melioris status eter
ne vite fecit beatitudinē ꝑtinere.

Caplm̄ nonū.

Neqꝫ enim paciencia iob
mercedē dyabolo qui eā
illuſtriorē ſuis tēptationibus reddi
dit. ꝫ illi ipſi qui eas viriliter ꝑtu
lit acq̄ſiuit. Nec iudas eterni ſup
plicij īmunitate donabit̄: ꝙ ꝓdi
tio eius ad ſalutē generis humani
ꝓfecit. Non enim ꝓuentus cōſide
randus eſt operis: ꝫ operantis af
fect9. Quapropt̄ hec debet in no
bis diffinitio īmobiliter cuſtodiri.
ꝙ nulli malū ab alio poſſit inferri
niſi qui illō ignauia ſui cordis ac
puſillanimitate cōtraxerit. hanc
eandē ſentētiā beato apoſtolo vno
ꝟſiculo cōfirmante. Scimus autē
qm̄ diligentib9 deū omnia coope
rantur in bonū. Dicens enim om
nia cooperant̄ in bonū: vniuerſa
non ſolum q̄ ꝓſpera. verūeciam q̄
putant̄ aduerſa. pariter ꝯphendit
Per q̄ ⁊ in alio loco idem aplūs
ſe trāſiſſe deſcribit dicens. Per ar
ma iuſticie q̄ a dextris ſunt ⁊ a ſi
niſtris. id eſt per gloriā ⁊ ignobili
tatē. per infamiā ⁊ bonam famā.
vt ſeductores ⁊ veraces. vt triſtes.
ſemper autē gaudentes. ſicut egē
tes. multos autē locupletantes. ⁊
cetera. Omnia igit̄ q̄ ꝓſpera putā
tur et dextre dicūtur part̄ q̄ ſcūs
apoſtol9 glorie ⁊ bone fame voca
bulo deſignauit. illa eciam q̄ exiſti
mant̄ aduerſa. q̄ per ignobilitatē
et infamiā euidenter expſſit. q̄qꝫ
a ſiniſtris eſſe deſcripſit. efficiunt̄
viro iuſto ac ꝑfecto arma iuſticie.
ſi illata ſibi magnanimiter ſuſten
tauerit. ꝙ videlicet ꝑ hec dimicās.
⁊ iſtis ipſis quibꝫ īpugnari putat̄
aduerſis. tāq̄ꝫ armis vtēdo. eiſqꝫ
velut arcu ⁊ gladio ſcutoqꝫ validiſ
ſimo ꝯ illos q̄ hec ingerunt cōmu
nitus. ꝓfectū ſue paciētie ac ꝟtut̄
acq̄rat. glorioſiſſimū ꝯſtātie triū
phū ex ipſis q̄ letaliter inferūtur
capiens hoſtiū telis. nec ꝓſperis
dūtaxat elatus. nec deiectus adū
ſis. ꝫ itinere plano ⁊ via regia ſꝑ
incedēs. ab illo trāquillitatis ſtatu
neq̄q̄ꝫ leticia ſuꝑueniēte q̄ſi in dex
tera motus. nec ingruētibꝫ adūſis
triſticiaqꝫ dominātē velut ad leuā
curſus impulſus. Pax enī multa
diligētibꝫ nomē tuū: ⁊ nō eſt illis
ſcandalū. De illis vero q̄ ꝑ ſingu
los incurrētes caſus. ꝓ eoꝝ quali
tate ac varietate mutāt̄: ita dicit̄.
Stultus autē vt luna mutat̄. Vt
enī de ꝑfectis ac ſapientib9 dicit̄.
diligētib9 deū oīa coopāt̄ in bo
nū. ita de īfirmus ꝓnūciat̄ ac ſtul
tis. Omnia adūſa viro inſipienti.

Nec ꝓſperis ei ꝑſiāt: nec emen
datur aduerſis. Eiuſdē naq; vtu
tis eſt triſtia fortit᷑ tolerare: cui9
eciā ſecūda moderari. Et eū qui in
vno eoꝝ ſuperat᷑: neutrū ſufferre
certiſſimū eſt. Facilius tn̄ quis eli
di poteſt ꝓſperis. ꝙ̄ aduſis. Hec
enim interdū eciā inuitos retinēt
atq; humiliant. et ꝯpūctione ſalu
berrima. vel min9 peccare faciūt t᷑
emendāt. illa mollibus ac ꝑnicio
ſis mentē extollentia blandimen
tis. ſecuros felicitatis ſue ꝓuentu
ruina maiore ꝓſternūt.

Caplm decimū.

Isti ergo ſunt qui figura
liter in ſcripturis ſanctis
aluo. rote. maeziop. id eſt ambi
dextri nūcupantur. vt ille ahot in
libro iudicū fuiſſe deſcribitur. qui
vtraq; manu vtebatur ꝓ dextera.
Quā virtutē nos quoq; ita pote
rim9 intellectualit᷑ poſſidere. ſi ea
q̄ aduerſa ſiniſtraq; cenſent᷑. bono
rectoq; vſu ad partē fecerim9 dex
terā ꝑtinere. vt quecūq; fuerint il
lata. fiant nobis ſcd̄m apoſtolū.
arma iuſticie. Duabus naq; par
tibus. et vt ita dixerim manib9.
īteriorē hoīēz noſtrū ſubſiſtē ꝓuide
mus. nec q̄ſ ꝙ̄ ſanctorū carere hac
ſiniſtra quā dixim9 poteſt. Sed in
hoc vtus ꝑfecta decernit᷑: ſi vtrā
q; in dexterā bene vtendo ꝯuertat.
Et vt manifeſtius hoc qd̄ dicim9
poſſit intelligi. habet vir ſanctus
dexterā. ſucceſſus videlicet ſpiritua
les. in qua tūc ꝯſiſtit qn̄ feruens
ſpiritu deſiderijs ac ꝯcupiſcētijs
oībus dn̄atur. qn̄ ab omni dyabo
lica impugnatione ſecurus. abſq;
vllo labore ac difficultate vicia
carnis vel reſpuit vel abſcidit. cū
ſublimat9 a terra vniuerſa pn̄tia
atq; terrena velut inanem fumū
vmbramq; vacuā contēplatur. et
vt mox tn̄ſitura contēpnit. cū futu
ra ꝑ exceſſum mentis non ſolū ar
dentiſſime ꝯcupiſcit. verūeciā cla
rius intuet᷑. cū efficacius ſpiritali
bus paſcitur theorijs. cū lucidius
conſpicit ſibi reſerata celeſtia ſacra
menta. cū orōnes puri9 atq; ala
crius emittit ad deū. cū iam ſpiri
tus ardore ſuccenſus ad ea q̄ inui
ſibilia ſūt et eterna tota animi vir
tute trāſmigrat. vt nequaꝙ̄ ſe iā
credat in carne conſiſtere. Habet
ſimiliter et ſiniſtrā. cū tēptationū
turbinib9 īplicat᷑. cū ad deſideria
carnis incētiuorū eſtibus inflāma
tur. cū ad iracūdie furorē ꝑturba
tionū igne ſuccendit᷑. cū ſupbie ſi
ue cenodoxie elatione pulſatur.
cū triſticia mortē operante deꝑmi
tur. cū machinis accidie et īpug
tione ꝯcutitur. cūq; omni ſpiritali
feruore ſubtracto. quodā tepore et
irronabili merore torpeſcit. vt nō
ſolū cogitationib9 rectis ac ferue
tibus deſeratur. ſ; eciā pſalmus.
orō. lectio. remotio celle ſimul hor
reant. et intolerabili quodā tedioq;
faſtidio vniuerſa ſordent inſtrume
ta vtutū. Quibus cum pulſatur
monachus: ſiniſtris partibus ſe

cognoſcat vigeri. Quiſquis
igitur in illis que dextre partē
eſſe diximꝰ minime fuerit ſub
intrante gloria vanitatis ela
tus. et in iſtis que ſiniſtre ꝑtis
ſunt viriliter dimicans. nulla
deſperatione cōciderit. ac potiꝰ
de contrarijs arma quedam pa
ciencie in exercitium virtutē aſ
ſumpſerit. vtraqꝫ manu vtitur
ꝓ dextra. ⁊ in vtroqꝫ actu triū
phator effectꝰ. tam de ſiniſtro
ſtatu quam de dextero victorie pal
mam conſequitur. Qualē bea
tum iob fuiſſe legimꝰ. qui vti
qꝫ per dexteram coronabatur.
quando ſeptem filiorum pater
opulentus ac diues incedens.
cotidiana pro eorum expiatio
ne ſacrificia domino offerebat.
non tam ſibi eos quam deo ſubiec
tos ac familiares cupiens exhi
bere. quando ianua eius omni
aduenienti patebat. quando erat
pes claudorum ⁊ oculus ceco
rum. quando de velleribus oui
um eius humeri calefiebant in
firmorum. quando erat pater orpha
norum ⁊ vir viduarum. quando
nec in corde quidem ſuo ſuper
inimici ſui ruina gauiſus eſt.
Idemqꝫ rurſus ꝑ ſiniſtram par
tem ſublimiori virtute de aduer
ſitatibꝰ triūphabat. cum filijs
ſeptem vno orbatus momēto.
non vt pater acerbo luctu conſi
ciebatur. ſed vt verus dei famu
lus ſuꝑ creatoris ſui voluntate
gaudebat. cum ex locuplete pau
perrimus. nudus ex diuite. ex
valido tabidꝰ. ex inclito et glo
rioſo ignobilis atqꝫ deſpectus.
incorruptam animi fortitudi
nem retentabat. cum deniqꝫ
omni ſubſtantia atqꝫ opibus
deſtitutus. ſterquilinij erat fac
tus habitator. et velut quidam
corporis ſui ſeueriſſimus carni
fex teſta radebat ſaniem proflu
entem. atqꝫ ex omni parte mē
brorum globos vermium. mer
ſis in profunda vulnerum digi
tis detrahebat. In quibus cūc
tis in nullam deſperando pro
lapſus eſt blaſphemiam. nec
aduerſus creatorem ſuum in a
liquo murmurauit. quinymo
nequaquam tēptationū mole atqꝫ
acerbitate contritus. ipſum quoqꝫ
quod ex omni priſtina facultate
ſuo corpori ſuꝑfuerat indumen
tum. quodqꝫ ſolum quia ipſo veſti
ebatur a dyaboli potuerat vaſ
tatione ſaluari. reſcindens atqꝫ
abiciens. adiecit ſuper illam
quam diriſſimus predo intule
rat ſpontaneam nuditatem.
Comam quoqꝫ capitis que ſo
la de prioris glorie bonis intac
ta remāſerat vexatori ſuo proie
cit abſciſam. ⁊ amputans id
quod ſeuiens reliquerat inimi
cus. illa celeſti aduerſus eū va
re tripudiat ⁊ inſultat. Si bo
na ſuſcepimꝰ de manu domini
mala quare non ſuſtinebimꝰ.

Nudus egreſſus ſũ de vtero ma
tris mee ⁊ et nudus reuertar illuc
Dominꝰ dedit dominꝰ abſtulit.
ſicut dño placuit ita factũ eſt. ſit
nomen domini benedictũ. Ambi
dextrũ merito dixerim ⁊ ioſeph.
qui in ꝓſperis gratior patri. religi
oſior fratribus. acceptior deo. in
aduerſis caſtus dño. fidelis car
ceri. mitiſſimus vinctis. iniuriarũ
imemor. beneficus inimicis. inui
dis et ꝗtũ in ipſis fuit interfecto
ribus fratribꝰ non ſolũ pius. ſed
eciã munificus inuenit. Hij ergo
et ſimiles eorum recte aluo. rote.
roaezioy. id eſt ambidextri nũcu
pantur. Vtraqꝫ enĩ manu vtunt
ꝓ dextera. et inter hec q̃ apoſtolꝰ
dinumerat. trãſeuntes partẽ dicit
Per arma iuſticie q̃ a dextris ſũt
et a ſiniſtris. per gloriã ⁊ ignobili
tatẽ. per infamiã et bonã famã. et
cetera De qua dextera vel ſiniſtra.
ita ſalomon ex pſona ſponſe loq̃
tur in cantico cãticorũ Leua eius
ſub capite meo ⁊ et dextera illius
amplexabit me Quas licet vtraſ
qꝫ vtiles eſſe ſignificet. tamẽ leuã
ſub capite ſuo ponit. quia ſubiacẽ
debet aduſe ptes principali cordis
Ad hoc ſiquidẽ tantũ vtiles ſunt.
vt ꝓ tẽpore nos exerceant ⁊ eru
diant ad ſalutẽ. ac pfectos ad pa
ciencia reddant. Dexterã vero ad
cõfouendã ſe ac perpetuo cõſeruan
dam. ſalutari ãplexu ſpõſi ſibimet
cohere. atqꝫ iſolubiliter ei optat
innecti. Erimꝰ igit ambidextri.

qñ nos quoqꝫ rerũ pſentiũ copia
vel inopia non mutauerit. et nec
illa nos ad voluptatis noxie re
miſſionis impulerit. nec iſta ad
deſperationẽ attraxerit ⁊ q̃relam.
ſz ſimiliter deo gratias in vtroqꝫ
referẽtes. parem fructũ de ſecundis
aduerſiſqꝫ capiemꝰ Qualẽ ſe ille
vetus ambidexter doctor gentiũ
fuiſſe teſtat. dicens Ego enĩ didi
ci. in quibꝰ ſũ ſufficiens eſſe Scio
et humiliari. ſcio ⁊ habũdare. Vbi
qꝫ et in omnibꝰ et ad omnia inſti
tutus ſũ. et ſaturari. et eſurire. ⁊ ha
bũdarẽ. et penuriã pati Omnia poſ
ſum in eo qui me cõfortat

Caplm vndecimũ

Ergo licet dixerimꝰ bipti
tam eſſe tẽptationẽ. id ẽ
in rebus vel ꝓſperis vel aduſis.
ſciendũ eſt tamen oms homines
triplici ratione tẽptari Pleruqꝫ ob
ꝓbationẽ. nõnũqꝫ ob emẽdationẽ.
interdũ ob merita delictorũ Et
ob ꝓbationẽ quidẽ. vt beatũ abra
ham vel iob. multoſqꝫ ſanctorum
tribulationes inumeras legimus
ptuliſſe. vel illud quod in deutro
nomio dicitur ad pplm p moyſen
Et recordaberis cũcti itineris illiꝰ
per qđ adduxit te dñs deus tuus
quadraginta ãnos per deſertũ vt
affligeret te atqꝫ tẽptaret. ⁊ nota
fierent q̃ in tuo animo vſabant.
vtrũ cuſtodires mãdata eiꝰ an nõ
Et illud quod in pſalmo dicitur.
Probaui te apud aquã cõtradicti
onis. Ad iob qꝫ An putas quoqꝫ

me tibi locutũ alr̄ ? q̄ vt appare
res iuſt9 ? ¶ Ob emẽdatione deo-
rũ iuſtos ſuos ꝓ ꝑuis quib9 dã vel
leuibꝫ pc̄cis. ſeu ꝓ elatione ſue pu
ritatꝰ humiliãs. diuſis tẽptatoibꝫ
tradit. vt oẽm ſorꝺẽ cogitationũ.
⁊ vt v̄bis ꝓphe dicã ſcoriã. quã in
occultis eorũ ꝓuidet eſſe cõcretã
excoquẽs in pñti. velut aurũ puriũ
futuro trã ſmutat examini. nichil i
eis ꝯſidẽ ꝑmittẽs. qꝺ ſcrutãs poſt
h̄ iudicij ignis penali cruciatu ex
purgaturus inueniat. ſcꝺm illuꝺ
Multe tribulatioẽs iuſtoꝝ. et fili
noli neglĩgẽ diſciplinã domini. ne
qꝫ fatigeris dũ ab eo increparis.
Quẽ ei diligit dñs corripit ; fla
gellat autẽ omnẽ filiũ quẽ recipit
Quis ei eſt filius quẽ nõ corripit
pater ? Qꝫ ſi extra diſciplinã eſtis
cuius ꝑticipes facti oẽs. ergo adul
teri ⁊ nõ filij eſtis. Et i apocalipſi
Ego quos amo arguo ⁊ caſtigo
Ad q̊s etꝰ ſub figura iheruſalẽ ex
ꝑſona domini ita ꝑ iheremiã ſmo
dirigit Faciã enim ꝯſũmationẽ in
cũctis gẽtib9 in q̊b9 diſꝑſi vos. te
autẽ nõ faciã in ꝯſũmationẽ. ꝫ caſ
tigabo te in iudicio. vt non tibi vi
dearis innoxius Pro qua ſalutari
emũdatione ; orauit dauid dicens
Proba me dñe et tẽpta me ; re
renes meos ⁊ cor meũ Yſayas q̊ꝫ
vtilitatẽ h9 tẽptatoĩs intelligẽs.
corripe me inq̇t dñe. veruptñ in iu
dicio et nõ in furore tuo. Et iterũ
Confitebor tibi qm̃ iratus es m ;
ꝯũſus ẽ furor tu9 ⁊ ꝯſolat9 es me

¶ Pro merito autẽ pc̄coꝝ plaga
tẽptatoĩs infertꝛ ; vt vbi plagas
ꝓplõ iſtli inmiſſurũ ſe dñs cõminatꝛ
dicens Dentes beſtiarũ inmittã in
eos ; cũ furore trahẽtiũ ſuꝑ terrã
Et fruſtra percuſſi filios veſtros ;
diſciplinam nõ recepiſtis. In pſal
mus q̊ꝫ Multa flagella peccatoꝝ
Et in euãgelio. Ecce ſanus fact9
es. iã noli peccare ; ne deteri9 tibi
aliq̄ꝺ cõtingat ¶ Inuenim9 ſane
⁊ quartã cãuſã. q̄ ob manifeſtãdã
ſolũmõ gl'ãꝫ ⁊ oꝑa domini inferri
q̄buſdã aliq̄s paſſiones. ſcriptura
rũ auctoritate cognoſcim9. ſecũdũ
illud euãgelij Neqꝫ hic peccauit.
neqꝫ ꝑntes eius ; ꝫ vt manifeſtẽtꝛ
oꝑa dei in ipſo. Et iterũ Infirmi
tas hec nõ ẽ ad mortẽ. ꝫ ad gl'ãꝫ
dei ; vt glorificetꝛ filius dei ꝑ ipſũ.
¶ Sũt autẽ ⁊ alia vltionũ gene
ra. q̊b9 nõnulli q̄ malicie ſuꝑgreſſi
ſunt cumulũ puniũtꝛ ad p̄ſens. vt
dathan ⁊ abyron ſicut ⁊ core legi
m9 fuiſſe dãpnatos. et l' maxime
illos de quibus dicit apoſtolus.
Propter qꝺ tradidit illos de9 in
paſſioẽs ignominie ; et in reprobũ
ſenſũ. Quod eciã ceteris penis gra
uius iudicandũ eſt De ipſis nãqꝫ
pſalmiſta. In laboribus inquit
hominũ non ſũt ; ⁊ cũ hominibus
non flagellabuntꝛ. Non enim me
rentur ſaluari viſitatione domini.
nec tẽporalibus plagis conſequi
medicinã. qui deſperantes ſemet
ipſos. tradiderũt inpudicicie in ope
ratione oĩs erroris in inmundicia.

quiq; obduratione cordis ⁊ vſu ac
frequētia delinquēdi purgationē
breuiſſimu huius cui et vltionē vi
te pſentis excedūt. Quibus cauā
p ꝓphetā ſermo diuin⁹ exprobrat
Subuerti vos ſicut ſubuertit de⁹
ſodomam ⁊ gomorrā. et facti eſtis
ſicut torris raptus de incendio. et
nec ſic rediſtis ad me dicit dn̄s.
Et ihcremias Interfeci ⁊ pdidi
pplm̄ meū: et tamen a vijs ſuis
nō ſūt reuerſi Et iterū Percuſſiſti
eos et nō doluerūt: attriuiſti eos
et renuerūt accipere diſciplinā In
durauerūt facies ſuas ſup petrā:
noluerūt reuerti. Erga quorū cu
ratione omnē tēporis iſtius medi
cinā. videns ꝓpheta incaſſū fuiſſe
conſūptā. deſperans quodāmodo
iam de eorū ſalute. ꝓclamat De
fecit ſufflatoriū in igne: fruſtra cō
flauit ſufflator Malicie eni veſtre
nō ſūt conſūpte. argentū reprobū
vocate eos. quia dn̄s ꝓiecit illos
Hanc ſalutarē ignis purgationē
erga eos qui preduratī ſūt ſcelera
bus ſuis. inanit̄ ſe dn̄s adhibuiſſe
ſub pſona iheruſalē concreta ꝓfū
da rubigine peccatoꝝ ita cōquerit̄
Pone inq̄t eā ſup prunas vacuā
vt incaleſcat ⁊ liquefiat es eius.
et cōpleatur in medio eius inq̄na
mentū eius Multo labore ſudatū
eſt: et nō exiuit de ea nimia rubi
go eius neq; p ignē Immūdicia
tua execrabilis. quia mūdare te
volui. et nō mūdata es a ſordibus
tuis. Quāobrem vt peritiſſimus
medicus expenſis oīb⁹ ſalutaribꝫ
curis. nec vllū iam remedij gen⁹
quod infirmitati eorū poſſit aptari
dn̄s ſupeſſe cōſpiciens. quodāmō
iniq̄tatū magnitudine ſuperatur.
ac diſcedere ab illa clementi ſua
caſtigatione cōpellitur. Itaq; de
nūciat ei dicens. Iam non iraſcar
tibi: et zelus meus receſſit a te.
De alijs vero quorū nō predura
uit cor frequētia peccatoꝝ. nec il
la ſeueriſſima et vt ita dixerī caſti
gatione ignis indigēt medicina.
ſed eruditio ſalutaris verbi ſufficit
ad ſalutē dicitur Emendabo eos
in auditu tribulationis ſue.
Non ignoram⁹ alias quoq; ani
maduerſionū ſiue vltionū cauſas
q̄ inferunt̄ hijs qui grauiſſime deli
querūt. non ad expianda eorū cri
mina nec ad abolenda merita pec
catoꝝ. ſꝫ ad emendationē metūq;
viuentiū Que euidenter in ihero
boam filiū nabath. baaſa quoq;
filiū achiam et achab atq; hieza
bel illata cognoſcim⁹: ita ꝓnūci
ante diuina cēſura Ecce ego indu
cam ſup te malū et demetā poſte
riora tua. et interficiam de achab
mingentē ad parietē. et clauſum
et nouiſſimū in iſrl̄. et dabo domū
tuam ſicut domū iheroboam filij
nabath. et ſicut domū baaſa filij
achiam. quia egiſti vt me ad ira
cundiā ꝓuocares. et peccare feciſti
iſrl̄ Canes eā comedēt iezabel
in agro iezrahel. Si mortu⁹ fue
rit achab in ciuitate. comedent eū

canes. ſi aūt mortuꝰ fuerit in agro. comedent eū volucres celi. Et illud
qđ ꝓ ingenti cōminatione ꝓnūcia
tur. non inferet cadauer tuū in ſe
pulchro patrū tuoꝝ. non quo vel
illius ꝓfana ꝯmenta qui vitulos
aureos. ad perpetuā p̄uaricationē
plebis. impiāq; a dn̄o ſepationē
p̄mus inſtituit. vel illoꝝ tā innu
mera tāq; nefaria ſacrilegioꝝ cri
mina hec exeq̄re breuis ac mo
mentanea pena ſufficeret. ſ; vt ce
teris quoq; qui futurā vel negligē
tes. vel penitus non credētes. conſi
deratione tantūmodo p̄ſentiū fran
gebant̄. terror iſtarū quas metu
ebant vltionū incuteret̄ exēplo.
nec apud illā ſūmi nominis ma
ieſtatē eſſe humanarū rerū et coti
diane diſpenſationis incuriā de ca
mento huius ſeueritatis agnoſce
rent. ac retributorē deum actoꝝ
cunctoꝝ per hec q̄ grauiſſime formi
dabant manifeſtius peruiderent.
Inuenimꝰ ſane eādē ꝓ leuioribus
culpis nōnullos eandē mortis ad
p̄ſens excepiſſe ſententiā qua ſunt
ꝯ illi puniti q̄s p̄diximus extitiſſe
ſacrilege p̄uaricationis auctores.
vt factū eſt in illo qui in ſabbato
ligna collegerat. vel in anania ꝯ
ſaphira. qui parū quiddā de ſubſtā
cia ſua infidelitatꝭ errore ſeruaue
rant. non ꝙ equalia fuerint pōdͤa
peccatoꝝ. ſ; q2 reperti noue tranſ
greſſionis preſūptores. debuerūt
p̄bere ceteris quēadmodū peccati
ita etiam pene ac terroris exēplū.

vt q̄ſquis eadē deinceps affectare
teptaſſet. noſſet ſibi ſecundū eandē
formam qua illi dāpnati ſunt eā
ſi in p̄ſenti ſuppliciū differatur. in
futuri iudicij examinatiōe reddēdū
Et q2 videmur exceſſum quēdam
dū genera teptationū vel vltionū
pariter volumꝰ a ꝓpoſita narra
tione feciſſe qua dicebamꝰ virum
perfectū in vtraq; teptatione ma
nere ſempq; imobilem. ad eandē
nūc iterū reuertamur

Caplm̄ duodecimū.

Itaq; mens viri iuſti nō
debet eſſe ſimilis cere vel
alterꝰ cuiuſq̄ materie mollioris.
que ſemper caractⁱ ſignantiū ce
dens ꝓ eiꝰ forma atq; ymagine
figurat̄. q̄q; in ſe tam diu retinet
donec alio rurſū ſuperimp̄ſſo ſigna
culo reformetur. atq; ita fiet vt
nūq̄ in ſua qualitate perſiſtēs. ad
formam eorum que imprimūtur
ſemper cōuertatur atq; tranſeat.
Quin pocius debeat velut quod
dam eſſe adamantinū ſignatoriū.
vt inuiolabilem mens noſtra figu
ram ſui cuſtodiens. caracteris vni
uerſa que incurrerint ſibi ad qua
litatem ſui ſtatus ſignet atq; trāſ
formet. ipſa vero inſigniri nullis
incurſionibus poſſit

Capitulū decimūtercium

Germanus. Poteſt ne
mens noſtra vnum ſtatū
iugiter retinere. et in eadē ſemper
qualitate ꝑſiſtere?

¶Caplm̃ decimũquartũ

THeodor9· Neceſſe eſt vt ſecũdũ apoſtolũ aut reno
uatus quis ſpiritu mẽtis ſue per
ſingulos dies pficiat· ad ea ſe q̃
iam ante ſunt ſemp extendẽs · aut
ſi neglexerit· cõſequẽs eſt vt retro
redeat· atq; in deterius delabat·
Et idcirco nullo mõ poterit mẽs
in vna atq; eadẽ qualitate durare·
velut ſi quis contra aquas flumi
nis· violenti nauim ſubigere ĩpul
ſione conetur· neceſſe eſt eũ aut v̉
tute brachiorũ torrẽtis aluei ĩpetũ
deſecante ad ſuperiora cõſcendere·
aut remiſſis manibus ad p̃ceps
pno amne reuocari ¶Caplm̃·xv·

QVapropt̉ iſtud erit cui
dens noſtri indiciũ detri
menti· ſi intellexerimus
nos nichil ãplius adquiſiſſe· nec
dubitem9 retrorſũ õnimodis reuo
catos· qua die non ſenſerim9 ad
ſuperiora pgreſſos · quia vt dixi·
nec in eodem ſtatu mens hoĩs po
teſt iugiter pmanere · nec in hac
carne conſiſtens ita virtutũ apicẽ
poſſidebit · quiſq; ille ſanctorũ vt
ĩmobilis pſeueret Neceſſe eſt enĩ
aut aliquid adici illis ſemp aut
minui Nullaq; in omni creatura
talis poterit eſſe pfectio · q̃ muta
bilitatis non ſubiaceat paſſioni ·
ſecundũ illud qd̃ in libro beati iob
legitur Quid eſt homo vt imacu
latus ſit·et iuſtus appareat natus
de muliere? Ecce int̉ ſanctos ei9
nemo imutabilis·et celi non ſunt
mũdi in cõſpectu eius Solũ nãq;
deum ĩmutabilẽ confitemur; quẽ
tantũmõ ſancti illius pphete ita
cõpellat orõ Tu ãt idem ipſe es
Et ipſe de ſe Ego ſũ inquit de9;
et nõ mutor Qui ſcilicet ipſe ſit na
turaliter ſemp bon9·ſemp plen9·
ſempq; pfect9; cui nichil nec adici
poſſit aliqñ nec minui Ideo debe
mus ad virtutũ ſtudia inremiſſa
cura ac ſolliatudine noſmetipſos
ſemp extendere·ipſiſq; nos iugit̃
exercitijs occupare· ne ceſſante p
fectu cõfeſtim diminutio ſubſequat̃
Vt ei diximus in vno mens eodẽ
q; ſtatu manere non p̃ualet; id ẽ
vt nec augmẽta v̉tutũ capiat nec
detrimẽta ſuſtineat Non adq̃ſiſſe
enĩ eius minuiſſe eſt; q2 deſinẽs
pficiendi appetitus· non aberit a
periculo recedẽdi ¶Caplm̃·xvi·

IDeoq; iugis celle cõmo
ratio retentãda eſt Toti
ens enĩ eam reuerſus
quis velut nouus in ea ⁊ incipiẽs
habitator· titubabit atq; turbabi
tur; quotiens ab eadẽ fuerit eua
gatus· Illam nãq; quã in cella re
ſidens adq̃ſierit animi intẽtionẽ ·
ſi fuerit relaxata recuperarẽ rurſus
non ſine labore poterit ac dolore·
Et per hoc reductus retro non de
amiſſo cogitabit pfectu quem ſup
adicere potuit ſi e cella non fuiſſet
excurſus· ſꝫ gaudebit poci9 ſi illũ
ſtatũ de q̊ recidit ſemetipſũ ſenſerit
recepiſſe Nã ſicut amiſſũ ac p̃teritũ
temp9 vlteri9 reuocari nõ poteſt;

ſtā nec illa quidē que perierūt poſ
ſunt emolumenta reſtitui. Quātū
libet enim poſt hec animi intentio
fuerit operata . inſtantis diei pro
fectus et preſentis tēporis queſtꝰ
eſt . non lucri ſemel perditi repa
ratio

Caplm̄ decimūſeptimū

Mutabilitati autē etiam
ſupernas poteſtates vt
diximus ſubiacere: declarant illi
qui de eorum numero corrupte vo
luntatis vicio corruerunt . Unde
neqꝫ illi immutabilis nature eſſe
putandi ſūt qui in illa qua creati
ſunt beatitudine pſeuerant . eo ꝙ
in contrariā partem non fuerunt ſi
militer deprauati. Aliud nāqꝫ eſt
īmutabilis nature eſſe. aliud vir
tutis induſtrie boniqꝫ cuſtodia ꝑ
īmutabilis dei grām non mutari
Quidquid enim per diligentiam
vel acquirit̄ vel tenet̄: poteſt eādē
vel per negligentiā deperire Ideo
qꝫ dicitur . Ne beatifices hominē
ante exitum ſuū. ꝙ videlicet in vol
lutationū adhuc ē qꝫ vt ita dice
rim ſcaminate conſtitutus . ꝙuis
vincē ſoleat ac frequētes palmas
victorie conſequatur . nō poteſt ta
men a metu ac ſuſpicione incerti
pventus eſſe ſecurus . Et idcirco
deus ſolus īmutabilis vel bonus
dicitur: qꝛ bonitatē non induſtrie
ſtudio. ſed naturaliter poſſidens .
non poteſt aliud quid eſſe ꝙ bonꝰ
Nulla igitur virtus poteſt īmobi
liter poſſideri ab homine . ſed vt
parta iugiter teneatur. neceſſe eſt
eam ſemper illa qua acquiſita eſt
ſedulitate atqꝫ induſtria cuſtodiri.
et quod magis verū eſt iuuantis
grē beneficio cuſtodiri.

Caplm̄ decimūoctauū

Lapſus vero quiſpiam ne
quaq̄m ſubitanea ruina
corruiſſe credendus eſt. ſꝫ aut pra
ue deſtinationis decipit̄ exordio.
aut per longam mentis incuriam
paulatim virtute animi decedente.
et per hoc ſenſim vicijs increſcenti
bus caſu miſerabili concidiſſe Ante
contritioēꝫ enim precedit incuria.
et ante ruinam mala cogitatio .
quēadmodum domus nūꝙ ſubi
taneo ad ruinam procūbit impul
ſu. niſi aut antiquo vicio fundamē
torum. aut longa inhabitantium
deſidia ſtillicidijs primum paruiſ
ſimis penetrantibus corrupta ſen
ſim fuerint munimenta tectorum.
quibus per vetuſtam negligenti
am in maiorem modū patefactis
atqꝫ collapſis . vbertim poſt hec
influit pluuiarum ymbriūqꝫ tem
peſtas. In pigricijs enim humili
abitur contignatio: et ſegnicie ma
nuum ſtillabit domus Quod ani
me ſpiritaliter euenire: idem ſalo
mon alijs verbis ita deſignat .
Stillicidia inquiens eiciunt homi
nem in die hyemali de domo ſua.
Eleganter ergo mentis incuriam
domati cōparauit tectoqꝫ neglecto.

per quā primo quidē velut minutiſſima quedā penetrant ad animā ſtillicidia paſſionū. Que ſi velut parua ac leuia negligant. corrūpunt tigna virtutū. et poſt hec influūt ymbre largiſſimo viciorū. ꝑ quē in die hiemali. id eſt ī tēpore tēptationis. ingruente impugnatione dyaboli. expellit mens de habitatione v̄tutū. in qua ſcilicet aliqn̄ circūſpecta diligentia ſe retinens. velut in ꝓpe domo poſſeſſionis requieuerat. Hijs itaqꝫ cōpertis infinitā ſpiritalis cibi percepimꝰ voluptatē. ita vt ex hac collatiōe maiore animi gaudio ꝯpleremur. ꝙ̄ ante triſticia ſuper nece ſanctoꝝ fueramus affecti. Non ſolū enim de quibꝰ heſitabamꝰ edocti ſumꝰ. verū eciā illa q̄ ꝓ tenuitate ſenſus noſtri inquirē non noueramꝰ. illiꝰ queſtionis interrogatione cognouimꝰ

Explicit collatio abbatis theodori de nece ſanctorū

Incipiūt capitula de abbatis yſaac collatione p̄ma.

Prohemiū collationis .I.
Verba abbatis yſaac ſup oracionis qualitate .ij.
Quēadmodū pura ac ſincera paratur oratio .Iij.
De mobilitate anime plume ac penule cōparata .Iiij.
De cauſis quibꝰ mens noſtra aggrauatur .V.
De viſione cuiuſdā ſenis quam ſup fratris inq̄eta operatione perſperit interrogatio .Vi.
Interrogatio de eo ꝙ maioris difficultatis ſit cuſtodire cogitationes bonas ꝙ̄ parare .Vij.
Reſpōſio de diuerſis orationū qualitatibꝫ .Viij.
De quatripartita orationū ſpecie Capitulū nonū
De ordine ſpecierū que ſuper orationis qualitate ponuntur Capitulū decimū
De obſecratione .Xi.
De oratione .Xij.
De poſtulatione .Xiij.
De graciā actione .Xiiij.
Vtrū quatuor orōnis ſpecies ſimul et omnibus an ſingillatim et viciſſim vnicuiqꝫ ſint neceſſarie Capitulū decimūquintū
Ad quas orōnū ſpecies noſmet ipſos extēdere debemꝰ .Xvi.
De quatuor orōnū generibus a dn̄o inicatis .Xvij.
De orōne dominica .Xviij.
De eo ꝙ dicit adueniat regnū tuū .Xix.
De eo ꝙ dicit fiat voluntas tua Capitulū vicesimū
De pane ſupſubſtantiali vl̄ cotidiano .Xxi.
De eo ꝙ dicit dimitte nobis debita nrā et cetera .Xxij.
De eo ꝙ dicit ne inducas nos in tēptationē .Xxiij.

¶ De eo q̄ non debeāt alia poſ
tulare q̄ hec tm̄ que orōnis domi
nice modulo ꝯtinent · xxiiij ·
¶ De qualitate ſublimioris orati
onis ¶ Caplm̄ · xxv ·
¶ De compunctionum
cauſis ¶ Caplm̄ · xxvi ·
¶ De diuerſis compūctionū qua
litatibus ¶ Caplm̄ · xxvij ·
¶ Interrogatio de eo q̄ non ſit
in noſtra poteſtate ꝓfuſio lacrima
rum ¶ Caplm̄ · xxviij ·
¶ Reſponſio de diuerſitate cōpūc
tionū que per lacrimas digeruntur
Capitulū vicesimūnonū
¶ De eo q̄ clia non debeant la
crime quando non ſpontanee pro
feruntur ¶ Caplm̄ tricesimū
¶ Sententia abbatis anthonij ſup
orōnis ſtatu ¶ Caplm̄ · xxxi ·
¶ De exauditionis indicio
Caplm̄ tricesimūſecundū ·
¶ Obiectio quia predicte exaudi
tionis fiducia tantūmodo ſanctis
cōueniat ¶ Caplm̄ · xxxiij ·
¶ Reſponſio de diuerſis exaudi
tionū cauſis ¶ Caplm̄ · xxxiiij ·
¶ De orōne itra cubiculū ⁊ clau
ſo oſtio deferenda · xxxv ·
¶ De vtilitate breuis ac tacite
orōnis ¶ Caplm̄ · xxxvi ·

¶ Expliciūt capitula ·

¶ Incipit collatio abbatis yſaac
prima de orōne ¶ Caplm̄ pmū

DE perpetua ora
tionis atq̧ inceſ
ſabili iugitate
quod in ſecundo
inſtitutionū libro
ꝓmiſſum eſt: col
lationes ſenis huius quē nunc in
mediū proferimus id eſt abbatis
yſaac domino fauente cōplebunt ·
Quibus explicatis ex preceptis
beatiſſime memorie pape caſtoris ·
et deſiderio veſtro o beatiſſime pa
pa leonti ⁊ ſancte frater elladi ſa
tis feciſſe me credo · voluminis am
plitudine primitus excuſata · que
ſtudentib9 nobis nō ſolum ſermo
ne ſuccincto narrāda preſtringere ·
ſed etiam plurima ſilentio ꝑterire
in maiorē modū q̄ diſpoſueram9
extenſa eſt · Premiſſa namq̧ ſup
diuerſis inſtitutis diſputatione co
pioſa quā nos ſtudio breuitatis
reſecarē maluim9 · hec ad extremū
beatus yſaac intulit verba

¶ Caplm̄ ſecundū

OMnis monachi finis cor
diſq̧ ꝑfectio ad iugem at
q̧ indiſruptā orōnis ꝑſeuerantiā
tendit · et q̄tū humane fragilitati
conceditur · ad imobilem trāquilli
tatem mentis ac perpetuā nititur
puritatem · Ob quam omnē tam
laborem corporis q̄ contritionem
ſpiritus indeffeſſe querim9 · et iugi
ter exercem9 · ⁊ eſt inter alterutrū
reciproca quedā inſeparabiliſq̧ cō
iunctio · Nam ſicut ad orōnis ꝑfecti
onē · omniū tendit ſtructura vtutū ·

ita niſi huius culmine hec om̄nia fuerant colligata atq; cōpacta. nullo modo firma poterūt vł ſtabilia ꝑdurare. Queadmodū ſine illis adquiri vel conſūmari non poteſt hec ꝺ qua loq̄mur ꝑpetua oꝛōnis iugiſq; tranquillitas. ita nec ille quidem virtutes q̄ hanc ꝯſtruūt abſq; huius poſſunt aſſiduitate cōpleri. Ideo nec recte tractare de oꝛōnis effectu. nec ad eius pꝛincipalē finē. qui vniuerſarū virtutū molitione ꝑficit. ſubitanea diſputatione poterim⁹ intrare. niſi pꝛius vniuerſa q̄ illius obtentu vel abſcidēda ſūt vel paranda. ꝑ oꝛdinē dinumerata fuerint atq; diſcuſſa. et ſecundū euangelice parabole diſciplinam. ea q̄ ad ſpiritalis ac ſublimiſſime illius extructionē ꝑtinent. turris ſupputata ac diligēter ante ꝯgeſta. q̄ tamen nec ꝓderūt ꝓparata. nec recte ſupponi ſibimet excelſa culmina ꝑfectionis admittent. niſi egeſto pꝛius omni repurgatione viciorū. et effoſſis atq; ſucciſis. mortuiſq; ruderibus paſſionum. viue vt aiūt ac ſolide terre pectoris noſtri. ꝑmo illi euāgelice petre ſupiecta fuerint ſimplicitatis et humilitatis firmiſſima fūdamenta. quibus hec turris ſpiritaliū virtutū molitionib⁹ extruenda. et īmobilit' valeat ſtabiliri. et ad ſūma celoꝝ faſtigia. cōfidentia ꝓp̄e firmitatis attolli. Fundamenta etenim talibus innitentē. q̄uis paſſionū ymbꝛes largiſſimi ꝯfundant. q̄uis ei perſecutionū violenti toꝛrentes. inſtar arietis illidant. q̄uis inruat et incūbat aduerſarioꝝ ſpirituū ſeua tempeſtas. non ſolū ruina non diruet. ſꝫ nec ipſa aliquatenus vexabit impulſio.

¶ Capitulū tercīu

Et idcirco vt eo feruoꝛe ac puritate q̄ debet. emitti poſſit oratio: hec ſꝫ omnimodo obſeruanda. Primū. ſollicitudo rerū carnaliū generalit' abſcidenda eſt. Deinde. nullius negocij cauſe ue. non ſolū cura. ſꝫ nec memoꝛia quidē penitus admittēda. detractiones. vaniloq̄a. ſeu młtiloquia. ſcurrilitates quoq; ſimiliter amputāde. Ire pꝛe oībus ſiue triſticie ꝑturbatio. funditus eruenda: ꝯcupiſcentie carnalis ac fylargirie noxius fomes. radicitus euellēd⁹. Et ita hijs ac ſimilib⁹ vicijs extruſis penitus et abſciſis. q̄ hominū quoq; poſſūt patere cōſpectibꝫ. aliq̄ vt dixim⁹ ēpurgij emūdatiōe ꝓmiſſa. q̄ ſimplicitate et innocentie puritate ꝑficitur. iacienda ſūt pꝛimū. ꝓfunde humilitatis inconcuſſa fundamēta. q̄ ſcilicet turrī intraturā celos. valeant ſuſtinere. deinde ſupponenda virtutū ſpiritalis extructio. et ab omni diſcurſu atq; vagatione lubꝛica anim⁹ inhibēd⁹. vt ita paulatim ad contēplationē dei ac ſpiritalis intuitus. incipiat ſublimari. Quidquid eni ante oꝛōnis horā anima noſtra ꝯceperit: neceſſe eſt oꝛātib⁹

nobis·ꝑ ingeſtionē recordationis
occurrat· Quāobrem quales orā
tes volumus inueniri: tales nos
ante orōnis tempus ꝑparare debe
mus· Ex precedente enim ſtatu
mens in ſupplicatione formatur·
eorūdemq; actuū procūbentibus
nobis ad prec̄·verborū quoq; vel
ſenſuū an̄ oculos ymago pludēs·
aut iraſci nos ſecundū precedentē
qualitatē· aut triſtari· aut cōcupiſ
centias· cauſas ve p̄teritas retrac
tare· aut riſu fatuo qđ etiā pudet
dicere cuiuſꝗ̄ ſcurrilis dicti vel facti
titillatione pulſari· aut priores fa
ciet volitare diſcurſus· Et idcirco
quidquid orantibꝫ nobis nolumꝰ
vt irrepat· ante orōnem noſtram
de aditis noſtri pectoris excludere
feſtinemꝰ· vt ita illud apoſtolicū
poſſimꝰ implere Sine intermiſſio
ne orate: et in oī loco leuātes pu
ras manꝰ ſine ira ⁊ diſceptatiōe·
Alias nāq; mandatū iſtud ꝑficere
nō valebimꝰ· niſi mens noſtra ab
oīm viciorū purificata cōtagione·
virtutibus tm̄ velut naturalibꝰ bo
nis dedita· iugi oīpotētis dei con
tēplatione paſcatur

Caplm̄ quartū·

Et enim qualitas anime
nō inepte ſubtiliſſime plu
me ſeu penne leuiſſime cōparatur·
Que ſi humoris cuiuſꝗ̄ extrīſecꝰ
accidentis corruptione· viciata nō
fueit vel infuſa: mobilitate ſubſtā
tie ſue tenuiſſimi ſpiritus adminē
to velut naturaliter ad ſublimia
celeſtiaq; ſuſtollitur· Sin vero hu
moris cuiuſꝗ̄ aſpergine vel infuſi
one fuerit p̄grauata· non modo in
nullos aerios volatus naturali
mobilitate raptabit̄· ꝫ etiam ad
ima terre cōcepti humoris pondere
deprimet̄ Ita mens quoq; noſtra
ſi accedentibꝰ vicijs curiſq; mūda
nis aggrauata nō fuerit· noxie ve
libidinis humore corrupta· velut
naturali puritat̄ ſue beneficio ſub
leuata· leuiſſimo ſpiritalis medi
tationis afflatu ſublimabitur ad
ſuꝑna· ⁊ humilia deſerēs atq; ter
rena· ad illa celeſtia et inuiſibilia
trāſferet̄· Unde ꝗ̄pe ſatis p̄cept̄
dominicis āmonemur· Uidete ne
qn̄ grauētur corda veſtra in crapu
la ⁊ ebrietate: et curis ſecularibꝰ
Et idcirco ſi volumus orōnes noſ
tras non ſolū celos ſed etiam que
ſupra celos ſunt penetrarē· curemꝰ
mentē noſtrā ab omnibꝫ terrenis
vicijs expurgatam· cunctiſq; mun
datam fecibus paſſionum· ad ſub
tilitatem perducere naturalem· vt
ita ad deum oratio eius· nullo vi
ciorum pondere pregrauata con
ſcendat·

Capitulū quintū

Notandū tn̄ quibꝰ ex cau
ſis grauari mentē· dn̄s de
ſignauerit· Non enim adulteria·
non fornicationes· nō homicidia·
nō blaſphemias· nō rapinas· que
mortalia eſſe et dāpnabilia nullꝰ
ignorat· ꝫ crapulā poſuit ⁊ ebrietatē
⁊ curas ł ſollicitudines ſeculares·

que in tantū nemo hominū mūdi
hui⁹ cauet aut dāpnabilia iudicat.
vt etiā nōnulli qđ pudet dicere. ſe
metipſos monachos nūcupātes.
hijſdem ipſis diſtentionib⁹ velut
innoxijs et vtilibus implicentur.
Que tria licet ſecundū litterā ꝑpe
trata adgrauēt animā atq; a deo
ſeparent. ac deprimāt ad terrena.
eſt tamen eorū facilis declinatio.
et maxime nobis qui tam longa
remotione ab oī ſeculi huius ꝯuer
ſatione diſiūgimur. et iſtis viſibi
libus curis atq; ebrietatib⁹ et cra
pulis nulla penit⁹ occaſione miſ
cemur Uerū eſt alia quoq; crapu
la ⁊ nō min⁹ noxia ⁊ ebrietas ſpi
ritalis difficilius euitāda. cura q̊q;
ac ſolicitudo ſecularis. q̄ nos etiā
poſt oīm facultatū noſtrarū ꝑfectā
renūciationē ⁊ vini epularūq; cūc
tarū cōtinentiā et quidē in ſolitudi
ne conſtitutos frequent̄ inuoluūt
De quib⁹ ꝓpheta Expgiſcimini
inquit qui eſtis ebrij. ⁊ nō a vino
Alius quoq; Obſtupeſcite et āmi
ramini. fluctuate ⁊ vacillate. inebri
amini ⁊ non a vino. mouemini ⁊
non ebrietate. Cuius ebrietatis
vinū cōſequent̄ necesse eſt. vt ſecū
dū ꝓphetā furor draconū ſit. ipſū
q; vinū de qua radice procedat adu
tite. Ex vinea inquit ſodomorum
vinea eorū ⁊ ſarmentū eorū ex go
morra. Uis etiā fructū vitis iſti⁹
atq; ſarmenti germen agnoſcē ?
Uua eorū vua fellis ⁊ botr⁹ ama
ritudinis ipſius Que oīa niſi fue
rimus cūctis vicijs expurgati. ⁊
ab omniū paſſionū crapula ſobrij.
abſq; ebrietate vini epularūq; ō
niū affluētia. erit cor noſtrū ebri
etatis crapula magis noxia ꝑgra
uatū. Nam q2 ſeculares cure etiā
in nos. qui nullis actibus mūdi
huius admiſcemur. cadē nōnūq̄
poſſint. manifeſta rōne mōſtratur
ſecundū regulā ſeniorū. qui q̄dq̄d
neceſſitatē vict⁹ cotidiani ⁊ ineui
tabilē vſum carnis excedit. ad ſe
cularē defluerūt curā ⁊ ſollicitudi
nem ꝑtinē. vt Ubi grā. ſi compos
ſit operatio vni⁹ ſolidi neceſſitatē
noſtri corporis expedire. ad duorū
trium ſolidorū adquiſitionē. noſmet
ipſos ꝓpenſiore velimus opere ac
labore diſtendē Et cū duarū vela
men ſufficiat tunicarū ad vſū ſcili
cet noctis ac diei ⁊ triū l' quatuor
fieri parem⁹ Cumq; vnius ſiue
duarū ſufficiat habitatio cellularū.
ambitione ſeculari atq; amplitu
dine delectati. quatuor ſeu quinq;
cellas has eaſdem exquiſiti orna
tus ⁊ capaciores q̄ neceſſitas deſi
derat extruamus. paſſionē libidi
nis mūdalis in quibus poſſimus
ꝑferentes. Quod nō ſine inſtinctu
demonū fieri. manifeſtiſſima nos
experimenta docuerūt

Capitulū ſextū.

Nam quidā ꝓbatiſſim⁹ ſe
niorū cum tranſiret iuxta
cellam cuiuſdā fratris. hac animi
qua dixim⁹ egritudine laborātis.
vtpote q̄ in extruēdis reparādiſq;

ſupfluis inquietus cotidianis diſ
tentionib9 deſudaret. et emin9 con
ſpexiſſet cū graui malleo. ſaxū du
riſſimū conterentē. vidiſſetqꝫ ethio
pem quēdam aſtantē illi. ⁊ vna cū
eodem ictus mallei iūctis ⁊ inſer
tis manibus illidentē. eumqꝫ ad
operis illius inſtantiā ignitis fa
bus inſtigātē. diutiſſime ſubſtitit.
vel impreſſionē duriſſimi demoīs
vel fraudem tante illuſionis āmi
rans. Cum enim nimia laſſitudi
ne fatigatus frater. requieſcere iā
finemqꝫ operi voluiſſet imponere.
inſtigatione ſpiritus illius anima
tus. iterū reſumere malleū. nec de
ſinere ab intētione cepti operis vr
gebatur. ita vt eiſdem eius incita
mentis infatigabilit̄ ſuſtentat9.
tanti laboris nō ſentiret iniuriam
Tandem igitur ſenex tam dira
demonis ludificatione ꝑmotus.
ad cellam fratris diuertit. ſalutāſ
qꝫ eum. Quid inquit eſt frater il
lud opus quod agis? Laboram9
ait contra iſtud duriſſimū ſaxum:
vixqꝫ illud potuim9 aliquando cō
terere. Ad hec ſenex. Bene dixiſti
vix potuim9 Non enī ſolus eras
cū illud cederes. ſed fuit tecū alius
quem non vidiſti. qui tibi in hoc
opere non tam adiutor. ꝙ̄ violen
tiſſimus impulſor inſtabat. Et
idcirco morbū ambitus ſecularis
noſtris mentibus non ineſſe. non
vtiqꝫ eorū tm̄ negociorū abſtinen
tia cōprobabit. que etiā ſi velim9
explere non poſſum9. neqꝫ illarū

deſpectus rerū. quas ſi affectauerī
mus. tā apud ſpūtales viros ꝙ̄
apud ſeculi hoīes notabiles ꝑma
fronte reddemur. ſꝫ cū etiam illa q̄
nrē ſuppetūt poteſtati. ⁊ honeſtate
quadā vident̄ obnubi. rigida mēt̄
diſtrictione reſpuim9 Et reuera nō
min9 que ꝑua vident̄ ⁊ minima.
queqꝫ ab hijs qui nrē ꝓfeſſionis ſē
cernim9 indifferent̄ admitti. pro
qualitate ſua aggrauāt mētē. quā
illa maiora q̄ ſecūdū ſuū ſtatū ſecu
lariū ſenſus inebriare cōſueuerūt.
nō ſinētia depoſita fece terrena. ad
dominū ī quo ſemꝑ defixa eſſe de
bet ei9 intētio monachū reſpirare.
cui ab illo ſūmo bono vel ꝑua ſepa
ratio mors ꝑ̄ſens. ac ꝑniciosiſſim9
interitus eſt credēd9. Cūqꝫ mens
tali fuerit trāquillitate fūdata. vel
ab oīm carnaliū paſſionū nexib9
abſoluta. ⁊ illi vni ſūmoqꝫ bono te
naciſſima adheſerit cordis intētio.
apoſtolicū illud iplebit Sine int̄
miſſione orate: et ī oī loco leuātes
puras man9 ſiñ ira ⁊ diſceptatiōe
Hac eī puritate ſi dici poteſt ſenſu
mentis abſorto. ac de terreno ſitu
ad ſpiritalē atqꝫ angelicā ſimilitu
dinē reformato. ꝗcꝗ in ſe receperit.
ꝗcꝗ tractauerit. ꝗcꝗ egerit. puriſſi
ma atqꝫ ſinceriſſima erit oratio.

Caplm̄ ſeptimū

Germanus. Vtinā ſimuli
modo atqꝫ eadē facilitate
qua ſemina ſpūtaliū cogitationū
pleruqꝫ concipimus: etiam perpe
tuitatē eorum poſſidere poſſem9.

Cū enī fuerint • ſiue ꝑ memoriā
ſcripturarū • ſeu ꝑ recordatione͂ ſpi
ritaliū quorūqꝫ actuū • vel certe • ꝑ
intuitū ſacramētoꝝ celeſtiū noſtro
corde cōcepte • inuiſibili quadā fuga
lapſe ꝯtinuo euaneſcūt Cumqꝫ
alias quaſlibet occaſiones ſpirita
liū ſenſuū mens noſtra repperit •
rurſus alijs in repentib9 ipſe que
apphenſe fuerant lubrica volubili
tate defugiūt • ita vt nullā conſtā
tiā ſui retineat anim9 • nec poteſta
te ꝓpa ſanctarū cogitationū poſſi
dens firmitate͂ • tūc etiam cū eas
videtur vtcūqꝫ retinere • fortuitu
illas et nō de induſtria concepiſſe
credat̃ Quomodo enī ortus earū
noſtro arbitrio putabit̃ aſſcriben
dus? quarū ꝑſeuerātia nō cōſiſtit
in nobis? Sed ne forte ſub hui9
queſtionis indagine a cepto narra
tionis ordine longius euagātes •
expoſitione͂ ꝓpoſitā ſuper orōnis
ſtatu diutius retardem9 • ſuo hāc
tēpori reſeruātes • de qualitate orō
nis inſtātiſſime ꝗſum9 informari •
ꝓſertim cū nullo tpe ab ea ceſſare
btūs aplūs moneat dicens • ſine
ītermiſſione orate Et ideo primū
de qualitate eius deſideram9 inſti
tui • id ē qualis debeat emitti ſēꝑ
oratio • deinde qualiter hāc eande͂
quecūqꝫ eſt poſſidere vel exercere
ſine intermiſſione poſſim9 • Non
enī parua cordis intētione eam ꝑ
fici poſſe ⁊ experiētia cotidiana •
ꝓſecutio tue ſanctitatis oſtendit •
qui fine͂ monachi ac totius ꝑfecti
onis culme͂ in orōnis ꝯſūmatione
conſiſtere definiſti

Capitulū octauū

Iſaac Vniuerſas orōnū
ſpecies abſqꝫ ingenti cor
dis ꝯtritiōe atqꝫ anime puritate •
et illuminatione ſpūs ſancti • arbi
tror cōprehendi nō poſſe Tot eī
ſunt • quot in anima vna • ꝑmo in
cūctis animabꝫ • ſtatus queūt • qua
litateſqꝫ generari Et ideo licet ſci
amus nos ꝓ hebetudine cordis
noſtri vniuerſas orōnū ſpecies nō
poſſe ꝑſpicere: tn̄ in ꝗtū mediocri
tas experiētie noſtre aſſequi ꝓua
luerit • digerere eas vtcūqꝫ tēpta
bim9 • Secundū menſurā namqꝫ
puritatis in qua mens vnaqueqꝫ
ꝓficit • et qualitate͂ ſtatus in q̊ vel
ex accidentib9 inclinat̃ • vel ꝑ ſuā
renouat̃ induſtriā • ipſa quoqꝫ mo
mentis ſingulis reformat̃ • Et id
circo vniformes orationes emitti
ſemꝑ: a nemine poſſe certiſſimū
eſt • Aliter enī quiſqꝫ ſupplicat cū
alacer eſt: alit̃ cū triſticia ſeu deſ
perationis pōdere ꝑgrauat̃ • Alit̃
cū ſpiritalibus ſucceſſibus viget:
aliter cū īpugnationū mole depri
mitur • Aliter cū veniā peccatoꝝ •
aliter cū adquiſitione͂ grē ſeu cui9
libet ꝟtutis expoſcit: vel certe ex
tinctione͂ cuiuſꝗ vicij depcat̃ • Ali
ter cū cōſideratione gehēne • ac fu
turi iudicij timore compūgit̃: ali
ter cū ſpe futuroꝝ bonoꝝ deſide
rioqꝫ inflāmat̃ Aliter cū in neceſſi
tatibus ac periculis: aliter cū in

ſecuritate ac tranquillitate verſatur.
Aliter aũ ſacramẽtorũ celeſtiũ reue
lationibꝰ illuſtratur: aliter aũ ſterili
tate virtutũ ac ſenſuũ ariditate con
ſtringitur. ¶ Caplm nonũ

E T idcirco hiis ſup orõnũ
qualitate digeſtis. licet nõ
quantũ expoſcit materie
magnitudo. ſꝫ quãtũ vel tẽporis ad
mittit anguſtia. vel certe capere tenui
tas ingenij noſtri ⁊ cordis preualet
hebetudo. maior nũc nobis imminet
difficultas. vt ipſas ſingillatim
orõnũ ſpecies exponamus. quas
aplũs quadripartita rõne diſtinxit
ita dicens. Obſecro itaqꝫ primo
oĩm fieri obſecrationes. orõnes.
poſtulationes. gratiarũ actiones.
Que nõ inaniter ab aplõ ita fuiſſe
diuiſa: minime dubitandum eſt.
Primitusqꝫ indagandũ quid obſe
cratione. quid orõne. quid poſtula
tione. quid grãrũ actione ſignet.
deinde perquirendũ vtrũ hee quatuor
ſpecies ab orãte ſint pariter aſſumẽ
de. id ẽ vt oẽs ſimul in vnaquaqꝫ
ſupplicatione iungantur. an viciſſim
ſingillatimqꝫ ſint offerende. vtpu
ta nũc quidẽ obſecrationes. nunc
vero orõnes. nunc autẽ poſtulatio
nes ſeu grãrũ actiones oporteat
promi. an certe alius quidẽ obſecra
tiones. alius orõnes. alius vero
poſtulatiões. alius vero grãrũ acti
ones. deo debeat exhibere. ſecũdũ
menſurã ſcilicet etatis ſue in qua
vnaqueqꝫ mẽs pro intẽtionũ proficiat
induſtria. ¶ Caplm decimũ

E T ideo primũ ꝯpetaret
ipſe ſũt nominũ verborũqꝫ
tractande. ac diſcutiendũ
quid inter orõnẽ ⁊ obſecratioẽꝫ ac
poſtulationẽ ſeu grãrũ actiones in
terſit. Deinde similiter perſcrutãdũ
vtrũ ſingillatim ſint an pariter exhi
bende. Tercio indagãdũ vtrũ eciã
ipẽ ordo qui ita eſt apli autoritate
diſpoſitus. aliqd ãplius inſtruat
auditorẽ. an ſimpliciter accipienda
ſit iſta diſtinctio et indifferẽter puta
da ſit ab illo taliter fuiſſe digeſta.
Qd m̃ ſatis videtur abſurdũ. Nõ
eĩ credẽdũ eſt aliqd tranſitorie. ac
ſine rõne ſpm ſcm̃ per aplm protuliſſe.
⁊ idcirco eodẽ quo cepimꝰ ordine. ſi
dñs donauerit. ſingula retractemꝰ
¶ Caplm vndecimũ

O Bſecro itaqꝫ p̃mo oĩꝫ fieri
obſecratioẽs. Obſecratio
imploratio eſt ſeu petitio pro pctĩs.
qua vel pro pñtibꝫ vel pro p̃teritis
admiſſis ſuis vnuſqſqꝫ compũctus
veniã deprecatur. ¶ Caplm. xij.

O Rationes ſunt qbꝫ aliqd
offerimꝰ ſeu vouemꝰ deo:
qd grece dicitur euxi. id ẽ
votum. Nam vbi dicitur in greco
toteyza lopt in katio adienã. in
latino legitur vota mea dño reddã.
Qd ſecundũ ꝯpetatẽ vbi ita expri
mi pt: orõnes meas reddam dño
Et illud qd legimꝰ ĩ eccleſiaſte. ſi
voueris votũ dño. ne morã feceris
reddẽ. illud in greco ſimiliter ſcribitur
camcynt vico. id ſi voueris orõnẽ
dño. ne morã feceris reddẽ illam.

Quod ita ab vnoquoqꝫ nrō iple
bitur Oram⁹ cū renūciantes huic
mūdo ſpōdem⁹ nos mortificatos
cū ctis actibꝫ ⁊ ꝯuſatioī mūdane.
tota cordis īteciōe dn̄o ſuituros
Oram⁹ cū pollicemur ſclāri hono
re ꝯtēpto ac terrenis opibꝫ ſpretꝭ.
ī oī ꝯtritione cordis ac paupꝑtate
ſpūs nos dn̄o cohesuros. Oram⁹
cū ꝓmittim⁹ nos puriſſimā corpo
ris caſtitatē ſeu īmobilē paciētiā
eſſe ꝑpetuo exhibituros. vel cum
de corde nrō radices ire. ſiue triſti
cie mortē operātes vouem⁹ fundi
tus euellendas Que cū deſidia reſo
luti atqꝫ ad antiqua vicia recurrē
tes minime fecerim⁹. erim⁹ orōnū
noſtrarū ac votoꝝ rei. dicturqꝫ de
nobis. Melius eſt non vouere q̄
vouere ⁊ nō reddere Quod ſcd̄m
grecū dici poteſt. Melius eſt non
orare te. q̄ orare ⁊ non reddere

Caplm̄ decimūtercium

Tercio loco ponūtur poſtu
lationes. quas ꝓ alijs
quoqꝫ dū ſum⁹ in feruore ſpiritus
conſtituti ſolemus emittē. vel pro
caris ſcilicet noſtris. vel ꝓ totius
mūdi pace poſcentes. Et vt ipſi⁹
apoſtoli verbis eloquar. cū ꝓ om
nibus hoībus. ꝓ regibus. ⁊ oīb⁹
q̄ in ſublimitate ſunt ſupplicam⁹

Caplm̄ decimūquartū

Quarto deinde loco grārū
actiones ponūtur. quas
mens vel cum preterita dei recolit
beneficia. vel cū p̄ſentia contēplatꝰ.
ſeu cū in futurū que ⁊ q̄nta prepa
rauerit deus hijs qui diligunt eū
ꝓſpiat ꝑ ineffabiles exceſſus deo
refert Qua cuā intētione nōnūq̄
p̄ces vberiores emitti ſolent. dū
illa q̄ repoſita ſunt in futuro. ſanc
toꝝ p̄mia puriſſimis oculis intu
endo. grās deo cū imenſo gaudio
ſpiritus noſter inſtigatꝰ effūdere

Capitulū. xv.

Ex quibus quatuor ſpecie
bus licet ſoleant occaſio
nes ſupplicationū generari. nam
et de obſecrationis ſpecie. que de
ꝯpūctione naſcitur peccatoꝝ. ⁊ de
orōnis ſtatu. q̄ de fiducia oblatio
nū. et ꝯſūmatione votoꝝ ꝓ ꝯſci
entie ꝓfluit puritate. et de poſtu
latione. q̄ de caritatis ardore ꝓce
dit. et de grārū actione. q̄ de bene
ficiorū ac magnitudinis ac pieta
tis eius ꝯſideratione generatur.
feruētiſſimas ſepiſſime nouim⁹ p̄
ces ignitaſqꝫ ꝓdire. ita vt conſtet
omēs has quas p̄dixim⁹ ſpecies.
omnib⁹ hoībus vtiles ac neceſſa
rias īueniri. vt in vno eodēqꝫ viro
nūc quidē obſecrationū. nūc autē
orōnū. nūc poſtulationū. nūc deo
grārū actionū. puras ac feruentiſſi
mas ſupplicatioēs variatus emit
tat affectus. tn̄ prima ad incipiē
tes videtꝰ peculiarius ꝑtinere. qui
adhuc viciorū ſuoꝝ aculeis ac me
moria remordētꝰ. Secūda ad illos
qui in ꝓfectu iā ſpiritali. ex appeti
tu virtutū. quadā mentis ſublimi
tate ꝯſiſtūt. Tercia ad eos qui
perfectionē votoꝝ ſuoꝝ operibus

adimplentes: intercedere ꝓ alijs
quoq; consideratione fragilitatis
eorū caritatis studio ꝓuocantur.
Quarta ad illos qui iam penali
cōsciencie spina de cordib9 pulsa.
singulares iam munificētias domi
ni ac miserationes quas vel in p̄
terito tribuit vel in p̄senti largiť.
vel ꝑparat ī futuro mēte purissima
retractātes. ad illā ignitā ⁊ q̄ ore
hominū nec cōp̄hendi nec exp̄mi
potest orōnem. feruentissimo corde
raptanť. Nōnūq̄ tn̄ mens que in
illū verum puritatꝭ ꝓficit affectū.
atq; in eo iā ceperit radicari. solet
hec oīa simul pariterq; cōcipiens.
atq; in modū cuiusdā incōprehen
sibilis ac rapacissime flāme cuncta
ꝓuolitās. ineffabiles ad deū p̄ces
purissimi vigoris effūdere. Quas
ipse spūs interpellās gemitib9 in
enarrabilib9. ignorantib9 nobis
emittit ad deū. tāta scilicet in illi9
hore momento concipiēs ⁊ ineffa
biliter in supplicatione ꝓfundēs. q̄
ta non dicā ore percurrere. ſz ne ipsa
quidē mente valeat alio tēpore re
cordari. Et inde est q̄ in qualibet
mensura quis positus nōnūq̄ pu
ras intētasq; preces inueniť emit
tere. qz de illo primo ⁊ humili or
dine. qui est sup recordatione futuri
iudicij. is qui adhuc sub terroris
est pena ac metu examinis cōstitu
tus. ita ad horam ꝯpungiť vt non
minore spiritus alacritate de obse
crationis pinguedine repleať. q̄
ille qui per puritatē cordis sui mu
nificētias dei perlustrās atq; per
currens. ineffabili gaudio leticiaq;
resoluiť. Incipit enim secundū sen
tentiā domini pl9 diligere: qz sibi
met ampliora cognoscit indulta

Caplm decimūsextū

Tamen expetēde sūt nobis
per ꝓfectū vite ꝯsūmatio
nemq; virtutū ille pocius supplica
tionū species. que vel de contēpla
tione futuroꝝ bonorū. vel de cari
tatꝭ ardore funduntur. seu certe vt
humilius ⁊ secūdm incipientiū mē
suram loquar. ꝓ acquisitione qua
rūcūq; virtutū. seu vicij cuiuslibet
extinctione generāť. Aliter enim
ad illa sublimiora q̄ p̄diximus sup
plicationū genera ꝑuenire nullate
nus poterim9: nisi per ordinē pos
tulationū istarū sensim mens nr̄a
fuerit gradatimq; ꝓuecta.

Caplm decimūseptimū

Has quatuor supplicationū
species ita eciā dn̄s exem
plo suo nobis inicíare dignat9 ē:
vt in hoc quoq; impleret q̄d de ip
so dicitur. Que cepit ihesus facere
et docere. Nā obsecrationis genus
assumit cū dicit. Pater si possibile
est: trāseat a me calix iste. Vel illd̄
q̄d ex ꝑsona eius cātať in psalmo
De9 de9 me9 respice in me. quarē
me dereliquisti. Aliaq; hijs similia.
Oratio est cū dicit. Ego clarificaui
te sup terrā: op9 cōsūmaui q̄d de
disti mi vt facerē. Vnde illud. Et ꝓ
eis sāctifico meipsū: vt sint ⁊ ipi sācti
ficati i veritate. Postulatio ē cū dicit

Pater quos dediſti michi volo vt
vbi ego ſū et ipſi ſint mecū. vt vi
deant gloriā meā quā dediſti m̄i.
Vel certe cū dicit. Pater ignoſce
eis: non enim ſciūt quid faciunt.
Gratiū actio eſt cū dicit Cōfiteor
tibi pater dn̄e celi et terre. qui ab
ſcondiſti hec a ſapiētibus. et reue
laſti ea ꝑuulis. ita pater qꝛ ſic fuit
placitū ante te Vel certe cū dicit.
Pater grās ago tibi qm̄ audiſti
me. ſciebā āt qm̄ ſemꝑ me audis.
Que tamen quatuor ſupplicatio
nū genera licet ſingillatim ac diū
ſo tēpore ſecundū illū quē cōprehē
dimꝰ modū idem dn̄s diſtinxerat
offerenda. tn̄ etiā ſimul ea in ſup
plicatione ꝑfecta ꝯprehendi poſſe
idem oſtendit ſuis exēplis. ꝑ illā
ſcilicet ꝺōnē quā ad finē euāgelij
ſecundū iohānē legimꝰ eū copio
ſiſſime ꝓfudiſſe. ex cuius textu qꝛ
longū eſt vniuerſa ꝑcurrē. diligēs
inquiſitor hec ita eſſe lectionis ip
ſius ſerie poterit edoceri. Quē ſen
ſum apoſtolus quoqꝫ in ep̄lā ad
philippenſes has quatuor ſuppli
cationū ſpecies aliqn̄tū imutato
ponens ordine euidenť expꝫſſit.
oſtenditqꝫ debere eas nōnūqꝫ ſiť
ſub ardore vnius ſupplicatiōis of
ferri. ita dicens. Sed in oī orōne
et obſecratione cum grāū actione
petitiones veſtre innoteſcāt apud
deū. Per quod voluit nos in hoc
ſpecialius erudire. ꝗ et in orōne
grāū actio debeat cū poſtulatiōe
miſceri

Capitulū. xviij.

Hec itaqꝫ ſupplicationum
genera ſublimior adhuc
ſtatus ac p̄clarior ſubſequiť. qui
cōtēplatione dei ſolius. et caritatꝭ
ardore formať. per quē mens in
illius dilectione ꝛ̄ſoluta atqꝫ refec
ta. familiariſſime deo velut patri
ꝓpo peculiari pietate colloquitur
Quē ſtatū debere nos diligenter
expetere: formula dominice orati
onis inſtituit dic̄s Pater noſter.
Cū ergo vniuerſitatis deū ac do
minū patrē noſtrū eſſe voce ꝓpria
cōfitemur. de conditione ſeruili in
adoptionē filiorū nos ꝯfecto ꝓfi
temur acitos. adiacentes de inde.
qui es in celis. vt ꝯmemorationē
vite p̄ſentis qua in hac degimus
terra. velut peregrinā a noſtro pa
tre nos longiſſime ſeparantē toto
horrore vitātes. ad illā potius re
gionē. in qua patrē noſtrū cōmora
ri fatemur. ſūmo deſiderio ꝓpere
mus. nichilqꝫ admittamꝰ e iuſmo
di quod indignos nos ac noſtrā
ꝓfeſſionē a nobilitate tāte adop
tionis efficiens. et hereditate pa
terna velut degeneres priuet. et
irā nos faciat iuſticie eius ac ſeue
ritatē incurrere In quē filiorū ordi
nē graduqꝫ ꝓuecti. illa continuo
q̄ eſt in bonis filijs pietate flagra
bimur. vt iam nō ꝓ noſtris vtili
tatibꝰ ſꝫ ꝓ noſtri patris glā totū
impendamꝰ affectum. dicentes ei.
Sanctificeť nomē tuū. Noſtrū de
ſideriū noſtrū gaudiū glām noſtri

patris eſſe teſtantes · imitatores
illiꝰ effecti qui dixit Qui a ſemet
ipſo loquitur gloriã ꝓpriam querit
Qui autem querit gloriã eius qui
miſit illũ : hic verax ẽ · et iniuſticia
in illo nõ eſt · Deniqȝ vas electio
nis hoc repletꝰ affectu · etiam ana
thema optat fieri a xp̄o · dũmodo
familia et multiplex acquirat · et
ad gloriã ſui patris ſalus totius
iſrahelitice plebis accreſcat · Se
curus enim optat interire ꝑ xp̄o :
qȝ nouit neminẽ poſſe mori pro
vita · Et iterũ Gaudemꝰ inquit
qñ nos infirmi ſumꝰ : vos autem
potẽtes eſtis · Et quid mirũ ſi vas
electionis ꝑ criſti gloria et fratrũ
ſuoꝝ ꝯuerſione gentiſqȝ priuile
gio optat anathema fieri a xp̄o :
cũ micheas quoqȝ ꝓpheta vellet
ſe mendacẽ fieri et ab inſpiratione
ſancti ſpiritꝰ alienũ · dũmodo pla
gas illas et captiuitatis exitia q̄
ſua vaticinatione p̄dixerat · plebs
iudaice nationis euadat Utinam
inquiens non eſſẽ vir habens ſpi
ritũ : et mendaciũ potius loquerer ·
Non p̄termittamꝰ illũ legiſlato
ris affectũ : qui cũ fratribus ſuis
etiam perituris non tẽnuit interire
dicens Obſecro domine · peccauit
ꝑplus iſte peccatũ magnũ · aut di
mitte eis hanc noxam · aut ſi non
facis · dele me de libro quem ſcrip
ſiſti · Poteſt autẽ cognici ſatis iſtud
qd̄ dicitur · ſanctificet nomen tuũ ·
etiam taliť accipi Sãctificatio dei :
noſtra ꝑfectio eſt · Itaqȝ dicetes ci
ſanctificetur nomẽ tuũ · aliis verbis
hoc dicimꝰ Tales nos facito pa
ter · vt ſanctificationẽ tuã vel intel
ligere q̄nta ſit · vel cape mereamur ·
vel certe vt in noſtra ꝯuerſatione
ſpirituali ſanctꝰ appareas Quod
tũc efficaciter impletur in nobis :
qñ vident homines opera noſtra
bona · et glorificant patrem noſtrũ
qui in celis eſt ·

Caplm̄ decimũnonũ ·

Secunda petitio mentis pu
riſſime aduenire iãiamqȝ
regnũ ſui patris exoptat · vel iſtud
ſcilicet · quo cotidie xp̄iſtꝰ regnat
in ſanctis · quod ita fit cũ dyaboli
imperio per extinctionẽ fetentiũ vi
ciorũ de noſtris cordibȝ pulſo · deꝰ
in nobis ꝑ virtutũ bonã fragrãtiã
ceperit dominari · et deuicta fornica
tione caſtitas · ſuperato furore trã
quillitas · calcata ſuperbia humili
tas in noſtra mẽte regnauerit · vel
certe illud qd̄ preſtituto tẽpore om
nibꝰ eſt ꝑfectis ac dei filiis genera
liter repromiſſũ · in quo eis dicitur a
xp̄o · venite benedicti patris mei ꝑci
pite regnũ paratũ vobis a ꝯſtituti
one mũdi · intẽtis illuc quodãmodo
obtutibꝰ · ac defixis deſideriis ex
pectans dicenſqȝ ad eum Veniat
regnũ tuũ · Nouit enĩ teſtimonio
conſcientie ſue : cũ apparuerit mox
eius ſe futurũ eſſe conſortem · Nec
enim dicere vel optare criminoſoꝝ
nullus audebit · quia nec videre
tribunal iudicis vult · quiſqȝ ſub
aduẽtu eius nõ palmã nec p̄mia

ſuis meritis· ſ; penā nouit ꝓtin⁹
recompenſandam·

¶ Capitulū vicesimū

Tercia ſupplicatio filiorū
eſt Fiat volūtas tua ſicut
in celo ⁊ in terra· Non poteſt eſſe
iam maior orō: ꝗ̃ optare·vt terre
na mereant̄ celeſtibus coequari·
Nam quid eſt aliud dicere· fiat
voluntas tua·ſicut in celo ⁊ in ter
ra·ꝗ̃ vt ſint homines ſimiles an
gelis·⁊ ſicut volūtas dei ab illis
implet̄ in celo· ita etiā hij qui in
terra ſunt non ſuā· ſ; eius vniuer
ſam faciant volūtatē: Hoc quoqꝫ
nemo ex affectu dicere p̄ualet·niſi
is ſolus qui deū credit omnia que
vident̄ vel aduerſa vel pſpera·p
noſtris vtilitatibus diſpenſare·
magiſqꝫ eū p ſuorū ſalute ⁊ ꝯmo
dis ꝓuidū atqꝫ ſollicitū· ꝗ̃ noſip
ſos eſſe p nobis Vel certe aliter
accipiendū voluntas domini ſal⁹
eſt ōniū· ſecundū illā beati pauli
ſentētiam·qui oēs homines vult
ſaluos fieri ⁊ ad agnitionē verita
tis venire·De qua etiā volūtate·
yſayas ꝓpha ex pſona dei patris·
Et oīs inquit volūtas mea fiat·
Dicentes ergo ei fiat voluntas
tua ſicut in celo et in terra· hec cū
alijs oram⁹ verbis·vt ſicut hij qui
in celo ſūt·ita omnes qui in terra
conſiſtunt tua pater agnitione ſal
uentur·

¶ Caplm·xxi·

Einde panem noſtrum
epiouſion id eſt ſuper
ſubſtantialē da nobis ho
die· quod alius euangeliſta coti
dianū dixit·illā nobilitatē ac ſub
ſtantie eius ſignificat qualitatē·
qua ſcilicet ſup omnes ſubſtātias
ſit·atqꝫ omnes creaturas ſublimi
tas magnificentie eius ac ſanctifi
cationis excedit Hāc vero ꝓprietatē
vſus ipſius atqꝫ vtilitatis expſſit
Nam cū dicat cotidianū: oſtendit
ꝗ̃ ſine ipſo nullo die ſpiritalē vitā
capere valeam⁹ Cū dicat hodie·
oſtendit eū cotidie eſſe ſumendū·
et heſternā p̄bitionē eius non ſuf
ficere·niſi nobis hodie quoqꝫ ſimi
liter fuerit adtributus· oīqꝫ nos
tēpore hanc orōnē debere ꝓfundē
indigentia e⁹ cotidiana ꝯmonet·
qꝛ non eſt dies quo non opus ſit
nobis huius eſce eſu ac pceptiōe
cor interioris noſtri hominis ꝯfir
mare· Licet iſtud qd̓ dicit̄ hodie ⁊
ad p̄ſens tēpus vite poſſit intelli
gi· id eſt dum in ſeculo ꝯmora
mur preſta nobis hunc panē No
uim⁹ eni eū hijs qui meruerīt a
te et in futuro eſſe preſtandū·ſed
rogam⁹ vt eū nobis hodie largi
aris· qꝛ niſi eū quis in hac vita
pcepere meruerit·in illa eius parti
ceps eſſe non poterit·

¶ Capitulū·xxij·

Et dimitte nobis debita
noſtra ſicut ⁊ nos dimit
tim⁹ debitoribus noſtris·O inef
fabilis dei clementia·q non ſolū
nobis orōnis tradidit formā· et
acceptabilē ſibi morum noſtrorū
inſtituit diſciplinā·ac p neceſſitatē

tradite formule qua ſe precepit a
nobis ſemꝑ orari · ire patiẽ ac triſti
cie euellit radicez · ſed etiam occa
ſionem rogantibus tribuit · eiſqꝫ
reſerat viam qua clemens ac piũ
erga ſe ꝓuocent dei iudiciũ ꝓmul
gari · Et quodãmodo poteſtatem
tribuit · qua iudicis noſtri poſſim9
ſententiam temperare ad veniam
delictorũ noſtroꝝ · exemplo eum
noſtre remiſſionis artantes · dũ di
cim9 ei Et dimitte nobis debita
noſtra ſicut ⁊ nos dimittimus ·
Itaqꝫ ſecurius huius orõnis fidu
cia · de ſuis admiſſis veniam poſtu
labit : quiſqꝫ remiſſus erga ſuos
dũtaxat non erga domini ſui exti
terit debitores Volemus etenim
nõnulli quod eſt deterius erga il
la quidem que admittũtur ad in
iuriam dei q̃uis magnorum ſint
criminũ placidos nos ⁊ clementiſ
ſimos exhibere · erga noſtrarũ vero
vel paruiſſimarũ offenſionũ debi
ta exactores immites atqꝫ inexora
biles inueniri Quiſquis igitur in
ſe delinquenti fratri ex corde non
remiſerit · non indulgentiã ſed con
dẽpnationem deꝓcatione hac ſibi
met impetrabit · ſuaqꝫ profeſſione
ſemetipſũ poſcit durius iudicari di
cens Remitte michi ſicut ⁊ ego re
miſi Quod cum illi ſecundũ ſuam
petitionem fuerit repenſatũ : quid
aliud ſubſequetur q̃ꝫ vt exemplo
ſuo implacabili ira ⁊ irremiſſa ſen
tentia puniatur : Ideoqꝫ ſi clemen
ter volumus iudicari : nos quoqꝫ
erga illos qui in nos deliquerũt
oportet eſſe clementes Tantum
enim remittitur nobis : q̃tũ remi
ſerimus eis qui nobis quacumqꝫ
malignitate nocuerũt · Quod for
midantes nõnulli cum in eccleſia
hec oratio ab vniuerſa plebe con
cinitur · hunc locum tacite preter
mittunt · ne ſcilicet ſemetipſos ob
ligare potius q̃ꝫ excuſare ſua ꝓfeſſi
one videantur · non intelligentes
q̃ꝫ fruſtra cautiones vel cauillatio
nes has iudici oĩ3 pretendere mo
liantur · qui quẽadmodũ iudicatu
rus ſit ſupplicibus ſuis voluit pre
monſtrare Dum enim erga ſuos
non vult immitis atqꝫ inexorabilis
inueniri · formam ſui iudicij deſig
nauit · vt quẽadmodũ nos ab illo
iudicari cupimus · ita noſtros fra
tres ſi quid in nobis deliquerint
iudicemus · quia iudiciũ ſine miſe
ricordia ei q̃ nõ facit miſericordiã ·

Caplm̃ viceſimũtercium

Deinde ſequitur · Et ne
nos inducas in tẽptatio
nem De quo nõ minima naſcitur
queſtio Si enim oramus ne per
mittamur tẽptari · et vnde erit in
nobis virtus cõſtãtie ꝓprobãda ·
ſecundũ illã ſententiã · omnis vir
qui non eſt tẽptatus non eſt ꝓba
batus · et iterũ · beatus vir qui ſuf
fert tẽptationẽ : Non ergo hoc ſo
nat ne inducas nos in tẽptationẽ
id eſt vt non permittas nos ali
quando tẽptari : ſed ne permittas
nos in tẽptatione poſitos ſuperari

Temptatus eſt enim iob: ſ3 nõ
eſt inductus in tẽptationẽ. Non
enim dedit inſipiẽtiã deo. nec ad
illã ad quã trahebatur tẽptatoris
voluntatẽ ore impio blaſphemus
intrauit. Temptat9 ẽ abraham
tẽptatus eſt ioſeph. ſ3 neuť illoꝝ
inductus eſt in tẽptationẽ. qz nul
lus eorũ conſenſũ pbuit tẽptatori
Deniqz ſequit̃ Sed libera nos a
malo. id eſt ne pmittas nos a
dyabolo tẽptari. ſup id quod poſſu
mus. ſ3 cũ tẽptatione et exitũ da.
vt ſuſtinere poſſim9.

Capitulũ. xxiiij.

Videť ergo qualis nobis
ab ipſo qui p illã exoran
dus eſt iudice orõnis ſit modul9
et forma ꝯpoſita. in qua nulla di
uitiarũ nulla memoria dignitatũ.
nulla poteſtatis ac fortitudinis
poſtulatio. nulla corporee ſanita
tis ſeu tẽptabilis vite mentio con
tinetur. Nichil enim caducũ vult
a ſe. nichil vile. nichil tẽporale et
nitatũ conditor implorari Itaqz
magnificẽtie eius ac munificentie
maximã irrogabit iniuriã. quiſqz
hiis ſempiternis petitionibus pter
miſſis. trãſitoriũ aliqd et caducũ
ab eo maluerit poſtulare. et offen
ſam potius ꝙ ꝓpiciationẽ iudicis
ſui vilitate orõnis incurrit

Capitulũ. xxv.

Hec igitur orõ licet omnẽ
videať pfectionis pleni
tudinẽ continere. vtpote q̃ ipſius
domini auctoritate vel inſtituta ſit
vel ſtatuta. puehit tamen domeſti
cos ſuos ad illũ precelſiorẽ quem
ſuperi9 commemorauim9 ſtatũ. eoſ
qz ad illã igneã ac ppaucis cogni
tam vel expertã. ymo vt ꝓprius
dixerim ineffabilẽ orõnem gradu
eminentiori pducit. que omnẽ trã
ſcendens humanũ ſenſũ. nullo nõ
dicã ſono vocis nec lingue motu.
nec vlla vboꝝ ꝓnũciatione diſtin
guitur. ſ3 quã mens infuſione ce
leſtis illius luminis illuſtrata. nõ
humanis atqz anguſtis deſignat
eloquiis. ſ3 conglobatis ſenſibus
velut de fonte quodã copioſiſſimo
effundit vbertim atqz ineffabiliť
eructat ad deũ Tanta ꝓmens in
illo breuiſſimo tẽporis pũcto. q̃ta
nec loqui facile. nec pcurrẽ mens
i ſemetipſã reuerſa pualeat. Quẽ
ſtatũ dñs quoqz noſter illarũ ſup
plicationũ formula quas vel ſol9
in mõte ſecedens vel tacite fudiſſe
deſcribitur. ſimiliter figurauit. cũ
in orõnis agonia etiam guttas et
ſanguinis inimitabili intẽtionis
ꝓfudit exemplo.

Capitulũ. xxvi.

Quis vero poſſit diuerſita
tes et cauſas ipſas atqz
origines ꝯpũctionũ quãtalibet ex
periẽtia pditus ſufficienť expone
re. quibus inflãmata mens atqz
ſuccenſa. ad orõnes puras ac ferue
tiſſimas incitat̃. quarũ pauca q̃tũ
potuerim9 ad preſens p illumina
tionẽ dei reminiſci exempli gratia
ꝓponem9. Nõnũq̃ eteni pſalmi

cuiuſcūqȝ v̓ſiculus occaſionē orati
onis ignite decantantibus nobis
prebuit; interdū canora fraterne
vocis modulatio ad intentā ſuppli
cationē · ſtupētiū animos incitauit
Nouim9 quoqȝ diſtinctionē graui
tateqȝ pſallentis · eciam adſtātib9
plurimū contuliſſe feruois; necnō
et exhortatio viri pfecti et collatio
ſpiritalis frequent̄ ad vberrimas
preces iacentiū erexit affectum ·
Scimus eciā fratris ſeu cari cuiuſ
libet interitu nō min9 nos ad ple
nam ꝯpūctionem fuiſſe raptatos
Recordatio quoqȝ tepoꝛis ac negli
gentie noſtre nōnūq̄ꝫ nobis ſaluta
rem ſpiritus inuexit ardorē · atqȝ
in hunc modū nulli dubiū eſt occa
ſiones inumeras non deeſſe · q̇b9
per dei grām tepoꝛ ⁊ ſopnolētia
noſtrarū mentiū valeat excitari ·

¶ Caplm vicesimūſeptimū ·

Quemadmodū vero ł qui
bus modis iſte cōpūctio
nes de intimis anime cō
clauibus pferantur; non minoꝛis
difficultatis eſt indagaē · Frequēt̄
enim p ineffabile gaudiū ⁊ ala
critatē ſpiritus · ſaluberrime cōpūc
tionis fluct9 emergit · ita vt eciā
in clamores quoſdā intolerabilis
gaudij imenſitate ꝓrūpat · ⁊ cellā
vicini iocūditas coꝛdis ⁊ exulta
tionis penetret magnitudo · Non
nūq̄ꝫ verō tāto ſilentio mens intra
ſecretū pꝛofunde taciturnitatis ab
ſconditur · vt omnē penitus ſonū
vocis ſtupoꝛ ſubite illuminationis

interclud at · omneſqȝ ſenſus atto
nitus ſpiritus vel cōtineat intrin
ſecus vel admittat · ac deſideria
ſua gemitibus inenorrabilibus ef
fundat ad deū Interdū vero tāta
cōpūctionis habundātia ac doloꝛe
ſupplet̄; vt alias eā digerere niſi
lacrimarū euapoꝛatione nō poſſit

¶ Caplm · xxviij ·

Germanus · Hunc quidē
compūctionis affectū · ex
pte aliqua mea quoqȝ exiguitas
nō ignorat · Frequent̄ enim recoꝛ
datione delictorum meoꝝ oboꝛtis
lacrimis ita ſum hoc ineffabili vt
p̄ſatus es gaudio viſitante domi
no vegetatus; vt deſperare me il
loꝛū veniā non debere · leticie ipſi9
magnitudo dictaret · Quo ſtatu
recoꝛ nichil eſſe ſublimius; ſi repa
ratio e9 noſtro ſubiaceret arbitrio
Nōnūq̄ꝫ cupiens me ad ſimilē la
crimarū cōpūctionē totis viribus
excitare · omneſqȝ erroꝛes meos
atqȝ pccā ante oculos ſtatuens v
bertatē illam fletuū reuocare non
poſſum · et ita oculi mei in modū
cuiuſdā duriſſimi ſilicis p̄durant̄ ·
vt nulla pꝛoꝛſus ex eis humoꝛis
gutta diſtillet Ideo q̄ꝫtū in illa
lacrimarū pfuſione ꝯgaudeo; tm̄
doleo q̄ꝫ illā cū voluerō recupare nō
valeā

¶ Caplm vicesimūnonū ·

Isaac · Non oīs pfuſio
lacrimarū ⁊ no affcū ł v
na v̓tute depꝛomit̄ Alit̄
enim ille emanat fletus q̇ pccoꝝ
ſpina coꝛ noſtrū cōpūgente pfert̄ ·

De quo dicitur Laboraui i gemi
tu meo · lauabo ꝑ ſingulas noctes
lectū meū : lacrimis meis ſtratū
meū rigabo Et iterū Deduc quaſi
torrentē lacrimas ꝑ diē ⁊ ꝑ noctē
⁊ non des requiē tibi · neq̄ȝ taceat
pupilla oculi tui · Aliter qui de cō
tēplatione eternorū bonorū ⁊ deſi
derio future illius ciuitatꝭ exoriꝰ
Pro qua ecīā vberiores lacrimarū
fōtes de intolerātia gaudij et ala
critatis imenſitate ꝓrūpunt · Dū
ſitit anima nr̄a ad deū fontē viuū
dicens Quando veniā ⁊ apparebo
ante faciē dei · fuerūt michi lacri
me mee panes die ac nocte · cum
eiulatu cotidie et lamētatione ꝓ
clamans · Heu michi ꝙ incolatꝰ
meus ꝓlongatus eſt : ⁊ multū in
cola fuit anima mea Aliꝰ ꝓfluūt
lacrime q̄ abſq̄ȝ vlla quidē letaliū
criminū ꝯſciētia · ſȝ tamen de metu
gehēne et terribilis illius iudicij
recordatione ꝓcedūt Cuius terro
re ꝓpheta pauſſus : orat ad deū ·
Non intres in iudiciū cū ſeruo tu
o : q2 nō iuſtificabiꝰ in ꝯſpectu tuo
omnis viuens · Eſt ecīā aliud la
crimarū genus · quod nō ꝓ ſua cō
ſcientia ſed ꝓ aliena duricia pecca
tiſq̄ȝ generaꝰ · quo ſamuel ſaulē ·
illam quoq̄ȝ ciuitatē iheruſalē vel
dominꝰ in euangelio · vel in trenis
iheremias fleuiſſe deſcribitur ita
dicens Quis dabit capiti meo a
quā · et oculis meis fontē lacrima
rū : et plorabo in die ⁊ nocte inꝰ
fectos filie populi mei : Vel certe
quales ille ſūt lacrime : de quibꝰ
in pſalmo cēteſimoꝑmo cantatur
Quia cinerē tanq̄ȝ panē manduca
bam : et poculū meū cū fletu miſ
cebam · Quas certū eſt non illo
affectu ꝓmi qui in ſexto pſalmo
ex ꝑſona penitētis emergit · ſȝ ꝓ
anxietate vite huius atq̄ȝ anguſ
tijs ⁊ erūpnis quibꝰ iuſti in hoc
mūdo poſiti deprimūꝰ · et qđ ecīā
pſalmi ipſius non ſolū textus ſed
ecīā titulus euidenꝰ oſtendit · qui
ex ꝑſona pauperis illiꝰ de quo in
in euāgelio dicitur · beati paupes
ſpū q̄m ipſoꝝ eſt regnū celorū · ita
deſcribiꝰ Oratio pauperis cū anxi
atus fuerit : et coram deo effude
rit precē ſuam Ab hijs ergo lacri
mis · multū diſtant ille q̄ obturato
corde de ſiccis oculis exprimūtur
Quas licet nō penitus infructuo
ſas eſſe credimꝰ · bono eni ꝓpoſi
to earū adtēptaꝰ emiſſio · ab hijs
ꝓſertim qui necdū vel ad ſcientiā
ꝑuenere ꝑfectā · vel priſtinorū ſeu
ꝓſentiū viciorū potuerūt ad purū
labe mūdari ¶ Caplm̄ trigeſimū

O b hijs tamē qui iam affec
tū iam trāſiere virtutū ne
quoq̄ȝ debet hoc modo ex
torqueri ꝓfuſio lacrimarū : nec ex
terioris hominis magnoꝑe affec
tādi ſunt fletꝰ · Qui ecīā ſi fuerint
vtcūq̄ȝ ꝓducti : nūq̄ȝ ꝑtingere ad
illam ſpontaā lacrimarū poterunt
vbertatē · Magis enim ſupplicātꝭ
animū ſuis conatibꝰ diſtrahētes
humiliabūt atq̄ȝ in ima demergēt ·

⁊ ab illa celeſti ſublimitate depo
nent. in qua attonita mens orantis indeclinabilit̃ eſt defixa. cāqꝫ
compellent precū ſuauiū intētione laxata erga ſteriles et coactiuas
lacrimarū guttulas egrotare

¶ Caplm̄ tricesimūp̄mū

Et vt orōnis vere perfecte ſapientis affectū : ñ meā vobis
ſꝫ beati anthonij ſententiā pferam. Quē ita nōnūq̄ in orōne nouimꝰ
pſtitiſſe : vt eodē in exceſſu ment̃ frequēt̃ orāte cū ſolis ortus cepiſſꝫ
infundi. audierimus eū in feruore ſpūs pclamātē. Quid me ipedis
ſol. qꝛ ad hoc iā oriris vt me ab huiꝰ veri luminis abſtrahas clari
tate? Cuiꝰ eciā hec quoqꝫ eſt ſupꝫ orōnis fine celeſtis ⁊ plꝰ q̄ huma
na ſentētia Nō eſt inquit perfecta orō: in qua ſe monchꝰ ł in hoc ipſū
qḋ orat intelligit. Et vt nos q̊qꝫ ſcd̃m mēſurā tenuitat̃ noſtre huic
admirātis ſententie ſupadicere ali quid audeamꝰ : orōnis que exau
ditur a dn̄o. in q̄tū experti ſumꝰ indicia pferemꝰ.

¶ Caplm̄ .xxxij.

Cum orātes nos nulla interpellauerit heſitatio. ⁊
fiduciam petitiōis noſtre quadam deſperatione deiecerit. ſi obtinuiſſe
nos in ipā orōnis effuſione quod poſcimꝰ ſenſerimꝰ. nō ambigamꝰ
p̄ces noſtras ad deū efficaciter penetraſſe. Tantū enim quis exau
diri atqꝫ obtinere merebitur : q̄tū vel inſpicia ſe a deo vel deū credide
rit poſſe preſtare. Irretractabilis nāqꝫ eſt domini nr̄i ſentētia. Que
cūqꝫ orando petitis. credite qꝛ acci pietis et veniet vobis.

¶ Caplm̄ .xxxiij.

Germanꝰ Hanc exauditionis fiduciā nimirū de cō
ſcientie puritate credimꝰ emanarē Ceterū nos q̊rū corda adhuc pcco
rū ſpina ꝯpūgit. queadmodū eā habere poſſumꝰ nullis patrocinātibus meritis. q̊bꝰ exaudiri das orā
nes nr̄as fiducialiter pſumamꝰ?

¶ Caplm̄ .xxxiiij.

Iſaac. Diuerſas exauditionū cauſas eſſe ſecundū animarū diuerſū ac variū ſtatū :
euāgelica ſiue pphetica teſtantur eloquia. Habes enim in duorū cō
ſenſione fructū exauditionis dominica voce ſignatū. ſcd̃m illud Si
duo ex vobis cōſenſerint ſupꝫ terrā de omni re quācūqꝫ petierint fiet
vobis a patre meo qui in celis eſt Habes aliā in fidei plenitudine :
que grano ſinapis cōparatur Si enim habuerit̃ inquit fidem ſicut
granū ſinapis. dicetis monti huic tranſi hinc ⁊ trāſibit. et nichil im
poſſibile erit vobis. Habes in aſſiduitate orōnū quā pꝑter indefeſſā
petitionū perſeuerantiā importunitatē ſermo dominicꝰ nominauit
Amen amen dico vobis inquit. quia ſi non pꝑter amicicā. vel pꝑ
ter importunitatem eius ſurgit. ⁊ dabit ei quantum opus habuerit.
Habes et in elemoſinarum fructu

Include inq̄t elemoſinā in corde
pauperis; et ipſa ꝓ te exorabit· in
tempore tribulationis· Habes in
emendatione vite· et operibus mi
ſericordie· ſecundū illud Diſſolue
colligationes īpietatis; ſolue faſ
ciculos depmētes Et poſt pauca·
quibus inſtrꝰioſi ieiunij ſterilitas
caſtigat· Tūc inquit inuocabis
et dn̄s exaudiet te; clamabis et
dicet ecce aſſū· Nōnūꝗ̄ ſane ex
audiri eciā tribulationū nimietas
facit; ſecundū illud Ad dominū cū
tribularer clamaui; et exaudiuit
me Et iterū Ne afflixeritꝭ adue
nam; q2 ſi clamauerit ad me exau
diam eū· q2 miſericors ſum· Vi
detis ergo quot modis obtineat
exauditionis grā; vt nullus ad
impetranda ea q̄ ſalutaria ſunt et
eterna· ꝯſcientie ſue deſperatione
frangat· Vt enim miſeriarū noſ
trarū contēplatione cōcedam nos
oībus quas ſupra memorauimꝰ
penitus deſtitutos eſſe ꝟtutibꝫ· et
nec illā nos habere laudabilē duo
rū conſenſionē· nec illā fidē grano
ſynapis cōparatā· nec illa opera
pietatꝭ que ꝓpheta deſcribit Nū
quid vel importunitatē que omni
volenti ſuppeditat habere nō poſſu
mus; per quā eciā ſolū daturū ſe
dn̄s quidquid oratus fuerit repro
mittit; Et idcirco abſqꝫ heſitatio
nis infidelitate p̄cibus inſiſtendū
eſt; obtenturoſqꝫ nos earū iugita
te cuncta que ſecundū deū popoſce
rimus a nemine eſt dubitandū·

Hortat enim nos dn̄s volens ea
que ſūt eterna celeſtiaqꝫ preſtaē·
vt cū importunitate noſtra quodā
modo certemꝰ· qui importunos
non modo nō deſpicit nec refutat·
ſꝫ eciā inuitat et laudat· eiſqꝫ p̄ſta
turū ſe quidquid ꝑſeuerant ſpera
uerint benigniſſime pollicet dicēs
Petite et accipietis· q̄rite et inue
nietis· pulſate et aperietur vobis·
Omnis enim q̄ petit accipit· et q̄
querit inuenit· et pulſanti aperiet
Et iterū· Omnia quecūqꝫ petieri
tis in orōne credentes accipietis;
et nichil impoſſibile erit vobis·
Et idcirco ſi cuncte nos exauditio
nū quas p̄diximꝰ cauſe ōnino de
ficiūt· ſaltem animet īportunitatꝭ
inſtātia· q̄ abſqꝫ vlla vel meriti vel
laboris difficultate· in cuiuſcūqꝫ
volentis ſita eſt poteſtate Pro cer
to autē non exaudiendū ſe ſuppli
cans quiſqꝫ non dubitet; cū ſe du
bitauerit exaudiri· Qz autē inſati
gabiliter ſit dn̄o ſupplicandū; eciā
illo beati daniel docemur exēplo·
qꝫ exauditus a p̄mo die qua cepit
orare· poſt primū et viceſimū diem
conſequitur ſue petitionis effectū·
Vnde nos quoqꝫ non debemus a
cepta orationū noſtrarū intētione
ceſſaē· ſi nos exaudiri tardius ſen
ſerimꝰ· ne forte aut exauditionis
grā· diſpenſatione domini vtiliter
differat· aut angelꝰ ad nos diui
nū beneficiū delaturus a facie om
nipotētis egreſſus reſiſtente dyabo
lo demoret· quē certū ē trāſmiſſū

muneris deſideriū ingerere nō poſ
ſe. ſi nos a ꝓpoſite petitiōis intēti
one ceſſare repperit. Qđ eciā ſup̄
dicto ꝓphete paulđubio accidere
potuiſſet: niſi virtute incōparabili
in primū atq; viceſimū diem ora
tionū ſuarū pſeuerantiā protelaſſꝫ
Ab huius igitur fidei confidentia.
nulla penitus deſperatione frāga
mur. cū orata nrā nos obtinuiſſe
minime ſenſerim9. nec heſitemus
ſuper domini ſponſione dicentis.
Omnia quecūq; petie tis ī orōne
credētes accipietꝭ. Retractare nāq;
nos ꝯuenit illam beati euāgeliſte
iohannis ſententiā: qua ambigui
tas hui9 queſtionis euidenter ab
ſoluitur. Hec ē inquit fiducia quā
habem9 ad eū: quia quidquid pe
tierim9 ſecundū voluntatē eius au
dit nos Ergo ſup hijs tm̄ plenā
nos et indubitabilē iuſſit exaudi
tionis habere fiduciā: q̄ nō nr̄is cō
modis nec ſolacijs tēporalibus. ſꝫ
domini cōgruant volūtati Quod
eciam in orōne dominica admiſcē
p̄apimur dicentes. Fiat voluntas
tua. ſcilicet nō noſtra Si enim et
illđ apoſtoli recordemur. qm̄ quid
oremus ſecundū qđ oportet neſci
mus. intelligimus nos nōnūq̄ſ ſa
luti noſtre contraria poſtulare. ⁊ cō
modiſſime nobis ab eo qui vtili
tates noſtras rectius q̄ꝫ nos ac ve
racius intuerꝭ ea q̄ poſcimus dene
gari. Quod illi quoq; magiſtro
gentiū accidiſſe non dubiū eſt. cū
oraūt auferri a ſe āgelū ſathane.
qui vtiliter ad colaphizandū eum
appoſitus fuerat domini volūtate
dicentis Propt̄ quod ter dominū
rogaui vt diſcedēt a me: et dixit
michi. Sufficiat tibi grā mea: nā
ꝟtus in infirmitate pficiatur. Quē
ſenſum domin9 noſter eciam orās
ex perſona hominis aſſūpti. vt for
mam quoq; orandi nobis queād
modū cetera ſuo p̄beret exemplo.
cū oraret expreſſit. Pater ſi poſſi
bile eſt tranſeat a me calix iſte. ve
rūptamen non ſicut ego volo. ſed
ſicut tu. cū vtiq; eius a patre non
diſcreparet volūtas Venerat eni
ſaluare quod perierat: et dare ani
mam ſuam in redēptionē ꝓ multꝭ.
De q̄ ipē dicit Nemo tollit a me
animā meā: ſꝫ ego ponā eā a me
ipſo Poteſtatē habeo ponēdi eā: ⁊
poteſtatē habeo iterū ſumendi eā.
Ex cuius pſona ſup vnitate volū
tatis ſue quā cū patre iugiter poſſi
debat: p beatū quoq; dauid in pſal
mo triceſimonono ita cantatꝭ Vt
facerē volūtatē tuā de9 me9 volui
Nā ⁊ ſic de patre legim9 Sic eni
dilexit de9 mūdū: vt filiū ſuū vni
genitū daret Et de filio nichilomi
n9 inuenim9 Qui dedit ſemetipſū
ꝓ pctīs nr̄is. Et queādmodū de
illo refertꝭ. qui eciā ꝓꝓo filio n̄ pep
cit. ſꝫ ꝓ nobis oībus tradidit eū.
ita de iſto narratꝭ. oblatus eſt q2
ipē voluit Et ita pr̄is ac filij volū
tas vna p oīa deſignatꝭ. vt eciā in
ipō reſurrectiōis dnīce ſacramēto.
operatio indiſſona fuiſſe doceatur.

Nam ſicut reſurrectionē corporis
eius · patrē operatū beatus apoſto
lus ꝑdicat dicens · et deū patrem
qui ſuſcitauit eū a mortuis · ita fi
lius ſuſcitaturū ſe templū corpis
ſui ꝓteſtat Soluite inquiēs tēplū
hoc: et ego in tribus diebus ſuſci
tabo illud · Et idcirco hiis q̄ ꝑdix
im9 exēplis dominicas erudi ti · cūc
tas obſecrationes noſtras ſimili
nos quoqꝫ debemus orōne cōclu
dere · et hāc vocē cūctis petitionib9
noſtris ſemper adiūgere Veruꝫ ta
men non ſicut ego volo: ſꝫ ſicut tu
vis · Patꝫ vero conſtat illū trine
orōnis numerū qui ſolet in congre
gationib9 fratrū ad cōcludendam
ſinaxim celebrari · eū qui intento
animo ſupplicat obſeruarē nō poſſe

Capitulū · xxxv ·

Ante oīa ſane illud euan
gelicū preceptū diligēti9
obſeruandū eſt: vt intrātes in cu
biculum noſtrū clauſo oſtio noſtro
oremus patrē noſtrū · Quod a no
bis ita implebitur · Intra noſtrū
cubiculū ſupplicamus · cū ab omni
cogitationū ſiue ſollicitudinū ſtrepi
tu · cor noſtrū penitus amouētes ·
ſecreto quodāmodo ac familiariter
preces noſtras domino referam9 ·
Clauſo oram9 oſtio · cū ſtrictis la
biis noſtris omniqꝫ ſilentio ſuppli
camus non vocū ſꝫ cordiū ſcruta
tori · In abſcondito oram9 · qn̄do
corde tm̄ ⁊ intēta mente petitiōes
noſtras ſoli pandim9 deo · ita vt
ne ipſe quidē adūſe valeāt ꝑtātes
genꝰ noſtre petitionis agnoſcere ·
Propter qd̄ cū ſūmo eſt orandū
ſilentio · non ſolū ne frēs adſtātes
noſtros ſuſurriis vel clamoribus
aduocem9 · et orantiū ſenſibus ob
ſtrepam9 · ſꝫ vt ipſos q̄ꝫ inimicos
noſtros qui orantib9 nobis maxi
me inſidiant lateat noſtre petitio
nis intētio Ita enim ꝑceptū illud
implebim9 · ab ea q̄ dormit in ſinu
tuo cuſtodi clauſtra oris tui

Capitulū · xxxvi ·

Ob quod frequent̄ quidē
ſꝫ breuit̄ eſt orandū: ne
īmorantibus nobis inſerere aliq̄d
inſidiator poſſit inimicus Illud nā
qꝫ eſt ſacrificiū verū: quia ſacrificiū
deo ſpūs cōtribulatus · Hec ſalu
taris oblatio · iſta ſūt pura libami
na · iſtud ſacrificiū iuſticie · iſtud eſt
ſacrificiū laudis Hee ſunt vere ac
pingues hoſtie · iſta ſūt holocauſto
mata medullata · q̄ cōtritis ⁊ hu
miliatis cordibus offerunt̄ Que
qꝫ hac qua dixim9 diſciplina et in
tentione ſpūs exhibentes · efficaci
poterim9 vtute cātare Dirigatur
orō mea ſicut incenſū in conſpectu
tuo: eleuatio manuū mearū ſacri
ficiū veſpertinū · Quod eciā nos
oportuna ꝯmonet deuotione ꝑſol
uere hore ipſius ac noctis aduen
tus · de quo quidē licet ꝓ tenuitatꝫ
noſtre menſura multa ꝯlata vide
antur diuqꝫ ſit ꝓtracta collatio ·
ꝓ ſubtilitate tn̄ ac difficultate ma
terie · paucas admodū credim9 diſ
putatū · Hiis yſaac ſanctis

ſermonibus ſtupefacti potius q̄ re
pleti. veſpertina ſinaxi celebrata.
ſopori paululū mēbra laxauim9.
primoq; diluculo ſb placito pleni
oris tractatus iterū reuſuri ad nrā
diſceſſim9. tam de preptoꝝ acqui
ſitione q̄ de promiſſoꝝ ſecuritate
gaudentes. Excellentiā ſiquidem
orōnis nobis tantūmodo premon
ſtratā. ordinē vero atq; virtutem
qua etiam ppetuitas eius vel ac
quirenda eſt vel tenenda. necdū in
tegre percepiſſe illis diſputatiōib9
ſenſeram9.

Expliciat collatio abbatꝭ yſaac
prima de orōne.

Incipiūt capitula ſecūde colla
tionis eiuſdē de orōne.

Prohemiū in eiuſdē ſenis col
latione. Caplm primū

De cōuerſatione que ſup ſigni
ficatione paſche intra egipti puin
ciam retētatur. Caplm ſcdm

De abbate ſerapione et antro
pomorfitarū hereſi quā ſimplicita
tis errore cōtraxit. Caplm. iij.

De reditu noſtro ad eūdē abba
tem yſaac. et inquiſitione erroris
quē ſenex pdict9 incurrit. iiij.

Reſponſio de origine hereſeos
ſuper9 ꝯphenſe Caplm quintū.

Quib9 ex cauſis vnicuiq; noſ
trū aut humilis xp̄s ihesus aut
glorificatus appareat. Sextū.

In quo finis noſter ſeu pfecta
beatitudo ꝯſiſtat. Caplm ſeptimū

Interrogatio ſuper eruditionē
perfectionis. per quā poſſimus ad
perpetuam dei memoriā puenire.
Caplm octauū.

Reſponſio de efficacia intellec
tus que per experientiā colligitur
Caplm nonū

De inſtitutione orōnis ppetue
Caplm decimū

De pfectione orōnis ad quam
predicta traditione conſcenditur.
Caplm vndecimū

Interrogatio quomodo ſpirita
les cogitationes imobiliter tene
antur. Caplm duodecimū

De mobilitate cogitationū.
Caplm decimūtercū

Reſponſio quēadmodū ſtabili
tas cordis ſeu cogitationū poſſit
acquiri. Caplm decimūquartū.

Expliciūt capitula

Incipit collatio ſecūda eiuſdem
ſenis de orōne. Caplm pmū

Inter cetera hec anachoritarū in
ſtituta ſublimia q̄ vtcūq; donāte
dn̄o licet impita digeſta ſūt ſtilo
quiddā nos interſerere atq; intexē
qd velut pulchro corpori neuū quē
dam videat apponere narrationis
ipſius ordo cōpellit. q̄ q̄ nō dubitē
ex hoc ipſo nō minimā inſtructionē
ſup oipotētia dei q̄ in geneſi legiē
ymagine quibuſq; ſimplicioribus ꝯfe
rendā. pſertim cū tanti dogmatis
cauſa vtatur. vt ignoratio e9 ſine
ingenti blaſphemia et catholice fi
dei detrimento eſſe nō poſſit.

Caplm̄ ſecundū

INtra egipti regionē mos
iſte antiqua traditiōe ſer
uatur. vt peracto epyphaniorū die
quē ꝓuinc̄ie ſacerdotes illius vel
dominica baptiſmi vel ſcđm carnem
nem natiuitatis eſſe defininit. et
idcirco vtriuſq; ſacramenti ſollēp
nitatē non biſarie vt in occiduis
ꝓuincijs ſ; ſub vna die huius feſti
uitatē concelebrāt. epiſtole ponti
ficis alexādrini ꝑ vniuerſas egip
ti eccleſias diriguntur. quib; iniciū
quadrageſime ⁊ dies paſche non
ſolū per ciuitates omnes ſ; etiam
ꝑ vniuerſa monaſteria deſignentur.
Secundū igitur hūc morem poſt di
es admodū paucos ꝙ̄ ſuperior cū
abbate yſaac fuerat agitata colla
tio. theophili p̄dc̄e vrbis epiſcopi
ſollēpnes epiſtole cōmearūt. Qui
bus cū denūciatiōe paſchali cōtra
ineptā quoq; antropomorfitarū
hereſim longa diſputatione diſſe
ruit. eamq; copioſo ſermone deſ
truxit. Q̄d tāta eſt amaritudine
ab vniuerſo ꝓpe modū genere mo
nachorū qui ꝑ totā ꝓuinciā egip
ti morabātur ꝓ ſimplicitatis errore
ſuſceptū. vt cōtrario memoratū
pontificem velut hereſi grauiſſima
depravatū. pars maxima ſeniorū
ab vniuerſo fraternitatis corpore
decerneret deſecandum. ꝙ ſcilicet
impugnare ſcripture ſancte ſentētiā
videretur. negans omnipotentē deū
humane cōpoſitione figure forma
tū. cū ad eius ymaginē creatum
adam ſcriptura manifeſtiſſime teſ
taretur. Deniq; ⁊ ab hijs q̄ erāt
in herēmo ſcithi cōmorantes. quiq;
ꝑfectione ac ſcientia oībus q̄ erāt
in egipti mōſterijs preeminebāt.
ita ē hec epiſtola refutata vt p̄ter
abbatē pafnuciū noſtre cōgregati
onis p̄ſbiterū nullus cā ceterorū
p̄ſbiterorū qui in eadem heremo
alijs tribus eccleſijs p̄ſidebant.
ne legi quidē aut recitari in ſuis cō
uentibus prorſus admitteret

Capitulū terciū

INter hos ergo qui hoc
detinebantur errore. fuit
antiquiſſime diſtrictionis vir atq;
in actuali diſciplina ꝑ omnia con
ſūmatus nomine ſerapion. Cuius
imperitia ſuper p̄dicti dogmatis
opinione tm̄ preiudicabat cūctis
veram tenentib9 fidē: quantū ipſe
vel vite merito vel antiq̄tate tꝑis
omnes fere monachos anteibat.
Cū hic ſācti p̄ſbiteri pafnucij mul
tis adhortationib9 ad tramitē rc̄e
fidei nō poſſ; adduci. eo ꝙ nouella
ei hec ꝑſuaſio. nec ab anterioribus
aliqñ cōꝑta vel tradita videretur.
accidit vt quidā dyaconus ſūme ſci
entie vir nomine fotinus deſiderio
videndi fratres q̄ in eadē heremo
cōmanebāt. de cappadocie ꝑtibus
adueniret. Quē beatus pafnucius
ſūma gratulatione ſuſcipiens. ad
cōfirmationē fidei q̄ fuerat p̄dicti
pontificis lr̄is cōp̄henſa. ꝓducens
in mediū corā cūctis frībus ſciſci
tatur. illud quēadmodū quod in

geneſi dicitur. Faciamꝰ hominē ad
ymaginē ⁊ ſimilitudinē noſtrā. ca
tholice totius orientis interp̄tatē
tur ecclesie. Cumqȝ ille non ſcd̄m
humilē lrē ſonū ſȝ ſpūaliter yma
ginem dei ac ſimilitudinē tradi ab
vniuerſis eccleſiarū principibꝰ ex
planaret. idqȝ copioſo ſermone ac
plurimus ſcripturarū teſtimonijs
approbaret. nec poſſe in illā imēſā
et incōprehenſibilē atqȝ inuiſibilē
maieſtatē aliq̄d huiuſmodi cadere.
qd̄ humana cōpoſitione valeat ac
ſimilitudine circūſcribi. quippe cū
incorporea ⁊ incōpoſita ſimplex
qȝ natura ſit. queqȝ ſicut oculis
dep̄hēdi. ita mente non valeat eſ
timari. tādē ſenex multꝭ ac validiſ
ſimis doctiſſimi viri aſſertionibus
motus. ad fidē catholice traditio
nis attractus eſt. Cumqȝ ſup̲ hoc
eius aſſenſu infinita vel abbatem
pafnuciū vel nos omnes leticia re
pleuiſſȝ. q̄ ſcilicet virū tante anti
quitatis virtutibuſqȝ conſūmatū.
imperitia ſola ac ſimplicitate ruſti
citatis errantem. nequaq̄ vſqȝ ad
finem deuiare dn̄s a tramite recte
fidei p̲miſiſſȝ. et pro grārū actione
ſurgentes p̄ces dn̄o pariter funde
remꝰ. ita eſt in orōne ſenex mēte
cōfuſus. eo q̄ illam antropomorfi
tarū ymaginē deitatꝭ quā ꝓponē
ſibi in orōne conſueuerat aboleri
de corde ſuo ſentiret. vt in amariſ
ſimos fletus crebroſqȝ ſingultus
repēte ꝓrūpens in terramqȝ ꝓſtra
tus cū eiulatu validiſſimo procla
maret. Heu me miſerū. tulerunt a
me deū meū. ⁊ quem nūc teneam
non habeo. vel quem adorem vel
interpellē iam neſcio. Sup̲ qua re
valde p̲moti. necnō eciam p̄terite
collationis v̄tute adhuc in noſtris
cordibus inſidēte ad abbatē yſaac
rediuimꝰ. Quē cominꝰ intuentes
hijs ſermonibꝰ adorſi ſumꝰ.

Caplm̄ quartū.

Licet nos eciam cura eius
rei que nup̲ oborta eſt no
uitaſqȝ p̄terite collationis que ſup̲
orōnis ſtatu digeſta eſt deſideriū
recurrere ad tuā beatitudinē poſtpo
ſitis omnibus incitaret. adiciat tn̄
aliquid huic cupiditati eciā abba
tis ſerapionis tā grauis error ne
q̄ſſimorū vt arbitramur demonū
calliditate cōceptus. Non enim p̲
ua deſperatione deicimur. cōſiderā
tes eū labores tātos quos p̲ qua
draginta ānos in hac heremo tā
laudabiliter exegit ignorantie hꝰ
vicio non ſolū penitus p̲didiſſe ſȝ
eciam perpetue mortis incurriſſe
diſcrimen. Unde ergo vel cur ei
hic tā grauis error irrepſerit pri
mū deſideramꝰ agnoſcere. deinde
q̄ſumus edoceri. quēadmodū ad
illā orōnis qualitatē de qua pridē
non ſolū copioſe ſȝ eciam magnifi
ce diſputaſti p̲uenire poſſimꝰ. In
hoc enim ꝓfecit in nobis āmirabi
lis illa collatio. vt ſtuporē tantū
modo mentis incurreret. non quē
admodū ea p̲ficere vel app̄hendē
valeremꝰ oſtenderet

Capitulū quintū

ISaac. Non eſt mirādū
hominē ſimpliciſſimū et
de ſubſtātia ac natura diuinitatis
nūq̄ penitus eruditū . ruſticitatis
uicio ac ꝯſuetudine erroris antiq̄
uſq; nūc detineri uel decipi potuiſ
ſe. ⁊ ut ita dicam uerius in errore
priſtino ꝑdurare . qui non recenti
ſicut putatis demonū illuſione. ſꝫ
ignorātione priſtine gentilitatis
infertur. dū ſecundū conſuetudinē
erroris illi9 quo demones homi
nū figura compoſita excolebant.
nūc quoq; illā incōprehenſibilem
atq; ineffabilē ueri numinis ma
ieſtatē ſubcircūſcriptione alicuius
ymaginis eſtimāt adorādā. nichil
ſe retinere uel habere credētes ſi ꝓ
poſitā non habuerint ymaginem
quandā. quā in ſupplicatione poſiti
iugiter interpellent . eamq; circū
ferant mente. ac p̄ oculis ſemper
teneant affixam. Ad quorū hoc
errorē ꝯpetentē dirigitur illa ſen
tentia Et mutauerūt gloriā incor
ruptibil' dei: in ſimilitudinē yma
ginis corruptibilis hominis. Jhe
remias quoq; Popul9 inquit me
us: mutauit gloriā ſuā in ydolū .
Qui error licet origine hac. qua
diximus. quorūdā ſenſibus ſit ino
litus. nichilomin9 tamē in illoꝝ
quoq; animis qui nūq̄ gentili ſu
perſtitione polluti ſunt. ſub colore
teſtimonij hui9 . quo dicit. faciam9
hominē ad ymaginē ⁊ ſimilitudi
nē noſtrā. imperitia ſeu ruſticitate

faciente ꝯtractus eſt. ita ut etiam
hereſis antropomorfitarū ſub oc
caſione deteſtande huius interp̄
tationis emerſerit. que imenſam
illam ac ſimplicē diuinitatis ſub
ſtantiā liniamentis noſtris ⁊ hu
mana figuratione ꝯpoſitā ꝯtinaci
ꝑuerſitate ꝯtendit Quam tamen
ſi quis fuerit catholicis dogmatibꝫ
inſtitutus. ut gentilē blaſphemiā
deteſtabit. ⁊ ita ad illā orōnis pu
riſſimā ꝑueniet qualitatē. que non
ſolū nullam diuinitatis effigiem.
nec liniamenta corporea qđ dictu
quoq; nefas eſt. i ſua ſupplicatiōe
miſcebit. ſed ne ullam quidē in ſe
memoriā dicti cuiuſq̄ uel facti. ſpe
ciem ſeu formā cuiuſlibꝫ caracteris
admittet. Capitulū ſextū

SEcundū menſurā namq;
puritatis ſue ſicut ſuperiore
collatione p̄fatus ſū. una
queq; mens in orōne ſua uel erigi
tur uel formatur. tm̄ ſcilicet a terre
narū rerū ac materialiū contēpla
tione diſcedens. q̄tū eam ſtatus
ſue puritatis ꝑuexerit . feceritq;
iheſū uel humilē adhuc uel carneū
uel glorificatū in maieſtatis ſue
gloria uenientē. internis obtutibus
anime ꝓuideri. Nō enim poterūt
intueri iheſū uenientē in regno ſuo.
qui adhuc ſub illa quodāmodo iu
daica infirmitate detēti. nō queūt
dicē cū apoſtolo Et ſi cognouim9
ſecundū carnē xp̄iſtū: ſꝫ nūc iam
nō nouim9 Sꝫ illi ſoli puriſſ̄imis
oculis diuinitatē ipſius ſpeculāt.

qui de humilibus ac terrenis ope
ribus & cogitationib9 aſcendētes
cū illo ſecedūt ī excelſo ſolitudinis
monte. qui liber ab oīꝫ terrenarū
cogitationū ac perturbationū tu
multu. et a cūctorꝫ viciorꝫ ꝑmixti
one ſecretus. fide puriſſima ac vir
tutū eminētia ſublimatus. gloriā
vultus eius & claritatis reuelat
ymaginē hijs qui merent̄ eū mū
dis anime obtutibus intueri. Ce
terū videtur iheſus eciam ab hijs
qui in ciuitatib9 et caſtellis ac vicu
lis cōmorant̄. hoc eſt q̄ in actuali
cōuerſatione ſunt atqꝫ operib9 cō
ſtituti. ſꝫ nō illa claritate qua l̄ ap
paruit eis qui cū ipſo poſſunt in p̄
dicto monte ꝯſcendere. id eſt petro
iacobo & iohāni. Ita enim in ſoli
tudine & moyſi apparuit: & helye
locutus eſt. Qd̄ volēs dn̄s noſter
cōfirmaē. ac ꝑfecte nobis relinqꝛe
puritatis exēpla. et quidē cū ipſe
fons inuiolabilis ſāctitatis ad ob
tinendā eā ſeceſſionis adiutorio ac
ſolitudinis beneficio extrīſecus nō
egeret. nō ei poterat vllis turbarū
ſordibꝫ maculari plenitudo purita
tis. nec cōtaminari hūano ꝯſortio
qui vniuerſa polluta emūdat atqꝫ
ſāctificat. ſeceſſit tn̄ in montē ſol9
orare. per hoc ſcilicet nos inſtruēs
ſue ſeceſſionis exēplo. vt ſi inter
pellare nos quoqꝫ voluerim9 deū.
puro & integro cordis affectu ab
omni inquietudine & ꝯfuſione tur
barū ſimiliter recedam9. vt in hoc
corpe ꝯmorantes ad ſimilitudinē
quandā illius beatitudinis q̄ in fu
turo repromittit̄ ſanctis. vel ex ali
qua pte nos aptare poſſim9 ſitqꝫ
nobis omnia in omnib9 de9

Caplm ſeptimū

Tūc enim ꝑfecte conſum
mabitur in nobis illa ſal
uatoris noſtri oratio. qua ꝓ ſuis
diſcipulis orauit ad patrē dicens.
vt dilectio qua dilexiſti me ī ipſis
ſit. et ipſi in nobis. et iterū. vt oēs
vnū ſint ſicut tu pat̄ in me & ego
in te. & ipſi in nobis vnū ſint. qn̄
illa dei perfecta dilectio qua prior
nos ille dilexit. in noſtri quoqꝫ cor
dis tranſierit affectū. hac domini
ca orōne cōpleta quā credim9 nul
lo modo poſſe caſſari. Qd̄ ita fiet
cū omnis amor. omne deſideriū.
omne ſtudiū. omnis conatus. om
nis cogitatio noſtra. omne qd̄ vi
dem9. qd̄ loquimur. vel quod ſpe
ram9 deus erit. illaqꝫ vnitas que
nūc eſt patris cū filio & filij cū pa
tre in noſtro fuerit ſenſu noſtraqꝫ
mente trāſfuſa. id eſt vt queādmo
dū ille nos ſincera & pura atqꝫ in
diſſolubili diligit caritate. nos q̄ꝫ
ei perpetua & inſeparabili dilectio
ne iūgamur ita ſcilicet eidē copu
lati. vt quidquid ſperam9. q̄quid
intelligim9. quidquid loquimur.
dei ſit. in illū iāiamqꝫ ꝑuenientes
quem p̄diximus finem. quem do
minus orans in nobis optat im
pleri. vt omnes ſint vnum ſicut &
nos vnū ſum9. ego in eis. et tu in
me. vt ſint & ipſi conſūmati in vnū

Et iterū Pat̄ quos dediſti michi
volo vt vbi ego ſū ⁊ ipſi ſint mecū
Hec igit̄ deſtinatio ſolitarij Hec
eſſe debet omnis intētio· vt ymā
ginē futuꝛe beatitudinis in hoc coꝛ
poꝛe poſſidere mereat̄· ⁊ quodāmō
arrā celeſtis illius cōuerſationis
et gloꝛie incipiat in hoc vaſculo p̄
guſtare· Hic inq̄ꝫ finis totius per
fectionis eſt· vt eo vſqꝫ extenuata
mens ab omni ſitu carnali ad ſpi
ritalia cotidie ſublimet̄· donec om
nis eius cōuerſatio · omnis volu
tatio coꝛdis vna et iugis efficiat̄
oꝛatio· ¶ Capitulū octauū

Germanus Maioꝛ nobis
ad p̄teite collatiōis illi⁹
ādmiratione ob quam huc
recurrim⁹ magnitudo ſtupoꝛis ac
creſcit· Q̄tū eni incitamento doc
trine huius ad deſideriū perfecte
beatitudinis inflāmamur · tanto
maioꝛe deſperatione concidimus·
ignoꝛātes queadmodū diſciplinā
tāte ſublimitatis expetere· vel ob
tinere poſſim⁹ Propter qd̄ que in
cella poſiti diutina meditatione
voluere ceperam⁹· q2 neceſſe eſt lo
quaci foꝛſitā ꝓſecutione proferre·
q̄ſumus explicari ea a nobis paci
enter admittas· q̄q̄ ſciam⁹ bea
titudinē tuā nullis offendi ſolere
ineptijs infirmoꝛū · q̄ vel ob hoc
ſūt in mediū ꝓferenda· vt q̄ in eis
abſurda ſūt coꝛrigant̄ Q̄tū itaqꝫ
opinio noſtra ſeſe habet· cuiuſlibet
artis ſeu diſcipline ꝑfectio neceſſe
eſt vt a q̄buſdā mollibus incipiēs
rudimentꝪ· facilioꝛibus primū ac
tenerrimis inicijs imbuatur · vt
quodā irrationabili lacte nutrita
paulatim educataqꝫ ſuccreſcat·
atqꝫ ita ab imis ad ſūma ſenſim
gradatimqꝫ cōſcendat Quibus aūt
fuerit planioꝛa principia· ⁊ quodā
modo iannas arrepte ꝓfeſſionis
ingreſſa: ad penetrabilioꝛa quoqꝫ
ꝑfectionis excelſa faſtigia cōſeque
ter et abſqꝫ laboꝛe ꝑueniat· Nā
queadmodū ꝓnūciare puerozum
quiſpiā ſimplices poterit copulas
ſillabarū : niſi prius elementoꝝ
caracteres diligenter agnouerit ?
Aut quō legendi peritiā ꝯſequet̄ :
qui breues et anguſtas deſcripti
ones nominū necdū eſt ydoneus
cōiugare ? Qua autē rōne is qui
peritia gramatice diſcipline min⁹
eſt imbutus : vel rethoꝛicā facūdiā
vel philoſophicā ſcientiā ꝯſeq̄tur ?
Quapꝛopt̄ huic quoqꝫ ſublimiſſi
me diſcipline· per quā inſtruimur
deo iugiter inherere · non dubito
quedā inſtitutionis eſſe fūdamēta·
quibus primū firmiſſime colloca
tis· poſt hec ſuppoſita extollantur
ꝑfectionis excelſa faſtigia Cuius
hec eſſe principia tenuiter ſuſpica
mur· vt primū nouerim⁹ qua me
ditatione teneat̄ vel cogitet̄ de⁹·
deinde hanc eandē quecūqꝫ eſt ma
teriam· queadmodū valeam⁹ im
mobiliter cuſtodire· quod etiā non
ambigim⁹ culmen totius ꝑfectio
nis exiſtere· Et idcirco quādā me
moꝛie hui⁹ materiā· qua de⁹ mēte

cōcipiatur· vl' ꝑpetuo teneatur· no
bis cupim9 demonſtrari · vt eam
ꝑ oculꝰ retentātes· cū elapſos nos
ab eadem ſenſerim9· habeam9 in
pꝛōptu quo reſpiciētes illico reuer
tamur· ac reſumē illā ſine vlla cir
cuitus moꝛa· et inquiſitionis diffi
cultate poſſim9 Euenit nāq3 vt cū
de theoꝛijs ſpiritalibus euagati·
ad noſmetipſos velut de letali ſo
poꝛe cōuertimur · et tāq̄ʒ expꝰfacti
materiā querim9 illam q̄ obꝛuta
eſt· qua ſpiritalē memoꝛiā reſuſci
tare poſſim9· retardati ipſius inq̄ſi
tionis moꝛa· pꝛiuſq̄ʒ repetiamus
eam · a noſtro conatu iterū deuol
uamur · et anteq̄ʒ ſpiritalis quidā
pariatur intuitus· cōcepta coꝛdis
euaneſcat intentio· Quā confuſio
nem idcirco nobis accidere ſatis
certū eſt· q2 ſpeciale aliquid ꝑ ocu
lis poſitū· velut foꝛmulā quādam
ſtabiliter non tenem9 · ad quam
poſſit vagus anim9 poſt multos
anfractus ac diſcurſus varios reuo
cari· et poſt longa naufragia velut
poꝛtū quietis intrare· Itaq3 fit vt
hac ignoꝛatione ac difficultate ·
mens iugiter ꝑpedita· errabunda
ſemper et velut ebꝛia per diuerſa
iactetur · et ne illud quidem quod
caſu potius q̄ʒ induſtria ſibimet oc
currerit ſpiritale · diu ac firmiter
teneat· dum aliud ex alio ſemper
recipiens· ſicut introitus eoꝝ atq3
pꝛincipia· ita etiam finem diſceſſū
q3 non ſentiat·

Caplm̄ nonū

Iſaac· Inquiſitio veſtra
tā minuta atq3 ſubtilis ·
ꝓxime puritatis ꝑſignat
indiciū· Nec enim de hijs ſaltem
interrogarē· non dicā introſpicere·
atq3 diſcernere· quiſpiā ꝑualebit·
niſi quem diligens ⁊ efficax men
tis induſtria· ac ſollicitudo ꝑuigil·
ad perſcrutādū iſtarum pꝛofundi
tatem ꝓuexerit queſtionū· caſtiga
teq3 vite iugis intentio· per experi
entiam fecerit actualem· attemp
tate puritatis huius limina· ianu
aſq3 pulſare· Et idcirco qm̄ video
vos non dicam ꝑ foꝛibus oꝛōnis
illius vere· de qua diſſeruim9 adſti
tiſſe· ſed ipſis quodāmodo experiē
tie manibus penetrabilia eius et
interioꝛa palpare· et quedam mem
bꝛa ianuamq3 contingere· nec me
laboꝛaturū credo· vt iam intra au
lam quodāmodo ipſi9 oberrātes ·
in adita quoq3 in q̄ʒtum dominus
dederit introducam· nec vos intro
ſpicienda hec que demonſtranda ſū
vllo difficultatis obſtaculo retar
dādos· Pꝛoxim9 enim cognitioni
eſt : qui quid inquirere debeat pꝛu
denter agnoſcit· Nec a ſcientia lō
ge eſt : qui cepit intelligere quid
ignoꝛat Et idcirco nō vereoꝛ notā
ꝓditionis vel leuitatis incurrere ·
ſi ea q̄ in ſuperioꝛe tractatu· de oꝛō
nis ꝑfectione diſſerēs diſputationi
ſubtraxerā ꝓpalauerō· quoꝝ vtute
vos in hꝰ exercitio· ac ſtudijs collo
catꝰ· etiā ſine miſterio nr̄i ſmoīs·
ꝑ dei grāz arbitroꝛ fuiſſe reſerādā·

Capitulū decimū

Quapropter ſecundū illā inſtitutionē· quā puulorū eruditioni prudētiſſime ꝯparaſtis· qui alias elementorꝫ traditionē primā papꝑe nō poſſūt· nec eorū lr̄ agnoſcere lineas· vel intrepida manu queūt deſcribere caracteres· niſi ꝙ primū typis quibuſdā ⁊ formulis cere diligenter impſſis· effigies eorū exprimere· contēplatione iugi · et cotidiana imitatione conſueſcant· Huius quoqꝫ ſpiritalis theorie tradenda vobis formula eſt· ad quā ſemꝑ tenaciſſime veſtrū intuitū defigentes· vel eandē ſalubriter voluere indiſrupta iugitate diſcatis· vel ſublimiores intuitus ſcandere illius vſu· ac meditatiōe poſſitꝭ· Hec igitur vobis hui9 quā queritꝭ diſcipline· atqꝫ orōnis formula ꝓponiẗ· quā vnuſquiſqꝫ monachus ad iugem dei memoriam tendens· inceſſabili cordis volutatione meditari· expulſa omniū cogitationū varietate ꝯſueſcat· nec alias eā vllo mō poterit retētare · niſi ab oībus fuerit corporalibus curis· ac ſollicitudinib9 abſolut9· que ſicut nobis a paucis· qui antiquiſſimorū patrū reſidui erant: tradita eſt· ita a nobis quoqꝫ nō niſi rariſſimis· ac vere ſitientibꝫ intimatur · Erit itaqꝫ ad ꝑpetuā dei memoriā poſſidendā: hec inſeparabiliter ꝓpoſita vobis formula pietatꝭ Deus in adiutoriū meū intēde: domine ad adiuuandū me feſtina

Hic namqꝫ vſicul9: non immerito de toto ſcripturarū excerptus eſt inſtrumēto· Recipit enim omnes affectus· quicūqꝫ inferri humane poſſunt nature: et ad omnē ſtatū atqꝫ vniuerſos incurſus· ꝓpe ſatꝭ ⁊ ꝯpetenter aptaẗ Habet ſiquidē aduerſus vniuerſa diſcrimina inuocationē dei· habet humilitatem pie ꝯfeſſionis· habet ſollicitudinis ac timoris perpetui vigilantiā· habet ꝯſiderationē fragilitatis ſue· exauditionis fiduciā p̄ſentꝭ ſemꝑ aſſtātiſqꝫ p̄ſidij· Qui enī iugiter ſuū inuocat ꝓtectorē: certus eſt eū ſemꝑ eſſe preſentē Habet amoris ⁊ caritatꝭ ardorē: habet inſidiarū ꝯtēplationē· īimicorꝫqꝫ formidinē Quibus ꝯſpiciens ſemetipſū die noctuqꝫ vallatū: ꝯfiteẗ ſe nō poſſe ſine ſui defenſoris auxilio liberari· Hic vſiculus · oībus infeſtatione demonū laborantib9· inexpugnabilis murus eſt· et impenetrabilis lorica· ac munitiſſim9 clipeus Iſte in accidia ⁊ anxietate animi collocatos ſeu triſticia vel cogitatioīb9 quibuſcūqꝫ dep̄ſſos· ſalutis remedia deſperare nō patitur· oſtendēs illū quē inuocat inſpicere iugiter noſtra certamina a ſuis ſupplicib9 non abeſſe· Iſte nos in ſpiritalibꝫ ſucceſſibus· cordiſqꝫ leticia ꝯſtitutos · āmonet extolli penitus non debē· nec inflari de ꝓſpero ſtatu· quē ſine ꝓtectore deo retineri non poſſe teſtaẗ· dū nō ſolū eū ſemꝑ ſꝫ etꝭ velociẗ vt ſibi auxilieẗ implorat

Iſte inquā v̄ſicul9 vniuicq; noſtrū
in qualibet qualitate degenti · ne
ceſſarius et vtilis inueniꝉ · Nam
qui ſe ſemꝑ atq; in omnib; deſide
rat adiuuari · manifeſtat ꝙ nō tm̄
in rebus durꝭ ac triſtibus · ſed eciā
in ſecūdis ac letis · pari modo deo
egeat adiutore · vt quēadmodū
ex illis erui · ita in iſtis eum faciat
īmorari · in neutro ſciens humanā
fragilitatē ſine illius opitulatione
ſubſiſtere · Caſtrimargie paſſione
perſtringor · cibos quos heremus
ignorat inquiro · et in ſqualida ſoli
tudine ingerūtur michi odores re
galiū ferculorum · atq; in illorum
deſideria ſentio me inuitiſſimū tra
hi · dicendū michi ꝓinde eſt · Deꝰ
in adiutoriū meū intende : domi
ne ad adiuuandū me feſtina Anti
cipare horam ſtatute refectionis in
ſtigor · ſeu modū iuſte ac ſollicite
ꝑcatatis ↄtinere cū magno cordis
dolore ↄtēdo · cū gemitu m̄ eſt ꝓcla
mādū Deꝰ ī adiutoriū meū itēde :
dn̄e ad adiuuādū me feſtina Ieiu
nijs me ob impugnatioēs carnis diſ
tricciorib9 indigentē · ſtomachi ꝓ
hibet laſſitudo · ſeu ventrꝭ ariditas ·
conſtrictioq; deterret · vt effectus
meo deſiderio tribuatur · vel certe
vt eſtus carnalis ↄcupiſcentie abſq;
temperamento diſtrictioris ieiunij
cōquieſcant · orādū michi eſt Deꝰ
in adiutoriū meū intēde : domine
ad adiuuandū me feſtina Accedēs
ad refectionē hora legitima ſugge
rente perceptionē panis exhorreo ·

atq; ab omni eſu naturalis neceſſi
tatis excludor · cū eiulatu ꝓclamā
dum eſt michi Deus in adiutoriū
meū intende : domine ad adiuuan
dum me feſtina · Volentē me ob
ſtabilitatē cordis inſiſtere lectioni ·
interpellans capitꝭ ꝓhibet dolor ·
horaq; tercia faciem meam ad ſa
cram paginam ſompnus allidit · ac
deputatū temp9 vel trāſgredi vel
ꝑuenire cōpellor · ipſum deniq; ca
nonicū ſynaxeos · pſalmorūq; mo
dū · intercidere me grauiſſima ſopͦ
ni cogit impreſſio · ſimiliter ꝓcla
mandū eſt michi Deus in adiuto
riū meū intende : domine ad adiu
uandū me feſtina · Sublato ab o
culis meis ſopore · multꝭ me nocti
bus dyabolicꝭ inſompnijs video fa
tigatū · omnēq; a palpebris meis
refectioēs nocturne quietꝭ excluſā ·
cum ſuſpirijs orandum eſt michi ·
Deꝰ in adiutoriū meū intende :
domine ad adiuuandū me feſtina
Adhuc me in colluctatione poſitū
viciorū · titillatio carnis repēte ↄpū
git · ⁊ ad ↄſenſū ꝑtrahē dormientē
blāda oblectatiōe conaꝉ · ne ignis
alien9 exeſtuās vrat ſuaue olētes
floſculos caſtitatꝭ · clamādū eſt m̄
Deꝰ in adiutoriū meū intende :
dn̄e ad adiuuādū me feſtina · Ex
ticta ſentio libidīs incētiua · ⁊ geni
talē mēbꝛ meis ītepuiſſe feruorē ·
vt ꝑta hͨ v̄t9 ꝑimo grā dei ī me diu
ti9 l' ꝑpetuo ꝑſeueret · intētē dicēdū
eſt m̄ Deꝰ in adiutoriū meū intē
de : dn̄e ad adiuuādū me feſtina ·

Ire· philargirie· triſticie ſtimulis
inquietor· cogorq; ꝯpoſitam atq;
amicā michi interrūpere lenitatē·
ne in amaritudinē fellis ꝑturbati
one adducar furoris· cum ſūmo in
gemitu ꝓclamandū eſt· Deus in
adiutoriū meū intende: domine
ad adiuuādū me feſtina· Accidie·
cenodoxie· ſupbie elatiōe ꝑceptor·
ac de alienorū negligentia· vel te
pore quodā mens ſubtili cogitati
one blandit· ne in me preualeat
hec inimicā ꝑniciosa ſuggeſtio· cū
omni ꝯtritione cordis orandū eſt
michi Deus in adiutoriū meū in
tende: domine ad adiuuandū me
feſtina· Humilitate ⁊ ſimplicitate
graꝫ ſupbie timore depoſito· iugi
contritione vel compūctione ſpiri
tus acquiſiui· ne curſus veniat m
pes ſupbie· et manus peccatoris
moueat me· grauiuſq; de victorie
mee elatiōe cōfodear· totis michi
ꝓclamandū eſt viribus Deus in
adiutoriū meum intende: domine
ad adiuuandū me feſtina Euaga
tionib9 anime inumeris ac diuer
ſis ⁊ inſtabilitate cordis exeſtuo·
nec cogitationū diſperſiones va
leo cercere· ipſamq; orationem
meā fundē abſq; interpellatione·
vel fantaſmate maniū figuratū·
ſermonūq; ⁊ actuū retractatione
non poſſum· tātaq; me ſentio ſteri
litatis huius ariditate conſtrictū·
vt nullas ōnino ſpiritualiū ſenſuū
generationes parturire me ſentiā·
vt de hoc animi ſqualore merear
liberari· vnde me gemitibꝫ multis
atq; ſuſpirijs expedire non poſſū·
neceſſarie ꝓclamabo Deus in ad
iutoriū meū intende: domine ad
adiuuandū me feſtina Directionē
curſus anime· ſtabilitatē cogitati
onū· alacritatē cordis cū ineffabili
gaudio ⁊ mentis exceſſu· viſitati
one ſancti ſpiritus me ſentio conſe
cutū· exuberātia quoq; ſpiritualiū
ſenſuū redundante· reuelatione ſa
cratiſſimorū intellectuū· et antea
michi penitus occultorꝫ repentina
domini illuſtratione ꝑcepi· vt ⁊ in
hijs merear diutius immorari· ſolli
cite michi eſt frequenterq; conda
mandū Deus in adiutoriū meū
intende: domine ad adiuuandū
me feſtina· Nocturnis demonū
terrorib9 circūuallatus exagitor
et immundorꝫ ſpirituū fātaſmatib9
inquietor· ſpes ipſa michi ſalutis
ac vite trepidationis horrore ſub
trahitur· ad ſalutare ꝟſiculi hui9
portū confugiēs· totis viribus ꝓ
clamabo Deus in adiutoriū meū
intende: domine ad adiuuandum
me feſtina Rurſus cū fuero cōſola
tione domini reparatus· ⁊ ipſius
animatus aduentu· velut inume
ris angelorū milibus me ſenſero
circūſeptū· ita eorum quos morte
grauius antea tremiſcebā· et quorū
tactū ꝑmo viciniā horrore mentis
⁊ corporis ſentiebā· repente ꝯgreſ
ſus expetere audeā· ⁊ ꝓuocare con
flictus· vt in me conſtantie huius
vigor ꝑ dei graꝫ diutius immoret·

totis michi eſt viribꝰ ꝓclamandū
Deꝰ in adiutoriū meū intende:
domine ad adiuuandū me feſtina
Huius igitur ꝟſiculi oratio in ad
uerſis vt eruamur. in ꝓſperis vt
ſeruemur ne extollamur. inceſſabi
li iugitate fundenda eſt. Huius in
quam verſiculi meditatio in tuo
pectore indiſrupta inuoluat̄: hūc
in opere quolibet ſeu in miniſterio
vel itinere conſtitutus. decantare
non deſinas. Hunc et dormiens
et reficiens et in vltimis nature ne
ceſſitatibus meditare. Hec voluta
tio cordis velut formula tibi ſalu
tarꝭ effecta. non ſolū illeſū ab om
ni demonū incurſione cuſtodiet. ſꝫ
etiam a cunctis te vicijs terrene
contagionis expurgans. ad illas
inuiſibiles theorias celeſteſqꝫ per
ducet. atqꝫ ad illum ineffabilem
ac perpaucis expertum prouehet
orationis ardorem. Hunc verſicu
lū meditanti tibi ſopnus irrupat:
donec inceſſabili eius exercitatiōe
formatus etiam per ſoporem eum
decantare conſueſcas. Hic tibi ex
pergefacto primus occurrat: is te
euigilante cogitationes anticipet
vniuerſas. Iſte te de tuo ſurgente
cubili curuationi genuū tradat:
atqꝫ illinc deinceps ad omne opꝰ
actuſqꝫ deducat. Hic te omni tem
pore proſequatur. Hunc medita
beris ſecundum precepta legis ſe
dens in domo et ambulans in iti
nere: dormiens atqꝫ conſurgens.
Hunc ſcribes in limine ⁊ ianuis
oris tui. hunc in parietibus domꝰ
tue. ac penetrabilibus tui pectoris
collocabis. ita vt hec ad orationē
procūbenti ſit tibi acclinis decan
tatio. et exinde conſurgenti atqꝫ
ad omnes vſus vite neceſſarios in
cedenti. fiat erecta ⁊ iugis oratio.

Caplm̄ vndecimū

IStam mens indeſinenter
formulā teneat. donec vſu
eius inceſſabili et iugi meditatiōe
firmata. cūctarū cogitationū diui
tias amplaſqꝫ ſubſtantias abiciat
⁊ refutet. atqꝫ ita ꝟſiculi huiꝰ pau
ꝑtate cōſtricta. ad illā beatitudinē
euangelicā que inter ceteras beati
tudines primatū tenet. prona faci
litate ꝑueniat. Beati enim inquit
pauperes ſpiritu: qm̄ ipſorum eſt
regnū celorꝝ. Et ita ꝑ iſtiuſmodi
pauꝑtatē egregius pauꝑ exiſtens:
illud ꝓpheticū implebit eloquiū.
Pauꝑ et inops laudabūt nomen
tuū. Et reuera q̄ maior aut ſāctior
poteſt eſſe paupertas. q̄ꝫ illius qui
nichil p̄ſidij. nichil ſe virū habere
cognoſcens. de aliena largitate co
tidianū poſcit auxiliū. ⁊ vitā ſuam
atqꝫ ſubſtantiā. ſingulis quibuſqꝫ
momentis diuina ope intelligens
ſuſtentari. verū ſe mendicū domini
non immerito ꝯfitetur. ſupplicat̄ ad
eum cotidie clamans. ego mendi
cus ſum et pauper. deus adiuua
me. ac ſic ad illam qꝫ multiformē
ſciētiā dei ipſo illuminante ꝯcedēs.

incipiat deinceps ſublimioribꝰ ac
ſacratioribus miſterijs ſaginari.
ſecūdū illud quod dicit̄ p ꝓphetā.
mōtes excelſi ceruis. petra refugiū
erinacijs. Quod ſatis ꝓpe huic
quē diximꝰ ſenſui coaptat̄. eo ꝙ
quiſquis in ſimplicitate atq̨ in in
nocētia pſeuerans nulli ē noxius
vel moleſtus. ſ3 ſua tantū ſimplici
tate contētus. ſolūmodo ſe ab inſi
diantiū preda deſiderat cōtutari.
velut erinaciꝰ ſpiritualis effect̄s.
iugi euāgelice illius petre velami
ne ꝓtegatur. id eſt memoria do
minice paſſionis. p̄dictiq̨ verſiculi
inceſſabili meditatione munitus.
infeſtātiū inimici declinet inſidias.
De hijs ſpiritualibꝰ erinacijs: ⁊
in ꝓuerbijs ita dicit̄. Et erinacij
gens inualida: qui fecerūt in petris
domus ſuas. Et reuera quid inua
lidius xpriſtiano. quid infirmius
monacho? cui non ſolū nulla iniu
riarū vindicta ſuppeditat. ſ3 ne le
uis quidē tacitaq̨ cōmotio ſaltem
intrinſecus pullulare conceditur?
Quiſquis autē ex hoc pficiēs ſta
tu non ſolū innocētie ſimplicitatē
poſſidet. ſ3 etiā diſcretionis v̄tute
munitus virulentoꝝ ſerpentiū ex
terminator effectus eſt. habens
cōtritū ſathanā ſub pedibus ſuis.
et ad figurā rōnabilis cerui ment̄
alacritate ꝑuenit. paſcet̄ in ꝓphe
ticis atq̨ apoſtolicis mōtibus. id
eſt excelſiſſimis eoꝝ ac ſubtiliſſi
mis ſacramētis. Quorū iugi paſ
cuo vegetatꝰ. oēs quoq̨ pſalmoꝝ;

affectus in ſe recipiēs. ita incipiet
decātare. vt eos nō tāq̄ a ꝓpheta
ꝯpoſitos. ſ3 velut a ſe editos. quaſi
orationē ꝓpriam. pfunda cordis
compūctione depromat. vel certe
ad ſuam perſonā eſtimet eos fuiſſe
directos. eorūq̨ ſententiā non tūc
tantūmodo per ꝓphetam. aut in
ꝓpheta fuiſſe completam. ſed in ſe
cotidie geri impleriq̨ cognoſcat.
Tūc enim ſcripture diuine nobis
clarius ꝑpateſcunt. et quodāmodo
earū vene medulleq̨ pandūtur.
qn̄ experientia noſtra earū nō tm̄
ꝑcipit ſed etiam p̄uenit notionē.
ſenſuſq̨ v̄borū non per expoſitio
nem nobis ſ3 p documenta reſerāt̄
Eundē nāq̨ recipiētes cordis af
fectū. quo quiſq̨ decantatus vel
ſcriptus ē pſalmꝰ. velut auctoēs
eius facti p̄cedimꝰ magꝭ intellec
tū eius ꝙ̄ ſeq̄mur. id eſt vt prius
dictorū virtutē ꝙ̄ noticiā diligētes
quid in nobis geſtū ſit. vel cotidi
anis geratur incurſibus. ſuꝑueni
ente eorū meditatione quodāmō
recordemur. ⁊ q̄d nobis vel negli
gentia nr̄a pepererit. vel diligētia
conquiſierit. vel ꝓuidentia diuina
cōtulerit. vel inſtigatio fraudauerit
inimici. vel ſubtraxerit lubrica aut
ſubtilis obliuio. ł intulerit huma
na fragilitas. ſeu improuida fefel
lerit ignoratio. decantātes remi
niſcamur. Omnes nāq̨ hos af
fectus in pſalmis inuenimꝰ expꝛſ
ſos. vt ea q̄ incurrerīt velut in ſpe
culo puriſſimo ꝑuidētes efficacius

agnoſcamꝰ · et ita magiſtratil;ꝰ ef
fectibus eruditi · nō vt audita · ſed
tāq̄ꝫ perfecta palpemꝰ · nec tāq̄ꝫ me
morie cōmendata · ſꝫ velut ipſi rerū
nature inſita de interno cordis par
turiamꝰ effectu · vt eorꝫ ſenſus nō
textu lectionis ſed experientia p̄ce
dente penetremꝰ · atqꝫ ita ad illā
orōnis incorruptioēꝫ mens noſtra
ꝑueniet · ad quā in ſuperiore tracta
tu quātū dn̄s donare dignatus eſt
ordo collationis aſcendit Que nō
ſolū nullius ymaginis occupatur
intuitu; ſed etiam nulla vocis nul
la verborꝫ ꝓſecutione diſtinguitur
Ignita vero mentis intentione ꝑ
ineffabilem cordis exceſſum inex
plicabili ſpiritꝰ alacritate ꝓfert;
quāq̄ꝫ mens extra omnes ſenſus
ac viſibiles effecta materies · ge
mitibus inenarrabilibꝰ atqꝫ ſuſpi
rijs ꝓfundit ad deū

Caplm̄ duodecimū

Germanꝰ Nō ſolū nobis
traditionē ſpūalis huius
quā popoſcimꝰ diſcipline · ſed ipſā
plane ꝑfectionē ſatis apte atqꝫ di
lucide putamꝰ expꝛ̄ſſam Quid eni
poteſt eſſe ꝑfectius q̄d re ſublimꝰ
q̄ꝫ dei memoriā tam ꝯpēdioſa me
ditatione ꝯplecti · atqꝫ vnius verſi
culi volutatione a cūctis viſibiliū
terminis demigrare · ⁊ quodāmodo
effectꝰ orōnū cūctarū brevi ſermo
ne ꝯcludere? Et idcirco vnū quod
ſuper eſt adhuc nobis p̄camur ex
poni · quēadmodū hunc eūdē v̄ſicu
lum quē nobis vice formule tradi
diſti · ſtabiliter retinere poſſimꝰ · vt
ſicut ꝑ dei grām ſumꝰ a ſecularium
cogitationū ineptijs liberati · ita
ſpūales q̄ſqꝫ imobilit̄ retineamꝰ

Caplm̄ decimūtercium

Um enim capitulū cuiuſ
libet pſalmi mens noſtra
cōceperit; inſenſibilit̄ eo ſubtracto
ad alterꝰ ſcripture textū neſciens
ſtupēſqꝫ devolvitur Cūq̄ꝫ illud in
ſemetipſa ceperit volutare · necdū
illo ad integrū ventilato · oborta al
terius teſtimonij memoria medita
tionē materie p̄oris excludit · De
hac q̄ꝫ ad alterā ſubintrante alia
meditatione traſſfertur · et ita ani
mus ſemꝑ de pſalmo rotatus ad
pſalmū · de euāgelij textu ad apli
trāſiens lectionē · de hac quoq̄ꝫ ad
ꝓphetica devolvitur eloquia · Et
exinde ad quaſdā ſpirituales dela
tus hyſtorias · ꝑ omne ſcripturarū
corpꝰ inſtabilis vaguſqꝫ iactatur
nichil ꝓ arbitrio ſuo p̄valens vel
abicere vel tenere nec pleno quicq̄ꝫ
iudicio ⁊ examinatione finire · pal
pator tantūmodo ſpūaliū ſenſuū
ac deguſtator non generator nec
poſſeſſor effectus · Atq̄ꝫ ita mens
mobilis ſemꝑ ac vaga in tempore
quoq̄ꝫ ſynaxeos velut ebria per di
uerſa diſtrahit̄ · nullū officiū com
petent̄ exſoluens Verbi grā Dū
orat; pſalmū aut aliquam recolit
lectionē Dum cantat; aliud quid
meditatur q̄ꝫ textus ipſius ꝯtinet
pſalmi · Cū lāonē recitat; facēdū
aliquid voluit · factū re rememiſcit̄ ·

Atq; in hunc modū nichil diſcipli
nate nec oportune recipitur vel di
mittit̄ ſ; velut fortuitis agi vide
atur incurſib9 retinendi ea quib9
delectat̄. vel imorandi eis non ha
bens poteſtatē. Neceſſariū nobis
eſt ergo pre omnib9 noſſe quē ad
modū hec ſpiritualia cōpetenter
explere poſſimus officia. vel certe
hūc eundē verſiculū quē nobis vice
formule tradidiſti imobiliter cuſ
todire. vt omniū ſenſuū ortus ac
finis non in ſua volubilitate fluctu
ent ſ; in noſtra ditione cōſiſtant.

¶ Capitulū .xvij.

Yſaac. Licet pridem ſup
hac re diſputātib9 nobis
de orōnis ſtatu q̄ptū reor. ſit ſuffici
enter expreſſum: tn̄ q2 vobis hec
eadē poſcitis iterari. de cōfirmatio
ne cordis breuit̄ intimabo. Tria
ſūt q̄ vagam mentē ſtabilē faciūt.
vigilie. meditatio. ꝛ orō. Quorū
aſſiduitas ꝛ intētio iugis: cōferūt
anime ſtabilē firmitatē. Que tn̄
alias nullo modo poterūt appꝛhē
di. niſi per operis non philargirie
ſed ſacris cenobij vſibus dedicati
infatigabilē iugitatē. omnes om
nino ſollicitudines et cure vite pre
ſentis prius fuerīt abdicate atq;
in hanc ſolam obſeruantiā. difixa
fuerit ſui operis tota mentis intē
tio. vt ita illd̓ apoſtolicū preceptū
ſine intermiſſione orate. poſſimus
implere. Perparū namq; orat: q̄ſ
quis illo tantū tēpore quo genua
flectunt̄ orare cōſueuit. Nūq̄ vero
orat: quiſquis etiā flexis genib9
euagatione cordis qualicūq; diſ
trahitur. Et idcirco quales orātes
volum9 inueniri: tales nos eſſe o
portet ante tēpus orandi. Neceſſe
eſt enim mentē in tēpore ſupplica
tionis ſue de ſtatu precedente for
mari. illiſq; eā cogitationib9 oran
tem vel ad celeſtia ſublimari. vel
ad terrena demergi. quibus ante
orōnē fuerit imorata. ¶ Hucuſq;
abbas yſaac attonitis nobis ſecū
dam collationē de orōnis qualita
te digeſſit. Cuius doctrinā ſuper
illius ꝑdicti verſiculi meditationē
quā velut informationis loco inci
piētib9 tradiderat retinēdā āmirā
tes admodū et excolē tenaciſſime
cupientes. vtpote quā cōpendioſā
ac facilē credebamus. difficiliorē
ſatis ad obſeruandū expti ſum9.
q̄p illd̓ ſtudiū noſtrū quo ſolebam9
antea ꝑ omne ſcripturarū corpus
abſq; vllius perſeuerātie vinculo
varia paſſim meditatiōe diſcurrē.
Conſtat igitur nemunē prſus ob
imperitiā lrārū a pfectione cordis
excludi. nec ruſticitatem obeſſe ad
cōpenſandā cordis atq; anime pu
ritatē. que cōpendioſiſſime adiacet
cūctis. ſi modo ſanā ꝛ integrā mē
tis intētionē iugi ad deū verſiculi
hui9 meditatione ſeruauerint.

¶ Explicit collatio abbatꝭ yſaac
ſecunda de orōne.

Incipit p̄fatio beati iohannis
caſſiani ſepte̅ collationu̅ quas ſcri
bit honorato et eucherio.

Cum vitute̅ pfectionis
veſtre qua velut mag
na queda̅ luminaria in
h̄ mu̅do a̅mirabili clari
tate fulgetis. et multi ſcoꝝ q̄ veſtro
erudiu̅t̄ exe̅plo vix q̄ant emulari.
tu̅ vos o ſancti fratres honorate ⁊
eucheri tanta illoꝝ ſublimiu̅ viro
ru̅. a quibus prima anachoreſeos
inſtituta ſuſcepim9 laude fla̅mami
ni. vt vn9 quide̅ veſtru̅ ingenti fra
tru̅ cenobio p̄ſidens. ꝯgregatione̅
ſuam q̄ cotidiano ſancte co̅uerſati
onis veſtre docet̄ intuitu illoꝝ q̊qꝫ
patru̅ preceptis optet inſtitui. alt̄
vero vt ea̅a corporali eorunde̅ edi
ficaretur aſpectu egiptu̅ penetrare
voluerit. vt hanc quaſi frigoris
gallica̅ rigore torpente̅ ꝓuinciam
derelinquens. ad illas quas ſol
iuſticie ꝓxim9 reſpicit terras matu
ris virtutu̅ fructibus redundantes
velut turtur caſtiſſim9 ev̄ſuolaret.
neceſſario hoc in virtus caritatis
extorſit. vt vni9 deſiderio alteri9
etiam labori co̅ſulens. ta̅ abrupti̅
ſcribendi periculu̅ no̅ vitarem. du̅
modo et priori apud filios adderet̄
autoritas. et ſecundo ta̅ periculoſe
nauigationis demeret̄ neceſſitas.
Proinde q2 fidei veſtre atqꝫ fervo
ri nec illa inſtituta cenobioꝝ. que
duodecim libellis ad bte̅ memorie
epiſcopu̅ caſtorem quo potuimus
ſermone conſcripſimus. nec decem
collationes in ſcithiotica heremo
co̅morantiu̅ patru̅. quas p̄ſapienti
bus ſanctis helladio ⁊ leontio epiſ
copis vtcu̅qꝫ digeſſim9 ſatiſfacere
potuere̅t. nu̅c etiam vt itineris nr̄i
ratio ⁊ ordo cog̊ſcatur. triu̅ in alia
he̅mo co̅ſiſtentiu̅ quos primos vi
dim9 patru̅. ſepte̅ collationes pari
co̅ſcriptas ſtilo vobis credidi co̅ſe
crandas. q̄b9 ea q̄ de pfectione in
p̄teritis opuſculis nr̄is obſcurius
forſitan ꝯp̄hensa vel p̄termiſſa ſt̄
ſuppleant̄. Si vero ſanctam ſtudij
veſtri ſitim etiam hec ſaciare non
quiuerint ſepte̅ alie collationes q̄
ad ſanctos qui in ſtocchadib9 co̅
ſiſtunt inſulis emittende ſt̄ fratres
deſideriu̅ vt arbitror veſtri ardoris
explebu̅t.

Explicit p̄fatio.

Incipiu̅t capla prime collatio
nis abbatis cheremonis

Deſcriptio thenneſeos opidi
Caplm primu̅

De ep̄o archebio Caplm. ij.

Deſcriptio heremi in qua ꝯmo
rabantur cheremon neſteros et io
ſeph Caplm terciu̅

De abbate cheremone et excu
ſatione eius ſuper poſtulata doctri
na Caplm quartu̅.

De reſponſione noſtra ꝯtra ex
cuſatione̅ eius Caplm quintu̅.

Propoſitio ei9 ꝙ trib9 modis
vicia vincant̄ Caplm ſextu̅

Quibus g̃dib9 ad ſublimitate̅
caritatis poſſit aſcendi. et q̄ ſit in
ea ſtabilitas Caplm ſeptimu̅

¶ Quātū excellant q̄ ꝑ caritatis
affectū a vicijs declināt ·Viij·
¶ Qꝫ caritas de seruis non solū
filios faciat·sed eciā ymaginē dei
ac similitudinē conferat ¶ Nonū
¶ Qꝫ ꝑfectio caritatis sit ꝓ inimi
cis orare·⁊ quo indicio anima nec
dū purgata noscat̄ ¶ Caplm·x·
¶ Interrogatio cur affectū timo
ris et spei dixerit impꝑfectū ·Xi·
¶ Responsio de diuersitate ꝑfec
tionū ¶ Capitulū duodecimū
¶ De timore qui caritatꝪ magni
tudine generat̄ ¶ Caplm ·xiij·
¶ Interrogatio de consūmatione
castitatis ¶ Caplm decimūq̄rtū
¶ Dilatio expositionis postulate
¶ Capitulū decimūquintū

¶ Expliciūt capitula

¶ Incipit collatio p̄ma abbatis
cheremois de ꝑfcōne Caplm·I·

Cum in cenobio
syrie cōsistentes
post prima fidei
rudimēta· succe
dentibus aliqua
tenus incremētꝪ
maiorē ꝑfectionis desiderare grāꝫ
cepissem9·statuim9 cōfestim egip
tū petere ac remotissima eciā the
baydos heremo penetrata·sāctorū
plurimos quorū gloriā fama per
vniuersa diffuderat·si nō emulādi
saltem agnoscendi studio inuisere

Igitur ad opidū egipti cui then
nesus nomē est·emensa nauigati
one ꝑuenim9 · Cuius accole ita
vel mari vel stagnis salsis vndiqꝫ
circūuoluūtur· vt solis quia terra
deest negociationib9 dediti·opes
atqꝫ substantiam nauali cōmercio
parent·ita vt edificijs cū voluerīt
extruendis terra nō suppetat·nisi
de longinquo nauigijs apportet̄·
¶ Capitulū secundū

Ubi cum aduenientib9 no
bis·fauēs desiderijs nos
tris diuinitas beatissimi ac p̄apui
viri archebij episcopi prestitissꝫ ad
uentū· q̄ captus de anachoritarū
cetu·et episcop9 panephisi opido
datus·tāta districcione omni euo
suo ꝓpositū solitudinis custodiuit·
vt nichil de p̄terite humilitatꝪ te
nore laxauerit·aut de adiecto sibi
honore blanditus sit· Non enim
tāq̄ ydoneū se ad istud officiū ves
tabat̄ adactū·ſꝫ velut indignū ab
illa anachoreseos disciplina que
rebatur expulsū· eo q̄ triginta ⁊
septē annis in eadē ꝯmoratus·ad
puritatē tāte ꝓfessionis nequaq̄
ꝑuenire potuisset Hic igitur cū in
sup̄dicta panephesio quo cū eligē
di illic episcopi causa ꝑduxerat·
pie nos atqꝫ hūanissime suscepissꝫ·
agnito desiderio nostro quo sāctos
patres eciam in vlterioib9 egipti
ꝑtibus inq̄rere desiderabam9·ve
nite inq̄t et videte interim senes·
haut longe a nostro monasterio
cōsistentes· quorū ita et antiq̄tas

in corporibꝰ iā cīuitat̃ · ⁊ ſāctitas in ipō etiam fulget aſpectu · vt vel ſola ꝯtēplatio eoꝝ magnā intuentibꝰ poſſit ꝯferre doctrinā · a quibꝰ id qd̓ ego amiſſū doleo · qd̓qꝫ tradere iā ꝑditū nequeo · nō tā vbis ꝙ ipſo ſancte vite diſcatis exēplo Credo āt inopiā meā hoc ſtudio aliquatenꝰ ſubleuandā · ſi inquirētibus vobis illā euangelicā margaritā quā ipē non habeo · ſaltem prouidero vbi eam ꝯmodius comparetis ·

Caplm̄ tercīū

Vmpto itaqꝫ baculo et pera vt illic cūctis viā ingredientibꝰ monachis moris eſt · ad ciuitatē nos ſuā · id ē panephyſim itineris dux ipſe ꝑduxit Cuiꝰ terras ꝑmo eīā ꝯtigue regionis plurimā partē quondā opulentiſſimam · ſiquidē ex ea cūcte vt fama eſt regioni cibus ſubminiſtrabat̃ · repentino terre motu excuſſū mare trāſgreſſis limitibꝰ occupauit · atqꝫ ita collapſis ferme omnibꝰ vicis · opimas olim terras ſalſis paludibꝰ ſupꝑtexit · vt illud qd̓ in pſalmo ſpūaliter decātat̃ · poſuit flumina in deſertū ⁊ exitꝰ aquarū in ſitim · terrā fructiferā in ſalſuginē a malicia habitātiū in ea · ſecundꝫ litterā putent ꝓdictū de regione illa · In hijs igitur locis multa in hūc modum opida eminētioribꝰ tumulis collocata · fugatis habitatoribus eluuies illa velut inſulas fecit · q̄ deſideratā ſecedētibus ſanctis ſolitudinē ꝓbent In quibꝫ tres ſenes id eſt cheremon neſteros ⁊ ioſeph anachorite antiq̄ſſimi ꝯſiſtebant

Caplm̄ quartū ·

Taqꝫ beatꝰ archebius primū nos ꝑducē ad cheremonē maluit · qui et monaſterio eiꝰ ꝓximior · et duobꝰ alijs ꝓuectior eſſꝫ etate · Nam cū cētenariū vite annū ſpiritu tm̄ alacer exceſſiſſet · ita dorſū eius tēporis fuerat vetuſtate atqꝫ orationū iugitate curuatū · vt quaſi in primeuā redactus infantiam · ſūmiſſis atqꝫ ꝓtentis terratenus manibus progrederetur · Huiꝰ igitur ⁊ vultū mirabilem ⁊ inceſſum pariter intuentes · ſiquidē defectis mortificatiſqꝫ iam omnibꝫ mēbris · nequaꝙ cenſurā preterite diſtrictionis amiſerat · cū ſermonē atqꝫ doctrinā ſuppliciter pceremꝰ ac deſideriū tm̄ ſpiritualiū inſtitutionū cauſā fuiſſe aduentus noſtri ꝓteſtaremur · grauit̃ ille ſuſpirās · ait · Quid vobis poſſum conferre doctrine · cū imbecillitas ſenectut̃ vt rigorē priſtinū relaxauit · ita loquendi quoqꝫ ademit fiduciam · Quēadmodū enim docere ꝓſumā qd̓ ipſe non facio · aut aliū in eo inſtruā · qd̓ me iam vel minꝰ vel tepidius exercere cognoſco · Ob quā rem nullū iuniorē michi in hac vſꝫ etate cohabitare permiſi · ne exemplo meo alterꝰ diſtrictio laxaret̃ · Nūꝙ enim erit efficax inſtituent̃ autoritas · niſi eā effectu opis ſui cordi affixerit audient̃ ·

Capitulū quintū

Ad hec nos nō mediocri confusione ꝯpūcti· ita reſpondimꝰ· Licet ſufficere nobis ad omnē inſtructionē debeat vel loci iſtius difficultas· vel ipſa cēnā ſolitaria adhuc vita quā iuuentus ꝗ̃ꝫ robuſta vix poſſit tolerare· q̄ nos etiam te tacente ſatiꝭ habūde ꝗ inſtruūt atqꝫ ꝯpūgunt· rogamꝰ tn̄ vt taciturnitate paululū p̄termiſſa· ea nobis potius dignanter infundas· per q̄ hanc quā videmus in te virtutē non tā ām̄iratione ꝗ̃ imitatione cōplecti poſſimꝰ· Nā etiā ſi reuelatus tibi tepor noſter impetrare ⁊ qd̄ expetimꝰ nō meretur· debet hoc ſaltē labor tāti itineris obtinere· ꝗ huc de bethleemitia cenobij rudimētiꝭ· inſtitutionis veſtre deſiderio et ꝓfectus noſtri amore ꝓperauimꝰ Caplm̄ ſextū

Tunc beatus cheremon· Tria ſūt inquit q̄ faciūt homines a vicijs tēperare· id eſt aut metus gehenne ſiue p̄ſentiū legum· aut ſpes atqꝫ deſiderium regni celorū· aut affectus hoīs ipſius· amorqꝫ v̄tutū Nam timor: ita mali contagiū legitur execrare Timor domini odit maliciam· Spes eciā: viciorū omniū excludit incurſū Non enim delinquent: omnes qui ſperant in eū· Amor quoqꝫ· ruinā nō metuit peccatoꝝ· quia caritas nūꝗ̃ cadit· Et iterū Caritas operit multitudinē peccatoꝝ· Et idcirco beatus apoſtolus omnē ſalutiꝭ ſūmam in iſtarū triū virtutū conſūmatione cōcludens: nūc inquit manent fides· ſpes· caritas· tria hec· Fides nāqꝫ eſt: que futuri iudicij ac ſuppliciorū metu· viciorū facit contagia declinare· Spes qꝫ mente noſtrā de preſentibus auocans: vniuerſas corporis voluptates· celeſtiū p̄miorū expectatiōe cōtēpnit· Caritas qꝫ nos ad amorē xpriſti et ſpiritualiū virtutū fructū mentiꝭ ardore ſuccendens: quicquid illis cōtrariū eſt· toto facit odio deteſtari· Que tria licet ad vnū finē tendere videantur· ꝓuocant enim a rebus illicitis nos abſtinere· magnis tamē excellentie ſue gradibus ab inuicē diſparantꝭ Duo nāqꝫ ſuꝑiora ꝓp̄e hominū ſunt eorū qui ad profectū tendētes: necdū affectū concepere v̄tutū Tercium ſpecialiter dei ē: et eorū qui in ſeſe ymaginē dei ac ſimilitudinē receperūt· Ille nāqꝫ ſolus ea q̄ bona ſunt nullo metu· nulla remuneratiōis grā ꝓuocatꝰ: ſꝫ ſolo bonitatis operatur affectu· Omnia enim vt ait ſalomon operatus eſt dominꝰ ꝓpter ſemetipſū· Hunc nāqꝫ bonitatis obtētu· oēm bonorū copiam dignis indigniſqꝫ largitꝭ· quia nec fatigari iniurijs poteſt· nec iniquitatibus hominū paſſibiliter cōmouerꝭ· ſemꝑ ſcilicet manēs ꝑfecta bonitas· īmutabiliꝭ ꝗ natura Caplm̄· vij·

Si quis igitꝭ ad ꝑfectionē tēdit· de illo p̄mo timoris

ḡdu quē ꝓ̄pe diximꝰ eē ſeruilē· de
q̄ dr· cū oīa feceritꝭ· dicite qꝛ inutiles
ſerui ſumꝰ· ad altiorē ſpei tramitē
gaudio ꝓficiēte ꝯſcēdet· q̄ iā n̄ ſuo
ſ; mercenario ꝯpat̄ Qui mercedē retribu
tiōis expectat· ⁊ q̄ſi de peccoꝝ abſo
lutiōe ⁊ penali timore ſecurꝰ ac bono
rū ſibi opm ꝯſciꝰ· licꝫ placiti p̄miū
videat̄ expetē· tn̄ ad affectū illū fi
lij q̄ de p̄rne īdulgētie liberalitate
ꝯfidēs· oīa q̄ pr̄is ſt ſua eē n̄ ābigit
ꝑuenire n̄ potuit Ad quē ecīā ille ꝓ
digꝰ q̄ cū ſubſtātia pr̄is ecīā filij no
mē amiſerāt aſpirarē n̄ audet· dicēs
Iā n̄ ſū dignꝰ vocari filiꝰ tuꝰ: fac me
ſicut vnū de mercenarijs tuis Poſt
illas ei porcoꝝ ſiliq̄s· q̄ꝝ ei ⁊ ſaci
etas negabat̄ .i. vicioꝝ ſordidos ci
bos· ī ſemetipō reūſꝰ ⁊ ſalutari timore
ꝯpūctꝰ· imūdiciā porcoꝝ horrerē iā
cepat· ac dire famis ſupplicia formi
dabat· velut iā ſeruꝰ effectus· etꝭ merce
narij ſtatū de mercede iā cogitās ꝯcu
piſcit ⁊ dicit Quāti mercenarij ī domo
pr̄is mei habūdāt panibꝫ: ego hic
fame ꝑeo· Surgā ꝑ̄ ad prēꝫ meū
⁊ dicā illi Pr̄ peccaui ī celū ⁊ corā
te· iā n̄ ſū dignꝰ vocari filiꝰ tuꝰ· fac
me ſicut vnū de mercenarijs tuis

Sed ad iſtā huiꝰ patrē .viij.
vocē in occurſū eiꝰ pr̄ ꝓſiliēs·
maiore q̄ꝫ emiſſa fuerāt pietate ſuſ
cepit· eūq; n̄ ꝯtētꝰ minora ꝯcedē·
vtroq; ḡdu ſn̄ dilatione trāſcurſo·
p̄ſtine filioꝝ reſtituit dignitati Feſtinā
dū ꝓinde etꝭ nobꝭ eſt· vt ad terciū
filioꝝ ḡdū· q̄ oīa q̄ pr̄is ſt ſua eſſe
credūt· ꝑ indiſſolubilē caritatꝭ grāꝫ
ꝯſcēdētes· celeſtis illiꝰ pr̄is ymagi
nē ac ſilitudinē recape mereamur· et
ad imitationē veri illius filij ꝓda
mare poſſimꝰ Oīa q̄ habet pater:
mea ſūt· Qđ de nobis ꝓfitet̄ beatꝰ
aplūs dicens· Omnia veſtra ſunt
ſiue paulꝰ ſiue apollo ſiue cephas
ſiue mūdꝰ ſiue vita ſiue mors ſiue
p̄ſentia ſiue futura omnia veſtra ſūt
Ad quā ſimilitudinē ecīā ſaluato
ris p̄cepta nos ꝓuocāt· Eſtote in
quit et vos ꝑfecti: ſicut ⁊ pat̄ vr̄
celeſtis ꝑfectus eſt· In illis enim
nōnūq̄ ſolet interrūpi bonitatꝭ af
fectus· cū aliquo vel tēpore vel leti
cia vel oblectatione vigor animi re
laxatus· aut metū ad p̄ſens gehē
ne· aut deſideriū ſubtrahit futuroꝝ
Et eſt quidē in illis gradꝰ cuiuſdā
ꝓfectus imbuens nos· vt dū vel
penarū metu vel p̄mioꝝ ſpe incipi
mus vicia declinare· ad caritatis
gradū trāſire poſſimꝰ Quia timor
nō eſt inq̄t in caritate· ſ; ꝑfecta ca
ritas foras mittit timorē· quoniā
timor penā habet Qui autē timet:
nō eſt ꝑfectꝰ in caritate Nos ergo
diligamꝰ: qꝛ deꝰ p̄or dilexit nos
Non ergo aliter ad illā verā ꝑfec
tionē dilectionis cōſcendere poteri
mꝰ· niſi quēadmodū nullius alte
rius niſi nr̄e ſalutis grā prior nos
ille dilexit· ita cū nos q̄ꝫ nulliꝰ al
teriꝰ rei· niſi ſui tm̄ amoris dilexe
rimꝰ obtētu Quāobrē ſtudēdū no
bis eſt· vt de h° timore ad ſpem· de
ſpe ad caritatē dei vel ipāꝝ v̄tutū
amorē ꝑfcō mētꝭ ꝯſcēdamꝰ ardore·

vt tranſmigrantes in affectū boni
ipſius . imobilit᷑ ꝗ̃tū humane poſ
ſibile eſt nature quod bonū eſt rete
nemus ¶ Capitulū nonū

MVltū nāq₃ differt int᷑ eū
qui metu gehēne vel ſpe
retributionis future vicio
rū in ſe extinguit incendia . ⁊ eum
qui diuine caritatis affectu ipſam
maliciā ⁊ imundiciā ꝑhorreſcit . ac
puritatis bonū amore tantū et de
ſiderio poſſidet caſtitatis nec iam
remuneratione future ꝓmiſſionis
aſpiciens . ſ₃ p̄ſentis boni delecta
tus cōſciencia agit oīa . nec conte
platione penarū ſ₃ delcātione vir
tutū . Hic nāq₃ ſtatus . nec ſubmo
tis arbitroꝝ hominū teſtimonijs ab
uti occaſione peccati . nec occultis
cogitationū violari oblectationi
bus poteſt . dū affectū ꝟtutis ip
ſius medullitus retinens . ꝗcquid
illi cōtrariū eſt non ſolū corde nō
recipit . verūetiam ſūmo deteſtatur
horrore . Aliud nāq₃ eſt p̄ſenti bo
no quēpiam delectatū odio habē
viciorū carniſq₃ cōtagia . aliud fu
ture remunerationis intuitu illici
tas ꝯcupiſcentias refrenare . aliud
q₃ eſt p̄ſens metuere detrimentū .
⁊ aliud futurū formidare ſuppliciū
Poſtremo multo maius eſt ꝓpter
bonū ipſū a bono nolle diſcedere ;
ꝗ̃ ꝓpter metū mali malis non p̄
bere conſenſū . In illo enim volūta
riū bonū ē . i iſto ꝟo velut coactū .
et tāꝗ̃ nolenti violenter extortū .
vel metu ſuppliciorū vel cupiditate
p̄miorꝝ . Nā qui timoris obtentu
a viciorū abſtinet blandimentis .
adempto timoris obſtaculo rurſū
ad illud qđ diligit reuertit᷑ . ⁊ ob
id nec ſtabilitatē boni iugiter obti
nebit . ſed nec ab īpugnatione qui
dem aliqñ requieſcet . q₂ nec firmā
nec perpetuā pacē caſtimonie poſſi
debit . Ubi enim eſt inq̄etudo bel
lorū ; non poſſunt ecīā vulnerū nō
interuenire diſcrimina Neceſſe eſt
enim quēpiā in cōflictu ſitū . ꝗ̃uis
bellator ſit ac fortiter dimicans .
letalia adūſarijs vulnera freque
ter infligat ; nōnūꝗ̃ tamē hoſtili
mucrone perſtringi . Qui vero im
pugnatione ſuperata viciorꝝ pacis
iā ſecuritate ꝑfruitur . ⁊ tranſijt in
ipſius ꝟtutꝭ affectū . iugem ſtatū
illius boni cuius iā totus eſt retē
tabit . q₂ dāpno intime caſtitatis
nichil credit eſſe dāpnoſius Non
ei carius ac p̄cioſius ꝗ̃ꝗ̃ preſenti
iudicat puritate ; cui pena grauis
eſt . vel ꝟtutū ꝑniciosa trāſgreſſio .
vel ipſius vicij virulenta cōtagio
Huic inquā nec reuerētia humane
p̄ſentie quidꝗ̃ adiciet honeſtatis .
nec minuit ſolitudo . ſ₃ vbiq₃ ſemꝑ
q₃ ſecū circūferens arbitrū . nō ſolū
actuū ſ₃ ecīā cogitationū ſuarū cō
ſcientiā illi potiſſimū ſtudere conte
dit . quē nec circūueniri . nec falli .
nec ſubterfugē ſe poſſe cognoſcat
¶ Caplm decimū

QUem ſtatū ſi quis de adiu
torio dei non de ſtudij ſui
labore p̄ſumēs meruerit poſſidē .

de conditione ſeruili in qua timor
eſt et mercenaria ſpei cupiditate.
in qua non tam bonitas largientꝭ
ꝗ̄ premiū retributionis expetitur.
in adoptionē incipiet tranſire filio
rum. vbi iam non timor nō cupidi
tas. ſ3 illa caritas que nūꝗ̄ cadit
iugiter ꝑſeuerat. De quo timore
et caritate quoſdā increpans domi
nus: quid cuiq3 perſone cōueniret
oſtendit Filius honorat patrem:
⁊ ſeruus timet dominū ſuum Et ſi
pater ego ſū. vbi eſt honor meus?
Et ſi dominꝰ ego ſū. vbi eſt timor
meus? Neceſſe eſt enim timere cū
qui ſeruus eſt. qui ſciens volūtatē
domini ſui ſi non fecerit. digne pla
gis vapulabit multis. Per hanc
itaq3 caritatem quiſquis ad yma
ginem dei ſimilitudinemq3 perue
nerit. bono iam ꝓpter boni ipſiꝰ
delectabitur voluntatem. ac ſimi
lem quodāmodo poſſidens pacien
tie ac lenitatis affectum. nullis
deinceps peccantium vicijs iraſci
tur. ſed veniam pocius infirmitati
bus eorum condolens atq3 compa
tiens implorabit. ſe reminiſcens
tam diu ſimilium paſſionum ſtimu
lis impugnatum. donec miſeratio
ne domini ſaluaretur. nec ſuo cu
tum ſtudio ab impugnatione car
nali. ſed dei protectione ſaluatū.
vt non iracundiam ſed miſericor
diam errantibus intelligeret im
pendendam. illum verſiculum ad
deum cum omni cordis tranquil
litate decantans. Tu diſrupiſti
vincula mea: tibi ſacrificabo hoſti
am laudis. Et iterum. Niſi quia
dominꝰ adiuuit me: paulominꝰ
habitauerat in inferno aīa mea.
Et in hac mentis humilitate con
ſiſtens: poterit etiam euangelicū
illud ꝑfectionis explere mandatū.
Diligite inimicos veſtros. benefa
cite hijs qui oderunt vos. ⁊ orate
pro perſequentibus ⁊ calūpnianti
bus vos. Et ita ad illud premiū
quod ſubiūgitur poterit ꝑuenire:
per quod non ſolum ymaginē dei
et ſimilitudinem perferamus. verū
etiam filij nūcupemur. Vt ſitis in
quit filij patris veſtri q̄ in celis eſt.
qui ſolē ſuū oriri facit ſuper bonos
et malos. ⁊ pluit ſuper iuſtos ⁊
iniuſtos. Quem affectum beatus
iohānes aſſecutum ſe eſſe cognoſ
cens: ait Vt fiduciam habeatꝭ in
die iudicij: quia ſicut ille eſt ita ⁊
nos ſumꝰ in hoc mūdo. In quo ei
infirmata ⁊ fragilis humana na
tura eſſe ſicut ille eſt poteſt. niſi ſe
in bonos ⁊ malos iuſtos ⁊ īiuſtos
ad imitatioēȝ dei placita ſemꝑ ſui
cordis extenderit caritate. vt bonū
ꝓpter boni ipſiꝰ operetur affectū.
ꝑueniens ad illam veram adopti
onem filioꝝ dei. de qua idē apoſto
lus ita ꝓnūciat Omnis qui natꝰ
eſt ex deo peccatū non facit. quia
ſemen ipſius in eo eſt. et non p̄t
peccare q2 ex deo natꝰ ē Et iterū
Scimꝰ qm̄ oīs q̄ natus ē ex deo
nō peccat: ſ3 generātio dei ꝯſeruat
eum. ⁊ malignꝰ non tāgit eum.

Quod intelligendū eſt nō de om
ni genere peccatoꝝ: ſꝫ de capitali
bus tm̄ criminibus dici. Al quib9
ſe quiſquis abſtinē atqꝫ emūdare
noluerit: ꝑ illo in alio loco ꝑ̄dic
tus aplūs ne orare quidē debere
ꝑnūciat Qui ſcit inquiens fratrē
ſuū peccare peccatū non ad mortē.
petat ⁊ dabitꝰ ei vita peccanti non
ad mortē. eſt peccatū ad mortē. nō
ꝑ illo dico vt roget quis. Ceterū
de illis q̄ ꝑnunciantꝰ non eſſe ad
mortē. a quibus etiā hij qui fideli
ter xp̄o deſeruiūt quātalibet ſemet
ipſos circū ſpectione cuſtodiant im
munes eſſe non poſſunt. ita dicitꝰ.
Si dixerimus qꝛ peccatū non ha
bemus: noſmetipſos ſeducim9. et
veritas in nobis non eſt Et iterū
Si dixerim9 qꝛ non peccauim9.
mendacē facimus eū: ⁊ ꝟbū eius
nō eſt in nobis. Impoſſibile nāqꝫ
eſt quēlibet ſanctoꝝ non iſtis mi
nutis. q̄ per ſermonē. per cogitati
onē. per ignorantiā. per obliuio
nē. per neceſſitatē. per voluntatē.
per obreptionē. admittūtꝰ incurrē
Que licet ab illo peccato qđ ad
mortē eſſe dicitur aliena ſunt: cul
pa tn̄ ac rep̄henſione carere non
poſſūt. Cum ergo quis hunc quē
ꝑ̄diximus bonitatis affectū ⁊ imi
tationē dei fuerit aſſecutus. tunc
viſceribꝫ lōganimitatis dominice
indutus. ꝓ ꝑſecutoribus quoqꝫ ſu
is orabit. ſimiliter dicens Pater
ignoſce eis: non enim ſciūt quid
faciūt Ceterū euidens indiciū

eſt anime necdū viciorꝫ fecib9 eli
quate. in criminibus alienis non
affectu miſericordie cōdolere. ſꝫ ri
gidā iudicantꝭ tenere cenſurā. Nā
quēadmodū ꝑfectionē cordis po
terit obtinē is qui non habet illđ
quod apoſtol9 plenitudinē legis
conſūmare poſſe ſignauit: alteri
trū inquiens onera veſtra portate
et ſic adimplebitis legem xp̄iſti:
Sꝫ nec illā ꝟtutē poſſidet caritatꝭ
q̄ non irritatꝰ. non inflatꝰ. non cogi
tat malū. que oīa ſuffert. omnia
ſuſtinet. Juſtus enim miſeretꝰ ani
mas peccatoꝝ ſuoꝝ: viſcera autē
impioꝝ ſine miſericordia Ideoqꝫ
hijſdem vicijs ſubiacere monachū
certiſſimū eſt: q̄ in alio inclementi
atqꝫ īhumana ſeueritate ꝯdēpnat
Rex enī rigidus incurrit in mala.
et qui obturat aures ſuas ne audi
at infirmū. et ipſe inuocabit ⁊ nō
erit qui exaudiat eum

Caplm̄ vndecimū

German9. Potentꝰ quidē
atqꝫ magnifice de ꝑfecta
dei caritate diſſertū eſt. Verūptn̄
illud nos ꝑmouet ꝙ cū eam tāta
laude ꝑ̄tulens. timorē dei ⁊ ſpem
retributionis eterne impꝑfecta eſſe
dixiſti: cū vtiqꝫ multo aliud vide
atur de eis ſenſiſſe ꝓpheta dicens
Timete dominū oēs ſancti eius:
quia nichil deeſt timentibus eū.
Et iterū in obſeruandis iuſtificati
onibus dei retributionis ſe ꝯtēpla
tione fateatꝰ exercitatū. Jnclinaui
inquiens cor meū. ad faciendas

iuſtificatioēs tuas in eternū: ꝓpt̄
retributionē. Et aplūs Fide inq̄t
moyſes grandis fact9 negauit ſe
eſſe filiū filie pharaonis. magis
eligens affligi cū populo dei. q̄
tēporalis peccati habē iocūditatē.
maiores diuitias exiſtimans the
ſauris egiptioꝝ improperiū criſti.
Aſpiciebat enim in remuneratioēꝫ
Quō ergo imꝑfecta eſſe credenda
eſt. cū ⁊ btūs dauid retributionis
obtētu iuſtificationes dn̄i ſe fecaſſe
glēt̄: ⁊ legiſlator ꝑmia futura ꝓ
ſpiciēs ſprewiſſe adoptionē regie
dignitatis. ⁊ afflictionē duriſſimā
theſaur̄ egiptiorum pretuliſſe di
cat̄:

Caplm̄ duodecimū

Heremō. Pro ſtatu atq̄
mensura vniuſcuiuſqꝫ mē
tis ſcriptura diuina ad diuerſos ꝑ
fectionū gradus arbitrij noſtri ꝓ
uocat libertatē. Nec enim poterāt
vniformis omnib9 perfectionis co
rona ꝓponi. q2 nec omniū vna v̄
tus ac voluntas aut feruor eſt. et
idcirco ipſarū quodāmodo perfecti
onū diuerſos ordines diuerſaſqꝫ
menſuras ſermo diuin9 inſtituit.
Quod ita eſſe euāgelicarū quoq̄
beatitudinū varietas euidēt̄ oñdit
Licet enim beati dicant̄ quoꝝ ſūt
regna celoꝝ. ac beati qui poſſide
bunt terrā. ⁊ beati qui cōſolationē
recipient. et beati qui ſaturitate po
tietur. tñ multū credim9 intereſſe
inter habitationē regni celoꝝ. ⁊
poſſeſſioēꝫ illius queciq̄ eſt terre.
⁊ inter perceptionē ꝯſolationis. ⁊
plenitudinem ſaturitateq̄ iuſticie.
multūqꝫ inter illos diſtare qui mi
ſericordiā conſequētur. ⁊ illos qui
glorioſiſſima viſione dei perfrui
merebunt̄. Alia eſt enim gloria ſo
lis. et alia gloria lune. ⁊ alia glo
ria ſtellarū Stella enim differt a
ſtella in gloria: ita ⁊ reſurrectio
mortuoꝝ. Cū igitur iuxta hunc
modū ſcriptura diuina timentes
deū laudet ⁊ dicat. beati oīs qui
timēt dominū. plenamqꝫ per hoc
illis beatitudinē ꝛpromittat. iterū
tñ dicat Timor nō eſt in caritate:
ſed perfecta caritas foras mittit ti
morem. qm̄ timor penam habet.
Qui autē timet non eſt ꝑfectus in
caritate Et rurſus Cū ſeruire deo
glorioſū ſit. et dicatur ſeruite domi
no in timore. et magnū tibi eſt vo
cari ſeruū meū. et beatus ille ſeru9
quem cū venerit dn̄s ſuus inuene
rit ſic facientē. tñ ad aplōs ita dici
tur Iam non dico vos ſeruos: q2
ſeruus neſcit quid faciat dn̄s ſu9.
Vos āt dico amicos: q2 omnia
q̄cūq̄ audiui a patre meo nota feci
vobis. Et iterū Vos amici mei
eſtis: ſi feceritis ea q̄ ꝑcipio vobis
Videt̄ ergo ꝑfectionū grad9 eſſe
diūſos. ⁊ de excelſis ad excelſiora
nos a domino ꝓuocari. ita vt is
qui in timore dei beat9 ⁊ ꝑfect9 ex
titerit. ābulans ſicut ſcriptū eſt de
virtute in v̄tutē. ⁊ de ꝑfectione ad
aliā ꝑfectionē. id eſt de timore ad
ſpem ment̄ alacritate cōſcendēs.

ad beatiorē denuo ſtatū quod eſt
caritas immutet. et qui fuerit fidel
ſeruus ac prudēs. ad amicicie ſoci
litatē et ad adoptionē tranſeat fi
liorū. Secundū hunc ergo ſenſū.
noſtra quoqꝫ eſt intelligenda ſente
tia. nō ꝗ contēplationē perpetue
illius pene vel beatiſſime retribu
tionis q̄ repromittit̄ ſāctis. nulli9
pnūciemus eſſe momēti. ſ; qꝛ cū
ſint vtiles et ſectatores ſuos ad
inicia beatitudinis introducāt. ca
ritas rurſū in qua plenior fiducia
eſt perpetuūqꝫ gaudiū. aſſumēs
eos de timore ſeruili et mercenna
ria ſpe. ad dilectionē dei et ad ad
optionē transſfert filiorꝫ. ⁊ quodā
modo pfectiores facit de perfectis.
Multe enim ait ſaluator manſio
nes ſūt apud patrē meū. Et licet
oīa aſtra eſſe videant̄ in celo: int̄
claritatē tñ ſolis et lune atqꝫ luci
feri ceterarūqꝫ ſtellarū multa diſtā
tia eſt. Et idcirco beatus apoſtol9
non ſolū timori ac ſpei. ſed etiam
cūctis cariſmatibus q̄ magna ac
mirifica habēt̄ eam pferēs. ſupra
modū excellentiorē omnibus. cari
tatē oſtendit. Nā cū vellet expli
to omni catalogo ſpiritualiū cariſ
matū virtutū eius deſcribere mē
bra: ita pfatus eſt. Et adhuc ſu
pra modū excellentiorē viam de
monſtro. Si linguis hominū lo
quar ⁊ angelorꝫ. et ſi habuero p
phetiā. ⁊ nouerim miſteria omnia
et omnē ſcientiā. ⁊ ſi habuero om
nem fidē ita vt montes trāſferā.
⁊ ſi diſtribuero in cibos pauperum
omnes facultates meas. ⁊ ſi tra
didero corpus meū vt ardeā. cari
tatē autē nō habuero. nichil michi
pdeſt. Videtis ergo nichil p̄cio
ſius nichil perfectius nichilqꝫ ſub
limius: et vt ita dixerim nichil ca
ritate perhēnius inueniri. Siue
enim pphetie euacuabunt̄. ſiue
lingue ceſſabūt. ſiue ſcientia deſtru
etur. Caritas autē nūꝗ̄ excidet.
Sine qua non ſolū illa precellen
tiſſima cariſmatū genera: ſ; etiam
martirij ipſius gloria vacuat̄

Caplm̄ decimūterciū

Quiſquis igitur in huius
fuerit caritatis pfectione
fundatus. neceſſe eſt vt ad illū ſub
limiorē caritatis timorē gradu ex
cellentiore conſcendat. quē nō pena
rū terror nec cupido generat p̄mi
orū. ſ; amoris magnitudo. Quo t̄
filius indulgētiſſimū patrē. vel fra
trem frater. vel amicū amicus. vel
coiugem coiux ſollicita reueret̄ af
fectu. dū eius nō verbera non cōui
cia. ſed vel tenuē amoris formidat
offenſam. atqꝫ in oībus non ſolū
actibus verūetiā verbis attonita
ſemp pietate diſtēdit̄. ne erga ſe
ꝗtulūcūqꝫ feruor dilectionis ipſi9
intepeſcat. Cuius timoris magni
ficentiā vnus pphetarū eleganter
exp̄ſſit. Diuitie inquiēs ſalut̄ ſa
pientie ⁊ ſcientie: timor domini ipſe
theſaurus eius. Non potuit timo
ris iſtius dignitatē ac meritū ma
gis euidentr exprimere: ꝗ̄ vt

diuitias ſalutꝭ nr̄e que in vera dei
ſapientia ſcientiaqꝫ ꝯſiſtūt. diceret
niſi a timore dn̄i non poſſe ſeruari
Ad hūc igitur metū non peccato
res ſed ſancti ꝓphetias inuitātur
eloquijs: dicente pſalmographo
Timete dominū oēs ſancti eius:
quia nichil deeſt timentib9 eum.
Qui enim hoc timore dominū me
tuit: ꝑfectioni ei9 certū eſt nichil
deeſſe Nam de illo timore penali
euidenter iohānes apoſtol9 dicit
Qui timet non eſt ꝑfectus in cari
tate: quia timor penam habet.
Multa ergo diſtantia eſt int̄ iſtū
timorē cui nichil deeſt. qui ſapien
tie ſcientieqꝫ thezaurus eſt. ⁊ illū
imꝑfectū qui principiū nūcupatur
ſapientie. quiqꝫ penam in ſe conti
nens. de ꝑfectoꝝ cordibus ſuꝑue
niente plenitudine caritatis extru
ditur. Timor enim non eſt in ca
ritate: ſed perfecta caritas foras
mittit timorē Et reuera ſi p̄ncipiū
ſapientie in timore conſiſtit: q̄ erit
eius niſi in criſti caritate ꝑfectio?
Que illū in ſeſe ꝑfecte dilectionis
ꝯtinens metū: non iam principiū
ſed theſaurus ſapientie ſcientieqꝫ
nūcupatur. Et idcirco duplex ti
moris eſt grad9. Vn9 incipientiū
id eſt eorum qui adhuc ſub iugo ⁊
terrore ſeruili ſunt. de quo dicitur
Et ſeruus dominū ſuum timebit.
Et in euangelio Iam non dicam
vos ſeruos: qꝛ ſeruus neſcit quid
faciat dn̄s ſuus Et ideo ſeruus in
quit non manet in domo ineternū

Imbuit eni nos. vt ab illo penali
metu ad caritatis pleniſſimam li
bertatem. et amicoꝝ filioꝝqꝫ dei
fiduciam tranſeam9. Deniqꝫ bea
tus apoſtolus qui ſeruilem illum
timoris gradū olim caritatꝭ domi
nice virtute trāſcenderat: inferiora
deſpiciens. maioribus ſe ditatum
bonis a domino ꝯfitetur Non ei
inquit dedit nobis deus ſpiritum
timoris: ſed virtutis et dilectioīs
et ſobrietatis. Eos etiam qui per
fecta celeſtis illius patris dilectio
ne flagrabant: quoſqꝫ ex ſeruis
filios adoptio diuina iam fecerat.
hoc adhortatur eloquio. Non ei
accepiſtis ſpiritū ſeruitutis iterum
in timore: ſed accepiſtis ſpiritū ad
optionis filioꝝ. in quo clamam9
abba pater. De hoc etiam metu
cū illam ſeptiformē ſpiritus ſancti
grām ꝓpheta deſcriberet. quē in
homine illo dominico ſecūdū incar
nationis diſpenſationē deſcendiſſe
non dubiū eſt. dixiſſetqꝫ ⁊ requieſ
cet ſuper eū ſpiritus domini. ſpiri
tus ſapientie ⁊ intellectus. ſpirit9
ꝯſilij ⁊ fortitudinis. ſpiritus ſciē
tie ⁊ pietatꝭ. nouiſſime velut quid
dam precipuū intulit dicēs. Et re
plebit eū ſpiritus timoris domini
In quo p̄mitus illud eſt diligenti
us intuendū. q̄ꝛ non dixerit et req̄
eſcet ſuper eū ſpiritus timoris do
mini ſicut de illis prioribus dixe
rat. ſed replebit inquit eū ſpirit9
timoris domini. Tanta enim li
bertatis eius eſt magnitudo: vt

quē ſemel ſua v̄tute poſſederit· nō
partem ſed totam occupat mentē·
Nec imerito Illi etenim que nūq̄
excidit coherens caritati· non ſolū
replet ꝫ eciam ꝑpetua ⁊ inſeꝑabili
eū quem cepit poſſidet iugitate·
nullis leticie tēporalis vel volup
tatum oblectationibꝰ imminutus·
qđ nonnūq̄ qui foras mittit timori
euenire conſueuit· Hic eſt igitur
ꝑfectionis timor: quo homo ille do
minicus qui non ſolū redimere hu
manū genus ꝫ eciam ꝓbere vene
rat ꝑfectionis formā atqꝫ exēpla
virtutū· repletus fuiſſe narratur·
Illū enim ſeruilē ſuppliciorū timo
rē: verus dei filius qui peccatū nō
fecit· nec dolus inuentus eſt in ore
eius habere non potuit·

¶ Caplm decimūquartū

GErmanꝰ· Qm̄ de ꝑfecti
one caritatꝭ ſermo digeſ
tus eſt· volumꝰ eciam de caſtitatꝭ
fine aliqua liberiꝰ ſciſcitari· Non
enim ābigimꝰ illud precelſū faſti
giū caritatis· per quā ſicut hucuſqꝫ
diſertū eſt ad ymaginē dei ſimili
tudinēqꝫ ꝯſcenditur· ſine caſtitatꝭ
ꝑfectione ſubſiſtere oīo non poſſe·
ſed vtrū ita eius ꝑpetuitas poſſit
obtineri· vt nūq̄ libidinis titillatio
integritatē noſtri cordis infeſtet· ⁊
ita valeamus ab hac paſſione car
nali in corꝑe degentes ꝑegrinari·
vt nūq̄ incentiuorꝫ eſtibus adura
mur· volumꝰ edoceri

¶ Caplm decimūquintū

CHeremon· Summe quidē
beatitudinis ac ſingularꝭ
meriti eſt· ita iſtū per quē
coheremꝰ dn̄o affectum vel diſcere
iugiter vel docere· vt meditatio eꝰ
ſecundū pſalmographi ſententiam
omnes vite noſtre dies noctesqꝫ cō
ſumat· ⁊ mentē noſtrā inſatiabilitꝛ
eſurientē ſitientēqꝫ iuſticiā celeſtis
huiꝰ cibi ꝑpetua ruminatione ſuſ
tentet· Sed ꝯſulendū eſt eciam
iumento corporis noſtri· ſecundū be
nigniſſimā ſaluatoris noſtri proui
dentiā· ne deficiat in via Spiritꝰ
enim ꝓmptus ē: caro aūt infirma
Que eciā nūc vel exigui cibi percep
tione curanda eſt· vt poſt refectionē
eius eciam ad ea q̄ deſideratꝭ dili
gentiꝰ indaganda· mentis quoqꝫ
addatur intētio

¶ Explicit collatio prima abbatꝭ
cheremonis de ꝑfectione

¶ Incipiūt capla ſecūde collatio
nis eiuſdē de caſtitate

¶ Verba abbatꝭ cheremonis de
caſtitate ¶ Caplm primū
¶ De corꝑe peccati ⁊ membris
eius ¶ Caplm ſecundū
¶ De mortificatiōe fornicatiōis
et imūdicie ¶ Caplm tercium
¶ Qꝛ ad obtinendam caſtimonie
puritatē nō ſufficiat humani labo
ris intentio ¶ Caplm quartū·
¶ De vtilitate impugnationis q̄
nobis de incentiuorꝫ eſtibus gene
ratur ¶ Caplm quintū

¶ Qz paciencia ardores fornicacionis extinguat ¶ Ca^m. ·vi·
¶ De differencijs et gradibus castitatꝭ ¶ Caplm septimū.
¶ Qz de natura castitatis et effectu eius inexpti tractare nō possūt. Capitulum octauū
¶ Interrogatio si corporis motū eciam dormientes possumus euadere. ¶ Caplm nonū
¶ Responsio ꝙ p sompnum accidens carnis cōmotio non officiat castitati ¶ Caplm decimū.
¶ Qz multum intersit inter continentiam et castitatē ¶ Ca^m. Xi.
¶ De mirabilibus que peculiariter in suis sanctis domin9 opatur Capitulum duodecimū
¶ Qz soli qui expiūtur agnoscāt dulcedinem castitatis.
Capitulum decimūtercīū
¶ Interrogatio de continentie ꝛ temporis modo in quo castitas pfia possit ¶ Caplm decimūquartū
¶ Responsio intra qd temp9 possibilitas castitatis possit agnosci.
Capitulum decimūquintum
¶ De fide ac remedio castitatis.
Capitulum decimūsextum

¶ Expliciunt capitula.

¶ Incipit collatio secunda abbatꝭ cheremonis de castitate.

¶ Capitulum primū.

Refectione trāsacta que doctrine cibū desiderantibus nobis onerōsa magis visa ē ꝙ iocunda. cum illico nos ꝓmissi sermonis debitū senex expectare sensisset. grata inquit est michi non solū attonita ad discendū vestre mentꝭ intentio sed eciam disciplina ꝓposite questionis. Rationabilis enim reuera interrogationis ordo seruatus est a vobis Necesse est enim vt tam excelse plenitudinem caritatis. immensa illa pfecte atqꝫ ppetue castimonie pmia consequatur. parqꝫ sit gaudium in tāta parilitate palmarum Tanta enim sibi societate federantur: vt vna absqꝫ altera nequeat possideri Hec igitur ꝓpositio vestra cōplexa est. vt vtrum ignis ille cōcupiscencie cuius hec caro velut insitum sentit ardorem ad plenum possit extingui. disputatione simili pr̄ decrem9 De quo pmū quid beatus apostolus senserit diligencius inquiram9 Mortificate inquit menbra vestra que sunt super terram Prius ergo ꝙ cetera pscrutemur: que ista sint menbra que mortificari preceperit indagem9 Neqꝫ enī beatus apostol9 ad abscisionē manuū ꝗ pedū ꝗ genitaliū muniti nos pceptiōe ꝯpellit

ħ corpus peccati qḋ vtiq; conſtat
ex mēbris ꝗ̄ totius deſtrui zelo ꝑ
fecte deſiderat ſanctitatis De quo
corpore alibi. Vt deſtruatur inqͣt
corpus peccati. Et q̄ ſit e9 deſtruc
tio cōſequēter exponit. Vt iam in
quit non ſeruiam9 peccato A quo
eciā ſe liberari cū eiulatu poſtulat
dicēs. Infelix ego homo quis me
liberabit de corpe mortis hui9 ?

Capl'm ſecundū.

Hoc itaq; peccati corpus
multis viciorꝫ mēbris ꝓ
batur exſtructū: et ad eius porcio
nem attinere quicquid vel facto vl'
dicto vel cogitatione peccat' Cui9
mēbra cāſſime ſup terrā eē dicūt'
Nō enim poſſunt hij qui eorꝫ mi
niſterio vtunt' vere dicere vel ꝯfite
ri: nrā autē ꝯuerſatio in celis eſt.
Hui9 igitur corporis in hoc loco
apoſtolus mēbra deſcribens: mor
tificate inquit mēbra veſtra q̄ ſunt
ſup terrā fornicationē. imūdiciā.
libidinē. ꝯcupiſcentiā malam. et
auariciā que eſt ydolorꝫ ſeruitus.
Primo itaq; loco fornicationē cre
didit inferendā: q̄ carnali cōmixti
one ꝑficitur. Secundū eciam mē
brum imūdiciam nūcupauit. q̄ nō
nūq̄ abſq; vllo mulieris tactu. vel
dormientib9 vel vigilantibus per
incuriā incircūſpecte mēt' obrepit
Et ideo notat' ac ꝓhibet' in lege.
que imūdos quoſq; non ſolū ſacra
tū carniū participatione priuauit:
verū eciā ne contactu ſuo ſancta pol
lueret. a caſtrorꝫ iuſſit ꝯgregatiōe
ſecerni dicens Anima q̄cūq; ede
rit de carnibus ſacrificij ſaluta
ris qḋ eſt domini. in qua eſt imū
dicia. peribit corā domino Et quic
quid tetigerit imūd9: imūdū erit
In deuteronomio quoq; Si fuerit
inquit inter vos homo qui noctur
no pollutus eſt ſōpno. egredietur
extra caſtra. et nō reuertet' prius q̄
ad veſperā lauetur aqua. et poſt ſo
lis occaſum regredietur in caſtra.
Deinde terciū peccati mēbrū libi
dinem ponit: q̄ in receſſib9 anime
caleſcens accendere quippiā eciā
ſine paſſione corpis poteſt Libidi
nem enim ab eo qḋ libeat dictam
eſſe non dubium eſt. Poſt hec de
maioribus pccīs ad minora deſcē
dens. quartū intulit mēbrū concu
piſcentiā malam. q̄ non ſolum ad
predictā impudicicie paſſionē. verū
eciam ad omnes noxias cupidita
tes generaliter poteſt referri. q̄ cor
rupte tantūmodo voluntatis eſt e
gritudo. de qua dn̄s in euangelio
Qui viderit mulierē ad concupiſ
cendū eam: iam mechatus eſt eā
in corde ſuo Multo enī maius eſt
eciam tūc ment' lubrice deſideriū
cōtinere: cū ei illecebroſi aſpectus
offert' occaſio Quib9 manifeſtiſſi
me cōprobatur. ad ꝑfectionē puri
tat' caſtimonie continentiā corpo
ralis ſolā non poſſe ſufficere. niſi
ei eciam ment' addat' integritas.
Poſt q̄ omnia nouiſſimū mēbrū
corporis illius et auariciā inquit.
ꝓculdubio oſtendens non ſolū ab

app̃ tibi rerũ alienarũ animũ cõti
nendũ verũetiã ꝓp̃a magnanimi
ter ꝯtempnĩ da Hoc enim ⁊ in ac
tibus apoſtoloꝝ feciſſe legitur cre
dentiũ multitudo: de qua dicitur
Multitudinis autẽ credentiũ erat
cor vnũ et anima vna. nec quiſq̃
eoꝝ que poſſidebãt aliquid ſuum
eſſe dicebat. ȝ erant illis omnia
ꝯmunia Quotq̊t enim poſſeſſores
agrorum aut domoꝝ erant: vendẽ
tes afferebant precia eoꝝ que vẽ
debant. et ponebant ante pedes
apoſtoloꝝ. Diuidebatur autem
ſingulis prout cuiqȝ opus erat.
Et ne ad paucos pertinere videre
tur iſta ꝑfectio: auariciam eſſe ſi
mulachroꝝ ſeruitutem teſtat9 eſt
Nec imerito Quiſquis enim nõ
ꝯmunicat neceſſitatibus egenorũ
et pecunie ſue quã infideli tenacita
te conſeruat. criſti precepta poſtpo
nit. ydolatrie crimẽ incurrit. amo
rem ſcilicet materie mũdalis diui
ne ꝑferens caritati

Capitulum terciũ

Si ergo multos ita ꝓ criſ
to ſuas vidimus abieciſſe
ſubſtancias. vt nõ ſolum
poſſeſſionem pecuniarũ. verũeciã
deſiderium de cordibus eorum in
ꝑpetuũ probemus abſciſum. cõſe
quẽs eſt vt eodẽ mõ eciã fornicati
onis ardorẽ extingui poſſe credã9
Neqȝ enim rem ĩpoſſibilẽ apoſto
lus cũ poſſibili coniũxiſſ. ȝ vtraqȝ
ſciens eſſe poſſibilia pari mõ mor
tificanda decreuit. Et in tãtum be
at9 apoſtol9 fornicationẽ ſiue im
mundiciam de noſtris mẽbris ex
tirpari poſſe cõfidit. vt non ſolum
mortificari ea ȝ nec quidem nomi
nari in nobis debere ꝓnũciet. For
nicatio inq̊t et omis ĩmũdicia aut
auaricia nec nominetꝰ in vobis. ꝗ
turpitudo. aut ſtultiloquiũ. ꝗ ſcur
rilitas. q̃ ad rem nõ ꝑtinẽt Quas
eciã pari modo ꝑniacioſa eẽ et equa
li nos a regno dei excluſione de
pellere edocet dicens Illud autem
ſcitote: qm̃ omnis fornicator. aut
ĩmũdus. aut auarus qd̾ eſt ydolo
rum ſeruitus. nõ habet hereditatẽ
in regno xp̃i et dei Et iterũ Noli
te erraẽ Neqȝ fornicarij. neqȝ ydo
lis ſeruientes. neqȝ adulteri. neqȝ
molles. neqȝ maſculoꝝ cõcubito
res. neqȝ fures. neqȝ auari. neqȝ
maledici. neqȝ raptores regnum
dei poſſidebunt. Dubium ꝓinde
eſſe non debet: fornicationis et
ĩmundicie de mẽbris noſtris abo
leri poſſe contagiũ. quãdo quidem
ea nõ aliter q̃ȝ auariciam. ſtultilo
quiũ. ſcurrilitates. ebrietates. ac
furta. quoꝝ facilis amputatio ẽ.
mandauerit abſcindenda

Capitulum quartũ.

Cerꝰ tamen nos eẽ cõ
uenit. ꝙ licet omnẽ con
tinencie diſtrictionẽ famẽ
ſcilicet aut ſitim. vigilias quoqȝ
et operis iugitatẽ. atqȝ ĩceſſabile
ſubeamus ſtudiũ leccionis ꝑpetu
am tamẽ caſtimonie puritatẽ hoꝝ
laboꝝ merito attingere neqãm9

niſi in hijs iugiter deſudantes· ex
perientie magiſterio doceamur in
corruptionē eius diuine grē largi
tate ꝯcedi Ob hoc ſane ſolūmodo
ſe vnuſquiſqꝫ infatigabilit̃ in hijs
exercitijs ꝑdurare debē cognoſcat
vt ꝑ illoꝝ afflictioēs miſericordiā
dei ꝯſecutus· de impugnatiōe car
nis ac dn̄atione p̄potentiū viciorꝫ
diuino mereatur munere liberari·
nō quo adepturū ſe per illa ꝯfidat
iſtam quā cupit inuiolatā corꝑis
caſtitatē Tanto autē erga acqui
ſitionē caſtimonie deſiderio atqꝫ a
more flāmetur· q̄to quis pecunia
rū cupidiſſim9 appetitor· vel qui ſū
ma bonorꝫ ambitione diſtenditur·
vel qui intolerabili pulchre mulie
ris amore captatur· deſideriū ſuū
īpacientiſſimo ardore optat exple
ri· ⁊ ita fiet vt dū pro integritatis
perpetuitate inſatiabili cupiditate
ſuccendimur· deſpiciat̃ deſiderabi
lis cib9· neceſſari9 horreat potus·
ſop̄n9 deniqꝫ natuē debitus reſpu
atur· vel certe vt deceptor fraudu
lentiſſim9 puritatis· et emul9 atqꝫ
contrarius caſtitati· attonita atqꝫ
ſuſpecta mēte capiat̃· Et ita vn9
quiſqꝫ cotidie integritatis ſue ma
tutin9 explorator effectus· de col
lata ſibi puritate ꝯgaudeat· eāqꝫ
ſe non ſuo ſtudio nec vigilantia· ſ;
ꝓtectione domini ſentiat ꝯſecutū·
ac tam diu illius ꝑſeuerantiā ſuo
corꝑi intelligat cohesurā· q̄diu eā
dn̄s ſua fuerit miſeratiōe largit9
Qui enim hanc ſtabiliter optinet
fidē· nequaq̄ ſuperbū ſapiens de
ſua ꝟtute confidet· neqꝫ ſeductus
longis obſceni liquoris inducijs·
blandiſſima ſecuritate ſoluetur· ſci
ens impuriſſime colluuiōis aſper
gine ſe ꝯtinuo maculandū· ſi vel
paululū quid ab eo ꝓtectio diuina
diſceſſerit Ac deinde ꝓ ꝑpetuitate
eius cū omni contritione et humi
litate cordis indefeſſis eſt orōnibꝫ
exorandū Caplm quintū

Multis autē per huius rei
quā dicim9 veritatē capē
euidens argumentū· per
quod ⁊ hec q̄ dicta ſūt approbet̃·
⁊ iſtam corꝑis pugnam q̄ inimica
nobis putat̃ ac noxia· vtiliter mē
bris nr̄is inſertā eſſe doceamini?
Conſiderate q̄ſo illos qui corpore
ſūt ſpadones· que p̄cipue cauſa in
virtutibus appetendis deſides red
dat ac tepidos· nōne q2 corrūpēde
caſtitatis credūt ſe periculum non
habere? Nō tn̄ nemo ita ꝓpoſuiſ
ſe me credat· vt neminē eorꝫ peni
tus inuenire poſſe ꝯfirmē ꝑfcā ab
renūciatione flagrantē· ſ; q2 natu
ram quodāmodo ſuā vincāt· ſi qui
forte eorꝫ ad ꝓpoſitā perfectionis
palmam· ſūma animi diſtrictione
contendūt· Cui9 ardor vel deſide
riū cum quē ſemel accenderit· fa
mē· ſitim· vigilias· nuditatē· cunc
toſqꝫ labores corporis· non ſolum
pacienter· verūecā libenter ſuſtinē
ꝯpellit Vir enim in doloribꝫ labo
rat ſibi et vim facit perditioni ſue·
Et iterum Anime autem egenti;

eciam amara dulcia videnť. Ali
as naq̄ȝ nō poterunt deſideria pſē
tiū cerū vł reprimi vł auelli. niſi
ꝓ iſtis affectibus noxijs quos ce
pimus amputari. alij ſalutares fu
erint intromiſſi Nullaten9 enī va
let viuacitas mentis abſ alicui9
deſiderij vł timoris gaudij ł me
roris affectione ſubſiſtē. niſi hec
eadem in bonā partē fuerint imu
tata Et idcirco ſi carnales concu
piſcētias de cordibus noſtris deſi
deram9 extrudē. ſpūales in eorū
locis plātemus ꝓtin9 volūtates
vt hijs ſēp anim9 noſter inexus
et habeat quib9 iugiter immoretur
et illecebras pſentiū ac tēporaliū
reſpuat gaudiorū Cūq̄ȝ in hūc ſta
tum mens nrā cotidianis exerci
tijs erudita pfecerit. tūc vſiculi il
li9 affectū expientia docēte capi
et. quē oīs quidem ſolita pſallen
di modulatione ꝯcanim9. vtutem
vō eius nō niſi pauci expticq̄ȝ papi
unt Prouidebā dominū in ꝯſpec
tu meo ſemp; qm̄ a dextris eſt m̄
ne ꝯmouear Ille etenī ſol9 vim at
q̄ȝ intellectū hui9 carminis effica
citer aſſequitť. qui pueniēs ad iſtā
de qua loq̄mur corpis atq̄ȝ aīe
puritatē. intelligit ſe cūctis momē
tis ne rurſus ad eadē devoluatur
a dn̄o ꝯſeruari. dextraſ ſuas id ē
opationes ſcās ab eodē iugiter
ꝯmuniri Dn̄s enī ſanctis ſuis nō
a ſiniſtris q̄a nichil habet ſiniſtrū
vir ſcūs. ſ a dextris ſemp aſſiſtit
A pccōrib9 vō et ipijs nō videtur
q̄a nō habent illas dexteras q̄bus
dn̄s ꝯſueuit aſſiſtere. nec poſſunt
dicē cū ꝓpheta Oculi mei ſēp ad
dominū. qm̄ ipſe euellet de laq̄o
pedes meos Nō null9 poterit ve
ridice ꝓfiteri. niſi q̄ vniuſa q̄ in hoc
mūdo ſūt. aut noxia ā ſupflua. aut
certe inferiora ſūmis vtutib9 iudi
cās. omnē intuitū ſuū. oē ſtudiū
oēm curā erga cultū ſui cordis et
caſtimonie defixerit puritatē Atq̄ȝ
ita mēs iſtis exercicijs elimata ⁊
pfectib9 expolita; ad pfectā corpo
ris atq̄ȝ anime pueniet puritatē

Capitulum ſextū

Quātū enī q̄s in lenitate
ac paciētia cordis pdura
uerit. tm̄ ī corpis purita
tem ꝓficiet. Quātoq̄ȝ longi9 ira
cū die ꝓpulerit paſſionē. tāto caſti
tatē tenaci9 obtinebit Non enim
eſtus corpis declinabit. niſi q̄ ani
mi mot9 an̄ ꝯpſſerit Nō aptiſſiē
ſaluatoris nrī ore laudata btītudo
declarat Bti mites. qm̄ ipi poſſide
būt terrā Nō g° alitť nrām poſſide
bim9 terrā. id eſt nō alias diciōni
nrē rebellis hui9 corpis terra ſub
detť. niſi mēs nrā pri9 fuerit paciē
tie lenitate fūdata. Nec poterit
quis adūſus carnē ſuā inſurgentia
a libidinis bella comprimere. niſi p̄
us armis manſuetudinis inſtrua
tur Manſueti etenī poſſidebūt ter
rā. et inhabitabūt in ſclm̄ ſcli ſup
eā Hanc inquā terram quēadmo
dū obtinere poſſim9. idē ꝓpheta ī
ꝯſequētib9 pſalmi illi9 edocet dicēs

Expecta dominū et cuſtodi viam
eius: ⁊ exaltabit te vt hereditate
capias terram Conſtat igitur ad
poſſeſſionē terre iſtius firmiter ob
tinendā neminē poſſe conſcendere.
niſi illos tm̄ qui per īmobilē paci
entie lenitatē vias domini durās
ac p̄cepta ſeruantes. de ſceno car
naliū paſſionū extrahente eodem
fuerint exaltati. Manſueti ergo
poſſidebunt terrā. et non ſolū poſſi
debūt eam. ſ; eciam delectabūtur
in multitudine pacꝭ. qua nemo in
cuius carne adhuc bella cōcupiſcē
tie ſuſcitanꝭ. ſtabiliter perfruetur.
Neceſſe eſt enim infeſtari eū diuci
ſimus demonū p̄lijs. et ignitꝭ lux
urie iaculis ſauciatū a terre ſue poſ
ſeſſiōe deuolui. donec dn̄s auferat
bella vſq; ad finem terre ei9 arcū
conterat ⁊ ꝯſtringat arma ⁊ ſcuta
cōburat igni. illo ſcilicet quē venit
dominus mittere ſup terrā Arcus e
ciam ⁊ arma cōſtringat. quib9 ad
uerſus eū nequicie ſp̄uales dieb9
ac noctibus dimicātes. ignitis cō
figebant cor eius iaculis paſſionū
Et ita cū eum dn̄s cōterens bella
ab oībus incētiuoꝝ eſtibus libera
rit. ad illū puritatis ꝑueniet ſtatū
vt depoſita ꝯfuſione qui ſemetipſū
id eſt carnē ſuam dū impugnaretꝭ
horrebat. incipiet ea velut puriſſimo
tabernaculo delectari. Non enim
accedent ad eū mala. et flagellū
non appropinquabit tabernaculo
eius. ad illud ſcilicet ꝓpheticū pa
ciencie v̉tute ꝑueniens. vt manſue
tudinis merito nō mō ſuā hēditet
terrā. verūeciam delectetꝭ in multi
tudine pacis. Vbi autē adhuc ſup
eſt ſollicitudo certaminis: eſſe non
poteſt pacis multitudo Non ei ait
delectabūtur in pace ſ; in multitu
dine pacis. Per qđ euidēter oſten
ditur ita efficaciſſimā medicinam
cordis eſſe paciencia. ſcđm illđ
ſalomonis. Manſuet9 vir cordis
eſt medicus. vt nō ſolū ire. triſticie.
accidie. cenodoxie. ſupbie. verūeciā
libidinis oīmq; pariꝭ extirpet fo
mitē viciorꝝ. In longanimitate ei
vt ait ſalomon ꝓſperitas regib9.
Nam qui mitis ſemper atq; tran
quillis eſt. nec iracūdie ꝑturbatio
ne ſuccendiꝭ. nec accidie atq; triſti
cie angore cōſumiꝭ. nec cenodoxie
vanitate diſtendiꝭ. nec ſuperbie tu
more ſuſtollitur Pax enim multa
diligentib9 nomen domini: ⁊ non
eſt illis ſcandalū. Et ideo non im
merito ꝓnūciatur Melior paciens
viro forti. Et qui continet iram:
melior ē̄ qui capiet vrbem. Hanc
igitur pacem donec firmam atq;
perpetuā obtinere mereamur. mul
tis neceſſe eſt nos īpugnationib9
attēptari. frequenterq; nobis eſt
v̉ſiculus iſte cū gemitu lacrimiſq;
repetēdus. Miſer factus ſum et af
flictus vſq;quaq;. tota die cōtriſta
tus ingrediebar. qm̄ lūbi mei im
pleti ſunt illuſionibus. ⁊ nō eſt ſa
nitas in carne mea. a facie ire tue
non eſt pax oſſib; meis a facie inſi
piencie mee. Tūc eni ꝯpetenter

et in veritate deflebimus: quando
poſt lōgam puritatē corꝑis noſtri
ſperantes iam carnalia nos omī
modis euaſiſſe cōtagia. ſtimulos
carnis ob elationē cordis aduer
ſum nos rurſū ſentimꝯ inſurgere
vł certe ad fallaciā ſompnioꝝ im
puritas nos priſtine colluuionis
aſpergit. Cū ergo ceperit quis diu
turna cordis et corporis puritate
gaudē. nccē eſt vt dū ſe credit vl
terꝯ iā nō poſſe ab illa ſinceritate
deuolui. intra ſemetipſū quodāmō
gloriet̄ et dicat Ego dixi in habūdā
tia mea. nō mouebor i eternū. Deꝫ
cū vtilit̄ a dn̄o ſubito relictꝯ: illū
puritatꝭ ſtatū in quo ſibimet confi
debat ſenſerit ꝑturbari. ſeſeqꝫ in il
lo ſpūali viderit titubare ſucceſſu.
recurrat ꝓtinus ad illius integri
tatis auctorē. et agnoſcens infir
mitatē ſuam confiteatur et dicat.
Dn̄e nō in mea ſꝫ in tua volūtate
preſtitiſti decori meo ſtutem Auer
tiſti faciē tuā a me. et factus ſū cō
turbatꝯ Illud quoqꝫ beati iob Si
lotus fuero q̄ſi aquis niuis. et ful
ſerint velut mūdiſſime manꝯ mee
tamen ſordibus intingues me. et
abhominabūt̄ me veſtimēta mea
Nō tn̄ is qui ſuo vicio ſe in ſordi
bus tinguit. nō poteſt dicē ſuo cre
atori. Donec ergo ad ꝑfectū quas
puritatꝭ ꝑueniat ſtatū. neceſſe eſt eū
in equalitatibꝯ iſtis frequētiꝯ eru
diri. quo aduſꝫ ꝑ dei grām ꝯfirma
tus in illa quā appetit puritate ef
ficiat̄ dicere mereatur. Expectās
expectaui dominū: et reſpexit me
et exaudiuit ꝑcem meā. et eduxit
me de lacu miſerie et de luto fecis
et ſtatuit ſuꝑ petrā pedes meos.
et direxit greſſus meos.

Caplm ſeptimū

Multi ſūt enim caſtimonie
gradꝯ. qbꝯ ad illā iuiola
bilem cōſcenditur purita
tem. Quos licet nec ꝑſpicere nec
enūciacē vt dignū eſt ſtus noſtra
ſufficiat. tamen quia ſeries narra
tionis expoſcit. ſecundū mediocri
tatem expientie noſtre vtcūqꝫ pro
ferre tēptabimꝯ. reſeruantes ꝑfec
tiora ꝑfectis. nec ꝑiudicantes hijs
qui feruētiore ſtudio puriorē caſti
moniā poſſidētes. quāto maioris
induſtrie ſunt. tāto eā ꝑſpicacie
vigore precellunt. Proinde ſex
gradibus licet multa a ſe inuicem
ſublimitate diſtantibus. faſtigia
caſtitatis precelſa diſtinguam. ita
vt quedam media que tamē mul
ta ſunt ꝑtermittam. quorum ſubti
litas ita humanos ſubterfugit ſē
ſus. vt ea nec mens inſpicere nec
proloqui lingua preualeat. qui
bus ſenſim caſtitatis ipſius ꝑfecti
o cotidianis profectibus adoleſ
cat. Secundum ſimilitudinē nam
qꝫ corporum terrenorum que ſin
gulis diebꝯ inſenſibiliter ſui capi
unt icremēta. et ita dū neſciūt ad
ꝑfectū habitū ꝑuehūtur aīe quoqꝫ ro
bur ac maturitas caſtitatꝭ acq̄rit̄

Pꝛim⁹ pudicicie grad⁹ eſt: ne vi
gilans impugnatiōe carnali mo
nachus elidat. Secund⁹ ne mēs
ei⁹ voluptarijs cogitationib⁹ im
moretur. Terci⁹ ne feminueo nec
tenuiter ad concupiſcentiā moueа
tur aſpectu. Quartus ne vigilās
vel ſimplicem carnis ꝑferat motū
Quintus ne cum memoriā gene
rationis humane vel tractatus ra
tio vel neceſſitas lectionis ingreſſe
rit. ſubtiliſſimus mentē voluptacie
actionis perſtringat aſſenſus. ſed
velut opus quoddam ſimplex ac
miniſteriū humano generi neceſſa
rio contributū tranquillo ac puro
coꝛdis cōtēpletur intuitu. nichil
ꝙ amplius de eius recoꝛdatione
concipiat. ꝙ ſi operationē laterum
vel cuiuſlibet alterius officiane mē
te pertractet. Sextus caſtimonie
gradus eſt. ne illecebꝛoſis fantaſ
matibus feminarū. vel doꝛmiens
illudatur Licet enim hanc ludifica
tionem peccato eſſe obnoxiā non
credamus: cōcupiſcentie tn̄ adhuc
medullitus latitantis indiciū eſt.
Quam tamen illuſionē: diuerſis
modis conſtat accidere Nam ſecū
dum illū vſum quē vigilans exer
cere vel cogitare conſueuerat: eā
doꝛmiens vnuſquiſqȝ temptatur.
Aliter enim fallunt hij qui carna
lem copulam noꝛūt: aliter q̄ femi
nee nondū ſt̄ ↄmixtionis expertes.
Hij enim ſicut ſimplicioꝛibus ac
purioꝛibus ſopnijs inquietari ſo
lent: ita faciliore diligentia ac mi
noꝛe poſſunt labore purgari. Illi
autē ſoꝛdidioꝛib⁹ magiſqȝ expꝛ̄ſſis
fantaſmatibus illudūtur. donec
paulatim ſecundū menſurā caſtita
tis ad quam vnuſquiſqȝ cōtendit.
in odiū illius rei quam voluntariā
antea ſentiebat mēs eciam ſopno
ſopita vertatur. illudqȝ ei qd̄ foꝛti
bus viris ꝓ ſūmo laboꝝ ſtipēdio
repꝛmittit a dn̄o p ꝓphetā ↄcedat
Et arcū ⁊ gladiū ⁊ bellū conterā
de terra veſtra: ⁊ doꝛmire vos faciā
fiducialiter. Et ita demū quis ad
illam beati ſereni paucoꝛūqȝ ſimi
lium viroꝛum ꝑueniet puritatem.
Quā idcirco a p̄dictis ſex caſtimo
nie gradibus ſeq̄ſtraui. q2 nō ſolū
poſſideri ſed eciam credi non niſi a
rariſſimis poteſt. et q2 id quod illi
ſp̄ēaliter diuini muneris largitate
collatū eſt. ꝓponi ad generalis p̄
cepti nō poteſt foꝛmā. ſcilicet vt eo
vſqȝ mens noſtra caſtitatis ipſius
puritate foꝛmet. vt eciam ipſo na
turali motu carnis emoꝛtuo. illū
obſcenū liquoꝛē oīo non perferat.
Opinionē ſane quoꝛūdam quam
ſuꝑ hac carnis colluuione diffini
unt ſilere non debeo. qui dicūt nō
idcirco eam doꝛmientib⁹ ſemper
euenire. eo ꝙ eā ꝓducat fallacia
ſopnioꝝ. ſed pocius q2 redūdantia
humoꝛis illius aliq̄s in egrotanti
coꝛde fingat illecebꝛas. Deniqȝ
aiūt ꝙ illo tēpoꝛe quo non inqui
etat illa ↄcretio quēadmodū flux⁹
eius. ita ⁊ illuſio conquieſcat

Caplm̄ octauū

SEd hec eciã ſuſcipere et ꝓ
bać vtrũ poſſibilia an ĩpoſ
ſibilia ſint. certo examine
diffinire poterit nemo. niſi ꝑ expi
entiã longã. et puritatẽ cordis ad
cõfinia carnis ac ſpũs vbo domi
ni dirigente ꝑueneit. de quo btũs
apoſtolꝰ Viuꝰ eſt inq̃t ſermo dei
et efficax. et penetrabilior oĩ gla
dio ancipiti. 7 ꝑtingẽs vſ ad diui
ſionẽ aĩe ac ſpũs. ꝯpagũ q̃z 7 me
dullarũ. et diſcretor cogitationũ 7
intẽtionũ cordis Et ita inẽ illoꝝ
q̃damõ terminos collocatꝰ q̃d hu
mane ꝯditioĩ neceſſario ſit atq; in
euitabiliẽ attributũ. q̃d ve ꝯſuetu
dine vicioſa et icuria iuuẽtutẽ ĩuec
tũ velut inſpector et arbiter iuſta
trutinacõe diſcernet. ac ſuꝑ eorũ
effectu atq; natuã nõ falſis vulgi
opiõnibꝰ abducẽ. nec p̃iudicatis
iexꝑtoꝝ diffinitioĩbꝰ acq̃eſcet. ſꝫ
puritatẽ modũ certa expiẽtie ſue
libra 7 iuſta examinacõe ꝑpẽdẽs.
nequaq̃ illoꝝ decipiẽ errorẽ. qui
negligẽtie ſue vicio crebrioribꝰ q̃
natuã ꝯpellit egreſtioĩbꝰ ſordidati
de naturali ꝯdicõe cauſanẽ Cũq;
eos ꝯſtet inferre poci9 vim natuẽ
et extorq̃re ab ea pollutionẽ quã
ipſa nõ ingerit. intẽꝑantiã ſuã ad
neceſſitatẽ carnis ꝑmo ad eiꝰ refe
runt creatorẽ. ꝓpas culpas ad na
ture infamiã trãſferẽtes. De q̃bꝰ
in ꝓũbijs eleganter exꝑmiẽ. In
ſipientia viri corrũpit vias eius.
deũ ãt cauſaẽ corde ſuo Poſtremo
ſi q̃s huic aſſertioni nr̃e fidẽ dero
gare voluerit. q̃ſo vt nõ ante p̃iu
dicata nobiſcũ opinioẽ diſceptet.
q̃ diſcipline huiꝰ ſuſcipiat inſtitu
ta Cũq; hec ꝑ paucos mẽſibꝰ illa
qua traditur moderatioẽ ſeruaue
rit. ꝓfecto hec que diximꝰ vero po
terit ꝓbare iudicio. Ceterũ fruſtra
de cuiuſlibet artis ac diſcipline fi
ne ꝯtendit. quiſq̃s nõ prius õnia
que ad ꝯſũmationẽ eiꝰ ꝑtinent ſũ
mo fuerit ſtudio ac vtute ſectatꝰ
Velut ſi vbi gratia ſimilitudinẽ
mellis e tritico. aut curſũ ex eo ſi
cut etiam ex rafani liniq; ſemini
bus leniſſimi olei liquorẽ produci
poſſe cõfirmẽ. ſi quis hoꝝ penitus
ignarus aſſiſtat. nõne contra rerũ
naturã hoc eſſe ꝯclamãs. me velut
aptiſſimi auctorẽ mendacij derıde
bit? Cui ſi ego teſtes inumeros
qui hec ſe 7 vidiſſe 7 guſtaſſe 7
feciſſe teſtẽtur exhibeã. rationẽ in
ſuꝑ atq; ordinem quo ille ſpecies
velut in olei pinguedinẽ ł in mel
lis dulcedinẽ trãſformẽẽ ediſſerã
ille aũt in ſtultiſſime ꝑſuaſioĩs ob
ſtinatione ꝑſiſtẽs. neget ab illis
ſeminibꝰ quidq̃ vł dulcedinis vł
piguedinis poſſe ꝓduci. nõne ma
gis notãda eſt irrationabilis eius
ꝑuicaxq; cõtẽtio. q̃ ſermonis mei
veritas irridẽda. q̃ multoꝝ ac fide
liũ teſtiũ fidelitati ꝯuitate 7 euidẽ
tibꝰ documẽtẽ 7 q̃d hijs ĩplꝰ eſt
expiẽtie ꝓbatione fulciẽ? Et id q̃ſ
q̃s ad iſꝰ puritatẽ ſtatũ iugi cordis
intẽtione ꝑueneit vt iã mẽte ab hꝰ
paſſioĩs titillacõe penitꝰ abſoluta.

per ſoporem caro eius velut redū
dantia ſuꝑflui humoris expellat.
conditionē moduꝗꝫ nature certiſſi
me deꝑhendit Et ita cum exꝑge
factus inuenerit carnē ſuam poſt
longa tēpora ſe inſcio atqꝫ ignorā
te pollutam. tūc demū de naturali
neceſſitate cauſetur. ad illū ſine du
bio perueniēs ſtatū. vt talis inue
niatꝛ in nocte qualis in die. talis
in lecto qualis in orōne. talis ſolꝰ
qualis turbis hominū circūſeptꝰ.
poſtremo vt nūꝗ̄ ſe talem ſecretus
aſpiciat. qualis videri ab homini
bus erubeſcit. nec in eo tale aliq̄d
ineuitabilis ille oculus deprehen
dat. quod ab humanis aſpectibꝰ
velit eſſe celatū. Et ita cū ceperit
ſuauiſſimo lumine caſtitatis iugitꝛ
delectari: dicere poterit cū ꝓpheta.
Et nox illuminatio ī delicijs me
is. qꝛ tenebre non obſcurabuntꝛ a
te. ⁊ nox ſicut dies illuminabitur.
ſicut tenebre eius ita ⁊ lumē eiꝰ.
Deniqꝫ hoc ipſū qꝛ ſupra conditio
nem nature videtur humane. qua
liter obtinuerit idem ꝓpheta ſubiū
git dicēs Quia tu poſſediſti renes
meos. id eſt nō induſtria mea ne
qꝫ virtute hanc ꝓmerui puritatē.
ſꝫ qꝛ tu mortificaſti inſitū renibus
meis libidinoſe voluptatꝭ ardorē

Caplm nonū.

GErmanꝰ. Perpetuā q̄dē
corporis puritatē ex parte
aliqua experti ſumꝰ a vigilantibus
poſſe per dei grām poſſideri: ⁊ cō
motionē carnis diſtrictiōis rigore
atqꝫ iudicio reſiſtente. vigilantibꝰ
poſſe nō ꝯtingere non negamus.
Vtrū autē et dormientes hac inq̄
etudine carere poſſimꝰ: volumus
edoceri Duabus namqꝫ de cauſis
poſſibile hoc eſſe non credimus.
Quas licet abſqꝫ verecūdia neq̄a
mus effari: tn̄ qm̄ hoc medicine
ipſius neceſſitas cogit. queſumus
vt cū venia tui ſi qua forte in vere
cūdijs fuerint denudata ſuſcipias
Primū ergo eſt ꝙ per ſopni quie
etē mētis vigore laxato: obſerua
ri nequaꝗ̄ valeat illius ꝯmotiōis
obreptio Secundo ꝙ etiam vrine
collectio cū veſice capacitatē quieſ
centibꝰ nobis indeſinenti cōfluxu
interni humoris oppleuerit: excitatꝛ
mēbra marceſcentia. Quod etiā
paruulis vel ſpadonibus eadē lege
nichilominꝰ ꝯtingit. Vnde fit vt
ſi nō oblectatio libidinis vulnerat
mentis aſſenſum: cōfuſione tn̄ eā
humiliet turpitudo mēbroꝝ

Caplm decimū.

THeremon. Apparet vos
necdū vere caſtitatꝭ agno
uiſſe virtutē: q̄n quidē diſtrictiōis
auxilio eam a vigilantibus tantū
creditis retentari. Et inde eſt ꝙ
putatꝭ a dormientibꝰ quaſi rigorē
animi reſoluto integritatē nō poſſe
ſeruari. Porro caſtitas nō vt arbi
tramur diſtrictionis ꝑſidio: ſed a
more ſui ⁊ ꝓpe puritatꝭ dilectione
ſubſiſtit. Non enim caſtitas ſed cō
tinentia dicitur: vbi adhuc ei ali
qua reſiſtit aduerſitas voluptatꝭ.

Videt͛ ergo hijs qui caſtitat͛ af
fectū p dei grām medullit9 recepe
runt· diſtrictionis ceſſatonē cū dor
miūt nō obeſſe· q̄ inſita eciā vigi
lātibus ratione certiſſima ꝯproba
tur Quidq̄d enī cū labore ꝯp̄mit͛
tēpales dimicanti p̄ſtat inducias
nō tamē ꝑpetuā ſecuritat͛ quietē
tribuit poſt laborē· Quidq̄d autē
ꝓfunda fuerit v̄tute deuictū· abſ
vlla inq̄etudinis ſuſpicione cōpoſi
tū· iugem pacis victori conferet fir
mitatē Quāobrem donec pulſari
nos carnis ꝯmotione ſentim9· no
uerim9 nos ad caſtitat͛ necdū ꝑ
ueniſſe faſtigia· ſ adhuc ſub īfir
mitate ꝯtinētie ꝯſtitutos p̄lijs fa
tigari· in quib9 neceſſe eſt dubios
ſemꝑ eſſe euēt9 Cꝫ aūt in euita
bilē eſſe cōmotionē carnis hoc aſ
truere voluiſtis indicio· qꝫ ea ne
ipſi quidem eunuchi carere demp
tis genitalib9 poſſunt· ſciendū eſt
nō eis carnales eſtus nec affectū
libidinis· ſ ſolam ſatiue generati
onis deeſſe v̄tutem· Unde mani
feſtū eſt ne illos quidē ſi ad hanc
ad quā nos nitimur caſtitatē cupi
ant ꝑuenire· ab humilitate ⁊ cōtri
tione cordis vł ꝯtinentie diſtrictio
ne debere laxari· licet nequaꝗ̄ ſit
diſcredēdū minore ab eis caſtimo
niam poſſe labore ac ſtudio cōp̄
hendi

Caplm̄ undecimū

Quāobrem ꝑfectio caſtita
tis a laborioſis ꝯtinentie
rudimēt͛ ꝑpetua trāquil
litate diſcernitur Hec eſt enim ve
re cōnſūmatio caſtitatis· que non
impugnās carnalis cōcupiſcentie
motus ſ toto horrore deteſtans·
iugem atqꝫ inuiolabilē ſui retinet
puritatē· nec poteſt aliud quid eſſe
q̄ ſanctitas· Hoc autē fiet quādo
iam deſinens caro adūſus ſpiritū
concupiſcere deſiderijs eius v̄tri
tiqꝫ conſenſerit· ceperintqꝫ ſibi in
uicem pace firmiſſima federari· et
ſecūdum pſalmographi ſentētiam
habitauerint fratres in vnū· vt il
lam repromiſſam a domino beatitu
dinem poſſidentes· de qua ait Si
duo ex vobis conſenſerint ſuꝑ ter
ram; de omni re quācūqꝫ petierint
fiet illis a patre meo q̄ in celis eſt
Quiſq̄s ergo intellectualis illi9
iacob id eſt ſupplantatoris tranſ
cenderit gradum ab illa continen
tie collucatione ac ſubplantatio
ne viciorum· obſtupefacto femoris
neruo· ad iſrahelis meritū ꝑpetu
a cordis directioē cōſcendet Quē
ordinem eciā beatus dauid ita ſpi
ritus ſancti vaticinatione diſtinxit
in p̄mis inquiens notus in iudea
deus· id eſt in anima que adhuc
ſub peccatorum confeſſione retine
tur Iudea enī confeſſio interp̄ta
tur· In iſrael aūt id eſt in eo qui
videt deū· ſiue vt q̄dā interp̄tant͛
rectiſſim9 dei eſt· non ſolum notus
ſed eciam magnū eſt nomē eius·
Deinde ad ſublimiora nos ꝓuo
cans· ac volens eciam locū ipſum
quo domin9 delectatur oſtendere
et fact9 eſt inq̄t in pace locus eius

id est non in conflictu certaminis et colluctatione viciorum. sed in castimonie pace et cordis tranquillitate perpetua. Hunc igitur pacis locum extinctione carnalium passionum si quis meruerit obtinere. ex hoc quoque prefacto gradu. ac syon spiritualis id est specula dei consequenter effectus. erit etiam habitatio eius. Non enim in conflictu continentie. sed in iugi virtutum specula dominus commoratur. ubi iam non retundit non comprimit. sed in perpetuum confregit potentias arcuum. ex quibus videlicet adversus nos libidinum quondam iacula dirigebantur ignita. Videtur ergo quia sicut non est in colluctatione continentie sed in castitatis pace locus domini: ita etiam habitatio eius in specula sit et contemplatione virtutum. Unde non immerito porte syon cunctis tabernaculis iacob preferuntur. Diligit enim dominus portas syon super omnia tabernacula iacob. Quod autem per hoc inevitabilem esse commotionem carnis asseritis. quod urina cum vesicam iugi instillatione repleverit. quieta etiam suscitet membra. licet veris sectatoribus puritatis. ad obtinendam eam nichil penitus dicet ista commotio. quam hec sola interdum et tamen per soporem necessitas excitarit. sciendum tamen est quod ita si commota fuerint ad quietem propriam reducantur castitatis imperio. ut non modo cum nullo pruritu. sed nec cum minima quidem libidinis recordatione sedentur. Et idcirco ut cum lege animi lex quoque congruat corporalis. etiam in ipsius aque potu ita est nimietas castiganda. ut humoris cotidiani illa collectio prius arefacta influens membris. illum quem inevitabilem putatis corporis motum non solum rarissimum. verum etiam lentum reddat ac tepidum. frigidumque ut ita dixerim ignem. et absque ullius adustionis ardore coruscante. suscitet flammam instar admirabilis illius moysayce visionis. ut carnis nostre rubus innoxio igne circumdata non uratur. vel sicut illorum trium iuvenum quibus ita rorante spiritu fornacis caldaice flamma discussa est. ut nec capillos eorum aut fimbrias odor ignis afflaret. ut illud quodammodo quod sanctis repromittitur per prophetam incipiamus iam in hoc corpore possidere. Cum ambulaveris per ignem. non combureris. et flamma non ardebit in te

Capitulum duodecimum

Magna enim vere atque mirifica sunt. nec ulli hominum penitus nisi tamen hijs qui experti sunt nota. que dominus fidelibus suis adhuc in isto corruptionis vasculo consistutis. ineffabili liberalitate largitur. Que propheta mentis puritate perlustrans: tam ex sua quam ex illorum persona qui in hunc statum affectumque pervenerunt exclamavit. Mira opera tua domine: et anima mea cognoscet nimis. Alioquin nichil novi nec magni intelligitur propheta dixisse: si alio cordis affectu vel de alijs operibus dei hec pronunciasse credatur.

Nullꝰ etenim eſt hoīm: qui mira
eſſe opa dei etiam ex ipſiꝰ creatu
re magnitudine nō agnoſcat Ce
terū illa que in ſanctis ſuis cotidi
ana opatione diſpenſat· ac ſpecia
li magnificentia affluēter effūdit
nullus aliꝰ niſi anima pfruentis
agnoſcit· que in ſecreto conſcientie
ſue ita eſt beneficioꝝ eius arbitra
ſingularis· vt ea nō ſolū nullo va
leat ſermone diſſerere· ꝫ nec ſenſu
quidē et cogitatione ꝯplecti cū ab
illo ignito feruore diſcedens ad iſ
tos materiales ac terrenos intui
tus fuerit deuoluta Quis enī in
ſe opa domini nō mireť: cū inſacia
bilem ventris ingluuiem· ⁊ ſūptuo
ſam gule precioſāq; luxuriā ita ī
ſe viderit fuiſſe ꝯpreſſam · vt vix
ipſū exiguū ac viliſſimū cibū raro
inuituſꝫ pcipiat? Quis non obſtu
peſcat opa domini· qui illū ignem
libidinis quē naturalē antea ⁊ ve
lut inextinguibilem eſſe credebat
ita reſtinguiſſe pſenſerit? vt ne ſim
plici quidē ſe corporis motu ſenciat
incitari? Quomodo nō virtutem do
mini cōtremiſcat quiſꝫ· cū homiēs
quōdam diros atq; truculentos ·
qui ad ſūmū iracundie furorem e
ciam blandiſſimis ſubditoꝝ irrita
bantur obſequijs · ad tātam tran
ſiſſe viderit lenitatē· vt non ſolum
nullis iam ꝯmoueantur iniurijs ·
ſed etiam cum illate fuerint ſūma
magnanimitate congaudeant?
Quis plane nō miretur opa dei
ac toto pclamet affectu· qa ego

cognoui qꝛ magnus eſt dominus
cū vel ſe vel alium quēpiam ex ra
paciſſimo liberalem· ex pdigo con
tinentē· ex ſuperbo humilem· ex de
licato ac tenero ſqualidum hirſu
tumq; pſpexerit· et egeſtatē atq;
anguſtiam pſentium rerum etiam
voluntarie pferentem? Iſta ſunt p
fecto mira opera dei: que peculiari
ter anime pphete ſimiliūq; eius
mirifice conteplationis intuitu ſtu
pefacta cognoſcit Iſta ſunt pdigi
a que poſuit ſuper terram: que idē
ppheta conſiderans · ad āmirati
onē eoꝝ cūctos populos aduocat
dicens· Venite et videte opera do
mini· que poſuit pdigia ſup terrā
auferens bella vſꝫ ad fines terre ·
arcū conteret ⁊ cōfringet arma: ⁊
ſcuta cōburet igni · Qd enim ma
ius poteſt eſſe pdigiū: qꝫ ſub mo
mento breuiſſimo ex rapaciſſimis
publicanis apoſtolos fieri· ex per
ſecutoribus truculentis predicato
res euangelij paciētiſſimos reddi
ita vt eam quā pſequebantur fidē
etiam effuſione ſui ſanguinis pro
pagarent? Iſta ſunt opera dei: q̄
ſe cotidie vna cum patre operari fi
lius proteſtatur dicens · Pater
meus vſꝫ hodie operatur: et ego
operor· De iſtis operibus dei bea
tus dauid in ſpiritu canens: bene
dictus inq̄t dn̄s deus iſrahel· qui
facit mirabilia magna ſolus· De
iſtis et amos ppheta Qui facit in
quit omnia et ꝯuertit ea: et trāſmu
tat in matutinū vmbram mortis

Hec nēpe eſt imutatio dextere ex
celſi. De hac ſalutari operatione
dei orat propheta dominū dicens.
Confirma hoc deus qđ operatꝰ
es in nobis. Et vt pretermittam
illas ſecretas atq; abſcōditas diſ
penſationes dei quas intra ſe pecu
liariter exercet mens ſanctoꝝ om
niū momentis ſingulis intuetur.
Quis non miretur illam celeſtem
infuſionem leticie ſpiritualis. qua
delectus animꝰ inſpirati gaudiȷ̈ a
lacritate ſuſtollit̄ ad illos ignotos
cordis exceſſꝰ. et tā ineffabilia ꝙ̄
inaudita ſolatia gaudioꝝ. quibꝰ
nōnūꝙ̄ ignauiſſimo ſtupore torpē
tes. ad orōnē feruentiſſimā velut
de ſopno ꝓfundiſſimo ſuſcitamur.
Hoc inquā eſt gaudiū de quo bea
tus apoſtolus. Qđ oculus inquit
nō vidit. nec auris audiuit. nec in
cor hominis aſcendit. eius ſcilicet
qui terrenis viciȷ̈s hebetatus ad
huc homo eſt. et humanis inheret
affectibꝰ. nichilq; de iſtis dei mu
neribus intuetur. Deniq; idē apoſ
tolus tā de ſe ꝙ̄ de ſimilibus ſibi.
qui de humana iam cōuerſatione
diſceſſerant. ſubiicit dicens. Nobis
autē reuelauit deꝰ ꝑ ſpiritū ſuū.

Caplm̄ decimūtercīū.

IN hiȷ̈s igitur omnibꝰ ꝙ̄
tum mēs ad ſubtiliorem
ꝓfecerit puritatē. tāto ſublimiꝰ in
tuebitur deū. et ām̄urationis intra
ſemetipſū pocꝰ capiet incrementa
ꝙ̄ loquendi facultatē aut ſermonē
narrationis iueniet. Vt eni vim
leticie huius inexꝑtus mente non
valet ꝑcipere. ita explicarē ſermone
non valebit exꝑtus. tanꝙ̄ ſi quis
dulcedinē mellis ei q̄ nūꝙ̄ quicꝙ̄
dulce guſtauerit velit ſermonibus
enarrarē. ꝑfecto nec ille ſaporis il
lius ſuauitatē quam nūꝙ̄ ore ꝑce
pit auribus capiet. nec ille dulce
dinē quā guſtus voluptate cogno
uit verbis poterit indicare. ſʒ ꝓpa
tm̄ agnitione ſuauitatis illectus.
necesse eſt vt exꝑti ſaporis iocūdi
tatē intra ſemetipſū ſolūmodo taci
tus ām̄iretur. Ita igitur quiſquis
in hūc quē ꝑdiximꝰ virtutū ſtatū
meruerit ꝑuenire. hec omnia q̄ in
ſuis ſanctis peculiari grā dominꝰ
operatur tacita mente ꝑluſtrans.
horumq; oīm attonita conſiderati
one flāmatus. cum intimo cordis
clamabit affectu. Mira opera tua
deꝰ; et aīa mea cognoſcit nimis.
Iſtud ergo eſt mirabile opꝰ dei.
hominē carneū carnales affectꝰ
in carne poſitū reſpuiſſe. et in tāta
rerū atq; incurſuū varietate vnū
tenere animi ſtatū. atq; imobilē in
omni accidētiū ꝑmutatione durarē.
Qua virtute fundatus ſenex qui
dam. cū apud alexandriā turbis i
fideliū circūfuſus. non ſolū male
dictis verūeciā grauiſſimis impel
lentiū vrgeret̄ iniuriȷ̈s. eiq; a ſub
ſānantibus diceret̄. quid miraculi
xp̄s veſter quē colitis fecit. ille re
ſpondit. Vt hiȷ̈s ac maioribus ſi
intuleritis non mouear nec offen
dar iniuriȷ̈s. Caplm̄ .xiiȷ̈.

Germanus Quoniā nos
admiratio non humane hu
ius neq; terrene · ſ; plane
celeſtis atq; angelice caſtitatꝭ ita
ſubito ſtupore cōfudit · vt terrorē
magis deſperationis incuteret · q̄
ad expetendā ſe noſtros animos
prouocaret · queſumꝰ vt nos de ob
ſeruantie qualitate ac tēporis mō
quo acq̄ri vł pſiſtia valeat · doctrina
pleniſſime diſputationis īſtituas
quatinꝰ et eam cōſūmari poſſe cre
damus · et ad expetendā deinceps
ſpacio conſtituti temporis anime
mur Incomp̄henſibilē namq; eā
in carne hac poſitꝭ quodāmodo in
dicamus · niſi nobis ordo quidā ac
via qua ad illā valeat perueniri
certa ratione pandatur

Capitulum decimūquītū

Cheremon · Temerariū
ſatꝭ eſt ſup ꝯſūmatioē hꝰ
de qua loq̄mur caſtitatis
in tāta p̄ſertim ł voluptatū diuſi
tate vł viriū certā tp̄is diffinire
mēſurā · q̄ nō facile eciā in iſtis ma
terialibꝰ artibꝰ ac viſibilibꝰ diſci
plinis diſcerni poteſt Secūdū ītē
tionē nāq; aī atq; ingenij q̄litatē
neceſſe eſt eas ab vnoquoq; vł ce
lerius vł tardius apprehendi Ra
tionē tamen obſeruātie et tēporis
modū intra quē eius poſſibilitas
agnoſcatꝛ · ꝯſtantiſſime poſſumus
diffinire Quiſq̄s ergo extractꝰ a
cūctis ꝯfabulacōibꝰ ocioſis · et mor
tificatꝰ ab omni ira ac ſollicitudine
curaq; mūdana · duobꝰ tm̄ paxima
cijs fuerit cotidiana refectioē ꝯtē
tus · et aque ſatietate ſubtracta q̄
etē ſompni tnū ſiue vt alij ſtatue
rūt q̄tuor horarꝫ terminarit ſpacio
nec tm̄ laborꝫ aut ꝯtinētie huius
merito ſ; miſeratioē domini eā ſe
crediderit adepturum · q̄a ſine hac
fide vana eſt omīs huāni laboris
intētio nō āplꝰ quā ſex mēſibꝰ p
fectionē iſtiꝰ nō īpoſſibilē ſibi eſſe
cognoſcet Cauēdū tamē eſt iā pri
me puritatꝭ indiciū · incipere eā de
proprij laboris induſtria nō ſperarē
Si eni vim v̄ſiculi illiꝰ vnuſquiſ
q; in veritate ꝯpeteret · niſi dominꝰ
edificauerit domū in vanum labo
rauerunt q̄ edificāt eā · ſequitꝛ vt
nec de puritatꝭ ſue meritꝭ extolla
tur · intelligēs eā ſe nō ſua diligen
tia ſ; domini miſericordia ꝯſecutū
nec ꝯtra alios īmiti rigore moue
atur · ſciēs humanā nichil eſſe v̄
tutē · ſi eā v̄tus diuina nō iuuerit

Capitulum decimūſextū

Proīde vniuſcuiuſq; noſtrū
aduūſꝰ ſpm̄ fornicacōis to
tis viribus deſudāti · victo
ria ſingularis eſt de merito cona
tus ſui remediū nō ſperare · Que
fides licet facilis ac plana omībꝰ
videatur · tamē tā difficile ab inci
pientibus q̄ ipſius caſtitatis pfec
tio poſſidetur Nam cū eis vł pti
cula puritatis arriſerit · cōtinuo in
cōſcientie ſue ſecretis elatioē qua
dam ſubtiliter illabente · ſibimet
blandiuntur · Credenteſq; eam
ſe diligentie ſue ſtudio conſecutos ·

neceſſe ē vt ſupno illo pſidio pau
lulū denudati. tam diu illis quas
diuina vtus extinxerat paſſionib9
opprimant. q̄ diu experientia docē
te cognoſcant ſe virib9 atqꝫ induſ
tria ſua puritatis bonū obtinē nō
poſſe Et vt diſputationē noſtram
de fine plenuſſime caſtitatis lōga
lucubratione confectā breuiter cō
cludam9. in vnū omnia q̄ copioſe
ſparſimqꝫ digeſta ſūt colligentes.
hec eſt ꝯſūmatio caſtitatꝭ. vt vigi
lātē monachū oblectatio libidinis
nulla pſtringat. vt quieſcentē ſop
noꝝ non fallat illuſio. ſꝫ cū dormi
enti tm̄ per ſopite mentꝭ incuriam
cōmotio carnis obrepſerit. quēad
modū ſine vlla titillatione volup
tatis excitata eſt. ita eadē ſine vllo
prurītu corporis cōquieſcat. Hec
de caſtitatꝭ fine q̄tū potuim9 non
verbis. ſꝫ experiētia magiſtrāte di
geſſim9. Que licet a deſidioſis ac
negligentib9 arbitrer impoſſibilia
forſitā iudicanda: certus tn̄ ſum a
ſtudioſis ac ſpūalib9 viris agnoſ
cenda pariter ac pbanda Nam tm̄
diſtat intꝰ hominē et hominē. q̄tū
⁊ illa in quibus animi eoꝝ tendit
intētio ab inuicē diſparant. id eſt
celū ab inferno. vel xp̄s a belial.
ſcdm̄ ſententiā domini ſaluatoris.
Si quis m̄ miniſtrat me ſequatꝰ:
⁊ vbi ſum ego illic ⁊ miniſter me
us erit Et iterum Vbi eſt theſau
rus tuus: ibi erit cor tuum
Quāſqꝫ beatus cheremon de caſti
tatꝭ pfectione diſſeruit. admirabilē
qꝫ doctrinā ſublimiſſime puritatis
tali ſermone cōcluſit. ſuadens ſtu
pentibus atqꝫ anxijs nobis. vt qꝛ
iam noctis pars maior effluxerāt.
tradita quieti paululū mēbra na
turali cibo ſoporis minime frauda
remus. ne languens torpore cor
poris ſui. eadē mens vigorē ſancte
intentionis amitteret.

Explicit collatio ſcḋa abbatꝭ
cheremonis de caſtitate

Incipiūt capitula tercie eiuſdē
de ꝓtectione dei ⁊ libero arbitrio.

Prohemiū Caplm̄ primū
Interrogatio quare non merita
virtutū laborantis induſtrie depu
tentur Caplm̄ ſecundū
Reſponſio q̄ ſine adiutorio dei
non ſolū perfectio caſtitatꝭ ſed om
nino nil boni pfici poſſit .iij.
Obiectio quēadmodū gentiles
abſqꝫ grā dei caſtimoniā habuiſſe
dicantur Caplm̄ quartū.
Reſpōſio de philoſophoꝝ ymα
ginaria caſtitate Caplm̄ quintū
Qꝫ ſine grā dei nullos induſtri
os conatus exequi valeamus.
Caplm̄ ſextū.
De pncipali ꝓpoſito dei et ꝓui
dētia cotidiana Caplm̄ ſeptimū
De grā dei ⁊ arbitrij liberta
te Caplm̄ octauū.
De virtute bone voluntatis
noſtre et grā dei Caplm̄ nonū
De liberi arbitrij infirmitate.
Capitulū decimū

¶ Vtrū bonam volūtatem noſtrā
ſequatur an p̄cedat gratia dei.
Capitulum vndecimū
¶ Qꝫ voluntas bona nec ſemꝑ
gratie nec ſēꝑ ſit homini tribuēda
Capitulum duodecimū
¶ Qꝫ gratiam dei humani cona
tus compenſare non poſſunt.
Capitulum decimūtercīū
¶ Qꝫ temptationibus ſuis deus
ỽtutem humani experiatur arbi
trij ¶ Caplm̄ decimūquartū
¶ De multiplici vocationū grā.
Capitulum decimūquītū
¶ De gratia dei eo ꝙ humane
fidei tranſcendat anguſtias.
Capitulum decimūſextū
¶ De inſcrutabili diſpēſatioē dei
Caplm̄ decimūſeptimū
¶ Diffinitio patrum eo ꝙ liberū
arbitriū ad ſaluandū non ſit ydo
neū. ¶ Capitulū decimūoctauū
¶ Expliciunt capitula

¶ Incipit collatio tercia abbatis
cheremonis de ꝓtectione dei.
¶ Capitulum primū
CVm ad ſynaxi
matutinā percep
to paululum ſopo
re remeantes ſe
nem reperirem⁹
ingenti abbas g̃
man⁹ ſcrupulo mouebatur. ꝙ in
p̄terita diſputatione cuius ỽtu
ſūmū deſiderium incognite nobis
caſtitatꝫ infuderat. vnius adiectio
ne ſententie beat⁹ ſenex meritum
humane caſſaſſꝫ induſtrie. aſſerēs
hominē q̃uis ſūmis ad bonā fru
gem virib⁹ enitatur. tamē boni
cōpotem eſſe non poſſe. niſi id diui
ni tantū muneris largitate. non
operis ſui ſtudio ꝑcepiſſet. Hanc
igitur queſtionem attonite voluē
tibus nobis: ꝓgreſſus cellula bea
tus cheremon. cū quiddam nos in
ũcē muſitare ſenſiſſꝫ. ſolito breui⁹
orationū atqꝫ pſalmoꝝ ſolēpnita
te tranſcurſa. quid moueret inq̃rit
¶ Capitulū ſecūdum
CVm germanus. Quātū
excellentiſſime inquit ſub
limitate ỽtutis que noc
turna diſputatione patefacta eſt
pene vt ita dixerim a fide poſſibili
tatis excludimur. tātū nobis pace
tui dictū ſit videtur abſurdum. ſi
laboꝝ ſtipendium id ē ꝑfectio caſ
titatis. que inſtātia ꝓprij ſudoris
acquiritur. non ſpecialiter laborā
tis deputetur induſtrie. Ineptum
eſt enim vt ſi ỽbi grā agricolam
erga culturam terre irremiſſū ſtu
diū viderem⁹ impendere. nō illi⁹
efficacie aſſcribam⁹ et fructū
¶ Caplm̄ tercīū
CHeremon. Hoc ipſo qd̄ ꝓ
poſuiſtis exēplo euidēti⁹
comꝓbat̄. nichil poſſe ꝑfice
re ſine adiutorio dei laborātꝫ īduſ
triā. Nec ei agricola cū oīs cona
t⁹ ſuos ī excolēdis expēderit terrꝫ
cōfeſtim eciā ꝓuētū ſegetū ⁊ vber
tatē frugū ſue potīt īduſtrie deputa
rē quā irritā eē frequēt̄ expt⁹ ē

niſi eã ⁊ pluuiarũ oportunitas · ⁊
hyemis tranquilla ſerenitas ſubſe
quatur · ita vt adultos iam fruct9
ac perfecta maturitate ſolidatos ·
de manu quodãmodo tenentiũ vi
deãm9 plerũqꝫ p̃reptos · nichilqꝫ
laborantib9 illam iugem ſudoris
inſtãtiã ꝯtuliſſe · qꝛ nõ fuit domini
opitulatione directa ❧ Sicut igitur
inertibus agricolis q̃ ſua frequẽtẽ
vomere arua non ſubigunt · hanc
vbertatẽ ſegetũ pietas diuina nõ
confert · ita laborantib9 ꝑnox ſolli
citudo nõ ꝓderit · niſi miſericordia
domini fuerit ꝓſperata ❧ In qua tñ
humana ſupbia nullatenus ſe grẽ
dei vel exequare vel ãnuſcere contẽ
dat · particepeqꝫ ſe in munerib9 dei
per hoc conetur inſerere · vt laborẽ
ſuũ auctorem eſſe diuine exiſtimet
largitatis · ac prouentũ copioſiſſi
marũ frugũ induſtrie ſue meritis
reſpondiſſe glorietur · Conſideret
naqꝫ ac veridica examinatiõe per
pendat · ꝙ ne ipſos quidẽ conatus
quos ꝓ deſiderio opulentie intẽt9
exercuit · ſuis viribus impendere
potuiſſꝫ · niſi eũ ad exercẽdũ omne
opus ruris ꝓtectio domini ac miſe
ricordia roboraſſꝫ · ⁊ inefficax ei9
voluntas fuiſſꝫ ac virtus · niſi eãã
ꝑagendi copiam que nõnũꝗ̃ vel
ſiccitatis ł ymbriũ nimietate frau
datur · diuina clementia p̃ſtitiſſet ·
Nam ⁊ cũ boum vĩus ⁊ ſanitas
corporis et omniũ effectus operũ
actiuũqꝫ ꝓſperitas a domino fuerit
condonata · orandũ eſt ne fiat ei

ſicut ſcriptũ eſt celum ereũ ⁊ terra
ferrea · et ne reſiduũ locuſte come
dat bruchus · et reſiduũ bruchi eru
ca deuoret · et ne reſiduũ eruce rubi
go conſumat · Nec in hoc tm̃ eget
diuinitatꝭ auxilio agricole laborã
tis induſtria ⁏ niſi eãã inſperatos
auertat caſus · Quibus eciam ſi
deſiderata fructuũ fecũditate ager
fuerit opimatus · non ſolũ ſpei ſue
vana expectatione fruſtrabitꝰ · verũ
eciam ꝑceptarũ ⁊ recõditarũ iam
vel in area vel ĩ horreo frugũ vber
tate fraudabitꝰ Quibus manifeſte
colligitur · non ſolũ actuũ verũeciã
cogitationũ bonarũ ex deo eſſe p̃n
cipiũ · qui nobis ⁊ inicia ſancte vo
luntatis inſpirat · ⁊ virtutem atqꝫ
oportunitatẽ eoꝝ q̃ recte cupimus
tribuit ꝑagendi · Omne enĩ datũ
bonũ · et omne donũ perfectũ de ſur
ſum eſt · deſcendẽs a patre luminũ ·
qui ⁊ incipit q̃ bona ſũt · ⁊ exequi
tur ⁊ ꝯſũmat in nobis · dicẽte aplõ
Qui autẽ dat ſemen ſeminanti · ⁊
panem ad manducandũ p̃ſtabit ·
et multiplicabit ſemen veſtrum · et
creſcere faciet fructus iuſticie veſtre ·
Noſtrũ vero eſt · vt cotidie attrahẽ
tem nos grãm dei humiliter ſubſe
quamur · vel certe dura ceruice ⁊
incircũciſis vt ſcriptũ eſt auribus ·
eidẽ reſiſtẽtes · iheremiã mereamur
audire · Nũꝗ̃d qui cadit non reſur
get ⁊ aut q̃ auerſus eſt nõ reuꝰtetꝰ ⁏
Quare ergo auerſus eſt ꝓplũs iſte ĩ
iheruſalẽ auerſione ꝯtẽtioſa ⁏ indura
uerũt ceruices ſuas · noluerũt reuꝰti ⁏

Capitulum quartū.

Germanus. Huic ſenſui eius pietas abrupte a nobis non poteſt improbari illud videtur obſiſtē. qđ ad deſtructionē liberi tendit arbitrij Nā cū multos gentiliū. qui vtiq; diuini adiutorij grām nō merentur. non ſolum frugalitatꝭ atq; paciencie. ſed qđ magis mirū eſt eciam caſtitatis videamus fulgere v̄tutibꝰ quomodo captiuato libere volūtatis arbitrio. dei munere collate illis credende ſūt. cū vtiq; ſapientie mundane ſectatores nō ſolum dei grām. ſʒ ipſū eciā verū deū penitꝰ ignorātes. quātū vl' ſerie lectionis vl' q̄rūdā tradicione cognouimꝰ ſūmā caſtimonie puritatē ꝓprij laboris induſtria poſſediſſe dicantur.

Capitulum quintū

Cheremon. Gratū michi eſt. ꝙ dū ſūmo agnoſcē de veritatꝭ amore flāmamini quedā eciam īepta ꝓponitis quoꝝ obiectione ꝓbatior. atq; vt ita dixerim exploratior catholice fidei v̄tus appareat. Quis eteni ſapiens tā ꝯtrarijs ꝓpoſitionibꝰ vteretur: vt celeſtem caſtimonie puritatē quā heſterna die nec per dei grām mortaliū cuiq̄ aſſerebatis poſſe ꝯferri. nūc eādem eciam a gentilibus credeꝛetꝭ v̄tute ꝓpa fuiſſe poſſeſſam. Sed quia hec explorāde paulduōio vt dictum eſt ſtudio veritatꝭ opponitꝭ. quid de hijs teneamꝰ aduertite. Primū phyloſophos nequaq̄ credendū ē talē animi caſtitatē q̄lis a nobis exigiē aſſecutos. qbꝰ īiūgitur vt nō ſolū fornicatio ſʒ ne īmūdicia q̄dem nominec̄ in nobis. Habuerunt aūt illi quādam merichen Ꝫ eſt porticūculam caſtitatis. id ē abſtinentiā carnis. vt a coitu tantū libidinē coercerent. Hanc aūt inteꝛnam mentis ꝓfectā ac ꝑpetuā corporis puritatē. nō dicam ope aſſequi. ſed nec cogitatione potuerūt. Denique famoſiſſimus ille ipoꝝ ſocrates. hoc vt ipſi ꝯcelebrant de ſe nō erubuit ꝯfiteri. Nā cū intuens eū quidā fiſiognomon dixiſſꝫ ommat tai de raſtoi. hoc eſt oculi corruptoris puerorū. et irruentes in eū diſcipuli eꝰ vlaſci illatū magiſtro vellēt ꝯuiciū. indignationē eoꝝ hac dicit ꝯpſſiſſe ſententia.

id eſt quieſcite o ſodales. eteni ſū. ſed contineo me Aptiſſime igitur non ſolū aſſertione noſtra ſed eciā ipſorum ꝓfeſſione monſtratꝭ. conſūmationem tātūmodo inpudicitie id eſt con mixtionis turpitudinem violenta ab illis neceſſitate ꝯpꝛeſſam. nō tamen deſideriū de cordibꝰ eoꝝ et oblectationē illiꝰ paſſionis excluſam. Cū quo aūt horrorē ꝓferenda eſt illa ſentēcia diogenis. Factū enim qđ phyloſophos mūdi huiꝰ velut qddā memorabile ꝓferre nō puduit. neq; dici a nobis ſine verecūdia neq; audiri nō poteſt

Nam cuidam in adulterij crimine
puniendo vt ferūt ait. Quod gra
tis venditur: morte non emas.
Conſtat ergo illos vere caſtitatis
q̄ a vobis expetitur nec agnouiſſe
virtutē. Et ideo ſatis certū eſt ac
cuſationē noſtrā que in ſpiritu eſt.
non poſſe niſi dei tm̄ munere poſſi
deri. et huius ineſſe ſolūmodo. q̄ deo
tota ſpūs ſui ꝯtritione deſeruiūt

Caplm̄ ſextū.

Vide circo licet in multis
ꝑmo in oībus poſſit oſten
di ſemper auxilio dei homines in
digere. nec aliquid humanā fragi
litatē quod ad ſalutē ꝑtinet per ſe
ſolā. id eſt ſine adiutorio dei poſſe
ꝑficere. in nullo tn̄ euidentius ꝙ̄
in acquiſitione atqꝫ cuſtodia caſti
tatis oſtenditur. Vt enim tantiſꝑ
de integritate eius difficultate diſ
putatio differatur: de inſtrumētis
eius breuiter interim diſputem9.
Quis ꝑualeat q̄ſo q̄uis feruens
ſpiritu. vel ſqualorem ſolitudinis.
vel ſicci panis nō dicam cotidianā
eſuriem. ſꝫ ipſam ſaturitatē nulla
hominū laude ſuffultus. ſuis viri
bus ſuſtinere? Quis aque ꝑpetuā
ſitim ſine domini ꝯſolatione tolera
re. illūqꝫ dulcē ac delectabilē ma
tutinū ſoporem humanis fraudare
oculis. et intra terminos horarum
quatuor omnem quietis refectio
nem iugi poſſit lege concludere?
Quis indeſinentē lectionis inſtan
tiam. quis irremiſſam operis ſedu
litatē nullū p̄ntis lucri ꝯmodū cap
tans. abſqꝫ grā dei explē ſufficiat?
Que oīa ſicut deſiderari a nobis
iugiter abſqꝫ diuina inſpiratione
nō poſſunt: ita nec perfici quidem
ſine eius auxilio vllaten9 queunt
Et vt hec cūctē non ſolū ꝓbata vo
bis experientie diſciplina. ſꝫ etiam
certis indicijs et argumētis mani
feſtiora reddam9. nōne in multis
q̄ vtiliter optam9 implere. cū deſi
derij plenus ardor ac voluntas ꝑ
fecta non deſit. interpellans q̄cūqꝫ
fragilitas caſſat vota concepta.
nec ꝓpoſito noſtro aſſiſtit effect9.
niſi virtus ꝑficiendi domini fuerit
miſeratione donata. ita vt cum ſit
īnumera multitudo illoꝝ qui fide
liter virtutū ſtudijs deſiderent in
herere. ſūmam tn̄ eoꝝ qui hec per
ficere vel tolerare p̄ualeant inueni
as raritatem. vt p̄mittam ꝙ nec
tūc quidē cum oīo nulla nos arcet
infirmitas. facultas vniuerſa que
volumus ꝑagendi noſtre ſubiacet
poteſtati? Namqꝫ nec remotionis
ſilentiū. nec diſtrictiones ieiunio
rū. nec lectionis inſtantiā. etiā illo
quo poſſum9 tempore pro noſtro
arbitrio retentam9. ſed quibuſdā
occurrētibus cauſis etiam inuitiſſi
mi frequenter retrahimur a ſaluta
ribus inſtitutis. ita vt vel loci vel
temporis copiam in quo hec exer
cere poſſim9 neceſſe ſit nos a domi
no deprecari. nec ſufficere nobis id
qd̄ poſſum9 certū eſt. niſi etiā oppor
tunitas ꝑagendi ea q̄ nobis vtiqꝫ
poſſibilia ſunt a domino tribuatur

De q̃bus ⁊ apoſtolus Quã volu
m9 inq̇t venire ad vos et ſemel ⁊
iterũ·et ĩpediuit nos ſathanas·i
ta vt nõnũq̃ nos eciã vtilit̃ ab iſ
tis ſpũalib9 ſentiam9 ſtudijs auo
cari·vt dũ nolentib9 nobis inter
rũpitur noſtri curſus intentio·et in
firmitati carnis aliq̃d relaxamus
eciam inuiti ad ſalutarẽ pſeueran
tiam reſeruemur De qua diſpẽſa
tione dei ſimul e aliq̃d beat9 apoſ
tolus· Propter qd̃ inq̇t ter domi
nũ rogaui vt diſcederet a me ⁊
dixit m̃ Suffiat tibi grã mea·nã
ỽtus in infirmitate pficit̃· Et ite
rũ Quid aũt oremus ſecundũ qd̃
oportet neſcimus

Caplm̃ ſeptimũ

Propoſitũ namq̃ʒ dei quo
nõ ob h̃ hominẽ fecerãt vt
periret·ſʒ vt in ppetuũ vi
ueret manet ĩmobile·cui9 benigni
tas cũ bone volũtat̃ i nobis quã
tulãcũq̃ʒ ſintillã emicuiſſe pſpexe
rit·vl̃ quã ipſe tanq̃ de dura ſilice
noſtri cordis excuſſerit·ↄfouet eã
et exſuſcitat ſuaq̃ʒ inſpiratione cõ
fortat·volens omẽs homines ſal
uos fieri·et ad agnitionẽ veritat̃
venire·q̃a nõ eſt inq̇t volũtas ante
patrẽ veſtrũ qui in celis eſt·vt pere
at vn9 de puſillis iſtis Et iterum
Nõ vult inquit de9 perire animã
ſʒ retractans cogitat ne penit9 pe
reat qui abiectus eſt· Verax nãq̃ʒ
eſt et non mentitur deus:cum ob
teſtatione definiens Viuo ego di
cit dominus deus:quia nolo mor

tem ipĳ·ſʒ vt cõuũtatur a via ſua
et viuat Qui eñi vt pereat vnus
ex puſillis nõ habet volũtatẽ·quo
modo ſine ingenti ſacrilegio putã
dus eſt non vniũſaliter omnes·ſʒ
quoſdam ſaluos fieri velle p omni
bus? Ergo quicũq̃ʒ pereunt:con
tra illi9 pereũt volũtatẽ·ita eo cõ
tra vnũquẽq̃ʒ eoꝝ cotidie procla
mãte Cõuertimini a vijs veſtris
peſſimis? et quare moriemini do
mus iſrahel? Et iterum· Quoci
ens volui congregare filios tuos
ſicut gallina congregat pullos ſu
os ſub alas ſuas·et noluiſti? Et i
terum· Quare inq̇t auerſus eſt po
pulus iſte in iheruſalẽ auerſione
cõtentioſa? indurauerunt ceruices
ſuas noluerunt reuerti? Preſto ẽ
ergo cotidie xp̃i gratia:que dum
vult omnes homines ſaluos fieri
et ad agnitionem veritatis venire
cunctos abſʒ vlla exceptione con
uocat dicens Venite ad me õnes
qui laboratis et onerati eſtis · ⁊
ego reficiam vos· Si autem non
omnes vniuerſalit̃ ſed quoſdam
aduocat · ſequitur vt nec omnes
ſint onerati vel originali vel actu
ali peccato·nec vera ſit illa ſenten
tia·omnes enim peccauerunt ⁊
egent gloria dei· nec per omnes
homines mors pertranſiſſe credat̃
Et in tantum omnes qui pereunt
contra dei pereunt voluntatẽ · vt
nec ipſã mortẽ de9 feciſſe dicat̃ ita
ſcripturã teſtãte Quia de9 mortẽ ñ
fecit nec gaudet ex pdicõe viuoꝝ

Et inde ē ꝙ pleruq; dū ꝓ nobis
ɔ̄traria poſtulamꝰ. vel tardius ł
nequaq̄ᷓ noſtra exauditur oratio.
et rurſus ea q̄ credimꝰ eſſe contra
ria. vtiliter vt benigniſſimꝰ medi
cus ec̄ inuitiſſimis dominꝰ inferre
dignatur. ac nōnūq̄ᷓ ꝑniciosas diſ
poſitiōes noſtras letaleſq; conatꝰ
ab effectu deteſtabili ꝛ̄tardat ac re
uocat. ac ꝑꝑerātes ad mortē retra
hit ad ſalutē. et de inferni faucibꝰ
extrahit ignorantes.

Caplm̄ octauū

Quam curā atq; ꝓuidētiā
circa nos ſuam. ſub figurā
meretricis iheruſalē ⁊ ꝑniciosa ad
ꝓdolorꝫ cultū alacritate tēdentis:
per oſee ꝓphetā ſermo diuīꝰ ele
ganter exꝓſſit. Dicente nāq; ea.
vadam poſt amatores meos qui
dāt panes michi. et aquas meas.
lanam meā et linū meū. oleū me
um et potū meū. reſpondit ſaluti
eius non volūtati ɔ̄ſulens diuina
dignatio. Ecce ego ſepiam viam
eius ſpinis. ⁊ ſepiā eam maceria.
et ſemitas ſuas non inueniet. et ſe
quetur amatores ſuos ⁊ non apꝓ
hendet. et queret eos nec īueniet
illos. et dicet Reuertar ad virum
meū priorem: q2 bene michi erat
tūc magis q̄ᷓ nūc eſt. Ac rurſum
ɔ̄tumacias noſtras atq; ɔ̄tēptus.
quibus eū ad ſalutares inuitantē
recurſus. rebelli ſpū dedignamur.
tali ɔ̄paratione deſcribit. Et dixi
inquit patrem vocabis me. et poſt
me ingredi nō ceſſabis. Sed quō
ſi contēpnat mulier virū vel ama
torem ſuū: ſic contēpſit me domꝰ
iſrł. ait dn̄s. Satis congrue qm̄
iheruſalē adultere ɔ̄ꝑauerat a ſuo
ɔ̄iuge diſcedenti. amorē quoq; ac
ꝑſeuerantiā benignitatis ſue. viro
qui a femina deſeritur ɔ̄parauit.
Pietas enī ac dilectio dei q̄ circa
humanū genꝰ ſemper impendiẗ.
eo ꝙ nullis ita vincatur iniurijs
vt a cura noſtre ſalutis abſcedat.
et quodāmodo ſuperata iniq̄tatibꝰ
noſtris a principiali ſuo propoſito
reuocetur. magis ꝓꝑe exꝑmi alia
ɔ̄paratione non potuit. q̄ᷓ exemplo
viri ardentiſſimo amore feminam
diligentꝭ. q̄ q̄ᷓto magis negligi ſe
ab ea ſenſerit. tāto vehemētioris
circa eam zeli ardore flāmatur.
Adeſt igitur inſeparabiliẗ nobis
ſemper diuina ꝓtectio. tantaq; eſt
erga creaturā ſuam pietas creato
ris. vt non ſolū comitetur eam. ſꝫ
etiam p̄cedat iugiter ꝓuidentia.
quam exꝑtus ꝓpheta domino ap
tiſſime ɔ̄fitetur dicens. Deꝰ meꝰ
miſericordia eius preueniet me.
Qui cū in nobis ortū quēdam bo
ne voluntatꝭ inſpexerit. illuminat
eam ɔ̄feſtim atq; confortat et inci
tat ad ſalutem. incrementū tribu
ens ei. quā vel ipſe plantauit vel
noſtro conatu viderit emerſiſſe.
Nam anteq̄ᷓ clament inquit ego
exaudiam: adhuc loquentibꝰ eis
ego audiam. Et iterū Ad vocem
clamoris tui ſtatim vt audierit re
ſpondebit tibi. Et non ſolū ſancta

desideria benignus inspirat· ꝫ eci
am occasiones ꝓstat vite et opor
tunitatē boni effectꝰ·ac salutaris
vie directionē demōstrat errātibꝰ

¶Capitulū nonū

UNde non facile humana
ratione discernitur quem
admodū dominꝰ petenti
bus tribuat·a querētibꝰ inuenia
tur aperiatq; pulsantibꝰ·et rursꝰ
inueniatur a nō querētibꝰ se·palā
appareat inter illos qui illū nō in
terrogabant·et tota die expandat
manꝰ suas ad populū nō creden
tem sibi et ꝯtradicentē·resistentes
ac lōge positos vocet·inuitos at
trahat ad salutē·peccatē cupiētibꝰ
explēde copiā subtrahat volūtatꝫ
ꝓperantibus benignus obsistat·
¶Cū āt facile pateat quomō salutꝫ
sūma nrō tribuatꝫ arbitrio·de quo
dicitꝫ·si volueritꝫ ꝛ audieritꝫ me·
que bona sūt terre mādūcabitꝫ· et
quomō nō volētꝫ neq; currētis ꝫ
miserentꝫ sit dei·quid ergā sit illud
qd̄ deꝰ reddet vnicuiq; scd̄m opa
eiꝰ·et deꝰ est q̄ opatꝫ in nobꝫ et vel
le et pficere ꝓ bona volūtate·ꝛ hoc
nō ex nobis ꝫ dei donū est·nō ex
opibꝰ ne q̄s glorietꝫ· q̄d ergā sit il
lud qd̄ dicitꝫ· appropinq̄te dn̄o ꝛ
appropinq̄bit vobꝫ·et qd̄ alibi dicit
nemo venit ad me nisi pater q̄ mi
sit me attraxerit eum· quid vero sit
quod dicitur·rectos cursus facs pe
dibꝰ tuis·et vias tuas dirige· q̄d
quoq; sit illud qd̄ orantes dicimꝰ
dirige in ꝯspectu tuo viam meā·ꝛ
ꝑfice gressꝰ meos in semitis tuis
vt nō moueātꝫ vestigia mea· q̄d e
ciā sit q̄ iterū ꝯmonemur· facite
vobꝫ cor nouū ꝛ spm̄ nouū ꝛ q̄d sit
illud qd̄ repromittitꝫ· dabo eis cor
nouū·et spm̄ nouū tribuā in visce
ribus eoꝝ · et auferam cor lapide
um de carne eoꝝ et dabo eis cor
carneū·vt in preceptis meis am
bulent·et iudicia mea custodiant
quid sit quod precepit dominꝰ di
cens·laua a malicia cor tuum ihe
rusalem · vt salua fias et quid
sit qd̄ ipse ꝓpheta a domino postu
lat dicens · cor mūdū crea in me
deꝰ·et iterū · lauabis me et super
niuē dealbabor· q̄d sit qd̄ ad nos
dicitꝫ·illuminate vobꝫ lumē sciētie
et q̄d sit qd̄ de deo dicitꝫ·q̄ docet ho
minē sciētiā· et dn̄s illuminat ce
cos·vel certe qd̄ orantes dicimꝰ cū
ꝓpheta illumina oculos meos ne
vnq̄ obdormiā in morte nisi qd̄ in
hijs oībꝰ et grā dei ꝛ libertas nrī
declaratꝫ arbitrij·et q̄a ergā suis intꝫ
dū motibꝰ homo ad ꝟtutū appeti
tꝰ possit extēdi· sēꝑ vō indigeat
adiuuari· Nec enī cū voluerit q̄s
sanitate pfruitꝫ· ā de egritudinis
morbo ꝓ arbitrij sui desiderio libe
ratꝫ ¶Quid āt prodest sanitatꝫ grām
ꝯcupisse·nisi dn̄s qui vite ipsius v
sum tribuit· et vigorē incolumita
tꝫ ipartiat? Ut aūt euidētius clare
at ergā p nature bonū qd̄ benefici
o creatoris indultum est·nōnūq̄
bonarum voluntatū ꝓdigē princi
pia·que tamen nisi a dn̄o dirigātꝫ

ad ꝯſūmationē virtutū ꝑuenire
nō poſſunt· aplūs teſtis eſt dicens
Velle enim adiacet michi: ꝑficere
autē bonū non inuenio·

Capitulū decimū

NAm libertatem ſcriptura
diuina noſtri ꝯfirmat ar
bitrij dicens Omni cuſtodia ſerua
cor tuū· Sz infirmitatē eius apoſ
tolus manifeſtat dicens Dominꝰ
cuſtodiat corda veſtra· et intelligen
tias veſtras in xp̄o iheſu · Virtutē
liberi arbitrij dauid enūciat dicēs·
Inclinaui cor meū ad faciendas
iuſtificationes tuas· Sed infirmi
tatē eius idē orans ſimilit̄ docet:
inclina inquiens cor meum in teſ
timonia tua· ⁊ non in auariciam ·
Salomon quoqꝫ ait· Inclinet cor
da noſtra ad ſe · vt ambulemus in
vijs eius· ⁊ cuſtodiamꝰ mandata
eius· et cherimonias eius· et iudi
cia eius· Poteſtatē deſignat arbi
trij noſtri pſalmographꝰ dicens·
Cohibe linguam tuam a malo:
⁊ labia tua ne loquantur dolum·
Infirmitatē eius noſtra proteſta
tur oratio: dicentibus nobis· Po
ne domine cuſtodiam ori meo: ⁊
oſtium circumſtantie labijs meis ·
Arbitrij noſtri facultas a domino
declaratur: cū dicitur · Solue vin
cula colli tui captiua filia ſyō· Fra
gilitatē eꝰ ꝓpha denūciat dicens·
Dominꝰ ſoluit ꝯpeditos: ⁊ diru
piſti vincula mea tibi ſacrificabo
hoſtiam laudis Audiuimꝰ ex euā
gelio dominū ꝯuocantē: vt ad cū

per liberum ꝯpeteremus arbitriū·
Venite ad me omnes q̄ laborat̄
⁊ onerati eſtis: et ego reficiā vos·
Sed infirmitatē eius idem dn̄s
ꝓteſtatur dicens Nemo poteſt ad
me venire: niſi pater qui me miſit
traxerit eum · Apoſtolus liberum
arbitriū noſtrum indicat dicens ·
Sic currite vt ꝯp̄hendatis· Sed
infirmitatē eius iohānes baptiſta
teſtatur dicens Non poteſt homo
accipere a ſe quicq̄: niſi fuerit ei da
tū de celo· Iubemur aīas noſtras
ſollicite cuſtodire: ꝓpheta dicente ·
Cuſtodite animas veſtras· Sed
eodem ſpū alius ꝓpheta ꝓclamat
Niſi dominꝰ cuſtodierit ciuitatē:
inuanū vigilat qui cuſtodit eam ·
Apoſtolus philippenſibꝰ ſcribens
vt liberū eoꝝ deſignet arbitriū ·
cum metu inquit ⁊ tremore veſtrā
ſalutē operamini· Sed vt infirmi
tatē eius oſtendat: adiūgit dicēs
Deus eſt enim inquit qui operat̄
in vobis: et velle ⁊ perficere pro
bona voluntate·

Caplm̄ vndecimū

ET ita ſūt hec quodāmō
indiſcrete ꝑmixta atqꝫ ꝯ
fuſa· vt quid ex quo pendeat inter
multos magna q̄ſtione voluatur·
id eſt vtrū qz iniciū bone volun
tatis p̄buerimꝰ miſereatur noſtri
deus· an quia deus miſeret̄ conſe
quamur bone voluntatis iniciū·
Multi enī ſingula hec q̄rentes ac
iuſto āplius aſſerētes: varijs ſibi
qꝫ ꝯtrarijs ſt̄ erroribus inuoluti·

Si enim dixerim9 noſtrū eſſe bo
ne principiū volūtatis: quid fuit
in pſecutore paulo. quid in publi
cano matheo. quoꝝ vnus cruore
ac ſupplicijs innocentū. alius vio
lēcijs ac rapinis publicis incubās
attrahitur ad ſalutem? Sin vero
gratia dei ſemper inſpirari bone
voluntatis principia dixerimus.
quid de zachei fide. quid de illius
in cruce latronis pietate dicimus
qui deſiderio ſuo vim quādam reg
nis celeſtibus inferentes. ſpeciali
a vocationis monita puenerunt?
Conſūmationē vero virtutum. et
executionem mandatorum dei. ſi
noſtro deputauerimus arbitrio.
quomodo oramus confirma deus
hoc qd operatus es in nobis? et opa
manuū noſtraꝝ dirige ſup nos?
Scimus ad maledicendū iſraeli
balaam fuiſſe cōductū. ſ; videmus
maledicere cupienti nō fuiſſe pmiſ
ſū. Cuſtodit abimelech. ne rebec
cam tāgens peccet in deū Ioſeph
fratrū liuore diſtrahit. vt deſcēſio
filioꝝ iſrael in egypto fieret. et il
lis de germani nece tractantibus
future famis remedia pararentur.
Qd idem ioſeph a fratrib9 agni
tus. manifeſtat dicēs. Nolite pa
uere: nec durum vobis videatur
q vendidiſtis me in hijs regioni
b9. p ſalute enim veſtra miſit me
deus ante vos Et infra. Premi
ſit enim me de9 ante vos vt reſer
uemini ſup terrā. et eſcas ad viuē
dū habē poſſitis nō veſtro cōſilio ſ;
volūtate dei miſſus ſum. qui fecit
me quaſi patrem pharaonis. et do
minū totius domus eius. et princi
pem in omni terra egypti. Et cū
poſt obitū patris formidātib9 fra
tribus ſuſpicionem timoris aufer
ret. nolite inquit timere. Nunqd
dei poſſum9 renuere voluntatem?
Vos cogitaſtis aduerſum me in
malum: deus vertit illud in bonū
vt exaltaret me ſicut in pſentiarū
cernitis. et ſaluos faceret populos
multos Qd etiam beatus dauid
economice tunc factum in pſalmo
centeſimoquarto ſimiliter decla
rat dicens. Et vocauit famē ſu
per terram: et omne firmamentū
panis contriuit. miſit ante eos vi
rum. in ſeruum venundatus eſt io
ſeph Hec duo id eſt vel gratia dei
vel liberum arbitrium. ſibi quidem
inuicem videntur aduerſa. ſed v
traqz concordant. et vtraqz nos
pariter debere ſuſcipere pietatis ra
tione colligim9. ne vnum horum
homini ſubtrahentes. eccleſiaſtice
fidei regulam exceſſiſſe videamur
Nam cum viderit nos deus ad
bonum velle deflectere. occurrit. di
rigit. atqz cōfortat Ad vocē eni cla
moris tui. ſtatim vt audierit rñde
bit tibi Et inuoca me inqt in die
tribulationis. et eruā te. et honori
ficabis me Et rurſus ſi nos nolle
vl intepuiſſe pſpexerit. adhortati
ones ſalutiferas cordib9 nrīs ad
mouet. quibus volūtas bona vel
reparetur vl reformetur in nobis

Caplm̄ duodecimū.

Nec enim talem deus hominē feciſſe credendꝰ eſt. qui nec velit vnq̄ nec poſſit bonū. Alioquin nec liberū ei pmiſit arbitriū: ſi ei tātūmodo malū vt velit et poſſit. bonum vero a ſemetipſo nec velle nec poſſe ꝯceſſit. Et quō ſtabit illa domini poſt puaricationē pmi hominis illata ſententia: ecce adam factus eſt ſicut vnꝰ ex nobis ſciens bonū ⁊ malū: Non enim talis ante fuiſſe credendus eſt: qui boni eſſet prorſus ignarꝰ. Alioquin velut quoddam irronale atq̃ inſenſatū animal fatendū eſt fuiſſe formatū: qđ ſatis abſurdū atq̃ a catholica fide omnimodis alienū eſt Quinpmo ſecundū ſapientiſſimi ſalomōis ſententiā fecit deus hominē rectū. id eſt vt tantūmodo boni ſcientia iugiť frueretᷣ. ꝫ ipſi q̄ſierūt cogitationes multas Facti enim ſūt vt dictū eſt ſcientes bonū et malū Concepit ergo adā poſt puaricationē quam nō habuerat ſcietiam mali: boni vero quā acceperat ſcientiā non amiſit. Denique non amiſiſſe humanū genus poſt puaricationē ſcientiam boni: etiā apoſtoli ſententia euidētiſſime declarat cū dicitur. Cum eni gentes q̄ legem non habēt naturaliť ea q̄ legis ſunt faciūt. hij legem non habētes ipſi ſibi ſunt lex. qui oſtendūt opus legꝭ ſcriptū in cordibꝰ ſuis. teſtimoniū reddēte illis conſciētia. ⁊ inter ſe inuicē cogitationibus. aut etiam defendētibus. in die qua iudicabit dn̄s occulta hominū. Quo quidē ſenſu etiam dn̄s per ꝓphetā increpat iudeoꝝ nō naturalē ꝫ voluntariā cecitatē: quā ipſi ſibi ꝯtumaciter inferebant Surdi inquit audite: ⁊ ceci intuemini ad vidēdū Quis ſurdus niſi ſeruus meus: et cecus niſi ad quē nuncios meos miſi: Et ne forte hāc cecitatē eoꝝ aliq̄s nature non voluntati poſſit aſſcribere: alibi ait Educ foras ꝓplm̄ cecū ⁊ oculos habentem: ſurdū et aures ei ſunt. Et iterū. Qui habētes inquit oculos nō videtꝭ: et aures nō auditꝭ Dominꝰ etiā in euangelio Quia videntes inquit nō vidēt: et audientes nō audiūt neq̃ intelligunt Et impletur in eis ꝓphetia yſaye dicentis. Auditu audietis et nō intelligetis: et videntes videbitis ⁊ non videbitis Incraſſatū eſt enim cor populi huiꝰ. et auribꝰ grauiťᷣ audierūt ⁊ oculos ſuos ꝯcluſerūt ne qn̄ videant oculis ⁊ auribꝰ audiant et corde intelligant et ꝯuertātᷣ ⁊ ſanem eos. Denique vt poſſibilitatē boni eis ineſſe deſignaret: increpat phariſeos. Quid autem etiā inquit ex vobis ipſis nō iudicatis quod bonū eſt: Quod vtiq̃ non eis dixiſſꝫ: niſi eos iudicio naturali id quod equū eſt ſciſſet poſſe diſcernere. Unde cauendū nobis eſt. ne ita ad dominū ſanctoꝝ merita referamꝰ. vt nichil niſi id qđ malū atq̃ puerſum eſt. humane

aſſcribam⁹ nature In q̄ q̄dem ſapi
entiſſimi ſalomonis ꝓmo domini
cuius hec v̄ba ſunt. teſtimonio cō
futamur. Ita enim cū conſūmata
templi extructione oraret. effat⁹
eſt. Voluitq; dauid pater meus e
dificare domū noī domini dei iſrael
et ait domin⁹ ad dauid patrē meū
Q2 cogitaſti in corde tuo edifica
re domum nomini meo. bene fe
ciſti hoc ipſum mente tractans. ve
runtamē non tu edificabis domū
nomini meo Hec ergo cogitatio
atq; iſte tractatus regis dauid. v
trum ne bonus et ex deo? an ma
lus et a b homine fuiſſe dicendus
eſt? Si enim bona atq; ex deo fu
it illa cogitatio: cur ab eo a quo
inſpirata eſt. eidem negatur effec
tus? Si autē mala et ex homine
fuit: cur laudatur a domino? Reſ
tat ergo vt et bona. et ab homine
credatur fuiſſe. In quē modū eciā
noſtras cotidie cogitatioēs poſſu
m⁹ iudicare. Neq; enim aut ſoli
dauid bonū ex ſemetipſo cogitare
conceſſū eſt. aut nobis ne quid bo
ni vnq̄ ſapē aut cogitarē poſſim⁹
naturaliter denegatur Dubitari
ergo non poteſt ineſſe q̄dem omni
anime naturalit̄ v̄tutum ſemina
beneficio creatoris inſerta. ſ; niſi
hec opitulatione dei fuerīt exata
ta. ad incremētum pfectionis nō
poterunt pvenire. Quia ſecundū
apoſtolū neq; qui plantat eſt ali
qd neq; qui rigat. ſ; q̄ incremētū
dat deus Adiacere autem homini

in quamlibet ꝑtem arbitrij liber
tatem. eciam liber ille qui dicitur
paſtoris aptiſſime docet. in quo du
o angeli vnicuiq; noſtrū adherere
dicuntur. id eſt bonus ac malus
in hominis vero optione conſiſte
re. vt eligat quem ſequatur. et id
circo manet in homine liberū ſem
per arbitriū. ꝙ gratiā dei poſſit
vel negligere vl̄ amare. Non enī
p̄cepiſſet apoſtolus dicens. cū me
tu ⁊ tremore veſtram ſalutem opa
mini. niſi ſciſſet eā vl̄ excoli a no
bis poſſe vl̄ negligi. Sed ne ce
derēt ſe ad op⁹ ſalutꝭ diuino auxi
lio nō egere. ſubiūxit Deus enī ē
q̄ opat̄ in vobis. et velle et pficere
ꝓ bona volūtate Et idcirco tymo
theū monēs. noli inq̄t negligere
grām dei q̄ ē ī te Et iterū Ob quā
cauſā moneo te. vt reſuſcites gra
tiā dei q̄ eſt in te Inde eſt qđ eciā
corinthijs ſcribens. hortatur et cō
monet ne indignos ſe grā dei īfru
ctuoſis opib⁹ exhiberēt dicēs Ad
iuuantes aūt obſecram⁹ ne in va
cuū grām dei recipiatis Quā ſine
dubio q̄a in vacuū recepat ſymō.
nō ꝓfuit ei perceptio grē ſalutaris.
Nō enī p̄ceptꝭ bti petri maluit o
bedire dicentꝭ Penitentiā age ⁊ b
hac neq̄cia tua: et ora deū ſi forte
remittat̄ tibi hec cogitatio cordis
tui In felle enī amaritudinis ⁊ ob
ligatioē iniq̄tatꝭ video te eē Pre
uenit ergo hoīnis volūtatē miſe
ricordia dnī. de qua dicit̄ r. De⁹
me⁹ miſericordia ei⁹ p̄ueniet me

Et turſus dominū remoratē· atqȝ
vtiliter quodāmodo ſubſiſtentē· vt
noſtrū experiatur arbitriū· volun
tas noſtra ꝑuenit · cū dicitur· Et
mane oratio mea ꝑueniet te · Et
iterū Preueni in maturitate et cla
maui: ⁊ ꝑuenerūt oculi mei ad te
diluculo· Aduocat etiam nos ⁊ in
uitat: cū dicit Tota die expandi
manus meas ad populū non cre
dentem michi· et cōtradicentē· Et
inuitatur a nobis: cū dicimus ei·
Tota die expandi manꝰ meas
ad te· Expectat nos cū dicitur per
ꝓphetā· Propterea expectat dn̄s
vt misereat᷑ veſtri · Et expectat᷑ a
nobis cū dicimꝰ Expectans expec
taui dominū· et reſpexit me· et ex
pectaui ſalutare tuū domine· Et ꝯ
fortat nos cū dicit· Et ego erudi
ui et cōfortaui brachia eoꝝ: ⁊ in
me cogitauerūt maliciā Et vt noſ
metipſos cōfortemꝰ: hortatur cū
dicit Cōfortate manꝰ diſſolutas:
⁊ genua debilia roborate · Cla
mat iheſus Si q̇s ſitit veniat ad
me et bibat · Clamat eciā ad eū
ꝓpheta· laboraui clamans· rauce
facte ſunt fauces mee: defecerunt
oculi mei dum ſpero in deū meū ·
Querit dn̄s dicens Queſiui ⁊ nō
erat vir: vocaui et non erat qui re
ſponderet · Querit᷑ et ipſe a ſpon
ſa flebiliter conquerēte· In cubili
meo in noctibus q̄ſiui quē dilexit
anima mea· q̄ſiui eū ⁊ non inueni·
vocaui eū et nō reſpondit michi·

Caplm̄ decimūtercium·

ET ita ſemꝑ grā dei nrō
in bonam partē cooperat᷑
arbitrio· atqȝ in omnibꝰ
illud adiuuat ꝓtegit ac defendit·
vt nōnūq̄ eciam ab eo quoſdā co
natus bone voluntatꝭ exigat vel
expectet · ne penitus dormiēti aut
inerti ocio diſſoluto ſua dona ꝯfer
re videat᷑· occaſiones quodāmodo
querens· quibꝰ humane ſegniciei
torpore diſcuſſo · non irronabilis
munificētie ſue largitas videat᷑ ·
dū eā ſub colore cuiuſdā deſiderij
ac laboris impꝑtit et nichilominꝰ
grā dei ſemꝑ gratuita perſeuerat·
dū exiguis quibuſdā ꝑuiſqȝ cona
tibus· tātam imortalitatꝭ gloriā·
tanta perhēnis beatitudinis do
na· ineſtimabili tribuit largitate·
Nec enim qꝛ illius in cruce latro
nis ꝑceſſerat fides · idcirco ꝓnūci
andū eſt non ei beatā ꝯmorationē
ꝑadiſi gratuito eſſe ꝓmiſſam· aut
penitenciā dauid regis illam vniꝰ
verbi qua dixit peccaui · dn̄o duo
tā grauia eiꝰ crimina· et non pociꝰ
clementiā dei abſtuliſſe credendū
eſt· vt per nathā ꝓphetā mereret᷑
audire· ⁊ dn̄s tranſtulit iniquitatē
tuam non morieris Qꝫ igitur ho
micidiū adulterio addidit: liberi
vtiqꝫ fuit arbitrij· Qꝫ autē argui
tur per ꝓphetā: diuine dignatio
nis eſt grā Rurſum ꝙ peccatū ſuū
humiliatus agnoſcit: ꝓpe liberta
tis eſt opus· Qꝫ vero ſub breuiſſi
mo temporis pūcto indulgentiam
tātoꝝ criminū ꝓmeretur: domini

miſerentis eſt donū Et q̄d de hac
tā breui ꝯfeſſione et incompabili
diuine retributionis īmenſitate di
camꝰ. cū beatꝰ apoſtolus ad illā
magnitudinē future remuneratio
nis aſpiciens. quid de illis tā in
numeris ꝑſecutionibus ſuis nūcia
uerit. conſiderare ꝑfacile ſit. Nā
momentaneū hoc inquit et leue
tribulationis noſtre: ſupra modū
eternū pondus glorie opatur in
nobis De quo et alibi ꝯſtanter e
nūciat dicens Quia nō ſūt inquit
cōdigne paſſiones huiꝰ temporis
ad futuram gloriā que reuelabit
in nobis. Quātumlibet ergo enī
ſa fuerit humana fragilitas: futu
re retributioni par eſſe non poterit
nec ita laboribus ſuis diuinā imi
nuit grām. vt nō ſemꝑ ḡtuita ꝑſe
ueret. Et idcirco p̄dicatꝰ magiſter
gentiū licet grā dei apoſtolatꝰ gra
dū ſortitū ſe fuiſſe teſtetur dicens.
grā dei ſū id q̄d ſū. tñ ſe q̄ȝ diuine
grē reſpōdiſſe ꝓnūciat dicens Et
gratia eius in me vacua nō fuit.
ſʒ habūdantius illis omnibꝰ labo
raui et obtinui. nō autē ego. ſʒ gra
tia dei mecū Nam cū dicat labora
ui conatum ꝓprij ſignat arbitrij.
Cū dicat. nō autē ego ſʒ gratia dei
v̄tutē diuine ꝓtectionis oſtendit.
Cū dicat mecū: nō ocioſo neqȝ ſe
curo. ſʒ laboranti et deſudanti cain
coopatam fuiſſe declarat

Caplm̄ decimūquartū

Quod cacā in iob ꝓbatiſſi
mo atletha ſuo. cū cū dy
abolꝰ expetiſſʒ ad ſingulare cer
men. diuinā legimus ꝓuidiſſe iuſ
ticiā. Si enī contra inimicū nō ſu
a v̄tute. ſʒ dei ſolius fuiſſʒ gratia
ꝓtegente cōgreſſus. et abſʒ ulla v̄
tute paciencie ſue diuina tantū opi
tulatione ſuffultus. multiplices il
las ac tota inimici crudelitate q̄ſi
tas teptationū moles et exitia ꝑ
tuliſſʒ. quomō non illā calūpnio
ſam dyabolus quā ꝑ̇us emiſerat
vocē a dū̇ſus cum iuſtius iteraſſet
nūquid gratis colit iob deū. nōne
tu vallaſti eum et vniū̇ſam ſubſtā
tiam eius ꝑ circuitū. Sed aufer
manū tuā. id ē ſine eū ſuis mecū
viribꝰ decertare. niſi in facie tuam
benedixerit tibi Sed cū nullā hu
iuſcemodi q̄rimoniā calūpnioſus
hoſtis poſt ꝯflictū audeat iterare.
nō dei ſʒ illiꝰ ſe viribꝰ victū cōfite
tur licet ciā grā dei nō in totū illi
defuiſſe credēda ſit. q̄ tātā teptato
ri teptandi tribuit poteſtatē. quātā
et illū reſiſtendi nouerat habere v̄
tutem. nō eū ab illiꝰ īpugnatiōe
ſic ꝓtegens. vt nullū v̄tuti huma
ne relinq̄ret locū. ſʒ hoc tātū ꝓcu
rans ne violentiſſimus inimicus
animam eius amentē faciens et
impotem ſenſu. impari cum atqȝ
iniquo certaminis pondere p̄gra
uaret Qȝ ergo ſoleat interdū tep
tare dominꝰ fidem noſtrā vt fortꝭ
or vl' glorioſior fiat. euangelica il
liꝰ cēturionis edocemur exemplo
cuius puerum cum ſciret vtiqȝ po
teſtate ſermōis ſui ſe dn̄ꝫ curaturū

ſermonis ſui ſe dominꝰ curaturū ·
offerre maluit pſentiā corporalē
dicens. Ego veniā ⁊ curabo eum·
Sed illo hanc eius oblationē fer
uentioris fidei flagrantia ſupgredi
ente atqꝫ dicēte· domine non ſum
dignꝰ vt intres ſub tectū meū· ſed
dic tm̄ v̄bo et ſanabitur puer me
us· miratꝰ eū dn̄s atqꝫ collaudat·
cunctis illis qui ex iſraelis populo
crediderāt pferens et dicens. Amē
dico vobis: nō inueni tantā fidem
in iſrael. Nullius enim laudis eſſꝫ
ac meriti· ſi id in eo xpiſtus quod
ipſe donauerat pretuliſſꝫ· alioquin
dixiſſꝫ· nō dedi tantā fidē in iſrael·
Quā explorationē fidei etiam in
illo magnificētiſſimo patriarcha·
diuinā legimꝰ diſpenſaſſe iuſticiā·
cū dicitur· Et factum eſt poſt hec
verba: temptauit deus abraham
Non enī illam fidem quā ei dn̄s
inſpirabat· ſed illam qua vocatus
ſemel atqꝫ illuminatus a dn̄o per
arbitrij libertatē poterat exhibē·
experiri voluit diuina iuſticia·
Vnde non immerito fidei eius con
ſtantia ꝯprobatur· atqꝫ ad eū ſub
ueniente grā dei que eū pauliſper
ſubreliquerat vt pbaret· ita dicitꝰ·
Ne inferas manū tuam in puerū:
neqꝫ facias ei quicꝙ̄ Nūc enī ſcio
qꝛ times dominū tuū: et non peper
ciſti filio tuo dilecto propter me·
Quod tēptationis genus nobis
quoqꝫ ad pbationis meritū poſſe
contingere: in deutronomio ſatis
euidēter a legiſlatore predicatur·

Si ſurrexerit inquit inter vos p
pheta· aut qui ſōpniū vidiſſe ſe di
cat· et predixerit ſignū atqꝫ porte
tū· et euenerit quod locutus eſt· et
dixerit tibi· eamꝰ ⁊ ſeruiamꝰ dijs
alienis quos ignoratis· ne audi
as verba pphete illius aut ſōpni
atoris· qꝛ tēptans tēptat te dn̄s
deꝰ tuus vtrū diligas eū in toto
corde tuo· et cuſtodias mandata
illius an non· Quid ergo? Cum
iſtū ꝓphetā aut ſōpniatorem ſur
gere pmiſerit deꝰ· ita ne eos quo
rū fidem pbare diſpoſuit ptecturꝰ
eſſe credendus eſt· vt nullū penitꝰ
locū quo ſuis viribus cū tēptatorē
ꝯfligāt· liberō eorū ſeruet arbitrio?
Et quid eos neceſſe eſt vel tēptari·
quos ita infirmos nouit ac fragi
les· vt nequaq̄ virtute ſua valeāt
reſiſtere tēptatori? Sed vtiqꝫ nec
tēptari eos iuſticia domini pmiſiſſꝫ·
niſi parē in eis reſiſtēdi ſciſſet ineſſe
virtutē· qua poſſint equitatis iudi
cio in vtroqꝫ merito vel rei vel lau
dabiles iudicari. Tale eſt ⁊ illud
qđ ab apoſtolo dicitꝰ· Itaqꝫ qui ſe
exiſtimat ſtare: videat ne cadat·
Temptatio vos nō apphendat:
niſi humana· Fidelis autē deus q̄
non pmittet vos tēptari ſupra id
qđ poteſtis· ſꝫ faciet cū tēptatione
etiam exitum· vt poſſitis ſuſtinere·
Cū enim dicat· itaqꝫ qui ſe exiſti
mat ſtare videat ne cadat· ſolliciā
reddit arbitrij libertatē· quā vtiqꝫ
nouerat pcepta grā vel ſtaē per in
duſtriā· vel cadē p negligētiā poſſe

Cū autem infert temptatio vos
non apprehendat niſi humana· in
firmitatem eorum et inconſtantiā
necdū robuſte mentis exprobrat
qua adhuc ſpiritualium nequitia
rum turbinibus non poterant im
pugnari Aduerſum quos ſeipſum
vel illos perfectos nouerat cotidie
dimicare· de quibus ad epheſios
dicit· Jam nō eſt nobis collucta
cio aduerſus carnem et ſanguinē
ſed aduerſus principatus adūſus
poteſtates· aduerſus mundi rec
tores tenebrarum harum· contra
ſpiritalia nequicie in celeſtib9 Cū
vero ſubiungit· fidelis autem de
us qui nō permittat vos tempta
ri ſupra id quod poteſtis· non vti
qꝫ optat ne eos dominus tempta
ri permitteret· ſed ne ſupra id qd̄
ſuſtinere poterant temptarentur·
Jllud enim indicat humani arbi
trij facultatem ; hoc vero gratiā
domini temptationum luctamina
moderantis oſtendit· Jn hijs igi
tur omnibus approbatur ita ſem
per diuinam gratiam arbitriū ho
minis incitare· vt illud nō in om
nibus taliter ꝓtegat ac defendat
vt non eciam ꝓprijs cum conati
bus congredi adūſus ſpirituales
faciat inimicos· in q̄bus vł gratiā
dei victor· vel infirmitatem ſuam
ſuperatus intelligat· et ita diſcat
non de ſua fortitudine ſed de diui
no ſemper ſperare ſuffragio· atqꝫ
ad ſuū iugiter recurrere protecto
rem· Et vt hoc non noſtra coiec

tura· ſꝫ euidencioribꝰ adhuc ſcrip
ture teſtimonijs approbetur· illud
quod in iheſu naue legitur retrac
temus· Has inquit gentes dimi
ſit deus ac diſperdere noluit· vt
in eis experiretur iſrael vtrū cuſ
todiret mandata domini dei ſui· et
haberent cōſuetudinem cum hoſti
bus preliandi· Et vt incōpabili
creatoris noſtri clementie· morta
le aliquid non pro equalitate pi
etatis ſed ex aliqua indulgentie
ſimilitudine cōparemus· ſi nutrix
pia atqꝫ ſollicita diu ſinu puulum
geſtat vt quādoqꝫ ingredi doceat·
et primū quidem eum reptare per
mittit· de hinc erectum vt alterꝰ
paſſibus innitatur dextre ſue ſtu
te ſuſtentat· mox paululum dere
lictum ſi titubātem viderit ꝓtinꝰ
apprehēdit· nutātem ſuſcipit· lap
ſum erigit· vł arcet a caſu vł ciā
decidere leuiter ſinens eleuat poſt
ruinam Cum autem eum ad pue
riciam vel adoleſcentie ac iuuentu
tis perduxerit robur· quedam eci
am pondera vel labores quibꝰ nō
opprimatur ſꝫ exerceatur iniungit
et cum emulis decertare pmittit·
quāto magis celeſtis ille omniū
pater nouit quem ſinu gratie ſue
geſtet· quem libere voluntatis ar
bitrio in ꝯſpectu ſuo exerceat ad
virtutem· et tamen adiuuat labo
rantem· exaudit vocantē· nō relin
quit querētem· eripit de periculo
interdum eciam neſcientem·

Caplm̄ decimūquintū

PEr q̄ eciā̄ euident̄ ostē
ditur inſcrutabilia eſſe iu
dicia dei· et īueſtigabiles
vias eius· quibus ad ſalutem hu
manū attrahit genus· Quod eciā̄
euāgelicarū̄ vocationū exemplis
poſſumꝰ approbare· Andreā̄ nāqꝫ
ac petrū̄ ceteroſqꝫ apoſtolos· nichil
de ſalutis ſue remedio cogitātes:
ſpōtanea grē ſue digtione p̄elegit
Zacheū ad conſpectū ſe domini fi
deliter extendentē· et exiguitatem
ſtature ſue ſycomori celſitudine ſub
leuantē· non ſolū ſuſcipit· verūecā
bndictions cohabitatiōis illuſtrat
Inuitum ac repugnantē attrahit
paulum· Aliū ita precepit ſibi in
ſeparabilit̄ inherere: vt ei poſtulā
ti breuiſſimas ꝑ ſepultura patris
non concedat inducias· Cornelio
p̄abꝰ et elemoſinis iugiter inſiſtē
ti· velut remunerationis vice via
ſalutis oſtenditur· eiqꝫ angeli viſi
tatione p̄cipitur· vt accerſiens pe
trū verba ſalutis ab eo quibꝰ vna
cū oībus ſuis ſaluaret̄ agnoſcat·
Et ita multiformis illa ſapiētia
dei ſalutē hominū multiplici atqꝫ
inſcrutabili pietate diſpenſat· ac
ſecundum capacitatē vniuſcuiuſqꝫ
grām ſue largitatis impētit· vt ip
ſas quoqꝫ curationes non ſecūdū
vniformē maieſtatꝫ ſue potentiā·
ſed ſecundū menſuram fidei in qua
vnūquēqꝫ repperit· ꝉ ſicut vnicuiqꝫ
ipſe partitus eſt maluerit exercere
credentē· Namqꝫ ꝙ ad emunda
tionem lepre ſue voluntas xpriſti
ſola ſufficeret: credentē ſolo volun
tatis ſue curauit aſſenſu dicens·
Volo mūdare· Alteri dep̄canti vt
adueniens per īpoſitionē manus
ſue defunctam filiam ſuſcitaret: in
greſſus domū eius eodē modo quo
ille ſperauerat id quod rogabatur
indulſit· Alij credenti ſūmam ſalu
tis in verbi eius p̄dicatione ꝯſiſte
re· ac reſpondenti· dic tm̄ verbo et
ſanabitur puer meus· ꝑ ſermonis
imperiū reſolutos artus p̄ſtino ro
bore ſolidauit dicens· Vade· et ſi
cut credidiſti fiat tibi· Alijs de
tactu fimbrie eius ſperantibꝰ me
dicinam: vbertim ſanitatis dona
largitus eſt· Alioꝝ morbis mede
lam rogatus indulſit· Alijs ſpon
taneā p̄ſtitit medicinā· Alios hor
tatus eſt vt ſperarēt· dicens Vis
ſanus fieri? Alijs non ſperantibꝰ
vltro ingeſſit auxiliū· Alioꝝ deſi
deria priuſꝙ̄ voluntati coꝝ ſatiſ
faceret: explorauit dicens Quid
vultis vt faciam vobis? Alij igno
ranti viam qua id qd̄ concupierat
obtineret: benignus oſtendit Si
credideris inquiens videbis gloriā
dei· Inter alios ita virtutē curati
onū affluēter effudit: vt de hijs
euangeliſta ita cōmemoret· Et cu
rauit omnes languidos coꝝ· Int̄
alios vero īmenſa illa beneficioꝝ
xpriſti abyſſus ita obturata eſt· vt
dicatur· Et nō poterat inter illos
iheſus facere v̄tutes: ꝓpter incre
dulitatē illorum· Et ita largitas
dei ſecūdū capacitatē humane fidei

eciam ipſa formaē. vt huic q̄dem
dicat ſcd̄m fidem tuā fiat tibi. illi
vero. vade ſicut credidiſti fiat tibi.
Alij autem. fiat tibi ſicut vis. et
rurſum alteri. fides tua te ſaluū
fecit.

Caplm̄ decimūtercīū

NEmo autē eſtimet hec a
nobis ob hoc fuiſſe ꝑlata
vt nitamur aſtruere ſūmā
ſalutꝭ in noſtre fidei ditione cōſiſtē
ſcd̄m quorūdam ꝓfanā opinionē.
q̄ totū libero arbitrio deputantes
grām dei diſpēſare ſcd̄m meritū v
niꝰcuiuſꝫ diffiniūt. ſꝫ abſoluta pla
ne ꝓnūciamꝰ ſentētia. ciā exuberā
te grām dei. et trāſgredi interdū
humane infidelitatis anguſtias.
Qd̄ in illo euāgelico regulo factū
fuiſſe reminiſcimur. qui dū ſiculꝰ
credēt egrotātē filiū ſuū poſſe curā
ri. q̄ꝫ mortuū ſuſcitari. ꝑſentiā dn̄i
feſtinus īplorat dicens. Domine
deſcēde priuſq̄ꝫ moriaē filiꝰ meꝰ.
Cuiꝰ infidelitatē licet hijs ſermo
nibꝰ criſtꝰ arguerit. niſi ſigna ⁊ ꝓ
digia videritꝭ nō creditꝭ. tamē ſe
cūdū infirmitatē fidei eius gratiā
ſue diuinitatꝭ exercuit. nec preſen
tia corporali quēadmodū ille credi
derat letales febrium morbos. ſꝫ
v̄bo ſue poteſtatis excluſit dicēs.
Vade filius tuus viuit. Quā ſuꝑ
habūdantiā gratie ciam in illius
paraliticī curatioē dominū legimꝰ
effudiſſe. cū ei languoris ſui tātū
quo corpus fuerat reſolutum reme
dia poſcenti. anime prius ingerit
ſoſpitatē dicens. Conſtans eſto fi
li. dimittuntur tibi peccata tua.
Poſt qd̄. non credentibus ſcribis
poſſe eum remittere humana pec
cata. ad cōfundendam incredulita
tem eorum. ciā mēbra eius pa
raliſeos valitudine reſoluta poteſ
tatis ſue ſermone reſtrinxit dicēs
Quid cogitatis mala in cordibꝰ
veſtris? Quid eſt facilius dicere
remittuntur tibi peccata tua? aut
dicere ſurge et ambula? Vt ſcia
tis autem quia filius hominis ha
bet poteſtatem in terra dimittendi
peccata. tunc ait paralitico. Sur
ge et tolle lectum tuum; et vade
in domū tuam. Similiter autem
in illo qui triginta et octo annis
iuxta natatorie crepidinē fruſtra
decumbens de aque illius motu
ſperauerat medicinam. munificen
tiam vltronee largitatis oſtēdit
Nam cum volens eum ad ſalutꝭ
remedia prouocare. dixiſſet ei vis
ſanus fieri. cumꝗ ille de humani
adiutorij inopia quereretur ac di
ceret. hominem nō habeo vt cum
turbata fuerit aqua mittat me in
piſcinam. incredulitati eius et ig
norantie veniam tribuens. priſti
ne eum ſanitati non illa qua ſpe
rauerat via. ſed qua dominus miſe
ratione reſtituit dicēs Surge tol
le lectū tuū. et vade in domū tuā.
Et quid mirū ſi hec dn̄i poteſtate
geſta narrāē. cū ſimilia ciā ꝑ ſer
uos ſuos diuina grā fuerit opata?

Ingredientib9 nāqȝ templū petro
et iohāne. cū ille claudus ex vteō
matris qui greſſum penitus igno
rabat elemoſinā poſtulaet. ille nō
vilia era q̄ poſcebat infirmus. ſed
greſſus officia largiunt. et pluſſi
me ſtipis ſolacia ſperātē. inſperate
ſalutis p̄mijs locupletāt. dicente
petro Argentū ꝛ aurū non eſt m:
quod autem habeo hoc tibi do In
nomine ihesu xpriſti nazareni ſur
ge et ambula ¶ Caplm .xvij.
Per hec igitur exempla q̄
de euangelias ꝓtulimus
monimentis euidētiſſime
poterim9 aduertere diuerſis atqꝫ
inumeris modis inſcrutabilibus
vijs domini ſalutē humani gene
ris ꝓcurare. et quorundā quidē vo
lenciū ac ſitiētiū curſum ad maio
rem inuitare flagrantiā. quoſdam
verō eciam nolentes inuitoſqȝ com
pellere. et nūc quidē vt impleant
ea q̄ vtiliter a nobis deſiderata ꝑ
ſpexerit adiuuare. nūc vero eciam
ipſius ſancti deſiderij inſpirare p̄n
cipia. et vel iniciū boni operis vel
perſeuerantiā ꝯdonare Inde eſt ꝙ
orantes non ſolū ꝓtectorem ac ſal
uatorem. ſȝ eciam adiutorē ac ſuſ
ceptorē dominū ꝓclamam9. In
eo enim ꝙ prior aduocat. et igno
rantes nos atqȝ inuitos attrahit
ad ſalutē: ꝓtector atqȝ ſaluator ē
In eo autē ꝙ adnitentibus nobis
opem ferre refugiēteſqȝ ſuſcipe ac
munire ꝯſueuit: ſuſceptor ac refu
giū nominatur. Deniqȝ hanc diſ
penſationis dei multiplicē largita
tem beatus aplūs mente pertrac
tans. et in quoddam īmenſū atqȝ
interminabile pietatis dei pelag9
ſe inadiſſe ꝯſpiciens. exclamauit.
O altitudo diuitiarū ſapientie et
ſcientie dei: ꝙ̄ inſcrutabilia ſt iudi
cia eius. ꝛ inueſtigabiles vie eius
Quis ei cognouit ſenſū domini?
Hui9 ergo ſcientie ādmirationem
quam ille talis ac tantus gentiū
magiſter expauit euacuare conabi
tur quiſquis crediderit illius ineſ
timabilis abyſſi ꝓfunditatem hu
mana ratione ſe poſſe metiri. Nā
qui ad plenū diſpenſationes dei
quibus ſalutē in hominib9 opera
tur. l mente capere vel diſſerere ſe
poſſe ꝯfidit. procul dubio īpugnans
apoſtolice ſententie veritatē. ſcruta
bilia dei eſſe iudicia et veſtigabi
les vias eius profana ꝓnūciabit
audacia. ipſo quoqꝫ domino hec ita
ad eos atteſtante Non enim cogi
tationes mee cogitationes veſtre
dicit dn̄s: neqꝫ vie veſtre vie mee.
Quia ſicut exaltant celi a terra:
ſic exaltate ſūt vie mee a vijs veſ
tris. ꝛ cogitationes mee a cogita
tionibꝫ veſtris. Hanc igitur diſpē
ſationē atqꝫ amorem ſuū. quē no
bis tribuere dn̄s indefeſſa pietate
dignatur. volens motu humane
affectionis exprimere. nec inueni
ens in hac creatura talē caritatis
affectū. cui eū ꝯparare dign9 poſ
ſet. tenerrimis pie matris viſceri
bus ꝯparauit. Et vtitur quidē hoc

exemplo: quia carius aliud in na
tura hominū non poteſt inueniri di
cens Nūquid obliuiſci poteſt mu
lier infantem ſuū: vt nō miſerea
tur filio vteri ſui? Sed non conte
tus hac cōparatione: tranſcendit
eā confeſtim atq; ſubiungit dicēs
Et ſi illa oblita fuerit: ego tamē
non obliuiſcar tui

Caplm̄ decimūoctauū.

Der qd̄ euidenti ratione
colligitur ab hijs qui nō
loquacibus verbis ſed ex
perientia duce. vel magnitudinem
gratie vel modulū humani metiū
tur arbitrij. quia nō leuibus cur
ſus. nec fortibus pliū. nec ſapiēti
b9 panis. nec prudētib9 diuicie.
nec ſcientib9 grā. ſȝ operatur hec
omnia vn9 atq; idē ſpūs. diuidēs
ſingulis prout vult Et idcirco fide
nō dubia et vt ita dicam palpabi
li experientia cōprobatur. vniūſita
tē deum velut pijſſimū patrem be
nigniſſimūq; medicū ſecūdū apoſ
tolū indifferenter omnia in omni
b9 operari. et nūc quidē ſalutē inſpi
rare principia. et inſerere vnicuiq;
bone volūtatis ardorem. nūc vero
ipſius operationis effectū et ꝯſūma
tionē donare virtutū. Et nūc a rui
na iam proxima lapſuq; p̄cipiti eciā
īuitos et inſcios reuocare. nūc aūt
occaſiones et oportunitates ſalu
tis ingerere. ac precipites violen
torȝ conatus a letalib9 diſpoſitiōi
bus inhibere. et alios quidē volētes
currenteſȝ ſuſcipere. alios vero nolē
tes renitēteſȝ ꝑtrahere. et ad bonā
cogere voluntatem. Totū vero
non ſemꝑ reſiſtentibus nec ꝑſeue
ranter inuitis nobis a diuinitate
concedi. et ſūmā ſalutis noſtre nō
operum noſtrorȝ merito ſed celeſti
gratie deputandam. ita domini ip
ſius vocibus edocemur Et recorda
bimini viarū veſtrarȝ et omnium
ſcelerum veſtrorȝ quibus polluti
eſtis in illis. et diſplicebitis vobis
in conſpectu veſtro in omnib9 ma
licijs veſtris quas feciſtis. et ſcietis
quia ego dominus cū benefecero
vobis propter nomē meū nō ſecūdū
vias vrās malas. neq; ſcdm ſce
lera vrā peſſima dom9 iſrl Et id
circo hoc ab omnib9 catholicis pa
trib9 diffinitē. quod ꝑfectionē cordis
nō inani diſputatione verborȝ ſȝ re
atq; opere didicerunt. diuini eſſe
muneris primum vt accendatur
vnuſquiſȝ ad deſiderandum om
ne quod bonum eſt. ſed ita vt in
alterutrā ꝑtem plenum ſit libere
voluntatis arbitrium. itemq; eciā
diuine eſſe gratie vt effici valeant
exercitia p̄dicta virtutū. ſed ita vt
poſſibilitas nō extinguatur arbitrij
Ceterū quoq; ad dei munera ꝑtinē
vt acquiſite virtutis perſeueran
tia teneatur. ſed ita vt captiuita
tem libertas addicta non ſentiat.
Sic enim vniuerſitatis deus om
nia in omnibus credend9 eſt ope
rari. vt incitet protegat gubernet at
q; ꝯfirmet. nō vt auferat quam ſe
mel ipſe conceſſit arbitrij libertatē

Si quid ſane verſutius humana argumentatione ac ratione collectū· huic ſenſui videtur obſiſtere· vitandū mag᷒ eſt ꝙ ad deſtructionē fidei ꝓuocandū ¶ Non enim fidem ex intellectu: ꝫ intellectū meremur ex fide ſicut ſcriptū eſt· Niſi credideritis nō intelligetis· Quia quē admodū et deus oīa operatur in nobis· ⁊ totū libero aſſcribat̄ arbitrio cui dicitur· ſi volueritis ⁊ audieritis me q̄ bona ſunt terre mandu cabit᷒· ad plenū humano ſenſu ac ratione non poteſt vt arbitror cōphendi· ¶ Hoc nos beatus cheremon confirmatos cibo: laborem fecit tam viuij itineris non ſentire

¶ Explicit collatio tercia abbat᷒ cheremonis de ꝓtectione dei ⁊ libero arbitrio·

¶ Incipiūt capitula prime collationis abbatis neſterotis de ſpirituali ſcientia·

¶ Verba abbatis neſterotis de religioſoꝝ ſcīētia ¶ Caplm̄ primū
¶ De apphendenda ſpūaliū rerū cognitione ¶ Caplm̄ ſecundū
¶ Q᷒ actualis pfectio duplici ratione ſubſiſtat ¶ Caplm̄ terciū
¶ Q᷒ actual' vita erga multas profeſſiones ac ſtudia diriuctur· Caplm̄ quartū·
¶ De ꝓfeſſionis arrepte perſeuerantia ¶ Caplm̄ quintū
¶ De infirmorum mobilitate· Caplm̄ ſextū
¶ Exemplū caſtitatis quo docet̄ non omnia ab omnibus emulāda Caplm̄ ſeptimū·
¶ De ſpūali ſcientia Octauū
¶ Q᷒ de actuali ſcientia ꝓficiatur ad ſpirituale̅ ¶ Caplm̄ nonū
¶ De multiplici intellectu diuinarū ſcripturarū ¶ Caplm̄ decimū
¶ De apphendenda vere ſcientie diſciplina ¶ Caplm̄ vndecimū·
¶ Interrogatio quo modo poſſit ad obliuionem ſecularium carminū perueniri ¶ Caplm̄ duodecimū
¶ Reſponſio quo pacto memorie fucū poſſim⁹ abluere ·xiij·
¶ Q᷒ imūda anima neq̄ tradere neq̄ ꝑcipere poſſit ſcientiā ſpiritualem ¶ Caplm̄ decimūquartū
¶ Obiectio de eo ꝙ multi imūdi ſcientiā habeant et ſancti non habeant ¶ Caplm̄ decimūquintū
¶ Reſponſio eo ꝙ mali ſcientiam verā habere non poſſint ·xvi·
¶ Quib⁹ ratio pfectionis debeat aperiri ¶ Caplm̄ decimūſeptimū·
¶ Quibus de cauſis ſpiritualis doctrina infructuoſa ſit ·xviij·
¶ Q᷒ plerūq̄ etiam indigni graciam ſalutiferi ſermonis accipiant Caplm̄ decimūnonū
¶ Expliciūt capitula

¶ Incipit collatio prima abbatis neſterotis de ſpirituali ſcientia·

¶ Capitulū primū

Sponſionis noſ
tre et itineris or
do compellit: vt
abbatis neſtero
tis p̄dari in om
nibus ſūmeq; ſci
entie viri inſtitutio ſubſequatur.
Qui cum ſacrarum ſcripturarum
nos aliqua memorie cōmendaſſe
et eorum intelligentiam deſiderarē
ſenſiſſet. talibus nos adorſus eſt
verbis. Multa quidem ſcientiarū
in hoc mundo ſunt genera. Tan
ta ſiquidem earum quanta et arti
um diſciplinarumq; varietas eſt.
Sed cum omnes aut omnino in
utiles ſint. aut p̄ſentꝭ tantum vi
te cōmodis pſint. nulla eſt tamē
que non habeat ꝓprium doctrine
ſue ordinem atq; rationem. ꝑ quā
ab expetētibus poſſit attingi. Si
ergo ille artes ad inſinuationem
ſui certis ac proprijs lineis diri
guntur. q̄to magis religionis noſ
tre diſciplina atq; pſeſſio que ad
contemplanda inuiſibilium ſacra
mentorum tendit archana. nec p̄
ſentis queſtus. ſed eternorum re
tributionem expetit premiorum.
certo ordine ac ratione ſubſiſtit:
Huius quidem duplex ſcientia.
Prima practice. id eſt actualis:
que emūdatione morum et viciorꝫ
purgatione perficitur. Altera the
oretice. id eſt que in contemplatio
ne diuinarum rerum ⁊ ſacratiſſimo
rum ſenſuum cognitione conſiſtit.

Capitulum ſcdm̄

Quiſquis igitur ad theo
reticen voluerit peruenire
neceſſe eſt vt omni ſtudio
atq; virtute actualem primum ſci
entiam conſequatur. Nam hec
practice abſq; theoretica poſſideri
poteſt. theoretica vero ſine actuali
omnimodis apprehendi nō poteſt
Gradus enim quidam ita ordina
ti atq; diſtincti ſunt. vt humana
humilitas poſſit ad ſublime con
ſcendere. Qui ſi inuicem ſibi ea
qua diximus ratione ſuccedant.
poteſt ad altitudinem perueniri.
ad quā ſublato primo gradu non
poteſt tranſuolari. Fruſtra igitur
ad conſpectum dei tendit: qui vici
orum contagia non declinat. Spi
ritus namq; dei diſcipline effugi
et fictum. nec habitabit in corpe
ſubdito peccatis

Caplm̄ tercium.

Hec autem actualis pfec
tio duplici ratione ſubſiſ
tit. Nam primus modus
eius eſt. vt omniū natura viciorū
et curationis ratio cognoſcatur.
Secundus: vt ita diſcernatur or
do virtutum. earumq; perfectione
mens noſtra formetur. vt illis nā
iam velut coacta et quaſi violēto
imperio ſubiecta famuletur. ſed
tanq̄ naturali bono delectetur at
q; paſcatur. et arduā illā atq; an
guſtā viā cū oblectatiōe ꝯſcendat

Quo enim modo vel ꝟtutū donē
qui ſecundus in actuali diſciplina
gradus eſt. vel rerū ſpiritualiū et
celeſtiū ſacramēta que in theorie
gradu ſublimiore conſiſtūt valebit
attingere: qui naturā viciorꝫ ſuorꝫ
nec potuit intelligere. nec niſus eſt
extirpare? Cōſequenter enim ꝓnū
ciabitur ꝓgredi ad excelſiora non
poſſe: qui non euicerit planiora.
Multoq; minꝰ ea q̄ ſunt extrinſe
cus apphendet: q̄ſquis intelligere
ea q̄ ſibi ſunt inſerta nequiuerit.
Sciendū tamen eſt duplici nobis
laboris intentione ſudandū: tam
in expellēdis vicijs q̄ in ꝟtutibꝰ
acquirēdis. Et hoc non noſtra co
pimꝰ coniectura. ſed illius ſentētia
ꝑdocemur. qui ſolꝰ officij ſui vires
rationēq; cognoſcit. Ecce inquit
conſtitui te hodie ſuꝑ gentes ꝛ reg
na. vt euellas et deſtruas. et diſꝑ
das ꝛ diſſipes. ꝛ edifices ꝛ plātes
In expulſione enim viciorꝫ ꝛ noxi
orū rerū quatuor eſſe neceſſaria de
ſignauit: id eſt euellere. deſtruere.
diſperdere. diſſipare. In ꝑficiendis
vero virtutibus. et hijs q̄ ad iuſti
ciam pertinent acquirendis: edifi
care tantūmodo atq; plantare.
Unde liq̄do patet difficilius euelli
atq; eradicare inolitas corporis
atq; anime paſſiones: q̄ ſpūales
extrui plantariq; virtutes

Capl'm quartū.

Hec igitur practice q̄ duo
bus vt dictum eſt ſubſiſtit
modis: erga multas ꝓfeſſiones
ſtudiaq; diuiditur. Quidam enim
ſūmam intentionis ſue erga hēmi
ſecreta ꝛ cordis ꝯſtituūt puritatē.
vt nos in p̄teritis helyā ꝛ elyſeū.
ꝛ noſtris tēporibꝰ beatū anthoniū
aliosq; eiuſdē ꝓpoſiti ſectatores.
familiariſſime deo per ſilentiū ſo
litudinis coheſiſſe cognoſcimus.
Quidā erga inſtitutionē fratrum
ꝑuigilēq; cenobiorꝫ curam. omnē
ſtudij ſui ſollicitudinē dederunt. vt
nuper abbatē iohānem. qui in vi
cina ciuitate cui nomen ē thymiꝰ
gradi cenobio p̄fuit. ac nōnullos
eiuſdē meriti viros apoſtolicꝭ eciā
ſignis meminimꝰ claruiſſe Quoſ
dam cenodochij et ſuſceptiōis piū
delectat obſequiū. per quod eciā
in p̄teritꝭ abraham patriarcham
et loth domino ſcimꝰ placuiſſe. et
nuper beatū machariū ſingularis
manſuetudinis ac paciencie virū.
qui cenodochio ita apud alexandri
am prefuit. vt nulli eorꝫ qui ſolitu
dinis ſecreta ſectati ſunt. inferior ſit
credendus Quidā eligentes egro
tantiū curam. alij interceſſionē q̄
ꝓ miſeris atq; oppſſis impendit
exequētes. aut doctrine inſtantes.
aut elemoſinā pauperibus largiē
tes. inter magnos ac ſūmos viros
ꝓ affectu ſuo ac pietate viguerūt

Capl'm quintū

Quapropter hoc vnicuiq;
vtile atq; ꝯueniens eſt.
vt ſecundū ꝓpoſitū quod elegit.
ſiue grām quam accepit. ſūmo ſtu
dio ac diligentia ad opis arrepti

ꝑfectionē ꝑſeuerāter feſtinet. ⁊ alioꝝ
quidē m laudās āmiranſ ꝟtutes
nequaq̄ a ſua quā ſemel elegit ꝓ
feſſione diſcedat. ſciens ſcōm apo
ſtolū vnum eſſe corpus eccleſie
membra autem multa. et habere
eā donationes ſcdm gratiam que
data eſt nobis differētes. ſiue ꝓ
phetiam ſcdm rationem fidei. ſiue
miniſteriū in miniſtrando. ſiue qui
docet in doctrina. ſiue qui exhortat̄
in exhortādo. qui tribuit in ſimpli
citate. qui p̄eſt in ſollicitudine. qui
miſeretur in hylaritate. Nec enim
vlla mēbra alioꝝ ſibi membro
rum poſſunt miniſteria vendicare
quia nec oculi manuū nec nares
aurium vtuntur officio. et idcirco
non omnes apoſtoli. non omnes
ꝓphete. non omnes doctores. nō
omnes gratias habent curationū.
non omnes linguis loquūtur. nō
omnes interp̄tantur.

Capitulū ſextum

Solent enī hij qui necdū
ſūt in illa quā arripuerūt
ꝓfeſſione fundati. cum au
dierint quoſdam in diuerſis ſtudi
is ac ꝟtutibus p̄dicari. ita eorum
laude ſuccendi. vt imitari eoꝝ ꝑ
tinus geſtiant diſciplinā. In quo
irritos neceſſario impendit cona
tus humana fragilitas. Impoſſi
bile nāq; eſt vnū eūdemq; hominem
ſimul vniūſis quas ſuperiꝰ cōpre
hendi fulgere ꝟtutibꝰ. Quas ſi
voluerit quis pariter affectare: in id
incidere eū neceſſe eſt. vt dū ōnes

ſequitur nullam integrā conſequa
tur. magiſq; ex hac imutatione ac
varietate diſpendium capiat q̄ ꝓ
fectum. Multis enim vijs ad deū
tenditur. et ideo vnuſquiſq; illam
quā ſemel arripuerit. irreuocabili
curſus ſui intentione conficiat. vt
ſit in qualibet ꝓfeſſione ꝑfectus.

Caplm ſeptimū

Abſq; vllo diſpendio quo
ſtrari monachum diximꝰ
qui mobilitate ment̄ ad
ſtudia cupit tranſire diuerſa. Eci
am hinc p̄iculum mortis incurrit̄
qd nōnūq̄ recte quedam ab alijs
geſta mala ab alijs preſumūtur
exemplo. et ea que nōnullis bene
ceſſerant. pernicioſa ab alijs ſenti
ūtur. Nam vt quoddam exempli
gratia proferamꝰ: velut ſi quis il
lam viri illius imitari virtutem ve
lit. quam ſolet abbas iohannes
non ad imitationis formulam.
ſed tantūmodo pro ammiratione
proferre. Nam quidam veniens
ad predictum ſenem habitu ſecula
ri. cum ei quaſdam frugum ſuaꝝ
primicias detuliſſet. ferociſſimo
quēdam demonio arreptum ibidē
repperit. Qui cum abbatis iohā
nis obteſtationes ac precepta deſ
piciens. teſtaretur ſe nunq̄ ad il
lius imperium de corpore quod
obſederat migraturum. huius ad
uentu perterritus cum reuerentiſ
ſima nominis illius inclamatio
ne diſceſſit. Cuiꝰ tā euidentē grati
am ſenex nō mediocrit̄ āmiratꝰ.

eoqꝫ amplius obſtupeſcens ꝙ ip
ſum cū habitu cerneret ſeculari. ce
pit ab eo vite ac ꝓfeſſionis eius
ordinē diligenter inquirere. Cūqꝫ
ille ſecularē ſe atqꝫ vxorio vinculo
obligatū eſſe dixiſſꝫ. beatus iohā
nes excellentiā v̾tutis eius ⁊ grē
mente ptractans. quenā illi eſſet
cōuerſatio attentius explorabat.
Ille ſe ruſticū ⁊ cotidiano manuū
opere victū querere. nec vllꝰ boni
eſſe ſe ꝯſciū teſtabatur. niſi ꝙ nūꝗ̄
cū ad ruris opera mane exercenda
ꝓcederet neqꝫ veſpere domū reuer
tereꝪ. niſi in eccleſia pro cotidiane
vite cōmeatu largitori eius deo
gratias retuliſſet. neqꝫ ſe vnꝗ̄ de
fructibus ſuis aliq̄d vſurpaſſe. niſi
prius deo p̄mitias eorum ac deci
mas obtuliſſet. et nūꝗ̄ ſe boues
ſuos ꝑ aliene meſſis tranſduxiſſe
confiniū niſi prius eoꝝ ora clau
ſiſſet ne vel parū dāpni ꝑ incuriam
eius proximꝰ ſuſtineret. Et cū hec
quoqꝫ abbati iohāni necdū ad cō
parationē tante grē qua eum ſibi
prelatū eſſe cernebat ydonea vide
rentꝪ. atqꝫ ab eo quidnā eſſꝫ illud
q̄d tante grē meritꝪ conferri poſſit
ſciſcitans ſcrutareꝪ. ille reuerentia
tam ſollicite inquiſitionis aſtrictꝰ.
vxorem ſe parentū vi imperioqꝫ cō
pulſum cū ꝓfiteri monachū vellet
ante vndecim ānos accepiſſe ꝯfeſ
ſus eſt. quā nemine eād nunc con
ſcio ſororis loco a ſe v̾ginem cuſto
diri teſtabatur. Quod factū cū au
diſſet ſenex. tanta eſt āmiratione
ꝑmotus. vt corā ipſo publice ꝓcla
maret. non immerito demonē qui ſe
deſpexerat illius non toleraſſe p̄
ſentiā. cuius ipſe virtutē non ſolū
in iuuentutis ardore ſꝫ ne nūc qui
dem ſine diſcrimine caſtitatꝪ aude
ret appetē. Qd̄ factū abbas iohan
nes licet ſūma āmiratione p̄tule
rit. tamen neminē monachorū vt
experireꝪ hortatus eſt. ſciens mul
ta recte ab alijs geſta magnam a
lijs imitantibꝰ intuliſſe ꝑniciem.
nec vſurpare ab omnibꝰ poſſe q̄d
paucis dn̄s ſpeciali munē ꝯtuliſſꝫ.

Caplm octauū

SEd ad expoſitionē ſcien
tie de qua ſūptū eſt ſermo
nis exordiū reuertamur. Itaqꝫ ſi
cut ſuperiꝰ diximꝰ. practice erga
multas ꝓfeſſioēs ac ſtudia diriuaꝪ
Theoretice vero in duas diuidiꝪ
ꝑtes. id eſt in hyſtoricā interp̄tati
onem. ⁊ intelligentiā ſpiritualem
Unde eād ſalomō cū eccleſie mul
tiformē grām enumeraſſꝫ: adiecit
Omnes enim qui apud eam ſūt:
veſtiti ſūt dupliciter. Spiritualis
āt ſcientie genera ſunt tria. Tro
pologia. allegoria. anagogen. de
quibus in prouerbijs ita dicitur.
Tu autem deſcribe ea tibi tripli
citer: ſuper latitudinē cordis tui.
Itaqꝫ hyſtoria preteritarū ac viſi
biliū agnitionem cōplectitur rerū.
Que ita ab apoſtolo replicatur.
Scriptum eſt enim. quoniā abra
ham duos filios habuit. vnum
de ancilla. ⁊ alterum de libera.

Sed qui de ancilla. ſecūdū carnē
natus eſt. qui aūt de libera. per re
pmiſſionem Ad allegoriā autem
ptinent que ſequūtur. qua ea que
in veritate geſta ſūt. alterius ſacra
menti formā prefigura ſſe dicunt
Hec eni inquit ſūt duo teſtamēta
Vnū quidem de mōte ſyna in ſer
uitute generās: q̄ eſt agar. Sy
na eni mōs eſt in arabia. q̄ cōpa
tur huic q̄ nūc eſt iheruſalē. et ſer
uit cū filijs ſuis. Anagoge vō de
ſpiritualib9 miſterijs ad ſublimi
ora q̄dam et ſacratiora celoꝝ ſecre
ta conſcendēs. ab apoſtolo ita ſub
icitur Que aūt ſurſū eſt iheruſalē
libera eſt. q̄ eſt mat̄ noſtra Scrip
tum eſt enim. Letare ſterilis q̄ nō
paris. erūpe et clama que nō par
turis. quia multi filij deſerte. ma
gis q̄ eius que habet viru̅. Tro
pologia eſt moralis explanatio
ad emūdationē vite ⁊ inſtructionē
ptinens actualem. velut ſi hec du
o eadem teſtamenta intelligam9
practicam et theoreticam diſcipli
nā. vel certe ſi iheruſalē aut ſyon
animā hominis velimus accipere
ſecundū illud. Lauda iheruſalē do
minū: lauda deum tuū ſyon. Igi
tur p̄dicte q̄tuor figure in vnum ſi
volum9 ita confluūt. vt vna atq̧
eadem iheruſalem. quadrifariam
poſſit intelligi. Secūdum hyſtori
am. ciuitas iudeorum. ſecūdū alle
goriam. eccl̄ia xp̄i. ſcd̄m anago
gen ciuitas dei illa celeſtis. q̄ eſt
mat̄ omniū noſtrū Secundū tro
pologiā. anima hominis. q̄ freque̅
ter hoc nomie̅ aut increpatur aut
laudatur a domino. De quatuor
hijs interp̄tationū generib9: bea
tus apoſtolus ita dicit Nūc aute̅
fratres ſi venero ad vos linguis
loquēs. q̄d vobis p̄dero niſi vobis
loquar aut in reuelatione. aut in
ſcientia. aut in p̄phetia: aut in do
ctrina: Reuelatio nāq̧ ad allego
riā ptinet. p quā ea q̄ tegit hyſto
rica narratio ſpūali ſenſu et expoſi
tione reſerāt. vt Vbi grā. ſi illud a
perire temptem9 queadmodum pa
tres noſtri omnes ſub nube fuerūt
et omnes in moyſe baptizati ſint
in nube et in mari. et quemadmo
dū oēs eādem eſcam ſpūalē mā
ducauerint. et eūdē ſpūalē de cōſe
quēti petra biberint potū. petra aūt
erat xp̄s Que expoſitio p̄figurāti
oni corpis et ſanguis xp̄i quē co
tidie ſumim9 compata. allegori
e continet rationem Scientia vō
que ſimiliter ab apoſtolo memorā
tur. tropologia eſt. qua vniuerſa
que ad diſcretionem ptinēt actua
lem. vtrum vtilia vl' honeſta ſint
prudenti examinatione diſcerni
mus. vt eſt illud. cum apud nos
metipſos iudicare precipimur. v
trum deceat mulierem non vela
to capite orare deum. Que ratio
vt dictum eſt. moralem continet
intellectum. Item prophetia quā
tercio apoſtolus intulit loco. ana
gogen ſonat. p quā ad inuiſibilia
ac futurā ſmo trāſfert vt eſt illud

Nolum9 autem ignorare vos fr̄es de dormientib9 : vt non contriſtemini ſicut et ceteri q̄ ſpem nō habent. Si enim credim9 ꝙ iheſus mortuus eſt et reſurrexit : ita et de9 eos qui dormierūt per iheſum adducet cū eo. Hoc enim vobis dicim9 in verbo domini. qꝛ nos qui viuim9 q̄ reſidui ſum9 in aduentū domini. non p̄ueniem9 eos q̄ dormierunt. Quoniā ipſe dn̄s in iuſſu et in voce archangeli et in tuba dei deſcendet de celo : et mortui qui in criſto ſunt reſurgent p̄mi. Qua exhortationis ſpecie : anagoges figura p̄fertur. Doctrina vero ſimplicē hyſtorie expoſitionis ordinē pandit. In qua null9 occultior intellectus niſi qui verbis reſonat cōtinetur. ſicut eſt illud Tradidi eni vobis in p̄mis qđ et accepi. qm̄ xpriſtus mortuus eſt ꝓ peccatis noſtris ſecundū ſcripturas. et qꝛ ſepultus ē et qꝛ reſurrexit tercia die. et quia viſus eſt cephe. Et miſit de9 filiū ſuū factū ex muliē. factū ſub lege. vt eos q̄ ſub lege erant : redimeret. Siue illud. Audi iſrael. domin9 deus tuus deus vnus eſt.

Caplm̄ nonū

Quapropter ſi vobis cura eſt ad ſpiritualis ſcientie lumen non inanis iactantie vicio. ſꝫ emūdationis gratia peruenire. illius primū beatitudinis cupiditate flāmamini. de qua dictum eſt. Beati mūdo corde : qm̄ ipſi deum videbūt. Vt eciam ad illā de qua angelus ad danielem ait p̄uenire poſſitis Qui autē docti fuerint fulgebunt ſicut ſplendor firmamēti. et qui ad iuſticiā erudiūt multos. quaſi ſtelle i ꝑpetuas eternitates Et in alio ꝓpheta Illuminate vobis lumen ſcientie dū tempus eſt Tenentes itaqꝫ illam quā habē vos ſentio diligentiam lectionis. omni ſtudio feſtinate actualem id eſt ethicam ꝙprimū ad integrū cōp̄hendere diſciplinam. Abſqꝫ hac namqꝫ illa quā diximus theoretica puritas non poteſt app̄hendi. quā hij tantū qui non alioꝝ docentiū verbis. ſed ꝓprioꝝ actuū virtute ꝑfecti ſunt. poſt multa operū ac laborū ſtipendia iam quaſi in p̄mio conſequūt̄. Non enim a meditatione leg̃ intelligentiā. ſꝫ de fructu operū acquirētes. cū pſalmog̃pho canunt. A mandatis tuis intellexi Et excoctis paſſionibꝫ vniuerſis : fiducialiter dicūt Pſallam et intelligam in via imaculata. Ille eni pſallens intelligit q̄ canū tur : qui in via imaculata greſſu puri cordis innititur. Et idcirco ſi ſcientie ſpirituali ſacrū in corde veſtro vultis tabernaculum ꝑparate. ab omniū vos vicioꝝ contagione purgate. et curis ſeculi preſentis exuite. Impoſſibile namqꝫ eſt animā que mūdanis vel tenuit̄ diſtentionib9 occupatur. donū ſcientie promereri. vel generat ace ſpiritualiū ſenſuū. aut tenacē ſacratum fieri lectionū. Obſeruate igit̄ i p̄mis. et maxime

tu iohānes cui magis ad cuſtodi
enda hec que dicturus ſum · etas
adhuc adoleſcentior ſuffragatur·
ne ſtudium lectionis ac deſiderij
tui labor vana elatione caſſetur ·
vt indicas ſūmū ori tuo ſilentiū·
Hic eſt enim p̄mus actualis diſci
pline ingreſſus Omnis quippe la
bor hominis in ore ipiūs· Et vt
cūm ſeniorꝝ inſtituta atqꝫ ſententi
as intēto corde et q̄ſi muto ore ſuſ
cipias· ac diligenter in pectore tu
o cōdens ad pficiendū ea potiꝰ q̄
ad docenda feſtines· Ex hoc eni ce
nodoxie pniciosa p̄ſūptio: ex illo
aūt fructus ſpūalis ſcientie pullu
labūt Nichil itaqꝫ in collatioē ſe
niorꝝ ꝓferre audeas·niſi qđ inter
rogare te ꝗ ignoratio nociuā aut
ratio neceſſarie cognitionis impu
lerit· vt quidam vane glorie amo
re diſtenti·pro oſtenſione doctrine
ea que optime norunt interrogāe
ſe ſimulant· Impoſſibile eniā eni
eſt·eū qui ꝓpoſito acquirende lau
dis humane ſtudio lectionis inſiſ
tit·donū vere ſcientie ꝓmereri Nā
qui hac paſſione deuinctus eſt·ne
ceſſe eſt vt alijs quoqꝫ et maxime
ſuperbie vicijs obligetur· Et ita
in actuali atqꝫ ethyca cōgreſſione
ꝓſtratus·ſcientiā ſpūalem que ex
ea naſcitur minime ꝯſeq̄tur Eſto
ergo p omnia citus ad audiēdū·
tardus āt ad loquēdū· nec cadat
in te illud qđ notat̄ a ſalomone·
Si videris virū velocem in vbis
ſcito q̄a ſpem habet īſipiēs magꝰ

q̄ ille Nec quicq̄ verbis docere p̄
ſumas: qđ opere ante nō feceris·
Hūc eni nos ordinē tenere debere
eciā exemplis ſuis dominꝰ noſter
inſtituit· de quo ita dicit̄· Que ce
pit ihesus facere ⁊ docē Caue igi
tur ne ante actū ꝓſiliens ad docē
dū·in illorꝝ numero deputeris·de
quibꝰ in euāgelio dominꝰ ad diſ
cipulos ſuos loq̄tur· Que dicunt
vobis ſeruate et facite· ſ͛ͣ ſđm vero
opa eorꝝ nolite facere· Dicūt enī
et nō faciūt· Alligant autē onera
grauia et īportabilia · et īponunt
ea super humeros hominū·ipſi au
tem digito ſuo nolunt ea mouere
Si enī ille qui vnū mādatū mini
mū ſoluēs docuerit ſic homiēs·mi
nimꝰ vocabitur in regno celorꝝ· q̄
multa et maiora negligens doce
re preſūpſerit· conſequens profec
to eſt · vt iam non minimꝰ in reg
no celorum·ſed in ghehēne ſuppli
cio maximꝰ habeatur· Et ideo ca
uēdum tibi eſt· ne illorum ad docē
dum incitaris exemplis · qui peri
ciam diſputādi ac ſermonis afflu
entiam conſecuti· quia poſſunt ea
que voluerint ornare copioſeqꝫ diſ
ſerere· ſcientiam ſpiritualem poſſi
dere creduntur· ab hijs qui vim e
ius et qualitatem diſcernere non
nouerunt Aliud namqꝫ eſt facilita
tem oris et nitorem habere ſermo
nis· et aliud venas ac medullas
celeſtium intrare dictorum · ac p̄
funda et abſcondita ſacramenta
puriſſimo cordis oculo ꝯtemplari

Quos nullatenus humana doctrina
nec eruditio ſecularis: ſ; ſola puri
tas mentis ꝑ illuminationē ſancti
ſpiritus obtinebit

¶ Caplm̄ decimū

Eſtimandū igitur tibi eſt
ſi ad veram ſcripturarum
vis ſcientiam ꝑuenire. vt humili
tatem cordis īmobilem primitus
cōſequaris. q̄ te non ad illam que
īnflat. ſ; ad eam q̄ illuminat ſcien
tiam. caritatꝭ ꝯſūmatione ꝑducat
Impoſſibile naq; eſt īmūdam men
tem. donū ſcientie ſpūalis adipiſci
Et idcirco omni cautione deuitā
ne tibi ꝑ ſtudiū lectionis non ſciē
tie lumen. nec illa perpetua q̄ per
illuminationē doctrine ꝓmittitur
gratia. ſed inſtrumenta ꝑditionis
de arrogantie vanitate naſcanꝰ.
Deinde hoc tibi eſt oīmodis eni
tendū. vt expulſa omni ſollicitudi
ne et cogitatione terrena. aſſiduū
te ac potius iugem ſacre prebeas
lectioni. donec continua meditatio
imbuat mentem tuam. et quaſi in
ſimilitudinē ſui formet. archā quo
dāmodo ex ea faciens teſtamenti.
habentē in ſe ſcilicet duas tabulas
lapideas. id eſt duplicis inſtrumē
ti perpetuā firmitatē. Urnā quoq;
aureā. hoc eſt memoriā purā atq;
ſincerā. q̄ reconditū in ſe māna per
petua tenacitate cōſeruet. ſpiritua
liū ſcilicet ſenſuū et angelicā illius
panis ꝑhēnem celeſtēq; dulcedinē
Necnon etiam virgam aaron. id
eſt ſūmi veriq; pontificꝭ domini nr̄i
ihesu xpriſti ſalutare vexillū. imor
talis memorie ſemper viriditate
frondeſcens. Hec naq; eſt vrga. q̄
poſtea q̄ꝫ de radice yeſſe ſuccīſa eſt.
viuacius mortificata reuireſcit.
Hec autē omnia duobꝫ cherubim.
id eſt hyſtorice et ſpūalis ſcientie
plenitudine ꝓteguntꝰ. Cherubin
enim interꝑtatur ſcientie multitu
do. q̄ ꝓpiciatoriū dei id eſt placidi
tatē pectoris tui iugiter ꝓtegent.
et a cunctis ſpiritualiū nequiciarū
incurſibꝫ obumbrabūt. et ita mēs
tua nō ſolum in archa diuini teſta
menti. verūetiam in regnū ſacerdo
tale ꝓuecta per indiſſolubilē puri
tatis affectū. quodāmodo abſorta
ſpiritualibus diſciplinis illud im
plebit pōtificale mandatū. quod a
legiſlatore ita p̄cipitur. Et de ſāc
tis non egredietꝰ ne forte polluat
ſāctuariū dei. id eſt cor ſuū in quo
iugiter habitaturū ſe dominus re
ꝓmittit dicēs. Inhabitabo in eis:
et inter illos ambulabo. Quāob
rem diligenter memorie ꝯmendan
dū eſt. et inceſſanter recenſenda ſa
crarū ſeries ſcripturarū. Hec eteni
meditationis iugitas: duplicē no
bis confert fructū. Primū. q̄ꝫ dum
in legendis parandiſq; lectionibꝰ
occupatur mentꝭ intentio: neceſſe
eſt vt nullis noxiarū cogitationū
laqueis captiuetur. Deinde. q̄ꝫ ea
q̄ creberrima repetitione trāſcurſa
dū memorie tradere laboramus.
intelligere id tēporis obligata mē
te non q̄uimꝰ. poſtea ab oīꝫ actuū

ac viſionū illecebris abſoluti· pro
piuſq; nocturna meditatione ta
cti reuoluentes clarius intuemur
ita vt occultiſſimorū ſenſuū quos
nec tenui quidem vigilantes opi
natione percepimus·quieſcentibus
nobis et vł ſoporis ſtupore demer
ſis·intelligentia reuelcetur Cxi·7·
Creſcente autē p hoc ſtudi
um inouatione mētis noſ
tre eciam ſcripturarū faci
es incipiet inouari· et ſacratioris
intelligentie pulcritudo quodāmo
do cum proficiente pficiet Pro ca
pacitate enim humanoꝝ ſenſuum
et ipſum quoq; ſpecies capitur·z
vł terrena carnalibus vł diuina
ſpiritualibus apparebit·ita vt hij
quibus antea videbatur craſſis q̄
buſdam nebulis inuoluta·nec ſub
tilitatem eius deprehendere· nec
fulgorem valeant ſuſtinere· Sed
vt hocipſum qđ aſtruere nitimur
aliquo clarius pandatur exemplo
vnum legis teſtimoniū protuliſſe
ſufficiat· per quod eciam omnia
precepta celeſtia ſecūdum menſu
ram ſtatus noſtri· ad omne homi
nū genus probem9 extēdi Scrip
tum eſt enim in lege· Nō fornica
beris Hoc ab hoīe carnaliū adhuc
obſcenitatū paſſionib9 obligato·
ſcđm ſimplicē littere ſonū ſalubriť
cuſtodiť Ab eo aūt q̄ iam ab hac
actione luculenta z ipuro diſceſſit
affectu· neceſſe eſt idipſū ſpūaliť
obſeruari· vt ſcilicet nō ſolū a ceri
monijs ydolorum· ſ; eciam ab om
ni ſuperſtitione gentiliū et auguri
orum omniūq; ſignorū et dierum
ac temporū obſeruatione diſcedat
vł certe ne quorūdam verborū aut
nominū coniecturis·que ſinceritā
tem fidei noſtre polluūt implicetur
Hac enim fornicatione eciam ad
iheruſalem dicitur· cōſtuprata at
q; fornicata es in omni colle ſub
limi· et ſub omni ligno frōdoſo Et
quā iterū dn̄s increpās p pphetā
ſtent inq̄t ſaluent te augures celi
qui contemplabantur ſydera ac ſup
putabant menſes· vt ex eis ānūci
arent ventura tibi· De qua forni
catione et alibi arguēs eos domi
nus ait· Spirit9 fornicationis de
cepit eos; et fornicati ſūt a deo ſu
o· Quiſq; vero a gemina hac for
nicatioē diſceſſerit·habebit terciā
quā deuitet·que in lege et ī iudaiſ
mi ſuperſtitionibus continetur·
De quibus apoſtolus· Dies in
quit obſeruatis et menſes· et tem
pora et annos· Et iterum Ne te
tigeris neq; guſtaueris· neq; con
trectaueris· Que de ſuperſtitioni
bus legis dicta eſſe non dubium
eſt· In qua ſi quis inciderit pro
culdubio mechatus a criſto· ab
apoſtolo nō merebť audire· Deſpō
di eni vos vni viro virginē caſtā ex
hibere xpō Sed illud ad eū qđ ſe
quitur voce eiuſdē apoſtoli dirigetur·
Timeo aūt vos· ne ſicut ſerpens
ſeduxit euam aſtucia ſua· ita cor
rumpantur ſenſus veſtri a ſimplici
tate que eſt in criſto iheſu·

Qꝫ ſi imundiciā huius quoq; for
nicatiōis effugerit: habebit quar
tam q̄ heretici dogmatis adulteīo
ꝑpetrak. De qua idē beat9 aplūs
Ego inquit ſcio qꝛ poſt diſceſſionē
meā intrabunt lupi graues in vos
non parcentes gregi. et ex vobiſip
ſis exurgent viri loquentes ꝑuer
ſa. vt adducant diſcipulos poſt ſe
Hanc ergo qui potuerit declinare.
caueat ne ſubtiliore peccato in for
nicatiōis vicio collabak. q̄ ſcilicet
in cogitationū ꝑuagatione ↄſiſtit
Quia omnis cogitatio. nō ſolum
turpis. ſꝫ ecīā ociosa. ⁊ a deo q̄ntu
lūcūq; diſcedens. a ꝑfecto viro im
mundiſſima fornicatio deputatur

Caplm̄ duodecimū

Ad hec ego occulta p̄mū
compūctione ꝑmotus. ac
deinde grauiter ingemiſcens. hec
inquā omnia q̄ copioſiſſime digeſ
ſiſti. maiora m̄ intulerunt deſpera
tionis augmenta q̄̄ hactenus ſuſ
tinebā. quippe cui preter illas ge
nerales anime captiuitates. q̄bus
nō dubito infirmos quoſq; pulſaī
extrinſecus. ſpeciale impedimentū
ſalutis accedit. ꝑ illa quā tenuiꝭ
videor attigiſſe noticia lrārum. in
qua me ita vel inſtantia pedagogi
vel cōtinue lectionis macerauit in
tentio. vt nūc mens mea poeticis
velut infecta carminibꝫ. illas fabu
larum nugas hyſtoriaſq; bellorꝫ.
quibus a ꝑuulo p̄mis ſtudiorꝫ im
buta eſt rudimentꝭ. orōnis etiam
tempore meditetur. pſallētiq; vel
peccatorꝫ indulgentiā ſupplicanti.
aut impudens poematū memoria
ſe ſuggerat. aut quaſi bellantium
heroum ante oculos ymago v̓ſeꝭ
Taliūq; me fantaſmatū ymagi
natio ſemꝑ illudens. ita mentem
meā ad ſuꝑnos intuitus aſpirare
non patitur. vt cotidianis fletib9
non poſſit expelli

Caplm̄ decimūtercīū.

Neſteros. De hac ipſa re
vn̄ tibi purgationis max
ima naſcitur deſperatio. citū ſatis
efficaxq; remediū poterit oboriri.
ſi eādem diligentiā atq; inſtantiā
quā te in illis ſecularibus ſtudijs
habuiſſe dixiſti. ad ſp̄ualiū ſcriptu
rarū volueris lectionē meditationē
q; trāſferre. Neceſſe eſt enim men
tem tuā tam diu illis carminibus
occupari. q̄̄diu ſibi aliqua q̄ intra
ſemetipſam reuolat ſimili ſtudio et
aſſiduitate conquirat. ac pro illis
infructuoſis atq; terrenis. ſp̄ualia
ac diuina ꝑturiat. Que cū ꝑfūde
alteq; conceperit. ac in illis fuerit
enutrita. vel expelli p̄ores ſenſim
poterunt. vel penitus aboleri. Va
care enim cūctis cogitationib9 hu
mana mens non poteſt. et ideo q̄̄
diu ſpiritualib9 ſtudijs non fuerit
occupata. neceſſe eſt eam illis que
pridē didicit implicari. Q̄diu enī
non habuerit quo recurrat. et inde
feſſos exerceat motus. neceſſe eſt
vt ad illa quib9 ab infantia imbu
ta eſt collabak. eaq; ſemꝑ reuoluat
q̄ lōgo vſu ac meditatione ↄcepit

Vt ergo hec in te ſcientia ſpũalis
ꝑpetua ſoliditate roboꝛet· nec ea
iam temporarie ꝑfruaris · ſicut il
li qui eã non ſuo ſtudio ſ alicna
relatione contingunt · et velut ae
rio vt ita dixerim odoꝛe ꝑcipiunt
ſed vt ſenſibus tuis inuiſcerata q̊
dammodo et perſpecta atq palpata
condat· illud omni obſeruãtia cuſ
todire te cõuenit· vt etiã ſi ea q̃ op
time noſti foꝛte audieris in collati
one ꝓferri nõ ex hoc qd̊ tibi iã no
ta ſint aſpernãter faſtidioſeq ſuſ
cipias· ſ ea coꝛdi tuo illa auidita
te cõmendes· qua debent deſiderã
bilia ſalutꝭ v̾ba· vl̾ auribus nr̃is
indeſinẽt̾ infundi· vl̾ de noſtro iu
giter ore ꝓferri Quãuis enĩ adhi
beat̾ ſacrarũ rerũ crebꝛa narratio·
nũq̃ tamen anime ſitim vere ſcien
tie ſuſtinẽti ſacietas generabit hoꝛ
rorem· ſ ea cotidie velut noua ac
deſiderata ſuſcipiẽs quãto frequẽ
tius hauſerit· tãto auidius vl̾ au
diet vl̾ loquet̾· et cõfirmationẽ po
tius ꝑcepte ſcientie et eoꝝ repetiti
one· q̃ vllum ex frequenti capiet
collatione faſtidium · Euidẽs nã
q tepide ac ſuperbe mentis eſt in
dicium· ſi v̾boꝛum ſalutarium me
dicinã · q̃uis ſtudio nimie aſſidui
tatis ingeſtã· faſtidioſe et neglig̃e
ter ſuſcipiat Anima enĩ q̃ in ſacie
tate eſt· fauis illudit Anime autẽ
egenti: etiam amara dulcia vidẽ
tur Si itaq hec diligenter excep
ta et in receſſu mentis condita· at
q indicta fuerint taciturnitate ſig
nata· poſtea vt vina quedã ſuaue
olentia coꝛde hominis cum ſenſus
caniciẽ et pacientie fuerint vetuſta
te decocta· cum magna ſui fragrã
tia de vaſe tui pectoris ꝓferentur·
et tanq̃ ꝑhẽnis fons de experien
tie venis· et irriguis v̾tutum me
atibus redũdabunt· fluentaq con
tinua velut de quadam abyſſo tui
coꝛdis effũdent Eueniet nãq in
te illud qd̊ in ꝓũbijs ad illũ dicit̾
qui hec opere conſũmauit Bibe a
quas de tuis vaſis: et de puteoꝝ
tuoꝛum fonte Superefluant tibi
aque de tuo fonte: in tuas autem
plateas ꝑtranſeant aque tue Ac
ſcd̊m yſaiam ꝓphetam· eris qua
ſi ortus irriguus · et ſicut fons a
quarum cuius nõ deficient aque· ⁊
edificabũtur in te deſerta a ſecul̾
fundamenta generationis et gene
rationis ſuſcitabis· et vocaberis e
dificatoꝛ ſepium· auũtens ſemitas
iniquitatũ Illa etiam tibi beatitu
do ꝓueniet: quã idem ꝓpheta ꝓ
mittit Et nõ faciet dominus auo
lare a te vltra doctoꝛem tuũ· ⁊ erũt
oculi tui videntes pꝛeceptoꝛẽ tuũ
et aures tue audient v̾bum poſt
tergum monẽtis· Hec via ambu
late in ea: neq ad dexterã neq
ad ſiniſtram· Atq ita fiet vt non
ſolum omnis directio ac meditati
o coꝛdis tui· verũetiam cũcte eua
gationes atq diſcurſus cogitati
onum tuarum · ſint tibi diuine le
gis ſancta ⁊ inceſſabilis ruminatio
Capitulum decimũquartũ·

IMpoſſibile eſt autē hec ſi
cut pſati ſum9 inexpertū
queq̄ ꝉ agnoſcē vel docere
Nam qui nec ad ꝑcipiendū quidē
capax eſt· quō ydoneus erit ad tra
dendum? De quibus tn̄ eciam ſi
aliquid docere preſūpſerit inefficax
ꝓculdubio et inutilis vſq3 ad au
res tantūmodo audientiū eius ſer
mo ꝑueniet· cor autē eoꝝ penetra
re non poterit inertia operum et in
fructuoſitate ſue ꝓditus vanitatꝭ·
q2 non de theſauro bone ꝓmitur
conſcientie· ſed de inani pſūptione
iactantie· Impoſſibile naq3 eſt im
mūdam animā quantalibet deſuda
uerit lectionis inſtantia: adipiſci
ſci entiā ſpiritualē Nemo enim in
vas fetidū atq3 corruptū vnguen
tum aliquod nobile aut mel opti
mū aut preciosi quicq̄ liquoris in
fundit· Facilius enim q̄uis odora
tiſſimū myrtū ſemel horrendis im
buta fetoribus teſta ꝯtaminat· q̄
vt aliquid ex eo ſuauitatꝭ aut grē
ipſa ꝯcipiat· q2 multo ci9 munda
corrūpitur· q̄ corrupta mundatur·
Ita igitur et vas pectoris noſtri·
niſi prius fuerit ab oī fetidiſſima
viciorꝫ ꝯtagione purgatū· nō me
rebitur ſuſcipere illud benedictiōis
vnguentū· de quo dicitꝰ ꝑ ꝓphetā
Sicut vngentū in capite qd̄ deſcē
dit in barbam barbam aaron· qd̄
deſcendit in orā veſtimenti eius·
Nec illam ſcientiā ſpiritualem et
eloquia ſcripturarū q̄ dulciora ſūt
ſuꝑ mel ꝛ fauū· impolluta ſeruabit

Que enim ꝑticipatio iuſticie cū ini
quitate? aut q̄ ſocietas luci cū tene
bris? Que enim ꝯuentio xpriſti ꝛ
belial? Caplm̄ decimūquintū

GErman9· Deffinicio iſta
nequaq̄ videtꝰ nobis veri
tate fulciri: aut probabili
ratione ſubnixa Cū enim omnes
qui fidē xpriſti aut nequaq̄ ſuſcipi
unt aut impia dogmatū prauitate
corrūpunt· inmundi cordis eſſe ma
nifeſtū ſit · quō multi iudeorꝫ aut
hereticorꝫ aut eciam catholicorꝫ q̄
diuerſis vicijs inuoluūtur· ꝑfectā
ſcientiam ſcripturarū conſecuti· de
ſpiritualis doctrine magnitudine
gloriātur? Econtra ſanctorꝫ virorꝫ
inumera multitudo · quorꝫ cor ab
oī peccatorꝫ ꝯtagione purgatum
eſt· ſimplicis fidei puritate ꝯtenta·
ꝓfundioris ſcientie ignorat archa
na? Quēadmodū ergo ſtabit iſta
ſententia? q̄ ſcientiā ſpiritualē ſoli
cordis tribuit puritati?

Caplm̄ decimūſextū

NEſteros· Haut recte vir
tutem diffinitionis explo
rat: qui nō omnia diligenter pro
late ſententie verba perpendit·
Prediximꝰ namq3 huiuſmodi ho
mines diſputandi tm̄ habere peri
tiam et elocutionis ornatū; ceterū
ſcripturarū venas ꝛ archana ſpiri
tualium ſenſuū intrare non poſſe·
Eteniī vera ſciētia non niſi a veris
dei cultoribus poſſidetur; quā iſte
vtiq3 non habet ꝓplus· cui dicitur·
Audi ꝓplē ſtulte q̄ non habes cor·

qui habetis oculos et nõ videtis.
et aures et non auditꝭ. Et iterum
Quia tu ſciētiã repuliſti. et ego te
pellam te. ne ſacerdotio michi fun
garis. Cũ enī in xp̄o oms theſau
ri ſapiētie et ſcientie abſcōditi eſſe
dicanť. quomõ is q̄ xp̄m inueniē
contēpſit. aut inuentũ ſacrilego o
re blaſphemauit. aut certe catholi
cam fidem imũdis opib9 polluit
veram ſcientiã aſſecut9 eſſe creden
dus eſt? Spūs enī dei diſciplīe
effugiet fictũ. nec habitabit in cor
pore ſubdito peccatꝭ. Nõ ergo ali
as ad ſcientiã ſpūalē niſi hoc ordi
ne puenieť. quē vn9 ꝓphaꝝ elegāť
expͤſſit. Seminate vob ad iuſticiã
metite ſpem vite. illuminate vob lu
mē ſciētie. Primũ ergo ſeminãdũ
eſt nobis ad iuſticiã. id eſt vt actu
alē pfectionē opib9 iuſticie ꝓpage
m9. Deīde metēda eſt nob ſpes
vite. id eſt virtutũ ſpūaliũ fruct9 ex
pulſione viciorꝫ carnaliũ congre
gandi. et ita illuminare nobis lu
mē ſcientie poterim9. Quē ordinē
etiã pſalmographus tenen debere
decernit dicens. Beati imaculati
in via qui ãbulant in lege domini
beati qui ſcrutanť teſtimonia ei9.
Nõ enī prius dixit. beati qui ſcru
tanť teſtimonia ei9. et poſt intulit
beati imaculati in via. ſ3 prius inq̄t
beati imaculati in via. p hoc euidē
ter oſtendēs. neminē recte poſſe ad
pſcrutãda dei teſtimonia puenire. ni
ſi prius p actualē cõuerſationē in
via xp̄i imaculat9 incedat. Hij er

go quos dixiſti. nõ iſtã quã imũdi
habere nõ poſſũt. ſ3 falſi nominis
ſcientiã poſſident. De qua beatus a
poſtolus. O inq̄t thimothee depo
ſitũ cuſtodi. deuitãs ꝓfanas vocũ
nouitates. ⁊ oppoſitioēs falſi no
minis ſcie. De iſtis ḡ qui ymagi
nē quãdã ſciētie videť acquirē. vl
de hijs q̄ cũ ſacrorꝫ voluminũ lec
tioni ac memorie ſcripturaꝝ dili
gēť inſiſtũt. carnalia tñ vicia nõ
relinquũt. in ꝓūbijs elegãť expͥmi
tur. Circulꝰ in aurꝭ aurea in narib9
ſuis. ita mulieri malemorate ſpēs.
Quid enī pdeſt quēpiã ornamen
tũ eloq̄orꝫ celeſtiũ. et illã p̄cioſiſſi
mã ſcripturaꝝ ſpēcie ꝯſequi. ſi lu
tulentꝭ eã operib9 vl ſenſib9 inhe
rēdo quaſi imundiſſimã terrã ſubi
gendo ꝯſtringat. aut cenoſis libidi
nũ ſuarũ polluat volutabris? Fiet
enī vt id qđ recte vtentibus deco
ri eſſe cõſueuit. nõ ſolũ iſtos orna
re nõ poſſit. verũ etiã maioris ceni
colluuione ſordeſcat. Ex ore enī
peccatoris nõ eſt pulcra laudatio.
cui dicať p ꝓphetã. Quare tu enar
ras iuſticias meas? et aſſumis teſ
tamētũ meũ p os tuũ? De huiuſ
modi animab9 que nequaq̄ ſtabi
liť timorē domini poſſidentes de q̄
dicíť. timor dnī ſãct9 pmanēs in
ſeculũ ſcl̄i. ⁊ timor dnī diſciplīa et
ſapiētia eſt. ſcripturaꝝ acquirē ſen
ſũ de iugi earꝫ meditatiōe conãť.
ſatis ap̄te in ꝓuerbijs memorať.
Vt q̄d fuerũt diuitie iſipiēti? Poſ
ſidē enī ſapiētiã ex corde nõ potent

In tm̄ vero ab illa eruditione ſecu
lari·q̄ carnaliū viciorꝫ ſorde pollu
itur·ve͛ra hec et ſpiritualis ſcientia
ſubmouetur · vt eam in nōnullis
elinguibꝰ ac pene illr̄atis·ſciamꝰ
nōnūq̄ ām̄irabiliter viguiſſe Qḋ
in apoſtolis multiſqꝫ eciam ſāctis
viris euidentiſſime ꝯprobat᷑· qui
nō inani phyloſophorꝫ delectabā
tur luxuria· ſꝫ veris ſpiritualis ſci
entie fructibus cruciabant᷑ · De q̄
bus ⁊ in actibꝰ aplo͛rꝫ ſcriptū eſt
Videntes autem petri ⁊ iohānis
conſtantiā· et cōperto q̄ homines
eſſent ſine lr̄is ⁊ ydiote·ām̄irabāt᷑
Et idcirco ſi tibi cure eſt ad eius
īmarceſcibilē flagrantiā ꝑuenire:
cūctis primū conatibus elabora·
vt a domino puritatē caſtitatis ob
tineas · Nullus enim in quo car
naliū adhuc paſſionū· et maxime
fornicationis dominat᷑ affectus:
ſpūalem poterit ſcientiā poſſidere·
In corde enim bono requieſcet ſa
pientia: et qui timet deū inueniet
ſcientiā cū iuſticia · Hoc autē quo
p̄diximꝰ ordine ad ſpūalem ſciam
ꝑuenire: eciam beatꝰ aplūs docet·
Nam cū vniuerſarū virtutū ſuarū
non ſolum cathalogū texere· verū
eciam ordinē earum vellet expone
re · vt que quā ſequeret᷑ vel q̄ quā
ꝑturiret exprimeret·poſt aliquāta
intulit dicens · In vigilijs·in ieiu
nijs· in caſtitate·in ſcientia·in lon
ganimitate·in ſuauitate·in ſpiritu
ſancto·in caritate non ficta· In qua
ꝯiugatione virtutū euidentiſſime
nos voluit erudire· de vigilijs at
qꝫ ieiunijs ad caſtitatē · de caſtita
te ad ſcientiā · de ſcientia ad lōga
nimitatē· de lōganimitate ad ſua
uitatem· de ſuauitate ad ſpiritum
ſanctū · de ſpiritu ſancto ad carita
tis non ficte premia ꝑuenire· Cū
igitur hac diſciplina atqꝫ hoc ordi
ne· tu quoqꝫ ꝑueneris ad ſcientiā
ſpūalem·habebis p̄culdubio ſicut
diximꝰ nec ſterilem nec inertē·ſed
viuā fructuoſāqꝫ doctrinā·ſemenqꝫ
ſalutaris verbi Qḋ vbi a te fuerit
audientiū cordibꝰ ꝯmendatū· ſub
ſequens ſpiritus ſancti ymber lar
giſſimꝰ fecundabit · ac ſecundū id
quod ꝓpheta polliatus eſt·dabitur
pluuia ſemini tuo vbicūqꝫ ſemina
ueris in terra·⁊ panis frugū terre
tue erit vberrimꝰ ⁊ pinguis·

Caplm̄ decimūſeptimū

Caue eciam ne hec q̄ non
tā lectione q̄ experientie
ſudore didiceris· cū etas te matu
rior ꝓuexerit· ad docendum vane
glorie amore ſeductus · īmundis
hominibꝰ paſſim ingeras·illudqꝫ
quod ſapientiſſimꝰ ſalomon inter
dixit incurras · Noli applicare im
piū ad paſcua iuſti: neqꝫ ſeducta
ris ſaturitate ventris· Non enim
expediunt ſtulto delicie: nec opus
eſt ſapientie vbi non eſt ſenſus ·
Magis enim diciatur inſipientia:
qꝛ ſeruꝰ durus nō emēdabit᷑ vbis
Si eni͛ intellexerit non obediet ·
Et in aures imprudētis noli quic
q̄ dicere: ne forte irrideat ſapiētes

ſermones tuos. Et ne dederitis
ſanctū canibus. neq̧ miſeritꝭ mar
garitas veſtras ante porcos. ne
forte conculcent eas pedibus ſuis.
et conuerſi dirūpant vos Oportet
igitur vt huiuſmodi hominib9 ſpi
ritualiū ſenſuū cōtegens ſacramē
ta. efficacit canas In corde meo
abſcondi eloquia tua: vt nō peccē
tibi Sꝫ dicꝭ forſitan Et qb9 diui
narū ſcripturarꝫ diſpēſanda ſūt ſa
cramēta? Docet te ſapiētiſſim9 ſa
lomon. Date inqt ebrietatē hijs
q̄ in triſticia ſūt. ꝛ vinū bibē hijs
qui in dolorib9 ſūt. vt obliuiſcant̄
paupꝫtatꝭ. ꝛ dolorū ſuorꝫ nō memi
nerint āplius Id eſt hijs qui pro
penitudine actuū priſtinorꝫ mero
re atq̧ triſticia deprimūtur. ſpūa
lis ſcientie iocūditatē velut vinū
qd letificat cor hominis affluent̄
infundite. eoꝝ ſalutaris verbi cra
pula reficiete. ne forte iugitate
meroris ac letali deſperatione di
merſi habūdantiore triſticia abſor
beant̄. qui eiuſmodi ſūt De illis
vero qui in tepore ac negligentia
conſtituti. nullo cordis ſui dolore
mordētur ita dicit̄. Nam qui ſua
uis et ſine dolore eſt. in egeſtate e
rit Quāta potes igit̄ cautione de
uita. vt ne vane glorie amore de
tentus. illi9 quē ꝓpheta collaudat
particeps eſſe nō poſſis. qui pecu
niā ſuā nō dedit ad vſurā Omnis
eni qui eloquia dei. de qb9 dicit̄
eloquia dnī eloquia caſta. argētū
igne examinatū ꝓbatū terre pur
gatum ſeptuplū. humane laudis
amore diſpenſat. pecuniam ſuam
erogat ad vſuram. non ſolū nulla
ꝓ hac laude premia. ꝟ eciam ſup
plicia meritur9 Ob hoc enim pe
cuniā domini maluit ꝓfugare. vt
ex ea tempalem conſequeret̄ ipſe
mercedem. nō vt dn̄s ſicut ſcriptū
eſt veniens reciperet qd ſuū eſt cū
vſura. Caplm̄ decimūoctauū.

Duabus aūt ex cauſis in
efficacem ſpūaliū rerū cō
ſtat eſſe doctrinā Nā aut
ille qui docet inexꝑta ꝯmēdās. va
no vborꝫ ſono inſtruere nitit̄ audi
torē. aut certe neq̄ ac vicijs refer
tus auditor. ſalutarē ſpūalis viri
ſcientiā doctrināq̧ obturato corde
nō recipit. De qbus dicit̄ ꝑ ꝓphe
tam Excecatū eſt cor populi hui9
et auribus grauiter audierunt. et
oculos ſuos concluſerunt. nequan
do videant oculis et auribus ſuis
audiant. et corde intelligant. ꝛ
conuertant̄ et ſanem illos.
Caplm̄ decimūnonū

Onnūq̄ tamē diſpēſato
res nrī dei. qui oēs hoies
vult ſaluos fieri et ad ag
nitionē veritatꝭ veniē. munifica li
beralitate ꝯcedit̄. vt is q̄ dignū ſe
euāgelice p̄dicationi irreprehēſibili
ꝯuerſatioē p̄buit ꝓ ſalute multo
rum ſpūalis doctrine gratiam con
ſequatur. Quibus autem modis
eciam cariſmata curationū ad ex
pellēdos demoēs a dn̄o ꝯcedūt̄ cō
ſequēs ē vt ſili diſputatioē pādā9

Quam cōſurgentes ad refectionē
in veſperam reſeruem9 · quia effi
cacius ſemꝑ corde cōcapitur · quic
quid ſenſim et abſqꝫ nimio labore
corporis intimat ·

¶ Explicit pͥma collatio abbatis
neſterotis de ſpūali ſcientia

¶ Incipiūt capitula ſecunde colla
tionis eiuſdē de diuinis cariſma
tibus ·

¶ Diſputatio abbatis neſterotis
de triptita cariſmatū rōne · I ·

¶ In quo quis ſanctos viros de
beat ā̄mirari ¶ Caplm̄ ſecundū

¶ De ſuſcitato mortuo ab abbtē
machario ¶ Caplm̄ terciū ·

¶ De miraculo qd̄ abbas abra
ham in mulieris fecit vberibus ·
Caplm̄ quartū

¶ De claudi cuiuſdā curatiōe quā
idē eſt operatus ¶ Caplm̄ quintū

¶ Qꝫ meritū vniuſcuiuſqꝫ non ex
ſignis debeat eſtimari ¶ Ca⁰ ſextū

¶ Qꝫ cariſmatum virtus non in
mirabilibus ſed in humilitate con
ſiſtat ¶ Caplm̄ ſeptimū

¶ Qꝫ mirabilius ſit de ſemetipſo
vicia · ꝙ de altero demones extru
ſiſſe ¶ Caplm̄ octauū

¶ Quantū precellat vite ꝓbitas
opera ſignoꝝ ¶ Caplm̄ nonū ·

¶ Reuelatio de perfecte caſtitatꝭ
experimento ¶ Caplm̄ decimū

¶ Expliciūt capitula ·

¶ Incipit collatio ſecunda abbatꝭ
neſterotis de diuinis cariſmatib9
Capitulū pͥmū ·

Poſt ſinaxim veſ
pertinā · ad ꝑpro
miſſam narratio
nem intenti : pſi
aciis pariter ex
more conſedim9
Cumqꝫ ſilentiū aliquātiſper pro
ſenis reuerētia ꝓberemus : tacitur
nitatē verecūdie noſtre tali ꝓuenit
eloquio · Vſqꝫ ad ſpiritualiū rati
onem cariſmatū ꝓferendam prece
dens diſputationis ordo ꝑuenit :
quam tripartitā eſſe maioꝝ tradi
tione ꝑcepim9 · Prima ſiquidem
curationū cauſa eſt · cū pro merito
ſāctitatis electos quoſqꝫ ac iuſtos
viros ſignoꝝ grā comitatur · ſicut
apoſtolos multoſqꝫ ſanctoꝝ ſigna
ac ꝓdigia ſecundū autoritatē do
mini feciſſe manifeſtū eſt · ita dicētꝭ
Infirmos curate · mortuos ſuſcita
te · leproſos mundate · demones
eiicite · gratis accepiſtis · gratꝭ date
Secunda · cū ob edificationē eccle
ſie · vel coꝝ qui infirmos ſuos in
gerunt · vel coꝝ qui curandi ſunt
fidem · ſanitatū virtus etiam a pec
catoribus indigniſqꝫ procedit ·
De quibus ſaluator in euangelio
Multi inquit dicent m̄ in illa die ·
domine dn̄e nōne in nomine tuo
ꝓphetauim9 · et in tuo nomine v̄
tutes multas fecim9 ? Et tunc ꝯfi
tebor illis qꝛ nūꝙ̄ noui vos · diſce
dite a me operarii iniquitatꝭ · Et
ē cōtrario ſi offerentū vel infirmoꝝ
deſit fides · etiā illos quib9 curati
onum dona collata ſunt · non ſinit

ſanitatum exercere virtutes. De
qua de lucas euangeliſta. Et non
poterat inquit iheſus facere inter
eos virtutes: propter incredulita
tem illorum. Unde idem dominꝰ
Multi inquit leproſi erant in iſrl̄
ſub helyſeo ꝓpheta. et nemo eoꝝ
mundatus eſt niſi naamā ſyrus.
Tercius curationū modꝰ etiam
colludio demonū ac factione ſimu
lat̄. vt dum homo manifeſtis cri
minibus obligatus. ꝓpter admira
tionem ſignoꝝ ſanctꝰ ac dei famu
lus creditur. etiam viciorum eius
emulatio ſuadeat̄ et ꝑ hoc obtrec
tatiōis auditu reſerato. eciā religi
onis ſanctitas infamet̄. vl̄ certe
vt is qui curationū dona habere
ſe credit. ꝑ ſupbiam cordis elatꝰ
grauius elidatur. Inde eſt qd̄ in
uocātes eorū nomina quos nulla
merita ſanctitatis nec vllos ſpūa
les fructus habere cognoſcūt. vri
ſe eoꝝ meritis ac de obſeſſis ſimu
lant corporibꝰ effugari. De qbꝰ
in deutronomio. Si ſurrexerit in
quit in medio tui ꝓpheta. aut qui
ſompniū vidiſſe ſe dicat. et ꝑdixe
rit ſignū atqꝫ portentū. et euene
rit qd̄ locutus eſt. et dixerit tibi e
amꝰ ⁊ ſuiamꝰ dijs alienis quos
ignoras ⁊ ſequamur eos. nō au
dias ꝟba ꝓphete illius aut ſomp
niatoris. quia temptat vos dn̄s
deus veſter. vt palam fiat vtrum
diligatis eum. an nō in toto corde
vrō et in tota anima vrā. Et in e
uāgelio Exurgent inquit pſeudo
xp̄i ⁊ pſeudo ꝓphete. et dabūt ſig
na magna et ꝓdigia. ita vt in er
rorem inducantur ſi fieri poteſt e
tiam electi

Capitulum ſecūdum.

Qua ꝓpter nūq̄ debemus
eos qui hec affectant in
hijs ꝟtutibus admirari. ſꝫ
potius intueri vtrū viciorum omni
um expulſione et morum emenda
tione ꝑfecti ſint. Qd̄ vtiqꝫ non ꝓ
alterius fide aut diuerſitate cau
ſarū. ſꝫ ꝓ vniuſcuiuſꝫ ſtudio dei
gratia diſpēſante cōceditur. Hec
nāqꝫ eſt actualis ſciencia. q̄ alio
vocabulo caritas ab apoſtolo nū
cupat̄. et vniūſis linguis hominū
et angelorum et plenitudini fidei
que eciā montes trāſferat. et om
ni ſciencie ac ꝓphecie ⁊ erogatio
ni omniū facultatum. ipſiqꝫ poſtre
mo glorioſo martirio apoſtolica
autoritate prefertur. Nam cū di
numeraſſꝫ vniuerſa cariſmatū ge
nera. atqꝫ dixiſſꝫ. alij datur per
ſpm̄ ſermo ſapiencie. alij ſermo
ſciencie. alij fides. alij grā ſanita
tū. alij oꝑatio ꝟtutū et reliqua.
de caritate dicturus quēadmodū
eam cunctis pretulerit cariſmati
bus. paucis aduertite. Et ad
huc inquit ſupra modum excellen
tiorem vobis viam demōſtro Per
qd̄ euidenter oſtendit̄ ꝑfectionis
ac beatitudinis ſūmam. non in il
lorum mirabilium operatione. ſꝫ
in caritatis puritate conſiſtere.

Nec imerito · Omnia enim illa
euacuanda ac deſtruenda ſunt · ca
ritas vero perpetua permanſura ·
Ideoq; a patribus noſtris opera
iſta ſignoꝝ nequaꝙ̄ vidimus af
fectata · quinymo cum ea ſpiritus
ſancti gratia poſſiderent · nunꝙ̄ ex
ercere voluerũt · niſi forte extrema
illos et ineuitabilis neceſſitas co
artaſſet

Caplm̄ terciũ

Sicut ⁊ ab abbe machario
qui habitationē ſchithio
tice ſolitudinis p̄m9 inuenit: mor
tuum ſuſcitatũ eſſe reminiſcimur ·
Nam cum hereticus quidam qui
eunomij ꝑfidiam ſectabatur · ſince
ritatem catholice fidei arte dyale
tica ſubuertere conaretur · magnā
q; hominũ multitudinē decepiſſꝫ ·
rogatus a catholicis viris qui rui
na tante ſubuerſionis grauiſſime
mouebantur beatus macharius ·
vt ſimplicitatem totius egypti ab
infidelitatis naufragio liberaret
aduenit · Quem cũ hereticus arte
dyalectica fuiſſet aggreſſus · et ariſ
totilicis ignorantem ſpinis vellet
abducere · beatus macharius apoſ
tolica multiloquiũ eius autorita
te concludens · non eſt inquit in
verbo regnum dei · ſed in virtute ·
Eamus igitur ad ſepulchra · et
nomen domini ſuper mortuũ qui
prim9 inuentus fuerit inuocem9 ·
ac ſicut ſcriptũ eſt oſtendamus ex
operibus fidem noſtram · vt mani
feſtiſſime recte fidei documenta ei9
teſtimonio declarentur · et perſpi
cuam veritatē non inani diſputati
one verboꝝ · ſed virtute ſignoꝝ ·
⁊ illo quod non poteſt falli iudicio
cõprobemus · Quo audito hereti
cus coram circũſtante plebe pudo
re conſtrictus · cum ad preſens pre
bere ſe conditioni ꝯpoſite ſimulaſ
ſet aſſenſum · ſeq; affuturũ in craſti
num promiſiſſet · poſtero die expec
tantibus vniuerſis qui ſtudioſius
ad condictum locum ſpectaculi hu
ius cupiditate ꝯfluxerunt · exterri
tus de conſcientia ſue infidelitatis
aufugit · et protinus ab vniuerſa
egypto tranſmigrauit · Quem cũ
beatus macharı9 vſq; ad horam
nonam cũ populis preſtolatus ꝓ
ſua conſcientia declinaſſe vidiſſꝫ:
aſſumens plebem que ab illo fue
rat deprauata · ad condicta ſepul
chra perexit · Hunc autē egyptij s
morem nili fluminis inuexit alue
us · vt qm̄ vniuerſa illius latitudo
terre inſtar imenſi pelagi · non par
uo ãni tempore ſolita aquarum e
ruptione contegitur · ita vt nulla
tunc cuiꝙ̄ humandi copia humani
corporis tribuatur · niſi poſt tranſ
uectionē decurſam Corpora vero
mortuoꝝ pigmentis condita redo
lentibus in editioribus cellulis re
conditur · nam madens ebrietate
contigua terre illius ſolũ · human
di arcet officium Si qua enim ca
dauera defoſſa terra ſuſceperit: e
uomere ad ſuperficiem ſuam inun
dationum nimietate compellitur ·

Cū igitur ātiquiſſimo cuidam ca
daueri beatus macharius aſtitiſſꝫ.
o homo inquit ſi veniſſet huc me
cum hereticus ille filius perditio
nis . et aſtante ipſo nomen criſti
dei mei inuocans exclamaſſem .
vtrum ne corā hijs qui pene eius
fuerant fraude ſubuerſi . ſurrectu
rus fuiſſes edicito Tunc ille con
ſurgens annuentis voce reſpōdit
Quem interrogans abbas ma
charius quidnam fuiſſet aliquan
do cum frueretur hac vita . vł qua
hominū fuiſſꝫ etate . aut ſi nomen
criſti tunc temporis cognouiſſꝫ . il
le ſub antiquiſſimis regib⁹ ſe vix
iſſe reſpondit criſtiqꝫ nomen aſſe
ruit illis ſe nec audiſſe temporib⁹
Cui rurſus beatus macharius .
Dormi inquit in pace cum ceteris
in tuo ordine . a criſto in fine tem
porum ſuſcitandus . Hec igitur
eius virtus et gratia quantum in
ipſo fuit ſemper fortaſſe latuiſſet .
niſi eum neceſſitas tocius prouin
cie periclitantis . et erga criſtum
plena deuotio . amorqꝫ ſincerus iſ
tud exercere miraculum compuliſ
ſet Qđ vtiqꝫ vt ab eo fieret . non
oſtentatio glorie . ſed caritas criſ
ti et toci⁹ populi extorſit vtilitas
vt beatū quoqꝫ helyam feciſſe reg
norum lectio manifeſtat . q̄ ignem
de celo ſup hoſtias impoſitas pu
re idcirco deſcēdere poſtulauit . pe
riclitantem pſeudo ꝓphetarum p̄ſ
tigijs fidem tocius populi libera
ret .

Caplm̄ quartum

Quid etiam abbatis abra
he geſta cōmemorē . qui
ganaoyc id eſt ſimplex p
ſimplicitate morum et innocentia
cognominatur ? Qui cum medici
gratia ad egyptū de heremo die
bus quīquageſime perrexiſſꝫ . et a
muliere quadam paruulum ſuum
lactis inopia iam tabidum atqꝫ ſe
minecem preferente lacrimoſis p̄
cibus fuiſſꝫ obſtrictus . calicem ei a
que potandum impreſſo crucꝭ ſig
naculo dedit . Cuius hauſtu cōfeſ
tim mirū in modum arida iam pe
nitus vbera copia lactis redūdan
te confluxerūt .

Capitulum quintū

Tel cum idem ipſe ꝑgens
ad vicum circumdatus eſt
illudentium turbis . qui
ſubſānantes oſtendebant ei quem
dam hominem cōtracto genu mul
tis iam annis greſſus officio deſti
tutum . et antiqua debilitate reptā
tem . ac temptantes eum . oſtende
aiebant abba abraham ſi ſeruus
es dei . et reſtitue hunc priſtine ſa
nitati . vt nomen xp̄i quem colis
vanum non eſſe credam⁹ . Tum
ille confeſtim inuocato xp̄i nomi
ne . inclinans ſe et apprehendens
aridū pedē hominis traxit Cuius
tactu cōtinuo ſiccū genu incuruūqꝫ
directū eſt . ac recepto vſu greſſuū
quē obliuioni iam tradiderat āno
ſa debilitas . letus abſceſſit .

Capitulum ſextum .

Hij itaqꝫ viri nichil ſibi pro
talium mirabiliū virtute
donabant· quia non hec
ſuo merito agi ſed domini miſeri
cordia fatebantur; apoſtolicis ver
bis in admiratione ſignoꝝ huma
nam gloriam refutantes Viri fra
tres· quid miramini in hoc· aut
nos quid intuemini· quaſi noſtra
virtute aut pietate fecerimꝰ hunc
ambulare· Nec queꝙ̄ in donis ac
mirabilibus dei· ſed potius ex pro
prijs virtutū fructibus predican
dum eſſe cenſebant· qui induſtria
mentis et operū virtute generant
Plerūqꝫ enim vt ſupra iam dictū
eſt· homines mente corrupti ac re
probi circa fidem· in nomine domi
ni et demonia expellunt· et virtu
tes maximas operantur· De qui
bus cū apoſtoli cauſarentur· ⁊ di
cerent· p̄ceptor vidimus quendam
in nomine tuo eicientē demonia·
et prohibuimꝰ eum· quia non ſe
quitur nobiſcum· licet eiſdem ad
preſens reſponderit xpriſtus· noli
te prohibere· qui enim non eſt ad
uerſus vos pro vobis eſt· tamen
eis in fine dicentibus· domine do
mine nōne in nomine tuo ꝓpheta
uimus· et in nomine tuo virtutes
multas fecimus· reſponſurū ſe eſſe
teſtatur· quia nunꝙ̄ noui vos· diſ
cedite a me operarij iniquitatis·
Et idcirco et iſtos q̄bus hanc glo
riam ſignorum atqꝫ virtutū pro
merito ſanctitatꝭ ipſe conceſſit; ne
in hijs extollantur āmonet dicēs·

Nolite gaudere quia demonia vo
bis ſubiciunt; gaudete autem qui
a nomina veſtra ſcripta ſunt in ce
lis·

Caplm̄ ſeptimū

Deniqꝫ ipſe auctor ſignoꝝ
omniū atqꝫ virtutū· cum
ad doctrine ſue magiſteriū diſcipu
los aduocaret· quid ab eo veri
atqꝫ electiſſimi ſectatores peculia
riter diſcere deberent· euidenter
oſtendit· Venite inquit et diſcite
a me· non vtiqꝫ vt demones celeſ
ti poteſtate pellatis· non vt lepro
ſos emundetis, non vt cecos illu
minetis· non vt mortuos ſuſcitetꝭ
Nec enim etiam ſi per quoſdam
ſeruos meos operor· non poteſt ſe
inſerere laudibus dei humana con
ditio· nec vllam ſibi in hoc miniſ
ter ⁊ famulꝰ decerpere porcionē;
vbi ſolius diuinitatis eſt gloria·
Vos aūt inquit hoc diſcite a me·
quia mitis ſum ⁊ humilis corde·
Hoc enim eſt quod cunctis gene
raliter diſcere ⁊ exercere poſſibile
eſt· opera autem ſignorum atqꝫ v
tutum nec ſemper neceſſaria, nec
omnibus conceduntur· Humilitas
eſt ergo omniū magiſtra virtutū·
Ipā eſt celeſtis edificij firmiſſimū
fundamentū; ipſa eſt donum pro
priū atqꝫ magnificū ſaluatoris·
Iſta etenim vniuerſa miracula q̄
xpriſtus operatus eſt ſine periculo
elationis exercet· qui mitem do
minū non ſublimitate ſignoꝝ· ſed
paciencia atqꝫ humilitatis vtute

ſectatur. Qui vero imūdis ſpiriti
bus imperat. aut languentibus ſa
nitatum dona conferre. aut aliqḋ
ſignū mirabile populis geſſit. q̄
uis in oſtentationibus ſuis criſti
inuocet nomen. tamen alienus a
criſto eſt. quia humilitatis magiſ
trum ſuperba mente inſequitur.
Nam etiam ad patrem remeans.
vt quodāmodo vt ita dixerim cōderet
teſtamētum. hec diſcipulis dereli
quit. Mandatum inquit do vobis
vt diligatis inuicem. Statimq̄
ſubiunxit In hoc cognoſcent om
nes quia mei eſtis diſcipuli. ſi di
lectionē habueritis in inuicem Nō
ait ſi ſigna atq̄ virtutes ſimilit̄
feceritis. ſed ſi dignam dilectionē
in inuicem habueritis. quā certum
eſt niſi mites atq̄ humiles ſerua
re non poſſe. Qua propter nūq̄ mo
nachos probos nec morbo cenodoxi
e vacuos noſtri maiores eſſe dixe
runt. qui ſemetipſos exorciſtas co
ram hominibus profitentur. et inter
admirantiū turbas hāc quā l' me
ruerunt vl' p̄ſumpſerunt gratiam
iactantiſſima oſtētatiōe diffamāt
Qui enī innititur mendacijs. hic
paſcit ventos. Idem aūt ipſe ſeq̄
tur aues volantes. Sine dubio
enim eueniet eis. illud qḋ in prū
bijs dicit̄ Sicut venti et nubes et
pluuie manifeſtiſſiē ſūt. ita q̄ glo
riat̄ in dato falſo. Et ideo ſi quis
coram nobis hoꝝ aliquid fecerit.
non de āmiratione ſignoꝝ. ꝫ de
ornatu morū debet apud nos eſſe

laudabilis. nec vtrum demonia ei
ſubiecta ſint. ꝫ vtrū caritatis mē
bra que deſcribit apoſtolus poſſi
deat inquirendum.

Caplm̄ octauū

Et reuera maius miracu
lū eſt de pp̄ria carne fomi
tem eradicare luxurie. q̄
expellere imūdos ſpirit9 de corpo
ribus alienis Et magnificentius
ſignum eſt virtute paciencie truci
lentos mot9 iracūdie cohibē. q̄ a
eris p̄ncipatib9 imperare. Pluſꝫ ē
excluſiſſe edaciſſimos de corde pro
prio triſticie morbos. q̄ inualitu
dines alterius febreſꝫ corporeas
expuliſſe Poſtremo multꝭ modis
p̄clarior virtus ſublimiorq̄ pfec
tus eſt. anime proprie curare lāguo
res. q̄ corporis alieni Quāto enī
hec ſublimior carne eſt tanto p̄ſtā
tior eius eſt ſalus. quātoq̄ p̄cioſi
oris excellentioriſꝫ eſt ſubſtantie.
tāto grauioris ac pniciosioris eſt
et ruine

Caplm̄ nonū

Et de illis q̄dem curatio
nib9 ita beatiſſimis apoſ
tolis dicit̄ Nolite gaudē
quia demonia vobis ſubiciuntur.
Hoc enī faciebat nō eoꝝ poteſtas
ꝫ virtus nominis dnī inuocati. ⁊ id
circo monēt vt ex hac pte nichil
ſibi beatitudinis ā glorie audeāt
vendicare. que dei tantū potentia
ac v̄tute pficit̄. ſed ex illa vite ſue
cordiſꝫ intima puritate ob quā no
mina eoꝝ inſcribi merēt̄ in celis

Caplm̄ decimū

Et vt hoc ipſū quod dixi
mus vel teſtimonijs vete
rum vel diuinis oraculis approbe
mus. quid beatus pafnucius vel
de ām̄iratione ſignorum vel de gra
cia ſenſeit puritatis. p̄mo quid an
geli reuelatione cognouerit. ipſi9
verbis atqꝫ experimentis rectius
proferamus. Hic itaqꝫ multis vi
gens annis diſtrictione precipua.
vt crederet ſe etiam carnalis cōcu
piſcentie laqueis penitus abſolu
tum. eo ꝙ cunctis infeſtationibus
demonū quibus diu aperteqꝫ con
flixerat ſuperiorem ſe factum eſſe
ſentiret. dum aduenientibus ſanc
tis viris pulmentum lenticule qd̄
illi atheran nominā̄t prepararet.
manus eius in clibano vt aſſolet
flām̄a ſupuolitante combuſta eſt.
Quo facto triſtificatus magnū in
modum. cepit ſecū tractus voluere
Cur ignis inquiens mecum non
habet pacem? cum diriora michi
demonū ceſſerint prelia? Aut quē
admodū me in illo metuendo exa
minis die per ſe tranſiturū ille ig
nis iextinguibilis ⁊ iquiſitor me
ritorum omniū non tenebit? cui
nūc extrinſecus hic temporalis ac
puulus non pepercit? Cū eſtuan
ti huiuſcemodi cogitationib9 atqꝫ
triſticia ſopor ſubito ſubrepſiſſet.
adueniens angelus domini. cur
inquit pafnuti triſtis es. ꝙ necdū
tibi pacatus ſit ignis iſte terren9.
cū adhuc reſideat in mēbris tuis
carnaliū motuū necdum ad purū
excocta cōmotio? Cuius radices
donec in tuis viuunt medullis:
ignem iſtū materialē nequaꝙ tibi
pacificū eſſe permittunt. Quem
vtiqꝫ innoxiū alias ſentire non po
teris: niſi omnes internos mot9
hijs indicijs in temetipſo experia
ris extinctos. Vade et apphende
nudam et pulcerrimā virginem. ⁊
ſi illam tenens trāquillitatem tui
cordis imobilē. eſtuſqꝫ carnales
pacificos in te ſenſeris perduraſſe.
huius quoqꝫ viſibilis flāme mitis
atqꝫ innoxius. in modū illoꝝ triū
in babilonia pueroꝝ te allambet
attactus Itaqꝫ ſenex ex huiuſmo
di reuelatione perculſus. non qui
dem experimēta diuinitus demon
ſtrati pericula cōſuluit. ſed interro
gans conſcientiā ſuam ⁊ puritatē
ſui cordis examinans. nec adhuc
pondus caſtimonie ſue huius pro
bationis ponderi compenſare con
iectans. non mirū eſt ait ſi cedenti
bus in imundoꝝ ſpirituū prelijs.
aduſtiones ignis q̄s diriſſimis cō
greſſibus demonū inferiores eſſe
credebam adhuc aduerſū me ſen
ſerim ſeuientes. Maior quippe eſt
v̄tus ac ſublimior gratia internā
libidinē carnis extinguere. ꝙ ne
quicias demonū extrinſecus irru
entes ſigno domini ac virtutis al
tiſſime potentia ſubiugare. vel de
obſeſſis corporib9 nominis diuini
inuocatione ꝓpellere. Huicuſqꝫ
abbas neſteros oratione de vera

cariſmatū operatione ꝯſūmās. nos
ad ſenis ioſeph cellā q̄ ſex ferme
milibus ab ipſo erat ꝑperantes.
doctrine ſue inſtitutioē ꝑſecut9 eſt

Explicit collatio ſecūda abbatꝭ
neſteroīs de diuinis cariſmatib9

Incipiūt capitula p̄me collati
onis abbatis ioſeph

Quid a nobis abbas ioſeph p̄
mitus inq̄ſierit Caplm̄ p̄mū
Diſputatio eiuſdē ſenis de inſi
da amicicarū genere Ca^m II
Vnde indiſſolubilis amicicia
Capitulum tercīū
Interrogatio vtrū vtile aliq̄d
eciam contra votū fratris fieri de
beat Caplm̄ quartū.
Reſpōſio ꝙ ꝑpetua amicicia ni
ſi int̄ ꝑfectos nō poſſit ſtare V
Quib9 modis inuiolabilis poſ
ſit ſocietas cuſtodiri Caplm̄ Vi
Qꝫ nichil caritati p̄ponēdū ſit
nec iracūdie poſtponēdū Vij
Quib9 de cauſis int̄ ſpūales
naſcatur diſſenſio Caplm̄ Viij
De amputādis eciā ſpūalib9
cauſis diſcordiarū Caplm̄ ix
De optimo examine veritatis
Capitulum decimū
Qꝫ īpoſſibile ſit queq̄ꝫ qui ꝓpō
fidit iudicio dyaboli illuſione non
decipi Caplm̄ vndecimū
Quā ob cauſā nō debeāt inferi
ores in collatioē ꝯtēpni Xij
Qꝫ caritas nō ſolū res dei ſed
eciā deus ſit Caplm̄ Xiij
De gradib9 caritatꝭ Xiiij
De hijs qui l̄ ſuā vl̄ fratrum
ꝯmotionē diſſimulatione corrobo
rant Caplm̄ decimūquintū
De hijs q̄ paciētiā ſecularibus
magꝭ putant īpendendā ꝙ̄ fratri
bus Caplm̄ decimūſextū
De hijs qui paciētiā mētiētes
ad iracūdiā fratres ſilentio accen
dunt Caplm̄ decimūſeptimū.
De hijs q̄ ex indignatione ie
iunant Caplm̄ decimūoctauū
De quorūdam ſimulata paciētī
a q̄ maxillam vberandam alterā
ingerūt Caplm̄ decimūnonū
Interrogatio quēadmodū xp̄i
obtemperantes mandatꝭ euāgelica
ꝑfectioē fraudētē Caplm̄ XX
Reſponſio ꝙ xp̄s non ſolum
facti. ſed eciam volūtatꝭ inſpector
ſit Caplm̄ vigeſimūp̄mū
Qꝫ ille ſit fortis et ſanus qui
ſuccubit alterius voluntati Xxij
Qꝫ infirmi iniurioſi ſint et īiu
rias ferre nō poſſūt Ca^m Xxiij
Interrogatio quomodo fortis
ſit qui non ſemꝑ ſuſtētat infirmū
Capitulum vigeſimūquartū
Reſponſio ꝙ infirm9 ſe non ſi
nat ſuſtentari Caplm̄ Xxv.
Quēadmodū ſit iracūdia cōp̄
menda Caplm̄ vigeſimūſextū
Amicicias cōiuratioē initas fir
mas eſſe nō poſſe Ca^m Xxvij

Expliciūt capitula

Incipit prima collatio abbatis ioſeph de amicicia. Caplm̄ primū

BEatus ioſeph cu
ius nūc inſtituta
ac p̄cepta pandē
da ſunt. vnꝯ ex
tribus quoꝝ in
prima collatione fecamꝯ mētionē.
clare admodū familie ac primari
us ciuitatis ſue intra egiptū fuit.
q̄ appellatur thimꝯ. ⁊ ita non ſolū
egyptia ſed etiā greca facundia di
ligenter edoctus. vt vel nobis vel
hijs qui eloquentiā egyptiā peni
tus ignorabant. non vt ceteri per
interpretē ꝫ per ſemetipſū elegan
tiſſime diſputaret. Qui cū inſtitu
tionē ſuam nos deſiderare ſenſiſſꝫ.
pcunctatus primū vtrū nam eſſe
mus germani fratres. audienſqꝫ
a nobis ꝙ nō carnali ꝫ ſpirituali
eſſemꝯ fraternitate deiuncti. noſqꝫ
ab exordio renūciationis noſtre tā
in peregrinatione q̄ ab vtroqꝫ noſ
trū fuerat obtentu milicie ſpiritua
lis accepta. ꝙ in cenobij ſtudio in
diuidua ſemꝑ ꝯiūctione ſociatos.
tali vſus eſt ſermonis exordio.

Caplm̄ ſecundū

AMiciciarū ac ſodalitatis
multa ſunt genera ⁊ que
diuerſis modis humanū genus
dilectionis ſocietate ꝯnectūt Quoſ
dam enī p̄cedens ꝯmendatio. pri
mū noticie. poſt etiā amicicie fecit
inire ꝯmercia. in quibuſdā verō con
tractus quidā. ſeu dati accepti ve
defectio. caritatꝭ federa copulauit
Quoſdā negociationis ſeu milicie
vel artis ac ſtudij ſimilitudo atqꝫ
cōmunio. amiciciarū vinculis nexu
erunt. per quā ita etiā effera ſibi
inuicē corda manſueſcūt. vt etiam
hij qui in ſiluis ac montibꝯ latro
cinijs gaudent. ⁊ effuſione huma
ni ſanguinis delectātur. ſuoꝝ ſce
lerū ꝑticipes amplectātꝭ ac foueāt
Eſt etiā dilectionis ⁊ aliud genꝯ.
qđ inſtinctu nature ipſius ⁊ cōſan
guinitatis lege ꝯnectitur. quo vel
contribules vel ꝯiuges vel paren
tes ſeu fratres ac filij naturaliter
ceteris preferūtur. quod non ſolū
humano generi. verū etiam omni
bus alitibus atqꝫ animātibus in
eſſe deꝓhendit. Nam pullos vel
catulos ſuos naturali affectu inſti
gante ſic ꝓtegunt ac defendūt. vt
frequēter ꝓ ipſis etiā obicere ſe pe
riculis mortiqꝫ non metuant. De
niqꝫ etiā illa beſtiarū vel ſerpentiū
vel alitū genera. q̄ intolerabilis
feritas ac letale virus ab omnibꝫ
ſeparat et ſecernit. vt ſunt baſiliſci
vel monocerotes vel gryphes. cū
etiā viſu ipſo cūctis pernicioſa eſſe
dicantꝭ. inter ſe tn̄ ꝓ origine ipſiꝯ
affectioniſqꝫ conſortio. pacata ⁊ in
noxia perſeuerāt Sed hec omnia
que diximꝯ genera caritatis. ſicut
malis ⁊ bonis feris etiā atqꝫ ſer
pentibus videmus eſſe ꝯmunia ⁊
ita etiam vſqꝫ in finē certū eſt per
ſeuerare non poſſe. Etenim interrū
pit ea frequēter ac diuidit locoꝝ

diſcretio ⁊ obliuio tēporalis: ⁊ vel
verbi cauſa negociorūq; ꝯtractus.
Ut enim ex diuerſis vel lucri vel
libidinis vel conſanguinitatis ac
neceſſitudinū variarū ſocietatibus
acquiri ſolent: ita intercedēte qua
libet diuorcij occaſione ſoluūtur.

Caplm̄ terciū

IN hijs igitur cūctis vnū
eſt gen9 inſolubile carita
tis. qđ nec ꝯmendationis
grā. nec officij vel munerū magni
tudo. contractuſq; cuiuſcū̄q; ratio. vel
nature neceſſitas iūgit. ſ; ſola ſimi
litudo virtutū. Hec inquā eſt. que
in nullis vnq̄ caſibꝫ ſcindiẗ. Quā
non ſolū diſſociaꝛ̄ vel delere locoꝝ
vel temporū interualla non preua
lent: ſ; nec mors q̄dē ipſa diuellit
Hec eſt vera ⁊ indirupta dilectio:
que gemina amicoꝝ ꝑfectione ac
ꝟtute cōcreſcit Cuius ſemel initū
fed9: nec deſiderioꝝ varietas. nec
ꝯtētioſa dirūpet ꝯtrietas volūtatū.
Ceterum multos nouim9 in hoc
ꝓpoſito ꝯſtitutos: qui cū pro cari
tate xp̄iſti flagrātiſſima eſſent ſo
dalitate deuincti. non ꝑpetuo eam
nec indirupte ſeruare potuerunt.
Quia licet bono ſocietatis p̄ncipio
niterenẗ. non tn̄ vno nec pari ſtu
dio arreptū ꝓpoſitū tenuerūt. fuit
q; inẗ eos quedā tp̄alis affectio.
q2 non equali vtriuſq; virtute. ſed
vniuſcuiuſq; paciencia ſi tuabatur.
Que q̄uis ab vno magnanimiẗ
atq; infatigabiliẗ retenteẗ. neceſſe
eſt tamen eam alterius puſillani
mitate dirūpi. Infirmitates nāq;
eoꝝ qui tepidius ꝑfectionis expe
tunt ſanitatē q̄libet fortiū tolerā
tia ſuſtenteneẗ: ab ipſis tamē qui
infirmi ſunt non feruntur. Habēt
enim inſitas ſibi ꝯmotionum cau
ſas. q̄ eos quietos eſſe nō ſinant.
vt ſolēt hij qui carnali egritudine
detineneẗ. ſtomachi ſui infirmita
tiſq; faſtigia. coquoꝝ vel miniſtrā
tiū negligentijs imputaꝛ̄ Et q̄ta
libet eis obſequentiū ſollicitudo de
ſeruiat: nichilominꝰ tamen ſanis
cauſas ſue cōmotionis aſſcribunt.
quas ſibi vtiq; vicio valitudinis
ſue ineſſe non ſentiunt. Quāobrē
hec eſt amicicie vt diximus fida in
diſſolubiliſq; ꝯiūctio: que ſola vir
tutū parilitate federatur Dominꝰ
enim inhabitaꝛ̄ facit vnius moris
in domo. Et idcirco in hijs tantū
indirupta poteſt dilectio ꝑmanē:
in quibus vnū propoſitū ac volun
tas. vnum velle ac nolle conſiſtit.
Quā ſi vos quoq; cupitis inuiola
bilem retentare. feſtinandū eſt vo
bis vt expulſis p̄mitꝰ vicijs mor
tificetis ꝓprias voluntates. ⁊ vt
vnito ſtudio atq; propoſito. illud
quo ꝓpheta admodum delectatur
gnauiter impleatis Ecce q̄ bonū
et q̄ iocundū: habitare fratres in
vnū. Quod non localiter. ſed ſpi
ritualiter oportet intelligi Nichil
enim ꝓdeſt ſi moribus ac ꝓpoſito
diſſidētes. vna habitatione iūgan
tur: nec obeſt parili virtute funda
tis. per locoꝝ interualla diſiungi

Apud deū naq; mor cohabitatio
non locoꝝ vnitas fratres habita
tione ꝯiūgit. Nec poteſt vnq̃ pa
cis integritas cuſtodiri: vbi volun
tatū diuerſitas inuenitur.

Caplm quartū

GErmanus. Quid ergo
ſi vno volēte perficere ali
quid quod ſecundū deū ꝯmodū et
ſalubre pſpexerit. alius non p̄ſtet
aſſenſū. exequendū ne eciā contra
votū fratris eſt. an pro eius arbi
trio negligendū? Ca^m quintū

IOſeph. Idcirco diximus
plenā atq; pfectā amicicie
grā; niſi int̄ pfcos viros
eiuſdēq; virtutis perſeuerare non
poſſe. quos eadē voluntas vnūq;
ꝓpoſitū aut nūq̃ aut certe raro di
uerſa ſentire. aut in hijs q̄ ad pro
fectū ſpiritalis ptinēt vite patitur
diſſidere. Nā ſi animoſis ceperint
ꝯtentionib9 eſtuare: liquet vtiq;
eos nūq̃ ſecundū regulam quam
prediximus fuiſſe concordes. Sed
quia nemo poteſt a pfectione habe
re principiū. niſi q̄ ab eius ceperit
fundamento. et vos non quanta
eius ſit magnitudo ſꝫ quēadmodū
ad eam puenire poſſit inquiritis.
neceſſariū reor vt paucas regulam
vobis eius ac tramitē quendā. p
quē greſſus veſtri dirigant̄ ape
riam. vt paciētie ac pacis bonū fa
cilius obtinere poſſitis

Caplm ſextū

PRima igitur ſūt vere ami
cicie in contēptu ſubſtātie
mūdialis et omniū quas habem9
rerū deſpectione fūdamina. Perq̃
enim iniuſtū atq; impiū eſt. ſi poſt
abrenūciatā mundi et omniū que
in eo ſunt vanitatē. p̄cioſiſſime fra
tris dilectioni ſupellex viliſſima q̄
ſuperfluit p̄feratur. Secundū eſt.
vt ita ſuas vnuſquiſq; reſecet volū
tates. ne ſe ſapientē atq; conſultū
eſſe iudicans. ſuis malit q̃ proximi
diffinitionib9 obedire. Tercium
eſt. vt ſciat omnia eciā que vtilia
ac neceſſaria eſtimat. poſtponenda
bono caritatꝭ et pacis. Quartū eſt
vt credat nec iuſtis nec iniuſtis de
cauſis penitus iraſcendū. Quintū
eſt. vt aduerſū ſe iracundiā fratris
eciā ſine ratione conceptā. eodem
modo quo ſuā curare deſideret. ſci
ens equaliter ſibi perniciosā alteri
us eſſe triſticiā. ac ſi aduerſ9 aliū
ipē moueatur. niſi eā quantū in ſe
eſt eciā de fratris mēte depulerit
Poſtremū illud eſt qd̄ generale vi
ciorū omniū peremptoriū eſſe non
dubiū eſt. vt ſe de hoc mūdo credat
cotidie migraturū. Que perſuaſio
nō ſolū nullam in corde triſticiam
reſidere pmittit: verūeciam vniuer
ſos ꝯcupiſcētiarū ac peccatoꝝ om
niū cōprimet motus. Hec igitur
quicūq; tenuerit: amaritudinē ire
atq; diſcordie nec pati poterit nec
inferre. Hijs autē ceſſantibus. cū
primū ille emulus caritatꝭ in cor
dib9 amicoꝝ triſticie ſenſim vene
na ſuffuderit. neceſſe eſt vt freque
tibus iurgijs paulatim dilections

tepefacta·amantiū corda diu exul
cerata quandoqꝫ diſſociet· Nam
qui per callem predicte directionis
ingreditur· in quo ab amico vnqꝫ̄
poterit diſſidere· qui primam litiū
cauſam que ex paruulis rebus vi
liſſimuſqꝫ materijs generari ſolet
nichil ſuum vendicans radiatus
amputauerit·illud quod in actibꝫ
apoſtolorum legimus de vnitate
credentiū omni virtute cuſtodiēs·
multitudinis autem credentiū erat
cor vnū ⁊ anima vna· nec quiſꝗ̄
eorꝫ que poſſidebant aliquid ſuū
eſſe dicebat·ſed erant illis omnia
ꝯmunia. Deinde quēadmodū ab
eo ſeminariū diſſenſiōis exurget·
qui non ſue ſed fratris ſeruiēs vo
luntati·domini atqꝫ auctoīs ſui fu
erit imitator effectus·qui loquēs
ex ꝑſona hominis quem gerebat·
non veni inquit vt facerē volunta
tem meam·ſed voluntatē eius qui
miſit me. Quo autē modo vllum
contentionis fomitē ſuſcitabit·qui
de intelligētia ac ſenſu ſuo non tā̄
proprio iudicio ꝗ̄ fratris cedere de
creuit examini·pro eius ſcilicet ar
bitrio vel ꝓbans ſua inuenta vel
īprobans· ⁊ euangelicū illud pij
cordis humilitate ꝯſūmās· verūꝑ
tamen non ſicut ego volo ſed ſicut
tu vis. Aut qua rōne aliquid quo
frater meſtificet̄ admittet · qui bo
no pacis nichil iudicat eſſe precio
ſius·dominice illius ſententie me
moriā non amittēs·in hoc cognoſ
cent omnes ꝙ mei diſcipuli eſtis·
ſi dilectionē habueritis in inuicē·
per quam velut ſpeciali ſignaculo
gregem ouiū ſuarum in hoc mūdo
voluit xpriſtꝰ agnoſci·atqꝫ hoc a
ceteris vt ita dixerim caractere diſ
cerni. Qua vero ex cauſa vel in ſe
recipere·vel in alio reſidere rancorē
triſticie ſuſtinebit· cui ſūma diffini
tio eſt iracundie que ꝑniciosa ⁊ il
licita eſt iuſtas cāas eſſe non poſſe·
eodemqꝫ ſe modo ſuccenſente ſibi
fratre orarē nō poſſe·cū quaſi fratri
ſuo ipſe ſuccenſeat·irrogatā illam
domini ſaluatoris humili ſemꝑ re
tinens corde ſententiam·ſi offeres
munꝰ tuū ad altare ⁊ ibi recordatꝰ
fueris ꝙ frater tuus habet aliquid
aduerſū te·relinque ibi munꝰ tuū
ante altare·et vade prius recōſilia
ri fratri tuo· ⁊ ſic veniēs offer mu
nus tuū. Nichil enim ꝓderit ſi te
quidē aſſeras non iraſci·et credas
te illud implē mandatū quo dicit̄·
ſol nō occidat ſuꝑ iracundiā veſtrā·
et qui iraſcitur fratri ſuo reus erit
iudicio· alterꝰ vero triſticiā quam
relinire tua māſuetudine potuiſti·
cōtumaci corde deſpicias· Eodem
naqꝫ modo p̄cepti dominici p̄uari
catione plecteris· Qui enim dixit
iraſci te adūſus alterū non debere·
dixit nᶜ alterꝰ ꝯtēpni debē triſticiā·
qꝛ n̄ intereſt apud deū q̄ oēs hoīes
vult ſaluos fieri·vtrum te an aliū
quēpiā ꝑdas. Vnū ſiqdē cuiuſlibet
interitu ei naſcit̄ detrimentū: itidē
qꝫ illi cui oīꝫ grata ꝑditio eſt·vnū
lucrū vel tua vel fr̄is morte ꝯqrit̄·

Quẽadmodū poterit vel tenuem contra fratrẽ tenere triſticiā ꝛ͑ qui ſe credit cotidie ꝑmo continuo ab hoc ſeculo migraturū ꝛ͑

Caplm̄ ſeptimū

Sicut ergo nichil ꝓponendū eſt caritati; ita furori vel iracundie nichil eſt ꝯtrio poſtponendū. Omnia naq̄ꝫ q̄uis vtilia ac neceſſaria videantur. ſpernēda ſūt tn̄ vt ire perturbatio deuitet̄. et omnia eciā q̄ putantur aduerſa ſuſcipienda atqꝫ toleranda ſūt. vt dilectionis paciſqꝫ tr̄nquillitas illibata ſeruetur. qꝛ nec ira atqꝫ triſticia ꝑniciosius quicq̄. nec caritate vtilius eſt credendū.

Caplm̄ octauū

Nam quẽadmodū carnales adhuc et imbecilles fratres ob vilem terrenāqꝫ ſubſtāciam cito inimicus ille diſiungit. ita eciā inter ſpirituales gignit ꝓ intellectuū diuerſitate diſcordiā. ex qua ſine dubio ꝯtentiones rixeqꝫ verboꝝ quas apoſtol⁹ dāpnat plerūqꝫ ꝯſurgunt. vnde ꝯſequent̄ diuorcia inter vnanimes fratres. hoſtis inuid⁹ ac malign⁹ interſerit Vera eſt namqꝫ ſapientiſſimi ſalomonis illa ſentēcia. Odiū ſuſcitat contēcio. vniuerſos vero qui nō cōtendūt. ꝓtegit amicicia

Caplm̄ nonū

Quapropt̄ ad cōſeruandā perpetuā ꝛ indiuiduā caritatem. nichil ꝓdeſt primā cauſam amputaſſe diſcidij. q̄ naſci ſolet de rebus caducis atqꝫ terrenis. ꝛ vniuerſa deſpexiſſe carnalia. atqꝫ omniū quibus noſt̄ vſus indiget rerū indiſcretā ꝯmunionē fratribꝫ ꝑmiſiſſe. niſi eciam ſecundā que ſub ſpē ſpiritualiū ſenſuū naſci ſolet ſimiliter abſcidentes. acq̄ſierim⁹ in omnibus humilē ſenſum. ꝛ conſonas volūtates.

Caplm̄ decimū

Meminí naq̄ꝫ cū me adhuc adherere conſortio fratrū etas iunior hortaret̄. huiuſmodi nobis intelligēciam vel in moralibus diſciplinis. vel in ſcripturis ſacris frequēter inſertā. vt nichil eciam ver⁹ nichilqꝫ rationabilius crederemus. Sed cū in vnū ꝯueniētes ſententias noſtras ꝓmere cepiſſemus. quedā ꝯmuni examinatione diſcuſſa. primū ab altero falſa ac noxia notabant̄. Mox deinde vt ꝑniciosa cōmuni ꝓnūciata iudicio dāpnabantur. que in tantū prius velut infuſa a dyabolo luce fulgebant. vt facile generare potuiſſent diſcordiā. niſi preceptū ſenioꝝ velut diuinū quoddā oraculū cuſtoditū. ab omni nos ꝯtētione reuocaſſꝫ Quo ab illis legali quadā ſanccione ꝑſcriptū eſt. vt neuter noſtrū plus in iudicio ſuo q̄ fratris crederet. ſi nūq̄ vellet dyaboli calliditate deludi

Caplm̄ vndecimū.

Etenim ſepe illud quod apoſtolus dicit ꝓbatū eſt euenire. Ipſe enim ſathanas trāſfigurat ſe in angelū lucis.

vt obſcuram ac tetram caliginem
ſenſuum pro vero ſciencie lumine.
fraudulenter offundat. Qui niſi hu
mili ac manſueto corde ſuſcepti.
maturiſſimi fratris vel ꝓbatiſſimi
ſenioris reſeruentur examini. et eo
rum iudicio diligenter excuſſi aut
abiciantur aut recipiant a nobis.
ſine dubio venerantes in cogitati
onibus noſtris pro angelo lucis
angelum tenebrarum. grauiſſimo
feriemur interitu. Quam pniciem
impoſſibile eſt euadere quēpiam
iudicio proprio confidentē. niſi hu
militatis vere amator et executor
effectus. illud quod apoſtolus
magnope deprecatur. omni con
tritione cordis īpleuerit. Si qua
ergo inquit conſolatio in xpriſto.
ſi quod ſolacium caritatis. ſi qua
viſcera miſerationis. implete gau
dium meum vt idem ſapiatis. eā
dem caritatem habentes. vnani
mes. idipſum ſentientes. nichil ꝑ
contentionē neq; per inanem glo
riam. ſed in humilitate ſuperiores
vobiſmetipſis alterutrū arbitran
tes. Et illud. Honore alterutrū
ꝑuenientes. vt pl9 vnuſquiſq; con
ſorti ſuo ſciencie et ſanctitatis aſ
ſcribens. ſūmam diſcretionis vere.
in alterius magis q̄ in ſuo credat
ſtare iudicio.

Caplm duodecimū

Sepe autem accidit ſiue
illuſione dyaboli ſiue int
ceſſu erroris humani. quo
nullus eſt in hac carne qui falli
velut homo non poſſit. vt et ille
interdum qui acrioris ingenij ſci
entieq; maioris eſt aliquid falſum
mente concipiat. et ille qui tardio
ris ingenij ac minoris eſt meriti.
rectius aliquid veriuſq; perſentiat
Et idcirco nullus ſibi q̄uis ſcien
tia preditus. inani tumore perſua
deat. q poſſit collatione alterius
non egere. Nam etiam ſi iudiciū
eius dyabolica non fallat illuſio.
elationis tamen et ſuperbie graui
ores laqueos non euadet. Quis
enim hoc ſibi abſq; ingenti periculo
vſurpare pernicie. cum vas electi
onis in quo xpriſtus vt ipſe pro
feſſus eſt loquebat. ob hoc ſolum
modo ſe aſſerat iheroſolimam con
ſcendiſſe. vt cum ſuis coapoſtolis
euangelium quod gentibus reue
lante et cooperante domino predi
cabat. ſecreta examinatione con
ferret. Per quod euidenter oſten
ditur non ſolum vnanimitatem
atq; concordiam per hec precep
ta ſeruari. verum etiam cunctas
dyaboli aduerſariis inſidias. et
illuſionum eius laqueos non ti
meri.

Caplm decimūtercium.

Denique in tantū virtus ca
ritatis extollitur. vt eam
beatus iohannes apoſto
lus non ſolum rem dei. ſed etiam
deum eſſe pnūciat dicens. Deus
caritas eſt. et qui manet in cari
tate in deo manet. et deus in eo.

Nam vſqꝫ adeo illã diuinã eſſe ꝑ
ſpiciam9 : vt illud apoſtoli manifeſ
tiſſime vigere ſentiam9 in nobis .
Quoniã caritas dei diffuſa eſt in
cordibus noſtris : ꝑ ſpiritũ ſanctũ
qui habitat in nobis . Quod tale
eſt . ac ſi dicat Qm̃ deus diffuſus
eſt in cordibus noſtris . per ſpiritũ
ſanctũ qui habitat in nobis . qui
eciam cũ ignorem9 quid debeam9
orare . interpellat ꝓ nobis gemiti
bus inenarrabilib9 . Qui autem
ſcrutatur corda . ſcit quid deſideret
ſpiritus . qꝛ ſecundũ deũ poſtulat
ꝓ ſanctis ¶ Caplm̃ decimũquartũ

Illam igitur caritatẽ que
dicitur a ſait poſſibile eſt
omnib9 exhiberi : de qua
beatus apoſtolus . Ergo dũ tẽp9
habemus inquit operemur bonũ
ad oẽs : maxime autẽ ad domeſti
cos fidei . Que in tantũ omnibus
generaliter eſt exhibenda : vt eam
eciam inimicꝭ noſtris a dño iubea
mur impẽdere . Nã diligite inquit
inimicos veſtros arateſis id eſt af
fectio paucis ad modũ et hijs qui
vel parilitate moꝝ vel virtutũ ſoci
etate ꝯnexi ſunt exhibetꝛ . licet eciã
ipſa ateſis multã in ſe differentiã
habere videatur . Aliter enim parẽ
tes . aliter ꝯiuges . aliter fratres . a
liter filij diligunt Et in ipã quoqꝫ
hoꝝ affectuũ neceſſitudine magna
diſtantia eſt : nec vniformis parẽ
tũ dilectio erga filios inuenitur .
Quod eciã iacob patriarche pro
batur exẽplo . qui cũ eſſꝫ duodecim
filioꝝ pater . omneſqꝫ paterna ca
ritate diligeret . tñ ꝯpẽſiori ioſeph
dilexit affectu . vt de eo apte ſcrip
tura commemoret . Inuidebant autẽ
ei fratres ſui . eo ꝙ diligeret eũ pa
ter ſuus . ſcilicet nõ ꝙ vir iuſtus et
pater nõ valde diligeret eciã ceterã
ꝓlem . ſꝫ ꝙ huius qꝛ typũ domini
ꝑferebat . affectu dulcius quodã
modo atqꝫ indulgentius inhereret
Hoc eciam de iohãne euangeliſta
legimus euidentiſſime deſignari .
cũ de ipſo dicitꝛ . diſcipulus ille quẽ
diligebat iheſus . cũ vtiqꝫ eciam
reliquos vndecim ſimiliter electos
ita ꝑpua dilectione ꝯplexus ſit .
vt hoc eciam euangelica atteſtati
one deſignet dicens . Sicut dilexi
vos : et vos diligite inuicẽ . De q̃
bus et alibi dicitur . Diligẽs ſuos
qui in mũdo erant : vſqꝫ in finem
dilexit eos . Sed hec vnius dilec
tio non erga reliquos diſcipulos
teporẽ caritatis ſed largiorẽ erga
hunc ſuꝑhabundãtiã amoris exꝑeſ
ſit : quam ei virginitatis ꝑuilegiũ
et carnis incorruptio conferebat .
Que idcirco velut ſublimior cum
quadã exceptione ſignatur : qꝛ eã
non odij cõparatio . ſed affluentior
grã exuberãtiſſimi amoris extollit
Tale aliquid eciã ex ꝑſona ſpon
ſe legimus in cantico canticoꝝ di
centis Ordinate in me caritatem .
Hec enim eſt vere caritas ordina
ta . q̃ odio habẽs neminẽ . quoſdã
meritoꝝ iure plus diligit . Que
qꝫ cũ generaliter diligat cunctos :

excipit tamē ſibi ex hijs quos de
beat peculiari affectione complecti
Et rurſus inter ipſos qui in dilec
tione ſūmi atqꝫ pͣcipui ſꝫ: aliquos
ſibi qui ceterorꝫ affectui ſuperextol
lantur excerpit Caplm̄ xv.

Econtra nouimus quod
vtinam neſciremus. non
nullos fratrum tante eſſe
obſtinationis atqꝫ duricie. vt cum
vel ſuos aduerſus frēꝫ. vel fratris
aduerſum ſe ſenſerint animos exci
tatos. ad diſſimulandam mentis
ſue triſticiam que ex indignatione
alterutre cōmotionis exorta eſt.
ſecedētes ab eis quos humili ſatiſ
factiōe atqꝫ colloquio lenire debu
erant. aliquos pſalmorꝫ incipiunt
decantare verſiculos. Qui dū con
ceptā cordis amaritudinē delinire
ſe putāt. inſultando augent. quod
ſtatim extinguere potuerūt ſi ma
gis anxij atqꝫ humiles eſſe volu
iſſent. vt oportuna compūctio et
ipſorum cordibus mederetur. ⁊ fra
trum animos deliniret. Nam illo
vtiqꝫ modo puſillanimitatis ꝑmo
ſuperbie ſue vicium palpant et nu
triūt pocius ꝙ extirpant fomitem
iurgiorꝫ: dominice illius pͥceptio
nis immemores. qua ait Qui iraſci
tur fratri ſuo: reus erit iudicio Et
ſi recordatus fueris ꝙ frater tuus
habet aliquid aduerſū te. relinque
ibi munꝰ tuum ante altare. et va
de prius reconſiliari fratri tuo. ⁊
tunc veniens offeres munus tuū
Caplm̄ decimūſextū.

In tantū igitur non vult
nos deus noſter alterius
deſpectui habere triſticiā.
vt ſi aliquid aduerſus nos frater
habuerit. nec munera noſtra ſuſci
piat. id eſt nec oraciones ſibi a no
bis ꝑmittat offerri. donec de ani
mo eius triſticiam iuſte iniuſte ve
conceptā. celeri ſatiſſactione tolla
mus. Neqꝫ enim ait. ſi habet ve
ram querelam aduerſum te frater
tuus. relinque ibi munus tuū ad
altare. et vade prius reconciliari
ei. ſed ſi recordatus fueris inquit
quia frater habet aliquid aduer
ſum te. id eſt eciam ſi leue aliquid
ac vile ſit quo fratris in te fuerit
excitata cōmotio. et hoc memoriā
tuam ſubita recordatione pulſaue
rit. ſcias offerre te precū tuarum
ſpiritualia munera non debere. niſi
prius qualibet ex cauſa ortā triſti
ciam de corde fratris benigna ſatiſ
factione depuleris. Si igitur euā
gelicus ſermo eciam pro preterita
et minima ſimultate. ac de exigu
is oborta cauſis ſatiſſacere nos i
raſcentibus iubet. quid de nobis
miſeris fiet. qui recentes et maxi
mas cauſas noſtroqꝫ errore com
miſſas pertinaci diſſimulatione cō
temṗnimꝰ. et inflati dyabolico tu
more dum humiliari erubeſcimus
auctores nos fraterne triſtiae de
negamus. ac rebelli ſpiritu ſubici
preceptis domini dedignantes.
nequaꝗ̄ ea vel obſeruari debere.
vel impleri poſſe contendimus ꝛ

Eoq; fit vt iudicantes eũ impoſſi
bilia vel incõgrua pcepiſſe: efficia
mur ſecundũ apoſtolum non facto
res ſed iudices legis

Caplm decimũſeptimũ

Illud quoq; quibus lacri
mis eſt deflendũ. q non
nulli fratrũ cum fuerint ꝯtumelia
cuiuſlibet ſermonis accenſi. ſi alte
rius cuiuſpiam qui eã linire deſide
rat pcibus fatigẽtur. cũ audierint
nequaq̃ debere aduerſus fratrem
concipi retineri ve triſticiã. ſecundũ
illud quod ſcriptũ eſt. qui iraſcitur
fratri ſuo reus erit iudicio. ⁊ ſol nõ
occidat ſuper iracundiã veſtrã. ꝓcla
mant illico Si paganꝰ aliquis. ſi
ſecularis hoc feciſſꝫ aut iſta dixiſſꝫ.
recte debuit ſuſtineri Quis autem
ferat fratrẽ tam grauis conſciũ cul
pe? aut tã inſolens de ore cõuiciũ
ꝓferentẽ? Quaſi vero paciencia in
fidelibus tantũ atq; ſacrilegis &
non omnibus ſit generaliter exhi
benda. aut iracũdia contra gentilẽ
noxia. ꝯtra fratrẽ vtilis eſtimãda.
cũ vtiq; ꝑturbate mentis obſtina
ta cõmotio non diſſimile ꝯtra quẽ
uis fuerit excitata. ſibi inferat de
trimentũ Quante autẽ obſtinatio
nis ymo vecordie eſt. vt nec ipſã
verborũ ꝓprietatẽ brute mentꝭ ſtu
pore diſcernãt. q2 non dicitur. oĩs
qui iraſcit̃ alienigene reus erit iu
dicio. qđ fortaſſe poterãt ſecundũ
illorũ ſenſum contra ꝯſortes noſtre
fidei ⁊ cõuerſionis excipe. ſꝫ ſignã
ter expꝛeſſit euãgelicus ſermo dicẽs
Omnis q̃ iraſcitur fratri ſuo: reus
erit iudicio. Licet itaq; ſecundum
regulã veritatis oẽm hominẽ fra
trẽ debeamus accipere: tñ hoc in
loco magis fidelis ac noſtra ꝯuer
ſatione particeps. q̃ ethnicus fra
tris vocabulo deſignatur.

Caplm decimũoctauũ

Illud vero quale eſt. q in
terdũ pacientes eſſe nos
credimus q2 reſpondere ꝯtẽpnimꝰ
laceſſiti. ſed ita cõmotos fratres a
mara taciturnitate vel modo geſtu
q; irriſorio ſubſãnamꝰ. vt eos ma
gis ad iracundiã vultu tacito ꝓuo
cemꝰ. q̃ tumida potuiſſent incitare
ꝯuicia. in eo nos eſtimantes mini
me apud deũ reos quia nichil ore
ꝓtulimus qđ nos notare hominũ
iudicio aut contẽpnare potuiſſet.
quaſi vero apud deũ verba tantũ
modo ⁊ non pcipue voluntas voce
tur in culpã. ⁊ opus ſolũ peccati ⁊
nõ eciam votũ ac ꝓpoſitũ habeat̃
in crimine. aut hoc tm̃ quid vnuſ
quiſq; fecerit per loquelã. et non
quid eciam per taciturnitatẽ facere
ſtuduerint in iudicio ſit querendũ?
Non enim cõmotionis illate ſola
qualitas. ſed eciam ꝓpoſitũ irritã
tis in noxa eſt. et idcirco non quẽ
admodũ iurgiũ fuerit excitatũ. ſꝫ
cuius conflagrauerit vicio. verum
iudicis noſtri perquiret examen.
Effectus enim peccati nõ ordo eſt
ꝯſiderandus admiſſi. Quid enim
differt vtrũ quis gladio ipſe pere
merit frẽm. an aliqua ad mortem

fraude cōpulerit· cū ipſius cū dolo
vel crimine cōſtet extinctū? Qua
ſi vero cecū ī preceps manu ꝓpria
nō impegiſſe ſufficiat· cū ſimiliter
reus ſit qui pronū et īminentē ī
fouee cum potuerit reuocare cōtēp
ſerit· Aut ille ſolus in crimine ſit·
qui manu ſua quēpiam laqueaue
rit· ⁊ non etiam is qui vel parauerit
vel ingeſſerit laqueū· aut certe cū
potuerit auferre noluerit· Ita igi
tur tacere nichil prodeſt; ſi idcirco
nobis indicamus ſilentiū· vt qđ
agendū cōuicio fuerat hoc tacitur
nitate faciamus aſſimulātes quoſ
dā geſtus · quibus et ille quē cura
re nos oportuit vehemētiore inar
deſcat iracūdia· et nos ſuper hec om
nia dampno illius ac ꝑditiōe lau
demur· quaſi vero non etiā ex hoc
ipō q̄s crimīnoſior ſit · q̄ glām ſibi
de fratris voluerit ꝑditiōe cōqui
rere· Vtriq̨ enī tale ſilentiū erit
equaliter noxiū· quia ſicut exagge
rat in alteri9 corde triſticiā · ita in
ſuo non ꝑmittit extingui· Cōtra
quos illa ꝓphete ſatꝭ ꝓprie eſt di
recta maledictio· Ve q̄ potat ami
cū ſuū mittēs fel ſuū· et inebrians
vt aſpiciat nuditatē ei9; repletus
eſt ignominia ꝓ gloria· Illđ quo
q̨ qđ ꝑ aliū ꝓphetā de talibus di
citur Quia oīs frater ſupplātans
ſupplātabitur; et oīs amicus frau
dulenter incedet· et vir fratrē ſuū
irridebit· et veritatē nō loq̄tur Ex
tēderūt enī linguā ſuā quaſi arcū
mēdacij· et nō veritatis Sepe aūt
ficta paciētia etiā acri9 ad iracūdiā
q̄ ſermo ſuccendit· et atrociſſimas
vboꝝ trāſcēdit iniurias maligna
taciturnitas· leuiuſq̨ tolerāt̄ īimi
coꝝ vulnera · q̄ irriſoriū ſub dola
blandimēta· De quib9 ꝓpe dicit̄
ꝑ ꝓpham· Molliti ſūt ſermones
ei9 ſuper oleū· et ipi ſūt iacula Et a
libi· Verba callidoꝝ mollia· hec
autem feriunt in penetralia ventris
Quib9 etiā illud ꝑt eleganter ap
tari In ore pacē cū amico ſuo loq̄
tur· et occulte ponit ei īſidias· qui
b9 tn̄ magꝭ decipit̄ ipē qui decipit
Nā q̄ ꝑpat ante faciē amici ſui re
te· circūdat illđ pedib9 ſuis· et q̄ fo
dit foueā ꝓximo ſuo incidet in eam
ipē Deniq̨ cū magna ad ꝯphēdē
dū dn̄m cū gladijs et fuſtib9 mul
titudo veniſſet nemo in auctorē vi
te nrē illo crudelior extitit paricida·
q̄ cunctos ficto ſalutatiōis honore
ꝑueniēs· oſculū ſub dolo caritatꝭ
ingeſſit Cui dn̄s· Iuda inq̄t oſcu
lo filiū hominis tradis · Id eſt a
maritudo ꝑſecucionis atq̨ odij tui
hoc tegmē aſſūpſit· quo dulcedo ve
ri amoris exprimit̄ Apti9 quoq̨
ac vehemēti9 ꝑ ꝓphetā hui9 dolo
ris vim exaggerat· qm̄ ſi inimic9
inquit me9 maledixiſſet michi ſuſ
tinuiſſem vtiq̨· et ſi is qui oderat
me ſuper me magna locutus fuiſſet
abſcōdiſſem me vtiq̨ ab eo· Tu
vero homo vnanimis dux me9 et
notus meus· qui ſimul mecū dul
ces capiebas cibos · in domo dei ā
bulauimus cum cōſenſu·

Caplm decimūnonū.

Aliud quoqꝫ ꝓfanū tristicie genus est. qđ dignū cō memoratione non fuerāt. nisi id a nōnullis fratribꝫ sciſſem9 admitti. Qui cū tristificati fuerint vel irati. ab ipſo eciam ꝑtinaciter abſtinent cibo. ita vt qđ eciam dicere abſqꝫ pudore non poſſimus. illi qui dum placidi ſunt refectionē cibi vſqꝫ ad horā ſextā vel vt multū ad nonā abnegant ſe poſſe differre. cū fuerint triſticia vel furorē ſuppleti. ieiunia eciā biduana nō ſentiant. tantamqꝫ inedie defectionē iracundie ſacietate ſuſtinent. In quo plane ſacrilegij crimē euidēter incurrūt. ieiunia ſcilicet que ſoli deo pro humiliatione cordis et purgatione viciorꝫ ſunt ſpecialiter offerenda. pro dyabolico tumore tolerantes. Quod tale eſt. ac ſi orationes ac ſacrificia non deo ſꝫ demonijs deferant. illāqꝫ moyſaycā increpationē mereantur audire. Sacrificauerūt demonijs et non deo: dijs quos non nouerant.

Caplm vicesimū

Non ignoram9 eciam aliud demētie genus. quod ſub colore ficte paciencie in non nullis fratribus inueniꝰ. quibus parū eſt iurgia cōmouiſſe. niſi eciā in caſtigatorijs verbis vt feriātur irritent. Cū vtiqꝫ vel leui fuerint impulſione contacti. aliam quoqꝫ partē corporis ingerunt verberandam. quaſi per hoc perfectionem mandati illius impleturi quo dicitur. ſi quis te ꝑcuſſerit in dexterā maxillā prebe ei et alterā. ſcripturē vim ac ꝓpoſitū penitus ignorātes. Euangelicā namqꝫ pacienciā per iracundie viciū exercere ſe putant. Ob quod radicitus excidendū. nō ſolū viciſſitudo talionis. et ꝯcertādi irritatio ꝓhibetur. ſed eciam furorē verberātꝭ geminate iubemur iniurie tolerantia mitigare

Caplm vicesimūꝑmū

Germanus. Quomodo reprehendendus eſt is. qui precepto ſatiſfaciens euangelico. non ſolū non intulit talionē. ſed eciam paratus eſt vt ſibimet geminetur iniuria?

Caplm vicesimūſcđm

Ioſeph. Sicut paulo ante dictū eſt. non ſolū res ipſa que geritur. ſꝫ eciam qualitas mētis. et ꝓpoſitū facientis eſt intuendum. Et idcirco ſi id qđ ab vno quoqꝫ ꝑficitur quo animo fiat vel quo ꝓcedat affectu. intimo perpendatis cordis examine. videbitꝭ paciencie lenitatiſqꝫ virtutē nequaq̄ poſſe contrario ſpiritu. id eſt impaciencie ac furoris impleri. Siquidē dñs noſter atqꝫ ſaluator ad ꝓfundam nos inſtruens paciētie lenitatiſqꝫ virtutē. id eſt non vt labijs eam tantūmodo ꝓferamus. ſed vt in intimis anime noſtre aditꝭ recondamus. iſtā nobis ꝑfectionis euāgelice formulam dedit dicens. Si quis te ꝑcuſſerit ī dextera maxilla

tua prebe ei ⁊ alterã: ſubauditur
ſine dubio dexterã. Que alia dex
tera? niſi ĩterioris hominis vt ita
dixerim facies poteſt accipi? Per
hoc oẽm penitus iracundie fomitẽ
de profundis cupiẽs anime pene
trabilibus extirpaẽ. id eſt vt ſi ex
terior dextera tua impetũ ferientis
exceperit. interior quoq; homo per
humilitatis aſſenſũ dexterã ſuam
prebeat verberandã. ꝯpaciens ex
terioris hominis paſſioni. ⁊ quodã
modo ſuccumbens atq; ſubiciens
ſuũ corpus ferientis iniurie. ne ex
terioris hominis cede. vel tacitus
intus moueatur interior Videtis
ergo longe eos ab euãgelica per
fectione diſtare. q̃ paciencẽiam docet
non verbis ſ; interiore cordis tran
quillitate ſeruandã. eãq; a nobis
cũ quid aduerſi euenerit ita prea
pit cuſtodiri. vt non ſolũ noſmet
ipſos alienos ab iracũdie ꝑturba
tione ſeruemus. ſed eciã illos qui
ſuo cõmoti ſunt vicio. ſuccũbentes
iniurijs eorum ad placiditatẽ ex
pleta cedis ſacietate rogamus.
furorem eoꝝ noſtra lenitate vin
centes. et ita eciã illud apoſtolicũ
implebimus. Noli vinci a malo:
ſed vince in bono malũ Quod ab
illis impleri non poſſe certiſſimũ
eſt. qui illo ſpiritu ac timore ver
ba lenitatis atq; hũilitatis emit
tunt. vt non ſolum non mitigent
conceptũ furoris incendiũ. ſed ma
gis illud tam in ſuo q̃ȝ in fratris
cõmoti ſenſu faciant conflagrare.

Qui tñ etiã ſi poſſint aliquo mõ ip
ſi mites ac placidi ꝑmanẽ. nec ſic
q̃dẽ aliquos fructus iuſticie capient.
cũ dãpno ꝓximi paciẽtie ſibi glãm
vendicãtes. ⁊ ꝑ hoc ab apl̃ica illa
caritate oĩodis alieni. q̃ nõ q̃rit q̃
ſua ſũt. ſ; ea q̃ alioꝝ Nõ eñi ita diui
cias ꝯcupiſcit. vt lucrũ ſibi de ꝓxi
mi faciat detrimento: nec acquirẽ
q̃cq̃ȝ cũ alteri9 deſiderat nuditate.

Caplm̃ viceſimũtercũ

Sciendũ ſane generaliter
illũ ꝑtes agẽ fortiores. q̃
volũtati fr̃is ſuã ſubiicit volũtatẽ:
q̃ȝ eũ q̃ in defendẽdis ſuis diffiniti
onib9 ac tenẽdis ꝑtinacior iuenit.
Ille eñi ſuſtẽtãs ac tolerãs ꝓximũ
ſani ac validi. hic ãt infirmi ⁊ q̃dã
mõ egrotãtis obtinet locũ. quẽ ita
palpari neceſſe ẽ ac foueri interdũ.
vt etiã a reb; neceſſarijs ꝓ ei9 q̃ete
ac pace ſalubre ſit aliquid relaxari
In quo quidẽ nõ ſe credat aliquis
aliq̃ȝ de ſua ꝑfectione minuiſſe. tã
⁊ ſi quiddã de ꝓpoſita diſtrictione
ꝯdeſcendẽdo ſũmiſerit. ſ; econtrario
multo ãplius ſe ꝓ lõganimitatis
⁊ paciẽtie bono nouerit acquiſiſſe.
Apl̃icũ nãq; p̃ceptũ eſt. Vos qui
fortes eſtis ĩbecillitates infirmoꝝ
ſuſtinete. et alterutrũ onera veſtra
portate. ⁊ ſic adĩplebitis legẽ criſti
Nũq̃ȝ eñi infirm9 ſuſtẽtat infirmũ.
aut tolerare poterit aut curare lan
guentẽ is q̃ ſiliter egrotat. ſ; ille
medelã tribuit inbecilli. q̃ inbecil
litati ipſe nõ ſubiacet. Merito eñi
ei dicitẽ. Medice cura teipſũ

¶ Caplm̃ viceſimũqrtũ

NOtandũ etiam illud eſt·
infirmoꝝ naturã eſſe ſem
per eiuſmodi· vt prompti quidem
ac faciles ſint ad ꝯtumelias inge
rendas et iurgia ꝯferenda· ipſi vero
ne minima quidẽ iniurie velint ſuſ
picione contingi· Cũq; inferentes
proteruia conuicia incõſiderata ſupe
quitent libertate: ne parua quidẽ
atq; leuiſſima ſuſtinere ꝯtenti ſunt
Ideoq; ſecundũ predictã ſenioꝝ
ſententiã caritas ſtabilis atq; idiſ
rupta non poterit ꝑdurare: niſi int̃
viros eiuſdẽ virtutis atq; ꝓpoſiti
Dandi etenim neceſſe ẽ eam quo
cũq; tempoẽ: quãtalibet cautione
fuerit ab altero cuſtodita

¶ Caplm̃ viceſimũquintũ

GErmanus· In quo ergo
laudabilis ꝑfecti viri eſſe
poteſt paciencia? ſi tolerare non ꝑ
ualet ſemper infirmũ?

¶ Caplm̃ viceſimũſextũ

IOſeph· Nec ego dixi ꝙ
illius qui fortis eſt ac ro
buſtus· virtus tolerantiaq; vincẽ
da ſit· ſed ꝙ infirmi peſſima vali
tudo· illius qui ſanus eſt ſuſtenta
tione nutrita· atq; in deterius coti
die ꝓlabẽs· generatura ſit cauſas
ob quas vel ipſe vltra non debeat
ſuſtineri· vel certe paciencia ꝓximi
notã ac deformationẽ impacientie
ſue eſſe cõiciens abire q̃z malult
ꝙ ſemꝑ magnanimitate alterius
ſuſtineri· Hec igitur ab hijs qui
ſodalitatis effectũ cupiũt inuiola
bilem cuſtodire· ꝓ omnibus obſer
uanda cenſem9· vt primũ quilibet
iniurijs laceſſitus non ſolũ labia·
ſed etiam ꝓfunda pectoris ſui mo
nachus tranquilla cuſtodiat· que
tñ ſi ſenſerit vel tenuiter fuiſſe tur
bata· omni ſemetipſũ taciturnitate
contineat· ⁊ illud quod pſalmiſta
cõmemorat diligenter obſeruet·
Turbatus ſũ ⁊ non ſum locutus
Et dixi cuſtodiã vias meas· vt ñ
delinquã in lingua mea Poſui ori
meo cuſtodiã· dũ ꝯſiſteret peccator
aduerſũ me· Obmutui et humilia
tus ſũ ⁊ ſilui a bonis· Nec preſen
tem ꝯſiderans ſtatũ ea proferat q̃
ad horam turbulẽtus ſuggerit fu
ror dictiſq; anim9 exaſperetur· ſꝫ
vel recolat grãm ꝑterite caritatis·
vel reformande pacis redintegrati
onẽ mente ꝓſpiciat· eamq; velut
continuo reuerſuram· etiam in ipſo
cõmotionis tempore contẽpletur·
Dũq; ſe ad dulcedinẽ ſeruat ꝯcor
die mox future· amaritudinẽ ꝑſen
tiũ non ſentiet iurgioꝝ· et ita ea
potiſſimũ reſpõdebit· e quibus vel
a ſemetipſo reus fieri· vel ab alio
reprehendi· reſtituta caritate non
poſſit· Sicq; adimplebit ꝓpheti
cũ illud eloquiũ· In ira: miſericor
die memor eris·

¶ Caplm̃ viceſimũſeptimũ

COhibere ergo nos opor
tet omnes iracundie mo
tus· ⁊ gubernatrice diſcretiõe mo
derari: ne in illud qđ a ſalomone
dãpnat· ꝑcipiti furore raptemur·

Totam iram ſuam profert impi
us: ſapiens autem diſpenſat per
ptes Id eſt ſtultus quidē ad vltio
nem ſui· ire pturbatione ſuccendi
tur· ſapiens autē paulatim eā ma
turitate conſilij ac moderationis
extenuat et expellit· Tale eſt et
illud qđ ab apoſtolo dicitur Non
voſmetipſos vindicantes cariſſimi
ſed date locum ire· Id eſt nequaq̄
ad vindictam iracundia cogente tē
datis· ſed date locum ire· hoc eſt nō
ſit corda vr̄a ſic ī ipaciētie ac puſil
lanimitatis anguſtijs coartata·
vt violentam cōmotionis procel
lam cum irruerit ſuſtinere non poſ
ſint· ſed dilatamini in cordib9 veſ
tris· ſuſcipientes aduerſos iracun
die fluct9· in illis extentis ſinib9
caritatis· que omnia ſuffert omni
a ſuſtinet· et ita mens veſtra āpli
tudine longanimitatis ac pacien
tie dilatata· habeat in ſe cōſiliorū
ſalutares receſſus· in quib9 recept9
quodāmō atq̧ diffuſus teterrim9
iracūdie fumus ptinus euaneſcat
Vel certe ita intelligendū eſt date
locū ire· quotiens cōmotioni alteri
us humili atq̧ tranquilla mente
ſuccūbim9 et quodāmodo dignos
nos qualibet iniuria profitentes ī
paciencie ſeuienti obſeq̄mur Cete
rum hij qui ita ſenſū apoſtolice p
fectionis inclināt· vt locū ire illos
date exiſtiment qui ab iraſcēte diſ
cedunt· videntur michi diſſentio
nū fomitem non abſcidere ſed nu
trire· Niſi enim iracūdia proximi
humili ſtatim ſatiſfactione vinca
tur: prouocat fugiens eam quā
declinat· Illud quoq̧ huic ſimile
eſt· qđ ſalomon ait· Noli feſtina
re in ſpiritu tuo iraſci: quia ira in
ſinu inſipientiū requieſcit· Et no
li procurrere in rixam cito· ne peni
teat te in nouiſſimo· Neq̧ enim
ita feſtinationem rixe vel iracūdie
culpat: vt earūdem approbet tar
ditatem Similiter et illud ſuſcipi
endum eſt· Stultus eadem ipſa
hora pronunciat iram ſuam· occul
tat autem ignominiam ſuam aſtu
tus Non enim ignominioſam ira
cundie paſſionem ita a ſapientib9
occultari debē decreuit· vt iracūdi
e velocitatem culpans non prohi
beat tarditatem· quam vtiq̧ ſi p
neceſſitatem humane infirmitatis
irruerit ideo cenſuit occultandam·
vt dum ad preſens ſapienter ob
tegitur· in perpetuum deleatur·
Hec enim eſt natura ire· vt dila
ta langueſcat et pereat: prolata
vero magis magiſq̧ cōflagret· Di
latanda ergo atq̧ amplianda ſūt
pectora: ne anguſtijs puſillanimi
tatis artata· iracundie turbulen
tis eſtibus suppleantur· et recipere
ſecundum prophetam illđ nimis
latum mandatum dei anguſto cor
de nequeamus: nec dicere cum
propheta· Viam mandatorum
tuorum cucurri: cum dilataſti cor
meum· Nam quia longanimi
tas ſapientia ſit· euidentiſſimis
ſcripture teſtimonijs edocemur·

Longanimis enim vir nimi9 in
prudētia: puſillanim9 autē valde
inſipiens eſt. Et idcirco de illo q̄
ſapientie donū laudabiliter a dn̄o
poſtulauit. ſcriptura cōmemorat.
Et dedit dn̄s ſalomoni ſapientiā
prudentiāqꝫ multā nimis: et lati
tudinē cordis quaſi arenā maris
inumerabilem

¶ Caplm̄ viceſimūoctauū

Illud quoqꝫ multis eſt ex
perimentꝭ ſepiſſime ꝯpro
batū. nullo modo eos qui amicicia
rū federa cōiurationis inire princi
pio. indirruptā potuiſſe ſeruare con
cordiā. ſiue ꝙ eam non ꝓ deſiderio
ꝑfectionis. nec pro apoſtolice cari
tatis imperio. ſed pro amore terre
no. et per neceſſitatē ac vinculum
pacti retinere conati ſūt. ſiue ꝙ ille
calidiſſim9 inimicus vt eos ꝑua
ricatores ſui faciat ſacramēti. cele
rius ad irrūpenda amiciciarū vincu
la ꝑpitrat. Certiſſima ergo eſt
prudentiſſimoꝝ viroꝝ illa ſenten
tia: ꝯcordiam veram et indiuiduā
ſocietatē. niſi inter emendatos mo
res eiuſdēqꝫ virtutis ac ꝓpoſiti vi
ros ſtare non poſſe ¶ Hec de ami
cicia beatus ioſeph ſpirituali nar
ratione diſſeruit: noſqꝫ ad cuſtodi
endam ſodalitatꝭ perpetuā caritatē
ardentius incitauit.

¶ Explicit collatio prima abba
tis ioſeph de amicicia.

¶ Incipiūt capitula ſecunde colla
tionis eiuſdē de diffiniendo.

¶ De vigilijs quas pertulimus
Caplm̄ ꝑmū
¶ De abbatis germani anxieta
te ſuper ſponſionis noſtre recorda
tione ¶ Caplm̄ ſecundū.
¶ Quid michi ad hoc viſum ſit.
Caplm̄ terciū.
¶ Interrogatio abbatis ioſeph
noſtraqꝫ reſponſio vnde anxietas
emerſiſſet ¶ Caplm̄ quartū
¶ Expoſitio abbatis germani
cur vel in egipto reſidere mallem9
vel retrahemur ad ſyriā .V.
¶ Interrogatio abbatis ioſeph
an in egipto maior ꝓfectus ꝙ̄ in
ſyria ꝯferretur ¶ Caplm̄ ſextū
¶ Reſponſio de differētia inſtitu
tionū vtriuſqꝫ ꝓuincie Septimū
¶ Qꝫ perfecti viri nichil abſolute
debeant diffinire. vel vtrum ſine
peccato poſſint diffinita reſcindere
Caplm̄ octauū
¶ Qꝫ plerūqꝫ vtilius ſit ſtatuta
irrūpe ꝙ̄ implere ¶ Caplm̄ nonū
¶ Interrogatio noſtra de metu
ꝑiuri in cenobio ſyrie ſacramenti.
Caplm̄ decimū
¶ Reſponſio ꝙ ꝓpoſitū gerentis
non negocij ſit ꝯſiderandus effec
tus ¶ Caplm̄ vndecimū
¶ Qꝫ boni prouentus malignis
auctorib9 ꝓfuerint. nec bonis ma
la geſta nocuerint ¶ Caplm̄ .xij.
¶ Reſpōſio noſtra q̄ cauſa nobis
exegerit ſacramentū .Xiij.
¶ Diſputatio ſenis ꝙ ſine culpa
actionis ordo mutet̄. dūmodo boni
ſtudij capiatur effectus .Xiiij.

¶ Interrogatio an abſ3 peccato ſit q̄ infirmis noſtra cōſcientia occaſionē ingerit mentiendi
¶ Capitulum decimūquintum
¶ Reſpōſio q̄ non ꝓpter infirmorū ſcandalū ſcripturarū veritas ſit mutanda ¶ Capl̄m xvi.
¶ Q̄z vtiliter veniabilit̄ mēdatio ſācti tanq̄ elleboro vſi ſint xvij
¶ Obiectio q̄ illi tantū impune mēdatio vſi ſunt qui ſub lege vixerunt ¶ Capl̄m xviij.
¶ Reſponſio eo q̄ licentia mēdacij que ī veteri quidem indulta eſt teſtamento ꝓbabiliter veniabilit̄ a multis fuerit vſurpata .xix.
¶ Q̄z vtile veniabile plerūq3 mēdatū noxiā vitatē et apoſtoli eſſe cenſuerunt. ¶ Capl̄m xx.
¶ An interrogantibus occultam ꝯtinētiam ſine mendatio oporteat ꝓpalari. et an ſuſcipienda ſint que ſemel fuerint recuſata xxi.
¶ Obiectio q̄ oporteat quidē abſcondi cōtinentiā. ſed ſuſcipi recuſata non debeant ¶ Capl̄m xxij.
¶ Reſponſio q̄ irrationabilis ſit huius prefinitionis ꝑtinatia
¶ Capitulum vicesimūterciū
¶ Q̄z abbas pyamon continenciam ſuam celare maluerit
¶ Capitulum vicesimūquartū
¶ Teſtimonia ſcripturarum de cōmutatis diffinitionibus
¶ Capitulum vicesimūquintū
¶ Q̄z ſancti viri duri ac ꝑtinaces eſſe non poſſunt
¶ Capitulum vicesimūſextum
¶ Interrogatio an ſit contrarium predicte ſententie illud qd̄ dicitur iuraui et ſtatui.
¶ Capitulum vicesimūſeptimū
¶ Reſponſio in quibus imobilis ſit definitio tenenda. et in quibus ſi oportuerit reſcindenda.
¶ Capitulum vicesimūoctauū
¶ Queadmodum debeant celanda cōmitti.
¶ Capitulum vicesimūnonū
¶ Nichil ſuper hijs que ad vſum cōmunis vite attinēt diffiniendū
¶ Capitulū tricesimum
¶ Expliciunt capitula

¶ Incipit ſecunda collatio eiuſdē de diffiniendo

¶ Capitulum primum

PRecedēte igitur collatione finita pariterq3 nocturno intercedente ſilētio. cū fuiſſemus a ſancto abbate ioſeph ad ſepoſitā cellulā in ſecreto cauſa quietis adducti; et ſermonibus eius igne quodam in noſtris cordibus excitato totā noctem habuiſſemus inſompnē. egreſſi cellula et centū fere ab ea paſſibus ſecedentes. in loco remotiore ꝯſedim9

¶ Capitulum ſecundum

CUm itaq3 ſecreti colloq̄i in nobis familiariter eaā nocturnis tenebris oportunitas preberetur. ilico vt reſedimus abbas german9 grauiter ingemiſcens. quid agimus inquit?

Ingenti nãqz diſcrimine nos vide
mus ⁊ perq̄ miſerabili conditione
cõſtrictos. quos ⁊ ratio ipſa ꝯuer
ſatioqz ſãctoꝝ. quid ſalubrius ſit
ad ꝑfectũ vite ſpiritualis efficaci
ter docet. et eligere id qđ expedit
data ſenioribꝫ ſponſio nõ admittit
Etenim potuim⁹ exemplis taliũ
ac tantoꝝ viroꝝ ad ꝑfectiorẽ vitã
ꝓpoſitũqz formari: niſi nos inſtan
ter ad cenobiũ recurrere promiſſi
pactio coartaret. Que ſi reuerſi fue
rimus: copia nobis vlterius huc
remeandi nulla tribuet. Dum vero
hic reſidentes deſideriũ noſtrũ ma
luerim⁹ explere. quid agimus de
ſponſionis fide quã ſeniorib⁹ noſ
tris velociſſimũ reditũ pollicentes
dediſſe nos nouim⁹. vt vel curſim
liceret nobis hui⁹ ꝓuincie ſanctos
ac monaſteria circuire? Cũqz ſic
eſtuantes quid ſuper ſtatu ſalutis
noſtre deffiniendũ eſſet nequaq̄ in
uenire poſſemus. ſolo gemitu teſta
bamur duriſſime ꝯditionis neceſſi
tatẽ. accuſantes teneritudinẽ fron
tis noſtre. ⁊ ingenitã nobis verecũ
diam deteſtantes. cuius rei onere
p̃grauati etiam contra vtilitatẽ ac
ꝓpoſitũ noſtrum retinentiũ p̃cibus
alias nõ potuiſſem⁹ obſiſtere. niſi
maturiſſimo reditu ꝓmiſſo huc ve
niſſem⁹ illius nos ſcilicet pudoris
vicio laboraſſe deflẽtes de quo di
citur Eſt pudor afferens peccatũ.

Caplm̃ terciũ

CUm ego. Compendiũ
inquã angoribus afferat
nr̃is cõſiliũ p̄mo auctoritas ſenis
ad quẽ oportet vt noſtras ſollicitu
dines deferam⁹. et quicquid eius
fuerit ſententia diffinitũ. velut di
uinũ ⁊ celeſte reſponſũ cunctis eſti
bus noſtris terminũ ponat. quod
quidẽ nobis per os ſancti huius a
dño tribuendũ. ⁊ ob illius meritũ
⁊ ob noſtrã fidẽ minime dubitem⁹
Ipſius enim munẽ ſalubre ꝯſiliũ.
⁊ creduli ab indignis. et increduli
a ſanctis frequenter indepti ſunt.
dño id vel ꝓpter meritũ reſpondẽ
tiũ. vel ꝓpter fidem ꝯſulentiũ lar
giente. Hijs itaqz ſermonibus a
ſancto abbate germano ea alacri
tate ſuſceptis. ac ſi eos non a me
metipſo ſed inſtinctu domini ꝓtuliſ
ſem. aduentũ ſenis atqz inſtantem
iam horã nocturne ſinaxe paululũ
preſtolati. poſtq̄ eum ſolita ſaluta
tione ſuſcepim⁹. ⁊ legittim⁹ orati
onũ atqz pſalmoꝝ impletus eſt
numerus. hijſdẽ curſus quib⁹ ad
quietẽ ꝯpoſiti fueramus pſiachijs
ex more conſedim⁹

Caplm̃ quartũ.

CUm venerabilis ioſeph
deiectiores nos animo cõ
templatus. atqz hoc nobis non
ſine cauſa cõiciens accidiſſe. illo
nos patriarche ioſeph ſermone cõ
pellat. Quid vtiqz vultus veſtri
triſtes ſunt hodie? Cui nos non
ſicut vinculati illi pharaõis miniſ
tri ſopniũ vidim⁹ et qui interp̃te
tur non eſt. ſꝫ inſopnẽ inquã duxi
mus noctem. et qui eſtuũ noſtroꝝ

moles ſubleuet non eſt · niſi eas
dominꝰ tua diſcretione ſubmouerit
Tũ ille qui patriarche virtutẽ ⁊
merito referret ⁊ nomine? nõne p
dominũ inquit eſt humanarũ cogi
tationũ curatio? Proferant in me
diũ: potens eſt eni diuina clemen
tia ſecundum fidem veſtram noſtro
ris medelam preſtare conſilio

Caplm quintũ

Ad hec germanus Crede
bamus inquit nos veſtre
beatitudinis viſione non
ſolũ leticia ſpirituali · ſ; eciã ꝑfectu
habunde repletos ad noſtrũ ceno
biũ recurſuros · ⁊ ea que fuiſſemꝰ
veſtro magiſterio ꝯſecuti · a nobis
poſt reditum vel tenui emulatione
ſectãda · Hoc enim ⁊ ſeniorꝝ nr̃orꝝ
dilectio ſibi ſpondere nos ꝯpulit:
dũ ſublimitatẽ vite veſtre atq; doc
trine poſſe nos aliquatenꝰ imitari
in illo cenobio crederemus · Unde
cũ ex hoc nobis oẽm eſtimaremꝰ
leticiã ꝯferendã · intolerabili egrio
dolore conficiamur · ꝯſiderantes illo
nos ordine id qd̃ ſalutare nobis
eſſe cognoſcimꝰ obtinere nõ poſſe
Ex vtroq; ergo nũc latere corcta
mur Si enim ꝑmiſſioni quã ſeni
orũ caritate nos cõpellẽte deꝓmp
ſimꝰ · ⁊ quam corã cũctis fratribꝰ
in ſpeleũ in quo dñs noſt ex aula
vteri virginalis effulſit ipſo teſte
depromſimꝰ · ſatiſfacere volueri
mus · ſũmũ ſpiritualis vite incurri
mus detrimentũ · Sin autẽ ſponſi
onis imemores · ⁊ in hijs regioni

bus reſidentes · vtilitati ꝑfectionis
noſtre illam voluerimus poſtpone
re pactione abrupta mendacij non
implete ꝑmiſſionis pericula formi
damus · Sed ne hoc quidẽ eſtus
noſtros poſſumus releuare ꝯſilio ·
vt poſtq̃ velociſſimo reditu ſponſi
onis fuerit impleta conditio · hec
denuo loca celeri repetamꝰ recurſu
Nam q̃uis ad profectum ſpiritu
aliũ rerum virtuteq; tendentibus ·
periculoſa ac noxia ſit eciam pua
dilatio · tamen pollicitationẽ fidei
noſtre q̃uis moroſo ſolueremus re
ditu · niſi nos non ſolum caritate ·
verũeciam auctoritate ſeniorꝝ noſ
trorũ ſciremus inexſolubiliter col
ligandos · ita vt remeandi ad hec
loca nobis poteſtas deinceps nul
lo modo tribuatur

Caplm ſextũ ·

Ad hec beatus ioſeph int
poſito aliquãtiſper ſilen
cio? certi inquit eſtis ma
iorem ſpiritualiũ rerum profectum
in regione hac vobis poſſe confer
ri?

Caplm ſeptimũ ·

Germanus Quis eciam
illorum doctrine ſũmas
grates rependere debea
mus · qui nos docuerunt a puulis
magna conari · ⁊ dato boni ſui guſ
tu egregiam perfectioĩs ſitim noſ
tris viſceribus indiderunt · ſiquid
tamen iudicio noſtro credit · nullã
ducimus comparationẽ inter hec
atq; illa q̃ illic pcepimꝰ inſtituta ·

vt ſileamꝰ ꝯuerſationis veſtre imi
mitabilē puritatē. quā vobis non
ſolū mentis ac ꝓpoſiti diſtrictione
ſed etiam locoꝝ credimꝰ beneficio
patrocinante ꝯferri. Unde non du
bitamꝰ ad imitandā perfectionis
veſtre magnificentiā hanc q̄ curſim
traditur doctrinā non poſſe ſufficere
re. niſi nobis etiam cōmorationis
ipſius affuerint adiumēta. longi
q; temporis eruditio cotidiana in
ſtitutione torporē noſtri cordis vt
cū q; diſcuſſerit

Caplm̄ octauū

IOſeph. Sanū quidē eſt
atq; perfectū noſtreq; pro
feſſioni ōnino ꝯueniēs. vt ea que
ſub aliqua ſponſione decernimꝰ.
efficaciter impleamꝰ. Ob quā rē
nichil oportet abrupte monachū
definire. ne aut id qd̄ incaute pro
miſit implere cogatur. aut cōſide
ratione honeſtioris intuitus reuo
catus ſponſionis ſue preuaricator
exiſtat. Sed quia nūc ꝓpoſitū no
bis eſt non tam de ſanitatis ſtatu
q̄ȝ de infirmitatis curatione tracta
re. non quid priore loco a vobis fu
erit cauendū. ſ; queādmodū de
ſcopulo huius pernicioſi naufragij
poſſitis euadere. ſalubri eſt cōſilio
requirendū. Quādo ergo nos nul
lum coarctat vinculū nec conditio
vlla ꝯſtringit. de cōparatione ſeca
dauū rerū optione ꝓpoſita. id quod
maioris eſt cōmodi preeligatur.
Quando vero aliqua diſpendioꝝ
obſiſtit aduerſitas in cōparatione
dāpnoꝝ: illud eſt appetēdū quod
leuioribus ſubiacet detrimentis.
Proinde q̄ȝtū veſtra patefecit aſſer
tio. cū ad id vos loci ſponſio incon
ſulta ꝑduxerit. vt ex vtroq; vobis
grauis incōmodi ſubeunda iactura
ſit. in ea parte inclinandū eſt elec
tionis arbitriū. q̄ vel tolerabiliora
diſpendia inferat. vel ſatiſfactiōis
remedio facilius expiet̄. Si ergo
maiora ſpiritui veſtro lucra ex hac
cōmoratione creditis ꝯferenda. q̄ȝ
illa ſunt q̄ vobis de ꝯuerſatione
illius cenobij naſcebāt̄. neq; ſine
iactura ingentiū cōmodoꝝ poteſt
conditio veſtre ſponſionis implei.
ſatius eſt hoc vos mendacij ꝉ nō
implete ꝓmiſſionis ſubire diſpen
diū. qd̄ ſemel preteritū nec ipſum
vltra iam repeti nec alia per ſemet
poterit generarē peccata. q̄ȝ in illud
incidere per qd̄ tepidioris vite vt
dicitis ſtatu. cotidiano vos atq;
interminabili afficiat̄ detrimento.
Veniabiliter enim ꝑmo verū etiā
laudabiliter definitio incauta mu
tabitur: ſi ad ſaluboriorē tranſeat
partē. Nec cōſtantie ꝑuaricatio ſ;
temeritatꝭ emendatio eſſe credēda
eſt. quociens ſpōſio viciosa corrigi
tur. Que omnia ſcripturarū quo
q; teſtimonijs poſſunt apertiſſime
cōprobari. q̄ȝ multis ꝑnicioſum fu
erit definitionibꝰ ꝓprijs inheſiſſe.
et ab eis ecōtrario deſtitiſſe. cōmo
dū fuerit ac ſalubre.

Caplm̄ nonū

Quod liq̄dissime ſācti apl̄i
petri ⁊ iude traditoris exē
pla teſtātur Ille enim q2
diſceſſit ab incōſulte diffinitionis
ſentētia qua dixerat. non michi la
uabis pedes meternū. imortale
xp̄iſti oīm ſanctoꝝ ꝯſortiū ꝑme
retur. abſcidendus ꝓculdubio ab
huiꝰ beatitudinis grā ſi in ſermo
nis ſui obſtinatione manſiſſ3. Hic
vero ꝑtinaciam ſue retinens ſpon
ſionis ꝑpetua morte dāpnat̄. qua
fuiſſet ꝓculdubio liberatus. ſi diffi
nitionis ſue maluiſſ3 deſtitutor po
cius ꝗ̄ pertinax retentor inueniri.
Quod in illis quoq3 duobꝰ filijs
q̄ in euangelio ad opationē vinee
deſtinātur euidētiſſime ꝓdocemur.
quoꝝ vnus patris obſtitit impio.
alius ꝓna reſponſione conſenſit.
Sed nec illi ꝓfuit humilis obſe
quendiq3 reſponſio. q2 p̄ceptū pa
tris ope detrectauit īplere. nec illi
obfuit refragatio iuſſionis. eo ꝙ
ſtatuti ſermonis obſtinatione mu
tata ſcopon p̄ris. opis executione
ꝯpleuit. ⁊ id quod rep̄henſibiliter
ſtatuerat deſinitione correpta lau
dabiliter emēdauit Herodē ⁊ hero
dis crudeliſſimi reg̃ exemplū. qui
fidē incōſulte retinens ſacramenti.
crudeliſſimus p̄curſoris dn̄i extitit
interemptor. vanoq3 timore ꝑiurij
dāpnatione ſemetipſum atq3 ſuppli
cijs ꝑpetue mort̃ īmerſit Primū
etenim eſt optima ſtatuere. Quod
et ſi aliter ceſſerit. ſequēs eſt in me
lius ea que ſunt ſtatuta mutare.

ordinationibuſq3 nr̄is iā iacētibus
vt ita dixerim manū dexteramq3
porrigere Ubi principia ꝯſilij non
approbant̄: prudentia eſt vt vtili
addita prouiſione reparentur. Si
claudicat ad prima ſtatuta diſpo
ſitio: adhibeat̄ ad ſcd̄a correctio
In oībus ergo rebus ꝯſiderandꝰ
eſt finis: ⁊ ſcd̄m eū ꝓpoſiti noſtri
dirigendꝰ eſt curſus Quē ſi ſupue
niente ſalubriore ꝯſilio ad deterio
rē ꝑtē vergere viderimꝰ. rectius eſt
incongrua ꝯſtitutione ſubmota ad
meliorē trāſire ſententiā. ꝗ̄ ſtatut̃
ꝑtinaciter inherēdo peccatis graui
oribus obligari.

Caplm̄ decimū.

Germanꝰ. Nr̄ū expectat
ad deſiderium noſtrū qd̄ a
nobis ꝓ ſpūalis cōmodi
vtilitate ſuſceptū eſt. optaremus
edificari veſtra iugitate ꝯſortij. Si
enim ad cenobiū noſtrū fuerimus
reuerſi. non ſolū nos ab hoc tam
ſublimi ꝓpoſito relapſuros. ſ3 eciā
ꝓ mediocritate ꝯuerſationis illiꝰ
mult̃ certū eſt diſpendijs quatiē
dos. Uerū illud nos euangelicū
mandatū vehemēter abſterret: ſit
ſermo veſter eſt eſt. non nō Quod
autē hijs habūdantiꝰ eſt: a malo
eſt. Credimꝰ enim tanti trāſgreſſi
onem p̄cepti nulla cōpenſari poſſe
iuſticia: nec in extremis recte cede
re. quod malo inicio ſemel fuerit
inchoatū.

Caplm̄ vndecimū.

IOſeph. In omnibus vt
dixim9 cauſis non pceſſ9
opis: ꝫ volūtas operātis
eſt intuēda. Nec ſtatim quid quis
egerit. ꝫ q̄ voto egerit inquirēdū.
ita vt nōnullos pro hijs factis de
q̄bꝫ bona poſtea orta ſīt reperiam9
fuiſſe dāpnatos. ⁊ cōtrario quoſ
dā p reprehenſibiles actus ad ſūmā
pueniſſe iuſticiā. Et nec illi vtilis
rerū exitus pfuit. q̄ peſſimo regreſ
ſus pposito non illam q̄ ſubſecuta
eſt vtilitatē. ꝫ quoddā ꝯriū voluit
operari. nec huic nocuit reprehenſibi
liter inchoaſſe. q̄ non p ꝯtēptu dei
nec delinquēdi pposito. ꝫ neceſſarij
et ſancti finis intuitu vituperabilis
unciȷ̄ ſuſtinuit neceſſitatem. Et vt
hec eadē de ſcāꝝ ſcripturarū delu
cidem9 exēplis ¶ Caplm .xij.

QVid ſalubrius q̄ꝫ vtilius
vniuerſo orbi potuit pcu
rari: q̄ꝫ dominice paſſionis
ſalutare remediū? Et tn̄ non ſolū
non pfuit. verūetiā in tm̄ illi obfuit
traditori cuius miniſterio pbatur
impletū. vt abſolute de illo pnūci
etur Bonū erat ei. ſi nat9 nō fuiſſꝫ
homo ille. Nō enim ſcd̄m hoc qd̄
euenit. fructus illi eſt ſui opis recō
penſādus. ꝫ ſcd̄m id qd̄ facere vo
luit. vł qd̄ effecturū eſſe ſe credidit
Et rurſū Quid crimīnoſi9 dolo at
q̄ꝫ mēdacio erꝫ in extraneū ne dixe
rim. ꝫ in germanū prēꝫ ve ꝯmiſſo?
Et tn̄ non ſolū nullā pro hijs dāp
natione aut reprehenſionē iacob pa
triarcha ꝯtraxit: verūeciā ppetua

benedictionis hēditate ditatus eſt
Nec īmerito Quia ⁊ iſte benedic
tionē primogenito deſtinatā. non
ex pſentis lucri auaricia. ꝫ ex fide
ſanctificationis ppetue ꝯcupiuit. ⁊
ille non humane ſalutis obtētu. ꝫ
philargirie crimine morti tradidit
oīꝫ redēptorē. Et idcirco vtriqꝫ co
rū fructus operationis ſue ſecundū
deſtinationē mētꝭ eoꝝ ac ppoſitū
volūtatꝭ aſſcriptus eſt. qꝛ nec ille
fraudē. nec iſte ſalutē ſtatuit opari
Illud ei p retributione mercedis
iuſti vniciqꝫ repenſatꝭ. qd̄ principa
liter mēte ꝯcepit. non qd̄ exinde
vel bene vel male ꝯ votū operātis
emerſerit Ideoqꝫ iuſtiſſim9 iudex
excuſabilē ymo laudabilē talꝭ men
dacij cēſuit preſūptorē: qꝛ ſine eo
ad benedcōnē pmitiuoꝝ n̄ potuit
puenire Nec debuit ī crimē vōri:
qd̄ bn̄dcōnis deſiderio exortū eſt
Alioq̄n non modo iniqu9 in fratrē
patriarcha pdict9. ꝫ eciā circūuen
tor in patrē ⁊ ſacrilegus extitiſſꝫ. ſi
habēs aliā viā qua ad bn̄dcōnis
illius grām pueniret. hāc q̄ frī dāp
noſa eſſet ac noxia expetē maluiſſꝫ
Videtꝭ igiꝭ apud deū non pceſſū
opis: ꝫ deſtinationē mētꝭ inquiri
Hijs itaqꝫ pſtructꝭ vt ad ppoſitā
q̄ſtionē ob quā hec vniūſa pmiſſa
ſūt recūtamur. reſpondeatꝭ in pmi
tus velim. cui9 rei cauſa vos illi9
ſponſionis nexibꝫ vinxeritis.

¶ Caplm de cimūtercīū.

GErman9. Prima vt dixi
mus extitit cā qua nr̄os

meſtificate ſeniores ac p̄ceptis co
rū obſiſtere verebamur. ſcā̄da qua
ſi quid perfectū atq̄ magnificū vel
viſu vel auditu ꝯcepiſſe9 a vobis.
rū reuerſi ad cenobiū fuiſſem9 ex
ercere nos poſſe icōſultiſſima ꝑſua
ſione credidim9.

¶Capl'm decimūquartum

Joſeph. Dicit prefati ſu
m9 deſtinatio mētꝭ vel re
muneṙat hōiem vel cōdēp
nat. ſecundum illud. Et inter ſe
inuicem cogitationibus accuſanti
bus aut defendentib9. in die qua
iudicabit deus occulta hominum.
Etiā illud Ego autem opera ⁊ co
gitationes eorum venio vt cōgre
gem cum omnib9 gentibus et lin
guis Quāobrē deſiderio ꝑfcōis
vt video hec nos ſpōſiōis vincu
lo colligaſtis. dū credidiſtis illo
cā poſſe ordine ꝯprehēdi quo nūc
ſuꝑueniēte pleniore iudicio ad ſub
limitatē ei9 ꝯſcendi nō poſſe reſpi
atis Nō ergo p̄iudicat q̄cq̄d diſ
crepās ab illa diſpoſitiōe viſū fu
erit accidiſſe; ſi modo nulla princi
palis illius ꝓpoſiti diuerſitas ſub
ſequatur Neq̄ enim opificij cuiuſ
q̄ꝫ deſertio eſt demotatio ferramē
ti. aut ſegnitiem arguit viatoris
vie cōpendioſioris ac directiorꝭ e
lectio Ita igitur in hac p̄te emen
datio diſpoſitionis improuide. nō
ſpiritualis voti eſt iudicanda tranſ
greſſio. Quicquid eni ꝓ caritate
dei et pietatis amore ꝑficitur. que
ꝓmiſſionē habet vite que nunc eſt
et future. tam et ſi duris atq̄ ad
uerſis videatur principijs inchoare
nō ſolū nulla reprehenſione. ſed e
ciam laude digniſſimū eſt. Et id
circo nichil preiudicat refragatio
ſponſionis incaute. ſi quolibet ge
nere ſcopos. tantū id eſt ꝓpoſita
pietatis deſtinatio teneatur. Oia
namq̄ ob hoc agimus. vt deo cor
mūdū exhibere poſſim9. Cui9 cō
ſūmatio ſi in hijs locis facilior iu
dicatur nichil vobis oberit extor
te immutatio pactionis. dominū pri
cipalis illius ꝑfectio puritatis pro
qua ſponſio veſtra ꝓceſſerat. ſcd'm
dn̄i volūtatē maturi9 acquiratur.
Nō eni ex hac imutatione vllum
p̄t iudicari mendaciū. ſed incōſulte
diffinitionis prudēs ſalutariſq̄ cor
rectio Et vt eciā de phiſicis q̄d no
dū ꝓpoſite queſtionis abſoluat a
liquid inferam9. natura ip̄a in no
bis op̄a ſua de conſilio diuine ma
ieſtatis imutat Nā ab infancia in
pueriaā. de pueria in iuuentutē.
de iuuentute in ſenectutꝭ vlteriora
trāſferimur. atq̄ hec ita in nobis
ꝯditoris nr̄i cōſūmatio ꝑegit. vt
ex hac ꝑmutatiōe nullū mendaciū
aſſcribatur etati Ita eciā iterior hō
noſter ablactatus a p̄mordiorū te
nerrimis inſtitutis. cir̄ꝑ diuerſas
ꝓuectus etates. ad robuſtiorem
de vnaquaq̄ proficerit. atq̄ ex
inde ad caniciem ſenſuum ac vi
rum perfectum ⁊ menſuram eta
tis plenitudinis xp̄iſti ꝑueniens
depoſuerit ea que erant paruuli;

nūquid varietatē incurriſſe mēdacij
et n̄ potius ꝑfectionis plenitudinē
ꝯſecutus eſſe credēdꝰ eſt? Hic rudi
menta veteris inſtrumēti diſpēſati
one legiſlatoris dei ad ꝑfectionem
beatitudinis euāgelice trāſferunt.
nec tn̄ ex h̄ īmutatio aut diuſitas
p̄terite ſanctionis incurriſſe credē
da eſt. ſꝫ adipletio ⁊ cumulꝰ ſubli
miorꝝ ⁊ celeſtiū preceptorꝝ. nec ſa
cre ꝓmulgationis illius eſtimāda
eſt abolitio ſꝫ aſcēſus. nec varietas
ſꝫ ꝓfectus. Vn̄ ⁊ dn̄s noſter. Noli
te inq̄t eſtimare ꝙ veni ſoluē legē
aut ꝓphas: nō veni ſoluē ſꝫ adim
plere. Id eſt nō antiquare priora:
ſꝫ ad ꝑfectionē impfecta ꝑducere.

Caplm̄ decimūquintū

Germanus. Totū ſpectat
ad vim ſmonū q̄ laudabilē
prudēterqꝫ digeſti ſt. haut difficile
ſponſionis nr̄e ſcrupulus a nobis
potuiſſꝫ extrudi. niſi illd nos vehe
mētiſſime deterrerēt. ꝙ infirmioribꝫ
quibuſqꝫ intromitti fortaſſe ꝑ hec
videt̄ exēpla occaſio mentiēdi. ſi
vllo modo pacti fidē diſſolui poſſe
cognouerint. quippe cū tātis hoapſum
⁊ tā minacibꝫ interdicat̄ eloquijs
ꝓpheta dicēte. Perdes oēs qui lo
quūtur mēdaciū. ⁊ os qd̄ mētitur
occidit aīam. Caplm̄ .xvi.

Joſeph. Occaſiōes cauſe
ꝙ ꝑditionis hꝰ q̄ ꝑituri
ſt. ſmo q̄ ꝑire deſiderāt:
deeſſe nō poſſūt. Neqꝫ ei abiciēda
ſt teſtimonia ſcripturarū. ac de ſuo
corpe penitus abradēda. quibꝫ vel
hereticorꝝ prauitas aīatur. t̄ iudeo
rū infidelitas obdurat̄. vel tumor
ſapiētie gētibꝰ offendit̄. ſꝫ vtiqꝫ ⁊
pie credēda. ⁊ imobilit̄ ſt tenenda.
⁊ ſcd̄m veritatis regulā p̄dicanda.
Et idcirco nō debemꝰ aliene infideli
tatis obtētu oeconomias id eſt
diſpēſationes ꝓphetarū atqꝫ ſcōrꝝ
quas ſcriptura ꝯmemorat abdicare.
ne dū infirmitati eorꝝ ꝯdeſcēdē de
bere nos credimꝰ. nō ſolū mēdacij
verūetiā ſacrilegij crimine polluamur.
Sꝫ queadmodū diximꝰ. oportet
nos ea ⁊ ſcd̄m hyſtoriā ꝯfiteri: ⁊
queadmodū pie geſta ſt explanare.
Ceterū hijs q̄ praui ꝓpoſiti ſt. nō
ex h̄ mentiēdi aditus obſtruet̄. ſi
earū rerū quas vel ꝓlaturi ſumus
aut ꝓtulimꝰ veritatē. aut penitus
abnegare aut extenuare allegoricis
interꝓtationibꝰ laboremꝰ. Quid
eni illis horꝝ teſtimoniorꝝ nocebit
auctoritas? q̄bꝫ etiā ſola corruptio
voluptatis ſufficiat? Caplm̄ .xvij.

Itaqꝫ taliter de mēdacio
ſentiendū. atqꝫ ita eo vtē
dū ē quaſi natura ei inſit
ellebori. qd̄ ſi iminēte exiciali mor
bo ſūptū fuerit fit ſalubre. ceterū
abſqꝫ ſūmi diſcriminis neceſſitate
pceptū p̄ſentis exicij eſt. Ita nāqꝫ
etiā ſcōs ac ꝓbatiſſimos deo viros
venerabilit̄ legimꝰ vſos fuiſſe mē
dacio. ſicut raab. cꝰ cū n̄ ſolū nulla
ꝟtutū ſꝫ etiā ipudicicie monimenta
ſcriptura ꝯmemoret. ꝓ tali mēda
cio quo exploratores maluit occul
tare q̄ꝫ ꝓdere. cōmiſceri populo dei

eterna bn̄dictioē ꝓmeruit Que ſi
veritatē loqui ꝗ̄ ſaluti ciuiū ꝯſulere
maluiſſꝫ · nulli dubiū ꝙ nec īmi
nentē cū vniuerſa domo ſua fugiſ
ſet interitū· nec auctorib⁹ dominī
ce natiuitatꝭ īſerta et in patriarcha
rū ānumerā cathalogo ꝑ ſucceſſio
nē ſue ꝓlis edere meruiſſꝫ oīm ſal
uatorē· Deniqꝫ dalida q̄ vtilitati
ciuiū conſulens exploratā ꝓdidit
veritatē · ꝑpetue ꝑditioīs viciſſitu
dinē ꝯſecuta·ſolā criminis ſui ſuc
tis memoriā dereliquit An ergo
graue aliqđ īminet de veritatꝭ cō
feſſione diſcrimē· tūc mēdaciorum
ſūt recipiēda ꝓfugia·ita tamen vt
reatu humilis conſciētie ſalubrit̄
mordeamur· Ubi autē nulla cōdi
tio ſūme neceſſitatꝭ incūbit·omni
cautione mēdaciū velut mortiferū
deuitandū eſt·quēadmodū de elle
bori diximus potu· qđ ſalubre eſt
quidē ſi tūc demū ſumatꝛ cū incui
tabilis atqꝫ mortifera īminet egri
tudo· ſinuero integra et īꝑturbata
corꝑis ſanitate ſumatꝛ· ſtatim ad
ꝑ̄occupāda vitalia vis ꝑnicioſa ꝑ
tendit· Qđ de raab iherichontina
et de iacob patriarcha euidenter
oſtenſū eſt E quib⁹ nec illa mortē
alias ꝙ̄ hoc remedio potuiſſꝫ eua
dere· nec iſte ad benedictionem ꝑ̄
mogeniti ꝑuenire·Non enī deus
vboꝝ tantū actuūqꝫ nr̄oꝝ diſcuſ
ſor et iudex· ſꝫ eciā ꝓpoſiti ac deſti
natioīs inſpector eſt Qui ſi q̄đ vi
derit cauſa ſalutis eterne ac diui
ne cōtemplationis intuitu ab vno

quoqꝫ vł factū vł ꝓmiſſum· tamē
et ſi hominibus durum atqꝫ iniquū
eſſe videatur ille tamen intimam
cordis inſpiciens pietatē· nō vbo
rum ſonū ſꝫ votum diiudicat volū
tatis quia finis operis et affect⁹
conſiderand⁹ eſt ꝑpetrātis· quo po
tuerunt quidam vt ſupradictū eſt
et ꝑ mendaciū iuſtificari· et alij per
veritatis aſſertionē peccatum ꝑpe
tue mortis incurrere· Ad quē finē
etiam iacob patriarcha reſpiciens
hyſpidam fraterni corporis ſpeci
em obuolutione pellium ſimulare
non timuit · et inſtiganti ad hoc
mendaciū matri laudabilit̄ acquie
uit· Uidebat enī ex hoc maiora ſi
bi lucra benedictionis atqꝫ iuſticie
ꝙ̄ de ſimplicitatꝭ obſeruātia cōferē
da Nō enim dubitabat mendacij
huius maculam mūdatione pater
ne benedictionis ꝓtinus abluen
dam · et velut nubeculā quādā fla
tu ſpūs ſancti celeriter abſumēdā
atqꝫ vberiora ſibi per hāc affectā
tiā ſimulationē· ꝙ̄ ꝑ illā ingenitā
veritatē meritorū ꝑ̄mia conferēda
Caplm̄ decimūoctauū
GErman⁹· Non mirū eſt
has diſpēſatioēs in veteri
teſtamēto licitaus vſurpa
tas· ac nōnūꝙ̄ viros ſāctos venia
bilit̄ fuiſſe mētitos· cū multo ma
iora eis ꝓ tēpoꝝ rudimētꝭ licuiſſe
videa⁹ Cur enī mirū ſit· ꝙ btūs
dauid fugiens ſaulē ꝑcūctāti achi
melech ſacerdoti atqꝫ dicēti quare
tu ſol⁹ ⁊ null⁹ ē tecū· ita reſpōdit

Rex inq̄t p̄cepit m̄ ſmonē ꝛ dixit·
Nemo ſciat rē ꝓpt̄ quā miſſ9 es·
nā ꝛ puerꝭ ꝯdixi ī illū ꝛ ī illū locū
Et iterū Si habes hic ad manū
haſtā ā gladiū· qꝫ gladiū meū ꝛ
arma mea nō tuli mecū· ſermo eñ
regꝭ vrgebat Vel illud Cū ꝑduc
tus ad achis regē geth inſanū ſe
furioſūq; ſimulauit· ac mutauit os
ſuū corā eis· ꝛ collabebat̄ int̄ ma
n9 eoꝝ ꝛ īpingebat ſe in oſtiū por
te· defluebātq; ſaliue ei9 in barbā
Cū eaā ſā viri vxoꝝ ꝯcubinarūq;
gregibꝫ licita fruerēt̄· nec vllū eis
imputarēt̄ ex hac pte pc̄m· inſup
etiā inimicoꝝ ſāguinē ꝓpa manu fre
quēt̄ effūderēt· idq; n̄ ſolū nō rep̄
hēſibile verūetiā laudabile credēt̄:
Que ita nūc euāgelio choruſcāte
videm9 oīodis interdicū· vt ſine in
gēti crimine ac ſacrilegio hoꝝ q̄cq̄
nō poſſit admitti· queadmodū nec
mendaciū vllū q̄uis ꝓ colore ꝯtrc
tū· nō dicā ꝓbabilit̄ ſꝫ nec veniabi
lit̄ a quoq̄ credim9 vſurpari· dicē
te dn̄o Sit ſermo vr̄ eſt eſt· nō nō
Qd āt hijs habūdāti9 eſt· a malo
eſt Aplō quoq; in eadē ꝯgruēte· ꝛ
nolite mētiri inuicē ❡Caplm̄ xix·
Oſeph· Vxoꝝ quidē ꝯcubinarūq;
multarū illa libertas inſtāte iā tē
poꝝ fine ꝛ multiplicatione huma
ne generatiōis expleta: n̄ īmerito
velut min9 iā neceſſaria ꝑ euange
licā pfectionē debuit āputari Naꝫ
vſq; ad aduētū dn̄i oportuit bene
dictionē primordial̄ illius vigere
ſentētie de qua dictū eſt· creſcite ꝛ
multiplicamini· ꝛ īplete terrā Et
idcirco iuſtiſſimū fuit vt ex illa ra
dice fecūditatꝭ humane q̄ in ſyna
goga ꝓ diſpēſatione tpis vtiliter
viguit· angelice v̄ginitatꝭ floſculi
germinarēt· ac ſuaue olētes ꝯtinē
tie fcūs in eccīa gignerēt̄· mēda
cia v̄o etiā tūc fuiſſe dāpnata toti9
veterꝭ teſtamenti textus euidēt̄
oſtēdit dicēs Perdes oēs q̄ loquū
tur mendaciū Et iterū Suauis ē
hoī panis mēdacij: et poſtea reple
bit̄ os ei9 calculo· Et ipſe legiſla
tor: mēdaciū inq̄t fugies Sꝫ tunc
demū id veniabilit̄ dixim9 vſurpa
tū· cū ei neceſſitas aliqua ſeu diſpē
ſatio ſalutaris adiūcta eſt· ob quā
nō debuerit ꝯdēpnari· q̄le eſt illud
qd̄ memoraſtis de rege dauid· cū
fugiēs inſectationē ſaulis īiuſtam
ad achimelech ſacdotē· nō ꝓpoſito
cuiuſq̄ lucri nec ſtudio ledēdi quē
piā· ſꝫ vt tm̄mō ſemetipſū ab impi
iſſima ei9 inſectatione ſaluaret mē
dacab9 vtit̄ v̄bis· quippe q̄ manus
ſuas iniuria regꝭ ſāguine ꝛ quidē a
deo ſibi totiens traditi ꝯtaminare
noluerit dicēs Propici9 m̄ ſit de9
ne faciā rē hanc dn̄o meo xp̄o dn̄i·
vt mittā manū meā in eū· qꝫ xp̄s
domini eſt Et idcirco diſpēſatiōes
has quas vel ob volūtatē dei vel
ob p̄figuratione ſpūaliū ſacramē
toꝝ· vel ob quorundā ſalutē viros
ſcōs in vetere teſtamēto legimus
executos· in tm̄ nos q̄ꝫ cū nc̄itas
coartauerit nō poſſum9 abdicare·
vt ne ipōs quidem apoſtolos vbi

cōſideratio alicuius vtilitatis exe
gerit. ab eis declinaſſe cernamus
Que paulisꝑ interim differētes. di
geſtis ꝑmitꝰ q̄ adhuc de veteri teſ
tamēto ꝓferre diſponimꝰ. poſt hec
ꝯgruētꝰ inferemꝰ. vt facilꝰ appro
bet viros iuſtos ⁊ ſcōs tā in nouo
q̄ in veteri teſtamēto i hijs echono
mijs. i. diſpēſatoibꝰ ꝓphant cetꝝ
ſcōꝝ ſibi ꝑ oīa ꝯcordaſſe Qd eī de
illo chuſi ad abſolō ꝓ ſalute regis
dauid pia ſimulatione dicimꝰ. q̄ cū
toto fallētꝭ ⁊ circūueniētis ꝓmat
affcū. ⁊ vtilitatē ꝯſulētis īpugnet.
ſcripture dīne teſtimonio ꝯprobat
ita dicētꝭ. dn̄i āt nutu diſſipatū eſt
ꝯſiliū achitofel. vt induceret malū
ſup abſolō: Nec eī rephēdi poterāt
id qd rcō ꝓpoſito ac pio iudicio ꝓ
iuſtis ꝑtibꝫ gerebat. ac ꝓ illiꝰ cꝰ pi
etas deo placebat ſalute atqꝫ vic
toria. religioſa fuerāt ſimulatiōe ꝯcepti
Quid etiā de illiꝰ femie ꝓnūciabimꝰ
facto. q̄ ſuſcipiēs illos q̄ ad regē da
uid a p̄dcō chuſi fuerant deſtinati
abſcōdit in puteo. et expandēs ve
lamen ſup os eius cū typſanas ſe
torrere ſimulaſſꝫ. tranſierūt inquit
guſtata paululū aqua. atqꝫ hͦ eos
figmēto ab inſequentiū manibꝰ li
berauit: Qua ꝓpter reſpōdete q̄ſo
vn. q̄d fuiſſetis acturi. ſiqua vobis
nūc ſub euāgelio ꝯſtitutis. ſimilis
fuiſſꝫ exorta ꝯditio. vtrū nā malu
iſſetis eos ſimili celare mendacio.
dicētes eodē mō trāſierunt guſtata
paululū aqua. ⁊ implē illud quod
p̄cipit. erue eos q̄ ducūt ad mortē
⁊ redimē eos q̄ interficiūtur ne par
cas. an veritatis ꝯfeſſione latitan
tes ꝓdere ꝑempturis: Et vbi eſt
illud apli. nemo qd ſuū eſt querat
ſꝫ qd alterius. ⁊ caritas nō querit
q̄ ſua ſunt ſꝫ q̄ alioꝝ. ac de ſeipſo.
nō quero inquit qd michi vtile eſt
ſed qd multis vt ſalui fiant: Si
enim ea q̄ noſtra ſūt querimꝰ. et id
qd nobis vtile ē ꝑtinacit volumꝰ
retētare. etiam in huiuſmodi neceſ
ſitatibus loqui nos neceſſe eſt veri
tatem. ⁊ reos fieri mortis aliene.
Si vero ea q̄ alijs ſalutaria ſunt
vtilitatibꝰ nr̄is ꝓponentes aplico
ſatiſfecerimus imperio: ſine dubio
ſubeūda eſt nob neceſſitas mētiēdi
Et idcirco nec integra caritatē viſ
cera poſſidere. nec ea q̄ alioꝝ ſunt
ſecundū apoſtolicā diſciplinā q̄rere
poterimꝰ. niſi hijs que diſtrictioni
noſtre ꝑfectioniqꝫ ꝯueniūt paululū
relaxatis ꝯdeſcendere vtilitatibus
alioꝝ ꝓno maluerimꝰ affectu. et
ita cum apoſtolo infirmis efficia
mur infirmi. vt lucrari poſſimus
infirmos

Caplm vicesimū.

Quibus eruditus exēplis
beatus q̄ꝫ aplūs iacobus
oēſqꝫ ecce illius ꝑmitiue.
p̄cipui p̄ncipes aplm paulū aſſimu
lationis figmēta defendē ꝓ imbe
cillitate infirmantiū cohortant. cū
qꝫ purificari ſcdm obſeruātia leg̃.
caput radere. vota offerre ꝯpellūt.
p̄ns illd diſpendiū qd ex hac ypo
criſi ꝯtingebat nichili reputātes.

ſꝫ ꝯtēplātes potius lucra q̄ erāt ex
illius diutina p̄dicatione parienda
Nō ei tm̄ aplō paulo lucrū ex hac
eꝰ fuerat diſtrictione collatū· ꝗ̄tū
celeri eius exicio vniūſis gentibꝰ
detrimentū Qd̄ ſine dubio vniūſe
tūc eueniſſꝫ certe: niſi illū hec vtil̄
ac ſalubꝫ ypocriſis p̄dicationi euā
gelice reſeruaſſꝫ Tūc ei neceſſario
ac venerabilit̄ acq̄ſcit mēdacij de
trimēto· qn̄ maius vt diximꝰ imi
net de veritatꝭ ꝯfeſſione diſpēdiū·
⁊ vtilitas q̄ nob̄ de veritate ꝯferꝭ
ꝯpēſare illa q̄ generādā ſꝫ dāpna n̄
p̄ualet Qd̄ tꝑamentū ceꝭ alijs v̄
bis idē beatꝰ aplūs vbiq; ſe ſꝑ te
nuiſſe teſtaꝭ Nā cū dicat factus ſū
iudeis tꝗ̄ iudeꝰ vt iudeos lucriſa
cerē· hijs q̄ ſub lege erāt q̄ſi ſub le
ge eſſē cū ipē ſub lege nō eſſē· vt e
os q̄ ſb̄ lege erāt lucrifacerē· hijs q̄
ſine lege erāt tꝗ̄ ſine lege eſſē· cū
ſine lege dei nō eſſē ſꝫ in lege eſſē
xpi· vt eos q̄ ſine lege erāt lucriſa
cerē· factus ſū infirmis infirmꝰ vt
infirmos lucrifacerē· oibꝰ oia factꝰ
ſū vt oēs facerē ſaluos· ꝗ̄ aliud oſ
tēdit ꝗ̄ ꝓ͛ infirmitatē atq; mēſurā
eoꝝ q̄ inſtituebāꝭ ꝯdeſcēdiſſe ſe ſꝑ·
⁊ a ꝓfeſſionis rigore aliq̄d relaxaſ
ſe· nec tenuiſſe ſe id qd̄ diſtrictio ri
gida poſcē videbaꝭ· ſꝫ illud magis
ꝓpoſuiſſe qd̄ infirmantiū vtilitas exi
gebat: Et vt hec eadē attentiꝰ in
dagātes ſingillatī aplicatū v̄tutū
inſignia explicemꝰ· q̄rat aliq̄s quō
oibꝰ ꝑ oia btūs aplūs ſuā ꝓbetur
aptaſſe ꝑſonā· vbi factꝰ ſit iudeis
tꝗ̄ iudeꝰ: Profecto ibi· vbi illā
ſnīām intimo corde cuſtodiēs quā
galathis denūciauerat dicēs· ecce
ego paulꝰ dico vob̄· qꝛ ſi circūcida
mini xp̄s vob̄ nichil ꝓderit· in thy
mothei tn̄ circūciſione ymaginem
q̄dām iudayce ſuꝑſtitioīs aſſūpſit
Et rurſus vbi factꝰ eſt eis qui ſub
lege erant tꝗ̄ ſub lege eſſꝫ: Nēpe
ibi· vbi iacobus oēs ſeniores eccle
formidātes ne in eū illa irrueret iu
deoꝝ credētiū· ymo iudaizantiū xp̄a
noꝝ multitudo· q̄ ita fidē x̄ recepat
vt adhuc ritꝰ cerimoniarū legaliū
teneret· diſcrimini eius hꝭ ꝯſilio ac
ꝑſuaſiōe ſuccurrerēt dicētes Vides
frē q̄t milia ſꝫ in iudeis q̄ crediderūt·
⁊ hij oēs emulatores ſꝫ legꝭ: Au
dierunt āt de te qꝛ diſceſſionē doce
as a moyſe eoꝝ q̄ ꝑ gētes ſꝫ iude
oꝝ dicēs· n̄ debē eos circūcidē fili
os ſuos Et iſta Hoc g͛ facias qd̄
tibi dicimꝰ· Sūt nobis viri q̄tuor
votū hn̄tes ſuꝑ ſe Hijs aſſūptꝭ ſā
ctifica te cū illis ⁊ impēde te in ill̄ vt
radāt capita· ⁊ ſciāt oēs q̄m ea q̄
de te audierūt falſa ſꝫ· ſꝫ ābulas ⁊
ipſe cuſtodiēs legē Et ita ꝓ illoꝝ
ſalute q̄ ſub lege erant illā pauliſꝑ
diſtrictionē ſentētie ſue calcās· qua
dixerāt· ego ei ꝑ legē legi mortuꝰ
ſū vt deo viuā· caput radē purificari
ſcd̄m legē atq; in tēplo moyſayca
ritu vota offerre ꝯpelliꝭ· Querās
ecē vbi ꝓ ſalute eoꝝ q̄ legem dn̄i
penitus ignorabāt: tꝗ̄ ſi ⁊ ipē ſine
lege eſſꝫ effectꝰ ſit: Lege· in athe
nienſi vrbe vbi gētiliū vigebat im

pietatis. quo vſus ſit p̄dicationis
exordio Preteriēs inquit vidi ſi
mulacra vrā. et aram in qua ſcrip
tū erat ignoto deo Cūq; de eoꝝ
ſupſtitioē ſmonē fuiſſ; oreditꝰ. tā
q̄ꝫ et ipſe abſ; lege eſſ;. ſub occaſio
ne illius pſani tytuli fidem criſti
intulit dicens Qđ ergo ignoran
tes vos colitis : hoc ego ānūcio
vobis. Et poſt pauca velut ſi diui
ne legis penitus eſſ; ignarꝰ. gen
tilis poete verſū potius q̄ꝫ moyſi ā
xp̄i maluit pferre ſentētiam. Et
ſicut quidā inquiēs vrōꝝ poetarū
dixerunt. ipſius eni et genꝰ ſumꝰ
Cū itaq; ſuis eos q̄ refutaē non
poſſēt teſtimonijs fuiſſ; aggreſſꝰ.
ita de falſis vera cōfirmans ſubdi
dit dicēs Genꝰ ergo cū ſimꝰ dei
nō debemus eſtimaē auro ā argē
to aut lapidibꝰ ſculpture artis et
cogitationi hoīs diuinitatem eſſe
ſimilē Infirmis autē infirmus
effectus ē. cū ſcđm indulgētiā nō
ſcđm īperiū hijs q̄ ſe cōtinē nō po
terāt in idipſū redire cōceſſit. ſiue
cū lacte nō eſca corinthios potās
in infirmitate ⁊ timore ⁊ tremore
multo apđ eos fuiſſe dicit Oīa āe
oībꝫ factꝰ eſt. vt oēs facēt ſaluos.
cū dicit Qui māducat n̄ māducātē
nō ſpernat. ⁊ q̄ nō māducat. man
ducātē non iudicet. et q̄ mrīmonio
iungit vginē ſuā bn̄facit. ⁊ n̄ iungit
meliꝰ facit Et alibi Quis inquit
īfirmat̄ : ⁊ ego n̄ infirmor : Quis
ſcādalizat̄ : ⁊ ego n̄ vror : Atq; h̄
mō illđ qđ corinthijs p̄cepat adi

pleuit dicēs Sine offēſione eſtote
iudeis ⁊ grecis eſtote ⁊ ecce criſti.
ſicut ego p oīa oībꝫ placeo. non q̄
rens qđ vtile m̄ eſt. ſ; qđ multꝭ vt
ſalui fiāt Vtile ei ſine dubio fuerāt
thymotheū non circūcidē. caput n̄
radere. purificationē iudaicā n̄ aſſu
mere. nudipedalia nō exercē. vota
legalia nō offerre. ſ; facit hec oīa
dū illoꝝ ſaluti plus ꝯſulit. qꝛ non
q̄rit qđ ſibi vtile eſt. ſ; qđ multis.
Qđ q̄uis ꝯtēplatoē dei ſit factū
tn̄ ſimulatioē nō caruit Qui ei p
legē xp̄i legi mortuꝰ fuerāt vt deo
viuēt. q̄q; illā iuſticiā legꝭ in q̄ ꝯū
ſatꝰ fuerāt ſine q̄rela detrimentū
fecerat et arbitrabat̄ vt ſtercorā vt
xp̄m lucrifaceret. et ea q̄ legꝭ erāt
vero cordis affectu offerre non po
tuit. Nec fas eſt credi eum qui
dixerat. ſi ei q̄ deſtruxi hec iterum
reedifico p̄uaricatorem me ꝯſtitui
in id madere quod ipē dāpnauerat
Et in tantū nō magis res ipſa q̄
geritur. q̄ꝫ gerentꝭ penſat̄ affectꝰ
Et econtrario q̄buſdam reperiat̄
veritas nocuiſſe : et pfuiſſe mēdaciū
Nā doech ydumeꝰ regi ſauli de fu
ga dauid corā famulis cōquerēti
ac dicēti. nūq̄ꝫ omibꝰ vob̄ dabit fi
lius yeſſe agros et vineas et vni
uſos vos faciet tribunos ⁊ cēturio
nes. qm̄ ꝯiuraſtis oms aduſꝰ me
et nō ē q̄ m̄ renūcet : Qui niſi verū
pdidit dicēs vidi filiū yeſſe in no
be apđ abimelech ſacerdotē q̄ ꝯſu
luit p eo dn̄m ⁊ abaria dedit ei. ſ;
⁊ gladiū goliad philiſtei dedit ei.

Pro qua veritate eradicari de tr̃a
viuẽtiũ meruit: ac de eo dicit̃ per
ꝓphetã Propterea de9 deſtruet te
in finẽ: euellet te ⁊ emigr̃bit te de
tabernaculo. ⁊ radicẽ tuã de terra
viuẽtiũ Ex illa igit̃ terra hic ꝓ in
dicio veritatꝭ ꝑpetua eradicationẽ
ↄuellit̃: in qua raab mẽtrix ꝓ mẽ
dacio cũ ſua cognatione plãtatur.
Sicut etiã ſamſon illũ crimẽ occul
tatũ mendacio: veritate ĩpie ↄiugi
ꝑnicioſiſſime ꝑdidiſſe remiſcimur.
Cui ꝓptẽa deceptionẽ intulit veri
tas incõſultiſſime patefacta. q2 illḋ
mãdatũ ꝓpheticũ cuſtodiẽ neglexit
Ab ea q̃ dormit in ſinu tuo: cuſto
di clauſtra oris tui Caplm̃. xxi.

Et vt exẽpla q̃dã de nr̃is
quoqꝫ ineuitabilib9 ac pe
ne cotidianis neceſſitatib9
ꝓferam9: q̃s q̃ntalibet obſeruãtia
nũq̃ ita poſſum9 p̃caue. vt nõ vel
inuiti vel nolẽtes in eas cogamur
incurrẽ. Queſo q̃ faciendũ eſt. cũ
refectionẽ ꝓcraſtinare diſponẽtib9
nob̃. vtrũ refecerim9 ad veſperã fr̃e
aduenientes ꝑuictat̃ ⁊ celandũ ne ie
iuniũ eſt ⁊ v̄tus ꝑcimonie ↄtegen
da. an veritatꝭ ꝓfeſſione ꝓdenda?
Si celam9 vt dn̄ico ſatiſfaciam9
impio. q̊ dicit̃. non videaris hoĩbꝫ
ieiunãs ſꝫ prĩ tuo q̃ eſt in abſcondi
to. et iterum. ne ſciat ſiniſtra tua q̃
faciat dextera tua. ꝑfecto mẽtimur
Si v̄tutẽ ↄtinẽtie ꝓpalam9: euã
gelica nos ſniã iure ꝑcellit Amen
dico vobis: receperũt mercedẽ ſuã.
Qꝫ ſi oblatũ a fr̃e quiſpiã poculũ
cũ deſitiõe renueit. abſolute accep
turũ ſe eſſe denegans. qḋ ille gau
dẽs aduẽtu ei9 ſuppliciter vt ſuma
tur exorat? rectũ ne ẽ vt frĩ ad ge
nua ꝓuoluto in terraq3 ꝓſtrato. q̃
nõ niſi hijs officijs viſcera caritatꝭ
expleturũ eſſe ſe credidit etꝭ cũ la
boẽ ſuo pareat. an in ſermonis ſui
atq3 ꝓpoſiti ꝑtinacia ꝑſeueret?
Caplm̃ . xxij.

Germanus In illo quidẽ ſu
periori exẽplo dubiũ non
eſt vt credim9. q̃n expediat abſcõ
di ↄtinẽtiã noſtrã potius q̃ ꝑcũctan
tibus ꝓdi. ac ſuꝑ h9cemodi cauſis
nos q̊q3 fateamur ineuitabile eſſe
mendaciũ. In ſcḋo aũt nulla nobis
incũbit neceſſitas mẽtiẽdi Primũ
q2 poſſum9 ea q̃ fratrũ miniſterio
porriguñt ita renuere. vt nulla nos
definitionis vinculo colligemus.
deinde qḋ ſelꝫ renuentes poſſum9
ĩmobilem tenere ſniãm
Caplm̃ . xxiij.

Joſeph. Has definitioẽs
illoꝝ monaſterioꝝ eſſe nõ
dubiũ eſt. in quib9 renũciationis
veſtre ut dicitis rudimẽta formata
ſũt. quoꝝ p̃ncipes fratrũ refectioni
ſuas aſſolent ꝑponẽ volũtates. ⁊
obſtinatiſſiẽ qḋ ſil̃mẽte ↄcepũt ex
equũt̃. Ceterũ ſeniores nr̃i quoꝝ
fidei aplicatũ ſigna v̄tutũ teſtimo
niũ reddiderũt. q̊q3 vniũſa iudicio
potius ac diſcretione ſpũs q̃ rigida
animi obſtinatione geſſerũt. eos q̃
alienis infirmitatib9 acq̃eſcerent
multo vberiores fruct9. q̃ eos qui

in ſuis definitionibus ꝑdurare et ca
pere conſueuerunt· ſublimioriſ ꝓnūci
auerūt eſſe virtutis· ↄtegere poci9
cōtinentiam neceſſario vt dictū eſt
humiliq; mendacio ꝙ patefacere ſu
perbo veritatis indicio

¶ Capitulū vigeſimūquartū

Deniq; abbas pyamon p9
viginti et quinq; annos
oblatam ſibi a quodā fra
tre vuam et vinū abſq; heſitatione
ſuſcipiens· cōfeſtim ea que ingeſta
fuerant contra cōſuetudinē deguſ
tare· ꝙ ignote ↄtinētie cunctis ma
luit ꝓpalare virtutem Nā ſi illud
quoq; cōſiderare velimus· qd ſeni
ores noſtros incūctanter feciſſe me
minimus· qui mirabilia virtutū ſu
arū vel ꝓprios actus quos neceſſe
erat ad inſtructionē iuniorū in col
latione ꝓferri· ſub aliorū ſolebant
colorare pſonis · quid aliud poſſu
mus ꝙ aptum ſuper hijs iudicare
mendacium? Atq; vtinā nos quo
q; dignū aliquid haberem9 qd ad
incitandā fidem ꝓponi iunioribus
poſſet profecto minime vereremur
huiuſcemodi illorū figmenta ſecta
ri· Rectius enim eſt ſub talis figu
re colore mētiri· ꝙ ꝑ obſeruātia ir
rationabilis iſtius veritat aut ea
que audientes edificare potuerāt
incōgrua taciturnitate cōtegē· aut
ſi ex noſtra pſona veraciter ꝓferan
tur iactantiā noxie vanitatis enar
raē Ad qd et nos magiſterio ſuo
doctor gentiū euidenter inſtituit ꝛ
qui reuelationū ſuarū magnitudi
nem ex alteri9 maluit ꝓferre pſo
na dicens· Scio hominē in xpo ſi
ue in corpe ſiue extra corp9 neſcio
deus ſit· raptū vſq; ad terciū celū·
Et ſcio huiuſmodi hoiem qui rap
tus eſt in padiſū et audiuit ineffa
bilia vba que nō licet homini loq̄

¶ Capitulū vigeſimūquintū

Impoſſibile eſt nobis bre
uiter vniuerſa percurrere
Quis etenim enumerare
ſufficiat oēs ꝓpe modū patriar
chas ſanctoꝝ innumerabiles· ali
os ꝑ vite tutamine· alios ꝑ bene
dictionis deſiderio · alios ꝑ alicu
ius occultatione miſterij· alios ꝑ
zelo dei: alios ꝑ examinatioē ve
ritatis· patrociniū vt ita dixerim
aſſūpſiſſe mendacij? Que ſicut enu
merari cuncta non poſſūt: ita pret
mitti penitus vniuerſa nō debent
Nā beatū ioſeph pietas cōpulit·
vt falſum fratribus crimen eciam
cum obteſtatione regie ſalutis im
pingeret dicens Exploratores eſ
tis· infirmiora terre veniſtis inſpi
cere· Et infra Mittite inquit ex vo
bis vnū· ꝛ adducite fratrē veſtrum
huc· vos autē cuſtodiemini hic vſq;
dum manifeſta fiant verba veſtra·
an verū dicatis an nō· Aliquin ꝑ
ſalutem pharaonis exploratores
eſtis Si enim non eos hoc miſeri
cordi mendacio terruiſſet · nec pa
trē fratrēq; reuiſere· nec eos in tā
tis inopie piculis alere · nec cōſci
enciam poſtremo fratrū a reatu vē
dicionis ſue expurgare potuiſſet·

Nō ergo tā rep̄hēſibile fuit metū
frūb9 incuſſiſſe mēdacio: ꝙ̄ ſanctū
atqꝫ laudabile·occaſione ficti peri
culi īimicos ac proditores ſuos ad
ſalutarē penitētiā ꝯpuliſſe Deniqꝫ
cū grauiſſime inſimulationis vrge
ret inuidia·nō illius qđ falſo obi
ciebat·ſꝫ anterioris criminis ꝯſciē
tia frāgebāt·dicētes ad inuicē Me
rito hec patimur qꝛ peccauimus in
frēm noſtrū: qꝛ ꝑuipēdim9 tribula
tionē aīe e9 cū rogaret nos· et nō
audiuim9 eū Propter hꝰ venit nos
oīs tribulatio hec Que quidē ꝯfeſ
ſio nō ſolū apud frēꝫ in quē impia
crudelitate peccauerāt: veruetiā hu
militate ſalubrima tm̄ eoꝝ facin9
vt credim9 expiauit· Rex ſalomō·
qui ꝑceptū a deo ſapiētie donū· in
ꝓmo iudicio ſuo nō niſi aſſūptione
mēdacij declarauit: Nā vt veritatē
q̄ mulieris mēdacio tegebat exſcul
peret: etiā ipſe mendacij vtiqꝫ aſtu
tiſſime excogitati vſurpauit auxi
liū·dicēs Afferte in gladiū ⁊ diui
dite infantē viuū in duas ꝑtes: ⁊
date dimidiā partē vni·et dimidiā
partē alteri· Que ſimulatio crude
litatis cū vere matris viſcerā ꝑmo
uiſſet· ab ea āt q̄ mater non erat
laudaret·tūc demū ſagaciſſimo ve
ritatis iudicio illā ſniām ꝓmulga
uit·quā nemo a deo inſpiratā eſſe
n̄ credit· Date inquiēs huic infan
tem viuū ⁊ nō occidat: hec eſt mr̄
eius· Proinde nec debē nec poſſe
nos vniuerſa ꝯplere·q̄ vel cū q̄ete
animi vel cū ꝯmotiōe decreuim9·
etiā alijs ſcripturarū teſtimonijs co
pioſius edocemur·quib9 vel viros
ſcōs vel angelos vel ipſū oīpotētē
deū ea q̄ diffinierāt frequent̄ legi
mus īmutaſſe· Nā beatus dauid
cū iuriſiurādi definitione decreuit
dicēs· Hec faciat de9 inimicis da
uid ⁊ hec addat: ſi reliq̄ro de oībꝫ
q̄ pertinent ad nabal vſqꝫ mane·
mingentē ad parietē· Et ꝯtinuo in
tercedēte abygail vxore eius ac ꝓ
eodem ſupplicāte remittit minas ⁊
mollit ſniāꝫ· et mauult trāſgreſſor
ꝓpoſiti iudicari·ꝙ̄ ſacramēti ſui fidē
cū crudelitatis executione ſeruare
dicēs Viuit dn̄s·niſi cito veniſſes
in occurſū m̄: nō remanſiſſꝫ nabal
vſqꝫ ad lucē matutinā mingēs ad
parietē Cuius ſicut illā precipitis
ſacramēti facilitatē q̄ de ꝑturbate
mentis ꝯmotione deſcenderat ne
quaq̄ imitādam eſſe cēſemus: ita
remiſſionē atqꝫ emēdatioēꝫ ſtatutā
ſectandā eſſe decernim9· Elāonis
vas corinthijs ſcribens: reditū ſuū
abſoluta definitione ꝓmittit dicēs
Veniā autē ad vos: cū machedo
niā ꝑtranſiero Machedoniā enim
ꝑtrāſibo: apud vos autē manebo
vel etiā hyemabo· vt vos me dedu
catis quocūqꝫ iero Nolo enī vos
modo in tranſitu videre: ſpero enī
me aliquāto tp̄e manē apud vos
Cuius rei eciā in ſcdā eplā ita me
minit Et hac ꝯfidētia volui prius
venire ad vos vt ſcdām gratiā ha
beretis·⁊ ꝑ vos tranſire in mache
doniā·⁊ iterū a machedonia venire

ad vos· et a vobis deducā in iudeā
Sed ſupueniēte ſalubriori cōſilio
nequaꝙ̄ ſe id qđ pmiſerat excu
tū fuiſſe euidētiſſıē ꝯfitetur· Cū h̄
inqt voluiſſē ? nūꝙ̄ leuitate vſus
ſū? Aut q̄ cogito ſcđm carnē cogi
to? vt ſit apđ me eſt· et nō? Deni
qꝫ cur maluerit definitionē ſui p̄te
rite ſermonis· ꝙ̄ aduētu ſuo onero
ſā diſcipulis inferre triſticiā· eciam
cū ſacramēti obteſtatioē declarat·
Ego aūt teſtem deū inuoco in ani
mā meā· ꝙ parcēs vobis nō veni co
rinthū· Statui aūt hoc ipſe apud
me ne iterū in triſticia venirem ad
vos· Cum intraturos ſe domum
loth ſodomis angeli denegaſſent·
dicentes ad eum· nō intrabimus ſꝫ
in platea manebimus· cōtinuo eius
precibus ꝯpelluntur ſtatutū muta
re ſermonē· ſicut ſcriptura ſubiun
git· et cogit eos loth· et diuerte
runt ad eum Qui vtiqꝫ ſi diuerſu
ros ad eum eſſe ſe nouerāt inuitā
tis petitionem ſimulatoria excuſa
tione renuerunt Sin autem vera
citer excuſabant: euidenter inuitaſ
ſe ſententiam ꝯprobātur Que vti
qꝫ nō ob aliam credimus cauſam
ſpiritum ſanctū ſacris voluminibꝰ
indidiſſe: niſi vt iſtis erudiamur
exemplis in definitionibꝰ noſtris
nō ꝑtinaciter ꝑmanē· ſꝫ eas arbi
trio vr̄o debere ſubicere· et ita iudi
ciū noſtrū ab omni legis vinculo li
berū ꝯſeruare· vt ꝓmptū ſit ad ſe
quēdū quocūqꝫ vocauerit ſalubre
ꝯſiliū· nō differat aut tranſeat ad id
qđ vtilius diſcretio ſalutaris inuene
rit· abſꝫ vlla cunctatioē trāſire· Et
vt ad ſublimiora adhuc aſcēdamꝰ
exempla· recumbentem in lecto regē
ezechiā grauiqꝫ egritudine laborā
tem· ex perſona dei yſaias ꝓpheta
adorſus eſt dicens Hec dicit domi
nus Diſpone domui tue· quia mo
rieris tu et nō viues· Et cōuertit
inquit ezechias faciem ſuā ad pie
tem· et orauit ad dominū et dixit·
Obſecro dn̄e memento queſo quo
modo ambulauerim corā te in veri
tate et corde perfecto· et qđ bonū
eſt in oculis tuis fecerim· Et fleuit
ezechias fletu magno· Poſt que
rurſus ad eundem dicitur· Reuer
tere et dic ezechie regi iuda dicens
Hec dicit dominus deus dauid pa
tris tui Audiui oracionem tuā· vi
di lacrimas tuas· et ecce adiciam
ſuꝑ dies tuos xv· annos· et de ma
nu regis aſſyriorū liberabo te· et ci
uitatē hanc ꝓtegam ꝓpter me et
ꝓpter dauid ſeruū meum· Quid e
uidentius hoc teſtimonio· quo miſe
ricordie ac pietatis intuitu maluit
deus ſuum caſſare ſermonem· et ad
preſtitute mortis terminos· xv· an
nis vitam precantis extendere:
ꝙ̄ per imobilitatem decreti ſui in
exorabilis inueniri? Similiter eci
am loquitur ad niniuitas cenſura
diuina· Adhuc triduum et niniue
ſubuertetur· Mox qꝫ penitentia co
rū ieiuniiſꝫ mollitus· tam minax
et abrupta ſententia ad ꝑtem mi
ſericordie ꝓna pietate deflectitur

Qꝫ ſi q̃s vult dicere p̄ſciuit ꝯũſio
onē eoꝝ ſubuerſionē ciuitatis ad
hoc eis dominũ aſſerat ꝯminatũ.
vt eos ad ſalutarē pniã̄m ꝓuoca
ret. ꝯſequens eſt vt hĳ qui frãbus
p̄ſunt. abſqꝫ rep̄henſione mēdacij
hĳs qui indigent emēdari aliqua
ec̄ diſtrictiora q̃ꝫ factuꝛ ſ̄t. ſi opus
fuerit ꝯminent̄. Sin vero dixerit
dominũ ſeuerã illam ſentētiam ſuã
penitētie eoꝝ ꝯſideratione reuocaſ
ſe: ſcd̄m illud qd̄ ꝑ ezechielē ait.
Si dixero impio morte morieris.
et egerit penitentiã a peccato ſuo.
fecerit qꝫ iudiciũ ⁊ iuſticiã. vita viuet
⁊ non morietur. Quibus docemur
exēplis. non debē nos obſtinate
in nr̄is definitionibꝫ ꝑdurare: ſed
ꝯminationē ex neceſſitate ꝓpoſitã
clementi miſeratione mollire Qd̄
ne ſolis ſpecialit̄ crederet̄ minitas
dn̄s p̄ſtitiſſe. ec̄ generaliter erga
oēs eadē ſe eſſe facturũ ꝑ hieremiã
ꝓphetam ꝓteſtatur. et cũ neceſſe
fuerit incunctanter ſuã ſe ſententiã
mutaturũ ꝓ nr̄is merit̄ repꝛemit
tit dicēs Repēte loquar aduerſus
gentē ⁊ aduerſus regnũ: vt euel
lam ⁊ deſtruam ⁊ diſperdã illud.
Si pniãꝫ egerit gens illa a malo
qd̄ locutus ſũ aduerſus eã. agam
et ego pniã̄m ſuꝑ malũ qd̄ cogita
ui vt facerē ei. ⁊ ſubito loquar de
gente ⁊ regno vt edificē ⁊ plantē
illud. Si fecerit malum in oculis
meis vt non audiat vocē meã: pe
nitentiã agam ſuꝑ bonũ qd̄ locut9
ſũ vt facerē ei. Ad ezechiel quoqꝫ

Noli inq̃t ſubtrahē verbũ. ſi forte
audiant ⁊ cõũtantur vnuſquiſqꝫ a
via ſua mala. ⁊ penitebit me ma
li qd̄ cogitaui vt facerem eis ꝓpter
maliciã ſtudioꝝ eoꝝ. Quibꝫ teſti
monĳs declarat̄ nõ oportere. vt ꝑ
tinaciter in nr̄is definitionib9 hēa
mus. ſꝫ tone eas ac iudicio tpan
das. ſpꝗꝫ p̄eligenda ac preferenda
eſſe meliora. ⁊ ad illam q̄ vtilior
diiudicata fuerit partē ſine cũctati
one aliqua tranſeundũ Illud eciã
p̄ oibus ineſtimabilis illa cenſura
nos inſtruit. q̄ꝫ cum ei ſit ante ortũ
vniuſcuiuſqꝫ p̄cognitus finis. ita
ordine ac rone ꝯmuni ⁊ humanis
quodãmō oīa diſpenſat affectib9.
vt non potentialit̄ nec ſcd̄m p̄ſciē
tie ſue ineffabilē noticiã. ſed ſcd̄m
pn̄tes hominũ actus vniuerſa di
iudicās vel reſpuat vnũqueqꝫ vel
attrahat. vel infundat cotidie ſuã
grãm vel auertat. Quod ita eſſe
eciã illa ſaulis manifeſtat electio.
Cui9 vtiqꝫ cũ vituperabilē finem
p̄ſcientia dei ignorarē non poſſꝫ. de
tot milibus iſraelis elegit eum ⁊
vnxit in regē. pn̄tis in illo meritũ
vite remunerās. nõ peccatũ future
p̄uaricationis intendēs. ita vt poſt
q̄ꝫ reprobus factus eſt. velut peni
tudinē gerēs electionis ſue de9 hu
manis quodãmodo de eodē vocab9
atqꝫ affectibus conq̄ritur dicens.
Penitet me q̄ꝫ ꝯſtituerĩ ſaul regē:
qꝛ dereliquit me. ⁊ v̓ba mea ope
nõ impleuit Et iterum Veruꝫtñ
lugebat ſamuel ſaulē: q̄m dominũ

penitebat ꝙ cõſtituiſſet regem ſaul
ſuꝑ iſrael Deniqꝫ hec qđ iam ope
ſu erat excaitus· poſtea etiā ꝑ eze
chielē ꝓphetā dñs ꝓteſtatur cū
omnibus ſe hōib9 cotidiano geſtu
tū eſſe iudicio Etiā ſi dixero inqui
ens iuſto ꝙ vita viuat · et cõfiſus
in iuſticia ſua fecerit iniquitatē· om
nes iuſticie eius obliuioni traden
tur· et in iniq̃tate quā opatus eſt
in ipā morieť Si autē dixero im
pio morte morieris· et egerit peni
tētiā a peccato ſuo· feceritqꝫ iudiciū
ū et iuſticiā· pign9 reſtitueit ille im
pius· rapinãqꝫ reddiderit· in man
datis vite ambulauerit· nec quitq̃
fecerit iniuſtū· vita viuet et nõ mo
rietur Omnia peccata eius q̃ pec
cauit· nõ iputabūtur ei Deniqꝫ cū
ab illo populo quē ex oībus genti
bus dñs adoptauit· ꝓpter ſubitā
vituli ꝑuaricationē iñie ſue auer
tiſſet aſpectū· interueniens ꝓ eis
legiſlator exclamat Obſecro dñe
peccauit popul9 iſte peccatū mag
nū· fecerunt ſibi deos aureos · Et
nūc ſi remittis peccatū eorū· remit
te· Sin alias ⁊ dele me de libro
quē ſcripſiſti Cui reſpondit dñs·
Si q̃s inq̃t peccaueit corā me· de
lebo eū de libro meo· Dauid quo
qꝫ cū de iuda et ꝑſecutoribus xp̄i
ꝓphetico ſpū quereret ⁊ deleantur
inquit de libro viuentiū Et quia
nõ merebantur ad penitētiā ſaluta
rē ꝓ reatu tanti criminis ꝑuenire·
ſubiūgit· Et cū iuſtis non ſcribãť
Deniqꝫ in ipō iuda vis prophetice
maledictionis euidenter īpleta ē
Nam expleto ꝓditionis crimine
ſuſpendio ſe necauit· ne poſt illam
deletionē noīs ſui ſi cõuerſus ad
penitētiā eſſet· iterū cū iuſtis ſcribi
mēretur in celo Non ergo eſt ābi
gēdū etiā iude nomē illo tēpe quo
electus a xp̄o apoſtolat9 ſortit9 ē q̃
dū in libro viuētiū fuiſſe ꝯſcriptū·
ac ꝑiter eū audiſſe cū ceteris· No
lite gaudere quia demonia vobis
ſubiciūtur gaudete aūt quia noīa
vr̃a ſcripta ſūt in celis Sꝫ q̃a phi
largirie peſte corrupt9 de aſſcripti
one celeſti ad terrenā deiect9 eſt cõ
petēter de eo ac de ſilib9 ei9 diciť ꝑ
ꝓphetā Dñe oēs q̃ te delinquūt
ꝯfūdātur· recedētes a te ī terra ſcri
bātur· q̃a dereliq̃rūt venā aquarū
viuētiū dñm Et alibi In ꝯſilio po
puli mei nõ erūt· et ſcriptura dom9
iſrael nõ ſcribētur et in terrā iſrael
nõ ingredienť Cxxvi·
Hec illi9 ꝑcepti vtilitas ē
ſilēda· ꝙ etiā ſi inſtigāte i
ra vel qualibet alia paſſione ſacra
mēto nos aliquo vincerim9 qđ a
nemine quidē monachoꝝ fieri peni
tus debet ⁊ vtrūqꝫ tamen rei cauſa
integro mentis eſt penſanda iudi
cio et cõparanda eſt illa res quam
ſtatuimus· huic ad quam tranſire
cõpellimur· atqꝫ od eā ſine cūctati
one eſt trāſeūdū· que ſuꝑueniente
ſeniorū tractatu iuſtior fuerit iudi
cata · Rectius enim eſt noſtrum
nos preterire ſermonem ⁊ q̃ rei ſa
lubrioris ac pie ſubire iacturam·

Deniq3 nūq̄ dōnabiles ac proba
tos pr̄es duros aut irreuocabiles
in huiuſmodi diffinitionib9 fuiſſe
reminiſcimur· ſꝫ velut cerā calore
ſolis ita eos bone mollitos· et int̄
cedēte ſalubriore ꝯſilio melioribꝰ
partibus ſine heſitatione ceſſiſſe·
Quoſcūq3 autē vidim9 diffinitio
nibus ſuis ꝑtinacit̄ inherere: irrō
nabiles ſemꝑ ꝓbauim9· ac diſcre
tionis expertes ¶Caplm·xxvij·

Germanus· Certū ad hāc
ptinet ratione q̄ euidēter
copioſeq3 digeſta ē·nichil
oportet monachū definire· ne aut
pꝛeuaricator inueniatur aut ꝑtinax
Et vbi illḋ pſalmiſte poſtponim9
eloquiū? iuraui ⁊ ſtatui cuſtodire
iudicia iuſticie tue? Quid eſt enim
aliud iurare ⁊ ſtatuere: q̄ȝ definita
imobilit̄ cuſtodire? ¶Ca° xxviij·

Joſeph· Nos nō de prin
cipalibus mandatis ſine
quibꝫ nō poteſt nr̄a ſalus
oīo ſub ſiſtere iſta decernim9· ſꝫ de
hijs q̄ ſine periculo ſtatus noſtri vel
relaxare poſſum9 vel tenē· vtpote
de irremiſſo rigore ieiunij· de vini
ſiue olei ꝑpetua abſtinētia· de pro
greſſu cellule penitus cohibēdo· de
lectionis ſiue meditationis inceſſa
bili iugitate· q̄ ſine iactura ꝓfeſſio
nis ac ꝓpoſiti noſtri exercere cū li
buerit poſſūt· et cum neceſſe fuerit
irreprehenſibilit̄ ꝑtermitti· Ceterū
ſuꝑ obſeruātia illoꝝ principalium
mandatoꝝ ꝯſtātiſſime diffiniendū
eſt· ac pro hijs etiā mors ſi neceſſe
fuerit non vitanda· ꝓ quibus imo
biliter eſt dicendū· iuraui ⁊ ſtatui·
Qḋ fieri dēt ꝓ cuſtodia caritatis·
ꝓ qua ſpernēda ſunt vniuerſa· ne
bonū trāquillitatis illius perfectioq3
maculetur· Similiterq3 iurandū
eſt ꝓ caſtimonie puritate· nec ali
ud facere nos oportet ꝓ fide· ꝓ ſo
brietate· atq3 iuſticia Que omnia
indemutabili pſeuerantia ſꝫ tenen
da: et a quib9 paululum receſſiſſe
dāpnabile eſt De illis vero corpo
ralib9 exercitijs q̄ ad modicū eſſe
dicūtur vtilia· ita eſt vt diximus
ſtatuendū· vt ſiqua ſuꝑuenerit cer
tior pietatis occaſio q̄ illas ſuade
at relaxari· nulla ſuꝑ hijs lege te
neamur· ſꝫ ꝑtermiſſis eis ad vtili
ora libere trāſeamus In illis enim
corꝑalib9 exercitijs ſi ꝓ tpe celun
quant̄ periculū nō eſt: ab hijs vero
vel ad momentū declinaſſe morti
ferū eſt ¶Caplm·xxix·

Hoc quoq3 ſimili cautione
curādū eſt· vt ſiq̄s forſitā
ſermo quem eſſe vult̄ occultū de
veſtro fueit ore ꝓlapſus: nulla oc
cultationis pcepta ſollicitēt audiēt̄
Magis enim latebit ſi negligent̄
ac ſimpliciter trāſeatur· q2 nō tm̄
quilibet fratrū ſuꝑ diuulgationis
eius impugnatione torq̄bitur· exiſti
mans te vilem aliquā tranſitoria
ꝯfabulatione ꝓlatam· ⁊ q̄ ex hoc
ipſo ſit leuior· q2 cautiſſimo ſilētij
precepto ſenſib9 audientis ꝯmen
data nō fuerit· Nā ſi etiam fidem
e9 aliqua ſacramētoꝝ obteſtatiōe

deuinxeris · cui9 illud ꝓdendum
eſſe nō ambigas Maioꝛ enim ad
uerſus ipm̄ vis dyabolice īpugna
tionis inſurget · vt et te meſtificet
vł deuideret · et illū tranſgreſſoꝛem
ſpōtius ſui faciat ſacramenti ·

Caplm̄ triceſimū

Et idcirco nichil debet ab
rupte monach9 ſup hijs
dūtaxat que ad coꝛpoꝛa
les exercitationes ptinent defini
re · ne aduerſariū ab īpugnatione
eoꝛū que velut ſub legis obſeruati
one cuſtodit magis incitās cauſ
ca violare cogatur · Pꝛefigens ſi
quidem ſibi legem vn9 quiſꝫ ſub li
bertatis gracia cōſtitutus · ꝓnitio
ſa ſemetipſū obligat ſeruitute: vt
ea que licite imo etiam laudabilit̄
cū graciarū actiōe ꝑſumere potuiſſꝫ
ſi neceſſitas foꝛtaſſe cōpulerit · ve
lut trāſgreſſoꝛ ꝓpꝛe cōpellatur cū
ꝑuaricatiōe peccati · Vbi enim nō
eſt lex · nec ꝑuaricatio ·

Hac beatiſſimi ioſeph inſti
tutiōe atqꝫ doctrina velut
diuino oraculo cōfirmati
in egipto reſidē maluim9 · Sed li
cet paruum deinceps de noſtra eſſe
mus ꝓmiſſione ſolliciti · tamen ex
pleto ſeptem ānoꝝ numero ſpon
ſionē noſtrā gratanter īpleuimus
Excurrentes namqꝫ ad cenobium
noſtrū illo iam tēpoꝛe quo de impe
trando ad heremū reditu fiduciam
gerebam9 ꝑmū ſenioꝛibus noſtris
honoꝛe debitū ſoluim9 · deinde ani
mis eoꝛū qui ꝓ caritatis ardoꝛe

crebertimis litterarū noſtrarū ſatiſ
factionibus nequaꝙ̄ fuerant deli
niti priſtinā redintegrauim9 carita
tem · tandēqꝫ ad plenū aculeo noſ
tre ſponſionis cuulſo · hijs quoqꝫ
cū gaudio ꝓſequētib9 ad ſchithi
othica ſolitudinis ſecreta remeaui
m9 · Hanc nobis o ſancti fratres
illuſtrium patrū ſcientiā atqꝫ doctri
nā : noſtra vt potuit elucubrauit
ſcientia · Quā eciā ſi incultus foꝛſi
tan ſermo cōfudit potī9 ꝙ̄ digeſſit
queſo ne laudem inſigniū viroꝝ
repꝛehēſio noſtre ruſticitatꝭ euacuet
Tuti9 ſiquidē nobis in conſpectu
noſtri iudicis viſū eſt huī9 doctrine
magnificentiā vel incultꝭ ſermoni
bus ꝓdere ꝙ̄ silere · quippe cū et ꝓ
fectui lectoris ſi ſublimitate ſenſuū
contempletur hoc qđ īpitia noſtri
ſermoīs offenditur obeſſe nō poſ
ſit · et maioꝛ ſit nobis vtilitatꝭ cu
ra ꝙ̄ laudis · Necqꝫ eni h̄ qđ ſācto
rū viroꝛū dicta deſcripſi · ad plenū
ꝑiculi et egenū laudis eſſe nō no
uerā · ſed prudens vt dicitur laque
o pedem indidi · nec me indubita
to diſcrimini ſub incerta ſpe alieni
ꝓfectus tradere recuſaui · monens
oēs ad quoꝝ man9 opuſcula iſ
ta ꝑuenerīt · vt quicqđ in eis pla
cuerit patrū · noſtrū vero ſciant eſſe
qđ diſplicet · oēs quibus amabi
lis eſt vita et doctrina ſanctoꝛū ·

Expliciit collatio ſcđa abbatꝭ
ioſeph de diffiniendo

Incipiũt ſeptẽ alie collationes
quas ſcribit iohãnes caſſian9 ad
iouinianũ. minervũ. leontium et
theodoꝝ. Iſtarũ ſeptem
Prima collatio eſt abbatꝭ py
amon de trib9 generib9 mõchoꝝ
Secũda abbatꝭ iohannis de fine
cenobite et hẽmite. Tercia abba
tis pinuphij de penitẽtie fine et ſa
tiſfactionis iudicio Quarta abba
tꝭ theone de remiſſiõe quiquagᵉſi
me Quĩta eiꝰ dẽ de nocturnis illu
ſionib9 Sexta itẽ eiꝰdem de ana
marteton Septima abbatꝭ abra
ham de mortificatione Pfatio

Mensis iuuãte
grã criſti decem
collationib9 pa
trum. q̃ exigenti
bus beatiſſimus
epiſcopis elladi
o ac leontio utrũqꝫ digeſte ſunt.
ſeptem alias beato epõ honorato
ſancto qꝫ famulo xpi eucherio dedi
caui; totidem et nunc vobis o ſci
fratres iouinianc. mineriui leonti
et theodore credidi deputandas.
Poſterior ſiqͥdem veſtrũ illam ce
nobiorũ ſanctã atqꝫ egregiã diſci
plinam in puincijs gallicanis an
tiquarꝫ ṽtutũ diſtrictione fũdauit
reterere vero nõ ſolũ cenobialẽ pfeſ
ſionẽ adpme mõchos expetere ve
rũetiam anachoretica ſitire ſublimi
tatẽ veſtris inſtitutionib9 puocaſ
tꝭ. Ea nãqꝫ collationes iſte ſum
moꝝ patrũ diſputatione contexte
ſunt. et ita in oĩbus temꝑate; vt
vtreqꝫ pfeſſioni quia nõ ſolũ occi
duas regiones. verũetiã inſulas
maximis fratrũ catervis fecistis
florere. cõueniãt id ẽ ut ñ ſolũ hij q̃
adhuc in cõgregatione laudabili
ſubiectiõe pdurãt; ſed etiã illi qui
haut longe a vrĩs cenobijs ſecedẽ
tes anachoritarũ ſectari geſtiunt
diſciplinã. p conditione locoꝝ ac
ſtatus ſui mẽſura pleni9 inſtruãẽ
Quib9 hoc papuũ cõtulit pcedẽs
veſtri laboris induſtria; ut parati
iã atqꝫ in hijſdem exercitijs dep̃
hẽſi facili9 pcepta ſenioꝝ atqꝫ in
ſtituta ſuſcipiãt. ipſoſꝫ in cellulas
ſuas auctores collationũ cũ ipſis
collationũ volumĩbus recipiẽtes
et cotidianis quodãmõ cũ eis intẽ
rogationib9 ac reſpõſis colloquẽ
tes; nõ ꝓprijs adinuẽtionib9 ar
duã iſtã et incognitã ferme in hac
regione appetãt viam. ſed pericu
loſã etiã illic ubi iam tritiſſimi cal
les et inumera pcedẽtiũ exẽpla
nõ deſũt anachoreſeos diſciplinã
illoꝝ poti9 pceptis capere cõſueſ
cant; quos in omĩbus et antiqua
traditio et lõge expientie inſtrux
it induſtria.

Incipiũt capitula collatiõis ab
batꝭ pyamõ

Queadmodũ diolco venientes
ab abbtẽ pyamõ fueri9 excepti I
Verba abbatꝭ pyamõ quomõ
rudes mõchi exemplo ſenioꝝ de
beant erudiri ij.

¶ Qz iuniorē s ſeniorū diſcutere
nō debeant pcepta ·iij·
¶ De trib9 generib9 monachoꝝ
q̄ intra egiptū ſunt ·iiij·
¶ Quibus auctorib9 cenobitarū
ſit inſtituta pfeſſio ·v·
¶ De anachoritarum ordine atq;
principio ·vi·
¶ De ſarabaitarū principio ac ꝯ
uerſatione ·vij·
¶ De q̄rto gnē mōchorū viij·
¶ Interrogatio quid interſit īter
cenobiū et monaſteriū ·ix·
¶ Reſponſio x·
¶ De humilitate vera· et quō fal
ſā cuiuſdā huilitatem pdiderit ab
bas ſerapion xi·
¶ Interrogatio quēadmodū vā
patiencia poſſit acquiri xij
¶ Reſponſio xiij·
¶ De exemplo paciencie cuiuſdā
religioſe femine xiiij·
¶ De exēplo paciencie abbatis
pafnucij xv·
¶ De pfectione paciencie xvi·
¶ De inuidie malo xvij·

¶ Incipit collatio abbatꝭ pyamō
de trib9 gnib9 mōchorū ¶ Primū

P Oſt cōſpectū at
q; colloquiū tātū
illorū ſenū q̄rū
collatioēs ſācto
frē nrō euchero
cōpellēte vtcūq;
digeſſim9· cū etiā vlterioris egip
ti ptes in quib9 āplior atq; pfecti
or ſāctorū numerus cōſiſtebat ma
iore flagrātia deſiderāēm9 expete
re· ad vicū cui nomē eſt dyolchos
vni ex ſeptem nili fluminis hoſtijs
iminētem nō tam itineris neceſſi
tate· q̄ deſiderio ſanctorum illic cō
morātiū ꝯpellente puenim9· Cū
enī velut cupidiſſimi mercatores
plurima illic celeberrimaq; ceno
bia ab antiquis audiſſem9 patri
bus inſtituta· continuo quaſi naui
gationem inquiſitionis icerte ſpe
maioris lucri pſuadēte ſuſcepim9
Vbi cū diutiſſime fluctuātes ad il
los virtutum ſublimitate cōſpicu
os montes vndiq; oculos tēdere
mus· abbatē piamon omniū ana
choritarū illic habitātiū ſeniorē eo
rumdēq; preſbiterū· velut quandā
ſublimiſſimā pharum p̄m9 circon
ſpectantiū notauit intuit9 Hic et
enī ſicut euāgelica illa ciuitas in
excelſi montis vertice conſtitutus
nrō ptinus refulſit aſpcūi Cuius
virtutes atq; mirabilia q̄ per eū
etiā ſub conſpectu nrō diuina gra
cia teſtimoniū meritis eius reddē
de pfecta ſunt· ne vel ppoſiti noſ
tri formam vel modū hui9 volui
nis excedam9 p̄termittenda credi
dim9 Non enī de mirabilib9 dei
ſed de inſtitutꝭ ſtudijſq; ſanctorū q
dam que reminiſci poſſibile ē nos
ſpopondimus tradituros: vt ne
ceſſariā tantū pfecte vite inſtruct
onē non inutilem abſq; vlla emen
datione viciorum ac ſuperuacuam
admiratione legentib9 p̄beremus

Cū itaq; beatꝰ pyamō ſūma gra
tulatiōe ſuſceptos huānitate ꝯgru
a refeciſſꝫ: intelligens nos nō eiꝰ
dem eſſe regionis. primū vnde uel
cur egiptū petiſſemꝰ ſollicite ꝑcūc
tatus. ac de cenobio ſyrie ob deſi
deriū ꝑfectionis nos illo aduenis
ſe cognoſcens: ita exorſus eſt

Capitulū ſcdm

Quiſqs hominū o filij cuiuſ
libet artis peritiā aſſequi
concupiſcit: niſi ōni cura atq; vigi
lātia eiꝰ ſe quā noſſe deſiderat diſ
cipline ſtudijs manſipant. ac ꝑfec
torū quorūq; opificij ipſiꝰ vel ſcīe
magiſtrorū p̄cepta atq; inſtituta
ſeruauerit: fruſtra inanibꝰ votis
eorū ſilitudinē exoptat attīgere.
quorū curā atq; induſtriā detrectat
emulari Nouimꝰ enī nonnullos
ita ad hec loca de uriis regionibꝰ
aduenisse: ut cognoſcēdi tātūmō
grā fratrū monaſteria circuirēt nō
ut has regulas ob quas huc cōme
auerāt atq; inſtituta ſuſciperēt. ac
ſecedentes in cellulas conarentur
ea q̄ vel viſu vel traditione percepe
rāt opibꝰ expiri Qui mores ſuos
ac ſtudia quibꝰ ībuti fuerant reten
tātes ut eis exꝓbrari a nōnullis
ſolet: nō ꝓfectus ſui grā ſed vitan
de egeſtatis neceſſitate exiſlimati
ſunt ꝓuincias cōmutaſſe Non ſolū
enī nichil eruditionis acq̄rere: ſed
ne diutiꝰ quidē in hijs ꝑtibus cō
morari ꝑtinacis animi obſtinatione
potuerūt Cū enim nec ieiuniorū
morē nec pſalmorū ordinē. nec ip
ſorū deniq; indumentoꝝ habitū
ꝑmutaſſēt: q̄d aliud in hac regioē
ſectari q̄ꝫ victus ſui ſola compendia
crederētur?

Caplm tercium

Quamobrē ſi vos quēad
modū credimus dei cauſa
ad emulationē nr̄e cogni
tionis attraxit: omībꝰ inſtitutis q̄
bꝰ illic p̄mordia veſtra preuenta
ſunt penitus abdicatis. quecūq; ſe
niores noſtros agē vel tradere vi
deritis ſūma humilitate ſectamini
Neq; vos moueat aut ab imita
tione diuertat. ac retrahat. etiā ſi
vobis ad p̄ns alicuiꝰ rei uel facti
ratio ul' cauſa nō liqueat. q̄a eos
qui bene de cūctis ac ſimpliciter ſen
tiūt. et vniūſa q̄ a ſenioribꝰ tradi
geri v e ꝑſpexerint. fideliter imita
ri magis q̄ꝫ diſcutere ſtudēt. ꝑ ope
ris expientiā etiam ſciētia rerum
omniū ſubſeq̄tur Ceterum nunq̄ꝫ
rationē veritatis intrabit. quiſq̄s
a diſcuſſione ceperit erudiri: quia
videns eū inimicꝰ ſuo potiꝰ q̄ꝫ pa
trū iudicio cōfidentem facile in id
uſꝫ ꝓpellit ut etiam illa que maxi
me vtilia ac ſaluberrima ſunt ſu
perflua ei videantur ac noxia.
Atq; ita p̄ſumptioni eiꝰ callidus
hoſtis illudit: ut irrationabilibus
diffinitionibꝰ ſuis ꝑtinacit' inherē
do hoc ſolūmō ſibi ſcm̄ eſſe ꝑſuade
at. q̄d rectū atq; iuſtiſſimū ſue tātū
obſtinatiōis errore cenſuerit

Capitulū quartum.

Quamobrē ordo atq; prin
cipiū nr̄e ꝓfeſſiōis quem

admodū vel vnde deſcenderit : p̃
mū debetis agnoſcere. Tunc et
enī poterit quis deſiderate artis
efficaci9 aſſequi diſciplinā. et ad
exercendā eam attēcius incitari :
cū auctorū ac fundatorꝝ eius agno
uerit dignitatē. Tria ſunt ī egip
to genera monachorū : quorꝝ du
o ſunt optima. terciū tepidū atqꝫ
ōnimodis euitandū. Primū eſt
cenobitarū : qui ſcilicet in cōgrega
tione pariter cōſiſtentes. vni9 ſe
nioris iudicio gubernātur. Cui9
generis maxim9 numerus mona
chorū ꝑ vniuerſā egiptū cōmorat̃.
Secūdū anachoritarū : qui pri9
in cenobijs inſtituti iāqꝫ in actuali
cōuerſatione ꝑfecti. ſolitudinis e
legere ſecreta. cuius ꝑfectiōis nos
quoqꝫ optam9 eſſe ꝑticipes. Ter
ciū reprehenſibile ſarabaitarū eſt
de quibus ſigillatī ꝑ ordinem ple
nius diſſerem9. Harū igitur triū
ꝓfeſſionū vt diximus fundatores
primū debetis agnoſcere. Nam ꝓ
fecto ex hocipō vel odiū ꝓfeſſiōis
illi9 naſci poterit que vitāda eſt. ꝉ
eius deſideriū que ſequēda. Quia
neceſſe eſt vnāquāqꝫ viā ad illū fi
nē ſuū ꝑtrahere ſectatorē : ad quē
auctor ipi9 īuētorqꝫ ꝑuenerit. ¶ V

Itaqꝫ cenobitarꝫ diſciplina
a tēpore p̄dicatiōis apoſ
tolice ſūpſit exordiū. Nā
talis extitit in iheroſolimis ōnis
illa credentiū multitudo : que ī ac
tibus apoſtolorum ita deſcribitur.
Multitudinis autē credentiū erat
cor vnū et anima vna : nec quiſq̃
eorū que poſſidebāt aliquid ſuū eſ
ſe dicebat. ſed erāt illis omnia cō
munia. Poſſeſſiōes et ſubſtancias
vēdebant : et diuidebāt ea ōnib9
ꝓ vt cuiqꝫ opus erat. Et iterum
Neqꝫ enī quiſq̃ egens erat inter
illos. Quotq̊t enī poſſeſſores ag̊
rū vel domorū erāt : vendentes af
ferebāt precia eorū que vendebāt
et ponebāt an̄ pedes aplorū. Diui
debatur aūt ſingulis ꝓut cuiqꝫ o
pus erat. Talis inq̃ erat tunc ō
nis eccia : q̃les nūc ꝑpaucos in ce
nobijs īuenire difficile ē. Sed aū
p9 aplorꝫ exceſſū tepeſcē cepiſſꝫ cre
dētiū multitudo : ea ꝉ maxie q̄ ad
fidē xp̄i de alienigenis ac diūſ gēti
bus cōfluebat. a q̄b9 apli ꝓ ipſis
fidei rudimētis et īueterata gētili
tatis ꝯſuetudie nichil āpli9 expe
tebāt : niſi vt ab īmolaticijs ydo
lorū et fornicatiōe et ſuffocatꝭ et ſā
guie tēperarēt. atqꝫ iſta libertas q̄
gētib9 ꝓpt̃ infirmitatē p̄me credu
litatꝭ īdulta ē eeꝭ illi9 ecce ꝑfectio
nē q̄ iheroſolimis cōſiſtebat paula
ti ꝯtaminaē cepiſſꝫ. et creſcēte coti
die ꝉ īdigenarū numerō ꝉ aduena
rū p̄me illi9 fidei refrigeſcēt feruor
nō ſolū hij q̊ ad fidē xp̄i ꝯfluxerāt
verūetiā illi q̊ erant eccie p̄ncipes
ab illa diſtrictōe laxati ſūt. Nōnul
li enī exiſtimātes id q̊d videbant
gētib9 ꝓ īfirmitate ꝯceſſū ſibi etiā
licitū nichil ſe detrimēti ꝑpeti cre
diderūt : ſi cū ſbſtācijs ac facultati
tibꝫ ſuis fidē ꝯ ꝯfeſſionēqꝫ ſeq̄rentꝰ

Hij autē quib9 adhuc apostolic9
inerat feruor: meōres illi9 pſtine
ꝑfectionis diſcedētes a ciuitatibus
ſuis illorūqꝫ ꝯſortio q̄ ſibi vel eccle
ſie dei remiſſioris vite negligentiā
liatā eſſe credebāt: i locis ſuburba
nis ac ſecretioribꝰ cōmanere. et ea
q̄ ab apoſtolis ꝑ vniūſum corpus
eccleſie generaliter meminerāt iſti
tuta priuati et peculiarit̄ exercere
ceperūt. Atqꝫ ita coaluit iſta quā
diximꝰ diſcipulorū qui ſe ab eorū
cōtagione ſequeſtrauerūt diſcipli
na Qui paulatim tempꝫe ꝓcedēte
ſegregati a credentiū turbis: ab
eo quod a cōiugijs abſtinerēt. et
a ꝑntū ſe conſortio mundiqꝫ iſtius
ꝯuerſatione ſecernerent. monachi
ſiue monozantes ſingularis ac ſo
litarie vite diſtrictione noīati ſunt
Vnde conſequens fuit ut ex cōmu
nione cōſorcij cenobite celleqꝫ ac
diuerſoria eorū cenobia vocarētur
Iſtud ergo ſolū fuit antiq̄ſſimum
monachorū genꝰ: qđ nō modo tē
pore ſed etiā gratia ꝑmū eſt. qđqꝫ
ꝑ annos plurimos ſolū vſqꝫ abba
tē pauli vel anthonij durauit eta
tem Cuiꝰ etiā nūc adhuc ī diſtric
tis cenobijs cernimꝰ reſidere veſti
gia ¶ Caplm ſextū.

De hoc ꝑfectorū numero
et ut ita dixerim fecūdiſſi
ma radice ſanctorū: etiā
anachoritarū poſt hec flores fruc
tuſqꝫ ꝓlati ſunt Cuiꝰ ꝓfeſſionis
principes hos quos paulo an̄ me
morauimꝰ. ſanctū ſcilicet paulum
vel anthoniū nouimus extitiſſe.
Qui nō vt q̄dam puſillanimitatē
cauſa. nec impatientie morbo. ſed
deſiderio ſublimioris ꝓfectꝰ conte
plationiſqꝫ diuine ſolitudinis ſecreta
ſectati ſūt. licet eorū prior neceſſita
tis obtentu dum tempore ꝑſecu
tionis affinium ſuorū deuitat inſi
dias: heremū penetraſſe dicatur
Itaqꝫ ergo ꝓceſſit ex illa quā dix
imꝰ diſciplina aliud ꝑfectiōis ge
nꝰ. cuiꝰ ſectatores anachorite id
eſt receſſores merito nuncupantur:
eo qꝫ nequaq̄ cōtenti hac victoria
qua int̄ hoīes occultas īſidias di
aboli calcauerūt. aꝑto certamie ac
manifeſto cōflictu demonibꝰ cōgre
di cupientes. vaſtos hēmi receſſꝰ
penetrare nō timeāt: ad imitatio
nē ſcilicet iohānis baptiſte qui in
hēmo tota etate ꝑmāſit. helye q̄qꝫ
et helyſei atqꝫ illorū de quibꝰ apoſ
tolus ita memorat Circuierūt in
melotis et in pellibꝰ caprinis: an
guſtiati. afflicti. egentes. q̄bꝰ dig
nus nō erat mūdus. in ſolitudībꝰ
errantes et montibꝰ. et ſpeluncis
et in cauernis terre. De q̄bꝰ etiā
dominꝰ figuraliter ad iob. Quis
inq̄t eſt qui dimiſit onagrū liberū
et vincula eius reſoluit: poſuit ha
bitaculū eius deſertū. et taberna
culū eius ſalſuginē. irridens mul
titudinē ciuitatē et querelā exacto
ris non audiens: Conſiderauit
montes paſcue ſue: et poſt omne
viride q̄rit. In pſalmis quoqꝫ Di
cant qui redempti ſunt a domino

quos redemit de manu inimicí Et
poſt pauca Errauerūt in ſolitudīe
in ſiccitate: viã ciuitatis habitacu
li nō inuenerūt Eſurientes et ſiti
entes aīa eorū in ipſis defecit: et
clamauerūt ad dominū cum tribu
larētur. et de neceſſitatibꝰ eorū li
berauit eos Quos etiā iheremias
ita deſcribit Beatus qui tollit iu
gum a iuuentute ſua: ſedebit ſoli
tarius et tacebit. quia leuabit ſe
ſuꝑ ſe Quicq; illud pſalmiſte affec
tu et ope decanunt Similis factꝰ
ſum pellicano ſolitudīs. vigilaui
et factus ſū ſicut paſſer ſolitarius
in tecto

Capitulū ſeptimū

Cumq; hijs duabꝰ ꝓfeſſi
onibus monachorū reli
gio xpiana gauderet. ce
pit autē in deterius paulatim hic
quoq; ordo recidere. emerſit poſt hᷣ
illud teterrimū et infidele mona
chorū genus. vel potiꝰ noxia illa
plantatio rediuiua ſucceuit. que ꝑ
ananiã et ſaphirã in exordio eccle
ſie pullulãs apoſtoli petri ſeuerita
te ſuciſa eſt. que int̄ monchos tam
diu deteſtabilis execrandaq; iudi
cata eſt nec a quoꝗ vlterius vſur
pata ꝗdiu illius tã diſtricte formi
do ſententie memorie fideliū inſerta
durauit. qua beatꝰ apoſtolꝰ ꝑdic
tos noui facinoris ꝑncipes non pe
nitētia nō ulla paſſus eſt ſatiſfac
tione curari. ſed ꝑniciosiſſimū ger
men celeri morte ſuccidit Illo igi
tur exemplo quod in ananiã et ſa
phirã apoſtolica diſtrictione puni
tū eſt a nōnullorū contemplatiōne
paulatim longa incuria et tꝑis ob
litteratioē ſubtractū emerſit iſtud
ſarabaitarū genus Qui ab eo ꝙ
ſemetipſos a cenobiorū cōgregati
onibus ſequeſtrarēt ac ſingillatim
ſuas curarēt neceſſitates: egiptie
lingue ꝓprietate ſarabaite nūcupa
ti ſunt. de illorū quos ꝑdiximus
numero procedentes. qui euangeli
cã ꝑfectionem ſimulaē potius ꝗ i
veritate arripe maluerūt. emula
tione ſcilicet eorū vel laudibus ꝓ
uocati qui vniuerſis diuicijs mū
di ꝑfectam xpi preferunt nudita
tē Hij igitur dū in becillo animo
reſumē virtutes affectant. vel ne
ceſſitate ad hanc ꝓfeſſionē venire
cōpulſi dū cenſeri tantūmodo noīe
monachorū abſq; vlla ſtudiorum
emulatione feſtinant. cenobiorū
nullatenus expetūt diſciplinam.
nec ſeniorū ſubiciūtur arbitrio aut
eorū tradicionibꝰ inſtituti ſuas diſ
cunt vincere volūtates. nec vllam
ſane diſcretionis regulã legittima
eruditione ſuſcipiūt. ſed et publi
cã tantūmō id eſt ad hominū faciē
renūciantes. aut in ſuis domicilijs
ſub ꝑuilegio huiꝰ nominis hiſdē
obſtricti occupationibꝰ perſeuerāt
aut conſtruentes ſibi cellulas eaſq;
monaſteria nūcupantes ſuo in eis
iure ac libertate conſiſtūt. nequaꝗ
euangelicis preceptionibus ſuccū
bentes. vt nulla ſcilicet cotidiani
victus ſollicitudine nullis rei fa
miliaris diſtētionibus occupētur

Quod illi ſoli abſꝫ infideli dubita
tione ꝯſūmāt q̄ cūctis mūdi huiꝰ
facultatibꝰ abſoluti ita ſe cenobioꝝ
ꝓpoſitis ſubdiderūt: ut ne ſui quidē
ipſiꝰ fateant̄ ſe eſſe dominos Illi
autē qui diſtrictionē vt diximꝰ ce
nobij declinātes bini vel terni in
cellulis commorātur non contenti
abbatꝭ cura atqꝫ imperio guberna
ri·ſed p̄apue procurantes ut abſolu
ti a ſenioꝝ iugo excedēdi volūta
tes ſuas ac procedendi· uł quo pla
cuerit euagandi agendi ve qđ libi
tum fuerit habeant libertatē· et iā
amplius in opibus diurnis quā
hij qui in cenobijs degunt diebꝰ
ac noctibus ꝯſumūtur·ſed non ea
fide eodēqꝫ ꝓpoſito· Hoc eni iſti
faciūt nō vt fructū ſui opis ſubiciā
ant diſpēſatoris arbitrio·ſꝫ ut ad
quirant pecunias quas recondant
Int̄ quos quātū interſit· adtēdite
Illi de craſtino nichil cogitantes
gratiſſimos deo ſudoris ſui offerūt
fructꝰ: iſti vero nō ſolū i craſtina
ſꝫ eciā in multoꝝ ānoꝝ ſpatia infi
delem ſolicitudinē protendentes·
aut mendacem deum aut inopem
credunt·qui promiſſā cotidiani vic
tus atqꝫ indumētoꝝ ſufficienciā
p̄bere eis aut non poſſit aut nolit
Illi hoc omnibꝰ expetunt votis vt
nuditatē oīm rerū paupertatēqꝫ poſſi
deāt iſti vt oīm copiarū affluētiā
ꝯſeq̄nt̄ Illi ob hoc certati ſtatutū
tr̄ſcēdē canonē diurnis opibꝰ cla
borāt ut quicq̄d monaſterij ſāctis
vſibꝰ redūdarit: vel carceribꝰ vel

xenodochio vel echonomo uł indi
gentibꝰ ꝓ abbatꝭ diſpēſetur arbi
trio: iſti ut quicq̄d cotidiane ſuper
fuerit gule· aut ꝓ fuſiori ꝓ ficiat vo
luptati· aut certe filargirie vicio re
condatur Poſtremo ut concedamꝰ ab
iſtis quoqꝫ hec q̄ nō optimo ꝓpo
ſito ꝯgeruntur melius quā diximꝰ
poſſe diſtribui: nec ſic q̄dē ad meri
tum virtutꝭ illoꝝ ac ꝑfectionis aſ
pirant Illi etenī tantos mōſterij
redditus ꝯferentes · eiſꝫ cotidie re
nūtiantes in tanta ſubiectionis hu
militate ꝑdurant· vt queadmodū
ſui· ita etiā eoꝝ q̄ ꝓpo ſudore ꝯqui
rūt poteſtate p̄uentur abrenūciati
onis p̄me feruorē dum cotidie ſe
metipōs laboris ſui fructibus nu
dant iugiter innouātes Iſti autem
in eo ipſo qđ aliq̄d paupibꝰ largi
unt̄ elati i p̄ceps cotidie collabūt̄
Illos paciētia atqꝫ diſtrictio qua
tā deuote in hac quā ſemel arripu
erūt ꝓfeſſione ꝑdurāt: ut nūq̄ ſu
as expleāt volūtates· cruciſixos
huic mūdo cotidie viuoſꝫ martires
facit: hos arbitrij ſui tepor viuos
ad inferna demergit Hec igitur
duo gnā monachorū in hac quidē
ꝓuincia equali ꝓpe modū inter ſe
numeroſitate contendūt: ceterū ꝑ
alias regioēs quas me neceſſitas
catholice fidei compulit peragra
re: iſtud tercium ſarabaitarum ge
nus· habundare ac prope ſolum
eſſe cognouimus · Temporibus
ſiquidem lucij q̄ arriane perfidie
epiſcopus fuit ſub valentis ipio

cũ dyacõniã noſtris fratrib9 defer
rem9 : hijs videlicet qui de egip
to ac theobaida fuerãt ob catholi
ce fidei pſeuerantiã metallis ponti
atq; armenie delegati : licet ceno
biorũ diſciplinã in quibuſdã ciuita
tibus rariſſimã viderim9 · anacho
ritarũ tamẽ ne ipſũ quidem apud
illos nomẽ auditum fuiſſe cõperi
mus

Capitulum octauũ

SAne eſt eciam aliud quar
tũ genus quod nuper cer
nimus emerſiſſe in hijs
qui anachoritarum ſibi ſpecie at
q; ymagine blandiũtur · Quippe
in primordijs ſuis feruore quodã
breui cenobij pfectionem videnẽ
expetere · ſed cõtinuo tepefacti dum
priſtinos mores ac vicia reſecare
cõtempnũt : nec iugum humilita
tis ac paciencie diucius ſuſtinere cõ
tenti ſunt · ſubdiq; ſeniorũ imperi
o dedignãtur : ſeparatas expetũt
cellas ac ſolitarij reſidere deſiderãt
vt ita ſcilicet a nẽine laceſſiti : pa
cientes · manſueti · vł humiles poſ
ſint ab hominib9 eſtimari Que ĩ
ſtitutio ymo tepor eos quos ſemel
infecerit : ad pfectionem nũq̃ per
mittit accedere Hoc enĩ modo nõ
ſolum non abſcidẽtur · veruẽciam ĩ
deterius eorũ vicia cõualſcent · dũ
a nemine puocati vt quoddã leta
le et inteſtinum virus q̃to ampli9
celatũ fuerit : tanto pfundius ſer
pens ĩſanabilem morbũ generat
egrotanti Pro reuerencia enĩ ſin
gularis celle · nullus iam vicia ſo
litarij audet arguere · que ille ig
norari maluit q̃ curari Porro vir
tutes non occultatione viciorum
ſed expugnatione pariuntur

Capitulum nonum

GErman9 · Eſt ne aliqua
inter cenobiũ et monaſte
rium diſtancia · an ĩ vtro
q; nomine res vna cenſetur?

Capitulũ decimum

PYamon Licet a nõnullis
ſoleant indifferenter mo
naſteria pro cenobijs ap
pellari : tamen hoc intereſt q̃ mo
naſterium nomen eſt diuerſorij
nichil amplius q̃ locũ id eſt habi
taculũ ſignificans mõchorũ : ceno
biũ vero eciã pfeſſionis ipſi9 qua
litatẽ diſciplinamq; deſignat · et
monaſteriũ poteſt eciam vni9 mo
nachi habitatio nominari Ceno
biũ appellari nõ poteſt niſi vbi plu
rimorũ cohabitantiũ degit vnita
cõmunio · Dicuntur ſane monaſ
teria eciam in quibus ſarabaitarũ
collegia cõmorantur

Capitulũ vndecimũ

QVamobrem quoniã de
optimo genere monacho
rũ video vos pfeſſionis
huius arripuiſſe principia · id
eſt de laudabili cenobiorum pa
leſtra ad excelſa faſtigia ana
choretice tendere diſciplinam :

humilitat̄ paciencieq̄ v̄tute quā
vos illic didiaſſe nō dubito. vero
ſectamini cordis affectu. nō eam
ſicut quidam falſa humiliacōē v̄
borꝝ. nec affectata atq̄ ſuꝑflua in
quibuſdā officijs corpis inclinati
one fingentes. Quod humilitat̄
figmētū abbas ſerapion quodam
tēpore eleganter irriſit Cum eni
quidā ad eū ſūmā ſui abiectionem
habitu ac v̄bis p̄ferens aduenisſ
eūq̄ ſenex ſcđm morē vt orōnē
colligeret hortaretur: ille nequaq̄
ānuēs deprecātiōē tātis ſe ſubiacēs
aſſerebat flagicijs īuolutū: ut ne
vſū quidē huiꝰ cōis aeris cape mē
reē Piſiacij quoq̄ ipſiꝰ refugiēs
ſeſſionē: humi potiꝰ reſidebat Cū
v̄o eā ad ablutionē pedū multo
minꝰ p̄buiſſet aſſenſū: tunc ab
bas ſerapion refectione tranſacta
collationis ꝯſuetudine ꝓuocante
monē eū benigne ac lenit̄ cepit
ne ociosus ac vagus preſertī iuue
nis tā robuſtus inſtabili leuitate
p̄ vniūſa diſcurreret. ſed vt ī cella
reſidēs ſcđm regulā ſeniorū ſuo po
ciꝰ ope q̄ aliena malet munificē
tia ſuſtētari In quod ne apoſtolꝰ
paulꝰ incideret: et quidē cū ei in e
uāgilio laborāti hec p̄bitio merito
debētur: diebus tamē ac noctibꝰ
maluit opari. vt cotidianū victū
vel ſibi vel hijs qui eidē miniſtran
tes opꝰ exercere non poterāt ſuis
manibꝰ p̄pararet Ad hec ille tāta
eſt triſticia ac dolore suppletꝰ: vt
amaritudinē corde ꝯceptā ne vul
tu quidē diſſimulaē potuerit Cui
ſenex Hactenꝰ inquit o fili cūctis
te facinorū ponderibꝰ onerabas n̄
metuens ne confeſſione tā atrociū
criminū notā exiſtiātiōis incurreres
Quid q̄ſo nūc eſt q̄d ad ſimplicē
ammoniaunculā noſtrā que tamen
in ſe nō modo nullū obprobriū ſ̄z
etiam edificatiōis habuit ac dile
ctionis affectū tāta te video īdig
naciōe ꝑmotū. vt eam ne vultu q̄
dem occultare aut front̄ ſerenita
te diſſimulare potueris? An fortaſ
ſe illam te humilians expectabas
a noſtro ore ſentenciā: iuſtꝰ accu
ſator ſui exiſtit in p̄mordijs ſermo
nis? Proinde vera eſt cordis hu
militas retinenda. que non de af
fectata corpis atq̄ v̄borꝝ ſed de
intima ment̄ humiliatione deſcē
dit q̄ tunc demū euidētiſſimis pa
tientie ſue fulgebit indicijs. cum
quis nō ipſe de ſe crimīa ab alijs
nō credenda iactauerit. ſ̄z ab alijs
ſibimet arroganter ingeſta ꝯtēp
ſerit et irrogatas iniurias māſue
ta cordis equanimitate tolerauē
rit

Capitulū .xij.

Germanus Quēadmodū
acquiri vel retineri poſſit
iſta trāquillitas optamꝰ
agnoſcere vt ſicut in dicto nobis ſi
lentio oris clauſtra p̄cludimꝰ. ver
borūq̄ licentiā coercemꝰ: ita eciā
cordis leuitatē cuſtodire poſſimus
quod nō nūq̄ eciā cū lingua reſtre
natur intrinſecus tamen ſtatum
ſue placiditatis amittit et idcirco

Manſuetudinis bonū non alias te
nere quēpiā poſſe niſi remotioē cel
le ac ſolitario putamꝰ habitaculo

Capitulū decimūtercīū

Pyamon Paciētia vera et
q̄ trāquillitas abſq; pro
funda cordis humilitate
nec acquiritur nec tenetur Que
ſi de hoc fonte deſcenderit: nec be
neficio celle nec ꝑfugio ſolitudinis
indigebit Non enim patrocinium
cuiuſq̄ rei extrinſecus querit·que
humilitatis id eſt gubernatricis
atq; cuſtodis ſue intrīſecus virtu
te fulatur Ceterū ſi mouemur ab
aliquo laceſſiti certū eſt nō eſſe in
nobis humilitatis fūdamenta fir
miter ſtabilita et ideo ad incurſū
exigue tēpeſtatis edificiū noſtrū
ruinoſa cōmotiōe concutitur·Non
enī eſſet laudabilis nec ādmiranda
paciencia ſi nullis inimicoꝝ iacul
tepetita trāquillitatis ꝓpoſitū reti
neret ſed in eo eſt p̄clara atq; glo
rioſa q̄ irruentibus in ſe temptati
onū ꝓcellis immobilis ꝑſeuerat
Nam in quo vexari frangiq; adū
ſitatibꝰ creditur: in eo potiꝰ robo
ratur et in eo magis acuitur ī quo
putatur obtūdi A paſſionibus eī
ac ſuſtentatione paciētiā dici nul
lus ignorat Ideo cōſtat paciētē
ꝓnunciari neminē poſſe niſi eum
qui vniuerſa q̄ ſibi fuerīt irroga
ta abſq; indignatione tolerauerit
Et ideo nō imerito ita a ſalomo
ne laudatur Melior eſt patiens vi
ro forti et qui cōtinet irā eo qui ca
pit vrbē· Et iterū Longanimis
enī vir nimius in prudētia· puſil
lanimis autē inſipiens eſt Cum
ergo quis victus īiuria iracūdie
igne ſuccenditur: non cauſa pacī
eius acerbitas illate ꝯtumelie ex
titiſſe credenda eſt ſed potiꝰ mani
feſtatio infirmitatis occulte ſecun
dū illā parabolā ſaluatoris quam
de duabꝰ domibꝰ ponit·vnam q̄
fundata erat ſupra petrā et aliam
que ſuꝑ arenam Quibꝰ equalit̄
dicit pluuiarū ac fluminū vel tem
peſtatum turbines irruiſſe·ſed il
lā que in petre ſoliditate fundata
nichil penitus detrimenti ex illa
tam violenta colliſione ſenſiſſe·q̄
vero in arenarū pendula mobilita
te cōſtructa eſt ſtatim fuiſſe collap
ſam· Quā vtiq; apparet non ꝓp
terea corruiſſe quia ymbriū vel tor
rentū inundatione pulſata: ſed q̄a
ſuper arenā imprudēter extructa
eſt·Non enī in hoc differt a pec
catore vir ſanctus quia non ſimi
lit̄ et ipſe tēptatur: ſed quia hic
etiā magna impugnatione nō vi
citur ille autē eciā parua tēptatio
ne ſuperatur· Neq; enī eſſet vt
diximus iuſti alicuius laudabilis
fortitudo ſi vinceret intemptatus
cum vtiq; locum victorie habere
nō poſſet abſq; adūſitate ꝯtaminū
Beatus enī vir q̄ ſuffert tēptationē

quia cū probat9 fuerit accipiet co
ronam vite quā repromiſit deus di
ligentib9 ſe Secūdm apoſtolū quo
q3 paulū virtus nō ī ocio atq3 de
licijs: ſed in infirmitate perficitur
Ecce enim inquit ſcilicet de9 ihe
remie dedi te hodie in ciuitatē mu
nitam. et in columpnam ferream et
in murū ereum ſup omnē terram
et regib9 iuda principibus eius et
ſacerdotib9 et omni populo terre.
et belligerabunt adūſum te et non
ꝑualebūt. quia ego tecum ſum vt
eruam te dicit dn̄s omnipotens

¶ Caplm̄ decimūq̄rtum

Huius ergo paciētie volo
vobis duo ſaltem exēpla
ꝓponere. vnū religioſe ci
iuſdā femine q̄ paciencie v̄tutem
tanta auiditate ſectata eſt: ut nō
ſolum temptationū nō vitaret in
curſus ſed eciā occaſiones moleſti
arum ſibimet ꝓcuraret quib9 ſre
quēcius inſtigata nō cederet Hec
namq3 cū alexandrie cōmoraret̄
eſſetq3 non obſcuris orta maiori
bus. atq3 in domo que ſibi fuerat
a parētibus derelicta religioſe dn̄o
deſeruiret: veniēs ad beate memo
rie epiſcopū athanaſiū. p̄cabatur
vt aliquā ſibi alendā viduā daret
que ex eccleſiaſticꝭ ſūptibus paſce
batur Et ut peticionē ipſius v̄bis
exprimam9. da michi inquit aliq̄
de ſororibus quā recreem. Sa
cerdos ergo cū laudaſſet ꝓpoſitū
femine qd̄ eā ad op9 miſericordi
e vidiſſet eſſe promtiſſimā: iuſſit
ex omnib9 eligi viduam que et ho
neſtate morū et grauitate ac diſci
plina omnib9 p̄ferretur. ne forte
deſideriū largitatis ſuperaret̄ vicio
vinceretur. et que mercedem quere
ret in egena. dampnū fidei prauis
eius morib9 offenſa pateret̄ Cui
cū domū adducte omnib9 deſerui
ret obſequijs virtutem modeſtie
eius ac lenitatē experta videns3
ſe ab ipſa momentꝭ ſingulis gra
tiarum actione ꝓ officio humani
tatis honorari: poſt dies paucos
ad memoratū reūtitur ſacerdotem
Rogaueram inquiens vt m̄ dari
p̄ciperes quam ego reficerem et cui
morigeris famularer obſequijs.
Cumq3 ille necdum ꝓpoſitum fe
mine ac deſideriū intelligens eſti
maſſet petitionē eius diſſimulati
one p̄poſiti fuiſſe neglectam: cau
ſā3 more illius nō abs3 animi ſui
cōmotione perquirēs ꝓtinus ag
nouiſſ3 honeſtiorem ei ceteris vidu
am deputatā: occulte p̄cepit vt
ea illi q̄ eſſ3 cunctis nequior trade
retur que ſcilicet ul' iracundia vel
rixis vl' vinolentia ſeu v̄boſitate
atq3 eciā vanitate cunctas quib9
hec vicia dominarētur excederet.
Quā cum multo facilius īuentā
ſibiq3 traditam domi habere cepiſ
ſet. atq3 eadem ei diligentia qua
p̄ori illi vidue ul' eciam ſtudioſi9
miniſtraret: hoc ſolum ab ea ꝓ tā
tis obſequijs recipiebat gratie ut
indignis iugiter afficeret̄ iniurijs
conuicijs q3 ab ea exprobrationibus3

cõtinuis vexaretur obiciente ei et
malediciis obtrectationib9 increpã
te. eo ꝙ ſe non ad refrigeriũ ſed po
ci9 ad cruciatũ et contumeliã ab e
piſcopo popoſciſſet magiſtrã ſe de re
quie ad laborẽ ꝙ de labore trãſtu
liſſet ad requiem Cum ergo aſſi
duitas iurgiorũ eo vſqʒ ꝓrũperet
vt ne ab iniectione quidẽ manuũ ꝑ
cax mulier tẽperaret: illa autẽ humi
lioris obſequij ingeminaret officia
non furentẽ vincere renitendo ſed ſe
metipſã humilius ſubiciendo diſce
bat vt multimodis indignitatib9
laceſſita obiurgantis inſaniã huã
nitatis manſuetudine deliniret.
Quibus ad plenũ exercitijs con
firmata ꝑfectamqʒ virtutẽ de ſide
rate paciencie cõſecuta: ad memo
ratũ ſacerdotem tam ꝓ electionis
illius iudicio ꝙ eciam ꝓ beneficio
exercitationis ſue gracias relatură
ꝑrexit eo ꝙ ſcd̃m deſideriũ ſuum
tandẽ magiſtrã ei paciencie digniſ
ſimam ꝓuidiſſet. cuius iniurijs iu
gib us vt quodã paleſtre oleo coti
die roborata ad ſũmam animi pa
cienciã ꝑueniret. tandẽ inquiens
dediſti michi quã repauſẽ Nam il
la prior ſuis me pocius honorabat
ac refrigerabat obſequijs Hec de
ſexu muliebri dixiſſe ſufficiat vt cõ
memoratione hac nõ ſolũ edifice
mur: verũeciam cõfundamur. qui
pacienciã niſi fuerim9 ad ferarum
morem retruſi in caueas cellularũ
tenere non poſſumus

Capitulũ decimũquintũ

NUnc aliud abbatis paf
nucij pandemus exem
plũ qui in illius inſignis
et vbiqʒ predicabil' ſcithiotice he
remi in qua nunc preſbit' eſt ſecre
tis tanto ſtudio ſemper inſedit vt
ei ceteri anachorite bubali cognomẽ
indiderint eo ꝙ ingenito vt ita dix
erim deſiderio ſolitudinis ſemper
habitatione gauderet Itaqʒ cum
tante in puericia ſua eſſet virtutis
et gracie vt eciam preclari ac ſum
mi id temporis viri grauitatẽ ei9
et imobilem cõſtanciam mirarent'
cumqʒ licet minor eſſet etate pro
virtutum tamen merito ſeniorib9
exequarent ſuoqʒ ordini ducerent
inſerendum: liuor ille qui aduer
ſum ioſeph patriarchã fraternos
quondã animos inſtigauit quedã
de numero fratrũ eciam zeli igne
ſuccendit qui neuo quodã ac macu
la pulchritudinem eius cupiẽs de
formare: hoc genus malignita
tis excogitat vt pro oportunita
te temporis caperet cũ pafnutius
ad eccleſiam die dominica proceſ
ſurus abeſſet a cella in quam fur
tim irruens codicem ſuum inter
eius plectas quas de palmarum
folijs ſolebat intexere latenter ab
ſcondit ac de cõcinnata factione ſe
curus ipſe quoqʒ velut pure ac ſim
plicis cõſciencie ad eccleſiam venit

Cumqꝫ celebrata ōnis fuiſſet ex
more ſolemnitas: q̄rela ſcō yſido
ro qui ante hūc eundēqꝫ paſnutiū
eiuſdēqꝫ hēmi pſ̄bit̄ fuit: coram
cūctis fratrib9 detulit. aſſerens ſi
bi codicē de cella furto fuiſſe ſubla
tū Cūqꝫ eius q̄rimonia ita cūcto
rum fratrū pāpueqꝫ pſ̄biteri ani
mos ꝑmouiſſet ut quid primū ſuſ
picarētur quidue decernerēt nō ha
berent: ſūma cūctis āmiratione ꝑ
culſis de tā inauditi illic facinoris
nouitate: ille qui rem detulerāt ac
cuſator vrgebat. vt retētis ī eccl e
ſia ōnib9 miſſi electi vbiqꝫ cūctoꝝ
ſingillati fratrū cellulas ſcrutaren
tur Quod cū trib9 ſenioribus a
pſ̄bitero fuiſſet iniūctū: vniuerſo
rū cubilia reuoluētes ad extremū
in paſnutij cellula abſcōditū codi
cē inter plectas palmarū q̄s illi ſi
ras vocāt ſicut eū inſidiator occul
tauerāt reppere. Quē cū iq̄ſitores
cōfeſtim ad eccleſiā delatū coram
ōnib9 ꝓtuliſſēt: paſnutius licet
de cōſciētie ſue eſſet ſinceritate ſecu
rus. tamē velut q̄ furti crimen ag
noſceret ſatiſfactioni ſe totū tradi
dit: locūqꝫ penitētie ſupplicat̄ poſtu
lauit: h̄ verecūdie ſue modeſtieqꝫ
ꝓſpiciēs ne ſi maculā furti ꝟbis
conaret̄ abluere: inſuꝑ etiā mēda
cij notaret̄. nemine ſaliꝫ aliud q̄
id q̄ īuentū fuerat ſuſpicante Cū
qꝫ de eccleſia nō tam mēte deiec
tus q̄ iudicio dei fidēs ꝓtinus ab
ceſſiſſꝫ: ꝓfuſis ī orōne iugit̄ lacri
mis triplicatiſꝫ ieiunijs ſūma ſe e

tiā in cōſpectu hoīm mentis hu mi
litate ꝓſtrauit Sed cū duab9 fer
me ebdomadib9 ita ſe ōni contriti
one carnis ac ſpūs ſubicaſſet. vt
die ſabbati uel dominico nō ad ꝑci
piendam cōmunionē ſacram. ſꝫ ad
ꝓſternendum ſe in limen eccleſie
atqꝫ ad veniā ſuppliciter poſtulan
dā matutin9 accurreret: nequaq̄
paſſus eſt eum occultorum omni
um teſtis et cognitor vel a ſe am
plius ꝯteri. uel ab alijs infamari.
Nam q̄d ille inuentor ſceleris rei
ſue fur impbus laudis aliene cal
lidus infamator nullo hominū teſ
te cōmiſerat: ꝑ diabolū qui ipius
criminis fuerāt īcentor publicauit
Arreptus namqꝫ diriſſimo demo
ne cūctas factionis occulte patefe
cit īſidias. criminacionūqꝫ ac frau
dium idem fuit ꝓditor qui conuē
tor. Ita aūt ſpū illo īmundo gra
uiter diuqꝫ vexatus eſt: ut ne ora
tionib9 quidem ſanctoꝝ illic cōſiſ
tenciū qui diuinoꝝ cariſmatū me
rito demonijs impabant potuerit
emundari. ſꝫ ne ipius quidem yſido
ri pſ̄biteri grā ſingulari crudeliſſi
mū ab eo excluſerit vexatorē. cui
tanta erat ꝟtus domini largitate
collata: ut ne uſꝫ ad limina quidē
eius quiſquā arreptici9 qui tardi
us ſanaretur aliquādo ꝑduct9 ſit
cristo hanc adoleſcenti paſnucio
gloriam reſeruāte ut illius tantū
orationibus cui inſidiatus fuerat
purgaretur. et cui9 laudi aliquid
inuidus inimicus decerpē ſe poſſe

credideratꝫ eius nomē ꝓclamās
et delicti ſui veniā et finē ſupplicij
p̄ſentis acciperet Hec ergo ille in
adoleſcentia ſua future indolis iā
tūc indicia p̄figurās. lineas quaſ
dā perfectionis illius q̄ erat matu
ritate augenda adhuc in annis pu
erilibꝰ deſignauit. Si igitur ad
culmē virtutū eius volumus ꝑue
nire: talia nobis exordiorū funda
mina iacienda ſunt ¶ Ca. xvi.

Duplex ſane ad narratio
nē huius facti cauſa me
cōpulit Primū vt hanc
immobilitatē viri ꝯſtanciāqꝫ penſā
tes quanto minoribus q̄ ille eſt
appetitus inimici īpugnamur inſi
dijs: tāto maiorē trāquillitatis
atqꝫ paciencie ſumamꝰ affectum
Deinde vt firma diffinitione tene
amꝰ a temptationū ꝓcellis. īpug
nationibuſqꝫ diaboli tutos nos eſſe
non poſſe. ſi omē preſidiū pacien
cie noſtre oēmqꝫ fiduciā non inte
rioris noſtri hominis viribus. ſed
in cellule clauſtris aut in ſolitudīs
receſſu ſanctorūqꝫ cōſortio vl' cuiuſ
q̄ q̄ extra nos ſit rei preſidio col
locemus. Niſi enī mentē noſtrā
virtute ꝑfectionis ſue ille firma
uerit qui in euangelio ait regnū
dei intra vos eſt: fruſtra aerei hoſ
tis inſidias aut auxilio cohabitā
tium hominū vincere. aut localibꝰ
ſpacijs declinare. aut munitione
tectorū excludere poſſe nos crediꝰ
Nam cū hec ōnia ſancto pafnuti
o non deeſſēt: tamē impugnatio
nis aditum aduerſus eū temptator
inuenire potuit. neqꝫ illū nequiſſi
mū ſpiritū ſepta parietū aut here
mi ſolitudo: aut tot in illa congre
gatiōe ſanctorū merita repulerūt
ſed quia dei ſanctus famulus non
in hijs q̄ extrīſecus ſunt ſed in ip
ſū occultorū oīm iudicem ſpē ſui
cordis īfixerat: tāte īpugnatiōis
machinis nequaq̄ potuit ꝯmoue
ri Et cōtra ille quē ad tantū faci
nus ꝑpitauit inuidia nōne et ſo
litudinis beneficio et munitione re
motioris habitaculi et beati yſido
ri abbatis atqꝫ p̄ſbiteri aliorūqꝫ
ſanctorū cōſortia fruebatur: et tū
quia eū ſup̄ arenā reperit turbo di
abolicus non ſolū impegit eiꝰ ve
rūeciā ſubuertit habitaculū Non
ergo quietē noſtram extrinſecus
inquiramus nec opitulari vicijs
inpaciētie noſtre alienā putemus
poſſe paciētiā Sicut enī regnū dei
ītra nos eſt ita et inimici hominis
domeſtici eius Nemo enī in mag'
q̄ ſenſus meus qui michi eſt vere
intimus domeſticus aduerſat̄ Et
idcirco ſi fuerimꝰ ſolliciti: ab īteſti
nis hoſtibus ledi minime poterꝰ
Ubi enī nobis noſtri domeſtici nō
aduerſantur: ibi et regnū dei trā
quillitate mentis acquirit̄ Nam
ſi rationem diligenter diſcutias
ledi ab homine q̄uis malignante
nō potero: ſi ipſe impacifico aduer
ſus me corde non dimicem. Si
autem ledor non eſt vicium īpug
natōis aliene. ſed īpaciencie mee

Sicut enī ꝗuis ac ſolidus cibus
ſano vtilis ⁊ vita pciioſus ē egro
tanti: non autē ledere ſumentē po
teſt niſi ei ad nocendū vires adie
cerit pacientis infirmitas Si vn
ꝗꝫ ergo ſimilis inter fratres fuit
oborta tēptatio: nequaꝗꝫ a curſu
trāquillitatis excuſſi blaſphemis
ſecularīū obtrectationib9 aditū te
ſerem9 nec pueros atqꝫ execrabi
les quoqꝫ ſcōꝝ viroꝝ numero in
ſertos latitare miremur: quia dū
in huius ſeculi area ꝯculcamur at
qꝫ conterimur. neceſſe eſt etiā pale
as igni ppetuo deputādas inter
electiſſiā frumēta miſceri Deniqꝫ
ſi vel ſatan inter angelos vel iudā
inter apoſtolos. vel nicolaū pra
uiſſime hereſeos īuentorē inter di
aconos remiſcamur electos: hoc
quod neqꝫſſimi hoies ſāctoꝝ ordi
ni deprehenduntur inſerti. mirū
eſſe nō potest Nam licet hūc ni
colaū quidā aſſerāt non illū fuiſſe
q̄ ad op9 miſterij ab apoſtolis ē
electus: nichilomin9 tamē eū de
illo diſcipuloꝝ fuiſſe numero nega
re non poſſūt. quos oēs tales no
bis īuenim9 Non ergo ruinā illi
us ſupradicti fris qui in illa hēmo
tam lugubri lapſus ē caſu: neqꝫ
illā horribilē maculā quā tā ille in
gentibus penitētie lacrimis p9 di
luit. ſed beati poti9 pafnutij nob
ꝓponam9 exempla: ne ſubūtioē
illi9 deſtruamur. cui9 antiquū iui
die viciū etiā auxit in peius affec
tata religio Sed hui9 humilitatē
tota vtute ſectem9. quā n illi qꝫes
hēmi ſubito genuit: ſed int hoies
acquiſita ꝯſūmauit atqꝫ excoluit
ſolitudo

Caplm xvij

Sciendū ſane eſt inuidie
morbum difficili9 ad me
delam quam cetera vicia
puenire. Nam eū quem ſemel ve
neni ſui peſte corrupit. pene dixe
rim carere remedio Ipſa namqꝫ ē
lues. de qua figuraliter dicitur p
ꝓphetā. Ecce ego mittam vobis
ſerpentes regulos quibus non eſt
incantatio. et mordebūt vos Recte
te igitur a ꝓpheta mortiferis baſi
liſci venenis morſus inuidie ꝯpa
tur. qua p̄mus ille omniū venena
rum auctor et princeps et perijt ⁊
peremit. Nam ante ſu9 quā eius
cui inuiderat interemptor: p̄uſꝗꝫ
in hominē mortē vir9 effunderet
ipſe ſe pdidit Inuidia enī diaboli
mors introiuit in orbem terrarū:
imitātur autē eū q̄ ſunt ex parte
ei9 Sicut enī ille qui p̄m9 eiuſ
dē mali peſte corrupt9 eſt nec me
delā penitētie nec fomentū vllius
curationis admiſit. ita et hij q̄ hiſ
dē ſe percutientes morſib9 tradide
rūt. omnē opē ſancti incātatoris ex
cludūt. quia cū vtiqꝫ nō culpis ali
cuiꝰ q̄buſlibet ſed pſperitate cruciē
tur: erubeſcētes ipſā pdere verita
tē. extrinſec9 ſibi quaſdā ſupfluas
et ineptas cauſas offēſiōis inqui
rūt: quarū q̄a ōnimodis falſe ſūt
vana curatio eſt cū illud mortiferū
virus quod nō vult pdere latcat

in medullis De quibus alibi ille
ſapientiſſimus cõpetenter exp̄ſſit
Si momorderit ſerpens non in ſi
bilo: nõ eſt habũdantia incãtato
ri Iſti enĩ ſunt taciti morſus quib9
ſolis ſapienciũ medicina nõ ſubue
nit Nam vſqꝫ adeo incurabilis eſt
iſta ꝑnicies : vt blandimẽtis ex
aſperetur . inflectur obſequijs . mu
neribus irritetur quia vt idẽ ſalo
mon ait nichil ſuſtinet zel9 Quã
to enim amplius aliis aut humi
litatis ſubiectione aut paciencie v̾
tute aut munificẽtie laude ꝓfecerit
tãto ille maioribus inuidie ſtimu
lis incitatur . qui nõ niſi ruinã aut
mortẽ eius cui inuidet concupiſcit
Deniqꝫ illorũ vndecĩ patriarcha
rũ zelus intantũ nulla inoxij fris
ſubiectione potuit deliniri . vt de
hijs ſcriptura cõmemoret . Inuide
bãt autẽ ei fratres ſui eo q̄ dilige
ret eũ pater ſuus : et non poterãt
ei loqui quicq̃ pacificũ donec zel9
eorũ qui nulla germani obſequẽ
tis atqꝫ ſubiecti ſuſtinuit blãdimẽ
ta mortem eius cupiẽs vix poſſit
vendicionis fraterne crimine ſaciari
Cũctis ergo vicijs ꝑniciosiorem
atqꝫ ad purgandũ difficiliorem
eſſe cõſtat inuidiam : que ipſis re
medijs q̃bus reliqua extinguũtur
accenditur . Nam verbi grã qui
dãpnum ſibi illatum dolet : largi
tatis ꝯpenſatiõe curatur Qui de il
lata iniuria indignatur : humilita
tis ſatiſfactione placatur Quid il
li faciat qui de hoc ipſo magis q̄
te humiliorẽ ac benigniorẽ ſentit
offenditur : quẽ non ad iracũdiã
cupiditas que p̄mio delinitur nõ
iniurie leſio aut amor vlcionis ac
cendit que officiorũ vincitur blan
dimentis . ſed ſucceſſus tantũ alie
ne proſperitatis irritat ? Quis
autẽ eſt qui ſe vt ſatiſfaciat inuidẽ
ti a bonis corruere . aut a ꝓſperis
alienari . aut calamitate aliqua
optet inuolui ? Qua ꝓpter ne to
tũ quicq̃d in nobis viuidũ eſt et
quaſi vitali vegetacione ſancti ſpi
ritus animatur vno tãto hui9 mali
morſu baſiliſcus interimat : diuinũ
cui impoſſibile nichil eſt iugiter im
ploremus auxiliũ . Cetera etenĩ
venena ſerpentiũ id eſt carnalia
peccata vel vicia quibus vt cito in
uoluitur . ita facile expurgatur hu
mana fragilitas habent aliqua
vulnerum ſuorũ in carne veſtigia
quibus q̃uis terrenum corpus ꝑ
niciosiſſime cõtumeſcat : tamen ſi
thiriace remediũ aut illam ſaluta
riũ verborum medelam aliq̃s pi
tiſſimus carminũ diuinorum incã
tator admouerit . ad perpetuam
anime mortẽ pernicies virulenta
non peruenit Inuidie autẽ quaſi
a regulo ſerpente effuſum virus :
vitam ipſam religionis ac fidei
priuſq̃ vulnus in corpus ſenci
atur excluſit . Non enim aduer
ſus hominem ſed plane aduer
ſus deum blaſphem9 extollitur :

qui nichil ĩ fratre aliud niſi bonũ meritũ carpens non hoĩnis culpã ſed dei tantum iudicia rephendit Hec ergo ẽ illa ſurſũ germinãs amaritudĩs radix que ſe erigens ad ſupna in contumeliã ipſi9 qui bona hoĩ cõfert tẽdit auctoris Nec quẽq̃ moueat quod de9 miſſurũ ſe ſerpentes regulos qui eos quorũ crimĩbus offẽditur mordeãt ↄmi natur Nam licet certũ ſit deũ auc torẽ inuidie eſſe non poſſe: equũ tamẽ et diuino dignũ eſt iudicio. ut dũ bona data humilib9 conferũ tur et ſupbis ac rephis denegan tur: eos qui ſcd̃m apoſtolũ tradi in reprobũ ſenſũ meretur quaſi ab ipſo miſſa paciat et cõſumat inui dia. ſcd̃m illud Ipſi me ad emula tionẽ irritauerũt in non deũ. et e go ad emulationẽ inducã illos in non gentẽ Hac beat9 piamon de ſiderũ noſtrũ q̃ de pmus cenobij ſcolis ad ſcd̃m anachoreſeos gra dũ tendere ceperam9 diſputatioẽ ardẽtius inflãmauit Nam p̃mor dia ſolitarie cõmorationis cui9 ſci entia poſtea ſuim9 ſathij pleni9 aſ ſecuti ipſo p̃mũ inbuente percepim9

Explicit collatio abbatis pia mon de trib9 generib9 mõchorũ

Incipiũt capitula collatiois ab batꝭ iohãnis

De cenobio abbatꝭ pauli et pa ciencia cuiuſdam fratris .I.
De humilitate abbatꝭ iohãnis et interrogatione noſtra .ij.
Reſpõcio abbatꝭ iohannis cur hẽmũ reliquiſſet .iij.
De ỽtute p̃dicti ſenis quã in anachoretica exacit diſciplina .iiij.
De cõmodis heremi .V.
De utilitate cenobij .Vi.
Interrogatio de cenobij vel ſo litudinis fructu .Vij.
Reſpõſio ſuper interrogatione propoſita Caplm̃ .Viij.
De ↄſũmata ac vã pfectioẽ .ix.
De hijs qui imperfecti hẽmũ petunt Caplm̃ .X.
Interrogatio de remedio eoꝝ qui cito de cenobij congregatione diſceſſerint Caplm̃ .Xi.
Reſpõſio quomõ ſolitarius vi tia ſua poſſit agnoſcere .Xij.
Interrogatio quomodo ſanari poſſit qui non expurgatꝭ vicijs ſo litudinem ingreſſus ſit .Xiij.
Rñſio ſup eoꝝ medicinã .Xiiij.
Interrogatio an ita caſtitas ſi cut et cetẽ paſſiones deãt explo rari Caplm̃ .Xv.
Reſponſio quibus documentꝭ poſſit agnoſci Caplm̃ Xvi
Expliciunt capitula

Incipit collatio abbatꝭ iohãnis de fine cenobite et heremite
Incipit capitulũ primum

POſt dies admo
dū paucos maio
ris doctrine deſi
derio ꝑtrahente
curſus ad abba
tis pauli cenobiū
ſumma ſpiritus alacritate ꝑrexi
m9 . Vbi licet pluſq̄ ducentorū
fratrum numerus moraretur : in
honorē tamē ſolempnitatꝭ que id
tēporis agebatur infinita de alijs
quoqȝ cenobijs mōchorū turba cō
fluxerat Nam p̄oris abbatis qui
eidē cenobio p̄erat āniuerſaria de
poſitio ſolempnitꝰ celebrabat Cu
ius cōuentus idcirco facim9 men
tionem vt pacētiā cuiuſdā fratris
que ſub preſēcia toti9 cōgregatio
nis huius īmobili eius claruit le
nitate : breuitꝰ ꝑſtringamus . Nā
licet alias opis huius tendat intē
cio . vt ſcilicet abbatis iohīs qui de
relicta hēmo . illi ſe cenobio ſūma
humilitatis virtute ſubdiderat ꝓ
feram9 eloquia : nequaq̄ tam pu
tamus abſurdū ſi abſꝫ vlla circui
cione verboꝝ magna vt credim9
ſtudioſis quibuſꝫ virtutū edificati
o cōferatur In ingenti itaqȝ atrio
ſubdiuali illa mōchoꝝ multitudi
ne ꝑ duodenariū numerū diſtinc
tis ordinib9 ꝯſidente . cū quidā fra
ter ſuſceptū ferculū paulo tardi9
intuliſſꝫ . ſub occaſione iſti9 tardita
tis p̄dict9 abbas paul9 q̄ int̄ tur
bas miſtrantiū fratrū ſollicite diſ
currebat erecta manu palma eum
ſub omniū ꝑcuſſit intuitu . ita vt ſo

nitus etiam aduerſariorū vel lon
gius cōſiſtentium auribus reſulta
ret Hoc autē ab eo idcirco factum
eſt : vt cunctis qui aderāt iuuenis
paciencia pateſaceret . et oīs qui
interfuiſſēt tali ſpectaculo modeſ
tie erudiretur exemplo Q̄ꝫ matu
ro autē id ſenior fecerit cōſilio : res
ꝓbauit Nam memorabilis pati
encia iuuenis tanta id animi leni
tate ſuſcepit : vt non modo null9
ex ore eius ſermo prolapſus . vꝫ
tenuiſſimū murmur tacita labio
rum agitacione ſignatum . ſed ne
ipſa quidē oris modeſtia atqȝ trā
quillitas aut color ſaltem quātu
lūcunqȝ mutatus Qđ factum nō
ſolum nobis qui nuꝑ de ſyrie mo
naſterio venientes pacientie hui9
virtutē tam euidentibus ꝑcepera
mus exemplis : ſed eciam cunctis
qui expꝑtes nō erāt talium ſtudio
rum ita mirum fuit . vt eciam ſum
mis viris precipua per hoc factum
cōferretur inſtructio Qđ ſcilicet eci
am ſi paciencia eius correptio patꝰ
na non mouerat . ne ſpectaculum
quidē tante multitudinis vllo vul
tū ipſius ruboris tinxiſſet indicio

Capitulum ſecundum

IN hoc itaqȝ cenobio
reꝑꝑerimus antiquiſſi
mū ſenem nomine io
hannem : cuius verba paritꝰ et hu
militatē qua ſcis oīb9 p̄minebat
nequaq̄ ſilentio p̄tereūda cēſuim9

ſcientes eū hac maxime pfectioē
viguiſſe: que cum ſit virtutū oīm
mater ac toti9 ſpūalis ſtructure
ſolidiſſimū fūdamentū. a nr̄is pei
tus exulat inſtitutꝭ Vnde nō mi
rū ē nec ad illorū ſublimitatē nos
poſſe cōſcendere: qui nō dicā m uſꝫ
ad ſenectā nō poſſum9 ꝑmanere
ſub cenobij diſciplina. ſed vix bie
nio ſubiectiōis iugum ſuſtinē cōte
ti ad p̄ſumptionē noxie libertatꝭ
ꝯtinuo euolam9: cū tamē ipſo il
lo paruo tp̄e nō ſcd̄m illā diſtric
tionis regulā ſed ꝑ nr̄i arbitrij li
bertate. vtcūqꝫ ſenioris ſubiamur
īpio ut non patiētie fructū ediſcē
ſed tēpus adipiſcēde licētie expec
tare videamur Hunc igit̄ ſenē cū
ī abbatꝭ pauli cenobio vidiſſem9
etatē p̄mū et grām viri qua erāt p̄
ditus āmirati: dimiſſo ī terrā vul
tu p̄cari cepim9. ut nobis pandē
dignaretur q̄ ob cauſā relicta here
mi libertate et illa ꝓfeſſione ſubli
mi. qua eū pre ceteris eiuſdē vite
viris fama celebrauerat: cenobij
iugū ſubire maluiſſet Ille velut ī
parem ſe anachoretice diſcipline ⁊
ſublimitate tāte ꝑfectiōis īdignū
ad iuniorū ſcolas redijſſe dicebat
ſi tamē vel ipſorū īſtituta ſcd̄m ꝓ
feſſionis meritū poſſet īplere C9
ꝓfeſſionis humilitatē cū refraga
tio nr̄e deꝑcatiōis excluderet: ad
extremū ita exorſus eſt ¶ iij

Anachoretīcā diſciplinam
quā me deſeruiſſe mira
mini non ſolū nō reſpuo
nec refuto: ſed tota poti9 veneratī
one ꝯplector atqꝫ ſuſcipio In qua
poſt trigita ānos quos ī cenobij
cōgregatiōe traſiera: ita alios vi
ginti expleſſe me gaudeo. ut int̄
illos q̄ eā vel mediocriter appete
bant non vſquaqꝫ ſegnitie deno
tarer Sed q2 dū guſtata ei9 puri
tas ſollicitudine interdū carnaliū
rerū interpolata ſordebat: recurre
re ad cenobiū cōmodi9 viſū eſt ⁊
ut ꝓmptior arrepti planioris ꝓpo
ſiti cōſūmatio ſeq̄retur et min9 eſ
ſet de preſūpte ſublimioris ꝓfeſſi
onis difficultate periculū Melius
enī eſt deuotū in minoribus q̄ īde
uotū in maiorib9 ꝓfeſſionib9 īue
niri Et idcirco ſi quid elatius im
mo liberius fortaſſe ꝓtulero q̄ſo
vt nō iactātie vitio ſed edificatio
nis noſtre deꝓmptū ſtudio ceſea
tis. quia vob̄ tā ſtudioſe q̄rentib9
nichil de veritate exiſtimo ſubtra
hendū Arbitror enī inſtructionis
vobis aliquid poſſe cōferri: ſi pau
liſper humilitate depoſita ſimpli
cit̄ oīnē ꝓpoſiti mei patefecero veri
tatē Cōfido enī q2 nec apud vos
de libertate dictorū cenodoxie no
tā neqꝫ apud cōſcientiā meā ſubꝑſ
ſione veritatꝭ quoddā mēdacij cri
men incurrā ¶ Caplm̄ iiij

Si quis igitur ſecretꝭ hēmi
delectatiōis obliuioni tra
dē potuit hūana cōſortia
ac ſcd̄m ihēmiā dicere et diē hoīs
non deſideraui tu ſcis: ego quoqꝫ
id domino ſua gracia largiēte vel

aſſecutū vel certe aſſequi ad niſū
fuiſſe me fateor Itaqꝫ pio dñi nr̄i
munē memini me ĩ huiuſmōi rap
tū frequenter exceſſu. ut obliuiſce
rer me ſarcina corporee fragilita
tis indutū. menteqꝫ meā ita oīs
exteriores ſenſus ſubito reſpuiſſe
et a cūctis materialib9 rebus ōni
modis exulaſſe. ut neqꝫ oculi mei
neqꝫ aures mee ꝓprio fungerētur
officio Et ita diuinis meditatio
nib9 ac ſpūalib9 theorijs anim9
replebatur ; ut ſepe ad veſperam
cibū me pcepiſſe neſcirē . ac ſequē
ti die de heſterna abſolutōne ieiu
nij penit9 dubitarē . Ob quā etiā
cauſā ſeptē dierū ab9. hec eſt ſeptē
paximaciorū paria ſequeſtrati in ꝓ
cello id ē admanuenſi ſporta die
ſabbati reponūtur. ut refectio ꝑter
miſſa nō lateat Qua cōſuetudīe
illi9 quoqꝫ obliuionis error exclu
ditur. vt expletū ebdomade curſū
ac ſolēpnitatē diei ipſi9 reuolutā
finitus panū numerus feſtiuitatiſqꝫ
diei ſacre ⁊ cōgregatōnis ſolēpni
tas ſolitariū latere nō poſſit . Qz
ſi etiā hunc ordinē ille quē predixi
mus mētis exceſſ9 forte turbauerit
nichilomi9 cotidiani opis mod9
dierū numerū ſignificans arcet er
rorē Et vt ceteras hēmi virtutes
ſilentio pretermittā ; non enim ē
nobis de earum numeroſitate ac
multitudīe. ſed de ſolitudinis atqꝫ
cenobij fine tractandū. cauſas po
ti9 ob quas illam deſerē maluerī
quas etiam vos agnoſcere volu
iſtis breuiter explicabo ; Omeſqꝫ il
los quos cūmemoraui ſolitudinis
fructus quibus ediuerſo ſublimi
oribus meritis dixerim poſtponen
dos ; breui oratione perſtringā

Capitulum quintum

QVamdiu igitur raritas
eorū qui in hēmo tunc tē
poris morabātur liberta
tem nobis largiendo diffuſiorem
ſolitudinis vaſtitatē largita eſt q̃
diu maioribus remoti ſecretis fre
quentiſſime in celeſtes illos rapi
ebamur exceſſus . nec tanta viſitā
tiū fratrum irruens multitudo pa
rāde huānitatis neceſſitate ſenſus
nrōs indigentiū curarum diſtēſio
nib9 aggrauabat ; ſolitudinis pla
ne trāquilla ſecreta et illā conuer
ſationem angelice beatitudini cō
parandam inſaciabili deſiderio ac
toto animi ardore ſectatus ſum .
Sed cum maior vt dixi numer9
fratrum habitationem illius ſoli
tudinis cepiſſet expetere . et cum
guſtata vaſtioris heremi libertate
non modo ignē illū diuine cōtēpla
cionis frigeſcere feciſſet . ſed etiam
multimodis mentē carnalium re
rū vinculis impediret ; elegi hui9
diſcipline vtcumqꝫ implere pro
poſitum . q̃ in illa tam ſublimi ꝓ
feſſione carnalium neceſſitatum
prouiſione corpore ; vt ſi michi
illa libertas ac ſpiritualis de
negatur exceſſus ; abiecta ta

tamē craſtine diei penit9 ſolliatu
dine euangelia me p̄cepti cōſūma
tio cōſoletur et id qd̄ michi de illa
theoretica ſublimitate ſubtrahit̄ hac
obedientie ſubiectioē p̄ſetur Mi
ſerū nāq3 eſt cuiuſlibet art9 ac ſtu
dij diſciplinā quēpiam pfiteri· et
ad pfectionē ei9 minime pueniꝛe

Quaobrē ¶ Caplm̄ vi

Q[uan]tis nūc in hac cōuerſati
one pfruar cōmodis: bre
uiter explicabo Vos vtrū illa ſoli
tudis lucra hijs beneficijs valeāt
cōpenſari: digeſta narratioē ppen
dite: p quā eciā hoc pbaē poſſibile
eſt vtrū faſtidio an deſiderio ſolita
rie illi9 puritatis hijs maluerim
cenobij anguſtijs coartari· In hac
igitur cōuerſatione diurni operis
nulla prouiſio venditionis vel co
emptioīs nulla diſtenſio non an
nui panis inemutabilis cura non
ſolliatudo temporaliū rerū qua nō
tātū pprijs ſꝫ eciā multarū adue
nientiū vſib9 neceſſaria p̄paratur
Poſtremo nulla arrogantia lau
dis huāne: que īmūdior hijs om
nib9 in cōſpectu dei etiā magnos
hemi labores frequēter euacuat·
Verū vt in illa anachoētica diſci
plina illos elationū ſpūaliū fluc
tus ꝛ exiciabilis cenodoxie picula
p̄teream: ad h9 generale cūctorū pō
dus id eſt comunem pandi victus
ſolliatudinē reuertamur· Que eo
vſq3 menſurā nō dicā illius antiq̄
diſtractionis exceſſit que vſum olei
penitus neſciebat: ſed ne hac q̄de

noſtri tēporis remiſſione cepit eſſe
cōtenta· in qua vno olei ſextario i
tideq3 lēticule modio aduenietiū
vſibus p̄parato· totius refectionis a
nue explebāt officia: ita ut dupli
cato nūc ac triplicato modo neceſ
ſitas victual' vix queat expediri
Et in tantū apud nonnullos vis
noxie hui9 remiſſionis icreuit: ut
aceto muriecq3 pmixt9 non illam
vnā olei admiſcēt guttā quā pre
deceſſores nr̄i qui heremi īſtituta
maiori abſtinētie v̄tute ſectati ſūt
repellēde tantū cenodoxie grā īſtil
lare cōſueuerāt: ſed infrīgentes e
giptiacū p ſalib9 caſeū plus olei
q̄ neceſſe eſt ſupfundant· et inter
duos cibos pp̄ria ſuauitate diſtā
tes· q̄ ſingillatī diūſoq3 tēpe mo
nachos reficē iocundiſſime potuiſ
ſent: ſub vni9 ſaporis oblectatōe
papiāt In tm̄ ſane hec aicectesis
id eſt materialiū rerū poſſeſſio ſu
pcreuit: ut ſagum quoq3 qd̄ abſꝫ
verecūdia referre non poſſū· ſub ob
tētu huānitatis ac ſuſceptioīs h9
anachorite i ſuis habē cellul' cepe
rit· Vt illa p̄terea q̄b9 attonita
aīa ac ſpūalibus theorijs ſēper
intēta ſpcialī9 inq̄uatur cōcurſ9
ſcilicet fratrū· ſuſceptōis quoq3 ac
deductioīs offitia· mutuas viſita
tiones· diūſarūq3 cōfabulationū
atq3 occupationū intīminabilē cu
ra· quarū etiā illo tēpore quo hec
videtur īpedimenta ceſſare: tamē
aīm conſuetudinarie inq̄etudinis
aſſiduitate ſuſpēſū expectatio ipa

diſtendit. Atq; ita fit vt anacho
reſeos illa libertas huiuſcemodi
neribus impedita ad illā cordis ī
effabilem alacritatē ꝑedito non
perueniat aſcenſu: ac fructū hēmi
tice ꝓfeſſionis amittat. Qui ſi mi
in ꝯgregatione nūc atq; ī turbis
poſito fuerit denegatus: ſaltē qui
es anime cordiſꝫ trāquillitas ab
ōnibus occupationib9 abſoluta ñ
deerit. Que niſi illis quoqꝫ qui in
ſolitudine cōmorantur ꝑſto fuerit
labores quidē anachoreſeos ſuſti
nebūt: fructu vero ipſi9 fraudabū
tur qui non niſi quieta mentꝰ ſta
bilitate cōquiritur. Poſtremo eciā
ſi michi in cenobio cōſtituto ab il
la puritate cordis aliq̇d fuerit im
minutū: ero ſolius euāgelici ꝑcep
ti cōpenſatiōe cōtentus. q̄ certū ē
ōnibus illis heremi fructibus nō
poſſe poſtponi: vt ſcilicꝫ de craſtino
nichil cogitem. et vſꝫ ad finē ſub
iectus abbati illū aliquatenus vi
dear emulari. de quo dicitur Hu
miliauit ſemetipſū fact9 obediēs
vſꝫ ad mortē: merearq; illius ver
bis humiliter dicere. quia nō veni
facere voluntatem meā ſed volūta
tem eius qui miſit me patris

Capitulū ſeptimū

Germanus Quia te vtri
uſꝫ ꝓfeſſionis non quem
admodū multos prīna
pia tantūmodo contigiſſe. ſed ip
ſa faſtigia aſcendiſſe manifeſtum
eſt: quiſnam cenobite quis here
mite ſit finis optamus agnoſcere

Nulli nāqꝫ dubiū eſt neminē de
hijs vel fidelius poſſe vel plenius
diſputare: q̄ illū qui vtramq; ꝑ
fectionem longo vſu et magiſtra
experientia conſecutus. meritū ea
rum finemqꝫ veridica poteſt īſinu
are doctrina

Capitulū octauū

Iohānes Vnū eundem
qꝫ hominem in vtraqꝫ ꝓ
feſſione ꝑfectum eſſe non
poſſe abſolute ꝓnunciare potuiſſē
niſi me paucorꝫ admodū retarda
ret exemplū. Magnum ſiquidē eſt
in qualibet earū cōſummatū quē
piam reperiri. q̄tomagis ad ple
nū vtramqꝫ ꝑficere arduū ac pe
ne dixerī homini īpoſſibile eſſe ꝑ
ſpicuū eſt. Quod tamē ſi quando
qꝫ ꝓuenerit. nō ſtatim ad genera
lē formulā referri poteſt. Non eni
a parte minima id eſt de ꝯſideracti
one paucorꝫ ſed de hijs q̄ multo
rū ymmo oīm ſubiacēt facultati v
niūſalis ē regula ꝓponenda. Si
qua vō rariſſime atqꝫ a pauciſſis
optinentꝰ. ac poſſibilitatē oīs vir
tutis excedūt: velut ſupra ꝯditio
nē huānę fragilitatis naturamqꝫ
ꝯceſſa a ꝑceptis ſunt generalib9
ſequeſtrāda: nec tam ꝓ exemplo
q̄ ꝓ miraculo ꝓferēda. Quobrē id
qd̄ inq̇ritꝰ. ſcd̄m mediocritatē ſen
ſus mei breuitꝰ intimabo. Finis q̄
dē cenobite eſt oēs ſuas mortifica
re et crucifigē volūtates: ac ſcd̄m
euāgelici perfectionis ſalutarē mā
datum. nichil de craſtino cogitare

Quã pfectionẽ pꝛſus a nemĩe ni ſi a cenobita impleri poſſe certiſſimũ eſt Quẽ virũ yſaias ꝓpheta deſcribẽs: ita btificat atqȝ collaudat Si auteris a ſabbato pedẽ tuum facere voluntatẽ tuã in die ſcõ meo. et glorificaueris eũ dũ non facis vias tuas. ⁊ nõ inuenitur voluntas tua vt loquaris ſermonẽ: tũc delectaberis ſup dominũ ⁊ ſuſtollã te ſup altitudinẽ terre: ⁊ ciba bo te hẽditate iacob pꝛis tui. Os enĩ domini locutũ ẽ. Heremite vero pfectio eſt. exutã mẽtẽ a cũctis habere terrenis: eamqȝ q̃tũ huãna inbecillitas ſinit viuere cũ xp̃o Quẽ virũ iheremias ꝓpheta deſcribens: beatus inquit vir qui tulit iugum ab adoleſcentia ſua: ſedebit ſolitarius et tacebit qꝛ leuauit ſe ſup ſe Pſalmiſta quoqȝ Similis factꝰ ſũ pellicano ſolitudĩs vigilaui et factus ſũ ſicut paſſer vnicus in tecto. Ad hunc igitur finẽ quẽ vniuſ cuiuſꝫ ꝓfeſſionis eſſe p̃diximꝰ niſi eorũ vterqȝ puenerit. fruſtra et ille cenobij et iſte anachoreſeos expetit diſciplinã. Neuter enĩ virtutẽ ſue ꝓfeſſionis ĩpleuit

Sed hoc Caplm ix
inuenit hec. id eſt non integra et i oĩbꝰ conſũmata pfectio. ſed pars pfectioĩs eſt Rara eſt ergo et paucĩſſimis dono dei cõceſſa pfectio. Js etenĩ vere et nõ ex pte pfectꝰ eſt: qui et in heremo ſqualorẽ ſolitudĩnis. et in cenobio infirmitates fratrũ equali magnanimitate ſuſtentat. Et ideo in vtraqȝ pfeſſioẽ p omnia cõſũmatũ inuenire difficile eſt quia nec anachorita akebosinen id eſt cõtemptum ac puationem materialium rerũ. nec cenobita theoreticã ad integrũ poteſt aſſequi puritatẽ Licet vtrũqȝ abbatẽ moyſẽ pfecte. atqȝ pafnutiũ. duoſꝫ macharios nouerim poſſediſſe. qui ita erãt ĩ vtraqȝ pfeſſione pfecti. ut cum ultra oẽs hẽmi colas ſecretos inſaciabiliter ſecreto ſolitudĩs paſcerentur quãtũ in ipſis erat nequaq̃ ĩquireret huãna cõſoꝛtia. tamẽ ita frequentiã ac flagilitates ad ſe ꝯcurrẽtiũ ſuſtinebant. ut cũ ad eos viſitatioĩs vel pfectꝰ grã innumera fratrũ multitudo cõflueret. tam iugem pene ſuſceptionis inq̃etudinẽ immobili patiencia tolerãtes. nichil aliud vel didiciſſe ul' exerciiſſe oĩ vite ſue tẽpoꝛe crederẽtur q̃ ut cõmunibꝰ tantũ aduenientiũ officijs deſeruirẽt. ita vt apud cũctos eſſet ambiguũ ĩ qua potiſſimũ pfeſſione eorũdẽ eſſꝫ maioꝛ induſtria: id eſt vtrũ in illa hẽmitica puritate. an in iſta cõuerſatõe cõmuni magnanimitas eorũ mirabilius aptaretur Caplm X

Solent aũt nonnulli ita diuturno ſilẽtio ſolitudĩs efferari ut pꝛſus hoĩm ꝯſoꝛtia phoꝛreſcant. et cũ vel paululũ a ſecreti ſui ſolitudĩe interuenien te fratrũ viſitatiõe diceſſerint. notabili mẽtis angoꝛe et euidẽtibꝰ

puſillanimitatis indiciis eſtuare.
Quod vel maxime hiis euenie̅ co̅
ſueuit: qui non p̲fecte in cenobiis
inſtituti nec excoctis prioribus vi
ciis. ad ſolitaria̅ ſe vitam immatu
ro deſiderio tranſtulerunt Qui in
vtraqꝫ p̲te imp̲fecti ſemp̲ ac fragi
les: quocu̅qꝫ aura co̅motionis im
pulerit inclinantur. Nam que̅ad
modu̅ co̅ſortio vel interpellatione
fratru̅ impacienter exeſtuant: ita
in ſolitudine ꝯſiſtentes eius ipſiꝰ
quod expetunt ſilentii non ferunt
vaſtitatem: quippe qui ne ipſam
quidem racionem noru̅t cuius cau
ſa deſiderari vel expeti debeat ſoli
tudo. ſed hanc eſſe virtutis ac ꝓ
feſſionis iſtius exiſtimant ſu̅mam
vt fratrum co̅ſortia declinantes.
humanos tantu̅modo refugia̅t ac
deteſtentur aſpectus ¶ Xi.

Germanus. Quo ergo
vel nobis vel ceteris qui
eiuſdem fragilitatis atqꝫ
miſerie ſunt remedio poterit ſubue
niri: qui cenobialibus diſciplinis
tenuiter inſtituti. ante expulſione̅
omnium viciorum habitationem
ſolitudinis cepimꝰ affectare? Vel
quo pacto imp̲turbate mentis con
ſtantiam et immobilem paciencie
poterimus apprehendere firmita
tem. qui ipſas quoda̅modo ſcolas
et exercitatio̅is huius paleſtram
in qua ad plenu̅ erudiri ac perfici
principia noſtra debuerant intem
peſtiue intermiſſa cenobii co̅uerſa
tione derelinquimꝰ? Qualiter er
go nunc ſolitarie co̅morantes per
fectionem longanimitatis ac paci
entie conſequemur: vel que̅admo
dum has ſibi ineſſe vel deeſſe vir
tutes exploratrix internorum mo
tuu̅ conſciencia deprehendit? Ne
forte quia ab hominum conſortio
ſegregati. nullis eoru̅dem irritati
onibus ꝓuocamur: quadam falſa
eſtimatione decepti tranquillitate̅
nos mentis immobilem poſſidere
credamus. ¶ Capl̅m duodecimu̅

Johannes. In veritate q̅
rentibꝰ medicinam. reme
dia curationum ab illo ve
riſſimo animarum medico deeſſe
no̅ poſſunt: hiis preſertim qui va
litudines ſuas no̅ deſperando aut
negligendo co̅tempſerint. nec vul
nerum ſuorum p̲icula celauerint.
aut medelam penitentie ꝓcaci me̅
te reſpuerint: ſed pro languoribꝰ
ignorantie vel errore vel neceſſita
te co̅ſtrictis. humili et tandem cau
ta ad celeſtem medicum mente co̅
fugerint Ideoqꝫ noſſe debemꝰ ꝙ
ſi ad ſolitudinem vel ad abdita
loca nondum curatis viciis ſeceda
mus: effectus eorum tantu̅modo
reprimitur non extinguitur affec
tus. Latitat enim intra nos i̅mo
etiam ſerpit radix omniu̅ que ex
tirpata non fuerat peccatoru̅ qua̅
adhuc in nobis viuere hiis indici
is deprehe̅dimꝰ. Verbi gracia cu̅
in ſolitudine co̅ſtituti aduentu̅ fra
trum vel breuiſſima̅ eoru̅ moram
cu̅ quadam eſtuatione animi anxietate

ſuſcipiam9 : ineſſe adhuc ĩ nobis
viuaciſſimum ĩpacientie fomitem
nouerim9 Cũ vero cuiuſq̃ fratris
ſperamus aduentũ. ſi eo ꝓ neceſſi
tate aliqua paululũ forſitan demo
ratẽ vl' tarda indignatio nimiam
eius culpauerit tarditatẽ et men
tẽ nr̃am ĩmodice expectacionis ſolli
citudo turbauerit : ire atq; triſticie
manifeſte in nobis vicia reſidẽ cõ
ſciencie noſtre ꝓbauit examẽ. Itẽ
ſi fratre vel codicẽ ad legendũ vel
quãlibet aliã ad utẽdũ ſpeciẽ poſ
tulante. aut nos illius peticio con
triſtauerit. aut illũ negatio nr̃a rep
pulerit : dubiũ non eſt nos adhuc
auaricie ſeu philargirie laqueis cõpe
diri. Quod ſi recordationẽ femine
nobis vl' cogitatio ſubita vl' ſacre
series lectionis attulerit. et in ea
quadã nos ſenſerimus titillatione
pulſatos : ſciam9 necdũ extinctũ
in mẽbris noſtris fornicatiõis ar
dorẽ. Si vero de cõparatione diſtric
tionis noſtre ⁊ remiſſionis aliene
vel tenuiſſima mentẽ noſtrã temp
tauerit elatio : certũ eſt nos dira
ſupbie peſte corruptos Cũ hec er
go viciorũ in corde noſtro dep̄hen
derim9 indicia : maĩfeſte agnoſca
m9 nobis non affectũ ſed effectũ
deeſſe peccati Que vtiq; paſſiões
ſi nos quãdoq; cõuerſationi miſcu
erimus humane : ꝓtin9 de cauer
nis noſtrorũ ſenſuũ ꝓcedentes ꝓ
bant ſe nõ tunc primũ cũ erupint
naſci : ſed tunc demũ quia diu la
tuerint publicari. Et ita vniuſcu
iuſq; vicij radices ĩeſſe defixas cer
tis ĩdicijs etiã ſolitari9 deprehen
dit : quiſq; puritatẽ ſuã non hõibus
oſtentare. ſed illius cõſpectui inui
olatam ſtuduerit exhibere quẽ late
re omnia cordis archana non poſ
ſunt ¶ Capitulũ decimũtertiũ

GErman9 Argumenta q̃
b9 infirmitatũ indicia col
liguntur. et racionẽ diſcer
nendarũ egritudinũ id eſt quo pac
to vicia que celantur in nobis va
leant dep̄hendi : lucide ſatis apte
q; percepimus. Omnia ſiquidẽ coti
diana experiẽtia ac diuturnis co
gitationũ noſtrarũ motib9. ita vt
dicta ſunt intuemur Vnde eſt igiẽ
vt quẽadmodũ ꝓbatiões cauſeq;
morborũ euidentiſſima nobis raci
one patefacte ſunt : ita etiã curati
onũ medela mõſtretur Nulli nãq;
dubiũ eſt illũ poſſe rectiſſime de re
medijs malarũ valitudinũ diſpu
tare : qui earum prius cauſas at
q; origines egrotantiũ cõſciencia
atteſtãte dep̄henderit Itaq; licet
doctrina beatitudinis tue vulnerũ
noſtrorũ archana nudauerit : quo
fit vt ſperare etiã de remedijs ali
quid audeamus quia tam euidẽs
declaratio morbi ſpem remedij pol
licetur : tamẽ quia primũ vt ais
in cõgregationib9 iniciũ ſalutis ac
quiritur. ⁊ ſani in ſolitudine eſſe
non poſſunt. niſi quos prius ceno
biorũ medicina ſanauerit : pnicio
ſa rurſũ deſperatione concidimus.
ne forte qui imperfecte cenobium

reliquimus. nequaq̄ iam in here
mo pfecti eſſe valeamus ¶ .xvij.

Iohānes De morboꝝ ſu
oꝝ curatione ſolliatis .re
mediū ſalutare deeſſe nō
poterit ¶ Et i darro eodē modo quo
vniuſcuiuſ vicij dephendūtur in
dicia: eciā remedia ſunt querenda
Nam queadmodū ſolitarijs hu
mane cōuerſationis vicia diximꝰ
nō deeſſe: ita virtutū ſtudia et in
ſtrumenta ſanitatū oībus eciā ab
humana cōuerſatione diſcretꝭ poſ
ſe ſuppetere nō negamus. ¶ Cum ſe
igitur impacientie ſiue ire pturba
tionibus incurſari illis que ſupra
oſtendimꝰ indicijs vnuſquiſ dep̄
hendit: cōtrarijs ſemetipſū obiec
tionibus ſemp exerceat. et ꝓpoſitꝭ
ſibi multimodis iniuriarū diſpen
dioꝛū generibus velut ab alio ſibi
met irrogatis aſſuefaciat mētē ſu
am in omnibus que inferre impro
bitas poteſt pfecta humilitate ſuc
cūbere: atq aſpera ſibi queq ⁊ in
tolerabilia frequenter opponens
q̄ta eis occurrere debeat lenitate
omni iugiter cordis ↄtritione me
ditetur. ¶ Et ita reſpiciens ad illas
ſanctoꝛū omniū ſiue ipſius domini
paſſiones: vniuerſa non ſolū cōui
cioꝛū ſed eciam penarū genera infe
rioꝛa meritis ſuis eſſe ꝓnuncians
ad omnem ſe doloꝛū toleranciā ꝑpa
rabit ¶ Cūq aliquādo ad cetus fra
trū aliqua fuerit inuitatione reuo
catus: qđ nō poteſt nō vel raro e
ciam diſtrictiſſimis heremi accolis

ꝯuenire ſi mētē ſuā ciā ꝓ leuibꝰ
quibuſ rebus deprehēderit tacita
cōſcientia fuiſſe cōmotam: vt qui
dam occultoꝝ motuū ſeueriſſimꝰ
cenſoꝛ mox ſibi illa duriſſima iniu
riarum genera quibꝰ ad pfectam
tolerantiam ſemetipſū cotidianis
meditationibus exercebat expro
bret: atq ita ſe obiurgans ⁊ in
crepās alloquatur. ¶ Tu ne es ille
bone vir. qui te dum in illa ſolitu
dinis tue exercēs paleſtra omnia
ſupaturum mala conſtantiſſime p̄
ſumebas: qui dudum cum tibi nō
ſolum ſūmas cōuicioꝛum acerbita
tes . verumeciam intoleranda ſup
plicia ipſe ꝓponeres. ſatis validū
atq ad omnes ꝓcellas immobilē
te credebas? ¶ Quomodo inuicta il
la paciencia tua. leuiſſimi verbi ꝓ
luſione ↄfoſſa eſt . quomodo domū
tuam ſupra illam ſolidiſſimam pe
tram tanta vt tibi videbatur mole
conſtructam. leuis aura cōmouit?
Vbi eſt illud qđ inani fiducia bel
lum in pace deſiderans proclama
bas . paratus ſum et non ſum tur
batus. ⁊ cum propheta ſepe dixiſti
proba me domine et tempta me.
vre renes meos et coꝛ meum: ⁊
ꝓba me dūe et ſcito coꝛ meum. in
terroga me et cogſce ſemitas me
as. et vide ſi via iniq̄tatis in me
eſt? ¶ Quomō ingentē certamis ap
paratum exigua hoſtis vmbra con
triuit? ¶ Tali ḡ ſemetipſū ↄpun cti
onis animadūſione ↄdempnās .
iultam animi ſui cōmocionem clam

eſſe non ſinat. ſ3 artiore carnē ſu
am ieiunij ac vigiliarū correptioē
caſtigans ac iugibus cōtinētie pe
nis culpā ſue mobilitatis excruci
ans. id quod ad plenū excoquere
in cenobij ꝯuerſatione debuerat:
in ſolitudine cōſtitutus. hoc excrā
tationis igne cōſumat Illud ſane
ad optinendā iugem ac ſtabilē pa
tientiā cōſtāter atqȝ imobiliter eſt
tenendū. nō licere nobis quib9 le
ge diuina nō ſolū vlcio iniuriarū ſ3
etiā memoria ꝓhibetꝭ: cuiuſlibet
detrimenti vel irritationis obtētu
ad iracūdiā ꝯmoueri Quod enim
grauius anime poteſt euenire diſpē
dium. q̄ꝫ vt ꝑ cōmotionis ſubitā
cecitatem. veri atqȝ eterni luminis
claritate priuata: ab illi9 qui mi
tis et humilis corde eſt cōtēplatio
ne diſcedat? Quid rogo ꝑnicioſi9
quid ve deformi9 q̄ꝫ ut quis hone
ſtatꝭ iudiciū et regulā atqȝ diſcipli
nā recte diſcretiōis amittat: et ea
ſan9 ac ſobrius ꝑpetret. que ne te
mulētus quidē quis ac ſenſu indi
gens veniabiliꝭ admiſiſſet? Hec
ergo et cetera hūi9 ſimilia detrimē
ta ſi q̄s ꝑpēderit: non ſolū vniūſa
dāpnorū genā. ſed etiā iniuriarū at
qȝ penarū quecūqȝ poſſūt a crude
liſſimis irrogari facili ſuſtētatiōe
deſpiciet: nichil diſpēdioſi9 iracū
dia. nec p̄cioſi9 trāquillitate aīmi
ac ꝑpetua cordis ſui iudicans puri
tate Ob hoc nō ſolū carnaliū ſed eti
ā illarum que ſpūales videtur re
rū ſpernēda ſunt cōmoda. ſi alias

acquiri vel ꝑfici niſi cū hui9 trāquil
litatꝭ ꝑturbatiōe nō poſſūt ¶ Xv

Germanus. Dicit cetorꝫ
vulnerū id eſt ire. triſticie
vel ipaciētie. ꝑ obiectio
nē ꝯtrariarū rerū medela mōſtra
ta eſt. ita etiā cōtra ſpiritum forni
cationis. qd curatiōis genus nos
oporteat adhibē volum9 edoceri.
id eſt vtrū etiā cōcupiſcētie ignis
ꝯpoſitꝭ. ſicut illic maioribus irri
tacōis augmētis poſſit extingui
Qd ſatꝭ caſtitati credi9 eſſe ꝯtra
riū. ſi non ſolū exaggeretur in no
bis libidinis icentiua. ſed vel p̄tere
unte mētis oculo ꝑſtringantur

Johānes ¶ Ca. Xvi

Queſtionē que eciā tacē
tibus vobis. narrationē
nrām ſuāt ſecutura ſagax iterroga
tio vrā ꝑuenit: et idcirco efficacē
eā ſenſibus vrīs cōcipiendā eſſe n̄
ambigo quāquidē inſtitutionē nrām
acumē vrī p̄ceſſit igenij Sine la
bore eteni cuiuſlibet q̄ſtiōis dilu
datur obſcuritas: cū abſolutionē
eius anticipās inquiſitio q̄ ducēda
eſt antecedit Itaqȝ remedijs q̄dē
illorꝫ. que ſupra diximus viciorū
nō ſolū nichil officiūt. verūetiam
multū cōferūt hūana cōſortia. Nā
frequētia ipacientie ſue crebrius
pateſacta q̄ꝫtomagis aſſiduū ſupa
tis dolorē cōpunctiōis intulerint
tāto velociorē laborātib9 cōferūt
ſanitatē Ob quod etiā in ſolitudi
ne cōſiſtens cū irritationū fomes
atqȝ materia ab hoībus nō poſſit

exurgere tñ eatũdẽ incitamẽta de
bemus etiam de induſtria ꝯtracta
re. vt aduerſus eam iugi cogitati
onũ colluctatione pugnantibꝰ no
bis medela ꝓmptior ꝯferat. Cō
tra ſpiritũ vero fornicationis ; di
uerſa ratio. ⁊ diſpar eſt cauſa Nā
queadmodum corpori vſus libidi
nis carniſꝫ vicinitas ; ita etiā mē
ti memoria eiꝰ eſt penitus ſubtra
henda. Datꝫ ei ꝑniciosũ eſt adhuc
infirmis egriſꝫ pectoribus. vł te
nuiſſimā ꝯcordationē huiꝰ ad paſ
ſiōis mittere ; ita vt nōnunꝗ̃ eis
etiā ſub ꝯcordatione ſanctorũ feina
rum. vel ſub ſacre lectionis hiſtori
a. noxie titillationis ſtimulus ex
citetur. Cuius cauſa ſeniores nrī
huiuſcemodi lectioēs ſub preſenti
a iuniorum ſolent ꝯſultiſſime pre
terire. Pane perfectiſſimis quibuſ
ꝗ et ſūmo affectu iā caſtimonie ꝯ
ſummatis ; ꝓbationes quibus ex
aminare ſe valeant. deeſſe nō poſ
ſunt. quibus ꝑfectiſſima cordis in
tegritas. incorrupta conſcientie iu
dicio cōprobetur Erit ergo cōſum
matiſſimo viro ſimilis hijs que
ſupra dicta ſunt etiam ſuper hac
paſſioē probatio ſui. ſcilicet vt qui
ſe radices morbi huius penitus iā
extirpaſſe cognouerit ; exploran
de ſi volet gratia caſtitatꝭ interdū
etiam aliquā exploratricē ſui ima
ginē poſſit admittere. Ceterū ab
hijs qui adhuc minus firmi atꝗ
perfecti ſunt hanc examinationē
nullatenus ꝯuenit vſurpari ; vt
cōiunctionem femineam et palpa
tionem quodammodo teneram ac
mollem corde pertractent. Erit
enim eis magis noxia ꝙ̃ ſalubris
Qđ enim experimentum huiuſce
modi hominibus poteſt in hac rati
one ſuppetere. vbi et ī experimēto
ipſum eſt qđ vitatur et in ipſa ex
ploratione diſcrimē ; Cum ergo
perfectiſſima quis virtute fundatꝰ
ad illecebra blandientium cogita
tionum nullum mentis aſſenſſum
nullam cōmotionem carnis in ſe
deprehenderit excitari ; certiſſima
puritatis ſue capiet documēta. ita
vt ad hāc ſe firmitatem puritatis
exercens caſtitatis atꝗ incorrup
tionis bonum non ſolum mente
poſſideat ; ſed etiam ſi corporalē
femine attactum cauſa cuiuſcumꝗ
vt ſolet neceſſitatis attulerit paſſi
onis ſenſum penitus ignoret Hic
abbas iohannes cum hore none
refectionem imminere ſenſiſſet. col
lationem concluſit

¶ Explicit collatio abbatis iohā
nis

¶ Incipiunt capitula collationis
abbatis pinuphij

¶ De abbatis pinuphij humili
tate et eiuſdē latebra .I.

¶ De aduentu noſtro ad abbatē
pynuphiū ¶ Caplm ſcdm

¶ Interrogatio de penitentie fi
ne ac ſatiſfactionis indicio .iij.

Reſpõſio de humilitate iterrogationis noſtre Caplm iiij
De modo penitencie et idulgentie documento Caplm v
Interrogatio an remiſcẽda ſint p cordis cõpunctioẽ pccã vi
Reſponſio quouſq anterioꝝ actuũ recordatio ſit hñda vij
De diuſis pnie fructib9 viij
Quod vtilis ſit pfectis obliuio peccati Capitulũ nonũ
Quod flagitioꝝ recordatio ſit vitanda x
De ſatiſfactionis indicio et abolitione pteritoꝝ criminũ xi.
In quo tẽporaliter ſit agẽda penitudo et i q̃ fine hẽe nõ poſſit xij
Expliciunt capitula

Incipit collatio abbatis pinuphij de penitẽtie fine et ſatiſfactione Capitulũ primũ

Preclari ac ſingularis viri abbatis pynuphij de fine penitentie pcepta dicturus. magnã materie ptem michi videor amputare; ſi humilitatis eius laudẽ quã in q̃rto inſtitutionũ libro qui eſt ſup inſtituendis renũtiacionibus titulatus. breui ſermone pſtrinxi lectoris faſtidio cõſulens hic ſilentio ptermittã. cũ pſertim multi illi9 opuſculi noticiam non habentes. in hanc poſſint incurrere lectionẽ. et omnis dictoꝝ vacillet autoritas ſi dicentis meritũ ſubſtrahatur Hic ſiquidẽ cũ haud longe a panephyſi egipti vt illic dictum eſt ciuitate abbas et pſbiter ingenti ſenobio pſideret. tantoq cũ in omni illa pruincia virtutũ ſuarũ atq3 ſignorũ gloria ſublimaſſet vt ſibi iã videretur retributione laudis humane laboꝝ ſuoꝝ recepiſſe mercedẽ. timẽs ne ſibi ſpecialiter inuiſa popularis fauoris inanitas fructuũ pmij euacuaret eterni; occulte monaſteriũ ſuũ fugiens ad itima tabenentiũ monachoꝝ ſecreta cõtẽdit Vbi non heremi ſolitudinem nõ ſingularis vite ſecuritatẽ. quã etiam ipſecti quiq3 laborẽ obediẽtie in cenobijs non ferentes ſuperba nonnũq̃ pſũptione ſectantur. ſꝫ celeberrimo preelegit cenobio ſubiugari. Vbi tamen ne vllo habitus ſui pderetur indicio; indut9 veſte ſeculari multis vt illic moris eſt diebus lacrimãs p foribus excubauit. atq3 ad oĩm genua pruolut9; poſt diuturna faſtidia cõrũ qui ad explorãdũ eius deſideriũ iu vltima cum iam etate velut panis egeſtate cõpulſũ. nõ ſincere illius ppoſiti ſanctitatẽ expetiſſe dicebãt; tandẽ vt ſuſciperet obtinuit Vbi adoleſcenti cuidã frĩ qui ortũ ſuſcepat excolendũ i adminiculũ deputatus. cũ non ſolũ omnia q̃ cidẽ ppoſitus impaſſet. vel que iniuncti opis cura poſſebat cũ admiratione tam ſancte humilitatis ipleret. verũ eciã quedã neceſſaria

opera que propter horrorem ſui a
ceteris vitabantur ita furtiuo per
noctem labore perficeret . vt dilu
culo omnis illa cōgregatio tam v
tilium operum ammirans ignora
ret auctorem. Cumq; ita trienniū
ferme illic gaudens deſideratis tā
iniurioſe ſubiectionis laboribꝰ ex
egiſſet : accidit vt quidam frater
eidem cognitus ex illis vnde ille
diſceſſerat egipti partibus adueni
ret. Qui dum de indumentorum
eius atq; officij vilitate promp
tiſſime cognitionis facilitatem di
u heſitans cohiberet : poſt explo
rationem manifeſtiſſimam ad eiꝰ
genua prouolutus primum ſtupo
rem fratribus cunctis dehinc pro
dito eciam nomine quod apud il
los quoq; precipue ſāctitatꝭ fama
vulgauerat : eciam dolorem com
punctionis incuſſit. q; ſcilicet tan
ti meriti ac ſacerdocij virum tam
iniurioſis operibus deputaſſent.
Sed poſtq̄ flens vbertim et dia
bolice inſidie quaſi grauem prodi
tionis ſue imputans cauſā ad mo
naſterium ſuum honorifica fratrū
cuſtodia ambiente perductus eſt.
exiguo illic tempore demoratus
rurſus offenſus eſt ipſis honoris
ſui ac primatus obſequijs ac fur
tim conſcendens nauim ad paleſ
tinam ſyrie prouinciam tranſme
auit. Ubi velut incipiens atq; no
uicius in illo quo nos degebamꝰ
monaſterij receptus habitaculo.
in noſtra cellula ab abbate precep
tus eſt cōmanere. Sz nec illic qui
dem diu virtutis eius merita la
tere potuerunt. Nam ſimili prodi
tione detectus. atq; ad monaſteri
um ſuum cum ingenti honorificen
tia ac laude reuocatus : tandem
qđ erat eſſe compulſus eſt.

Capitulum ſecundm

Igitur cū poſt non longū
tempus nos quoq; egip
tum petere ſancte inſtituti
onis deſiderium cōpuliſſet : ſum
mo eum affectu ac deſiderio per
quirentes tanta eius ſumus graci
a atq; humanitate ſuſcepti . vt
nos tanq̄ priſtinos ſincellitas ca
am cellule ſue quā in extrema ce
ri parte cōſtruxerat honoraret hoſ
picio . Ubi cum ſatis ardua atq;
precelſa cuidam fratri monaſterij
regulā ſubeunti coram ōnibus in
ſinaxi fratribus p̄cepta tradidiſ
ſet : que in quarto vt prediximus
inſtitutionum libro quanta potui
breuitate cōplexꝰ ſum : tam incō
prehenſibilia nobis tanq̄ mirifi
ca vere abrenunciationis culmina
videbantur vt nullomodo illuc hu
militatem noſtram crederemꝰ poſ
ſe cōſcendere. Igitur deſperatio
ne deiecti et ipſo eciam vultu inti
mam cogitationum amaritudinē
non celātes : ad beatum ſenem ſa
tis anxia mente recurrimus. Cui
protinus cauſam tante meſtitudi
nis inquirenti : abba germanus
grauiter ingemiſcens ita reſpon
dit

Capitulum tercium

Quanto magnificẽtior at
qꝫ ſublimior incognite no
bis ſermo doctrine tue itẽ
arduū ꝑcelſiſſime renuntiationis
apuit· et quaſi remota oculoꝝ noſ
troꝝ caligine cōditū celo eius cul
men oſtendit: tāto maiore deſpe
ratiōis mole deꝑmimur Immēſi
tatē ſiquidē eius cum exiguitate
noſtrarū viriū metiētes· et nimiā
obiectionē ignauie nr̄e cū infinita
virtutē oſtẽnſe celſitudīe cōferētes
paruitatē nr̄am nō ſolū ad illā nō
poſſe ꝑficere· verūetiā ab eo quod
eſt deficere poſſe ſentim9 Nā pon
deribus nimie deſperatiōis oppꝫſ
ſi· quodāmō de infimus ad infero
ra ꝑlabimur Vnū ꝑinde ac ſigu
lare ꝑſidiū medele nr̄as poteſt con
ferre vulneribꝰ: vt de fine penitē
cie et maxime de ſatiſfactiōis indi
cio aliqua diſcam9 · vt certi de re
miſſione ꝑcedentiū delictoꝝ· poſſi
mus eciā ad cōſcendēda faſtigia ꝑ
dicte ꝑfectionis animari ℭ iiij

Pynuphius· Delector qui
dem admodum copioſis
humilitatẽ veſtre fructibꝰ
quos eciā cellule illi9 quondā ha
bitatione ſuſceptus: nō incurioſa
eſtimatione ꝑſpexi valdeqꝫ cōgau
dio· quia id qđ a nobis oīm xp̄ia
noꝝū infimus ſola forſitā verboꝝū
libertate ꝑcipitur: tanta ānimaci
one ſuſcepiſtis· vt ea ſi non fallor
haut ſegnius q̄ a nobis dicta ſūt
ipleatis Cūqꝫ ſicut memini labo
rē opis veſtri pene dictoꝝū noſtroꝝ
exequitur induſtria: ita meritum
veſtre virtutis occultatẽ: tanq̄ ſi
nulla ad uos eoꝝū que cotidie ex
ercetis cura ꝑuenerit· Sed quia
idipm̄ ſūma laude digniſſimū eſt
q̄ velut adhuc rudes incognita
eſſe vobis iſta ſanctorum inſtituta
teſtamini: id quod a nobis ſedu
lo poſtulatis breuiẽ vt poſſum9
cōplectamur Neceſſe ē eni vt vl
tra poſſibilitatē nr̄am atqꝫ v̄tutē
antique familiaritatẽ nr̄e paream9
impio Itaqꝫ de penitẽcie exhorta
cione vel merito multi nō ſolū dic
tis verūeciā ſcriptis plurima vul
gauerūt· monſtrātes q̄ta eius v
tilitas· q̄taqꝫ ſit gracia: ita vt de
o ꝑteritis facinoribus offenſo iāqꝫ
iuſtiſſimā penā ꝑ tātis criminibꝰ
inferenti· ſi dici fas eſt quodāmodo
obſiſtat · et quaſi inuiti vt ita dix
erim dexteram ſuſpendat vltoris
Verū hec omnia vobis vel ꝑ ſa
piencia naturali· vl̄ ꝑ indefeſſo ſa
crarum ſtudio litterarū ita cognita
eſſe non ambigo· vt de hijs ꝑma
plantatio veſtre cōuerſationis in
oleuit Deniqꝫ nō de penitẽcie qua
litate ſed de eius fine ac ſatiſfaci
onis indicio ſolliciti: id quod ab a
lijs ꝑtermiſſū eſt ſagaciſſima inter
rogatione diſquiritis Qua ꝑpter
omni breuitate atqꝫ cōpendio ꝑpo
ſitionis veſtre deſiderio ſatiſfacere
nitimur ℭ Caplm̄ quītū

Penitẽcie plena et ꝑfecta
diffinitio eſt: vt peccata
ꝑ quibus penitudinē gerim9 vel

quibus noſtra cōſciētia remorde
tur. nequaꝗ̄ vlterius admittamꝰ
Indicium vero ſatiſfactionis et in
dulgentie eſt: affectus quoqꝫ eo
rum de noſtris cordibus expuliſſe
Nouerit enim vnuſquiſꝫ necdum
ſe peccatis priſtinis abſolutum ꝗ̄
diu ſibi ſatiſfactioni ⁊ gemitibꝰ in
cubanti. vel illorum que egit vel
ſimilium criminum ante oculos y
mago preluſerit: eorumqꝫ non di
cam oblectatio ſed vel ꝛ̄cordatio in
feſtauerit mentis archana. Itaqꝫ
tunc ſe is qui pro ſatiſfactione per
uigilat a criminibus abſolutū. ac
de preteritis admiſſis veniam per
cepiſſe cognoſcat: cū nequaꝗ̄ cor
ſuum eorūdem viciorum illecebris
ſenſerit vel ymaginatione perſtrin
gi. Quāobrem veriſſimus quidā
examinator penitentie et index in
dulgentie in cōſcientia reſidet noſ
tra: qui abſolutionem reatus noſ
tri ante cognitionis ac iudicij diē
adhuc nobis in hac carne ꝯmorā
tibus detegit. et finem ſatiſfactio
nis et remiſſionis graciam pandit
Et vt hec eadē que dicta ſūt ſigni
ficantius exprimantur: tūc demū
preterita nobis viciorum cōtagia
ꝛ̄miſſa credenda ſunt: cum fuerint
de corde noſtro preſentium volup
tatum deſideria pariter paſſioneſꝫ
depulſe Caplm̄ ſextum

Germanus. Et vnde no
bis gigni poterit humili
ationis illa ſancta ſaluta
riꝫ compunctio. que ex perſona pe
nitētꝭ ita deſcribitur. peccatū me
um cognitum tibi feci et iniuſticiā
meam non operui: dixi pronunci
abo aduerſum me iniuſticiam me
am domino. vt illud quoqꝫ qđ ſe
quitur efficaciter dicere mereamur:
et tu remiſiſti impietatem cordis
mei? Vel quomodo in oracione ꝓ
ſtrati noſmetipſos ad cōfeſſionis
lacrimas valebimus excitare: per
quas delictorum veniam conſequi
mereamur. ſecūdum illud lauabo
ꝑ ſingulas noctes lectum meum.
lacrimis meis ſtratū meum riga
bo: ſi peccatorū noſtrorū memori
am de noſtris cordibꝰ extrudamꝰ
quā iubemur econtrario tenacit' cuſ
todire dicēte domino et iniquitatū
tuarū nō recordabor tu vero memē
to? Ob quā rem nō ſolū operans ve
rūetiā orās ad pccōꝝ meorū recor
datione mentē meā de induſtria re
uocare cōtendo: vt ad humilitatē
verā et cōtricionē cordis efficatius
inclinatus. audeam dicere cū pro
pheta Vide humilitatē meā et la
borē meū: et dimitte omnia pccā
mea Capitulū ſeptimum

Pynuphius Interrogatio
veſtra vt ſupra iā dictum
eſt non de penitētie quali
tate ſed de eius fine ꝯpoſita eſt ⁊
de ſatiſfactionis indicio: ad quā
cōgrue vt arbitror cōſequenterqꝫ
reſponſū eſt. Ceterū hoc qđ de re
cordatione peccatorum dixiſtis.
vtile ſatis ac neceſſarium eſt. ſed
adhuc agentibus penitentiam.

vt cū iugi pectoris ſui cōtuſioē ꝓ
clament. qm̄ iniquitatē meā ego
cognoſco. et pc̄tm meū cōtra me ē
ſemꝑ: illud eciā et cogitabo ꝓ pec
cato meo Dū ergo agim9 penitē
ciā et adhuc viciosoꝝ actuū recor
datione mordemur: neceſſariū eſt
vt ignē cōſciencie nr̄e obortus ex
ꝯfeſſiōe culpe lacrimarū imber ex
tinguat Cū vero cuiꝗ̄ in hac hu
militate cordis et ſpūs cōtritione
defixo atqȝ in labore et gemitu ꝑ
durāti horꝝ recordatio fuerit ꝯſopi
ta: et cōſciencie ſpina de medullis
anime grā dei miſerētis euulſa cer
tū eſt eū ad ſatiſfactiōis finē atȝ
indulgēcie merita ꝑueniſſe et ab v
niūſoꝝ criminū labe purgatum
Ad quā tn̄ obliuionē nō alias ꝑ
uenitur: niſi ꝑ oblitterationē vi
ciorū atqȝ affectuum p̄ſtinorum.
et perfectam cordis atqȝ ītegram
puritatē Quā ſine dubio null9 eo
rū qui ꝑ ignauiā ſiue cōtemptū vi
cia ſua purgare neglexerit aſſeq̄
tur: niſi qui gemit9 atqȝ ſuſpiria
meſta iugitate cōtinuans. oēm ſor
diū priſtinarū excoxerit labē: et
ꝟtute animi a qȝ ope ꝓclamaue
rit ad dn̄m. delictū meū cognitū
tibi feci. et iniuſticiā meā non ope
rui: et fuerunt michi lacrime mee
panes die ac nocte. vt cōſequēter
audire mereatur Quieſcat vox tu
a a ploratu. et oculi tui a lacrmis
quia eſt merces opi tuo ait dn̄s
Illud quoqȝ ſimilit̄ ad eum voce
domini dirigat̄. Deleui vt nubē
iniq̄tates tuas: et quaſi nebulam
pc̄ca tua Et iterū Ego ſū qui de
leo iniq̄tates tuas ꝓpter me. et
peccatoꝝ tuoꝝ iam non recorda
bor. Et ita a funiculis peccatoꝝ
ſuoꝝ q̄bus vnuſq̄ſ cōſtringitur ab
ſolutus: dn̄o cū dn̄i grāꝝ actiōē
cātabit Diſrupiſti vincula mea:
tibi ſacrificabo hoſtiam laudis
Eſt illā nāqȝ Cviij
P generalē baptiſmi grām
et illud p̄cioſiſſimū mar
tirij donū qd̄ ſanguinis ablutiōē
cōq̄ritur. multi ſūt pnīe fructus ꝑ
quos ad expiationē criminū ꝑue
nitur Non eni tantū ſimplici illo
penitencie noīe ſalus eterna rep
mittitur: de quo apoſtolus petr9
penitemini inq̄t et cōuertimini vt
deleantur peccata veſtra. et iohan
nes baptiſta vl̄ ipē dn̄s penitēciā
agite appropinquabit eni regnū ce
lorū: ſed eciā ꝑ caritatis affectum
peccatoꝝ moles obruit̄ Caritas
enim opit multitudinē peccatorū
Similiter eciā per elemoſinarum
fructū vulneribus noſtris medela
p̄ſtatur. quia ſicut aqua extīguit
ignē: ſic elemoſina extinguit pec
catū. Ita eciā et ꝑ lacrimarū ꝓfuſi
onē cōquiritur ablutio delictorum
Lauabo enim ꝑ ſingulas noctes
lectū meū. lacrimis meis ſtratum
meū rigabo. Deniqȝ ſubiūgit. oſ
tendens non inaniter eas fuiſſe ꝓ
fuſas. Diſcedite a me om̄s qui o
ꝑamini iniquitatē: qm̄ exaudiuit
dominus vocē fletus mei Necnon

ꝑ criminū cōfeſſionē eorū abolitio
conceditur Dixi enim ꝓnūciabo ad
uerſū me iniuſticiam meā domino
et tu remiſiſti impietatem peccati
mei Et iterum. Narra tu iniqui
tates tuas primus vt iuſtificeris.
Per afflictionem quoqȝ cordis et
corpis admiſſorum ſcelerū remiſſi
o ſiliter obtinet. Nam vide inqt
humilitatem meam et laborē me
um. et dimitte omnia peccata me
a. ſꝑpueqȝ per emendationē mo
rum. Auferte inquit malum cogi
tationū veſtrarū ab oculis meis.
quieſcite agere pueriſe. diſcite bene
facere. querite iudicium. ſubuenite
oppreſſo. iudicate pupillo. defendi
te viduam. et venite et arguite me
dicit dominus. Et ſi fuerint pecca
ta veſtra vt coccinū. velut nix deal
babuntur Si fuerint rubra quaſi
vermiculus velut lana alba erunt
Interdū eciam intercesſione ſanc
torum impetratur venia delictorū
Qui enim ſcit fratrem ſuum pecca
re peccatū non ad mortem. petat
et dabit ei vitam deus peccanti nō
ad mortem. Et iterū Infirmatur
quis in vobis. īducat preſbiteros
eccleſie et orent ſuper eum. vngen
tes eum oleo in nomine domini. ⁊
oracio fidei ſaluabit infirmū et al
leuabit eū dominus. ⁊ ſi in peccatꝭ
ſit dimittentur ei. Nonnūqȝ eciā
miſericordie et fidei merito labes
excoquitur viciorum. ſcd̄m illud ꝑ
miſericordiā et fidē purgantur pec
cata Per ꝯfeſſionē plerūqȝ ac ſalu

te eorū q̄ noſtris monitis ac predi
catione ſaluantur. qm̄ qui cōuerti
fecerit peccorē ab errore vie ſue ſal
uat animā eius a morte. et coopit
multitudinē peccatorū Per indul
gentiā nichilominꝰ ac remiſſionē
noſtram ad indulgētiam noſtrorꝫ
facinorum ꝑuenitur. Si enim di
miſeritis hominibus peccata eorū
dimittet ⁊ vobis pater veſter celeſ
tꝭ peccata veſtra Videtꝭ ergo quā
tos miſericordie aditꝰ patefecerit
clementia ſaluatoris: vt nemo ſa
lutem cupiens deſperatione fran
gatur. cū videat ſe ad vitā tantis
remediis inuitari. Si enim ꝓ in
firmitate carnis afflictione ieiuni
orum abolere te peccata non poſſe
cauſaris nec potes dicē genua me
a infirmata ſunt a ieiunio. caro
mea immutata eſt ꝓpter oleū. q̄a
cinerē ſicut panem manducabam.
⁊ poculū meū cū fletu miſcebam.
elemoſinarū ea largitate redime
Indigenti ſi non habes qd̄ impti
as licet nullum ab hoc ope neceſ
ſitas inopie ac paupertatis exclu
dat quādoquidem et illius vidue
duo tantum era ingentibus diui
tum muneribus preferuntur. et ꝓ
calice aque frigide mercedem ſe
redditurum dominus repromittit.
certe abſqȝ illis. morum poteris e
mendatione purgari. Qꝫ ſi per
fectionem virtutum extinctione vi
ciorum omnium non potes adipiſ
ci: ſollicitudinem piam erga v
tilitatem aliene ſalutis impende.

Si autē idoneū te huic miniſterio
nō eſſe ꝯquereris : opite pc̄a pote
ris caritatis affectu In hoc quoqꝫ
ſi te fragilē fecerit quelibet mētis
ignauia : orōne ſaltē atqꝫ interceſ
ſione ſanctorū remedia vulnerib9
tuis humilitatꝪ affectu· ſubnixus
implora· Poſtremo quis eſt qui
non poſſit ſuppliciter dicere· pecc̄m
meū cognitū tibi feci et iniuſticiā me
am non opui· vt per hanc cōfeſſio
nem eciā illud cōfidenter ſubiūge
re mereatur· et tu remiſiſti īpieta
tem cordis mei : Qz ſi verecundi
a retrahente reuelare corā ipībus
erubeſcis : illi quē latere nō poſſūt
cōfiteri ea iugi ſupplicatione non
deſinas ac dicere · Iniquitatem
meam ego cognoſco et peccatum
meū ꝯtra me eſt ſemꝑ tibi ſoli pec
caui et malū coram te feci Qui et
abſqꝫ illius verecūdie publicatiōe
curare et ſine īproperio pc̄a dona
re ꝯſueuit Poſt iſtd̄ quoqꝫ tā ꝓmp
tū certūqꝫ ſubſidiū· aliud quoqꝫ fa
cilius adhuc largita eſt nobis di
uina dignatio· ipſiūqꝫ remedij opē
nr̄o cōmiſit arbitrio : vt indulgē
ciā nr̄oꝝ ſcelerū pro nr̄o preſuma
m9 affectu dicētes ei Dimitte no
bis debita nr̄a· ſicut et nos dimit
tim9 debitorib9 nr̄is Quiſqꝭ igi
tur ad indulgentiā ſuoꝝ criminū
deſideāt ꝑuenire : iſtis ſemetipſū
aptare ſtudeat inſtrumentis· nec
obdurati cordis ꝑuicacia a remedi
o ſalutari fonte tante pietatis au
tat q̄a etiā ſi hec ōnia fecerimus :

non erūt ydonea ad expiationem
ſcelerū nr̄oꝝ niſi ea bonitas dei
clemētiaqꝫ deleuerit Qui aūt reli
gioſi conatus obſeq̄a ſupplici men
te a nobis oblata ꝑſpexit· exigu
os ꝑuos ꝫ conat9 imēſa liberalita
te ꝓſequitur dicēs Ego ſū ego ſū
qui deleo iniquitates tuas ꝓpter
me : ⁊ peccatoꝝ tuoꝝ iā nō recor
dabor Ad hūc ergo quē ꝑdixim9
ſtatū quiſꝫ ꝯſcēderit· ſatiſfactiōis
grām cotidianis ieiunijs ⁊ morti
ficaciōe cordis ⁊ corꝑis aſſeq̄tur
quia ſicut ſcriptū eſt ſine ſanguīs
effuſione nō fit remiſſio Nec ime
rito Caro enī ⁊ ſanguis· regnū
dei poſſidere nō poſſūt Et ideo q̄ſ
quis ab hui9 ſanguinis effuſione
gladiū ſpūs quod eſt v̄bū dei vo
luerit inhibē · abſꝫ dubio illa ihē
mis ꝓphe malediccione plectetur
Nā maledictus inq̄t qui ꝓhibet
gladiū ſuū a ſanguīe Hic nāqꝫ ē
gladius q̄ illū noxiū ſanguinē q̄
animatur materia pc̄oꝝ ſalubri
ter fundēs : quicq̄d repperit in mē
bris nr̄is carnale· terrenū ve cōcre
tum reſecat ⁊ abſcidit· ⁊ mortifica
tos vicijs viuē deo ⁊ ſpūalib9
facit vigere virtutib9· ⁊ ita iā nō
recordatiōe veteris admiſſi· ſꝫ ſpe
futuroꝝ flere incipiet gaudiorū·
nec tam de ꝑteritꝪ malis q̄ꝫ de ve
turꝪ cogitans bonis· nō ex pecca
torū merore lacrimas· ſed ex eter
ne illius leticie alacritate ꝑfūdet·
atqꝫ obliuiſcens ea que poſterio
ra ſunt id ē carnalia vicia· ad ea

que in ante ſūt extendetur hoc eſt ſpūalia dona atq̄ v̄tutes ¶ Ix.

Q Etrū qd̄ paulo ante dixiſti te eciā de induſtria p̄teritoꝝ pccōꝝ memoriam retractare. hoc fieri penitus nō oportet. q̄nimo eciam ſi violēter irrepſerit. ꝓtinus extrudatur Multum nāq̄ retrahet mentē a cōtemplatione puritatis. eius p̄ſertim qui in ſolitudine cōmoratur. implicans eam ſordibus mundi huius. et p̄ſocans fetore viciorū Dū enim recolis ea que ſcd̄m principē ſeculi huius per ignorantiā ſiue laſciuiā cōmiſiſti. vt ꝯcedam tibi φ in hac cogitatione poſito oblectatio nulla ſubrepat. certe antique putredinis vel ſola cogitatio neceſſe eſt vt tetro mentē fetore corrūpat. et ſpiritualem virtutū fragrantiam id eſt ſuauitatem boni odoris excludat.

¶ Capitulū decimū

Q Vm ergo preteritorū memoria viciorū pulſauerit ſenſū. ita ab ea reſiliendū eſt ſicut refugit vir honeſtus et grauis ſi impudice ac proterue femine in publico aut colloquijs aut amplexibus appetatur qui vtiq̄ niſi ſe a contactu eius feſtinus abſtraxerit. et vel breuiſſimā morain inhoneſte cōfabulationis admiſerit eciā ſi cōſenſū impudendo reſpuat voluptatis infamie tamen ac reprehenſionis notā. cunctorū pretereuntiū iudicio nō euadet. Ita igitur eciā nos oportet cū fuerimus in huiuſmodi cogitationes peſtifera recordatione deducti rapti ab earū cōtēplatione diſcedere. et implere illud qd̄ in ſalomōe p̄cipitur. ſed exi inquit noli demorari in loco eius. neq̄ intendas oculo tuo in eā. ne videntes nos angeli imundis ac turpibus captationibus inuolutos nō poſſint de nobis p̄tereuntes dicere Benedictio domini ſuper vos. benediximus vos in nomine domini. Impoſſibile nāq̄ eſt mētē benis cogitationibus imorari. cū principale cordis ad turpes atq̄ ad terrenos intuitus fuerit deuolutū Vera eſt enim illa ſalomonis ſententia. Oculi tui cū viderint alienā. os tuū tūc loquetur praua. et iacebis tanq̄ in corde maris. et ſicut gubernator in magna tēpeſtate. Dices autē. Ferierūt me ſed nō dolui. et deluſerūt me. ego aūt neſciui De relictis autē nō ſolū turpibus ſed eciā terrenis cogitacōibus vniuerſis. erigēda ē ſemꝑ ad celeſtia nr̄e mētis intētio. ſcd̄m ſaluatoris nr̄i ſniam Vbi eni ego ſū inq̄t. illic et miſter meus erit Solet ei frequēter accidē vt dū l' ſuos l' alioꝝ lapſus ꝑpitorꝝ q̄ſpiā miſeratus retractat affectu. ipſe eciā ſubtiliſſimi teli voluptatis ꝑſtrīgat aſſenſu. et iniciū ſub ſpē pietatis exortū obſceno ac noxio fine ꝯcludat Sūt eni vie q̄ videntur hoibus recte nouiſſima aūt earū veniēt in ꝓfūdū inferni Quapropter ſtudēdū ē nobis vt virtutū ꝓt9 appetitu et deſiderio regni celorū

q̄p noxijs viciorū recordationibus
noſmetipſos ad ↄpunctionē lauda
bilē prouocem9: quia neceſſe eſt
tamdiu quēpiā peſtilētiſſimis eo
rū fetorib9 pſocari: q̄diu ſupra
eam ſtare vł cenū eius cōmouere
voluerit ¶ Caplm̄ xi
Noueramus aūt nos vt ſe
pe diximus· tūc demū p p
teritis ſatiſfeciſſe peccatis: cū ipſi
motus atq; affectus p quos peni
tenda cōmiſim9 fuerint de noſtris
cordibus āputati Quod tamen nul
lus obtinere poſſe ſe credat: q̄ nō
prius ipſas cauſas atq; materias
p q̄b9 in illa collapſus ē crimina
omni ſpūs feruore ſuccideri t: ve
verbi grā ſi ad fornicationē·vł ad
ulteriū prniciosa feminarū familia
ritate collapſus eſt· ſūma feſtinati
one eaā ipm̄ earū vitet aſpectum
Aut certe ſi p habūdātiā vini epu
larūq; eſt nimietate ſuccenſus: il
licitā aborū crapulā ſūma diſcreti
one caſtiget· Etrurſū ſi impiuriū
aut furtū aut homicidiū aut blaſ
phemiā pecuniarū deſiderio atq;
amore corruptus incurrit· materi
am auaricie illectricē ſue deceptio
nis abſcidat· Si iracūdie vicio· ſu
pbie paſſione ꝓpellitur arroganti
e ipſius fomitē ſūma humilitatis
v̄tute cōuellat· Et ita vt vnūqdq;
peccm̄ poſſit extingui: cauſa vel
occaſio p quā vel ob quā admiſſū
eſt debet pmit9 āputari Iſto eteni
curationū remedio: ad obliuionē
quoq; admiſſorū criminū ſine du
bio puenitur ¶ Capitulum xij
Verū iſta pdcā obliuionis
definitio ſup capitalibus
tm̄ ſit criminū cōſtituta:
que moyſaica quoq; lege dāpnan
tur Quorū ſicut p ↄuerſationē bo
nā abſciūtur vł cōſumūtur affec
t9: ita eciā pnīa accipit finē Cete
rū ab iſtis minutis i q̄b9 ſepties iuſ
t9 cadit vt ſcriptū ē ⁊ reſurgit: nū
q̄p deerit penitudo· Aut eni p igno
rātiā· aut p obliuionē aut p cogita
tionē aut p ſermonē· aut p obrep
tionē· aut p neceſſitatē· aut p fra
gilitatē carnis· ſingulis dieb9 · vł
inuiti· vel volentes· frequēter incur
rim9 Pro quibus et dauid orans
dn̄m· purificationē atq; indulgen
tiā deprecat̄ dicēs Delicta quis in
telligit? Ab occultis meis mūda
me dn̄e: et ab alienis parce ſeruo
tuo Et apoſtol9 Nō eni qd volo
facio bonū: ſed qd odi malū hoc a
go Et quibus idē eciā eiulans ex
clamauit· Infelix ego homo quis
me liberabit de corpe mortis huius?
Tanta eni in hijs facilitate tāq̄
naturali lege plabimur: vt q̄tali
bet circūſpectione atq; cuſtodia ca
ueātur: nō poſſint ad plenū iſta
vitari· De iſtis ſiquidē vnus diſci
pulorū quē diligebat ihs abrupta
definicione ꝓnūciat dicēs Si dix
erim9 quia pccm̄ nō habem9· ipſi
nos ſeducim9· et veritas eius nō
eſt in nobis Proinde perfectionis
culmē ptingere cupiēti nō ſatis p
derit ad finē penitētie pueniſſe id

eſt ab illiatis tempare· niſi eciã in
virtutibus illis indefeſſo curſu ſe
metipſũ ſemꝑ extenderit quib9 ad
ſatiſfactionis indicia ꝑuenit Nec
enĩ a fetidiſſimis criminũ ſordib9
que abhorret dñs quemq̃ abſtinu
iſſe ſufficiet ⁊ niſi eciam illã bonam
virtutũ fragranciam qua dñs de
lectatur puritate cordis ⁊ apoſto
lice caritatis ꝑfectione poſſederit·
Hucuſ abbas pynufius de ſatiſ
factionis indicio ac penitencie fine
diſſeruit Qui licet vt in eius ceno
nobio reſidere mallemus ſolliciti
precaretur affectu ⁊ tamen fama
ſcithiotice ſolitudinis iuitatos cũ
retinere non poſſet ⁊ emiſit

¶ Explicit collatio abbatis pinu
phij de pnĩe fine et ſatiſfactiõe

¶ Incipiũt capitula collatiõis ab
batis theone

¶ Quomodo theonas ad abba
tem iohannẽ venerit ꝑmum

¶ Exhortatio abbatis iohĩs ad
theonam ⁊ ceteros qui cũ eo vene
rant ¶ Caplm ſcdm

¶ De decimarũ et ꝑmiciarum ob
latione ¶ Terciũ

¶ Qꝫ abraham dauid ceteriq̃ ſan
cti legis mandata ſuꝑgreſſi fuerint
¶ Caplm quartum

¶ Qꝫ ſb grã euangelij agẽtes ſu
perare debeant mandata legalia
¶ Caplm quintum

¶ Qꝫ euãgelij grã ſicut ꝑfectis
tribuit regna celoꝝ· ita veniabilit
ſuſtentet infirmos ¶ Sextum

¶ Qꝫ in nrã ſitũ ſit ptãte vtrum
ſub euãgelij grã an ſub legis veli
mus terrore cõſiſtere ¶ Septimũ

¶ Queadmodũ theonas cõiugẽ
ſuã et vt ipã renũciaret hortatus
ſit ¶ Caplm octauũ

¶ Queadmodũ nõ acquieſcente
vxore ſua ad monaſteriũ peruola
uerit ¶ Caplm nonũ

¶ Satiſfactio pro eo ne diſcedi
a cõiugib9 ſtupe videamur X·

¶ Inquiſitio cur in egipto totis
dieb9 q̃nquageſime nõ ieiun etur
nec genua in orõne curuẽt Xi·

¶ Reſponſio de natura eorũ que
bona vel mala l media ſũt Xij·

¶ Quale bonũ ſit ieiuniũ Xiij

¶ Qꝫ non poſſit principale bonũ
ieiuniũ dici Xiiij·

¶ Qꝫ pricipale bonum non prop
ter inferius bonum debeat exerce
ri ¶ Caplm Xv·

¶ Quomodo a ceteris bonis pri
cipale diſcernatur bonũ Xvi·

¶ De racione et vtilitate ieiunij·
¶ Capm decimũſeptimũ

¶ Non ſemper cõgruum eſſe ieiu
nium ¶ Caplm decimũoctauũ

¶ Interrogatio cur totis q̃nqua
ginta diebus ieiunium reſoluatur
¶ Caplm decimũnonũ

¶ Reſponſio Vigeſimũ

¶ Interrogatio vtrum abſtinen
tia ieiunij relaxata non obſit cor
poris caſtitati Vigeſimũꝑmũ·

¶ Reſponſio de conſeruando cõti
nentie temperamento Xxij·

¶ De refectionis tempe atq̃ mẽ
ſura ¶ Caplm Xxiij·

¶ Interrogatio de diuſa obſerua
tione quadrageſime xxiiij.
¶ Reſpōſio eo q̄d anni decimas
quadrageſiē ieiuniū referat xxv
¶ Quomō eaā pmiciās nrās do
mino debeam⁹ offerre .xxvi.
¶ Cur de diuerſoꝝ dierū nume
ro .xlma. a pleriſꝫ obſeruatē xxvij
¶ Quare vocetur xlma. cū .xxxta.
et ſex dieb⁹ tm̄mō ieiunetē xxviij
¶ Qd pfecti ſupgrediantur legē
quadrageſime ¶ Calpm̄ xxix
¶ De cauſa et inicio xlme. xxx
¶ Interrogatio quomō intelligi
debeat quod aplūs ait peccatū ī
vobis non dn̄abitur xxxi.
¶ Reſpōſio de differēcia gracie ⁊
legaliū preceptorum xxxij.
¶ De eo q̄ leuiora ſint euuāge
lij precepta q̄̄ legis xxxiij.
¶ Queadmodū quis probetur
eſſe ſub gracia ¶ Caplm̄ xxxiiij
¶ Iterrogatio cur interdū ꝓpen
cius ieiunātes carnalib⁹ īcētiuis
accius vrgeamur xxxv
¶ Reſpōſio q̄ hec queſtio future
collatiōī debeat reſeruari xxxvi
¶ Expliciūt capitula
¶ Incipit collacio abbatꝭ theone
de remiſſione q̄nquageſiē I

Priuſq̄ verba col
lationis hui⁹ ha
bita cū ſūmo viro
abbate theona ī
cipiam⁹ euolue
re neceſſariū reor
vt inicium ꝯuerſionis eius breui
ſermone ꝑſtrīgam. quia ex hoc vel
meritum viri vel gracia euidenti⁹
poterit patere lectori. Hic igitur a
doleſcens admodū parentū ſtudio
ympioꝗꝫ cōnexus eſt vinculo cōiu
gali. Nā dū pudicicie eius religio
ſam ſedulitatē ꝓſpiciūt . et incipitē
lapſū lubrice verētur etatis: ꝑue
niēdos adoleſcēcie mot⁹ licito nup
tiarū remedio ꝯdiderūt. Cū ergo
hic vnius luſtri tēpus cū cōiuge ꝑ
egiſſet: venit ad abbatem iohan
nem qui tunc tēporis merito ſanc
titatis electus dyaconie preſide
bat. Non enim ad hunc gradum
quilibet ꝓpria voluntate aut am
bitione prouehitur: ſed is quem
cunctorum ſeniorum cetus etatis
prerogatiua et fidei atqꝫ virtutū
teſtimonio excellentiorē omnib⁹
ſublimioremqꝫ cenſuerit Ad hunc
inq̄̄ beatum iohannem cū pie de
uotionis ſtudio. predictus tūc iu
uenis aduenīſſet deferens religio
ſa munera inter ceteros poſſeſſorēs
qui certatim decīās vel primicias
frugum ſuarū memorato ſeni de
ſuis ſubſtancijs offerebant: vide
retqꝫ eos ſenex cum multis ad ſe
muneribus cōfluxiſſe. et deuotioni
eorum viciſſitudinem cuperet rep̄e
ſare. cepit eis ſecūdum apoſtolum
ſpiritualia ſeminaē quorum mete
bat dona carnalia Deniqꝫ ita ſer
monem adhortationis inſtituit
¶ Electoꝛ quidē o filij ¶ ij.
Dn̄i pia veſtroꝝ munerū
largitate. et deuotionem
huius oblationis cui⁹ diſpenſatio

michi credita ē gratāter āplector.
q̃a fideliter ꝑmicias vestras ac de
cimas indigentiū vsib9 ꝓfuturas
velut sacrificiū domino bone suaui
tatis offertꝭ. Harū scilicet oblati
one plenitudinem fructuū vniuer
seq̄ȝ substātie vestre. ex qua hec do
mino delibastis vbertim benedicē
da credentes voſ̄ scd̄m mādati illi
us fidē multiplicia vbertate bonorū
oīm eciā in hoc seculo cumulādos
Honora inq̄t dn̄m de tuis iustis
laborib9 ⁊ deliba ei de fructibus
iusticie tue: vt impleantur horrea
tua habūdantia tritici . vino autē
torcularia tua redūdent Quā de
uotionē fidelit̄ assumentes scitote
vos legis antiq̄ cōsummasse iusti
ciā: sub qua tūc positi et trāsgredi
entes eā. reatū ineuitabilit̄ incur
rebant. et implētes ad ꝑfectionis
apicem peruenire non poterant

Capitulum tercium

Decime siquidē p̄cepto do
mini vsibus leuitarū. ob
lationes vero ac ꝑmicie
erant sacerdotib9 cōsecrate . Sed
ꝑmiciarū hic erat mod9: vt quin
quagesima pars vel frugum vel a
nimaliū tēpli vl̄ sacerdotū misteri
o p̄beretur Quē modum tepidio
res quiq̄ȝ infidelit̄ minuentes reli
giosiores vero eciam cumulantes.
illi ex sexagesima hij aūt ex quin
quagesima fructuū suoꝝ parte p̄e
debant Iusti enim quibus lex non
est posita. sic ꝓbantur non esse sub
lege. vt iusticias legis non solum
implere verumeciam supare cōten
dant . sitq̄ȝ deuotio eorum legali
maior imperio. que obseruantiam
cumulans preceptorum volunta
tis addat ad debita

Caplm̄ quartum

Ita namq̄ȝ et abraham
future legis precepta le
gimus supergressum. cum supera
tis quatuor regibus de spolijs so
domorū. que sibi velut victori non
immerito debebantur: et quidem
rege ipso cuius spolia retuleāt sup
pliciter offerēte nichil penitus ac
quiescit attingere sub diuini noīs
testificatione ꝓclamans. Extendā
manum meam ad deum excelsum
qui fecit celum et terram: si a filo
subtegminis vsq̄ȝ ad corrigiam ca
lige accipiam ex omnibus que tu
a sunt. Sic dauid precepta legis
cognoscimus supergressum. qui p̄
cipiente moyse. vt iniurias talio
redderetur non solum hoc non fecit
verūeciam dilectione cōplexus est
persequentes. ⁊ ꝓ hijs domino pi
e supplicans eciā lugubriter fleuit
et vlulatus est interfectos. Ita he
lyam quoq̄ȝ et iheremiā ꝓbamus
non fuisse sub lege. qui cū licito vti
coniugio absq̄ȝ reprehensione po
tuissent. virginees tamen perseue
rare maluerunt Sic elyseum ac re
liquos eiusdē ꝓpositi viros moy
saica legimus superasse mandata
De q̄b9 apostol9 ita dicit Circuie
rūt ī melotꝭ. in pellib9 caprīis an
gustiati afflicti egētes q̄b9 dign9

nõ erat mũdus in ſolitudinibꝰ er
rãtes et mõtibꝰ et ſpelũcis ⁊ in ca
uernis terre. Quid de filijs iona
dab filij rechab dicã. quos iheremie
ꝓphete offerenti ex ꝑcepto dñi vi
nũ ita legimꝰ reſpõdiſſe. non bibi
mꝰ vinũ qꝛ ionadab filius rechab
pater nr̃ ꝑcepit nobis dicẽs. nõ bi
betis vinũ vos ⁊ filij veſtri vſ in ſẽ
piternũ. ⁊ domũ nõ edificabitis ⁊
ſementẽ nõ ſeretis ⁊ vineã nõ plã
tabitis nec habebitis. ſ in taberna
culis hitabitis cũctis diebꝰ veſtris
Unde etiã ab eodẽ ꝓpha merent
audire. Hec dicit dñs deus ſaba
oth deus iſrael. Nõ deficiet vir de
ſtirpe ionadab filij rechab ſtãs in
cõſpectu meo cũctis diebꝰ. Qui õ
nes offerre poſſeſſionũ ſuarũ deci
mas nõ ꝯtenti ſ ipã ꝑdia reſpuẽ
tes ſemetipſos pciũ deo ac ſuas
aĩas obtulerũt ꝓ quibꝰ nulla ab
hoĩe fieri cõmutatio pt. ſicut dñs
in euãgelio cõteſtatur. Quã dabit
hõ cõmutationẽ ꝓ aĩa ſua? C v.

Quapropter ſcire debemꝰ
nos a q̃bꝰ nõ iã exigit le
gale mãdatũ. ſ q̃bꝰ euã
gelicꝰ cotidie ĩtonat ſermo. ſi vis
ꝑfectꝰ eſſe vade vẽde oĩa q̃ habes
et da paupibꝰ. et habebis theſau
rũ in celo et veni ſeq̃re me. cũ deci
mas de ſubſtãcijs nr̃is offerimꝰ
deo. adhuc quodãmõ ſub legis ſar
cina detineri. et necdũ ad euãgeli
cũ illud faſtidiũ ꝑueniſſe. qd̃ obtẽ
perãtes ſibi nõ tm̃ ꝑſentis vite be
neficijs ſ etiã futuris ꝑmijs mu

nerat. Lex eñi factoribꝰ ſuis non
regnorũ celeſtiũ ꝑmia ſed vite hꝰ
ſolacia repromiſit dicens. Qui fece
rit hec viuet in eis. Dominꝰ aũt
diſcipulis ſuis et aplis bti inquit
paupes ſpũ. qm̃ ipoꝝ eſt regnũ ce
lorũ; et oĩs qui reliquit domũ vl
fr̃es aut ſorores. aut prẽ aut ma
trẽ aut vxorẽ aut filios ã agros
ꝓpt nomẽ meũ; cẽtuplũ accipiet
et vitã eternã poſſidebit. Nec im
merito Non eñi tã laudabile eſt ſi
ab illicitis q̃ ſi etiã a licitis tempe
mꝰ; et hijs ꝓpter eius reuerẽciam
non vtamur. qui ea nobis ꝓpter
infirmitatẽ noſtrã vtenda ꝑmiſit.
Itaqꝫ etiã ſi hij q̃ decimas fructuũ
ſuorũ fideliter offerentes ꝑceptis
domini antiquioribus famulãtur.
necdũ poſſunt euangelicũ culmen
aſcendere illi qui ne hec quidẽ fa
ciunt q̃tũ ab eo abſint manifeſtiſ
ſime puidetis Nã quẽadmodum
poterunt euãgelice gracie eſſe ꝑti
cipes qui cõſũmare etiã leuiora le
gis ꝑcepta cõtẽpnũt? Quorũ infe
licitatẽ vſqꝫ adeo impioſa legiſla
toris verba teſtãtur. vt etiã male
dictũ non implentibꝰ ꝓponatur.
Maledictus eĩ inq̃t qui ñ ꝑmãſe
rit in oĩbꝰ q̃ ſcripta ſũt in libro le
gis huius vt faciat ea Hic aũt ꝓ
ſublimitate et excellencia dicitur
mandatorum. qui poteſt capere ca
piat Illic legiferi violenta ꝯpulſi
o ꝑceptorũ ĩdicat ꝑuitatẽ. ꝯteſtor
eñi inquit vobis hodie celũ et ter
rã; q̃ ſi non cuſtodieritis mãdata

dñi dei veſtri pcẽ tibi ꝯ a facie terre
Hic magnificẽtia ſublimiũ mãda
toꝝ ipſa nõ tã impantis ꝙ adhoꝛ
tãtis cõdicõe ſignatur. ſi vis pfec
tus eſſe. fac hoc vel illud. Ibi inex
cuſabile eciã recuſantibus moyſes
pondus apponit. hic cõſiliũ tantũ
volentibus et ad pfectionẽ feſtinã
tib9 ſalus occurrit. Non enim ge
neraliter pcipiẽdũ erat nec ita vt
dixerim canonice ab omnibus exi
gendũ id qđ ꝓpter mirificam ſub
limitatẽ ab omnibus paſſim non
poteſt apprehẽdi. ſꝫ cõſilio oms po
ci9 ꝓuocatur et grã. vt hij q̃ mag
ni ſũt poſſint virtute pfectionis nõ
imerito coronari: qui autẽ parui
ſunt et menſurã etatis plenitudĩs
xpi adimplere non poſſũt. licet ful
goꝛe maioꝝũ velut ſyderũ celi la
tere videantur: tamẽ a tenebris
maledictionũ q̃ in lege ſũt alieni
nec preſentiũ malorum cladibus
abdicantur nec ſupplicio plectũtur
eterno. Nõ ergo xp̃s ad illa vir
tutũ excelſa faſtigia pcepti queꝙ̃
neceſſitate cõſtrĩgit: ſꝫ liberi arbi
trij ꝓuocat ptãte et ſalubꝛitate
cõſilij ac deſiderio pfectionis accẽ
dit Ubi enim pceptũ. ibi et neceſſi
tas Ubi neceſſitas. ibi difficultas
et vbi difficultas. ibi negligẽtia.
Ubi negligẽtia. ibi pcc̃m Ubi pec
catũ. cõſequẽter et pena Cuſtodiẽ
tes võ hec ad q̃ pfixi legis ſeueri
tate cogũꝛ penã pociꝰ q̃ ab illa in
tẽtabaꝛ effugiũt quã mercedẽ aut
pmia cõſequãꝛ Caplm ſextũ.

Itaqꝫ ſicut fortes ad ſu
blimia atqꝫ pcelſa euan
gelic9 ſermo ſuſtollit. ita
nõ patiꝛ infirmos ad ima demer
gi. pfectis q̃dẽ tribuẽs btitudinis
plenitudinẽ veniã võ ĩpciens fra
gilitati Lex enĩ ꝯſũmãtes pcepta
ſua in vtriuſꝫ meriti ſui velut q̃dã
meditullio collocauit. ꝗptũ a trãſ
greſſoꝛũ dãpnatione ſecernẽs. tm̃
ſeparãs a glã pfectoꝝ Qđ q̃dẽ ꝙ̃
ĩfirmũ ꝙ̃qꝫ miſerabile ſit: ex pſẽ
tis vite ſtatu et ꝯpatione pſpiate
ĩ qua miſerrimũ ducaꝛ. ſi hoc tãtũ
q̃s ſtudeat ac laboꝛet ne rec9 mõ ĩ
ter hõꝛificos hoies: et nõ tñ loca
ples hõꝛabilis et glõſus habeaꝛ
Quãobꝛẽ in nrã Cvij.
hodie ſitũ eſt ptãte. vtrũ
ſub euangelij grã an ſub
legis velim9 terroꝛe ꝯſiſtẽ Cuili
bet enĩ pti p q̃litate actus ſui vnũ
quẽqꝫ neceſſe eſt aggregari Nã à
ſupgredientes legem ſuſcipit xp̃i
grã. aut certe inferioꝛes velut de
bitoꝛes ſuos ſibiqꝫ obnoxios. lex
detentat Reus namqꝫ legalium
pceptoꝛum. nequaꝙ̃ euangelicã
pfectionẽ valebit attingere. ꝙ̃uis
ſe xpianũ et dñi gracia liberatũ in
aniter glorietur Non ſolũ enĩ hic
credendus eſt adhuc eſſe ſub lege
qui hec que lex precepit detrectat
implere. ſed eciam ille qui ea tm̃
que lex iubet obſeruare contentus
eſt. ac nequaꝙ̃ vocationi et gracie
criſti condignos exhibet fructus.
vbi non dicitur decimas tuas et

p̄miciās offerētes dn̄o deo tuo: ſꝫ
vade vēde oīa q̄ habes et da paupi
bus. ⁊ habebis theſaurū in celo ⁊
veni ſequere me Vbi ob ꝑfectiōis
magnificētiā diſcipulo poſtulanti
ne breuiſſimū quidē hore ſpaciū ꝓ
p̄ris cōcedit ſepultura: ⁊ hūane ca
ritatꝭ officiū. diuini amoris virtu
te p̄fertur ¶ Caplm̄ viij

Quibꝰ auditis beatꝰ the
onas: inextinguibili dolo
mēto euangelice ꝑfectio
nis accenſꝰ ſemē vbi fecūdo corde
cōceptū. q̄ſi ꝓfūdis atq: edomitꝭ
cōdidit ſulcis: in eo vł maxīe hu
miliatꝰ atq: cōpunctꝰ. q̄ cum ſe
nex nō ſolū euangelicā ꝑfectōnē n̄
attigiſſe dixiſſꝫ: ſꝫ eciā vix legꝭ ip
ſiꝰ adīpleſſe mādata Siquidē cū
decimas frugū ſuarū ſolitꝰ eſſꝫ dia
conie ānis ſingulis dependē. p̄mi
ciarū ratiōnē ne audiſſe quidē ſe ar
bitrareꝭ: quā tamē etiā ſi ſimilꝭ
īpleſſꝫ. lōge nichilominꝰ ſcd̄m ſe
nis ſētenciā. ſe ab euangelica ꝑfec
tiōē diſtare ſuppliciter fatebatꝭ Do
mū itaq: reuertitꝭ meſtꝰ. illaq: af
fectꝰ triſticia. q̄ p̄niam ad ſalutem
ſtabilē opareꝭ: ac de ſua iā volūta
te et definitiōē nō dubiꝰ. erga ſa
lutē ꝯiugis oēm mētis ſollicitudi
nē circaq: cōuertit. eaq: ad deſide
riū quo fuerat ipē ſuccenſꝰ. ſimili
cepit exhortatōe ꝓuocare: et vt de
o pariter in ſācimonia et caſtitate ſ
uirēt. diurnis nocturniſꝫ fletibꝰ ā
monē dicēs. cōuerſionē melioris
vite neq̄q̄ eſſe lētādā: q2 neceſſita
te ſubitē mortꝭ. vana ſpes īmaturē
nō p̄iudicaret etatꝭ. quippe q̄ infā
tes. pueros. adoleſcētes. pari ve ſe
nes ſorte p̄riperet ¶ .ix.

Cumq: huiuſmōi obſecra
tionibꝰ iugitꝭ ꝑſiſtenti cō
iuix duriſſiā nō p̄beret aſ
ſenſū. ſeq: dicēt ſolacio maritali ꝓ
etatis ſue flore penitꝰ abſtinē nō
poſſe. ac ꝓinde ſi qd̄ deſerta ab eo
criminis admiſiſſet. illi potiꝰ aſſē
bendū. q̄ cōiugij federa diſrupiſſꝫ
ad hec ille cū diu cōdicionē naturē
p̄tendiſſꝫ hūane. q̄ fragilē ⁊ incer
tā ꝑiculoſū eſſet carnalibꝰ deſide
rijs et opibus diuitꝰ īplicari: ad
iciens aſtruebat. nō licere cuiq̄ eiꝰ
ſe boni extorrē facē qd̄ didiciſſet:
maioriſꝫ eſſe noxe deſpicē cognitā
bonitatē q̄ incognitam nō amare
Proinde ſe iā reatu eciā p̄uaricati
onis īuolui. ſi iuentis tā p̄claris
tāq: celeſtibꝫ donis. terrena ac ſor
dida p̄tuliſſꝫ Ad oēm ſane etatē ō
nē q: ſexū. ꝑfectiōis magnificentiā
dicebat ꝑtinē: et vniūſe eccīe mē
bra ad cōſcendendā ſublimiū meri
torꝫ celſitudinē ꝓuocarē dicēte aplō
ſic currite vt cōprehēdatꝭ: nec ꝓp
ter lentorꝫ et ſegniū moras. para
tos ac alacres debē ſubſiſtē. cū re
ctius ſit vt deſides a p̄currētibus
incitenꝭ. q̄ vt ꝓperātes a reſidenti
bus obligētur. ꝓinde ſtatutū ſibi
decretū eſſe. renūciare ſclō ac mori
mūdo. vt viuē poſſit deo Et ſi hāc
btitudinē negat obtinē. vt cū ſoci
a ſua in ꝯſortiū trāſeat xp̄i. malle

ſe vult cū vni9 mēbri diſpēdio ſal
uū fieri. et velut debilē introire in
regnū celorū q̄ cū ſoliditate corpo
ris ↄtēpnari. Adiciebat aūt eciā iſ
ta dicēs Si moyſes ꝑ duricia cor
dis dimitti ꝑmiſit vxores q̄re hec
nō ſinat xp̄s ꝑ deſiderio caſtitatꝭ
p̄ſerti cū idē dn̄s in ceteras affec
tioēs. id eſt patrū matrūq; ac filio
rū q̄bus oēm reuerētiā. nō ſolū lex
ſꝫ eciā ipē p̄cepat exhibere. tamen
ꝑ noīe ſuo ac deſiderio ꝑfectionis
nō ſolū ↄtēpnēda ſimpliciter. ſꝫ eci
am odio habēda eſſe decernēs. cō
iūgat eis ſimilit̄ nomē vxoris di
cēs. et oīs q̄ reliquit domū vl̄ frēs
aut ſorores aut p̄rem ā mrēm aut
vxorē aut filios aut agros ꝑpter
nomē meū cētuplū accipiet et vitā
eternā poſſidebit. In tātū ergo ꝑ
fectionē quā p̄dicat nichil patiē cō
pari: vt illam q̄ꝫ neceſſitudinē ſol
uat p̄ris ac matris. que ſcđm dū a
poſtolū p̄mū obtinet in repromiſſi
one mādatū. honora ſcilicet p̄rem
et mrēm qđ eſt mandatū p̄mū in
repromiſſione vt bene ſit tibi. et
ſis longeuus ſuper terrā. eamq;
deſpici ꝑ ſuo amore p̄cipiat. Eui
denter itaq; ſicut eos euāgelicus
ſermo cōmendat. Qui nō interue
niēte adulterij crimine vxoria vī
cula diſrūpunt. ita ob amorē xp̄i
et deſideriū caſtitatis. hijs qui iu
gum carnale reiecerint. eciam cen
tupla premia repromittit. Qua
ꝑpter ſi fieri p̄t vt ad hanc michi
optatiſſimā p̄te. accepta tandē mēc

flectatꝛ ſcilicet vt dn̄o ſuiētes pe
nā gehenne pariter euitem9. cari
tatem cōiugij nō refuto. ymo eciā
maiore adhuc dilectione ↄplector
Agnoſco eni et veneror adiutricē
meā. dn̄i michi ſentētia deputatā
et indiſrupto eidē federe caritatis
in xp̄o coherēre nō reſpuo nec a me
ſeparo qđ dn̄s michi p̄ma ſtatū cō
ditionis lege ↄiūxit: dūmodo ſis
et ipā qđ ↄditor eſſe te voluit Si
vō nō adiutoriū eſſe volueris ſed
in deceptionē et adminiculū te nō
michi. ſꝫ aduerſario malueris ex
hibere. atq; ob hꝫ attributū putas
coniugij ſacramentū. vt te huic q̄
ingeritur fraudans ſaluti. arbiter
eciam me a diſcipulatu retrahas
ſaluatoris: ita illam abbatis ioha
nis ymo dn̄i nr̄i iheſu xp̄i ore ꝑla
tā ſententiā viriliter apprehendā.
vt me a ſp̄uali bono. nulla carlis
auellere poſſit affectio. Qui enim
nō oderit inquit patrē et matrē et
filios et fratres et ſorores et vxo
rem et agros inſuper et animā ſu
am: non poteſt meus eſſe diſcipu
l9 Cū ergo hijs atq; huiuſmodi
v̄bis mulieris nō flecteretꝛ intētio
et ī eadē obſtinationis duricia ꝑma
nēt. ſi ego te inq̄t btūs theonas
abſtrahē a morte non poſſū. nec tu
me ſeꝑabis a xp̄o Tuti9 eſt aūt
m̄ cū hoīe q̄ cū deo hr̄e diuorciū.
Aſpirāte itaq; grā dei definitiōis
ſue execucionē inſtāter aggreſſus
eſt. nec intepeſcē ꝑ aliquā morā de
ſiderij ſui eſt paſſus ardorē. Nam

ꝯfeſtim oĩ mũdana facultate nudatꝰ
ad mõſteriũ ꝑuolauit. Vbi in breui
tãto ſplendore ſcitatis et hũilitatis eni
tuit: vt bt̃e memorie iohãne ad dñm
ex hac luce migrãte ſcõ quoq; helya
viro q̃ haut minor deceſſore ſuo fuit ſi
milit̃ decedẽte tercꝰ theonas vniũſo
rũ ꝑelectꝰ iudicio in dyaconie eis diſ
ꝑẽſationẽ ſucceſſerit. Cap. x

Nemo aũt exiſtiet nos h̃ ad ꝓuo
cãda ꝯiugiorꝫ diuorcia texuiſſe q̃ ñ ſo
lũ nuptias mĩme ꝯdẽpnaꝰ: verũ eciã
aplĩcã ſequẽtes ſñiam. dicimꝰ honorabi
le ꝯnubiũ in oĩbꝰ et thorꝰ imaculatꝰ:
ſʒ vt lectori iniciũ ꝯũſionis q̃ tãtus ille
vir deo dicatꝰ eſt fidelit̃ pãderemꝰ. A
quo bona grã h̃ ꝑmũ depoſco. vt ſiue
h̃ ei placeat. quoq̃ mõ me a calũpnia
alienũ eẽ ꝯcedẽs. ĩ ſuo h̃ facto laudet
ã reꝑhẽdat auctorẽ. Ego aũt q̃ ñ meã
ſuꝑ hac re ſñiam ꝓmpſi. ſed rei geſte
hyſtoriã ſiplici narratiõe ꝯplexꝰ ſũ. e
quũ eſt vt ſicut m̃ de eorꝫ q̃ h̃ factũ ꝓ
bãt laude nichil vẽdico. ita eorꝫ q̃ id ĩ
ꝓbãt nõ pulſet inuidia. Hẽat g̃ ſuũ de
illo vt dixim᷑ vnꝰ q̃ſʒ iudiciũ. Pꝫ mo
neo vt ita cẽſurã ſui caſtiget examiĩs
ne ſe eq̃orẽ ã ſãctiorẽ dĩno credat eſſe
iudicio. q̃ ĩ eo etiã aplĩcarũ collata ſũt
ſigna ṽtutũ vt taceã de tãtorꝫ patrũ
ſñia: a q̃bꝰ factũ eꝰ nõ ſolũ mĩme reꝓ
ſũ verũetiã vſʒ adeo collaudatũ eẽ ma
nifeſtũ ẽ. vt eũ ſũmis ac ſublimiſſiis vi
ris ĩ dyaconie elcõe ꝑtulerĩt. Et puto
tot ſpũaliũ virorꝫ deo auctore ꝓbatũ
nõ erraſſe iudiciũ. qd̃ eciã tãta ſignorꝫ
vt ſuꝑ iã dcm̃ ẽ ãnũciatiõe ꝯfirmabat

Sed iã tp̃s eſt. vt ꝓmiſſe Cap. xi.
diſputatiõis ordinẽ ꝓſeq̃mur.

Igit̃ abbas theonas cũ dieb9 q̃nqua
geſime nos ĩ nrã cella viſitaſſʒ. veſꝑti
na orõnũ ſolẽpnitate trãſacta. humi
paululũ ꝯſedẽtes cepimꝰ diligẽtiꝰ ꝑcũc
tari. cur apd̃ eos tãta obſeruãtia ca
ueret̃. ne q̃s penitꝰ totis q̃nquageſiẽ
diebꝰ vl̃ genua in orõe curuaret. vel
vſʒ ad horã nonã ieiunarẽ ꝑſumẽt. Eo
q; id diligẽtiꝰ ſcrutabamur. qd̃ nequa
q̃ h̃ tãta cautiõe ſeruari ĩ ſyrie mõſte
riis videramus. Cap. xii.

Ad h̃ abbas theonas tali vſꝰ ẽ
ſermoĩs exordio. Oportet q̃dẽ nos au
toritati ꝑrm ꝯſuetudiniq; maiorũ. vſʒ
ad noſtrũ tp̃s ꝑ tãtã ãnorũ ſeriẽ ꝓte
late. eciã nõ ꝑcepta rõne ꝯcedẽ. eãq;
vt ãtiq̃tus tradita eſt iugi obſeruãtia
ac reuerẽcia cuſtodiẽ. Veruñptamẽ q̃m
cauſas huiꝰ rei ⁊ rõnẽ vultis agnoſcẽ.
accipite breuit̃ ea q̃ a ſenioribꝰ nr̃is
tradita ſuꝑ hac inſtitutiõe ꝯꝑimꝰ. Ve
rũptamẽ ãteq̃ ſcripturẽ dĩne autoritas
ꝓferat̃. ſi placet de naturã ipſiꝰ ieiunij
⁊ q̃litate pauca dicaꝰ. vt diſputatiõẽ
noſtrã ſubſequẽs ſcripturarũ ꝯfirmet
autoritas. Dĩna ſapĩa ꝑ eccliaſtẽ oĩ
rei id eſt vniũſis ſeu ꝓſꝑeris ſeu q̃ ad
uerſa putãt̃ et triſtia. tẽpꝰ eſſe ꝓꝓriũ
deſignauit dicens. Oĩbus tẽpꝰ eſt. et
tempꝰ oĩ rei ſub celo. Tp̃s pariẽdi. et
tp̃s moriendi. Tp̃s plãtãdi. ⁊ tp̃s e
uellẽdi qd̃ plãtatũ eſt. Tp̃s occidẽdi
et tp̃s ſanãdi. Tp̃s deſtruẽdi. et tp̃s
edificãdi. Tempꝰ plorãdi. et tp̃s ridẽ
di. Tp̃s plãgendi et tẽpus ſaltandi.
Tp̃s mittẽdi lapides. et tẽpus colli
gẽdi. Tp̃s ãplectẽdi. et tp̃s lõge fie
ri ab ãplexu. Tp̃s acq̃rẽdi. et tp̃s ꝑ
dẽdi. Tp̃s cuſtodiẽdi. et tp̃s expellẽ

165

di Tps diſrūpēdi· et tēpus ſarcīēdi
Tps tacēdi· et tps loquēdi· Tps
amādi· et tēp9 odiēdi Tps belli· ⁊
tps pacꝭ Et infra· q̄a tps eſt inq̄t oī
rei ⁊ oī facto· Nichil igit̄ ex hiis bo
nū eſſe ꝑpetuū definiuit· niſi cū fuerit
hoꝝ q̄d oportune et cōpetēter exple
tū· ita vt hec eadē que nūc oportune
geſta bene cedūt̄ ſi iopoꝛtuno vel incō
gruo tpe p̄ſumātur inutilia inueniātur
et noxia· abſq̄ hiis dūtaxat q̄ ꝑ ſe prī
cipaliter vel bona vl̄ mala ſūt· nec alī
q̄n poſſūt incōtrariū diriuari· vt eſt iuſ
ticia prudētia fortitudo tēꝑantia cetere
q̄ꝫ ꝟtutes· ſiue e diuerſo vicia· quoꝝ
definitioēs in aliā ꝑtē cadere mutari
ve oīno nō poſſūt· Si q̄ vō in vtrūq̄ꝫ
affectū poſſūt aliq̄n trāſire· vt ꝓ quali
tate vtētiū vl̄ bona īueiant̄ vl̄ mala·
hec nō abſolute ꝓ ſua natura ſed ꝑpe
trātꝭ affectu et oportunitate tpis· vl̄
vtilia iterdū l̄ noxia ſentiūt̄ Cxiij
Quaobrē nūc q̄rēdū eſt q̄d ſuꝑ
ieiunioꝝ ſtatu decernē dēam9·
vtrū ſiliter et ipm̄ bonū eē eo mō quo
iuſticiā prudētiā fortitudinē aut tēꝑāti
am dixim9· q̄ in ꝑtē cōtrariā penitus
trāſire nō poſſūt· an mediū q̄d q̄d int̄
dū factū poſſit ꝓdeſſe· interdū p̄ter
miſſū ɔdēpnaē nō poſſit· q̄dq̄ꝫ nōnūq̄
egiſſe rep̄hēſibile ſit· nōnūq̄ p̄termi
ſiſſe laudabile Si enim in illa defini
tione ꝟtutum eciā ieiuniū ſentiam9·
vt int̄ p̄ncipalia bona ciboꝝ abſtinēti
a collocet̄· erit ꝓfecto eoꝝ mala et cri
minoſa ꝑceptio Quicquid eni princi
pali bono cōtrariū eſt; ſine dubio prin
cipale malū eſſe cenſendū eſt· Q̄d de
finiri a nobis ſcripturarū ſanctarū nō

ꝑmiſit autoritas· Si ei tali ſenſu ac
ꝓpoſito ieiune9 vt pc̄ m̄ ɔhi in eſcarū
ꝑticipatioē cedam9· nō mō nullos fruc
t9 ꝓ abſtinētia ɔſeq̄mur· ſꝫ eciā reatū
maximū ac ſacrilegii crimē ſcꝫ oplim
ɔhem9· abſtinētes a cibis q̄s de9 cre
auit ad ꝑcipiēdū cū grāru actioē fide
lib9· et hiis q̄ cognouerūt veritatē· q̄a
oīs creatuā dei bona et nichil reiciēdū
q̄d cū grāru actioē ꝑcipit̄· Qui ei pu
tat q̄d cōmune eſſe· illi cōe eſt· Et id
circo ob ſolā ꝑceptioēꝫ eſce neminē le
gim9 ɔdēpnatū; niſi forte iūctū q̄d fu
erit· vl̄ poſtea ſubſecutū ꝑ q̄d meruit
cōdēpnari Caplm̄ xiiij·
Itaq̄ꝫ mediū h̄ eſſe etc ex hoc
manifeſtiſſime declarat̄· q̄a ſicut iuſtifi
cat cuſtoditū· ita n̄ ɔdēpnat irruptū· n̄
forte p̄cepti trāſgreſſio magꝭ q̄ eſcarū
ꝑceptio puniat̄ Principali at bono ita
nullū eē oportet vacuū tps· vt ſi̇ eo
cuiq̄ eē nō liceat· q̄a n̄cce eſt ceſſatioē
c9 in malū corruere negligētē· nec cur
ſū p̄ncipali malo vllū ceditur tps· qꝛ
q̄d noxiū ſꝑ ē· nūq̄ poterit ſi admiſſū
fuerit nō nocē; vl̄ in ꝑtē vnq̄ laudabi
lē ɔmutari Ac ꝑinde hec q̄b9 q̄litates
ſtatutas vide9 ⁊ tpa· et q̄ ſic obſerua
ta ſcificāt vt omiſſa nō polluāt· medi
a eſſe manifeſtū ē· vtputa nuptias a
griculturā· diuicias ſolitudinis remo
tionē· vigilias· ſacraꝝ lectionē medi
tatioēꝫq̄ꝫ libroꝝ· ipāq̄ꝫ ieiunia· de q̄b9
p̄ncipiū ſermoīs exortū ē· q̄ oīa diuina
p̄ceptio l̄ ſacrarū autoritas ſcriptura
rū· n̄ ita iceſſabilit̄ obtinēda nec iugit̄
cuſtodiēda decreuit· vt ea paululū int̄
miſiſſe nepharū ſit· Quicq̄d ei ipati
ue decernit̄ morte irrogat nō iipletū·

Quec̃uq̃ʒ vero ſuadentur poci9 ꝗ̃
iubentur: facta ꝓſūt. īfecta nō pu
niunt. Et idcirco aut oia hec aut
certe quedā ꝑ cauſa. ꝑ loco. ꝑ mo
do. ꝑ tpe. circūſpecte agē nos ma
iores nr̄i et ꝓuide obſeruare iuſſe
rūt. q̃a ſi ꝯgrue hoꝝ aliq̃d acciderĕ
aptū atq̃ʒ ꝯueniēs eſt: ſi incōgru
e. ineptū eſſe ꝯſtat ac noxiū Ac ſi
velit q̃s in fratris aduentu in quo
xp̄m̄ debet hūanitate reficē. et gra
tiſſima ſuſceptione ꝯplecti. auſteri
tatē ieiunij cuſtodire: nōne inhuā
nitatis poci9 crimē incurrit. ꝗ̃ lau
dē aut meritū religionis acq̃rit?
Vel ſi cū defectio ꝛ ībecillitas car
nis. reꝑationē virtū eſce pceptioē
depoſcit. non acq̃eſcat aliq̃s rigo
rē abſtinētie relaxare: nōne magꝭ
crudelis ſui corꝑis homicida ꝗ̃ ſa
lutꝭ ꝓuiſor eſt eſtimād9? Ita ecīā
cū tps feſtiuitatꝭ eſcarū ꝯgruū fo
tū et refectionē neceſſarie abſoluti
onis indulget: ſi q̃s ieiuniorū ri
gidā obſeruantiā indiſtrupte volue
rit retentare: neceſſe eſt vt nō tam
religioſus ꝗ̃ incōditus atq̃ʒ irraci
onabilis habeatur Sʒ ꝛ illis hec
nichilominu9 repiuntur aduerſa.
q̃ hūanā laudē ieiunijs occupāt:
ꝛ inani oſtentatioē palloris famā
ſāctitatꝭ acquirūt. Quos in p̄ſē
ti ſuā recepiſſe mercedē euāgelic9
ſermo ꝓnūciat: vel quorū ꝑ ꝓphe
tā dn̄s ieiuniū deteſtaĕ. Ex q̃rū
pſō cū ſibi obiciens cū dixiſſʒ q̃re
ieiunauim9 et nō aſpexiſti. hūilia
uim9 aīas nr̄as et neſciſti: cōfeſti
ſubiciēs ꝓdidit cauſas cur nō me
rentur audiri Ecce inq̃t in dieb9
ieiunij vr̄i inueniūtur voluntates
veſtre: et oms̄ debitores veſtros re
petitꝭ Ecce ad lites et cōtētiones
ieiunatꝭ: et ꝑcutitꝭ pugno impie
Nolite ieiunare ſicut vſʒ in hāc di
em. vt audiatur in excelſo clamor
veſter Nūq̃d tale ieiuniū qd̄ ele
gi? ꝑ diē affligere hominē aīam ſu
am? Nūquid cōtorquere quaſi cir
culū caput ſuum? ꝛ ſacco et cinere
ſternere? Nūquid iſtud vocaui ie
iuniū et diē acceptabilē dn̄o? De
inde infert docens quomodo accep
tabilis fiat cōtinentia ieiunātis:
atq̃ʒ euidēter enūciat ꝑ ſe ſolū ieiu
niū ꝓdeſſe nō poſſe: niſi has que
ſubiūcte cauſas habuit ꝯſequen
tes Nōne hoc eſt mag̃ magis ieiuniū
qd̄ elegi? Diſſolue obligatioēs i
niquitatꝭ. ſolue faſciculos depmen
tes: dimitte eos qui cōfracti ſūt
liberos et omne on9 diſrūpe Fran
ge eſurienti panē tuū. ꝛ egenos va
goſʒ īduc in domū tuā Cū videris
nudū opi eū: et carnē tuā ne deſ
pexeris. Tūc erūpet quaſi mane
lumē tuū: et ſanitas tua citius ori
etur. et anteibit faciem tuā iuſtici
a tua: ꝛ glā dn̄i colliget te Tūc
īuocabis et dn̄s exaudiet: clama
bis. et dicet ecce aſſū Videbis er
go ieiuniū nequaꝗ̃ principale bo
num a dn̄o iudicari: eo ꝙ non ꝑ
ſeipſū ſed ꝑ alia opa bonū ac deo
beneplacitū fiat: et rurſū ex accidē
tib9 cauſis nō ſolū vanū. verūeciā

odibile ceſſatur· dicēte dn̄o· Cū
ieiunauerīt nō exaudiā p̄ces eoꝝ

Caplm̄ xv·

NOn eni mīa paciētia ⁊
caritas vel illa p̄dictarū
p̄cepta virtutū ·in quibꝰ vtiqꝫ bo
nū eſt p̄ncipale ꝓpter ieiunia ſunt
tenēda: ſed pociꝰ ieiunia ꝓpter illa
Elaborādū eſt eni vt v̉tutes ille
q̄ vere bone ſūt ieiunijs acq̇rātur·
nō vt ad ieiuniorū terminū tēdāt
illarū geſta v̉tutū Ob hoc ergo ē
vtilis carnis afflictio· ob hꝰ ei ad
hibenda eſt inedie mediana· vt ꝑ
illā ad caritatē in qua īmobile ac
ſine vlla tꝑis exceptione ꝑpetuū
bonū eſt· ꝑuenire poſſimꝰ ·Neqꝫ
enim mediane auxiliane vel cetera
rū q̄ in hoc mūdo ſūt artiū diſcipli
na· ꝓpter inſtrumēta q̄ ad eiꝰ opꝰ
ꝑtinēt exercent· p̄mo pociꝰ ferramē
ta ꝓpter artꝭ ſtudiū p̄ꝑant Que
ſicut vtilia ſūt ꝑitis· ita ſuperflua
hijs qui artꝭ ipſius neſciunt diſci
plinā Et ſicut hijs qui ad efficien
dū opus ſuū eoꝝ miniſterio fulci
untur plurimū ꝓſunt· ita illis qui
cuius rei grā inſtituta ſint ignoran
tes ſola eorū poſſeſſiōe cōtenti ſūt
penitus ꝓdeſſe non poſſunt· quia
vtilitatis ſue ſūmā in retentione e
orū tantū nō in oꝑis cōſūmatione
cōſtituūt· Illd̉ ergo eſt optimū p̄n
cipaliter ꝓpter qd̉ fiunt illa q̄ me
dia ſunt· ipſū vero p̄cipuū bonū nō
ob aliā cauſā· ſed ꝓpter ſuā tantū
agitur bonitatē

Xvi·

QUod quidem a ceteris que
media eſſe p̄diximꝰ· hijs ſecernit̉
modis· ſi per ſe bonum ſit et non ꝑ
aliud aliquid ſi propter ſe neceſſa
rium ſit et non ꝓpter aliud· ſi im
mutabiliter ſemperqꝫ ſit bonū· ac
perpetuo ſuā retinens qualitatem
nunq̄ poſſit in ꝑtem tranſire cōtra
riam· ſi ademptio vel ceſſatio eius
non poſſit nō ſūmam inferre ꝑniti
em: ſi id qd̉ illi cōtrarium eſt ſimi
liter principale ſit malū· nec in ꝑ
tem bonā poſſit aliquādo tranſire·
Que diffinitiones quibus princi
paliū bonorū natura diſcernitur·
aſcribi ieiunijs omnino nō poſſūt
Neqꝫ enim ex ſemetipſis bona aut
ꝓpter ſe neceſſaria ſunt· que prop
ter acquirendam cordis ⁊ corꝑis
puritatem ſalubriter exercentur:
vt aculeis carnis obtunſis mens
pacifica ſuo recōſilietur auctori nec
īmutabiliter ſemperqꝫ bona ſunt·
quia plerumqꝫ eorū intermiſſione
non ledimur· immo etiam in ꝑnici
em interdum anime importunius
celebrata vertuntur Sed nec prin
cipale malum eſt id quod illi vide
tur aduerſum: id eſt ciboꝝ natura
liter iocunda perceptio· Que niſi in
temꝑantia atqꝫ luxuria vel alia q̄
dam vicia ſubſequātur mala nō po
teſt definiri· q̇a nō qd̉ intrat in os
coinq̇nat hoīem: ſed que ꝓcedūt
de ore hec coinquināt hoīem Pri
cipali itaqꝫ derogat bono· nec per
fecte aut ſine peccato illud exſequi
tur q̄ſq̇s hoc nō ꝓpter idipſū· ſꝫ ꝓpter
aliud aliquid facit Oia enim huiꝰ

gracia facienda ſunt. iſ ſũ vero ꝓp
ter ſe ſolũ eſt expetendũ ¶ xvij.

T Alem igitur determinati
onem ſuper ieiunij quali
tate iugiter retinẽtes ita
illud totis anime viribus appeta
mus. vt tamen tunc demum id
nobis cõgruũ nouerimꝰ ; ſi in eo
tẽporũ racio. ſi qualitas. ſi menſu
ra ſeruetur. nec ita vt in ipõ ſpẽi
noſtre terminũ defigamus ; ſ vt
ꝑ ipſum ad puritatem cordis ⁊ a
poſtolicã caritatẽ ꝑuenire poſſimꝰ
Igitꝛ ex hoc ipõ ieiuniũ cui ñ ſolũ
ſpecialia ꝓfixa ſunt tempora. qbꝰ
vel exerceri debeat vł ꝑtermitti ;
ſed eciã qualitas modusꝫ ꝓpoſitꝰ
eſt. non principale bonũ. ſ mediũ
quoddã eſſe manifeſtũ eſt. Ceterũ
hec que pcepti autoritate vł mã
dantur vt bona vł interdicuntꝛ vt
noxia ; nunq̃ ita excepcioni tẽpis
ſubiacent. vt interdũ aut que ve
tita ſunt fieri debeant. aut que im
ꝑata ſunt ꝑtermitti Nec enim vl
lus iuſticie paciencie. ſobrietati. pu
dicicie. caritati ſtatutꝰ ẽ modus.
nec rurſũ iniuſticie. ĩpaciencie. furo
ri. impudicicie. inuidie. atq; ſupbie
libertas aliquãdo permiſſa eſt

¶ Caplm decimũoctauũ

Q Vãobrẽ hijs de ieiunij q̃
litate ꝓmiſſis ſubdenda ad
huc ſãctarũ ſcripturarũ videtur au
toritas ; ꝑ quã approbetur mani
feſtius ieiunium ꝑpetuo cuſtodiri.
nec debere nec poſſe. In euãgelio
ieiunantibus phariſeis vna cum
diſcipulis iohannis baptiſte. cũ a
poſtoli vtpote amici atq; ꝯuiue ce
leſtis illius ſpõſi necdũ ieiunij ob
ſeruanciã cuſtodirent ; diſcipuli ãt
iohannis qui ſũmã iuſticie ſe de ie
iunijs poſſidere credebant. quippe
illius ſectatores qui eximius peni
tentie ꝓdicator. ita cũctis populis
formã ſuo ꝓbebat exemplo. vt nõ
ſolũ varia eſcarũ genera que huã
nis vſibus ſuggeruntur abnueret.
verũecciã cõmunẽ panis ipſius eſũ
penitus ignoraret ; dño cõqueruntur
tur dicentes Quare nos et phari
ſei ieiunamus frequẽter ? diſcipuli
aũt tui non ieiunãt ? Quibꝰ reſpõ
dens dominꝰ. euidenter oſtendit
nõ omi tẽpore ꝯgruũ eſſe ieiuniũ
et neceſſariũ ; cũ aliq̃ vł feſtiuitatꝭ
tꝑe ł interueniens caritatꝭ occa
ſio indulgẽciã refeccioĩs admiſerit
Nunq̃d poſſunt inquiens filij ſpõ
ſi lugere q̃diu cũ illis eſt ſpõſus ?
Venient autem dies cum aufere
tur ab eis ſponſus. et tunc ieiuna
bunt. Que verba licet ante reſur
reccionẽ dixerit corꝑis ſui ; tamen
ꝓꝓe quiquageſime tempus oſten
dunt. in quo poſt reſurreccionem ꝑ
quadraginta dies domino cũ diſ
cipulis epulãte ieiunare illos coti
diane eius ꝓſentie gaudiũ non ſi
nebat

¶ Caplm decimũnonum

G Ermanꝰ. Quare igitur
tota quiquageſima abſti
nẽtie rigorẽ prandijs re
laxamus ; cũ vtiq; dominꝰ noſter
ihs xps quadraginta tãtũ diebꝰ

poſt reſurrectionē cū diſcipulꝫ ſuis
fuerat cōmorat9 ⁊ Caplm .xx.

Theonas Non incōgrue i
terrogatio veſtra rationē
itegerrime veritatꝭ merē
tur agnoſcē. Poſt aſcenſionē ſal
uatoris nrī q̄ quadrageſima reſur
rectiōis ei9 acta eſt die. apli reūſi
de mōte oliueti in quo ſe ad prēm
pergens pbuit intuendū ſicut eci
am actuū aplōꝝ lectio cōteſtatur
ingreſſi ihrlm decem diebus aduē
tū ſpiritus ſcī expectaſſe referūtur
Quib9 expletꝭ. q̄nquageſima eū
die cū gaudio ſuſceperūt. Et ita
eſt ꝑ hec feſtiuitatis huius nume
rus euidenter īpletus. quē in vete
ri teſtamento legim9 figuraliter
adūbratū. in quo cōſūmatis ebdo
madib9 ſeptē p̄miciarū panis ꝑ ſa
cerdotes dn̄o iubebaꝫ offerri Qui
veriſſime ꝑ aplōꝝ p̄dicationē q̄ in
illo die cōtionati leguntꝫ ad pplm
oblat9 dn̄o cōprobatꝫ ver9 ſcilicet
p̄miciarū panis. q̄ noue doctrine in
ſtitutiōe plat9. q̄nqꝫ milib9 viro
rū eſce ſue munere ſaciatꝭ. p̄mitiuū
de iudeis xp̄ianorū pplm dn̄o cōſe
crauit. Et ideo hij q̄qꝫ decē dies
cū ſupiorib9 q̄drag̃ita pari ſolēpni
tate ſūt ac leticia celebrādi Cui9
feſtiuitatꝭ tradicio ꝑ aplicos viros
ad nos vſꝫ trāſmiſſa. eodē tenore
ſeruanda eſt. Ideo namqꝫ in iſtis
diebus nec genua in oracione cur
uantur ⁊ quia īflectio genuū velut
penitentie ac luctus indicium eſt.
Unde eciā per omnia eandem in
illis ſolempnitatꝭ quā die domini
ca cuſtodim9 ⁊ in qua maiores nrī
nec ieiuniū agendū nec genu eſſe
flectendū ob reuerentiā reſurrectio
nis dominice tradiderūt Exi.

German9 Poteſt ne hec
caro inſolitis blandimen
tis tam longe feſtiuitatis
illecta non aliquid ſentuoſū de il
lo ꝑuis abſciſo viciorū fomite ger
minare aut mens preſumptis vl
tra conſuetudinem dapibus onera
ta non erga famulū corpus rigo
rem dominationis inflectere ⁊ pre
ſertim cum in nobis viridior etas
cito ad rebellionem ſubdita. poſſit
membra compellere ⁊ ſi vel eſcas
ſolitas habūdatius. vel certe inſoli
tas licentius preſumamus

Capitulū vigeſimūſcđdū

Theonas. Si vniūſa q̄ ge
rim9 rationabili mentis
appēdam9 examine et de
puritate cordis nrī nō alioꝝ iudici
ū ſed nrām ſemꝑ ꝯſcientiam cōſu
lam9 ⁊ certū eſt illam refectionis i
tercapedinē iuſte diſtrictioni obeē
nō poſſe. ſi modo vt dictū eſt equā
indulgentie cōtinentieqꝫ menſurā
pari lance perpendens. vtramqꝫ ſi
militer nimietatē mens incorrup
ta caſtiget et vtrū ſpitū noſtrū de
licatū dep̄mat pondus. an vo al
terā hyc eſt corpis ꝑtē maior abſti
nencie inclinet auſteritas. vera diſ
cretione dſtinguat ⁊ illam vel com
primens vel ſubleuans portionē
quā uꝫ extolli ſenſerit vel grauari

Nichil enim dn̄s noſter ad cultū
atq̄ honorem ſuum abſq̄ iudicij
moderatione vult fieri: q̄a honor
regis iudiciū diligit Et idcirco ſa
pientiſſimus ſalomon. vt in neu
tram ꝑtem vergente iudicio decli
nemus. ām̄onet dicens. Honora
dominū de tuis iuſtis laborib9. ꝛ
deliba ei de fructibus iuſticie tue.
Etenim reſidet in ꝯſciencia noſtra
incorrupt9 quidā ac verus iudex:
qui nūq̄ſ ſuper ſtatu puritatis nr̄e
cunctis errantibus ſolus ipſe non
fallitur. Omni enim cautione atq̄
ſollercia iugi. circūſpecti cordis ſer
uetur intentio. ne quoq̄ modo iudi
cio noſtre diſtrictionis errante. aut
incōſiderate ꝯtinētie cupiditate ſuc
cenſi. aut deſiderio nimie remiſſio
nis illecti ſubſtanciam viriū nrā
rū inique trutine examinatione li
brem9: ſed in altera quidē lance
anime puritatem. in altera vires
corporis collocantes: ita vero cō
ſciencie iudicio vtraq̄ pendam9:
vt in neutram ꝑtem vnius rei af
fectu preponderante ꝑuerſi ꝉ ad ī
moderatā diſtrictionē. vꝉ ad nimi
am remiſſionē. equalitatis librā
ꝓpenſius inclinemus. et illud no
bis vel ꝓ remiſſiōis vel ꝓ diſtric
tionis nimietate dicatur. Nonne
ſi recte offeras recte autē non diui
das. peccaſti? Illas etenim ieiunio
rū victimas. quas nobis violēta
viſcerū cōuulſione incōſiderate ex
torquentes dn̄o recte offerre nos
credimus: ille qui diligit mīam
et iudiciū execratur dicens. Ego
dn̄s diligens iudiciū et odio ꝉ r̄us
rapinā ī holocauſtū Illos qui eciā
oblationū id eſt officiorū atq̄ ac
tuū ſuorū p̄apua ad fotū carnis.
atq̄ vſus ꝓprios p̄ſumentes. reli
quias eorū domino ac minimam
deferunt porcionem. velut operari
os fraudulentos. ſermo diuinus
ita ꝯdempnat Maledictus qui fa
cit opa domini fraudulenter. Nō
ergo īmerito cū qui ſe ita iniquo
fallit examine īcrepat domin9 di
cens Verūptamē vani filij hoīm:
mendaces filij hominū in ſtateris.
vt decipiant. Et idcirco beatus a
poſtolus. vt diſcretionis modera
mina ꝯtinentes. in neutrā ꝑtem il
lecti nimietate vergamur ām̄onet
dicens. Racionabile obſequium
veſtrū Quā rē eciā legiſlator ſilicꝫ
interdicit ita p̄apiens. Statera
iuſta et equa ſint pondera: iuſtus
modius equuſq̄ ſextarius: ſalomo
ne quoq̄ parē ſuper hoc ſententiā
ꝓferente. Pondus magnū et puſil
lum. et menſure duplices. īmūda
ſunt ante dn̄m vtraq̄: et qui facit
ea in adinuentionibus ſuis ꝯpdi
ctur Proinde non ſolum illo quo
diximus ſed eciā hoc modo ſtuden
dū ē nobꝭ: vt nec iniqua pondera
in cordibus noſtris. nec in horreis
cōſciencie noſtre menſuras dupli
ces habeamus. Id eſt ne ipſi ea
que diſtrictionis regulā molliunt
remiſſiore indulgētia p̄ſumētes:
eos quib9 verbum dn̄i p̄dicam9

diſtrictioribus ꝓceptis. et grauiori
bꝰ q̄ ipſi ꝑferre poſſumꝰ. ponderi
bꝰ obruamus. Quod cū faciamꝰ. q̄d
niſi duplici pondere atq; menſura
preceptoꝝ domini mercē ſtrugē q;
vel appendimus vł metimur? Si
enim aliter ea nobis aliť noſtris
fratribus diſpenſamꝰ. recte incre
pamur a domino. eo q̄ ſtateras
doloſas. ac menſuras duplices ha
beamus. ſecūdū illam ſentētiā ſa
lomonis qua dicit. Abhominatio
eſt domino pondus duplex ⁊ ſtate
ra doloſa non eſt bona in cōſpectu
eius. Hoc etiam modo reatū dolo
ſi ponderis duplicis mēſure euidē
ter incurrimus ſi diſtrictiora q̄dam
que ꝑuatim ꝑ noſtras cellulas ex
ercere cōſueuimꝰ. humane laudis
cupiditate corā fratribꝰ oſtētemꝰ
abſtinētiores ſcilicet et ſanctiores
apparere affectantes humano con
ſpectui q̄ diuino. Qui morbus ꝑ
cipue non modo vitandus verūeci
am abhominādus eſt nobis Sed
interim a queſtione ꝓpoſita paulo
longius euagati. ad eandē a qua
diſceſſimꝰ reuertamur ¶ xxiij.

Igitur ꝑdictoꝝ dierū ita ē
cuſtodiēda ſolēpnitas vt
corporis atq; aīe cultui ꝓ
ſit magis remiſſio indulta q̄ noce
at. q̄a nec ullius feſtiuitatis gau
diū aculeos carnis obtūdē. nec
inimicus ille adūſarius dierū nouit
reuerēcia mitigari Ut ergo et die
bꝰ feſtis ſtatute cōſuetudo ſolēpni
tatis cōſeruetur et ſaluberrimꝰ ꝑ
ſimonie modus minime tranſcen
datur. ſufficiat vt indulgentiā remiſ
ſionis eo vſq; progredi paciamur.
vt cibus q̄ hora diei nona fuerat
capiendꝰ. paulo citius id eſt hora
ſexta ꝓ feſtiuitatis tp̄e capiatur.
ea ratiōe dūtaxat vt eſcarū ſolitꝰ
modꝰ vel qualitas nō mutetur ne
puritas corporis vel integritas mē
tis. abſtinentia quadrageſime di
ligentius acquiſita. q̄nquageſime
remiſſione depereat. nichilq; nobis
ꝓſit obtinuiſſe ieiuniis qd' mox a
mitti cogat incauta ſaturitas: ꝑ
ſertim cum etiam hoſtis noſtri non
ignota verſutia. tunc ꝑcipue mu
nitionē puritatis noſtre impugnet
cū eius cuſtodiā ſenſerit ſolēpnita
tis celebritate relaxatā. Quā ob
rem vigilantiſſime ꝓuidendū eſt.
ne vnq̄ mentis noſtre vigor blan
dis ſeductionibus eneruetur: ne
veluti iā ſupra dictū eſt caſtimonie
puritatē. quadrageſime labore q̄
ſitam. q̄nquageſime requie ac ſecu
ritate ꝑdamus Et idcirco nulla pe
nitus in ciboꝝ qualitate vel modo
admittatur adiectio. ſed ab eſcis
quarū cōtinētia diebꝰ feſtis ꝓ inte
gritate pudicitie vtebamur eciā di
ebꝰ celeberrimis ſimiliter tēpemꝰ
ne leticia feſtiuitatis ꝑniciosiſſimā
nobis carnaliū incentiuorum ſuſci
tans pugnā vertatur in luctū. illā
q; excellentiorem nobis que gau
dio incorruptiōis exultat feſtiuita
tē mentis eripiat: ⁊ incipiamꝰ pꝰ
breuem carnalis leticie vanitatē.

amiſſam cordis pudiciciã longo
penitentie merore deflere. Studẽ
dũ q̃nymmo ẽ ⁊ vt non fruſtra ad
nos illa ꝓphetice adhortatiõis cõ
monitio dirigat. Celebra iuda feſti
uitates tuas et redde vota tua. Di
ei ꝯtinẽtie iugitatẽ ĩterieccta dierũ
ſolẽpnitas non mutarit. ſpiritua
libus ferijs iugiter ꝑfruemur ⁊ et
ita nobis a ſeruili opatione ceſſã
tibus erit menſis ex menſe. et ſab
batũ ex ſabbato. Caplm xxiiij.

Germanus. Quid cauſe
ẽ vt ſex ebdomadibꝰ qua
dragesima celebretur. li
cet in quibuſdã ꝓuincijs religioĩs
forſitan ꝓpenſior cura adiecaſſe eb
domadã etiam ſeptimã videatur ⁊
cũ neuter numerus die dominico
ſabbatoq; ſubtracto . quadragin
ta dierũ ĩpleat ſũmam. Sex eñi
et triginta dies in ipſis ebdomadi
bus tantummodo concluduntur.
Caplm xxv.

Theonas. Licet quorũdã
pia ſimplicitas huius rei
amputet queſtionem ⁊ tamen qui
a etiam illa que alius interroga
tione indigna duxiſſz ſcrupuloſius
ꝑſcrutantes integram obſeruanti
e noſtre ac miſterij veritatẽ deſide
ratis agnoſcere ⁊ euidentiſſimam
huius etiam rei ꝑapite racionem.
vt manifeſtius approbetis nichil
irrationabile maiores tradidiſſe ma
iores. Lege moyſaica vniuerſo po
pulo generalis ꝓmulgata p̃cepti
o eſt. Decimas tuas et primicias
offeres domino deo tuo. Itaq; q̃
ſubſtantiarũ noſtrarũ oĩmq; fruc
tuũ decimas offerre precapimur ⁊
multo magis neceſſe eſt vt ipſius
quoq; ꝯuerſatiõis noſtre et huma
ni vſus. operũq; noſtrorũ decimas
offeramꝰ. Que ꝑfecto in ſupputa
tione quadrageſime euidẽter ĩplẽ
tur. Oĩm enim dierũ numerꝰ qui
bus reuolutus in orbẽ ãnus includi
tur ⁊ trigĩtaſex ſemis dierũ numero
decimatur. In ſeptẽ vero ebdoma
dibus ſi dies dñica et ſabbata ſub
trahantur quĩq; et triginta ſuper
ſũt dies ieiunijs deputati. Sed
abiecta illa vigiliarũ die qua vſq;
in gallorũ cãtũ illuceſcente dñica
ieiuniũ ſabbati ꝓtelatur ⁊ nõ ſolũ
ſex et triginta dierũ numerꝰ adim
pletur ⁊ verũetiã ꝓ decimis quĩq;
dierũ qui reſiduũ videbãtur ſi illud
qđ ſuꝑadiectũ eſt noctis ſpaciũ cõ
putetur ⁊ plenitudĩe totiꝰ ſũme oĩo
nichil deerit. Caplm xxvi.

Quid vero de primicijs di
camꝰ quas ab oĩbus qui
xp̃o fideliter famulãt co
tidie certũ eſt exhiberi. Nã cũ ex
ꝑgefacti a ſopno et quaſi rediuiua
pꝰ ſoporẽ alacritate ſurgẽtes. pri
us motus ſenſus vlliꝰ corde cõci
piãt. vel memoriã aut curã rei fa
miliaris admittãt. cogitationũ ſu
arũ ortus atq; principia diuinis cõ
ſecrãt holocauſtis. quid niſi p̃micias
as vere ſuorũ fructuũ ꝑ ſũmum ſa
cerdotẽ ihesũ xp̃m ꝓ vſu vite huiꝰ
et ymagine cotidiane r̃ſurrectiõis

exſoluūt. Quiꝗ eciā a ſōpno ex
citati hoſtiam iubilationis ſue deo
ſimiliter offerentes. p̄mo lingue
ſue motu ipſū inuocant. ipſius no
men laudeꝫ ꝯcelebrant. atꝗ ad
canendos ei ẏnos p̄mo labiorum
clauſtra reſerantes immolant deo
ſui oris officia. Cui eciā pari deſe
ruīt modo. p̄ma manuū ſuarū greſ
ſuūꝗ libamina. cū e cubilibus cō
ſurgentes in orōne conſiſtunt. et p̄
uſꝙ̄ in ꝓprijs cauſis menbrorum
ſuorū fungantur officio. nichil ſi
bi de miniſterio eorum ante decer
pūt. ſed ad ipſiꝰ honorē ꝓmouēt
greſſū. atꝗ in eius laudatione de
figunt. et ita cūctorū motuū ſuoꝝ
p̄mutias. ꝓtentione manuū incur
uatione genuū. et totius corporis
ꝓſtratione ꝑſoluūt Illud enim qđ
decātatur in pſalmo alias imple
re nō poſſumꝰ. p̄ueni in maturita
te et clamaui. et p̄uenerunt oculi
mei ad te diluculo. vt meditarer
eloquia tua. et mane oracio mea
p̄ueniet te. niſi vt poſt quietē ſopni
in hanc lucē vt ſupra diximꝰ velut
e tenebris et ẏmaginaria morte
reuocati. de vniuerſis officijs mē
tis et corpis nichil omnino ī nr̄as
p̄ſumere neceſſitatibꝰ audeamus.
Nullꝰ namꝗ eſt aliꝰ. quē aut ꝓ
pheta preuenerit matutinus aut
nos p̄uenire ſimiliter debeamus.
niſi aut nosmetipſos id eſt occupa
tiones noſtras. et affectus. curaꝫ
mortales. ſine quibus eſſe nō poſ
ſumꝰ aut ſuggeſtiones ſubtiliſſiās
inimici. quas nobis adhuc quieſ
centibꝰ ac ſopore demerſis ꝑ fan
taſias inaniū ſōpniorum inferre
conatur. quibꝰ nos mox euigila
turos occupet et inuoluat vt p̄mi
ciarū noſtrarū opima deflorans p̄
mus ipſe decerpat Quāobrē om
ni nobis cautiōe curandum eſt. ſi
tamē vim p̄dicti verſiculi opere vo
lumus adimplere vt ita primos
matutinarū cogitationum ortus.
ſollers vigilancia tueatur. ne qđ
ex eis feſtina preſumptio libentis
attaminet inimica. noſtraꝫ p̄mici
as tanꝙ̄ viles iam atqꝫ communes
a domino faciat reprobari Qui ſi
preuentus a nobis ꝑuigili mētis
circūſpectione non fuerit. anticipa
tionis nequiſſime non deponens
ꝯſuetudinē. cotidie nos fraudibꝰ
ſuis preuenire nō deſinet Et idcir
co ſi placitas et acceptabiles deo
p̄micias. ex fructibus mentis noſ
tre optamus offerre. non medio
crē ſolliciudinē debemꝰ īpēdere. vt
omnes nr̄i corporis ſenſꝰ matuti
nis p̄arue horis tanꝙ̄ ſacroſācta
domini holocauſta in omnibus il
libata atqꝫ intacta ſeruemus Qđ
deuotionis genus multi eciam
ſecularium ſumma cautione cuſto
diunt. qui ante lucē vł diluculo cō
ſurgētes. nequaꝙ̄ familiaribꝰ ac
neceſſarijs mūdi huiꝰ actibꝰ īpli
cātur. priuſꝙ̄ cūctoꝝ actuū ſuoꝝ
operacionūqꝫ p̄micias ad eccleſiā
cōcurrētes diuino ſtudeāt ſacrare
conſpectui Caplm̄ xxvij

P Orro quod diũtis diuer
ſo more id eſt ſex vel ſeptẽ
ebdomadib9 ꝑ nõnullas
ꝓuincias quadrageſimã celebrari
vna racio idẽq3 ieiuniorũ mod9 di
uerſa ebdomadarũ obſeruatiõe cõ
cluditur. Hij enĩ ſex ebdomadarũ
ſibi obſeruantiã ꝓfixerũt : qui pu
tãt die quoq3 ſabbati ieiunãdum.
Sex ergo in ebdomada ieiunia ꝑ
ſoluũt. q̃ eoſ dẽ ſex et triginta dies
ſexies ẽuoluta ꝯſũmãt Vna ergo
quẽadmodũ eſſe dixim9 racio idẽ
q3 eſt ieiuniorũ mod9 : licet in eb
domadarũ numero diſcrepare vide
atur. Capitulũ xxviij.

S Ed ꝓfecto cũ tõnc huius
rei hũana oblitteraſſet in
curia : tꝑs hoc quo anniũ
ſatie vt dictũ eſt decĩme deo trigĩ
ta et ſex ſemis ieiunijs offerũtur.
quadrageſiẽ nomẽ accepit. quod
fortaſſe vł ꝓpter hoc viſum ſit hoc
vocabulo debere cẽſeri : q moyſes
vel helyas vel ipẽ dñs ihs criſtus
xl. dieb9 ieiunaſſe traduntur Ad
cui9 numeri ſacramẽtũ illi quoq3
quadraginta ãni. q̃bus iſrł eſt in
ſolitudine cõmoratus : et quadra
ginta ſimilit̃ mãſiones quib9 eã
miſtice ꝑtranſiſſe deſcribitur. nõ in
ꝯgrue coaptantur Et fortaſſe ipã
decimatio recte quaſi ab vſu thelo
nei. quadrageſime nomẽ accepit.
Ita eĩ illa publica vulgo vocatur
exactio : ex qua tanta lucri porcio
regis cõmodis deputatur. quãtũ
et nobis a rege oĩm ſeculorum. ꝓ
vſu vite noſtre legittimũ quadra
geſiẽ vectigal exigitur Hanc licz
ad ꝓpoſitã non ꝑtineat q̃ſtionem
tamẽ q̃ a ſe obtulit narratiõis oc
caſio : ne hoc quidẽ ꝓtereũdũ puto
quod frequentiſſime ſeniores nr̃i.
idcirco illis diebus maxime ĩpug
nari omne monachorũ gen9 anti
qua inimice gentis ꝯſuetudine teſ
tabãtur. et ad trãſmigrãdũ de ſu
is ſedibus acrius vrgeri : eo q
ſcdʒ illã ſimilitudiẽʒ qua tũc egip
tij filios iſrael violentis afflictio
nibus opprimebãt. nũc quoq3 ve
rũ iſrael id eſt monachorũ plebẽ ĩ
tellectuales egiptij duriſſimis ac
lutulentis operibus incuruare conẽ
tur : ne ꝑ amicã deo quietẽ terrã
egiptiã deſerentes ad heremũ vir
tutũ ſalubriter tranſeam9. ita vt
aduerſũ nos pharao infremẽs di
cat Ociosi ſunt : et idcirco vociferã
tur dicentes Eam9 et ſacrificem9
dño deo noſtro Opprimãtur operi
bus : et ſolliciti ſint in laboribus ſu
is. et non ſint ſolliciti in verbis va
nis. Nam vtiq3 vanitas impiorũ
ſanctũ dñi ſacrificiũ. quod nõ niſi
in heremo liberi cordis offertur :
ſũmã eſſe aſtruit vanitatẽ. Abhoĩ
natio eſt ei peccori religio xxix.

H Ac igitur quadrageſime
lege qui iuſtus atq3 ꝑfec
tus eſt nõ tenet̃ : nec ex
igui huius canonis ſubiectione cõ
tentus eſt. quẽ ꝓfecto illis qui per
totũ anni ſpaciũ delicijs vel nego
cijs ſecularibus ĩplicantur ecclaru

p̄ricipes ſtatuerūt vt vl̓ hac lega
li quodāmodo neceſſitate conſtricti·
hijs ſaltē diebus vacare dn̄o coge
rentur: ac dierū vite ſue quos to
tos quaſi fructus quoſdā fuerant
voraturi vel decimas domino dedi
carent· Ceterum iuſti quibus lex
non eſt poſita quiq; ſpiritualibus
officijs non exiguā illā id eſt deci
mā partē ſed totū vite ſue tēpus i
pendūt q2 liberi ſūt a decimarū le
galiū functiōe: idcirco ſi eos ſup
ueniēs honeſta et ſancta neceſſitas
coartant· audēt ſtationem ieiunij
abſq; vlla diſceptatiōe laxare Nō
enim ab eis decimarū exiguitas
mutilat: q̄a oīa ſua dn̄o ſecū pari
ter obtulerūt· Qd̄ pfecto abſq; ſū
mo fraudis reatu facere ille nō po
terit: qui nichil voluntarie offerēs
deo inexcuſabiliter ſoluē decimas
ſuas legis neceſſitate cōpellitur
Quapropter liquido cōprobatur p
fectū eſſe nō poſſe famulū legis q̄
vel illa q̄ phibentur cauet· vl̓ illa
que p̄cipiuntur exſequitur ſed illos
vere pfectos eſſe qui eciā hijs q̄ le
ge cōceſſa ſunt nō vtuntur Et hac
ratione cū de moyſaica lege dica
tur nichil enī ad perfectū pduxit
lex: nōnullos ſāctorū in veteri teſ
tamēto pfectos legimus extitiſſe
q̄a trāſcendentes legis imperium
ſub euāgelica perfectione vixerūt
ſcientes q; iuſtis nō eſt lex poſita·
ſed iniuſtis et nō ſubditis impijs et
pctōribus ſceleratis et cōtaminatis

Capitulū trigeſimum

Sciendū ſane hanc obſer
uātiā quadrageſime: q̄
diu eccleſie illius p̄mitiue
pfectio inuiolata pmāſit penitus nō
fuiſſe Nō enī p̄cepti huius neceſſita
te· nec quaſi legali ſanctione cōſtricti
arctiſſimus ieiuniorū terminis clau
debantur: q̄ totū ani ſpaciū equali
ieiunio cōcludebāt Verū aū ab illa
apoſtolica deuotiōe deſcendēs coti
die credenciū multitudo ſuis opibus
incubaret· nec eas vſui cunctorū ſe
cūdū aplorū inſtituta diuidēt ſed
p̄uatim impendijs ſuis cōſulens nō
ſuare tm̄· ſed etiā augē cōtenderet
ananie et ſaphire exemplū nō cōtē
ta ſectari· id vniūſis tn̄ ſacerdoti
bus placuit vt hoīes curis ſeculari
bus illigatos et pene vt ita dixerī
cōtinētie vl̓ cōpunctionis ignaros· ca
nonica ieiuniorū ad ſcm̄ opus indic
tione reuocarēt· et velut legalium
decimarū neceſſitate cōpellerent· q̄
vtiq; infirmis prodeſſe poſſit· pfec
tis p̄iudicare nō poſſit qui ſub gra
cia euangelij conſtituti voluntari
a legem deuotione tranſcendunt
vt ad illā apoſtolice ſententie pue
nire beatitudinē poſſint Peccatū
enī vobis non dominabitur Non
enim eſtis ſub lege ſed ſub gracia
Vere enī dn̄atione in illo non p̄t
exercere pctm̄· q̄ fidelit̓ ſub grē li
bertate cōſiſtens dominatur affec
tibus peccatorū

C· xxxi·

Germanus Quia non p̄t
falſa hec aplica eſſe ſnīa
que ſecuritatē nō ſolū mōchis ſed

eadē omnib9 xpianis generaliter
repromittit nimiū nobis videtur
obſcura. Cū enim cūctos qui euā
gelio credunt. a iugo et dñatione
peccati liberos. atq; alienos eſſe p
nunciat. quō pene in oībus bapti
zatis viget dñatio peccatoꝝ. ſecū
dū ſententiam domini qui ait: oīs
qui facit peccm̄ ſeru9 eſt peccati?

Caplm xxxij

Theonas. Queſtionē no
bis rurſū non modicā in
quiſitio veſtra cōmouit. Cui9 vim
licet ſciam ab inexpertis nec tra
di poſſe nec capi: tamē in q̄tum
potero verbis abſoluere. et breuit̄
expedire tēptabo. ſi modo intellec
tus veſter ea que dicim9 eadē opi
bus ſubſequatur. Quecūq; enim
non p doctrinā ſꝫ p experientiā cog
noſcuntur: ſicut tradi ab inexptis
nequeunt. ita nec mente capi
vel teneri poſſunt: niſi ab eo qui ſi
mili ſtudio fuerit atq; inſtitutione
fūdatus Et idcirco neceſſariū reor
vt pmū diligētius inquiram9 quod
nā ſit ꝓpoſitū vel voluntas legis.
vel que gratie diſciplina atq; pfec
tio: vt ꝯſequēter ex hijs ſiue dña
tionē peccati ſiue expulſionē eius
poſſi9 cognoſcere Itaq; lex pncipa
liter iubet expeti copulam nuptia
rū dicens Beatus qui habet ſemē
in ſyon et domeſticos in ihrlm: et
maledicta ſterilis que non pepit.
Econtrario gratia ad icorruptiōis
ppetue puritatē: ⁊ caſtimoniā btē
vginitatis inuitat. Beata inqui
ens ſterilis et vbera que nō lacta
uerunt Et qui non oderit patrem
et vxorē et matrē: nō poteſt me9
eſſe diſcipulus. Et illud apoſtoli.
Reliquū eſt vt qui habēt vxores
tanq̄ non habentes ſint. Lex dicit
Decimas tuas et pmicias nō tar
dabis offerre Gratia Si vis per
fectus eſſe: vade vende omnia que
habes et da paupib9. Lex talionē
cōuiciorū et iniuriarū nō prohibet
vltione dicens. oculū p oculo. den
tem p dente: gratia cōgeminatio
nē iniuriarum vel cedis que fuerit
irrogata. nrā paciencia vult pba
ri: et ad duplicis diſpendij tolerā
tiam paratos eſſe nos pcipit. Qui
te pcuſſerit inquiens in dexteram
maxillā pbe illi ⁊ alterā. ⁊ illi qui
vult tecū iudicio cōtendere et tuni
cā tuā tollere: remitte ei et palliū
Illa inimicos odio habendos: hec
ita diligendos eſſe decernit. vt p
ipſis etiā deo ſēp cenſeat ſupplicādū

Capitulū xxxiij.

Quiſquis igitur hoc euan
gelice pfectionis culmen
aſcenderit: iſte pfecto ſupra oēm
legē tātarū virtutū meritis ſubli
matus. et vniuerſa que p moyſē
pcepta ſūt quaſi parua deſpiciēs
tātū ſub grā ſaluatoris ſe eſſe cog
noſcit: cui9 adiutorio ſe ad illum
ſublimiſſimū ſtatū intelligit pue
niſſe Nō ergo dñatur in eo peccm̄
quia caritas dei que p ſpiritū ſan
ctū qui dat9 eſt nobis. diffuſa eſt
in cordibus noſtris. nobis omnē

alteri⁹ cuiuſ; rei excludit affectū:
nec poteſt aut vetita ɔ̄cupiſcē aut
imꝑata ɔtēpnere Cui⁹ totū ſtudi
um totūq; deſiderū diuino amori
ſemꝑ intentū vſq; adeo vilū terū
oblectatione nō capitur. vt etiam
hijs q̄ ɔ̄ceſſa ſūt nō vtat̄ In lege
aūt in qua ɔiugiorū iura ſeruātur
ꝗuis cohibita luxurie euagatio v
ni tātū feīe manſipatur. tamē ne
quaꝗ̄ poſſūt carnalis ɔ̄cupiſcēāe
aculei nō vigere. et difficile eſt vt
ignis cui etiā ſtudioſe pabula ſug
gerūtur. ita ꝑfixis terminis inclu
dat̄. vt nō etiā extra euagat⁹ adu
rat q̄cq̄d attigerit. Cui etiā ſi ſua
illa ita ſemꝑ occurrat obiectio. vt
exeſtuare extrīſecus nō ſinatur. ta
men etiam dū cohibetur incendit.
q̄a volūtas ipā culpabilis eſt ⁊ ad
velociſſimos adulterorū raptatur
exceſſus. ɔſuetudo ɔcubitus. Cete
rū q̄s grā ſaluatoris ſcō incorrup
tionis amore flāmauerit ita om̄s
carnaliū deſideriorū ſpinas dn̄ice
caritatis igne ɔ̄ſumūt: vt nec te
pens fauilla viciorū refrigeriū inte
gritatꝭ iminuat Legꝰ ergo famu
li liatorū vſu ad illicita ꝓlabūtur
gracie ꝑticipes dū licita ɔ̄tēpnunt
illicita non nouerūt Si aūt viuit
in ɔ̄iugijs amatore peccatū: ita e
ciam in eo qui decimas ſuas ac ꝑ
mucias redimere ɔ̄tentus eſt. Ne
ceſſe eſt enim eū dū tardat ā neg
ligit. aut in qualitate earum aut
in q̄̄titate. aut in cotidiana diſtri
butione peccaē Qui enim iubetur

ea q̄ ſua ſūt īfatigabiliter indigen
tib⁹ miniſtrare. q̄̄libet ea ſūma fi
de ac deuotione diſpenſet. tamen
difficile eſt vt nō laqueos pc̄oꝝ
frequenter incurrat. In illos vero
qui ɔ̄ſiliū dn̄i non ſpꝛeuerūt. ſed
omnē ſubſtātiā ſuā pauꝑibus ꝓ
gantes ſupta cruce ſua largitorē
celeſtis gracie ſubſequūtur. pecca
tū nō poteſt dn̄ari. Non enim cū
diſpenſantē ſacratas iā xp̄o opes
et quaſi alienas pia diſtributione
pecunias infidelis ſeruandi vici⁹
cura mordebit. nec elemoſine hila
ritatē abiget meſta cunctatio. qui
a qd̄ ſemel totum obtulit deo. id
iam alienum ſine proprie neceſſi
tatꝭ recordatione. aut anguſti vic
tus timore diſpergit: qui ſe cert⁹
eſt cum ad deſideratā peruenerit
nuditatem multo magis a deo q̄̄
volucrem celi eſſe paſcēdum. Ecō
trario is qui ſubſtantiam retinens
mūdialem. aut decimas fructuum
ſuorū. atq; primicias. aut partem
pecuniarū ɔ̄ſtrictus legis antique
ſanctiōe diſtribuit: licet pc̄orū ſu
orū ignē maxiē hoc elemoſiē rore
extiguat. tamē quāta vis opes ſu
as magnaīitate diſpenſet īpoſſibi
le eſt vt ſe ad plenū eruat a dn̄a
tione pc̄i. niſi forte ꝑ grām ſalua
toris cū re etiā ipſū affectū depoſu
erit poſſidendi Pari mō nō p̄t nō
ocurrens pc̄i īꝑio famulari. q̄cūq;
oculum ꝓ oculo dentē ꝓ dente.
ex precepto legis eruere. aut odi
o habere inimicum ſuum mauult:

quia neceſſe eſt eū dū talionis vi
ciſſitudine vlciſci ſuā optat iniuriā.
dū ↄtra inimicos odij ſeruat ama
ritudinē: furoris atqꝫ ire ꝑturba
tione ſempꝰ accendi. Quicūqꝫ vero
ſub euāgelice grē illuiatione verſa
tur: nec malū reſiſtendo ſuperās.
ſed ſufferēdo dextrā percutienti max
illā. etiā alterā ꝓbere voluntari⁹ nō
moratꝰ: et volēti aduerſū ſe de tu
nica litigiū cōmouē remittit ⁊ pal
liū. quiqꝫ diligit inimicos ſuos. ⁊
orat ꝓ calūpniantib⁹ ſe: hic pcti
repulit iugū ac vincula dirupit.
Nō enim viuit ſub lege: ꝗ nō ite
rimit ſeminaria pcōꝝ. Vn̄ nō im
merito de ipā beat⁹ apoſtol⁹: re
batio inqt fit ꝓcedētis mandati ꝓ
ter infirmitatē eius et inutilitatē.
Nichil enī ad ꝑfectū ꝑduxit lex.
Et domin⁹ per ꝓphetam. et dedi
inqt eis ꝓcepta non bona: et iuſti
ficationes in quib⁹ nō viuent in
eis ſed ſub grā. que nō ramos tā
tū nequicie amputat: ſed ipās peni
tus radices noxie volūtatꝭ euellit
Viſquis ergo ¶ xxxiiij
Q ꝑfectionē euāgelice ſtudu
erit tenere doctrine: hic ſꝫ
grā cōſtitut⁹ pcti dn̄atioē nō ꝓmi
tur. Hoc eſt enī eſſe ſub grā: ea ꝗ
grā mādat iplere. Quicūqꝫ vero ꝑ
fectiōis euāgelice plenitudini ſub
iect⁹ eſſe noluerit: nō ignoret ſe ꝗ
uis baptizatus ſibi videatꝰ ac mo
nach⁹ nō eſſe ſub grā. ſꝫ ſub legꝭ
adhuc vinculis ꝓpeditū. peccati po
dere ꝑgrauari. Propoſitū nāqꝫ ē
eius . qui oēs a quib⁹ recept⁹ fu
erit. grā adoptionis aſſumit. non
deſtruē ſed ſuperedificare: nec eua
cuare ſꝫ adiplere moyſaicas ſāctio
nes. Qđ nōnulli penitus ignoran
tes. et ↄſiliorū atqꝫ exhortationū
xpī magnificētiā negligētes. ita
ꝓſūptiue libertatꝭ ſecuritate ſoluū
tur: vt nō ſolū xpī ꝓcepta tāq̄ ar
dua nō attigāt: verūetiā ipā illa ꝗ
illis inſipientib⁹ ꝑuulis moyſaica
lege mādata ſūt. velut antiqua cō
tēpnāt: illud qđ apoſtol⁹ execratꝰ
noxia libertate dicētes. Peccabi
m⁹: qa nō ſum⁹ ſub lege ſed ſub
grā. Qui ergo nec ſꝫ grā eſt qa
nequaq̄ ad dn̄ice doctrine culmē
aſcendit. nec ſub lege. qa etiā ipā
illa ꝑuula legis mādata non ſuſci
pit. hic duplici pcōꝝ oppreſſus
īpio. ob hoc ſolū grāꝫ xpī ꝑcepiſſe
ſe credit. vt ꝑ noxiā libertatē ab
eo fieret alien⁹. in illđ incidēs qđ
apoſtol⁹ petrus ne incidam⁹ enū
ciat. Quaſi liberi inqt agite. et nō
quaſi velamē habentes malicie li
bertatē. Beatus quoqꝫ aplūs pau
l⁹. vos enī inqt ī libertatē vocati
eſtis frēs. id eſt vt abſoluti ſitis a
dominatioē peccati: tātū ne liber
tatē in occaſionē carnis detis. id
eſt ne fruſtrationē legaliū ꝓcepta
rū credatꝭ eſſe licētiā viciorū. Hec
verò libertas quia nuſq̄ niſi ibi ſit
tantū vbi dn̄s cōmoratꝰ: paulus
apoſtol⁹ docet. dn̄s inquā ſpūs
eſt: vbi aūt ſpūs dn̄i. ibi libertas.
Quaꝓpter ignoro vtrū hūc beati

apoſtoli ſenſum. ſicut hij qui expti
ſunt ſapiūt exp̄mere atqȝ elucidarē
potuerūt. vnū ſcio aptiſſime illū eci
am ſine expoſitione cuiuſq͞ʒ omni
bus reſerari. qui practicen id eſt ac
tualem ꝑfecte tenuerint diſciplinā
Non enim laborabūt: vt q͛d iam
operando didicerunt intelligant diſ
putando

Caplm xxxv

Germanus. Obſcuriſſimā
queſtionē ⁊ multis eciam
vt putam⁹ ignotam. ap
tiſſime reuelaſti. Unde vt hoc quo
qȝ ꝓfectui noſtro adicias deprecā
mur: vt cur interdū eciā ꝓpēcius
ieiunātib⁹ nobis. et exhauſtis at
qȝ defectis vehementiores pugne
corꝑis excitentur: diligenter ediſ
ſeras Nam plerūqȝ eciam expge
facti a ſomno. cū dephenderimus
nos corꝑalis veneni cōtagiū ꝑtu
liſſe. ita deiamur cōſciencia. vt ne
ad ipſam quidem conſurgere oracio
nē fiducialiter audiam⁹

xxxvi

Theonas. Studiū quidem
veſtrū quo ꝑfectionis viā
nō trāſitorie ſed pn̄cipali
ter atqȝ ꝑfecte deſideratis attinge
re. infatigabiliter diſputationi hu
ic nos ꝓuocat inherere. Nec eni
de exteriore caſtimonia et circūciſi
one manifeſta. ſȝ de illa que in oc
culto eſt diligenter inq̄ritis. ſcientes
in hac viſibili carnis cōtinēcia. ꝑ
fectionis plenitudinem nō ineſſe.
que haberi vel ꝑ neceſſitatē vl̄ ꝑ y
pochriſim eciam ab infidelibus po
teſt. ſed illam cordis volūtariā ⁊
inuiſibilem puritatem. quā beat⁹
apoſtolus ita predicat. Nō enim
qui in manifeſto iudeus. neqȝ qui
in manifeſto i carne eſt circūciſio:
ſed qui in occulto iudeus ⁊ circūci
ſio cordis i ſpiritu nō littera cui⁹
laus non ex hominibus ſed ex de
o eſt: qui ſolus ſcilicet cordiū ſecre
ta rimatur Tamen quia ſatis fi
eri deſiderio veſtro ad plenū nō po
teſt: breue enim q͛d ſuper eſt ſpa
cium noctis ad indagandā hāc ob
ſtruſiſſimā nō ſufficit queſtionē. cō
gruū reor vt iterū differatur. Sen
ſim nāqȝ hec et corde ab omni co
gitationū ſtrepitu penitus abſolu
to: vt a nobis ꝓferri ita vobis de
bent mentib⁹ intimari. Que ſicut
ꝓpt̄ ꝯſcīētie purificationē oportet
inquiri. ita niſi ab eo qui donū inte
gritatis exptus eſt. tradi aſſigna
riqȝ nō poſſunt Non enim querit̄
quid inaniū argumenta verborū.
ſȝ q̄d interna ꝯſcie fides et maior
vis veritatis inculcet Et idcirco de
emendationis huius ſciencia at
qȝ doctrina. nec ꝓferri aliquid niſi
ab exptō. nec trāſfundi quidq͞ʒ po
teſt niſi in cupidiſſimū valdeqȝ ſolli
citū virtutis ipſi⁹ amatorē. qui
non eam vacuis nudiſȝ ſermonib⁹
ſciſcitando. ſed totis anime virib⁹
adnitendo optet attingere. ſcilicet
non ſtudio loquacitatis infructu
oſe. ſed deſiderio puritatis interne

Explicit de remiſſioē quinqua
geſime

Incipiūt capitula ſcḋe lectioīs

De iterato ad abbatē theonā
reditu noſtro eiuſꝫ exhortatioē ·I·
Cōmemoratio interrogatioīs
noſtre cur maiorē abſtinētiam ma
ior iterdum carnis impugṅtio ſub
ſequatur Caplm̄ ·ij·
De triplici ratione ꝓueniat ge
nitalis fluxus egreſſio ·iij·
Interrogatio an ad ſacroſan
ctam cōmunionem accedere liceat
nocturna illuſione pollutos ·iiij·
Reſpōſio quādo reatū ꝯtrahat
paſſio dormienti Caplm̄ ·V·
De nonnūq̄ etiam inimici fac
tione hec cōtingat ·Vi·
De nunquam dignum ſe com
munioē dominica q̄ſpiam debeat
iudicare Caplm̄ ·Vij·
Obiectio eo ꝙ omnes domi
nica cōmunione priuādi ſint ſi nul
lus eſt abſꝫ peccato ·Viij·
Reſponſio eo ꝙ multi ſancti
eſſe poſſint · nemo abſqꝫ peccato
niſi criſtus Caplm̄ ·ix·
De ſolus filius dei abſꝫ vllo
peccati vulnere vicerit temptatio
nem Capitulum ·X·
De in ſimilitudine carnis pec
cati ſolus venerit criſtus ·Xi·
De iuſti ⁊ ſancti omnes nō fue
rint in ſimilitudine ſed in veritate
peccati carnis ·Xij·
De non ſint tam grauia pecca
ta ſanctorum ut eis auferant meri
tum ſanctitatꝭ ·Xiij·
Quomodo intelligendum ſit il
lud apoſtoli · nō eni quod vo'lo fa
cio bonum ·Xiiij·
Obiectio ꝙ ex peccatorum
potius pſona · hoc apoſtulꝰ dixiſſe
credendus ſit ·Xv·
Dilacio ꝓpoſite q̄ſtionis Xvi·

Expliciunt capitula·

Incipit collatio ſecūda theone
de nocturnis illuſionibꝰ ·I·

POſt dies ferme
ſeptem quinqua
greſime ſolēpnita
te trāſacta cū in
ipō noctis initio
id ē ptꝰ ſinaxim
veſptinā ꝓmiſſe diſputatioīs ex
pectatioē ſuſpēſi ſci throne cellulā
fuiſſemꝰ igreſſi · alacer ſenex hilari
vultu ac blando nos prior ſermo
ne compellās: mirabar inquit ar
dentiſſimū ſtudiū veſtrum hijs ſep
tem diebus abſolutionem ꝓpoſite
queſtionis potuiſſe differre: et de
bitori ſuo ſ̄papue nō roganti · dila
tionem tanti temporis preſtitiſſe
Iuſtiſſimū ꝓinde eſt · ut q̄a michi
vltro benignitas veſtra tā largas
ꝯceſſit inducias: ego quoqꝫ morā
indebiti reddicione non faciam ·
Grata namqꝫ eſt huius fenoris
occupatio · que maiora dum ſolui
tur augmenta ꝯquirit: et nō ſolū
percipientem ditat: verum etiam
nichil minuit largienti Duplices

ſiquidem ꝯgregat queſtꝰ ⁊ rerum
ſpūaliū diſpenſator Lucrū eni nō
ſolum in illius qui audit ꝓfectu re
cenſeā in ſua diſputatione ꝯſeqˀtur
nō minꝰ ſemetipſū ad deſiderium
ꝑfectionis accendens. dum īſtruit
auditorē Quāobrē veſter ardor.
meus eſt ꝓfectꝰ. veſtra ſollicitudo
mea cōpunctio eſt. Nam vtiqꝫ et
ipſe nunc mente torporem. nichil
qꝫ in meo corde de hijs que expe
titis retractarē. niſi me veſter fer
uor ac expectatio ad recordacionē
rerum ſpūalium ſuſcitaret quodā
modo dormitantē. Et idcirco ꝓfe
ratur in mediū queſtio ſi videtur.
cuius pridem ꝓ anguſtia tempo
ris abſolutionē procraſtinare ma
luimus

Caplm̄ ſcḋm

HOc eni ni fallor īquiſitio
veſtra cōplexa eſt. cur in
terdum remiſſius ieiunā
tes leuioribus carnis huius acu
leis titillamur. et nōnunqꝫ diſtric
tius abſtinentes. afflicto exhau
ſtoqꝫ corꝑe incentiuis acrioribus
vrgeamur. ita vt quēadmodum
patefecit noſtra cōfeſſio exꝑgefacti
reperiamꝰ nos humorū naturali
um egeſtione reſperſos.

Caplm̄ terciū

HVius ergo infeſtationis
triplicem cauſā noſtri ꝓ
didere maiores. q̄ modū
tꝑis ꝯſtituti intēpeſtiuis irrūpat
exceſſibus Aut enim ſuꝑflua eſca
tum nimietate congeritur. aut ꝑ
incuriam mentis elabitur. aut im
mica illudentis inſidijs ꝓuocamur
Primū igitur caſtrimargie. id ē
voracitatis vel gule viciū. hanc re
dundantiā obſceni humoris extru
dit Nam ⁊ cum diſtrictioris abſti
nentie tempore ſtatum polluit pu
ritatis. non de preſenti vt putatis
inedia. ſꝫ de nimietate p̄terite ſa
turitatis effunditur. Qḋ enim ꝑ
voracitatis ingluuiem cōceptum
fuerat in medullis ⁊ neceſſe eſt vt
ꝑ pruritum certe vl' ꝑ ignorāciam
q̄uis magno ieiunio tabefacti cor
poris egeratur Quāobrem nō ſo
lum lautioribꝰ epulis abſtinēdū
ſꝫ eciam a vilioribus abis equali
eſt cōtinencia temꝑandū ⁊ immo
ipſiꝰ eciā panis et aque ſacietas
eſt cauenda. vt poſſit diu in nobis
acquiſita corporis puritas ꝑma
nere. atqꝫ imitari quodammodo in
temeratam ſpiritus caſtitatem. li
cet nos neceſſe ſit confiteri. inter
dum eciam abſqꝫ vlla mentis in
duſtria. vl' ꝑ temperiem corporis
vel per etatis maturitatem. quoſ
dam rarius ſordidari. vl' certe flux
us iſtius egeſtione non pollui.
Sed alterius meriti eſt qui pacē
inerti facilitate cōſequitur. alterꝰ q̄
triūphū glōſis virtutibꝰ ꝓmeretur

Huius enim potentia viciorꝝ om
nium debellatrix digna miraculo
eſt: illū quem facultas boni in ſua
tuetur ignauia cenſendum magꝭ
dixerim ſecuritate ꝙ laude. De
cunda impuri illius ꝓfluuij cauſa
eſt: ſi mens ſpūalibus ſtudijs at
qꝫ exercitijs vacuata. nec diſcipli
nis interioris hominis inſtituta.
quendā ſibi ſegniciei ſitum ꝑ cōſue
tudinem ꝯtinui torporis obduxe
rit: aut cum ſordidarum cogitatio
nū minucias nō cauēdo ita illam
cordis ſublimiſſimam puritatem
ſegniter cōcupiſcit: ut omnē ꝑfecti
onis et caſtimonie ſūmam in ſola
credat exterioris hominis caſtiga
tionis conſiſtere. Cuius erroris
atqꝫ ſecordie vicio ꝯſequenter eue
niet: ut nō ſolum multimoda cogi
tationū ꝑuagatio inueterata de atqꝫ
penitus ſecretum mentis irrūpat
ſed eciam priſtinarū omniū paſſio
num. intra eā ſemina ꝑſeuerent:
que quādiu in eius abditꝭ delicieſ
cunt. quāuis rigido corpus ieiuni
o caſtigetur: tamen nichilominꝰ
dormientē illecebroſis fantaſmati
bus inquietant. Quibꝰ ante legi
timi temporis curſū. non iam ex
nature neceſſitate. ſed adhuc ex
fraude nequiciae obſceni eliciantur
humores. q̄ n̄ tā inanitate carnis
quā mentis circumſpectione atqꝫ
virtute ſi inhiberi penitus nequiūt
ſaltē ad illam egeſtionis ſimplicē
qualitatē auxiliante dei grā ꝑdu
cuntur. Ideoqꝫ in p̄mis diſcurſus

ſunt ſenſuum coercendi: ne mens
iſtis exceſſibus aſſuefacta ad ſtdio
ra incitamenta luxurie. ſompniās
ꝑtrahatur. Tercia cauſa eſt cū ꝑ
ordinatam quidē atqꝫ ſollicitā con
tinencie diſciplinā. contritione cor
dis et corporis ꝑpetuam caſtimo
nie puritatē optamus adquirere.
ſꝫ nos vtilitate carnis ac ſpūs e
gregie ꝯſulētes fraudulētiſſimi hoſ
tis ita impugnat inuidia: ut dū
deicere fiduciam conſciencie noſtre
noſqꝫ velut reatu aliquo humilia
re conatur. illis p̄cipue diebus q̄
bus maiore integritatꝭ merito de
ſideramꝰ diuino tantūmodo place
re conſpectui: abſꝫ vllo quidē car
nis prurito mentis ve cōſenſu nec
ꝑ illuſionem fantaſmatꝭ alicuius
ſed tamē ſimplici fluxꝰ illiꝰ egeſ
tione nos polluat: vt ſacroſancta
cōmunione deterreat. licet in quoſ
dam inſipienciū et quorꝝ corpora
necdū longa ieiuniorū caſtigatio
ne tenuata ſunt. ob hoc diabolica
factione hec euenire credatur illuſi
o: vt cū eos intencioribus ieiuni
is ſtudere cognouerit. omēs eorꝝ
conatus hac arte ſubuertat: ut dū
ſe non ſolū nichil ad puritatē cor
poris diſtrictiore ieiunio ꝓfeciſſe.
verumeciam grauius ſenciunt fuiſſe
pollutos: magiſtrā incorruptionis
ac puritatꝭ altricem abſtinētie diſ
trictionē tamquā emulam perhor
reſcant. quapropter noſſe debemus
nō idcirco nos tantū ab vno quo
qꝫ vicio debere purgari. quia ſuis

ꝑturbationibus noſtrum occupet
ſenſum. ſ; quia nō contentū ſit ſo
lum abſq; alioꝝ ꝯſortio dn̄ari. ſ;
intromiſſo omniū viciorꝝ ditiore
collegio. ſubditam ſibi mentē mul
tiplicata captiuitate populetur.
Et idcirco caſtrimergia vincenda
eſt: non ꝓpter ſe tantū. ne ſcilicet
onerosa nos voracitate corrūpat.
nec ꝓpter hoc ſolū ne carnalis cō
cupiſcentie nos igne ſuccendat: ſ;
ne eciam iracundie. vl' furoris. at
q; triſticie. ceterarūq; omniū paſſio
num faciat eſſe mancipia. Nam
cū nobis eſca ac potus. vl' min9
vl' tardius. vl' negligenci9 miniſ
tratur ſi gule dominatione deꝑmi
mur. cōſequens eſt vt eciam iracū
die ſtimulis vrgeamur. Et rurſū
voluptuoſis ſaporibus demulceri
abſ; filargirie peſte non poſſum9
ꝑ cuius ſuꝑfluos apparat9. mag
nis luxuria gaudet impendijs. Fi
largiria vero. cenodoxia. atq; ſuꝑ
bia. et omniū viciorꝝ multitudo in
diuidua ſocietate iungūtur. atq;
ita vnūquodq; vicium ſi vigere in
nobis vl' ſolū ceperit. ceā ceteris
ſuggerit incrementa.

Caplm̄ quartum.

GErmanus. Diſpenſatio
ne dei credim9 hanc queſ
tionē in medio fuiſſe ꝓla
tā vt illud qđ verecūdia iterrogā
di fiduciam cohibente nunq̄ potui
mus edoceri. nūc oportunitate col
lationis. cauſeq; ipius ordine ꝓ
uocati. ſciſcitari fiducialiter audia
mus. Si igitur eo tempore quo
accedi oportet ad ſacroſancta miſ
teria ſenſerim9 nos ſompnij illuſi
one pollutos. ꝑſumenda eſt an vi
tanda illa ſalutaris eſce ſacroſanc
ta ꝑceptio?

Caplm̄ quintū

THeonas. Omni quidē in
duſtria quātū in nobis ē
ſtudere debem9. vt imma
culatam caſtimonie puritatem. il
lo vl' maxime tempore teneam9
quo venerandis aſſiſtere optam9
altaribus. et vigilantiſſima circū
ſpectione ꝑcauendum eſt: ne car
nis integritas ꝑcedente tempore
cuſtodita. in ea ꝑcipue ī qua nos
ad cōmunionē ſalutaris conuiuij ꝑ
paramus nocte fraudetur. Verum
ſi hoſtis ille nequiſſim9. vt nobis
celeſtis remedij ſubtrahat medici
nam cuſtodiam ſopite mentis illu
ſerit. ita dūtaxat nullo repꝛehēſibili
interueniēte prurītu. nullo oblec
tationis contaminetur aſſenſu. ſ;
egeſtionem aut naturali neceſſita
te ꝓpulſam. aut certe impugnati
one diaboli. abſq; ſenſu voluptatꝭ
elicitam ad īpedimentū noſtre ſā
ctificationis obtuderit. poſſum9 et
debe9. ad grām ſalutaris cibi cōfi
denter accedere. Si vero noſtro
vicio hec fuerit egeſta concretio cō
uenientes conſcientiam noſtram
illud apoſtolicum formidemus.

Qui mãducauerit et biberit calicē
domini indigne: reus erit corpis
et ſanguinis domini Probet autē
pimū ſemetipſū homo: et ſic man
ducꝫ de pane illo· ⁊ de calice bibat
Qui enim mãducat ⁊ bibit indig
ne· iudiciū ſibi manducat ⁊ bibit
non diſcernēs corpus domini: id
eſt nequaꝗ̄ illum celeſtem cibum
a cōmuniū eſcarum vilitate ſecer
nens: nec talem eſſe diiudicans·
quem non niſi pura liceat mente
vł carne pſumere Deniqꝫ infert·
Ideo inter vos multi infirmi ⁊ in
becilles· et dormiūt multi· Spūa
les ſcilicet īfirmitates ac mortes·
ex hac ſpecialiter dicens pſumpti
one generari Multi eni qui eū illi
cita vſurpatione pſumūt· infirmā
tur fide: et inbecilles ſunt mente
paſſionū ſcilicet languoribus inuo
luti: ⁊ dormiunt ſompno peccati
ab hoc ſopore letali nequaꝗ̄ ſa
lutari ſolliatudine reſurgētes De
inde ſequitur Qđ ſi noſmetipōs
iudicarem9· nō vtiqꝫ iudicaremur
Hoc eſt ſi noſmetipōs pceptōe ſa
cramentoꝝ quotienſcūqꝫ peccati
vulnere puenimur iudicarem9 in
dignos: impenderem9 vtiqꝫ ſtudi
um ut p penitudinis emēdationē
ad ea digne poſſemus accedere:
et non tanꝗ̄ indigni ſeueriſſimus
infirmitatū flagris caſtigaremur
a domino: vt vł ſic cōpuncti ad re
media noſtroꝝ vulnerum recurra
mus· ne digni pſentis ſeculi bre
uiſſima correptione non habiti· in
futuro ſimul cū huius mundi pec
catoribus cōdempnemur· Quod
etiam in leuitico euidenti denūcia
tione pap tur Omnis mūd9 mā
ducabit carnes: et anima que cūꝫ
comederit de carnib9 ſacrificij ſa
lutaris qđ eſt domini· in qua ē im
mundicia: peribit coram domino·
In deutronomio quoqꝫ a ſpūali
bus caſtris imundus ſimilit̄ miſ
ſice ſegregatur· Si fuerit inquit
inter vos homo qui nocturno pol
lutus ſit ſompnio· egredietꝛ extra
caſtra· et nō reuertetur priuſꝗ̄ ad
veſperā ablutus aqua ſit· et pt9 ſo
lis occaſū regredietur in caſtra

Capłm xi

Verū vt manifeſtius approbetꝛ qđ
etiā nimia factione non
nūꝗ̄ hꝫ eliciatꝛ ipuritas: nouim9
fratrē qui cū caſtimoniā cordis et
corpis· ſūma circū ſpecioē atqꝫ hu
militate pmeritā iugit̄ poſſidēt:
ac nequaꝗ̄ nocturnis ludificatio
nib9 temptaretur: quociens ſe ta
men ad pcipiendā cōmunionē dnī
cam preparaſſet imundo fluxu dor
miens fedabatur Qui cū multo ſe
tēpore a ſacroſanctis miſterijs tre
pidus abſtineret· tandē hanc ad ſe
niores detulit queſtionē: remedi
um impugnationis ac doloris ſui
medicabili eorū cōſilio cōſecuturū
ſe eſſe cōfidens· Sed cū primam
cauſā morbi ei9 ſpiritualiū medi
corū doctrina diſcuteret· que ſolet
ex habundanti ciborum pſūptione
deſcendē eamqꝫ memorato fratri

deprehenderent non ineſſe · atq̃
hanc illuſionē nequaq̄ vicio ſatu
ritatis conſtaret emergere. eo q̄
nec fratris nota diſtrictione ſolem
nium dierum. quibus illi pollutio
cōtingebat ſpecialis exceptio hoc
illos pateretur opinari. ad ſecūdā
huius valitudinis cauſā ilico trāſ
tulerunt inquiſitionis indaginem
diſcutiētes. ne anime forſitan cul
pa. caro exhauſta ieiunio · īpuris
illuſionibus vrgeretur Quibus e
ciam diſtrictiſſimi viri cū paululū
elati de ſui corꝑis puritate fuerint
ꝑ ſuperbie viciū polluuntur q̄ ſci
licet donū p̄cipuum dei. id eſt cor
poris caſtitatē. humanis ſe virib9
obtinuiſſe crediderīt Interrogat9
igit̄ vtrū īduſtriā ſuā ita capacem
hu9 crederet eſſe ꝟtut̄. vt ope di
uini nō egeret auxilij. ſūma hūc ī
piū ſenſū execracōe deteſtās. cū ſe
humilit̄ aſtruxiſſet. nec certis q̄de
dieb9 corꝑis puritatē retinē potu
iſſe niſi diuina in omnibus grā fu
iſſet adiutus. illi confeſtim ad cau
ſam terciam recurrētes. occultas
diabolice factionis inſidias ꝓuide
runt. ꝓbanteſ ꝫ nec anime eſſe cul
pam nec carnis. ſacroſanctis eum
epulis debere miſceri confidentiſſi
me cenſuerunt. ne ſcilicet ſi in hac
obſtinatione duraſſet. ꝟſutis ma
ligni hoſtis laqueis obligat9. ſāc
tificationis et corporis criſti parti
ceps eſſe non poſſit. et ꝑ hāc frau
dem mediana remedij ſalutaris ī
ꝑpetuū fraudaretur. Quo facto.

ita omnis dyabolice factionis ſce
na detecta ē. vt mox ꝟtute domi
nicī corꝑis ꝓtegente. illa p̄terite
illuſionis conſuetudo ceſſaret. In
quo immania dolus euidenter appa
ruit. et expoſita eſt pariter ac ꝓba
ta ſententia ſeniorꝫ. que plerumq̃
hūc impuriſſimū fluxum. non car
nis nec anime vicio. ſꝫ aduerſarij
factioſa docuit ludificatione ꝓpelli
Vt ergo fallax ymaginatio ſom
niorum illectrix egeſtionis impu
re. l' īperpetuū vl' certe vt ſecūdū
humiliorem ſiue cōmunem vt ita
dixerim ſtatum. certis menſibus
ignoretur. poſt illā fidem q̄ de dei
ſpecialiter grā puritat̄ donū iugi
ter ſperare nos ꝯuenit. eſce potuſꝫ
ē nimietas caſtigāda. Horꝫ nāq̃
redundancia iſtiuſmodi humores
ꝓpenſi9 gigni neceſſe eſt. qui q̄m
ꝯcreti nō poſſunt egeri. atꝫ ab ipſi
us nature lege ꝓpelli. ſub occaſio
ne cuiuſcūq̃ prurit9 atꝫ illuſionis
emergūt Eſcarꝫ vō ſacietate ſub
tracta ꝯſequēs eſt illas q̊ꝫ īmun
das egeſtioēs tardi9 generari Et
ita fit vt quēadmodū flux9 earꝫ.
ita eciā illuſio dormiētes vl' cari
us l' ſubtili9 inq̄tet. q̊a nō ſolū e
geſtio ex ymaginacōe. ſꝫ ymagina
tio ex egeſtionis nimietate deſcēdit
Quapꝓpt̄ ſi volum9 ab illuſionū
iſtarꝫ illecebris liberari · omni ꝟ
tute nobis eſt enitendū Primum
vt fornicationis paſſione deuicta
iuxta beatum apoſtolum non reg
net peccatū in mortali nrō corꝑe.

vt obediamus ꝯcupiſcētijs eius
Secūdo vt ipſo quoqꝫ illecebroſo
corporis motu ſedato penitus ac
ſopito: nequaq̄ exhibeam⁹ mem
bra noſtra arma iniquitatꝭ pecca
to. Tercio vt interiore quoqꝫ ho
mine noſtro ab illa libidinis titil
latione omnimodis ac medullit⁹
mortificato: exhibeamus nos deo
tanq̄ ex mortuis viuētes. Et ita
p hunc profectū ꝑuenientes ad p
petuam quietem corporis noſtri:
exhibeam⁹ eciā mēbra noſtra ar
ma non iam libidini ſꝫ iuſticie deo
in qua nobis caſtimonie puritate
fundatis. peccatū in nobis iam nō
dominabitur. Non eni ſumus ſub
lege. q̄ dum licita nupciarum iura
cōmendat. eciam illū cuius miniſ
terio op⁹ illicite fornicationis ex
pletur. in noſtris medullis nutrit
ac reſeruat ardorem: ſed ſub grā
Que dum incorruptionē virgini
tatꝭ inſinuat: eciam iſtum innoxi
um ac ſimplicē corporis motū. et
ipiūs quoqꝫ liciti coitus interimit
voluntatē. Atqꝫ ita cunctis impu
riſſime colluuionis humorib⁹ ere
factis: egregij ac laudabiles eu
nuchi. qui p yſaiam p̄dicantur ef
fecti merebuntur illam q̄ ꝑmittitꝭ
eis beatitudinē poſſidere. hec eni
ait domin⁹ eunuchis. qui cuſtodi
erint ſabbata mea ⁊ elegerint q̄
volui et tenuerint fedus meū: da
bo eis in domo mea et in muris
meis locū ⁊ nomen melius quā
filijs et filiab⁹ nomē ſempiternū
dabo eis qđ non peribit. Qui ſunt
iſti filij et filie. quibus in tantum
iſti p̄ferūtur eunuchi. ut eciam lo
cum ac nomen melius accepturi
eſſe dicantur: niſi illi ſancti qui in
veteri teſtamēto. in ꝯiugiorum co
pula ꝑmanentes. p obſeruantiā
mandatoꝝ. in adoptionē filiorum
dei. nō immerito ꝑuenerūt: Qđ
eciam nomē eſt illud qđ eis velut
p̄cipuum quiddam vice remunera
tionis ſūme ꝑmittitur: niſi hoc q̄
criſti vocabulo dicimur eſſe cenſen
di. De quo noīe alibi p ꝓphetā
ait. Et ſeruos meos vocaui noīe
alio: in quo qui benedicendus eſt
ſup terrā. benedicetur in deo amē
Et qui iurat in terra iurabit in de
o amē Et iterū. Et vocabitur in
quit tibi nomē nouū: quod os do
mini noīauit. Qui et pro hac cor
dis ⁊ corpis puritate eciā illa p̄
cipua ac ſingulari btītudīe ꝑfruē
tur: vt illud iugiter cāticū cātēt. qđ
nemo ali⁹ ſanctorū canere poteſt.
niſi iſti ſoli qui ſequūtur agnū quo
cūqꝫ vadit. Virgines enim ſūt: et
cū mulieribus non ſe coinquinaue
rūt. Proinde ſi ad hanc ſublimiſſi
mā virginū gloriā volum⁹ ꝑueni
re: omni virtute incorruptionem
mentis ac ſpūs excolam⁹: ne in
illarū inſipientiū virginū numero
collabamur: q̄b⁹ idcirco nō eſt re
putata v̄ginitas. q̄a a cōmixtione
carnali imunes ſeſe tātūmodo ſer
uauerūt. Et ab h̄ virgines q̄de ſꝫ
fatue nūcupātur quia deficiente in

vaſis eaꝝ oleo puritatis interne·
claritas ac ſplendor corporalis vir
ginitatis extinguitur· Interioris
enim potu ac pabulo puritatꝭ· ſub
miniſtrari neceſſe eſt eciam exteri
ori homini caſtitatē· eamqꝫ iugiter
ad pſeuerantiam ppetue incorrup
tionis animari Et ideo fatue ille
vgines glorioſū ſponſi thalamū
cū illis prudentibus nō merentur
intrare· que integrum ſpm̄ ſuum· et
animā et corpus· ſine querela· in
die domini noſtri iheſu criſti nō ſer
uauerunt Illi namqꝫ ſunt veri at
qꝫ incorrupti vgines xp̄i· illi am
mirabiles atqꝫ egregij reputātur
eunuchi· nō qui metuūt· ſꝫ q̃bus
non libet fornicari· nec qui impu
dicicie reprimūt frena· ſꝫ qui ipſā
quoqꝫ minimā mētis titillationē
et tenuiſſima libidinis incitamen
ta vicerunt· et eo vſqꝫ extenuaue
runt illum carnis vt ita dixerim
ſenſum· vt nō ſolū ex cōmotione
eius nulla oblectatione· ſꝫ ne exi
gua quidem titillatione tangan
tur·

Caplm̄ ſeptimum

Tanta aūt cor noſtrum hu
militatis debemus valla
re cuſtodia· vt hanc defi
nitionem ppetua ſenſuū ſtabilita
te teneamus nequaq̄ nos poſſe ad
tantū purificationis meritum per
uenire· vt licet ſi hec q̄ ſupra dixi
per grām dei omnia fecerimus· in
dignos nos tamen cōmunione cor
poris ſacri eſſe credamus· Primū
quia celeſtis illius manne tanta
maieſtas eſt· vt nemo hac lutea
carne circūdatus p ſuum meritum
eius edulīu et non ex gratuita do
mini largitate percipiat Deinde
quia nullus ita circumſpectus in
huius mundi poteſt eſſe cōflictu·
vt eū ſaltem rara vel leuia pecca
torꝫ tela non feriant· quia īpoſſibi
le eſt vt nō aut ignorācia aut negli
gencia aut vanitate aut obrepcōe
aut cogitatione aut neceſſitate aut
obliuione peccetur· Nam et ſi ad
tam pcelſum quis vtutum culmē
aſcenderit· vt apoſtolicū illud nō
iactanter exclamet· michi aūt p mini
mo eſt vt a vobis iudicer aut ab
humano die· ſꝫ neqꝫ me ipſum di
iudico· nichil enim michi cōſcius ſum
tamen ſciat ſe abſqꝫ peccato eſſe
non poſſe· Neqꝫ enī fruſtra idem
doctor adiunxit· ſꝫ non in hoc iuſti
ficatus ſum Id eſt· non ſi ego iuſ
tum me eſſe credidero· veram con
feſtim gloriā poſſidebo· vel q̄a me
conſciencia mea nullius peccati re
prehenſione cōpungit· idcirco nul
lius ſordis contagione fuſcatus
ſum· Multa enim eciam conſcien
ciā meā latent· que cū ſint michi
incognita atqꝫ obſcura· deo nota
atqꝫ manifeſta ſūt Ideo ſubiciens
qui aūt inquit me diiudicat domi
nus eſt Id eſt ab illo ſolo quem ſe
creta cordium non latent verum
iudicij in me pferetur examen

Caplm̄ octauum·

GErmanꝰ. Supra dictū
est nō nisi sanctos celesti
um sacramentoꝝ debere
esse participes: nunc adiciāt impossi
bile esse homini ut immunis sit pe
nitus a delicto Si nullus ergo li
ber a noxa: nullus est sanctꝰ. Et
ꝯsequens est vt homo cui sāctitas
deest. misterioꝝ cristi particeps es
se non possit. Regnū etiam celoꝝ
sperare non debeat. qđ solis sanc
tis dominꝰ pollicetur .ix.

THeonas Multos quidē
esse sanctos ac iustos ne
gare non possumꝰ. sed in
ter sanctū et immaculatū multa
distantia est. Aliud est enim esse
quēpiā sanctū. id est diuino cultui
ꝯsecratū. Hoc enī nomen non solū
hominibus sed etiam locꝭ et vascu
lis templi atqꝫ lebetibꝰ. scriptu
ra attestante cōmune est: aliud ēt
esse absqꝫ peccato Qđ vnius domi
ni nostri ihesu cristi singulariter cō
uenit maiestati De quo etiā apos
tolꝰ velut ꝑcipuū qđ ac speciale
pnunciat dicens. qui peccatū non
fecit Satis enī vilem atqꝫ indig
nam eius p̄conijs laudē quasi in
cōparabile ac diuinum ei aliquid as
signauit. si etiam nos illibatam
ab omni peccato exigere possumꝰ
vitam. Rursum apl's ad hebre
os Non enim inquit habemꝰ pō
tificem qui nō possit cōpati infirmi
tatibus nostris. temptatum autē
ꝑ omnia secūdū similitudinē absqꝫ
peccato. Si igitur etiam terrene
humilitatꝭ nostre cum illo excelso
diuinoqꝫ pontifice hec potest esse
cōmunio: vt etiam nos absqꝫ vlla
peccati offensione temptemur cur
in illo hoc apostolꝰ velut vnicum
ac singulare suscipiens. tanta eiꝰ
meritū ab vniūsis hominibꝰ diui
sionē discreuit: Hac ergo sola ab
omnibus nobis exceptione distin
guitur: quia nos non absqꝫ pecca
to. illū sine peccato constat fuisse
temptatum. Quis etenī hominū
quāuis fortis atqꝫ bellator sit hos
tilibus tamen telis plerūqꝫ non
pateat: Quis velut īpenetrabili
carne circundatus. tantꝭ pliorum
piculis sine periculo misceatur. Il
le aūt solus speciosus forma pre
filijs hominū cōdicionem mortis
humane cū vniuersa carnis fragi
litate suscipiens: nullius vnq̄ est
sordis maculatus attactu .x.

TEmptatus est enī secun
dū similitudinē nostram
castrimargie primū vicio
vt ei callidus ille serpens eo ordi
ne quo adam ante seduxerat esuri
enti esce desiderio conaretꝰ illude
re Si filius inquit dei es. dic vt
lapides isti panes fiant Sed nul
lum recipiens ex hac temptatiōe
peccatum cū ei facultas indubita
ta suppeteret: respuit cibū quem de
ceptionum artifex ingerebat dicens
Non in solo pane viuit homo sed in
omni vbo quod procedit de ore dei
Tēptatꝰ est etiā cenodoxia secū
dum similitudinē nostrā. cum ei

dictū eſt Si filius dei es mitte te
deorſum . Sed ſubdola dyaboli
ſuggeſtione non captus eſt: et va
niſſimū ſeductorem eciā ſcripturarū
obiectione confutans nō tempta
bis inquit dominū deū tuū Tēp
tatus eſt eciam tumore ſupbie ſe
cūdū ſimilitudinē noſtrā: cū ei a
dyabolo pmitterentur omnia reg
na mūdi et gloria eoꝝ. Sed irri
ſa atq; obiurgata eſt neq̄cia tēp
tatoris. Reſpondit enim ei. Va
de retro ſathanas. ſcriptum eſt .
Dominū deū tuum adorabis et
illi ſoli ſerviēs. Hijs aūt teſtimo
nijs edocemur: vt fraudulētꝭ ſug
geſtionib9 inimici nos quoq; ſimi
liter ſcripturarū debeamus aucto
ritate obſiſtere Rurſum temptat9
eſt ſupbia ſcandū ſimilitudinem
noſtrā vt idem inſidiarum artifex
regnū qđ ab ipſo oblatum ante re
ſpuerat: per homines ei moliret̄
ingerere Sed abſq; peccato inſidi
as temptantꝭ irriſit. Cum enim
cognouiſſet ihesus q̄ venturi eſſēt
vt raperent eū et facerent eū regē
fugit iterum in montem ipſe ſol9.
Temptat9 eſt ſcd̄m ſimilitudi
nē noſtrā cū vberat9 flagellis. cū
palmis ceſus: cū ſputoꝝ horrore
reſperſus eſt: cū ad extremū ptu
lit crucis exquiſita ſupplicia: ſed
nullis vnq̄ non dicam ꝯtumelijs
verū ne ſupplicijs quidē ad tumo
rem vl' leuiſſime indignationis i
pulſus eſt: q̄a in patibulo cōſtitu
t9 miſericordit̄ pclamauit. Pat̄
ignoſce eis non enim ſciunt quid
faciunt Caplm vndecimū
Quemadmodū vero et il
lud accipitur q̄ cum a
poſtol9 in ſimilitudinem
carnis peccati veniſſe cōmemorat
ſi eciam nos nulla peccati labe pol
lutā habere poſſumus carnē: Nā
et hoc de illo qui ſolus eſt abſq; pec
cato tanq̄ ſingulare memoratur.
miſit de9 filiū ſuū in ſimilitudinē
carnis peccati. quia veram atq; i
tegram ſuſcipiēs ſubſtanciam car
nis humane non ipſū peccatū in
ea ſ; ſimilitudinē peccati ſuſcepiſ
ſe credend9 eſt. Similitudo enim
nō ad carnis veritatem ſcd̄m
prauū quorūdā hereticoꝝ ſenſum
ſ; ad peccati eſt ymaginē referen
da Erat enī in ipſo vera q̄dem ca
ro ſ; abſq; peccato ſimilis ſcilicet
peccatrici Illud ſiquidē ad huma
ne ſubſtancie ptinet veritatē Hoc
v̄o ad vicia refertur et mores Ha
bebat ſimilitudinē carnis peccati:
cū velut homo ignarus ac p aīo
ſollicitus percunctaret̄ quot panes
habetis Sed ſicut peccato nequa
q̄ caro illius. ita nec anima igno
rancie ſbiacebat Deniq; ſtati euāge
liſta ſubiūxit Hoc aūt dicebat ihs
tēptans eū. ipſe enī ſciebat quid
eſſ; factur9 Habebat carnē ſimilē
peccatrici. cū velut ſiciens a ſama
ritana muliē poſcēt potū. ſ; non e
rat peccati ſorde polluta. q̄a ꝯtra
rio mulier puocata ē petē aquā
viuā. q̄ illā nūq̄ ſitire pmitteret .

ſed fieret in ea fons aque ſaliētis
in vitā eternā Habebat carnis iſ
tius veritatē· cū dormiret in naui·
ꝫ ne pariter nauigantes peccato
ſimili fallerentur: ſurgens impa
uit ventis· et mari et facta eſt tran
quillitas magna· Cōmuni cū oī
bus ſorte· peccato ſubditus videba
tur· cū diceretur de eo· hic homo ſi
eſſet ꝓpheta· ſciret vtiqꝫ q̄ et qua
lis eſt mulier que tangit eū· Vz
peccati non habuit veritatē· quia
blaſphemā cogitationē arguens
pharisei· ſtati mulieri pc̄ca dimiſit
Peccatricē cū ceteris carnē gerere
putabat· cū velut homo in morte
diſcrimine cōſtitutus et imminētiū
ſuppliciorū terrore pulſus oraret·
Pater ſi poſſibile eſt trāſeat a me
calix iſte· et triſtis eſt anima mea
vſꝫ ad mortem: ſed peccati conta
giū neſciebat illa triſticia· q̄a vite
auctor mortē formidare nō poterat
Ait enī Nemo tollit a me animā
meā· ſꝫ ego pono eā a meipō· Et
poteſtatē habeo ponendi animam
meā· ⁊ poteſtatē habeo iterū ſumē
di eam ¶ Capitulū duodecimū
IN hoc ergo ille homo q̄
natus ex v̄gine eſt mag
na a cunctis qui ex vtriuſ
qꝫ ſexus cōmixtione ꝓducimur diſ
tantia ſegregatur· q̄d cū omnes
nō ſimilitudinē ſed veritatē peccati
in carne geſtem9: ille non verita
tem ſed ſimilitudinē peccati ⁊ vere
carnis aſſumptionē ſuſcepit· De
niqꝫ licet ſcriptū de eo in yſaia ꝓ
pheta pharisei aptiſſime meminiſ
ſent· q̄a peccatū non fecit nec dol9
inuētus eſt in ore eius tamē ſimi
litudine carnis peccati fallebant
vt dicerent· Ecce homo vorax et
potator vini publicanoꝝ et pecca
toꝝ amicus Et ad illum qui illu
minatus fuerat cecū· Da gloriā
deo Nos enim ſcimus· q̄m hic ho
mo peccator eſt· Et ad pilatum·
Niſi eſſet hic homo peccator non
tibi tradidiſſem9 eū· Hui9 igit
cui q̄ illi tantū ſingularis ac ꝓpri
a eſt equalitatem ſibi plaſphemie
ſuꝑbieqꝫ crimine vindicabit quiſ
quis ſeſe eſſe ſine peccato auſ9 fu
erit ꝓfiteri· Conſequēs enī eſt· ut
ſimilitudinē carnis peccati et non
veritatē peccati habere ſe dicat·
QEterū iuſtos ac ¶ ·xiij·
ſanctos viros nō eſſe im
munes a culpa: manifeſ
te ſcriptura ꝓnūciat dicēs Septi
es enī cadit iuſt9 et r̄ſurgit Quid
enī aliud eſt cadere quā peccare:
et tamen cū dicatur ſepties cade
re: ꝓnunciatur nichilomin9 iuſt9·
nec iuſticie eius ꝑiudicat lapſus
fragilitatis humane: quia multū
intereſt inter iuſti et peccatoris
hominis lapſū Aliud eſt enim ad
mittere mortale peccatū et aliud
cogitatione q̄ peccato non caret ꝑ
uenirī· vł ignorācie vł obliuiōis
errore q̄ facilitate ociosi ſermonis
offendere: aut ad punctū in fidei
theoria aliq̄d heſitare· aut ſubtili
quadā cenodoxie titillacōe pulſare

aut neceſſitate nature aliquãtiſꝑ
a ſũma ꝑfectione decedere. hec enĩ
ſunt ſeptem lapſuũ genera in qui
bus vir ſanctus licet nõnunq̃ ca
dat: tamen iuſtus eſſe non deſinit
Que quãuis leuia videãtur ac
parua: tamen faciũt eum ſine pec
cato eſſe non poſſe. Habet enim
ꝓ quibus cotidianam gerens pe
nitudinem et veniam veraciter de
beat poſtulare. et ꝓ ſuis indeſinen
ter orare peccatis dicens. Dimitte
nobis debita noſtra. Et vt euidẽ
tiſſimis ꝓbemus exemplis erraſ
ſe nõnullos ſanctorum. et tamen a
ſua nõ diſceſſiſſe iuſticia. certe ille
beatiſſimus et apoſtolorum eximius
petrus quid aliud eſt credendꝰ fu
iſſe q̃ ſanctus. pſertim id tempo
ris quo ei a domino dicebatur. be
atꝰ es ſymon bariona quia caro
et ſanguis nõ reuelauit tibi: ſed
pater meus q̃ eſt in celis. et tibi da
bo claues regni celorum. et qđcũqȝ li
gaueris ſuꝑ terrã erit ligatum et
in celis. et qđcũqȝ ſolueris ſuꝑ terrã
erit ſolutũ et ĩ celis Quid hac do
minica laude pclariꝰ: qđ hac po
teſtate ac beatitudiẽ poteſt eſſe ſub
limius? Et tamẽ poſt paululum
cũ ignorans miſteriũ paſſionis tã
te vtilitatis humani generis inſciꝰ
obuiaret dicens abſit a te domiẽ
non erit tibi hoc. meretur audire.
Vade poſt me ſathanas. ſcãdalũ
es m. quia non ſapis ea q̃ dei ſũt
ſed ea q̃ hominũ. Nũquid nam
cũ hijs cũ verbis ipſa equitas in

crepatet. aut nequaq̃ cecidiſſe aut
in ſanctitate atqȝ iuſticia non ꝑmã
ſiſſe credendꝰ eſt? Quid illo eciã
tepore. nũq̃d ruinam manifeſte ne
gandꝰ eſt ꝑtuliſſe. qñ iminente ꝑ
ſecutorum metu ter dominũ negare
cõpulſus eſt? Sed confeſtim peni
tudine ſubſequẽte amariſſimis la
crimis maculã tanti criminis ab
luendo ſanctitatis atqȝ iuſtiae me
rita nõ amiſit. De ipſo igitur ac
de eius ſimilibus ſanctis illud eci
am qđ a dauid canitur. debemus
accipere A domino greſſus hõis
diriguntur. et viam eius cupiet ni
mis. Cũ ceciderit iuſtus nõ cõtur
babitur. q̃a dominꝰ ſubponit ma
nũ ſuã. Cuiꝰ enĩ greſſus a domi
no diriguntur: quid aliud poteſt
eſſe quã iuſtus. et tamẽ de hoc ip
ſo dicitur cũ ceciderit nõ collidet?
Quid ẽ cũ ceciderit: niſi cum lap
ſum peccati aliciuꝰ incurrerit? Nõ
collidetur inq̃t. id eſt nequaq̃ diu
opprimet incurſione peccati Sed
licet ad pſens videatur eliſus: ta
men diuino qđ implorat erectus
auxilio. celeri reſurrectione ſtabili
tatem iuſtiae non amittit. Vel e
ciam ſi quid ad preſens ꝑ fragili
tatem carnis admiſerit. manus
dominice ſuppoſitionis reparabit.
Non enĩ eſſe ſanctus deſinit poſt
ruinam. qui cum ſe fiducia operũ
ſuorum iuſtificare non poſſe cog
noſcat. et tantis peccatorum nexi
bꝰ credat ſola domini grã liberãdũ
cũ apoſtolo ꝓclamare nõ deſinit.

Infelix ego homo. quis me libera
bit de corpe mortis huius? Grã
dei ꝑ ihesum criſtũ dominũ noſtrũ

Caplm .xiiij.

Nam cum apoſtolꝰ paulꝰ
ineſtimabilẽ abyſſũ puri
tatꝭ reſiſtentibꝰ cogitationũ eſtibꝰ
penetrari ab homĩe nõ poſſe cog
noſcens: diu velut ꝑ ꝓfunda iacta
tus ante dixiſſet. non enĩ quod vo
lo facio bonum ſed qd̃ odi malum
hoc ago: et rurſum ſi ãt quod no
lo hoc facio iam nõ ego operor il
lud ſꝫ qd̃ habitat in me peccatum
et condelector legi dei ſecundum
interiorem hominẽ video autem
aliam legem in menbris meis re
pugnãtem legi mẽtꝭ mee: et cap
tiuum me ducentẽ in lege peccati
q̃ eſt in mẽbris meis omni vꝫ ſua
vel nature ipſiꝰ fragilitate ꝑſpec
ta: tam immenſe altitudinis vaſ
titate conterritus ad tutiſſimũ portũ
diuini cõfugit auxilij. et q̃ſi de na
uigij ſui oneribus mortalitatꝭ op
preſſi naturali infirmitate deſpe
rans: ab eo cui impoſſibile nichil
eſt naufragiorũ remedia depoſcit.
cũ quodam miſerabili vociferans
eiulatu. Infelix ego homo quis
me liberabit de corpore mortꝭ hu
ius? Statimq; abſolucionẽ quam
deſperauit de imbecillitate nature
de dei benignitate ꝓſumpſit: cõfi
denter adiungens grã dei ꝑ iheſũ
criſtũ dominũ noſtrũ .xv.

Germanꝰ. Multi hunc a
poſtoli locum ita itelligi
debere definiunt. vt hoc eũ nõ ex
ſua ſed ex peccãtium ꝑſona confir
ment dixiſſe eorũ ſcilicet qui volẽ
tes ſemetipõs a corꝑalibus illece
bris ac voluptatibꝰ abſtinere. ob
ſtricti vicijs priſtinis et oblectati
one paſſionũ carnaliũ cõptiuati ſe
metipſos cohibere nõ poſſunt: dũ
inolita ꝯſuetudine viciorũ velut in
iniq̃ quadam tyrannidis domina
cione depreſſi. ad libertatẽ pudici
tie reſpirare non poſſunt. Quomõ
enim btõ apoſtolo quẽ ad ſũmum
ꝑfectionis tocius culmen certũ eſt
ꝑueniſſe: illud poterit ꝯuenire qd̃
dicit. non enĩ qd̃ volo facio bonũ.
ſed qd̃ odi malum hoc ago: illud
etiã qd̃ ſubiũgit. ſi ãt qd̃ nolo hoc
ago iam non ego operor illud ſꝫ
qd̃ habitat in me peccatũ: necnõ
etiam hoc ꝯdelector enim legi dei
ſecũdũ interiorẽ hominẽ. video ãt
aliam legem in menbris meis re
pugnãtem legi mentꝭ mee ⁊ cap
tiuũ me ducentẽ in lege peccati q̃
eſt in menbris meis? In quo igi
tur hec ꝑſone poſſũt apoſtolice co
aptari? Quid enĩ eſt boni qd̃ ille
non potuerit implere: ⁊ econtrari
o quid illud eſt mali qd̃ nolẽs et
odiens tamen cogente natura in
uitus admiſerit? Ad quã vero pec
cati legem electionis vas in quo
criſtus dominus loquebatur potu
it captiuus abduci? Qui cũ omnẽ
inobedientiam et omnẽ extollen
tem ſe aduẽſus deũ altitudinẽ cap
tiuaſſet: de ſemetipſo cum fiducia

ꝓclamabat ¶ Bonū agonem certa
ui: curſum ꝯſūmaui. fidem ſerua
ui De cetero repoſita eſt michi co
rona iuſticie. quā reddet michi do
minus in illa die iuſtus iudex.

¶ Caplm̄ decimūſextū

THeonas Intrantē me tu
tiſſimū ſilencij portū. cur
ſus ad immenſū ꝓfundiſ
ſime queſtionis pelagꝰ reuocare
conamini Sed oportunitatē fide
ſtationis amplexi. hic interim cur
ſu tam longe collationis emenſo.
taciturnitatꝪ anchoram iaciemus
vt craſtina die ſi tamē nulla vis
tēpeſtatis obſtiterit. flatu ꝓſperi
ſpūs explorato diſputationis ve
la pandamus

¶ Expliat collatio ſecunda abba
tꝪ theone de nocturnis illuſioibꝰ

¶ Incipiūt capitula tercie collati
onis eiuſdem de īpeccantia.

¶ Diſputatio abbatꝪ theone de
eo ꝙ apoſtolus dicit nō enī qđ vo
lo facio bonū ¶ Caplm̄ pmū

¶ Multa bona apoſtolorū conſū
maſſe ¶ Caplm̄ ſecundum

¶ Quid ſit vere bonū qđ apoſto
lus ſemetipſū ꝑficere nō poſſe teſ
tatur ¶ Caplm̄ tercium.

¶ Bonitatē humanā atqȝ iuſtici
am non eſſe bonā ſi diuine bonita
ti ac iuſticie ꝯferantꝪ ¶ Caꝰ. iiij.

¶ Neminē ſūmo illo bono inten
tū eſſe iugitꝪ poſſe ¶ Caꝰ quītū.

¶ Qꝫ lippis ſimiles ſint. hij q̄ ſi
ne pcc̄o ſe credūt eſſe. .Vi.

¶ Qꝫ hij qui ꝓnunciāt eſſe poſſe
hominē ſine peccato duplici in hoc
agantur errore ¶ Caꝰ. ſeptimū

¶ Qꝫ paucorum ſit ītelligere pec
cata ¶ Caplm̄ octauum.

¶ Qua cautione memoriam dei
mōchꝰ debeat cuſtodire ¶ Ca. ix.

¶ Qꝫ hij qui ad ꝑfectionē tēdūt
in veritate humilientur. et dei grā
ſemꝑ ſe ſciant indigere .X.

¶ Expoſitio illius ſententie ꝯde
lector enī legi dei ſcđ́ dū interiorē
hominem et cetera. .Xi.

¶ Item illius ſcimus aūt qm̄ lex
ſpūalis eſt ⁊ cetera ¶ Caꝰ. Xij.

¶ Item illius ſcio aūt ꝙ non ha
bitat in me hoc eſt in carne mea
bonum ¶ Caplm̄ decimūtercīū

¶ Obiectio ꝙ nec īfideliū ꝑſonis
ꝯueniat nec ſāctorꝫ qđ ait nō enī
qđ volo facio bonū ⁊ cetā . Xiiij.

¶ Reſponſio ad obiectionem pro
poſitam ¶ Caplm̄ decimūquītū.

¶ Quid ſit corpꝰ pcc̄i .Xvi.

¶ Qꝫ ſancti omnes veraciter im
mūdos et peccatores ſe eſſe confeſ
ſi ſint. ¶ Caplm̄ decimūſeptimū

¶ Etiā iuſtos et ſanctos ſine pec
cato nō eſſe ¶ Caplm̄ .Xviij.

¶ Qꝫ in ipſa q̄ꝫ orōnis hora pec
catū declinari vix poſſit .Xix.

¶ A q̄bꝰ ſit pcc̄i euacuatio ⁊ vtu
tum diſcenda ꝑfectio .XX.

¶ Qꝫ licet agnoſcamꝰ nos ſine
peccato non eſſe non debeamꝰ ta
men noſmetipōs a dominica com
munione ſuſpendere

¶ Expliciunt capitula.

Incipit collatio eiuſdem tercia De impeccantia Caplm̄ pͥmū

Reuerſa igiẗ luce cū ad ꝑſcrutā-
dum abyſſum a-
poſtolice queſtio-
nis ſūma a nob
cōpelleret ſenex
inſtantia: ita effatus eſt Teſtiō-
nia quibus ꝓbare conamini apoſ-
tolū paulū non ex ſua ẜ ex pecca-
tiū dixiſſe ꝑſona. non enī qꝺ volo
facio bonū ẜ qꝺ odi malum hoc a-
go: vł illud. ſi aūt qꝺ nolo hoc fa-
cio iam nō ego operor illud ẜ qꝺ
habitat in mēbris meis peccatū
vel qꝺ ſequitur ꝯdelector enim le-
gi dei ſecundū interiorē hominem
video autē aliam legem in men-
bris meis repugnātem legi men-
tis mee. et captiuū me ducentē in
lege peccati q̄ eſt in membris me-
is: econtrario euidenter oſtendūt
peccatoꝝ ꝑſone hec non poſſe om-
nimodis cōuenire. ẜ ad ſolos que
dicta ſunt attinere ꝑfectos. et eo-
rum tantū qui apoſtoloꝝ merita
ſubſequunẗ cōgruere ſāctitati. Ce-
teꝝ quo pacto hoc peccatorū ꝑſo-
ne poterit cōuenire qꝺ dicitur: nō
enī qꝺ volo facio bonū ẜ qꝺ odi
malū hͦ ago? Sed ne illud q̄dē
ſi autē qꝺ nolo hoc facio: iam nō
ego operor illud. ſed qꝺ habitat
in me peccatū Quis enī delinquē-
tium nolens ſe adulterijs fornica-
tionibuſ cōtaminet? Quis inui-
tꝰ proximo tendat īſidias? Quis
ineuitabili neceſſitate cogatur. vt
falſo teſtimonio hominē opprimat
furto ve decipiat: et alterius ſpoli-
a ꝯcupiſcat. vł ſāguinē fundat?
Quinymmo ut ſcriptū ē humanū
genus diligenter intentū ē ad ne-
quiciam a iuuentute ſua In tantū
enī omnes viciorū amore flagrā-
tes deſiderāt implere que cupiūt
vt eciā ꝑuigili cura opportunitatē
cōmittendi ſceleris aucupantes e-
ciam timeāt ne libidinū ſacietate
tardius potiantur. ac de ignomi-
nia ſuaq; criminū cumulo glorian-
tes ſecūdū ſentenciam obiurgātis
apoſtoli fidem ſibi quādam de ꝯfu-
ſione cōquirant. Quos eciā ihere-
mias ꝓpheta non ſolum nō nolē-
tes nec cū requie cordis et corpo-
ris flagiciorum eos crimina ꝑpe-
trare. verū eciam in tantū eos aſ-
ſerit laborioſis conatibus vt ad ef-
fectum eoꝝ ꝑueniant deſudare: ut
a letali ſcelerū appetitu nec obſiſ-
tentibus arduis difficultatibus
reuocentur dicens Vt iniqua age-
rent laborauerunt. Illud quoq;
quis dixerit peccatoribꝰ cōuenire
itaq; ego ipſe mēte ſeruio legi dei
carne autē legi peccati: quos nec
mente nec carne deo ſeruire mani-
feſtum eſt? Aut quemadmodū hij
qui peccant corpore mente ſerui-
unt deo: cū viciorꝫ fomitē caro ex
corde concipiat. et ipſe auctor vtri-
uſ nature fontem atq; originem
peccatoꝝ ex eo ꝓnūciet emanaē?

De corde inquit ꝓcedu̅t cogitati
nes male adulteria. fornicatioe̅s
furta et cetera Quãobrem euiden
ter oſtenditur nullomo̅ hoc de pec
catoru̅ poſſe intelligi ꝑſonis . qui
no̅ ſolu̅ no̅ odiunt ſ; eciam diligu̅t
mala . et in tantu̅ deo nec mente
nec carne deſeruiu̅t. vt ante delin
quant mente q̃ꝫ corpore. et priuſ
q̃ꝫ carnis expleant voluntate̅ ꝑue
niantur mente cogitationu̅q; pec
cato

Caplm̅ ſecundum

Super eſt igitur vt ꝟtute̅
ſenſus ex intimo dicente
metiamur affectu. et q̃d
beatus apoſtolꝰ dixerit bonu̅ q̃d
de compatione eius ꝓnunciauerit
malum no̅ nuda ſignificatioe̅ ver
borum ſ; eodem quo ille diſcutia
mus intuitu. intellectu̅ quoq; eius
ſecu̅du̅ dignitatem ꝓnunciante ac
meritum ꝑſcrutemur Tu̅c enim
ſentencias deo inſpirante ꝓlatas
ſecu̅dum ꝓpoſitum ac volu̅tatem
eius compꝛehendere poterimꝰ. cum
cor; a quibꝰ ꝓmulgate ſunt ſta
tum ac meritu̅ ꝑpendentes no̅ ꝟ
bo ſ; expime̅tis parem induerimꝰ
affectum. ꝓ cuius q̃litate ſine du
bio vel concipiuntur vniu̅ſi ſenſus
vel ſentencie ꝓferuntur Quãobre̅
quid ſit principaliter bonum q̃d a
poſtolꝰ non potuerit ꝑficere cu̅ vel
let. diligencius indagemus. Mul
ta enim nouimꝰ bona que beatu̅
apoſtolu̅ omneſq; illius meriti vi
ros et habuiſſe ꝑ naturam et acq̃
ſiſſe ꝑ gratia̅ negare no̅ poſſumꝰ
Eſt enim bona caſtitas . laudabi
lis continentia. miranda prudenti
a. larga humilitas. circu̅ſpecta ſo
brietas . modeſta temꝑantia. pia
miſericordia. ſancta iuſticia. Que
omnia in apoſtolo paulo eiuſq; co̅
ſortibus ita plena atq; ꝑfecta fuiſ
ſe no̅ dubium eſt. vt virtutum po
cius q̃ꝫ ꝟborum magiſterio ab eis
religio doceretur Quid q̃d iugi ec
cleſiarum omniu̅ cura ac ꝑuigili
ſollicitudine ſemper excuſti ſunt ?
Quãtum hoc miſericordie bonu̅
quanta ꝑfectio eſt . ꝓ ſcandalizan
tibus vri. cum infirmantibꝰ infir
mari ? Cum ergo tantis apoſto
lus habundauerit bonis . quid il
lud eſt boni cuius perfectione caru
erit non poterimus agnoſcere. ni
ſi in illum quo ipſe locutus eſt ꝓ
fecerimus affectum. Omnes ita
q; quas diximus eum habuiſſe ꝟ
tutes q̃uis velut gemme ſplendi
diſſime ac preciose ſint . tamen ſi
preclaro illi atq; ꝑpuo marga
rito q̃d ille euangelicus negocia
tor inquirens vniuerſis que poſſe
dit venditis comparare deſiderat
conferantur. ita eorum meritu̅ re
uileſcit atq; contempnitur . vt e
is ſine cunctatione diſtractis vni
us tantum boni poſſeſſio locuple
tet bonorum innumerabilium ven
ditorem.

Capitulum tercium.

Quid ergo ē vnum qđ il
lis tantꝭ tamqꝫ innume
ris bonis tam incōpabili
ter ꝓponatur. vt ſpretis abiectiſꝫ
omnib9 ſolū debeat poſſideri? Ni
mirū illa pars optima. cui9 mag
nificēciam ac ꝑpetuitatē cū relicto
ſuſceptionis atqꝫ humanitatꝭ of
ficio maria ꝑelegiſſet; ita ꝑdicat̄
a domino Martha martha ſollici
ta es ⁊ turbaris circa multa Plu
rimis vero opus eſt. aut eciā vno
Maria optimā partem elegit. q̄
non auferetur ab ea Vna ergo ⁊
ſola eſt theoria. id eſt contēplacio
dei; cui merito omnia iuſtificatio
num merita vniūſa v̄tutum ſtudi
a poſtponuntur Et illa quidē om
nia q̄ i apoſtolo paulo fuiſſe pre
diximꝰ. non ſolū bona et vtilia ve
rūeciam magna atqꝫ ꝑclara ſunt
Sed ſicut verbi grā ſtanni metal
lū qđ alicuius vtilitatꝭ et gratie
putatur fit argenti cōtemplatioē
viliſſimū; et rurſus auri cōpatioē
meritum euaneſcit argenti. auri
quoqꝫ ipſum gemmarū collatione
cōtempnitur; et ipſarū nichilomi
nus ꝗuis inſignium multitudo
gemmarū vnius margarite cādo
re ſupatur; ita et illa omnia meri
ta ſanctitatꝭ ꝗuis non ſolū ad ꝑ
ſens bona et vtilia ſint. verūeciam
donū eternitatꝭ adquirant. tamē
ſi diuine cōtemplationis meritis
conferantur vilia atqꝫ vt ita dixe
rim vendibilia cenſebuntur Et ut
hanc eandem cōparationem eciam
ſcripturarum cōfirmet auctoritas
nōne de vniuerſis que a deo crea
ta ſunt generaliter ſcriptura ꝓnū
ciat dicens. et ecce omnia q̄ fecit
de9 bona valde. et iterū vniuerſa
que fecit deus bona in tempore ſu
o? Hec igitur que i ꝑſenti n̄ ſolū
bona simpliciter; verūeciam cū ad
ditamento valde bona ꝓnūciātur
ſunt enī reuera in hoc mūdo cōmo
rantibus nobis. aut ad vſū vite q̄
ad corporis medicinā. q̄ ad aliquā
cauſam ignote nobis vtilitatꝭ ac
cōmoda; vel certe in eo eciam val
de bona. q̄ faciunt nos inuiſibili
a dei a creatura mundi ꝑ ea q̄ fac
ta ſunt intellecta ↄſpicere; ſempitē
nam quoqꝫ v̄tutem eius ac diuini
tatē ex tanta tamqꝫ ordinata mo
licione fabrice mundialis et ōniū
que in ea ſunt ſubſiſtentia contem
plari; hec tamen omnia nec boni
nomen tenebunt ſi futuro illi ſecu
lo cōparentur; vbi nulla bonorū
immutatio. nulla eſt verē beatitudi
nis formidanda corrupcio Cuius
mūdi beatitudo ita deſcribitur E
rit lux lune ſicut lux ſolis. et lux ſo
lis ſeptēpliciť ſicut lux ſeptē dierū
Magna igitur hec et ꝑclara intui
tu atqꝫ mirifica ſi futuris ex fide
repmiſſionibus cōferantur; ↄtinu
o vanitas apparebūt. dicēte dauid
Omnia ſicut veſtimentū veteraſſēt
⁊ ſicut opertoriū mutabis ea ⁊ mu
tabuntur. tu autē idem ipſe es et
anni tui nō deficient Ergo quia
nichil eſt ꝑ ſemetipſū ſtabile aut

immutabile. nichil bonū niſi dei
tas ſola. omnes vō creature vt
beatitudinē eternitatꝭ vł īmuta
bilitatꝭ obtineāt. nō hoc ꝑ ſuā na
turam ſ; ꝑ creatoris ſui ꝑticipatio
nē et grām conſequūtur. tenere hoc
meritū bonitatis creatori ſuo col
late nō poſſunt ¶ Caplm̄ quartū
Q Uod ſi etiam manifeſtio
ribus adhuc teſtimonijs
huius ſentētie rationem
voluerimꝰ aſtruere. nōne cū mul
ta pronunciari bona in euangeli
o legerimus. et arborem bonā.
et theſaurū bonū. et bonū hominē
et bonū ſeruū. quia non poteſt in
quit arbor bona malos fructꝰ fa
cere. et bonus homo de bono the
ſauro cordis ſui ꝓfert bona. et eu
ge ſerue bone et fidelis. et vtiqꝫ
hos omnes ſecūdū ſe bonos eſſe
non dubiū ſit. ſi reſpiciamꝰ ad bo
nitatem dei nullus eorꝫ ꝓnūciabi
tur bonus dicente domino. nemo
bonꝰ niſi ſolus deꝰ. Cuius intui
tu etiā ipſi apoſtoli qui electionis
merito bonitatē generis humani
multꝭ excelſerant modis. mali eſ
ſe dicuntur. domino ad eos ita lo
quente. Si ergo vos cū ſitꝭ mali
noſtis bona data dare filijs veſtrꝭ
quātomagꝭ pater veſter qui eſt in
celis dabit ſpiritū bonum petenti
bꝰ ſe. Deniqꝫ ſicut bonitas nr̄a
ſuꝑne bonitatis intuitu in malici
am vertitur. ita etiā iuſticia nr̄a di
uine collata iuſticie pāno menſtru
ate ſimilis deputatur. dicēte yſai
a ꝓpheta Sicut pānus mēſtruate
vniuerſe iuſticie noſtre. Et vt ali
quid adhuc euidentius inferāmus
legis quoqꝫ ipſius p̄cepta vitalia
que dicitꝰ ordinata per angelos in
manu mediatoris. et de q̄ idem a
poſtolus. Lex itaqꝫ inquit ſancta
et mandatū ſanctū ⁊ iuſtū ⁊ bonū
ſi ꝑfectioni euangelice cōferantur
minime bona diuino ꝓnūciantur
oraculo Ait enim. Et dedi eis p̄
cepta nō bona. et iuſticias in qbꝰ
non viuent in eis Apoſtolus quo
qꝫ ita noui luminis teſtamēti glo
riam legis affirmat obtundi. vt
eam euangelici compatiōe fulgo
ris nec glorificatam eſſe ꝓnūciet
dicens. Nam nec glorioſū eſt id
qd̄ glorificatū eſt. ꝓpter excellen
tem gloriam Quā cōparationē etiā
in parte cōtraria id eſt in peccato
rū meritꝭ cōpēſandis ſcriptura cō
ſeruat vt eos qui multominꝰ im
pij ſunt. priorum collatione iuſtifi
cet dicēs Iuſtificata eſt ſodoma ex
te Et iterū. Quid enī peccauit ſo
ror tua ſodoma; et iuſtificauit ani
mā ſuā adūſatrix iſrahel. cōparatio
ne p̄uaricatricꝭ iuda Ita igiꝰ et v
niūſorꝫ merita vtutū q̄ ſuꝑius cō
p̄hendi. cū ꝑ ſe bona atqꝫ p̄cioſa
ſint. tū theorice claritatꝭ cōpatiōe
fuſcantꝰ Multos eteni ſcōs q̄uis
bonorꝫ operū. terrenis tn̄ ſtudijs
occupatos a cōtēplatiōe ſūmi illiꝰ
boni retrahūt ac retardāt
N Am quis eripiēs ¶ .P.
inopē de manū fortiorꝫ eiꝰ

et egenū et pauperem a diripienti
bus eū. quis ꝯterens molas ini
quoꝝ. et de medio dentiū eorum
rapinas extorquens in ipſo inter
ceſſionis ope diuine gloriam ma
ieſtatis quieta mente ſuſcipiat?
Quis alimoniā pauperibꝰ ſubmi
niſtrans aut aduenientiū turbas
beniuola humanitate ſuſcipiēs. in
eo temporis puncto quo ꝓ neceſſi
tatibꝰ fratrū ſollicita mente diſtē
ditur. īmenſitatē ſupne beatitudi
nis ſpeculetur. et cū p̄ſentis vite
angoribus curiꝫ concutitur. futu
ri ſeculi ſtatum eleuato a terrenis
cōtagijs corde ꝓſpiciat? Unde be
atus dauid ſolū hoc bonū homini
eſſe diffiniēs: deo iugiter inhere
re deſiderat dicens Michi aūt ad
herere deo bonū eſt ponere in dnō
deo ſpem meā. Vos etiam eccleſi
aſtes a nemine iuſtoꝝ ſine ꝙrela
ꝑfcā poſſe ꝓnūcians. quia non eſt
inquit homo iuſtus in terra: q̄ fa
ciat bonū et nō peccet. Quis enī
vnꝙ̄ ꝙuis p̄cipuꝰ omniū iuſtorū
atq; ſanctorū huius corporis vincu
lis colligatꝰ ſūmū hoc bonum ita
poſſidere potuiſſe credendꝰ eſt. vt
nunꝙ̄ a diuina ꝯtemplatione diſ
cedēs ne paruo quidem tēpore ab
eo qui ſolus bonus ē terrenis co
gitationibꝰ putetur abſtractꝰ. q̄
nunꝙ̄ vllā ubi. vllam indumenti
aliarū ve carnaliū rerum geſſerit
curā. nunꝙ̄ de fratrum ſuſceptiōe
de locoꝝ cōmutatione. de celle cō
ſtructione ſollicitus. ꝗ opem aliꝙ̄
humani cōcupierit adiumēti. aut
inopie ſterilitate vexatus illā ſen
tentiam dominice increpacōis ĩcur
rerit. ne ſolliciti ſitis anime veſtre
quid manducetis neq; corpi veſtro
quid induamini? Deniq; ipſum il
lum apoſtolū paulū qui omnium
ſanctorū laborē paſſionū numero
ſitate trāſcēderat. nequaꝙ̄ hoc im
plere potuiſſe ꝯſidenter aſtruimus
ipſo ī actibꝰ apoſtoloꝝ diſcipulis
atteſtante. Ipſi ſcitis. qm̄ ad ea q̄
michi opus erāt et hijs qui mecū
ſunt. miniſtrauerūt manꝰ iſte. Vel
cū theſſalonicenſibus ſcribens. in
labore et fatigatione nocte et die
operatum ſe fuiſſe teſtatur. Quibꝰ
licet magna eidem meritoꝝ ſtipē
dia pararentur: tamen mēs eiꝰ
ꝙuis ſancta atq; ſublimis non po
terat nō ab illa celeſti theoria inte
tione terreni operis aliquādo diuel
li. Deniq; cū ſe tantis ac talibus
ditari fructibus cerneret. et econtra
rio theorie bonū corde penſaret.
ac velut in vna lance tātoꝝ labo
rum ꝓfectū. in altera delectationē
diuine contēplationis appenderet
diu examiē pectoris ſui quodam
modo caſtigato dum illū hinc la
borū ſtipendia immenſa delectant
illinc deſideriū vnitatis et inſepa
rabilis criſti ſocietas etiam ad reſo
lucionem carnis inuitat: anxius
tandem ꝓclamat dicens Quid e
ligam ignoro Coartor autē e du
obus deſideriū habens diſſolui et
cum criſto eſſe multo enim melꝰ

Permanere aũt in carne: magis
necessariũ ꝓpter vos. Cũ igitur
multis modis boni huius excellen
tiam cunctis eciã p̃dicationis sue
fructibus p̃tulisset: tamẽ caritatis
ſine qua nemo deũ ꝓmeretur con
templatione ſubmittitur. ac ꝓpter
illos quib9 adhuc lac velut nutri
cula vberib9 euangelicis ĩmulge
bat. diuulſionẽ a cristo ſibi quidẽ
noxiam ſed ceteris neceſſariã non
recuſat. Etenim ad electionẽ hu
ius potiſſimũ rei illa nimia pieta
tis virtute cõpellitur. qua pro ſa
lute fratrũ ſuorꝫ ſi eſſet poſſibile e
ciam vltimũ anathematis malum
optaſſet incurrere Optarem enim
inquit ipſe ego anathema eſſe a
cristo ꝓ fratrib9 meis qui ſũt cog
nati mei ſecũdũ carnem. qui ſunt
iſrahelite: hoc eſt vellem ego nõ
ſolum tẽporalibus verũ eciã ꝑpetu
is adici penis. dummodo omnes
ſi fieri poſſet homines cristi conſor
cio fruerentur. Cert9 eteni ſũ vti
liorẽ cristo et in omniũ ſalutẽ eſſe
q̃ꝫ meã. Bonũ g° hoc ſũmũ id ẽ dei
ꝯſpectu frui et xp̃o iugiter inhere
re vt ꝑfecte apostol9 poſſit adipiſ
ci. diſſolui optat a corpore. qđ ca
ducũ ꝛ multis fragilitatis ſue neceſ
ſitatib9 impeditũ non poteſt a criſ
ti conſorcio nõ auelli. Impoſſibile
eſt enĩ menti q̃ tam crebris diſtẽ
ditur curis tam varijs tam moleſ
tis angorib9 ĩpeditur. diuino frui
ſemꝑ intuitu Qđ enĩ tam ꝑtinax
ſanctorꝫ ſtudiũ. qđ tam arduũ po
teſt eſſe ꝓpoſitum. cui non aliquã
do ille vſutus inſidiator illudat?
Quis ita ſolitudinis ſecreta ſecta
tus vniũſorꝫ mortalium conſorcia
declinauit. vt nunq̃ cogitacõib9
ſup̃fluis laberetur. et intuitu rerũ
vel occupatione actuũ terrenorum
ab illa q̃ vere et ſola bona eſt dei
cõtemplatione decaderit? Quis
tantum ſpũs vnq̃ potuit retinere
feruorem. vt nõ interdũ lubricas
cogitacõibus in ipſa quoq; oratio
nis intentione tranſlatus repente
de celeſtib9 ad terrena corruerit?
Quis noſtrum vt cetera ꝑuagati
onũ tempora p̃termittam. non il
lo eciam momẽto quo deo ſup
plicans ad ſublimia erigit mentẽ
quodam ſtupore collapſus. eciam
ꝑ id vel inuitus offendat. per qđ
ſperabat veniam delictorũ? Quis
inquam tam exertus ac vigilans
eſt. vt dum pſalmũ deo canit nun
q̃ꝫ a ſcripture ſenſu eius anim9 ab
ducatur? Quis tam familiaris
deo tamq; coniunctus. qui apoſto
licum illud imperium quo ſine intẽ
miſſione orare nos p̃cipit. vel vno
die gaudeat ſe executum? Que li
cet omnia nõnullis qui ſunt craſ
ſioribus vicijs inuoluti. leuia atq;
a peccato pene aliena videantur.
ſcientib9 tamen ꝑfectionis bonũ.
eciã minimarꝫ rerũ multitudo gra
uiſſima ẽ Dolet aũt fieri vt dum
minora vicia vitantur: maiora ce
lerius caueantur.

Caplm ſextum

Velut ſi in aliquā magnā
domū multis inſtrumētꝭ
vaſculis·ſarcinis·impedi
tam·vnū integra viſuū acie ꝑſpi
cacem·alterū cui oculoꝝ lumē ob
tuderit lippitudo pariter ponamꝰ
ingreſſū·nōne ⁊ ille cui ad videnda
omnia hebes erit obtutus·nichil
illic aliud eſſe eſtimet niſi armari
a·lectos·ſcamna·p̄ſepia·et q̄dq̄d
nō tam oculis ſpeculantis q̄ ma
nibus palpantis occurrerit·econ
tra hic qui clariſſimo luminum vi
gore eciā occulta rimatus eſt mul
ta illic minutiſſiā et q̄ vix poſſint
eciam numero cōp̄hēdi ineſſe pro
nūciet Que ſi aliq̄ndo in vnum cu
mulū cōgregentur·paucoꝝ que il
le palpauerat magnitudinem nu
meroſitate cōpenſent·aut eciā for
taſſe trāſcendant Ita igitur ſancti
atq; ut ita dicam videntes quibꝰ
ꝑfectionis eſt ſtudiū·eciam illa q̄
velut tenebroſus animi noſtri nō
intuetur aſpectꝰ in ſemetipſis ſa
gaciter dep̄hendūt acerrimeq; cō
dempnant·vſ; adeo vt qui ſicut
noſtre videtur incurie ne tenuis q̄
dem peccati neuo pure candorē cō
ſciencie fuſcauerūt multis ſibi ma
culis videātur aſpergi·ſi vane nō
dicam cogitationis improbitas in
atria mentis irrepſerit·ſ; vel pſal
mi qui dicendꝰ eſt recordatio ora
tionis tempore intentionē ſuppli
cantis auerterit Si enī inquiunt
cū ſublimi homini nō dicam ꝓ vi
ta ac ſalute noſtra·ſed eciam pro
alicuius lucri cōmodo ſupplicamꝰ
totam in eū et mentis corꝑis aciē
defigētes·de nutu eius trepida ex
pectatione pendemꝰ·non medio
criter formidantes·ne qd̄ forte in
ceptum aut incōgruū verbū miſeri
cordiā audientis auertat·cū dein
de ſi nobis ī foro ac iudiciū ſecula
riū tribunalibus ꝯſtitutis·aſſiſten
te eciam cōtra aduerſario in me
dia ꝓſecutione atq; cōflictu·tuſſis
ſcreatus·riſus oſcitatio·ſompnus
oppreſſerit·quanta in ꝑniciē noſtrā
vigilantiſſimus inimicus ſeuerita
te iudicis cōmouebit inuidia·quā
tomagis cū illi occultorū omniū
cognitori·ꝓ iminenti ꝑpetue mor
tis ꝑiculo ſupplicamꝰ·p̄ſertim cū
ediūſo callidus ſeductor pariter ⁊
criminator aſſiſtat·intenta atq; ſo
licita orōne iudicantꝭ pietas iplo
randa eſt? Nec iniuſte non ſolū le
ui peccato·ſ; eciam grauiſſimo cri
mine impietatꝭ aſtringitur·qui p̄
cem deo fundens ſubito a ꝯſpectu
eius quaſi ab oculis non videntꝭ
nec audiētis cogitationis impro
be vanitatem·ſecutus abſceſſerit·
Illi aūt qui oculos cordis ſui con
tegunt craſſo velamine viciorū ac
ſcūdū ſaluatoris ſententiā viden
tes nō vident·et audiētes nō au
diūt·neq; intelligunt? vix in receſ
ſibus pectoris ſui eciam illa q̄ ſunt
magna et capitalia crimina ꝯtem
plantur·nullas aūt cogitationū
ſurrepcōes ſed nec illos in ſe lubri
cos occultoſ; pruritus·qui mentē

tenui atq; ſubtili ſuggeſtioē com
pūgunt. nec captiuitates anime
ſue poſſunt purgatꝭ obtutibus in
tueri. ſꝫ inuerecūdis ſemꝑ cogitati
onibus euagantes nec dolere no
runt cū ab illa contēplatione que
ſingularis eſt diſtrahūtur. nec ha
bent qđ ſe doleant amiſiſſe. quip
pe qui mentē ſuā ingruentibus vt
libitū eſt cogitationib9 expanden
tes nichil habent ꝯpoſitū qđ prin
cipaliter teneant. vł qđ oīmodis
concupiſcant.

Caplm̄ ſeptimū

Hec ſane nos in hūc erro
rem cauſa p̄pitat. q̄a a
namartia id eſt inpeccāti
e ipiūs v̄tutem penitus ignoran
tes. exiſtimam9 nullam omnino
culpam ex iſtis ocioſis ac lubricꝭ
cogitationū excurſibus nos poſſe
contrahere. ſꝫ hebetudine ſtupefac
ti. et velut oculorū cecitate percuſſi.
nichil in nobis niſi capitalia crimi
na ꝯtemplamur. eaq; tantūmodo
credimus euitanda. que legū quo
q; ſecularū ſeueritate dampnātur
A quibus ſi nos īmunes paululū
ſenſerim9: nichil nobis ineſſe pec
cati protinus arbitramur.

Caplm̄ octauū.

Proinde ab illo videncium
numero ſegregati. q̄a mi
nucias multaꝝ ſordium
q̄ intra nos aggeſte ſūt non vide
mus. nequaq̄ ſalubri cōpunctione
mordemur. ſi ſenſum noſtrū inter
pellauerit egritudo triſticie. nec do
lemus vane glorie ſubtili ſuggeſti
one pulſati. nec de emiſſa tardius
vł tepidius orōne deflemus. nec
reputamus ad culpam. cū pſallen
tibus aut orantibus nobis. aliq̄d
aliud q̄ᵽ ipſa oratio vł pſalm9 oc
currerit. Nec illud horrem9 qᵽ mul
ta q̄ vł loqui aut agere coram ho
minibus pudet. nō erubeſcimus ł
ad horam corde concipere qđ diui
no nouimus patere cōſpectui. nec
pollutionē turpium ſompniorum
larga fletuū ablutioē purgam9
nec lugem9 qᵽ in ipſa elemoſine
pietate cū vł fratrū neceſſitatib9
ſubuenim9. vł alimoniam paupe
ribus miniſtram9 ſerenitatem noſ
tre hilaritatꝭ obnubilat auara cū
ctatio. nec ferri nos vllo credim9
detrimento. cū derelicta memoria
dei ea que ſunt tēporalia. atq; cor
porea cogitamus. ita vt nobis ſa
lomonis illud aptetur eloquiū.
ferierūt me ſed non dolui: et delu
ſerunt me. ego aūt neſciui. E con
tra hij qui ſūmam tocius volupta
tis et gaudij et beatitudinis ſue in
diuinarū ac ſpiritualiū rerū tantū
contēplatione cōſtituūt. cū ab ea
inuiti vł paululū violentis cogita
tionibus abſtrahūtur. velut qđdā
in ſe ſacrilegij genus p̄ſenti peni
tudinis puniūt vltione. ac viliſſi
mā creaturam ad quā ſit detort9
mentis intuitus creatori ſuo ſe p̄
tuliſſe lugentes pene dixerim im
pietatꝭ ſibi crimē aſſcribūt: et lꝫ
ad ꝯſpiciēdā diuine glorie claritatē

oculos cordis ſui ſūma alacritate
cōuertant. tamē etiā breuiſſimas
carnaliū cogitationum tenebras
nō ferētes quidq̄d ab illo vero lu
mine mentꝭ aſpectū retrahit: exe
crantur Deniqꜫ cum hūc beatus
apoſtolus iohānes affectū cūctis
vellet infundere: filioli inquit mei
nolite diligere mūdū nec ea que
in mūdo ſūt. Si q̄s diligit mūdū
nō eſt caritas dei in ipō: quia om
ne quod in mūdo. eſt ꝯcupiſcencia
carnis. ⁊ cōcupiſcēcia oculorū eſt
et ſupbia vite. que non eſt ex p̄re
ſed ex mūdo eſt. ⁊ mundus perijt
et cōcupiſcēcia eius: qui autē facit
volūtatē dei manet ī eternū. Faſti
diūt ergo ſancti vniuerſa in q̄bus
mundus iſte verſatur: ſed impoſſi
bile eſt vt non ad ea vel breui co
gitationū rapiantur exceſſu. Nul
luſꜫ eciam nunc hoīm excepto dn̄o
et ſaluatore noſtro naturalē ꝑua
gationē mētis. ita defix9 ſꝑ in de
ī cōtemplatione cōtinuit. vt nūq̄
ab ea raptus mundane cuiuſq̄ rei
delectatione peccaret dicente ſcrip
tura. Sidera ipā non ſunt munda
in cōſpectu eius. Et iterū. Si in
ſanctis ſuis nō cōfidit. et in angelꝭ
reperit prauitatē: ſiue vt emēda
cior trāſlatio habet ecce inter ſan
ctos eius nemo īmutabilis ⁊ celi
nō ſūt mūdi in cōſpectu ei9

C. ix.

Ecte igitur ſanctos qui
in memoria dei ſtabiliter reti
nētes. quaſi ꝑ extēſas in
ſublime lineas ſuſpēſo ferantur in
ceſſu. ſcenobatis q̄s vulgo funam
bulos vocant dixeri ꝯparandos:
qui ſūmā ſue ſalutis ac vite in an
guſtiſſimo funiculi illius tramite
collocantes: atrociſſimā ſe morte
protin9 incurſuros eſſe non ambi
gunt. ſi vꝉ exigua pes eorū tituba
tione deuiauerit. aut modū illi9
ſalutaris directiōis exceſſerit Qui
dū arte mirifica aereos greſſus ꝑ
inania molliūtur: ſi illā anguſtio
rē veſtigio ſemitā nō cauta atq̄ ſol
licita moderatione ſeruauerint ter
ra que omnibus velut naturalis ē
baſis ac ſolidiſſimū cunctis et fir
miſſimū fundamentū. fit illis pre
ſens ac manifeſta pnicies: nō q̄a
illius natura mutetur. ſed quia illi
ī eam p̄cipitati carnis pondere di
labūtur. Ita etiā indefeſſa illa dei
bonitas īmutabiliſq̄ ſubſtācia: ipā
quidē neminē ledit. ſed nos dedi
nādo a ſūmis atq̄ ad ima tētēdo
nobiſipis ꝯſciſcimus mortē ymo
ipā declinatio mors efficit̄ declinā
ti Ve eni inq̄t eis. qm̄ receſſerūt a
me Vaſtabūt̄ qm̄ p̄uaricati ſūt ī
me Et iterū. Ve eis cū receſſero
ab eis. Arguet namqꜫ te malicia
tua. et auerſio tua increpabit te.
Scito et vide: quia malū ⁊ ama
rum eſt reliquiſſe te dominū deum
tuū. funiculis namqꜫ peccatorꝫ ſu
orū vnuſquiſqꜫ ꝯſtringitur Ad q̄s
ſatis cōpetenter a dn̄o increpatio
illa dirigitur Ecce inquit omnes
vos accendētes ignē. accincti flam
mis ābulate in lumine ignis vr̄i

et in flāmis quas ſuccēdiſtis Et
iterū. Qui incendit mq̄t maliciā
ꝑibit ab ea ⸿Caplm̄ decimū

CUm ergo ſemetipſos co
tidie ſentiāt ſācti terrene
cogitationis pondere pre
grauatos ab illa mentis ſublimi
tate decidere: et inuitos ymmo ve
ro etiam neſciētes in lege peccati
mortiſ ꝫ trāſduci. atqꝫ vt cetera pre
termittā illis ſaltem que ſuperi9
cōmphendi bonis q̄dem ac iuſtis
ꝫ tamen terrenis a cōſpectu dei o
peribus auocari. habent ꝓfecto ꝓ
quibus ad dominū iugit̄ ingemiſ
cant. habent ꝓ quibus in veritate
humiliati atqꝫ cōpūcti nō v̄bb tan
tūmō ꝫ affectu ſemetipſos ꝓnūa
ent peccatores. et veniam deprcāt
ꝓ omnibus que cotidie ſupati fra
gilitate carnis incurrunt. ac gra
tiam domini iugiter poſtulantes
veras penitētie lacrimas indeſinē
ter effundant. quippe qui vident
hiſdem ipis ſe ꝓ quibus cōtinuo
dolore vexati ſunt eciam vſꝫ ad vl
timū vite ſue finē eſtib9 iuolutos
eciam ipſas ſupplicatiōes ſuas of
ferre ſe ſine cogitationū anxieta
te nō poſſe. Expti igitur ſe huma
nis viribus deſideratū finē obſiſtē
te carnis ſarcina nō poſſe ꝯtinge
re. neqꝫ illi p̄cipuo ſūmoqꝫ bono
ſcd̄m cordis ſui deſideriū poſſe cō
iūgi. ꝫ ab eius intuitu captiuos
ad mūdana tranſduci. ad gratiam
dei q̄ impios iuſtificat ꝯuolantes
cū apoſtolo ꝓteſtātur. Infelix ego
homo q̄s me liberabit de corpore
mortis hui9? Grā dei ꝑ dominū
noſtrū ihesū criſtū. Sencāūt enim
bonū iſtud qd̄ volūt nō poſſe ſe ꝑ
ficere. ꝫ illud qd̄ nolūt qd̄qꝫ ode
runt malū id eſt cogitationū mo
tus et curam corporaliū rerum ſēꝑ
incurrere ⸿Caplm̄ vndecimū

ET ꝯdelectantur quidē le
gi dei ſcd̄m interiorē ho
minē. qui viſibilia vniū
ſa trāſcendens conatur deo ſoli ſē
per vniri. ꝫ vident aliam legem ī
membris ſuis id eſt in natura hu
mane cōditionis inſertam. que re
pugnat legi mentis eoꝝ. et cap
tiuū ꝑtrahit ſenſum violēta lege
peccati. cōpellens ſcilicet eū relicto
illo principali bono terrena cogita
tione ſubmitti Que q̄uis neceſſa
ria atqꝫ corpori vtilis videatur.
cū diſpenſatiōe religioſe cuiuſpiā
neceſſitatis impenditur. cōpatiōe
tamen illius boni qd̄ ſanctorum
omniū oblectat intuitum mala v
tiqꝫ ab eis ac fugienda decernitur
qui ꝑ eā quoquo mō vl̄ ad modi
cū tēp9 ab illi9 ꝑfecte btitudinis
gaudio retrahūtur. Vere eni lex
peccati eſt. quā humano generi p̄
uaricatio ſui induxit auctoris: ꝑ
illi9 noxā. in quē locuta ē eq̄ſſimi
iudicis illa ſentētia Maledcā tr̄a
ī opibꝫ tuis ſpinas ⁊ tribulos ger
minabit tibi. ⁊ in ſudore vult9 tui
edes panē tuū Hec iquā ē lex mē
bris oīm īſerta mortaliū. q̄ repugn̄t
legi mētꝭ nr̄e. eāqꝫ a diuino arcꝫ

intuitu · qua maledicta terra in o
peribus noſtris poſt agnitionem
boni ac mali · cogitationum ſpi
nas cepit ac tabulos germinare·
quarũ aculei naturalia virtutũ ſe
mina pſocant·ne illũ panẽ noſtrũ
qui de celo deſcendit· quiq; cõfor
tat cor hominis edere abſq; vult9
noſtri ſudore poſſimus Omne igi
tur humanũ gen9 huic generalit̃
legi ſine vlla exceptione ſubiatur
Nullus enim eſt q̃uis ſanct9 qui
ſupradictũ panẽ non cum ſudore
vultus ſui ⁊ ſolicita cordis intẽtio
ne capiat Ceterũ cõmuni iſto pa
ne multi vt videmus diuites ſine
vllo vult9 ſui ſudore veſcũtur

Caplm̃ duodecimũ

QVam eã legem beatus
apoſtol9 ſpũalem aſſerit
dicens Scimus aũt quia lex ſpũ
alis eſt ego aũt carnalis ſũ venũ
datus ſub peccato Spũalis enim
ẽ lex hec q̃ iubet nobis vt in ſudo
re vultus noſtri comedam9 panẽ
illũ verũ qui de celo deſcendit; ſʒ
nos carnales fecit venũdatio illa
pcti Quid rogo iſtd̃ cui9 de pecca
tũ ẽ? Sine dubio ade·cuius pua
ricatione atq; vt ita dicã negocia
tione dampnoſa fraudulentoq; cõ
mercio venditi ſumus Omnẽ eni
ꝯplem ſuã ſerpentis perſuaſione ſe
ductus illiciti cibi perceptioẽ diſtrac
tã; iugo ꝑpetue ſeruitutis addix
it Hic naq; mos ſolet inter vendẽ
tem ementẽq; ſeruari vt is q̃ ſe a
lieno cupit dominio mancipare·a

liquid p̃cij ꝓ iactura ꝓp̃e liberta
tis et addicione ꝑpetue ſeruitutꝭ
a ſuo cõſequatur emptore Quod
eciam inter adam et ſerpẽtẽ mani
feſtiſſime videmus impletum Ille
enim a ſerpente p̃cio libertatis ſu
e eſum ĩterdicte arboris capiens
a naturali libertate diſceſſit; illiq;
maluit ſemetipſũ ꝑpetua dedere
ſeruitute·a quo vetiti pomi letale
preciũ fuerat aſſecutus· Qua de
incepe cõditione ꝯſtrictus non im
merito omnẽ poſteritatis ſue ꝓge
niẽ ꝑpetuo eidẽ cui9 effect9 eſt ſer
uus ſubdit famulatu Quid eni a
liud ſeruile cõiugiũ p̃t parcare q̃
ſeruos? Quid g°? Nũq̇d emptor
iſte verſutus et callid9 domino vo
atq; legitimo ius dñatioĩs eripu
it? Non ita eſt· Neq; eni ſic ille
omẽ peculiũ dei vnius fraudis do
loſitate ꝑuaſit; vt potenciã domi
nij ſui verus dominator amitteret
qui ipſũ quoq; emptorẽ quãuis de
fugam·vl̃ rebellem tamẽ iugo de
primit ſeruitutꝭ· Sed quia omni
bus rationabilib9 creaturis arbi
trij libertatẽ creator indulſerat;
eos qui ſe contra fas ethicas cõcu
piſcencie trãſgreſſione vendi derãt
inuitos ad ingenitã libertatem re
uocare non debuit· Abſ hoc et ſiq̇dẽ
ab illo iuſticie ac pietatꝭ auctore
quidq̇d bonitati equitatiq; ꝯtrari
um eſt Malum enim fuerat·ſi con
ceſſe libertatꝭ beneficiũ reuocaſſet·
iniuſtũ ſi liberũ hominẽ potentia ſu
a oppmẽs atq; captiuãs libertatꝭ

accepte p̃uilegiũ aſſequi nõ ſiuiſ
ſet. Cuius ſalutem in futura tunc
ſecula reſeruauit. vt recto ordine ꝯ
pleretur ſtatuti tẽporis plenitudo
Oportebat enim eius ſobolẽ tam
diu ſub habita cõditione durare:
quouſ eam de originalibus vincu
lis liberatam in antiquũ libertatꝭ
ſtatum p̃oris domini grã p̃cio ſui
ſanguinis reformaret Quã pieta
tꝭ inſtinctu potuit etiam tũc ſalua
re ſ nolunt. quia eũ decreti ſui ir
rumpere ſanctionẽ eq̃tas nõ ſine
bat Vis noſſe cauſam venditiõis
tue? Audi ipſũ redemptorẽ tuum
ꝑ yſaiam ꝓphetã aptiſſime ꝓcla
mantẽ Quis eſt iſte liber repudij
matris veſtre quo dimiſi eam. aut
quis eſt creditor me9 cui vendidi
vos? Ecce in iniq̃tatibus veſtris
venditi eſtis. et in ſceleribus veſ
tris dimiſi matrẽ veſtram. Vis e
ciam euidenter agnoſcere cur te iu
go ſeruitutis addictũ redimere po
tentie ſue ꝟtute noluerit? Audi
quid ad ſupiora q̃b9 eiſdem famu
lis peccatorꝫ cauſam volũtarie vẽ
ditiõis exprobrat adiecerit Nun
q̃d abbreuiata et ꝑuula facta eſt
manus mea vt nõ poſſim redime
re? aut nõ eſt ꝟtus in me ad libe
randũ? Sed q̃d huic potentiſſime
miſericordie ei9 ſemꝑ obſtiterit idẽ
ꝓpheta demonſtrãs ecce inq̃t nõ
eſt abbreuiata manus domini vt
ſaluare nequeat. neq aggrauata
eſt auris ei9 vt nõ exaudiat. ſ ini
quitates veſtre diuiſerũt inter vos
et deum veſtrum et peccata veſtra
abſcõderunt faciem eius a vobis
ne exaudiret.

Caplm̃ decimũtercũ.

Quia ergo carnales nos
fecit et ſpinis ac tribulis
condẽpnauit illa dei p̃ma
malediccio. nos ꝗ ita iniquo pater
noſter cõmercio venũdedit. vt bo
num qd̕ volum9 agere neq̃amus
dum diuulſi a memoria ſũmi dei
ea que humane fragilitatꝭ ſũt co
gitare cõpellimur. dum puritatis
amore flagrantes incentiuis natu
ralibus que penit9 ignorare veli
m9 caã inuiti plerũq cõpũgimur
Scim9 q̃a nõ hitat in carne noſ
tra bonũ. id eſt huius quã dixim9
theorie atq puritatꝭ ꝑpetua iugiſ
q tranquillitas. ſ factum eſt in no
bis iſtud peſſimum ac lugubre di
uorciũ. vt cum mente legi dei ſer
uire velim9 nunq̃ ſcilicet volentes
a claritate diuina dimouere ꝯſpec
tum tamen carnalibus tenebris
circũfuſi quadam lege peccati ab
eo qd̕ bonum nouimus cogamur
auelli. ſcilicet ad curas cogitatio
nes ꝗ terrenas ab illa mentis cel
ſitudine decidentes ad quas nos
lex peccati id eſt illa ſententia dei
non immerito cõdempnauit. quã
primus peccator excepit Et inde
eſt ꝙ beatus apoſtolus cũ aptiſſi
me fateatur ineuitabili ſe vꝉ oẽs
ſanctos p̃ci hui9 neceſſitate ꝯſtrĩgi

tamen neminē eorum ab hoc eſſe
dampnandū audenter enūciat di
cens. Nichil ergo nunc dāpnatio
nis eſt hiis qui ſunt in xpō iheſu.
Lex enim vite in xpō iheſu libera
uit me a lege peccati ⁊ mortis Id
eſt cotidiana gracia xpi. omīs ſan
ctos ſuos ab hac lege pcti et mor
tis. in quā iugiter vel nolentes co
guntur incurrere: cū remiſſione de
lictorum ſuorū a dn̄o p̄catur abſol
ui. Videtis ergo non ex perſona
peccatorū ſed ex illorū qui vere ſā
cti atqꝫ ꝑfecti ſunt hāc beatū aplm̄
pꝛōpſiſſe ſententiā. Nō enī qd̄ vo
lo facio bonū. ſꝫ qd̄ odi malū hoc a
go: et video aliam legem in men
bris meis repugnantē legi mentꝭ
mee. ⁊ captiuū me ducētem in le
ge peccati que eſt ī mēbris meis

Capitulū .xiiii.

Germanꝰ R. eꝗ coꝝ qui
capitalibꝰ criminibꝰ im
plicantur. neqꝫ apoſtoli vl' illorū
qui ad eius ꝓfecere mēſurā hoc di
cimus congruere poſſe ꝑſonis. ſꝫ de
hiis ꝓprie hoc intelligi debere cen
ſemus: qui poſt dei gratiā agnitio
nēqꝫ veritatꝭ a carnalibꝰ ſe viciis
abſtinere cupientes. antiq̄ adhuc
cōſuetudine velut naturali lege in
menbris ſuis violentiſſime dn̄an
te. ad inolitam paſſionum concupiſ
centiam ꝑtrahunt. Vſus enim ac
frequētia delinquēdi velut lex ef
ficitur naturalis. q̄ in menbris in
firmitatꝭ humane inſerta affectꝰ
anime necdum plenis ꝟtutū ſtu
diis erudite. ſꝫ adhuc rudis ac te
nere vt ita dixerim caſtitatis cap
tiuos rapit in vicia. ac morti eos
antiqua lege ſubiciens iugo pecca
ti dominantis addicat. nō ſinens
eos bonū qd̄ diligunt puritatis
adipiſci: ſꝫ pocius malum qd̄ exe
crantur exercere

Caplm̄ .xv.

Theonas Non parū veſ
tra ꝓfliat opinio. Siqdē
etiam voſipſi aſtruere iā
cepiſtis in illoꝝ ꝑſona q̄ omnino
peccatores ſūt hec penitꝰ ſtare nō
poſſe: illis autē qui ſe viciis car
nalibus abſtinere contendunt ꝓpꝛ̄e
conuenire Quos qm̄ a peccatoꝝ iā
numero ſegregaſtis: conſequens eſt
vt etiam fidelium atqꝫ ſanctorum
paulatim cetibus inſeratis. Que
enim genera pctoꝝ iſtos dicitis
poſſe committere. quibꝰ ſi fuerint pꝰ
grām baptiſmatis inuoluti rurſū
ꝑ cotidianam xpi gratiā liberētꝭ?
Aut de quo mortis corꝑe aplūs
dixiſſe credendꝰ eſt. quis me libe
rabit de corꝑe mortis huius. grā
dei ꝑ dominū noſtrū iheſū? Nōne
manifeſtū eſt ſicut quoqꝫ voſipſos
veritas compulit confiteri non de illis
capitaliū criminū menbris ꝑ que
ſtipendiū eterne mortis adquiritꝭ
id eſt homicidii. fornicationis. adi
ulterioꝝ. ebrietatis. furtoꝝ. atqꝫ
rapinarū. ſꝫ de illo p̄dicto cui grā
criſti cotidiana ſuccurrit corꝑe me
morari? Quiſqs enim poſt baptiſ
mū et ſcientiā dei in illud mortis
corpꝰ reciderit. ſciat ſe ñ cotidiana

grã xp̃i id eſt facili remiſſione quã
momentꝭ ſingulis exorat9 domi
nus noſter erroꝛib9 noſtris dona
re ↄſueuit· ſ; aut diuturna afflicti
one penitudinis ac penali doloꝛe
purgandũ· aut certe ꝓ hijs in fu
turũ eterni ignis ſupplicijs addicẽ
dum· ita eodem apoſtolo ꝓnunci
ante Nolite falli Neq; foꝛnicarij
neq; ydolis ſeruientes· neq; adul
teri· neq; molles· neq; maſculoꝛũ
ↄcubitoꝛes· neq; fures· neq; aua
ri· neq; ebꝛioſi· neq; maledici· ne;
rapaces regnũ dei poſſidebũt Aut
que eſt iſta lex militãs in mẽbꝛis
noſtris· que repugnat legi mentꝭ
noſtre q̃ cũ nos reſiſtẽtes atq; cap
tiuos in legem peccati ac moꝛtis
adduxerit· eiq; nos fecerit carne
ſeruire· nichilominus mente legi
dei ſeruire ꝑmittit? Nec enĩ hic
puto legem peccati flagitia deſig
nare: aut hoc de hijs intelligi poſ
ſe criminibus· q̃ ſi quis facit legi
dei mente nõ ſeruit· a qua neceſſe
eſt eũ animo ante diſcedere· q̃ꝫ
aliq̃d coꝛꝫ carne ↄmittat Quid
eſt enim ſeruire legi peccati· niſi
ea q̃ a peccato imꝑãtur implere?
Qd̃ ergo peccati gen9 eſt quo cũ
ſe tanta ſanctitas atq; ꝑfectio ſen
tiat captiuari· grã tamen cꝛiſti nõ
ambigat liberandũ dicens· infelix
ego homo quis me liberabit de coꝛ
poꝛe moꝛtꝭ hui9? grã dei ꝑ domi
nũ iheſũ? Quãuiquã mẽbꝛis noſ
tris legẽ ineſſe firmabitꝭ· que abſ
trahat nos a lege dei ⁊ captiuãs

lege peccati infelices nos ꝑci9 fa
ciat q̃ꝫ nocentes· vt nõ eternis ſup
plicijs adiciamur· ſ; quaſi de in
terrupto beatitudinis gaudio ſuſ
piremus· et auxiliatoꝛẽ q̃ nos ad
id retrahat req̃rentes cũ apoſtolo
ꝓclamemus· infelix ego homo q̃s
me liberabit de coꝛpoꝛe moꝛtꝭ hu
ius? Abduci nãq; captiuũ in pcĩi
lege quid eſt aliud· q̃ꝫ in effectu
pcĩi atq; oꝑe ꝑmanere? Aut qd̃
aliđ ꝑncipale bonũ dabitur qđ ſãc
ti explere nõ poſſint: niſi id ad cu
ius ↄꝑationẽ vt ſupꝛa dixim9 v
niũſa nec bona ſũt· et q̃dem noui
m9 multa eſſe bona in hoc mũdo
ꝑcipueq; pudiciciam· ↄtinentiam·
miſericoꝛdiã tempantiam· pietatẽ
ſ; hec omnia et ſũmo illi bono pa
ria eſſe non poſſũt· et perfici nõ di
cam ab apoſtolis ſ; eciam a medi
ocribus poſſunt Et a q̃bus imple
ta nõ fuerint aut eterno ſupplicio
puniũtur· aut grandi vt ſupꝛa dic
tum eſt laboꝛe penitentie non coti
diana cꝛiſti gratia liberãtur· Dup
eſt igitur· vt hãc apoſtoli ſententi
am ſoli ſanctoꝛũ ꝑſone recte fatea
mur aptari· qui in hanc quã ꝑdixi
mus incurrẽtes cotidie peccati nõ
criminũ legem· de ſtatu ſalutꝭ ſue
certi non ꝑcipitantur in facinus· ſ;
vt ſepe dictum eſt de ↄtemplacõe
diuina ad miſeriam cogitationum
coꝛꝑaliũ deuoluti vere illi9 btĩtudi
nis bono pleruq; fraudãẽ Si enĩ
ſe ĩ hãc mẽbꝛoꝛꝫ ſuoꝛꝫ legẽ cotidi
anis ſentirẽt ſceleribus illigari:

nō vtiq; de felicitatꝭ amiſſione ſꝫ
de innocētia cauſarentur nec dice
ret apoſtolꝰ paulꝰ infelix ego ho
mo· ſꝫ impurus aut ſceleſtus ego
homo: nec de corpe mortꝭ huius
hoc eſt de conditione mortali· ſꝫ a
flagitijs atq; criminibus carnis
huiꝰ vellet abſolui· Sed quia ſe
ꝓ ꝯditione fragilitatis humane
ſenſerat captiuatū· id eſt abductū
ad ſollicitudines curaſꝫ carnales
que lex peccati et mortꝭ opatur :
ingemiſcens ſup hac quā inuitus
incurrerat lege peccati confeſtim re
currit ad cꝛiſtū· et pſentiſſima grē
eius redemptione ſaluatur· Quod
ergo lex illa peccati q̄ ſpinas et
tribulos cogitationū curarumq;
mortaliū naturaliter gignit· et iā
in apoſtolici pectoris terra ſollicitu
dines germinarit· iſta lex gratie
mox euellet Lex enī inquit ſpūs
vite in xp̄o iheſu liberauit me a le
ge peccati ⁊ mortis ¶ xvi·

Hoc ergo ineuitabile cor
pus eſt mortꝭ· in quod p
fecti quiq; q̄ guſtauerint
q̄ ſuauis eſt dn̄s cotidie reuolu
ti ſentiunt cū ꝓpheta q̄ malū et a
marū ſibi ſit diſcedere a dn̄o deo
ſuo Hoc eſt corpꝰ mortꝭ qd̄ a ce
leſti eos intuitu retrahens ad ter
rena deducit · qd̄ pſallentes eos
atq; in oꝛōne ꝓſtratos vł huma
nas effigies vł ſermones vł ne
gocia vł actꝰ facit ſupfluos retrac
tare Hoc eſt corpꝰ mortꝭ qd̄ emu
lantes angelicam ſanctitatē et vo
lentes domino iugiter inherere· p
fectionem tamen huius boni quia
mortꝭ corpꝰ obſiſtit inuenire non
poſſūt· ſed faciūt malū qd̄ nolunt
id eſt traducitur mente eciam ad
illa q̄ ad pfectū vtutū pfectionē q;
non ptinent· Deniq; vt hoc de
ſcītis atq; pfectis ſibiq; ſimilibꝰ
ſe dixiſſe beatus apoſtolꝰ euidēter
expmeret· digito quodāmō ſemet
ipſū tactuq; deſignās continuo in
fert Itaq; ego ipſe: id eſt q̄ hec ꝓ
nūcio mee nō alterꝰ ꝯſcientie la
tebras pando· hoc ſane locutiōis
genere familiarit̄ vti apoſtolꝰ ſo
let· ſi quādo vult ſe ſpecialiter de
ſignare· ſicut ibi Ipſe ego paulus
obſecro vos p māſuetudinē ⁊ mo
deſtiam criſti· Et rurſū Niſi qd̄ e
go ipſe grauaui vos Et iterū Eſ
eſto Ego ipſe nō grauaui vos Et
alibi Ipſe ego paulꝰ dico vobis
ſi circūcidamini xp̄s vobꝭ nichil ꝓ
derit· Et ad romanos· Optabā
enī ipſe ego anathema eſſe a criſto
ꝓ fratribus meis· Poteſt aūt nō
abſurde eciam ſic accipi· vt expꝛ
ſius cū cuſaſi ꝓnūcietur· Itaq; ip
ſe ego id ē quē noſtis eſſe apoſto
lū criſti· quē tota ſuſpiciencia vene
ramini· quē creditꝭ ſūmū eſſe atq;
pfectū· et in quo loquitur criſtꝰ cū
mente ſeruiā legi dei· carne tamē
legi pcī ſeruire me fateor Hoc ē
diſtentione ꝯditionis humane in
terdū de celeſtibus ad terrena de
uoluor· ⁊ ad curas humiliū rerum
mentꝭ mee altitudo ꝓlabitur· per

quā peccati legem ista momentis
ſingulis me ſentio captiuari. vt ꝗ
uis imobili circa legem dei deſide
rio ꝑſeuerem. nullomodo tamen
vim huiꝰ captiuitatis euadere poſ
ſe me ſentio. niſi cum fugero ſemꝑ
ad grām ſaluatoris ¶ .xvij.

Ecidarco cotidianis ſuſ
pirijs ōnes ſancti ꝓ hac
ſubſtātie ſue fragilitate ꝯ
pūcti dum cogitationū varietates
et cōſciencie ſue latebras ac pene
tralia ꝑſcrutāt. ſuppliciter clamāt
Nō intres in iudiciū cū ſeruo tuo
quia non iuſtificabitur in cōſpectu
tuo ōnis viuens Et illud Quis
gloriabitur caſtū ſe habere cor aut
quis fiduciā habebit ſe mūdum eſ
ſe a peccato? Et iterū Non eſt iuſ
tus homo in terra q̄ faciat bonum
et nō peccet Et ita infirmā homi
num impfectamqꝫ iuſticiam. et mi
ſericordie dei indignam ſemꝑ eſſe
ſenciunt. vt vnꝰ ex hijs cuius iniq̄
tates atqꝫ peccata deus miſſo de
altari ignito Vbi ſui carbone pur
gauit. poſt illam mirificā contem
plationem dei. poſt intuitum ſubli
miū ſeraphim et reuelationem ſa
cramentorꝫ celeſtium dicat Ve m
q̄a vir pollutus labijs ego ſum. et
in medio populi polluta labia ha
bentꝭ ego habito. Qui ſicut arbi
tror labiorꝫ ſuorꝫ immundiciā nec
tūc q̄dem fortaſſe ſenſiſſꝫ. niſi verā
ꝑfectionis et integram puritate cō
tēplatione dei meruiſſꝫ agnoſcere
cuius intuitu pollutionē ſibi ante

incognitam repente cognouit Cū
enī ait ve michi q̄a vir pollutus
labijs ego ſum. de ſuorꝫ hoc labio
rum nō de populi pollutione cōfeſ
ſum id q̄d ſeq̄tur manifeſtat. et in
medio populi polluta labia habē
tis ego habito Sed eciā cū orās
peccatorꝫ quaſi vniūſaliū imūdi
cias confitetur. nō iniquorꝫ tantū
ſꝫ eciam iuſtorꝫ plebem generali
ſupplicatione cōplectitur dicens.
Ecce tu iratus es et nos peccaui
mus: in ipſis fuimꝰ ſemꝑ et ſalua
bimur. facti ſumꝰ vt imūdus om
nes nos. tanq̄ pannꝰ menſtruate
vniūſe iuſticie noſtre. Rogo quid
euidentius hac poteſt eſſe ſententi
a: qua nō vnam tantū ſꝫ vniūſas
iuſticias noſtras ꝓpheta cōplexus
et circūſpiciēs omnia que vł imū
da vł horrenda iudicātur. q̄a nich
il in hominū cōūſatione ſordidius
neqꝫ impurius potuit reperire. pā
no eas cōꝑare voluit menſtruate
Fruſtra ergo maīfeſtiſſime veritati
ſpinoſe obiectionis acumē oppoī
tur. ſicut paulo ante dixiſtis. ſi ne
mo ſine peccato nullus eſt ſanctꝰ.
et ſi nemo ſanctus. nullꝰ ergo ſal
uabitur. Hoc enī ꝓphete teſtimo
nio poteſt nodus huius q̄ſtionis
abſolui Ecce inq̄t tu iratus es et
nos peccauimꝰ. id ē cū elatiōē cor
dis noſtri vł negligentia aduer
ſarios tuo nos auxilio denudaſti.
confeſtim nos vorago obſorbuit
peccatorum. Velut ſi quis ſplen
diſſimo ſolis diceret clemento.

Ecce tu occubuiſti: et nos illico ꝯ
texit tenebroſa obſcuritas. Et ta
mē cū hic ſanctꝰ peccaſſe ſe dicat
et nō ſolū peccaſſe. ſ; eciam in ipſis
ſemꝑ ꝑmāſiſſe peccatꝭ. non deſpe
rat penitus de ſalute. ſ; ſubiūt In
ipſis fuimꝰ ſemꝑ: et ſaluabimur.
Hāc ergo ſententiā ecce tu iratꝰ
es et nos peccauimꝰ: illi apoſto
lice cōꝑabo. infelix ego homo quis
me liberabit de corꝑe huiꝰ mortꝭ
Rurſū id qđ ꝓpheta ſubiungit in
ipſis fuimus ſemꝑ ⁊ ſaluabimur
ꝯſequētibꝰ apoſtoli cōgruit. Vbis
grā dei per iheſum criſtū dominū
noſtrū Similiter eciā illud eiuſdē
ꝓphete. ve m̄ quia vir pollutus la
bijs ego ſum. et in medio populi
polluta labia habentꝭ ego habito
videꝫ ſupđictos ſapere ſermones
infelix ego homo. quis me libera
bit de corꝑe mortꝭ huius. Item q;
qđ ſeq̇tur in ꝓpheta. et ecce vola
uit ad me vnus de ſeraphin. ⁊ ī
manu eius carbunculꝰ ſiue calcu
lus. quē forcipe tulerat de altari.
et tetigit os meum. et dixit ecce
hoc tetigi labia tua. et auferetꝛ ini
quitas tua. et peccatū tuū munda
bitur. tale eſt ut pauli videatꝛ ꝯce
platum qui ait. grā dei ꝑ iheſum
criſtū dominū noſtrum. Videtꝭ er
go queādmodū omnes ſancti nō
tam ex ꝑſona pauli quā ex ſua. et
peccatores ſe veraciter fateantur.
et tamē nequaꝗ̄ de ſua ſalute deſ
perent. ſ; iuſtificationis plenitudi
nē quā ꝓ cōditione fragilitatꝭ hu
mane ꝯſequi ſe poſſe diffidunt. de
grā domini et miſericordia preſu
munt Caplm̄ .xviij.

Eminem vero ī hac vita
q̄uis ſanctū immunē eſſe
a debitꝭ peccatorꝫ. eciam
magiſteriū nos docet ſaluatoris.
Qui diſcipulis ſuis ꝑfecte orōnis
formulam tradens. inter reliqua
illa ſublimia ſacratiſſimaq; māda
ta que qm̄ nō niſi ſanctis ꝑfectiſ;
ſunt tradita malis et infidelibus
ꝯuenire non poſſūt. hoc iuſſit inter
ſeri Et dimitte nobis debita noſ
tra: ſicut et nos dimittimus debi
toribus noſtris Si ergo vera hec
et a ſanctis ꝓfertur orō. ſicut idu
bitanter credere nos oportet. quis
tam ꝯtumax et ꝑ̄ſumptor tanta
ſuꝑbia diabolice fraudis elatꝰ po
terit inueniri. q̄ ſine peccato ſe eſſe
ꝓnunccians. nō ſolum maiorē ſe a
poſtolis credat. verū eciā ipſū quaſi
ignorantie aut vanitatis arguat
ſaluatorē. vt ſcilicꝫ aut neſciret eſ
ſe poſſe aliq̊s īmunes a debitis:
aut fruſtra docuerit eos quos ſci
erit orōnis iſtius remedio nō ege
re: Sed cum regis ſui ꝑ̄cepta ſer
uantes oēs omnino ſancti cotidie
dicant. dimitte nobis debita noſ
tra: ſi verum dicūt. vere nemo eſt
īmunis a culpa. Si aūt fallunt:
eque verū eſt eos mendacij nō ca
rere peccato Vnde eciam ille ſapi
entiſſimꝰ eccleſiaſtes vniuerſos a
ctus ⁊ humana ſtudia mente per
curēs. ſine vlla exceptiōe ꝓnūcat

Quia nō ē iuſt9 homo in terra q̄
faciat bonū et nō peccet: id eſt ne
mo in hac terra tam ſanct9 tam di
ligens tam intent9 vł potuit vn
q̄ vł poterit inueniri. qui vero illi
ac ſingulari bono ita iugiter vale
at inherere. vt non cotidie ab eo
diſtractus ſe ſentiat delinquere. q̄
tamen cū ꝓnūciet imunis a noxa
eſſe nō poſſe. iuſt9 eſſe nichilomi
n9 non negatur

Capitulum decimūnonū

Quiſq̄s itaq; anamartetō
id eſt īpeccantiā nature aſ
ſcribet humane. nō inani
bus verbis ſ; cōſcientie ſue nobiſcū
teſtimonio ac ꝓbatione ꝯfligat. et
tunc demū ſe abſ; peccato eſſe ꝓ
nūciet. cū ab hoc ſūmo bono ſenſe
rit non auulſū. Ymmo vero q̄ſq̄s
cōſiderans conſcientiam ſuā vt nō
dicam aplius vnam ſaltem ſinax
im ſine vlla verbi vł facti ł cogita
tionis interpellatione ſe dephēde
rit celebraſſe. abſq; peccato ſe eſſe
ꝓnunciet Proinde q̄a hijs ōnib9
ociosis ac ſuꝑfluis rebus volucrē
humane mentis excurſū fatemur
carere non poſſe. ꝑ hoc vtiq; conſe
quenter ſine peccato nos non eſſe
veraciter confitemur Nam quāta
uis circūſpectione vnuſq̄ſ; cor ſuū
ſeruare cōtendat. nūq̄ id ſecūdū
deſideriū ſpirit9 ſui repugnāte car
nis conditione cuſtodiet Quanto
enim magis ꝓfecerit mens huma
na. et ad ſinceriorē cōtemplatiōis
ꝑuenerit puritatē. tanto ſe īmundi
orem quaſi ꝑ ſpeculū ſue puritatis
inſpiciet Quia neceſſe eſt vt dū a
nimus ad ſublimiorem ſe extēdit
intuitū. et maiora q̄ agit ꝓſpici
ens concupiſcit illa in quibus eſt
vt inferiora ſemꝑ ac viliora deſpi
ciat. plurima ſiquidem denotat ſin
cerior obtutus. paritq; ſibi maio
rem reꝑhenſionis dolorem irreꝑ
henſibilis vita. et multiplicat ge
mitus atq; ſuſpiria emēdatio mo
rum. et emulatio attenta virtutū.
Nemo enim illo in quo ꝓfecerit
gradu poteſt eſſe contētus. et quā
tum quis fuerit mente purgatior
tanto ſe ſordidiorem vidēs magis
humilitatis q̄ elationis inuenit
cauſas Quātoq; pernicius ad ſub
limiora cōtenderit. tanto ampli9
preuidet ſibi ſupereſſe quo tendat
Deniq; ille apoſtolorum eximi9
quem diligebat iheſus recūbens
ſupra pectus eius. hanc quaſi ex
dominico protulit corde ſententiā
Si dixerimus quia peccatum nō
habemus: ipſi nos ſeducimus. et
veritas in nobis non eſt. Itaq; di
centes nos non habere peccatum.
veritatem id eſt criſtum non habē
tes in nobis quid aliud proficim9
niſi vt nos hac ipſa profeſſione
ex peccatoribus ſceleratos atq;
impios approbem9?

Capitulum vigeſimū

Poſtremo ſi cordis ē re
n9 explorarē vtrū poſ
ſibile ſit huāne ſbſtātie

anamarteton poſſidere. a quibus manifeſtius diſcere poterimus q̄ ab hijs qui carnē ſuā crucifixerūt cū vitijs et concupiſcētijs. et q̄b9 vere crucifixus eſt mundus? Qui cū de cordib9 ſuis nō ſolū radicit9 vitia vniūſa ꝯuulſerint. verū etiā cogitatiōēs ac memoriā peccatorum conentur excludere. nichilominus tamē cotidie fideliter ꝯfitētur ne vna quidē hora macula ſe carere peccati ¶Caplm̄ .xxi.

Nec tamē ex eo debem9 nos a dominica cōmunione ſuſpendere quia nos agnoſcimus peccatores. ſ; ad eā mag̃ ac magis eſt et ꝓpt̃ anime medicinā et purificatione ſpirit9 auide feſtinandū. verūptamen ea humilitate mētꝭ ac fide. vt indignos ꝑceptione tante grē iudicantes. remedia poci9 noſtris vulneribus expetamus. Alioquin nec āniūſaria q̄dē digna eſt ꝓſumēda cōmunio. vt q̄dam faciūt q̄ in monaſterijs ꝯſiſtentes ita ſacramentorum celeſtiū dignitatē et ſanctificationē ad meritū metiūtur. vt eſtimēt ea nō niſi ſanctos atq; immaculatos debere ꝓſumere. et nō poci9 vt ſanctos mundoſq; nos ſua participatione ꝑficiant. Qui ꝑfecto maiorem arrogantie ꝓſumpſionē quā declinare ſibi videntur incurrūt. q̄a vl̃ tunc cū ea ꝑcipiunt dignos ſe ei9 ꝑceptione diiudicāt Multo autē iuſtius eſt vt cū hac cordis humilitate qua credim9 et fatemur illa ſacroſcā miſteria nūq̄ ꝓ merito nos poſſe ꝯtingere ſingulis ea dominicꝭ dieb9 ob remedium noſtrarū egritudinū ꝓſumamus. q̄ vt vana ꝑſuaſiōē cordis elati. vl̃ poſt annum dignos eorum participio nos eſſe credam9 Quapropter vt hec intelligere et fructuoſe tenere poſſim9: miſericordiam domini vt nos ad capienda hec adiuuet attenti9 imploremus. Que nequaq̄ ita vt ceteri artes humane ꝓcedēte q̄dā ratione verborum. ſed actu poci9 et expiētia ꝓeunte diſcuntur. queq; rurſum niſi tam collationib9 ſpūaliū virorum frequenter examinata fuerīt et polita q̄ documētꝭ et cotidiana expiētia ſolliate ventilata. aut obſoleſcunt incuria. aut ocioſa obliuiōē depeūt

¶Finit collatio abbatꝭ theone de anamarteton id eſt impeccātia.

¶Incipiūt capl̄a collationis abbatꝭ abrahe de mortificatione.
¶Quomō abbati abrahe cogitationū noſtrarū ꝓdiderim9 archana ¶Capitulū primū.
¶Quomō noſtros ſenex patefecerit errores ¶Caplm̄ ſecūdū
¶De q̄litate locorū ac ſtatus q̄ ab anachoritꝭ expeti debeat .iij.
¶Que a ſolitarijs operationū genera eligi debeant .iiij.
¶Qz euagatōe corpis grauceꝭ magꝭ quā refocilletur cordis anxietas ¶Caplm̄ quintū

¶ Ad quā cōparationē cogitatiōes
ſuas monachꝰ debeat cuſtodire
Capitulum ſextum
¶ Interrogatio cur obeſſe nob
parentū viciniа putaretur que in e
gipto conſiſtētibꝰ potuerant emu
lari ¶ Caplm̄ ſeptimū.
¶ Reſponſio ꝙ nō omnibus con
ueniant omnia ¶ Caplm̄ octauū
¶ Quare hij poſſint parentū vicinia
nō timere. qui abbatis apollo mor
tificationē potuerīt emulari .ix.
¶ Interrogatio an obſit mōcho
ſi ei a parentibus neceſſaria ſugge
rantur ¶ Caplm̄ decimū
¶ Reſponſio q̄d ſanctꝰ anthoniꝰ
ſuper hoc ꝓnūciauerit ¶ Caᵐ. Xi.
¶ De vtilitate operationis et ocij
detrimēto ¶ Caplm̄ duodecimū
¶ Fabula de tonſoris mercede cō
poſita ad illuſiones dyaboli cog
noſcendas ¶ Caplm̄ decimūtciū.
¶ Interrogatio vnde nobis taliū
cogitationū error irrepſerit Xiiij.
¶ Reſpōſio de tripertito animi mo
tu. ¶ Caplm̄ decimūquintū.
¶ Rationabilē anime noſtre par
tem fuiſſe corruptā ¶ Caᵐ. Xvi
¶ Quare infirmior pars anime dyabo
licis tēptationibus prima ſuccūbat
Capitulum decimūſeptimū
¶ Interrogatio an vtili deſiderі
o maioris ſilencio retrahamur ad
patriam ¶ Caplm̄ decimūoctauū
¶ Reſponſio de illuſiōe dyaboli
et ꝙ vaſtioris ſolitudinis requiem
repromittat ¶ Caplm̄ decimūnonū
¶ Quam vtilis ſit remiſſio in aduen
tu fratrū ¶ Capitulum .XX.
¶ Quomō euāgeliſta iohānes v
tilitatem remiſſionis oſtendiſſe di
catur ¶ Caplm̄ vigeſimūprimū
¶ Interrogatio q̄liter ſit intelligē
dū qđ in euangelio dicatur iugum
meū ſuaue eſt et onus meū leue
Capitulum vigeſimūſecūdum
¶ Reſponſio cū expoſitione ſentē
tie ¶ Caplm̄ vigeſimūtercīū
¶ Cur amarū iugum et graue o
nus domini ſentiatur in hoc mundo.
Capitulum vigeſimūquartū
¶ Quid vtilitatis conferat temp
tationum incurſio .Xxv.
¶ Queadmodum perfecte renūcian
tibus centuplum repromittatur
Capitulum vigeſimūſextum
¶ Expliciunt capitula

¶ Incipit collatio abbatis abrahe
de mortificatione

¶ Capitulum primum

Quarta atq; vice
ſima iſta collatio
abbatis abrahe
criſto fauente ꝓ
ducatur. omniū
ſeniorꝝ traditio
nes concludens Qua veſtris colati
onibus conſūmata illorꝝ viginti
quatuor ſeniorꝝ q̄ in ſancta apoca
lipſi coronas ſuas agno offerre
dicuntur. numero miſtice congruē
te. cunctarum ꝓmiſſionū noſtrarū
debitis nos credimus liberandos

Si qua ꝓinde gloria hij viginti
quatuor ſeniores noſtri ob inſtitu
tionis ſue meritū fuerūt coronati·
illū qui ꝓ ſalute mundi immola
tus eſt agnū ſubiectis ſunt capiti
bus ornaturi Ipſe enī et illis tam
eximiū ſenſū ⁊ nobis qualemcūq;
ſermonē quo tanta ꝓfunditas ꝓ
meretur· ꝓpter honorem nominis
ſui donare dignatus eſt· Et neceſ
ſe eſt vt ad auctorē bonoꝝ omniū
muneris ſui merita referatur · cui
hoc ipō debet amplius quo magis
ſoluitur Igitur ad hūc abraham
impugnationē cogitationū noſtra
rū· anxia cōfeſſione detulimus; q̄a
ad repetendam ꝓuinciam noſtram
atq; ad reuiſendos parentes· coti
dianis animi eſtibus vrgebamur
Hinc eteni nobis maxima deſide
riorum naſcebatur occaſio· q tan
ta religione ac pietate pntes noſ
tros preditos recordabamur· vt
eis nequaq̄ noſtrū ꝓpoſitū ꝑpone
rem9 vt eos nequaq̄ ipedituros
noſtrū ꝓpoſitum crederem9 · hoc
iugiter mente voluentes· q ꝓfec
tum magis ex illoꝝ eſſemus aſſi
duitate capturi· nullaq; nos corpa
lium rerū ſolliatudine nulliſq; pro
ſpiciendi victus diſtentionibus oc
cupandi· illis affatim omne cum
gaudio ꝓbicionē noſtre neceſſitatꝭ
explentibus Inſup eciam ſpe ina
niū gaudioꝝ animū paſcebamus
credentes fructū nos maximū per
cepturos de conūſione multoꝝ· q̄
velut noſtro eſſet ad viam ſalutꝭ
exēplo ac monitis dirigēdi Tū
ꝑterea ipſoꝝ locoꝝ ſitus· in q̄bus
erat maioribus noſtris habita poſ
ſeſſio· ipſarūq; amenitas iocunda
regionū ante oculos pingebatur·
q̄ grate et q̄ congrue ſolitudinis
ſpacijs tenderetur· ita vt nō ſolū
delectare monachū poſſint ſecreta
ſiluarū· ſʒ eciam magna victus ꝓbe
re cōpendia· Que omnia ꝓdicto ſe
ni cū ſecūdū fidem ꝯſcientie noſtre
ſimpliciter panderemus· nec iam
impugnationū vim tolerare nos
poſſe· niſi nobis ꝑ illius medicinā
dei gratia ſubueniſſʒ ꝯfuſis lacri
mis teſtaremur· tacitus ille diucꝫ
cūctatus atq; in extremū grauiꝰ
ingemiſcens· ita reſpōdit · II·

Nedū vos deſiderijs re
nunciaſſe mundanis nec
mortificaſſe ꝯcupiſcēcias
ꝓſtinas· cogitationū veſtrarū ꝓdit
infirmitas Nam ſicut deſidiā cor
dis veſtri deſiderioꝝ veſtroꝝ ꝑua
gacio ꝓteſtatur· hanc ꝑegrinacio
nem ac parentū abſēciam quā mē
te pocius ſuſcipere debuiſtis carne
tantūmō ſuſtinetꝭ Sepulta enim
hec omnia ac de cordibus veſtris
penitus euulſa iam fuiſſent· ſi vel
rationē ipſius abrenūciationis ł pn
cipalē ſolitudinis cauſam in qua
conſiſtimus cepiſſetis· ideoq; illa
vos ocij egritudine ſentio labora
re· que in ꝓuerbijs ita notatur ·
In deſiderijs eſt omnis ociosus ·
Et iterū · Deſideria occidunt pi
grum· Nam ⁊ nobis potuerant

hec que cōmoditas ſit carnaliū com
modoꝝ· nō deeſſe lucroſa cōpendi
a· ſi credidiſſemꝰ ea noſtro cōueni
re ꝓpoſito· aut talē ex illis ameni
tatū voluptatibꝰ fructū nobis iudi
caſſeꝰ poſſe ꝯferri· q̄lis iſte ē q̄ de
h̄ locoꝝ ſqualore ⁊ corꝑis ꝯtritio
ne ꝯq̄rit̄ Nec ſumꝰ ita ꝑntū ſolaci
o deſtituti vt deſint q̄ de ſuis ſb̄ſtā
cijs ſuſtētare nos gaudeāt ī nob̄
illa ſententia ſaluatoris occurrēs
quicq̄d ad fotum huiꝰ ꝑtinet car
nis excluderet qua dicitur· Qui
nō reliq̄rit ſiue oderit patrem aut
matrē ⁊ filios ⁊ fratres· nō poteſt
meꝰ eſſe diſcipulꝰ· Qꝫ ſi parētum
quoq꜄ eſſemꝰ p̄ſidio deſtituti· cer
te vl̄ potentū mūdi iſtius obſeq̄a
deeſſe non poſſent· qui promptiſſi
ma largitate neceſſitatibꝰ noſtris
cum omni gratiaꝝ actione ſubmi
niſtrare gauderēt Quoꝝ munificē
tia ſuſtentati· parandi victus ſolli
citudine careremꝰ ⁊ niſi nos vehe
menter illa ꝓphetica maledictio
deterrerēt Nā maledictꝰ inq̄t hō q̄
ſpē ſuā ponit ī hōie· ⁊ nolite ꝯfidē
in p̄ncipibꝰ Potuimꝰ eciā cellulas
ſaltē nr̄as ſup̄ nili fluminis alueū
collocātes aquā habere ꝓ foribus
ne eā e quatuor milibus paſſuum
noſtris cogeremur deferre ceruici
bus· niſi nos ad tolerātiā laboris
iſtius indefeſſos beatꝰ apoſtolus
reddens· hoc iugiter animaret elo
quio· Vnuſq̄ſ̄ inq̄ens ꝓpriā mer
cedē accipiet ſcd̄m ſuū laborē Nec
ignoramꝰ eſſe nōnulla eciā ī regioi
bꝰ nr̄is amena ſecreta ī q̄bꝰ pomo
rū copia et ortoꝝ grā vl̄ vbertas
neceſſitatē victus nr̄i minimo labo
re corꝑis expediret· niſi impingen
dam nobis illam exꝓbratione q̄
ad illū in euāgelio directa eſt diui
tem vererēmur· q̄a recepiſti tuā con
ſolationē in vita tua Sed deſpec
tis illis omibus et cū vniūſa mun
di huius voluptate ꝯtemptꝭ· hijs
tantū ſqualoribus delectamur· v
niūſiſ̄ delicijs horrendam ſolitudi
nis iſtiꝰ p̄ferimꝰ vaſtitatem· neq꜄
huic harenaꝝ amaritudini quātaſ
uis vberis glebe diuicias cōꝑamꝰ
nō tēꝑalia huiꝰ corꝑis lucra· ſ̄ e
terna ſpūs emolumēta ſectantes
Parū eſt enī monachū renūciaſſe ſe
mel· id eſt in p̄mordio ꝯūſionis ſu
e ꝯtēpſiſſe p̄ſentia· niſi ei cotidie
renūciare ꝑſtiterit vſ̄ ad finē· Nā
q꜄ de huiꝰ vite die illud nobis di
cēdū eſt cū ꝓpheta: ⁊ diē hominis
nō deſideraui tu ſcis Vnde ⁊ dn̄s
ī euāgelio· ſi q̄s vult inq̄t poſt me
venire abneget ſemetipſū ⁊ tollat
crucē ſuā cotidie ⁊ ſeq̄tur me C· iiij·
Et idcirco ei q̄ de interioris ho
minis puritate ꝑuigilē ſolli
citudinē gerit expetēda ſunt loca q̄
mētē eiꝰ nulla ad culture diſtētionē
vbertatꝭ ſue fecūditate ſollicitēt· nec
de cellule fixa atq꜄ imobili ſtacōe
ꝑturbēt atꝫ ad aliq̄d ſubdiuale o
pꝰ ꝓdire ꝯpellāt· ⁊ ita velut ī ap
tū effuſis cogitacōibꝫ oēm mētꝭ
directionē ac ſb̄tiliſſimū certe illiꝰ
deſtinacōis intuitū ꝑ diūſa diſꝑgat

Que a nemine proceſus ꝙuis ſol
licito ac vigilante vł caveri pote
runt vł videri: niſi qui corp9 ani
mūq; ſuū iugiter intra parietū ſep
ta concluſerit. ut ita quis velut piſ
cator egregius victū ſibi apoſtoli
ca arte pſpiciens intrāquilliſſimo
cordis ſui pfundo agmina cogita
tionū natancia intentus atq; imo
bilis captet. et tanꝙ de pminēti
ſcopulo curioſe pfūda pſpectans
qs ad ſe hamo attrahere debeat
ſalutari. quas vero tanꝙ malos
ac noxios piſces negligat ac reſu
tet. ſagaci diſcretione diiudicet

Caplm quartum

In hac ergo vnuſquiſq;
cuſtodia iugit pſeverās
efficaciter illud implebit. qd per
abacuc pphetā ſatis evident ex
pmitur. Sup cuſtodiā inquit me
am ſtabo. ⁊ aſcendam ſupra petrā
et ſpeculabor vt videam quid lo
quatur in me. et quid reſpōdeam
ad arguentē me. Qd quanti labo
ris ac difficultatꝭ ſit. experimentis
illoꝝ q in illa calami ſive porphi
rionis heremo cōmorantur mani
feſtiſſime cōprobat. Nam cum lō
giore ſolitudinis intervallo ab v
niverſis vrbib9 et habitaculis ho
minū ꝙ heremus ſithi dividatur.
ſeptem ſiquidē vł octo māſionibus
vaſtiſſime ſolitudinis deſerta pene
trantes. vix ad cellularū ſuarū ſe
creta pveniūt. tamen quia illic a
griculture dediti clauſtrꝭ minime
cohibentur. cū ad hec ſqualida in
quibus degim9 loca vł ad illa ſci
thiotica venerint. tantꝭ cogitatio
num eſtibus tanta animi anxie
tate vexantur. vt quaſi rudes ⁊ q
ſolitudinis exercitia ne levit qui
dem aliquādo cōtigerint cōmorati
onē celle et quietꝭ ſilencia tolerarē
nō poſſint. atq; ex eis ſtatim excuſ
ſi tanꝙ expertes ac novicij pturbē
tur. Nō enim ſedare interioris ho
minis motus et cogitationū ſuarū
tempeſtatib9 obviare iugi ſollicitu
dine ac pſeveranti intencōe didice
runt qui ſubdivalib9 cotidie ope
rib9 deſudantes tota die ſub aere
a inanitate non ſolū corpe verum
eciam mente pvolitant. et cogita
tiones ſuas cū mobilitate corpo
rea paſſim in aperta diffundūt. Et
idcirco multivolā animi ſui ſenciūt
vanitatē. nec eius lubricos poſſūt
coercere diſcurſus. nec contritionē
ſpūs ferentes. intolerabilem ſibi
ipſam ſilencij ſui iugitatē eſtimāt
ac laborioſis rurꝭ opibus indefeſ
ſi vincuntur ocio et quietꝭ ſue diu
turnitate laſſantur. Caᵐ .V.

Nec mirū ſi in cella qs reſi
dens qſi intra artiſſimū
clauſtrū cogitationib9 cō
gregatꝭ anxietatum multitudine
ſuffocetur. q de carcerib9 habitaculi
cū homine prūpentes continuo ve
lut equi effrenes in diverſa pvo
litant. Sed cū ad pſens de ſuis
velut ſtabulis evagantur. capit ſta
tim aliqd vł breve ac triſte ſolaci
um. cū vero corpe ad cellā ppriā

remeāte rurſū quaſi ad ſedem ſuā
cuncta cogitationū caterua recurre
rit grauiores excitat ſtimulos ipā
inueterate licencie ꝯſuetudo. Hij
ergo qui necdū poſſūt vł nolunt
volūtatū ſuarū inſtigationibus re
luctari. cū accidia pectus inſolitū
vehemētius impugnāte intra cel
lam fuerint anxiati. ſi ꝓgrediēdi
ſepius libertatē ſibi remiſſa diſtric
tionis lege ꝯceſſerint. acriorē adū
ſum ſe peſtem hoc vt putant reme
dio ſuſcitabūt. ſicut gelidiſſime a
que hauſtu vim internarū febriū
quidā reſtinguere poſſe ſe credunt
cū vtiqȝ accendi ex hoc ignem illū
conſtet pocius ꝙ̄ ſedari. Siquidē il
lam momētaneā releuationē mul
to grauior ꝯſeq̄tur afflictio.

Caplm̄ ſextū.

Quaobrem ita monachi
ōnis intentio in vnū ſem
per eſt defigenda: cuncta
rūqȝ cogitationū eius ortus atqȝ
circuitꝰ in idipſū id eſt ad memo
riam dei ſtrenue reuocandi. velut ſi
quis abſidis cameram volens in
ſublime ꝯcludere ſubtiliſſimi illius
centri lineam iugiter circūducat.
ac ſecūdū certiſſimā normā omnē
rotunditatis parilitatē et ſtructure
colligat diſciplinā. Qui vero eā
abſqȝ illiꝰ medietatꝭ examine ꝯſū
mare quis ſūma artꝭ aut ingenij
p̄ſumptione tēptauerit. impoſſibi
le eſt vt eq̄litatē circuitus illiꝰ ſine
errore cuſtodiat. aut quantū vere
rotunditatꝭ pulchritudini errādo
ſubtraxerit ſolo dep̄hendat aſpec
tu. niſi ad illū indicem veritatis ſē
per recurrens atqȝ eius arbitrio i
teriorem operis ſui ambitū exteri
orēqȝ caſtigans. tam excelſe mag
nitudinis molē vnius pūcti lege
ꝯcludat. Ita etiam mens noſtra
niſi ſolam domini caritatē velut cē
trū imobilitē fixum ꝑ vniuerſa ope
rum molitionūqȝ noſtrarū momē
ta circūagens ꝓbabili vt ita dixe
rim circino caritatꝭ omniū cogita
tionū vł aptauerit vł repulerit
qualitatē. nequaꝙ̄ ſtructurā illiꝰ
artificij ſpūalis cuius paulus eſt
architectus ꝓbabili arte molietꝭ.
nec pulchritudinē domꝰ illiꝰ poſ
ſidebit quā beatus dauid in corde
ſuo domino cupiens exhibere: dn̄e
inq̄t dilexi decorem domꝰ tue. et
locum habitaculi glorie tue. ſȝ in
decoram in corde ſuo atqȝ indig
nam ſpiritui ſancto domū continu
oqȝ lapſuram imprudenter attol
let. non glorificādus beati coha
bitatoris hoſpicio. ſed ruina ꝯſtru
ctionis ſue lugubriter opprimēdꝰ.

Caplm̄ ſeptimū

Germanus. Satis vtili
ac neceſſario ꝑcipitur in
ſtituto hoc operū genus.
qđ intra cellam exerceri poteſt. Et
eni nō ſolū exemplo beatitudinis
veſtre apoſtolicarū virtutum imita
tione fundata: verumeciam expe
riencie noſtre teſtimonijs cōmodi
tas huius rei nobis ſepe cōꝑta eſt

Sed parētū vicinia quā nec vos
nimiū reſpuiſtis cur tantoꝑe a no
bis debeat vitari. non ſatꝭ claret
Cū enim vos in omni ꝑfectionis
via irreꝑhenſibilitꝰ incedentes nō
ſolū ꝓprijs reſidere regionibus ꝫ
nec longe a cuculis ſuis quoſdam
receſſiſſe cernamus. cur id qđ vo
bis noxiū non eſt. nobis putetur
aduerſum ? Caplm̄ octauū
Abraham. Nōnunꝗ̄ ma
la ex bonis rebus vide9
ſumi exempla Nam ſi e
adem q̄s agere nō eodem affectu
atqꝫ ꝓpoſito aut diſſimuli v̓tute
ꝑſumpſerit: ꝑfecto exinde laqueū
deceptionis ac mortis incurrit vn̄
alijs eterne vite fruct9 acquiritur
Quod ille quoqꝫ manufortis pu
er bellicoſiſſimo giganti illi icerta
mine ꝯpatus. haut dubie ꝑtuliſ
ſet: ſi virilib9 atqꝫ fortiſſimis ſau
lis armis fuiſſet indutus. quibus
etas robuſtior inumerabiles cater
uas hoſtiū ꝓſtrauiſſet Nec indubi
tatā ꝑmeuo potuerūt īferre ꝑnici
em: niſi prudēti diſcretione ꝯgrua
adoleſcentie ſue armorum genera
elegiſſet. 7 aduerſus hoſtem teter
rimū non lorica et clipeo quibus
ceteros videbat īſtructos. ſed illis
quibus ipē dimicare poterat telis
fuiſſet armatus. Quāobrē mēſu
rā viriū ſuarū ꝯuenit vnūquēqꝫ
noſtrū diligenti9 ante penſare. at
qꝫ ad eius modulū arriꝑe quā li
buerit diſciplinā. quia ꝗ̄uis om̄s
vtiles ſint. tamen apte cūctis ēē
ta eſſe nō poſſūt. Non enim quia
bona eſt anachoreſis vniuerſis eā
ꝯgruā ꝯprobam9 A multis enim
non ſolū infructuoſa. ꝫ etiam per
niciosa ſentitur Nec quia instituti
onem cenobiorū vel curā fratrum
ſanctā atqꝫ laudabilē merito ꝓfite
mur. idcirco ab vniuerſis eā expe
tendam eſſe cenſemus. Ita etiam
cenodochij vberrimus fructus eſt.
ſed ab omnibus experi ſine patien
cie detrimento non poteſt. Proin
de ꝑmū regionis veſtre atqꝫ hui9
inter ſe ꝑenſanda ſunt īſtituta. dein
de vires hoīm iugi vł virtutū vł
viciorū aſſiduitate collecte diuerſa
inuicē lance trutinande. Fieri eteni
poteſt vt quod alteri9 gentis homi
ni arduū atqꝫ īpoſſibile eſt. hoc a
lijs inſita ꝯſuetudo quodāmō ver
terit ī naturā. ſicut natiōes quedā
ingenti plagarum diuerſitate diſ
iūcte. magnā vim frigoris vel ar
dorē ſolis abſꝫ corꝑis ꝑferūt tegu
mento. que vtiqꝫ alij illā celi incle
mentiā nō exꝑti. ꝗ̄ti vis roboris
fuerint ſuſtentare non poſſūt. ita
etiā vos qui ſūmo animi 7 corꝑis
niſu in hac regione dūtaxat. quaſi
naturā patrie veſtre in multꝭ īpug
nare conamini diligentꝰ exꝑetite.
vtrū in illis turpidis vt fama eſt
regionib9 7 velut frigore nimie in
fidelitatis obſtrictis. hanc vt ita
dixerim nuditatē ſuſtētare poſſitis
Noſtris enim iſtā ꝓpoſiti fortitu
dinē naturaliter quodāmodo indi
dit ſancte ꝯuerſatiōis antiquitas

quoꝝ ſi ꝯſtantie atq; ꝟtuti pares
vos cernitis viciniam parentū fra
truq; veſtroꝝ ſimiliter fugere non
debetis ¶ Caplm̄ nonū

HT vero ad certū diſtric
tionis examen veſtratum
virtū quātitatem metiri
congrua eſtimatione poſſitis. cuiuſ
dam vobis ſenis id eſt abbatꝭ ap
pollo factum breuiꝭ indicabo. vt
ſi vos intimū veſtri cordis examē
huiꝰ ꝓpoſito atq; ꝟtuti haut in
feriores eſſe cenſueritis. abſꝫ iactura
ꝓfectus veſtri ꝓfeſſioniſꝫ periculo
patrie īhabitationē ac parentum
viciniam ꝑſumatꝭ. certi q; diſtric
tionem humilitatis huius quā vo
bis ī hac ꝓuicia nō ſolū volūtas
ſꝫ etiā neceſſitas ꝑegrinatiōis ex
torquet. ꝓpinquitatꝭ affectꝰ aut
locoꝝ oblectatio non poſſit euin
cere Ad hunc igitur quē ꝑdiximꝰ
ſenem cū germanus ſuus intēpeſ
ta nocte veniſſet: implorans vt de
monaſterio ſuo pauliſper egreſſꝰ
ad euellendū bouem q̄ ī ceno pa
luſtri eminus inherere flebiliter q̄
rebatur ei eſſꝫ auxilio. quia ſolus
eū nequaq̄ poſſꝫ eruere. abbas ap
pollo ꝑtinaciter obſecranti cur ait
iuniorem fratrem noſtrū quē ꝑteri
ens ꝓpiorem q̄ me habueras nō
rogaſti? Cūq; ille cum mortem o
lim ſepulti fratris oblitū et ex ni
mia ꝯtinentie ac ſolitudinis iugi
tate velut impotē mētis exiſtimās
reſpondiſſꝫ. quēadmodū poterā de
ſepulchro eū qui ante ānos quīde

cim obijt inuocare? Tūc abbas
appollo Ignoras ergo ait me quo
q; ante ānos viginti huic mundo
fuiſſe defunctū: nullaq; iam poſſe
de huius celle ſepulchro q̄ ad pre
ſentis vite ꝑtineant ſtatū tibi con
ferre ſolacia. quē criſtus ab intenti
one mortificationis arrepte ꝟ mo
dicum ad extrahendū bouem tuū
non patitur relaxari q̄ poſtulanti
diſcipulo ne breuiſſimū q̄dem mo
menti indulcias ꝓ patris indulſe
rat ſepultura. que multo vtiq; ce
lerius honeſtius religioſius fuerat
exhibenda? Rimamini itaq; nunc
archana pectoris veſtri prudenter
q; conicite. an talem etiam vos
iuxta parentes veſtros diſtrictionē
mentis iugiter retentare poſſitis?
Cūq; vos in hac animi mortifica
tione cōſimiles eidem ſenſeritis:
tunc demū ſcitote parentū fratrū
q; viciniam vobis quoq; ſimiliter
noxiam non futurā. vt ſcilicet eis
q̄uis in proximo cōſtitutis velut
mortuos vos eſſe credatis. ita vt
nec illos veſtris fouere ſolacijs.
nec vos illoꝝ ſinatis obſequijs re
laxari.

¶ Caplm̄ decimū.

GErmanꝰ. Dup hec pla
ne iam nullum ambigui
tatis locum vlterius reli
quiſti Certi eteni ſumus tam pre
ſentꝭ huius habitus vilitatem q̄
cotidiana hec nudipedalia in illo
rū vicinia nullatenꝰ exercere nos
poſſe. ſed nc labore q̄de illic ſimili

ea que ſūt ad victū neceſſaria ꝓui
ſuros ſicut hic etiā aquā ceruicib9
noſtris ex tribus milibus exhibe
re cōpellimur. Nec noſtra eni nec
illoꝝ verecundia hec nos coꝝā il
lis agere oīno pateretur. Sane qḋ
ꝓpoſito noſtro oberit ſi illis ſbmi
niſtrantib9 vniuerſa nos ſollicitu
dine parādi vict9 penitus abſolu
ti lectioni tātū et orōni opam de
derimus: vt iſto quo nūc diſtrahi
mur labore ſublato: ſpūalib9 tan
tū ſtudijs intēti9 excubem9? Cxi.

Abrahā. Non meā cōtra
hoc vobis ſꝫ beati antho
nij ſententiā ꝓferā: qua i
ta ille cuiuſdā frīs hoc quo dicitis
tepore torpētis ſegnitiē cōfutauit
vt etiā nodū veſtre ꝓpoſitiōis abſci
deret. Nā cū ad p̄dictū virū quidā
vt dixi veniens anachoreticā diſci
plinā minime diceret āmirādā. ma
ioris ꝓnūcians eſſe v̄tutis ſi ea q̄
ꝑfectiōis ſūt inter hoīes quiſpiā
q̄ꝫ in heremo poſitus exerceret bea
tus anthoni9 vbinā ipē cōſiſteret
ꝑcūctat᷑. Cūqꝫ ille ſe iuxta paren
tes ſuos habitare dixiſſet: et eoꝝ
p̄bitione ab omni cura et ſollicitu
dine diurni opis abſolutū lectioni
tātū et orōni abſꝫ vlla diſtentione
ſpūs īdeſinenter gloriaret᷑ inſiſte
re: rurſū beat9 anthonius. Dic in
qͥt fili vtrū in eoꝝ dāpnis vel ad
uerſis caſib9 cōtriſteris: pariqꝫ eti
am mō ſīt eoꝝ ꝓſpeitatē ꝯgaude
as. Ille vtriuſꝫ rei ſe ꝑticipē eſſe cō
feſſus eſt. Cui ſenex. Nouctis te

inqͥt etiā in futuro ſeculo eoꝝ ſor
te cēſendum: cū q̄bus in hac vita
in lucri detrimenti ve conſortio vel
gaudio vł merore cōmuteris. Nec
hac cōtēt9 ſententia beat9 āthoni9:
maiorē īſup capū diſputatiōis in
greſſ9 eſt hec inq̄ens ꝯuerſatio at
qꝫ hic tepidiſſim9 ſtat9 nō hoc ſolo
q̄ dixi te feriūt detrimēto: licet id
tuipē nō ſentias dicens quotīmō
ſcḋꝫ illā ꝓuerbioꝝ ꝑabolā. Ferie
rūt me ſꝫ nō dolui. et deluſerūt me
ego aūt neſciui. Vel illud qḋ dici
tur in ꝓpha. Comederūt alieni ro
bur ei9 et ipē neſciuit. Qz ſcꝫ die
bus ſingulis mētē tuā ꝑ caſuū va
rietate mutātes īdeſinēter ad ter
rena demergūt. verūetiā ꝯ fructū
manuū tuarū et iuſta laboris ꝓpi
mercede defraudēt. nō ꝑmittētes
te horū p̄bitione ſuffultū ſcḋm bti
apoſtoli r̄egulā cotidianū tibi victū
tuis manib9 p̄parare. Quē ille vlti
ma epheſioꝝ ecc̄e p̄ncipibus pre
cepta ꝓmulgans: ſc etiam ſāctis
euāgelice p̄dicatiōis ſtudijs occu
patū nō ſolū ſibi verūetiā hijs qui
erāt erga miſteriū ſuū neceſſarijs
obſeq̄is p̄pediti p̄buiſſe ſe memo
rat dicēs. Ipi ſcitꝭ qm̄ ea q̄ michi
op9 erāt ⁊ hijs q̄ mecū ſūt miſtra
uerūt man9 iſte. Qḋ tamē vt se fe
ciſſe ꝓ forma nr̄e vtilitatꝭ oſtēdēt
alibi ait. Nō ocioſi fuim9 iter vos
neqꝫ gratis panē ab aliquo mādu
cauim9: ſꝫ in labore et fatigatiōe
nocte et die opantes ne quē vrm
grauarem9. nō qꝛ nō habuerim9

poteſtatē: ſꝫ vt noſmetipſos formā
daremꝰ voƀ ad imitādū nos .xij.
Et ideo cū etiam nobis
parentū ꝑſidia nō deeſſēt
tamen hanc cūctis opibꝰ
ꝑtulimus nuditatē. et cotidiana
corpis alimēta noſtris maluimꝰ
ſudoribus preparare. ꝗ̄ ſecura pa
rētum ꝓbitione fulciri. laborioſiſſi
me huic penurie illā quā ꝓdicas
ocioſam ſcripturarū meditationē
atq; infructuoſā lectionis inſtanti
am poſtponētes. Quā ꝓcul dubio
libentiſſime ſectaremur: ſi hoc eſſe
vtilius exemplis ſuis apoſtolica
tradidiſſꝫ autoritas vł inſtituta
ſeniorꝝ ſalubriter ꝓfiniſſēt. Nouo
ris aūt te etiam ex hoc nō leuius
ꝗ̄ illo q̄ ſup̄ diximꝰ affici detrimē
to. q̄a cū ſis ſani corpis ac robuſti
ſtipe ſuſtētaris aliena. q̄ iuſte ſolis
eſt debilibus attributa. Nā vtiq;
ōne hominū genꝰ abſꝫ illo tm̄ ge
nere monchorꝝ qđ ſcđm ꝓceptum a
poſtoli cotidianis manuū ſuarū la
boribꝰ viuit agapē aliene opatio
nis expectat. Unde nō ſolū eos q̄
ſemetipſōs ł ꝑentū facultatibꝰ ł fa
mulorꝝ laboribꝰ ł fūdorꝝ ſuorꝝ fru
ctibꝰ gloriātur. ſꝫ ipſos etiā reges
mūdi huiꝰ agape certū eſt ſuſtēta
ri. Hoc deniq; maiorū nrōꝝ defini
tio habꝫ. Quicq̄d ad neceſſitatē co
tidiani victꝰ īſumit̄ qđ ope manuū
nrāꝝ effectū patūq; n̄ fuerit. ad a
gapē ꝯferre debere ſāxerūt ſcđm a
poſtolū q̄ ocioſis penitꝰ īterdicēs
opē largitatꝭ aliene. q̄ nō inq̄t la
borat neq; māducet. Hijs btūs an
thoniꝰ aduūſꝰ quēdā vſꝰ verbis etiā
nos magiſterij ſui īformauit exē
plo. vt ꝑentū ꝑnicioſiſſiā blādimē
ta et oīm q̄ victui neceſſaria ſemi
nāt agapē. inſup etiā oēm amene
habitatōis grām deuitꝰ. ſqualē
teſꝫ naturali amaritudīe arenas ⁊
puſtas ſalſa mūdatōe regioēs. nul
liq; ob idipm̄ hoīm iuri dnioq; ſbie
ctas cūctis hꝰ mūdi opibꝰ ꝑpona
mꝰ. vt nō ſolū frequencias hoīm
obtētu iuiie ſolitudīs declinemꝰ.
ſꝫ etiā vt nequaꝗ̄ nos ad q̄libꝫ
cultūe diſtētionē vberis ſoli natura
ſolliciret. ꝑ quā mens ab illa ꝑnci
pali cordis obſuatōe diſtracta. ſpi
ritualibꝰ ſtudijs redderet effeta.
Nam ꝗ̄ alios quoq; .xiij.
ſaluare vos poſſe ꝯfiditꝭ. et
ſpe maioris lucri ad remiſſēdā patri
am feſtinatis. audite etiā ſup hoc
quādā abbatꝭ macharij fabulā io
cūdiſſiē atq; aptiſſiē figuratā. quā
et ille cuidā ſimilibꝰ deſiderijs eſ
tuāti medianā opportuniſſiē narra
tiōis īgeſſit. Erat inq̄t ī ciuitate q̄
dā peritiſſimꝰ tonſor q̄ denarijs ter
nis vnūquēq; detōdēs. tenue vilēq;
mercedē ſui opis acq̄rendo ex hac
eadē quātitate neceſſaria ſuo victui
cotidie ꝯparabat. centūq; denarios
expleta ōni corpis cura. marſupio
ſuo diebꝰ ſingulis īferebat. Dꝫ cū
indeſinēter hūc conderet queſtum.
audiuit in quadā longe poſita ciui
tate. ſingulorꝝ ſolidorum ſingulos
homines tonſori prebere mercedē

Quo ille ꝯꝓto q̄ꝺiu inq̄t ego hac
mēdiacitate ꝯtentus: vt tenū dena
riorū stipē cū labore ꝯquirā. cum
possim illo ꝑgens ingēti solidorū
questu diuicias ꝯgregarē? Itaq3 su
mēs artis sue ꝓtin9 instrumenta
expēsis in sūptu oīb9 q̄ hic multo
tpe collecta seruauerat: ad vrbē
illā q̄stuosissimā cū sūmo labore ꝑ
uenit. Vbi cū ea qua ingress9 est
die scḋ3 id qḋ ꝯꝑerat ab vnoquo
q3 mercedē sui opis recepisset: ad
vesperā vidēs se grandē solidoꝝ nu
merū ꝯquisisse. ad macellū letus
intēdit. escas refectioī sue necarias
cōēpturus. Quas cū cepiss3 mag
no solidorū ꝑcio ꝯparere. expēsis in
ꝑexiguo victu vniuersis q̊s acqui
sierat solidis. ne vni9 quidē dena
rij intulit lucrū Cūq3 ita singulis
dieb9 acq̄sitionē suā vidiss3 insūmi
vt non solū nil redigeret s3 vix ipsā
cotidiane substātie necessitatē poss3
explere. apud semetipsū recogitās
reuertar inq̄t in ciuitatē meā. illū
q3 repetā tenuissimū questū ex quo
michi expleta oī corporis cura qḋ
ad sustētationē senectutis accresce
ret cotidiana exuberātia ꝯferebat
Quod q̄uis ꝑuū videretur ac te
nue. nō mediocrē tamē sūmā iugi
pariebat augmento. Questuosior
quippe michi fuit ille nūmorū q̄
iste solidorū imaginari9 questus.
ex quo nō solū nichil exuberat qḋ
recondā. s3 eciā vix ipā cotidiani vic
tus necessitas sustinetur. Et idcir
co rectī9 nobis est hunc solitudinis

huī9 tenuissimū fructū indisrupta
iugitate sectari. quem nulle secula
res cure. nulle mundane distentio
nes. nulla cenodoxie ac vanitatis
arrodat elatio. nulle solliciti. dies
diurne necessitatis imminuant. me
lius est enim modicū iusto sup di
uicias peccatoꝝ multas. q̄ affec
tare lucra illa maiora. que eciā si
ꝑata fuerint q̄stuosissima ꝯuersio
ne multoꝝ. necessitate tamē mū
dane ꝯuersatioīs et cotidiaīs dis
tētionū diminutionib9 absumentꝰ
Melior nāq3 est scḋ3 sententiā salo
monis pugill9 vn9 cū reqe. q̄ du
o pugilli cū labore 7 ꝑsūptioē spi
rit9 Quib9 illusionib9 atq3 dispē
dijs oēs admodū infirmos ne
cesse est implicari: qui cū eciā de
sua salute sint dubij. ipsiq3 adhuc
magisterio atq3 institutioē egeāt
aliena. ad ꝯuertēdos alios ac re
gendos dyabolicas illusionibus in
stigātur Quiq3 etꝰ si potuerint ali
q̄d ex quorūdā ꝯuersione ꝯquire
re. ipaciētia sua atq3 incōditꝰ mori
b9 quicq̄d acquisierīt ꝑdūt Illud
nāq3 eis qḋ aggeus ꝓpha descri
bit eueniet Et qui mercedes con
gregat. mittit eas in sacculū ꝑtu
sū Vere enim lucra sua in ꝑtusum
sacculū mittit. q̄ quicq̄d ꝑ aliorū
ꝯuersionē videtur acquirē. intēpe
rācia cordis sui 7 cotidiana animi
distētione disperdit. Itaq3 fiet vt
dū vberiora lucra ꝑ aliorū ꝯuersi
onē credūt parare se posse. eciā sua
correctione ꝑuentur. Sunt enim

q̃ ſe diuites ferūt nichil habētes.
Et ſūt qui ſe humiliant in mult̄
diuicijs Et melioꝛ eſt vir in igno
bilitate ſeruiēs ſibi. q̄ꝫ qui dignita
tem ſibi acq̃rit et indiget pane

Caplm̄ decimūquartum

GErmanꝰ. Datis ↄgrue
nobis hijs ↄ̄paționibus
diſputatio tua cogitatio
nū noſtrarū maīfeſtauit erroꝛes.
Quoꝝ cauſas et curacōes ſimilit̄
optamꝰ cognoſcē: et vn̄ acciderit
nobis iſta deceptio parit̄ cupimꝰ
edoceri Nulli eteni dubiū ē. nemi
nē admodū poſſe remedia malis
valitudinibꝰ adhibere. niſi eū qui
ipſas moꝛboꝝ origines ante pꝛe
dixerit

Caplm̄ decimūquītū

ABraham Omniū viciorꝫ v
nus fons atqꝫ pꝛincipiū ē
ſecūdū q̄litatē vō ꝑtis
illiꝰ et vt ita dixeri n mēbri q̄d ī
anima fuerit viciatū: diūſa vocabu
la paſſionū coꝛruptionūqꝫ ſoꝛtitur
Qd̄ nōnūq̄ꝫ etiā moꝛboꝝ coꝛꝑali
um ꝓbatur exēplo. quoꝝ cū vna
ſit cauſa. in diūſa tamen egritudi
nū genera ꝓ q̄litate mēbroꝝ q̄ fu
erint occupata diſtinguit̄. Eteni
cū arcē coꝛpoꝛis id eſt caput vis
noxij humoꝛis obſederit. cefalar
gie pareat paſſionē Cū vō aures
oculos ve inuaſerit: in otalegiā
ſiue optalmiā vertit̄ moꝛbū Cū
ſe in articulos quoq̄ꝫ et ad manuū
ſūma traſfuderit. articularis atqꝫ
cyragrica dicatur valitudo Cū aūt
ad pedū ima defluxerit: podagra
mutato nomine nūcupat̄. Tot
qꝫ vocabulis vna atqꝫ eadē noxij
humoꝛis origo diſtinguit̄: quot
menbroꝝ reperit poꝛtiones. Eo
dē modo de viſibilibꝰ ad inuiſibilia
trāſeuntes anime noſtre partibus
atqꝫ vt ita dixerim menbꝛis vim
cuiuſq̄ꝫ vicij ineſſe credamꝰ. Quā
cū ſapientiſſimi quiqꝫ tripꝑtite defi
niāt eſſe ꝟtutis. neceſſe eſt vt aut
rationabile aut iraſcibile aut ↄcu
piſcibile eiꝰ aliquo coꝛrūpatur in
curſu. Cū ergo aliquē ex hijs af
fectibꝰ vis noxie obſederit paſſio
nis. ꝓ illius cauſis etiam vicio no
mē imponitur. Nam ſi rationabi
lem eius ꝑtem vicioꝝ peſtis infe
cerit. cenodoxie. elationis. iuidie.
ſuꝑbie. p̄ſumptionis cōtentionis.
hereſeos vicia generabit. Si iraſci
bilem vulnerauerit ſenſū. furoꝛem
impaciētiam. triſticiā. accidiā. puſil
lanimitatē. crudelitatēqꝫ ꝑturiet.
Si cōcupiſcibilem coꝛruperit poꝛti
onē: caſtrimargiam. foꝛnicationē
filargiriā. auariciam. et deſideria
noxia terrenaqꝫ germinabit

Caplm̄ decimūſextum

ET idcirco ſi fontem vicij
huius et originem vult̄
agnoſcere. rationabilem
mētis veſtre atqꝫ anime poꝛtionē
noueritis eſſe coꝛruptam. ex qua
vl̄ pꝛeſūptionū vl̄ ſenodoxie ſolēt
vicia pullulare Pꝛoinde hoc p̄mū
anime vobis vt ita dixerim men
bꝛum recte diſcretionis iudicio et
humilitatis ꝟtute curandum eſt.

Quo viciato dū nō ſolū ad ꝑfecti
onis iā ꝑueniſſe faſtigia ꝫ ecīā do
cere alios poſſe vos creditis. et ad
erudicionē ceterorꝫ ſufficientes at
qꝫ idoneos iudicatꝭ. ꝑ elationē ce
nodoxie. ad hanc quā patefecit veſ
tra cōfeſſio ꝑuagationū vanitatē
captamini. Quas amputare dein
ceps abſꝫ difficultate potentis. ſi
vere diſcretionis vt dixi humilita
te fūdati. ꝙ laborioſū ꝙqꝫ difficile
ſit vnicuiqꝫ noſtrū ſaluare animā
ſuā mentꝭ veſtre cōtricione diſcatꝭ
et intimo cordis affectu nō modo
longe vos ab illa docendi ꝑſūptio
ne ſūmotos. verūecīā adhuc egere
agnoſcatꝭ doctoris auxilio. Adhi
bete ergo huic mēbro vel ꝑti ani
me veſtre quā ſpecialiter diximus
vulneratā. verā humilitatꝭ mede
lā. Que quoniā ceteris anime vir
tutib9 in vobis ꝙtū apparet infir
mior eſt: neceſſe eſt vt dyabolice
infeſtationi ꝑ̄ma ſuccūbat. C xviij.

QVemadmodū ingruictib9
q̄b9 dā iniurijs q̄ ex acci
denti labore vel de aeris
corruptione gignūtur fieri ecīā in
humanis corꝑibus ſolet vt illa q̄
fuerint infirmiora caſibus iſtis ꝑ̄
ma cōſentiant atqꝫ ſuccūbant. cū
qꝫ peculiarius in eis morb9 inſede
rit. reliquas quoqꝫ ꝑtes corꝑis ea
dē peſte tabefaciat. ita et animam
vniuſcuiuſꝫ noſtrū flante quodam
modo peſtilente halitu viciorum.
illam maxime paſſionem neceſſe
eſt attēptari. in qua tenerior atqꝫ
infirmior eius porcio validis īmi
ci tā fortiter ꝛ̄ſiſtit īpulſibus. et ex
illis ꝑiculū captiuitatꝭ incurrere:
in quib9 faciliori ꝓditioni reſerat
aditū incauta cuſtodia. Sic nam
qꝫ balaam populū dei poſſe decipi
certa rōne collegit dicēs ꝯſiliū. vt
ex illa ꝑte qua infirmari nouerat
filios iſrael: ꝑniciosī eis laquei te
derētꝭ. n̄ dubitās eos oblata copi
a feminarū fornicatiōis ruina ꝓti
nus collapſuros. quia cōcupiſcibi
les anime eorū partes ſciebat eſſe
corruptas. Ita ergo vnumquēqꝫ
noſtrum nequitie ſpūales verſuta
malignitate ꝑtēptant. illis ꝑ̄apu
e affectibus anime inſidioſos laq̄
os ꝑſtruentes. quib9 eam ſenſerīt
egrotare. vt verbi gracia cum vide
rint racionabiles anime nr̄e ꝑtes
eſſe viciatas. illo nos ordine deci
pere moliūtur: quo achab regem
ab illis ſyris deceptū ſcriptura cō
memorat qui dixerunt. Audimus
quia reges iſrael miſericordes ſūt
ponam9 itaqꝫ ſaccos in lūbis noſ
tris: ⁊ funiculos in capitibus noſ
tris et egrediamur ad regē iſrael
et dicemus. Seru9 tu9 benadab
dicit vt viuificetur aīa mea. Qui
bus ille nō vera pietate ſed vana
mīe laude ꝑmotus ſi adhuc inq̄t
viuit. frater me9 eſt. Et hoc exem
plo eciam nos racionabilis illius
ꝑtis errore deceptos inde incurre
re offenſā dei faciūt. vnde cōſecutu
ros mercedē ac recepturos nos ꝑ̄
mia pietatꝭ credebam9. Similiqꝫ

etiam nobis increpatione dicatur
quia dimiſiſti viru͞ dignum morte
de manu tua. erit anima tua ꝓ a
nima ei9. et popul9 tu9 ꝓ populo
ei9. Dixit ci͞ imu͞d9 ſpu͞s dicit e
grediar et ero ſpu͞s mendax in ore
omniu͞ ꝓphetaru͞ e9. ꝑ rationabi
lem proculdubio affectu͞ que͞ letali
bus aptum norat inſidijs laqueu͞
deceptio͞is ac mortꝭ intēdit Sic e
ciā herodē ꝑ iraſcibilem anime por
tione͞ ad illā tantoꝝ infanciu͞ nece͞
callidiſſim9 hoſtis īpegit. eo ꝙ iſ
tam ꝓpenſius in eo nouerat eſſe
viciatam. Qd̄ etiam de dn̄o nr̄o
idē ſpu͞s opinat9 ci͞ in hijs cu͞ tri
b9 anime tēptaſſꝫ affectib9 in qui
bus omne ho͞im gen9 norat capti
uari. nichil tamē vſutꝭ ꝓfecit inſi
dijs Nā ꝯcupiſcibile͞ me͞tꝭ ei9 ag
greſſ9 eſt ꝑt̄e dicens Dic vt lapi
des iſti panes fiāt Iraſcibile͞ ꝫ cum
eum ad expetendā p̄ſentꝭ ſeculi po
teſtatē regna mu͞di hui9 inſtigare
conat9 eſt Rationabile͞ ci͞ ait Si
fili9 dei es. mitte te deorſu͞ In qui
b9 idcirco nichil ei9 ꝓfeāt illuſio.
qꝛ nichil ſecu͞du͞ ꝯiecturā ſuā quā fal
ſa opinatione ꝯceꝑat. reperit in
eo eſſe viciatu͞ Unde et nulla ꝑs
anime e9 inimicā inſidijs attemp
tata ꝯſenſit Ecce inquit venit pn̄
ceps mu͞di hui9. et in me nichil in
uenit. Capl'm decimu͞octauu͞.

GErman9 Int̄ cetera illu
ſionu͞ errorūq; nr̄oꝝ ge
nera q̄ nos ad deſideriu͞
patrie nr̄e ſicut btitudo tua ſollerti
me͞tꝭ ꝑſpiciat intuitu. vana ſpu͞aliu͞
ꝯmodoꝝ polliacitatio͞e flāmauerāt
etiam hec vl' maxima extitit cau
ſa. vt interdu͞ a fratribus freque͞
tati iugi ſecreto ac diuturno ſilen
cio ſecu͞du͞ deſideriu͞ noſtrum nequa
q̄ꝫ poſſim9 inherere. ꝑ qd̄ neceſſe ē
curſum atq; menſuram cotidiane
ꝯtinētie quā ꝓ caſtigatio͞e corꝑis
in diſruptā ꝑpetuo cupimus reten
tare. nōnullis fratrib9 ſuꝑuenienti
bus interc̄idi Qd̄ ſine dubio nul
latenus in nr̄a ꝓuīcia credim9 eue
niru͞. in qua aut nullum aut certe
rariſſimu͞ ꝓfeſſionis huius virum
inueniri poſſibile eſt Ca'. xix.

ABrahā. Irrationabilis at
q; ico͞ſiderate diſtractionis
ꝓximo perci9 ſu͞mi teporis in
dicu͞ eſt. nequāq̄ꝫ ab hominib9 fre
que͞tari. Qui eni͞ in hac quā arri
puit via nimiu͞ tardis paſſib9 gra
ditur. ac ſecu͞du͞ anteriore͞ homine͞
ꝯuſatur. equu͞ eſt vt ad eu͞ no͞ dicā
ſāctoꝝ ſꝫ ne ho͞im q̄de͞ vllus adue
niat Uos āt ſi vā atq; ꝑfecta dn̄i
nr̄i dilectione flagratꝭ. et deu͞ qui
vtiq; caritas eſt pleno ſpu͞s feruo
re ſectamini. ad quelibet loca inac
ceſſibilia fugeritꝭ. neceſſe eſt ea ab
ho͞ibus freque͞tari Quantoq; vos
ꝓpiores deo amoris diuini ardor
effecerit. tāto ad vos maior ſco͞ꝝ
frm̄ ꝯfluet multitudo Non eni͞ po
teſt ſcd̄m ſentētiā dn̄i ciuitas abſcō
di ſuꝑ monte͞ poſita. Quia dilige͞
tes me inq̄t dn̄s glorificabo. q̄ āt
me contempnu͞t erunt ignobiles.

Verumptamē noſſe debetꝭ hāc eſſe
ſubtiliſſimā dyaboli calliditatem·
hanc occultiſſimā foueā in quā mi
ſerabiles et incautos quoſ3 precipi
tat·vt dū eis maiora ꝓmittit ne
ceſſaria cotidiani fruct9 emolumē
ta ſubripiat· abſtruſiores ſcilicet
et vaſtiores ſolitudines experiri de
bere ꝑſuadens· eaſ3 velut miris a
menitatib9 ꝯſitas i eorū corde de
pingens·ignota etiā quedā ⁊ que
penitus nuſq̄ ſunt loca·vl̄ vt cog
nita et p̄parata noſtreq; poteſtati iā
dedita; et abſq3 vlla difficultate
poſſidēda cōfingit· Homines quo
q3 regionis illi9 tractabiles et ad
viā ſalutꝭ ſequaces eſſe mentitur·
vt dū illic vberiores fruct9 anime
pollicetur·p̄ſentia lucra fraudulē
ter auertat Nā cū vnuſquiſ3 hac
vana ſpe a ſeniorū ſalutari ꝯtuber
nio ſeparatus; atq3 omnib9 q̄ fruſ
tra ſibimet i ſuo corde depinxerat
fuerit deſtitut9 · velut de ꝓfūdiſſi
mo ſopore cōſurgens· aut ex hijs
que ſompniauerat expgefact9· in
ueniet eū dyabolus maiorib9 vite
hui9 neceſſitatib9 ⁊ inextricabili
bus laqueis irretitū· ne reſpirare
quidē ad hec que ſibi ipē ꝓmiſerāt
aliq̄do ꝑmittit; eūq3 iā non illis
quas ante vitauerat raris ac ſpū
alibus fratrū viſitationib9 ſ3 coti
dianis ſecularium incurſionibus ob
ligatū·ne ad mediocrē quidē ana
choreſeos quietē ac diſciplinā vnq̄
redire patietur

Capitulum vigeſimum

Illa quoq3 remiſſionis at
q3 huānitatꝭ intercapedo
gratiſſima que nōnūq̄ ꝓ
aduentu fratrū īteruenire ꝯſueuit
licet moleſta vobis ac fugienda vi
deatur·tamen q̄ ſit vtilis ac ſalu
bris tā corpi q̄ ſpiritui veſtro pau
cis paciēter attendite Sepe acci
dit non dicā nouicijs et infirmis
ſed etiam experientiſſimis atq3 ꝑ
fectis; vt niſi mentis eorū directio
atq3 cenſura quibuſdā mollita fue
rit viciſſitudinū laxamentꝭ·aut in
tepore ſpiritus·aut certe in ꝑnicio
ſā corpis valitudinē collabatꝭ·Et
idcirco a prudentib9 atq3 ꝑfectis
cū intercesſerit fratrum etiā crebra
viſitatio; non ſolū tolerādā pacien
ter· ſ3 etiam gratāter eſt amplec
tenda; primū qd̓ ꝓuocat nos aui
dius ſemꝑ ſolitudinis ſecreta deſi
derare Nā q̄dāmō curſū noſtrū dū
interpolare creditur· infatigabilē
iugēq3 cōſeruat Qui ſi nullo īter
dū obice tardaretur vſ3 ad finē cō
tēdere indefeſſa ꝑniciate nō poſſ3
Deinde q̄ neceſſitatem ꝛficiendi
corpuſculi cū fructu humanitatꝭ in
dulget; maiora nobis cōferens lu
cra cū iocūdiſſimo corpis laxamē
to q̄ illa ſūt que ꝑ abſtinentie fati
gationē fuerāt acquirēda· Super
qua re aptiſſimā cōparationem anti
qua narratione vulgatam breui
ter indicabo· Caplm̄ xxi·

Fertur beatiſſim9 euange
liſta iohānes cū ꝑdicem
manib9 mollitꝭ demulcēt

quendā ad ſe habitu venatorio ve
niente ſubito ꝯſpexiſſe. Qui mira
tꝰ ꝙ vir tāte opinionis ac fame
ad tā ꝑua ⁊ humilia ſe oblectamē
ta ſubmitteret. tu ne es inquit ille
iohānes cuiꝰ fama inſignis atq̧
celeberrima. me q̄ꝫ ſūmo deſiderio
tue agnitionis illexit? Cur ergo
oblectamēt̄ tā vilibꝰ occuparis?
Cui beatꝰ iohānes Quid ē inq̄t
qđ manꝰ tua geſtat? At ille Arcꝰ
inq̄t. Et cur ait nō eū tenſū ſemꝑ
vbiq̧ circūfers? Cui ille reſpōdit
Nō oportet ne iugi curuamine ri
goris fortitudo laxata molleſcat
atq̧ depereat. et cū oportuerit vt
fortiora in aliquā feram ſpicula di
rigant̄. rigore ꝑ nimietatē ꝯtinue
tenſiōis amiſſo violentiꝰ ictꝰ nō
poſſit emitti Nec nū inq̄t beatꝰ io
hānes animi te offēdat o iuuenis
tā ꝑua hꝯ breuiſ laxatio Que ni
ſi remiſſiōe q̄dam rigorē intētiōis
ſue interdū releuet ac relaxet. irre
miſſo vigore lēteſcens virtut̄ ſpiri
tꝰ cū neceſſitas poſcit obſecūdare
non poterit Caplm̄ .xxij.

GErmanꝰ Qm̄ nobis illu
ſionū cūctaꝝ remedia con
tuliſti. et ī ꝓblēate qbꝰ q̄
uebamur īſidie ꝑ doctrinā tuā dn̄o
donāte detecte ſūt. hoc q̄ꝫ nob̄ ſimi
liter ꝑcamur ediſſeri qđ in euāge
lio dicit̄. iugū meū ſuaue eſt et o
nꝰ meū leue eſt Satiſ eni ꝓpheti
ce illi ſentētie videt̄ aduſū q̄ dicit̄
ꝓpt̄ v̄ba labioꝝ tuoꝝ ego cuſto
diui vias duras. quippe cū eciam
apl̄s dicat. oēs q̄ volūt pie viuē
in xp̄o ꝑſecutiōes paciēt̄. Quis
q̄đ āt durū et ꝑſecucōibꝰ ē refertū
nec leue poteſt eē nec ſuaue Cxxiij

ABrahā Verſſimā dn̄i ac
ſaluatoris nr̄i eē ſētentiā
experiētie ipſius fecali ꝓba
bimꝰ documēto. ſi ꝑfectiōis viā le
gitime et ſcđm volūtatē xp̄i fueri
mꝰ aggreſſi. ⁊ mortificātes oīa de
ſideria nr̄a ac voluntates noxias
abſcidētes. nō ſolū nichil nob̄ reſi
dere de huiꝰ mūdi ſbſtātia noueri
mꝰ. ꝑ quā vtiq̧ cū libitū fuerit vaſ
tādi nos ac dilacerandi poteſtatē
īimicꝰ īueniat. ſꝫ eciā noſtri ipius
nō eē nos dn̄os ſēſerimꝰ. illud
aplicū ī veritate ꝯplētes Viuo āt
iā non ego. viuit vero in me xp̄s
Quid eni ḡue poterit eē q̄đ durū
ei q̄ iugū criſti tota mēte ſuſcepit.
q̄ vērā huilitate fūdatꝰ ſemꝑ ad deū
reſpiciens in ōnibus q̄ ſibi fuerint
irrogate letatur iniurijs. dicens.
ꝓpt̄ qđ cōplaceo michi in infirmi
tatibꝰ in paſſiōibꝰ in anguſtijs ꝓ
criſto cū eni īfirmor tūc potēs ſū?
Quo īquā familiaris rei cruciabi
tur dāpno. q̄ ꝑfcā nuditate glōſꝰ
volūtarie vniūſas mūdi huiꝰ ꝓ
criſto reſpuit facultates. oēſ eiꝰ
ꝯcupiſcētias genealit̄ arbitratur
vt ſtercorā vt xp̄m lucri faciat. euā
gelia illiꝰ ꝑcepti meditatione cūc
toꝝ diſpendioꝝ eſtꝰ deſpiciens ⁊
excludens? Quid eni inq̄t ꝓdeſt
homini ſi vniūſū mūdum lucretur
anime vō ſue detrimentū paciat̄?

Aut quã dabit hõ cõmutationē ꝓ
anima ſua? Sup̲ cuiꝰ rei ꝑuatiõē
triſtabitur: qui omnia que ab ali
is auferri poſſūt ſua non eſſe cog
noſcit. illud inuicta virtute ꝓda
mans. nichil intulimꝰ in hūc mū
dū: haut dubiū quia nec auferre
quid poſſumꝰ? Cuiꝰ autē inopie
neceſſitate eꝰ ſup̲abitur fortitudo.
qui peram in via. es in zona. veſtē
intēporalē habere nõ nouit. ſed cū
apoſtolo gloriatur ĩ ieiunijs mul
tis ĩ fame et ſiti ĩ frigore ⁊ nudita
te? Quis vnq̄ꝫ labor qđ ue tã ar
duū ſenioris ꝑceptū trāquillitatē
pectoris eiꝰ poterit ꝑturbare. qui
nullã habens ꝓpriam volūtatē om
nibus que ſibi fuerint imꝑata nõ
ſolū paciēter ſed etiam gratāter
occurrat. noſtriꝫ ſaluatoris exem
plo non querit ſuam ſed patris fa
cere voluntatē. dicens et ipſe ad pa
trem ſuū verūptamē nõ ſicut ego
volo ſed ſicut tu? Quibus etiã iniu
rijs qua ꝑſecutione terrebitur. im
mo ꝙ ei nõ etiã iocūdū poteſt eſſe
ſuppliciū. qui in omnibus plagis
cū apoſtolis ſemꝑ exultãs optat
vt dignus habeatur ꝓ xp̄i nomi
ne cõtumeliã pati? Cxxvij.

Vt aūt nobis ecõtrario
iugū xp̄i nõ leue nec ſua
ue videat: cõtumatie nr̄e
eſt iuſtius ad ſcribendū. qui diffi
dētia atꝫ incredulitate delecti. con
tra illius impiū immo cõſiliū qui
ait. ſi vis ꝑfectꝰ eſſe. vade et vende
ſiue dimitte omnia tua et veni ſeq
re me. ĩcepta ꝑuerſitate pugnamꝰ
terrenarū ſcilicet facultatū materi
as retentantes. Quantū nexibꝰ cū
animū noſtrū dyabolꝰ teneat illi
gatū: quid ſupeſt niſi vt cū volu
erit nos a ſpiritualibꝫ gaudijs ſe
ꝑare earundē inunutione ac ꝑuati
one meſtificet: id verſutis fraudi
bus elaborans. vt cū iugi illiꝰ ſu
auitas. et oneris leuitas viciose
cõcupiſcentie prauitate nobis fue
rit aggrauata. ipſiꝰ facultatis ⁊
ſubſtantie quã nobis ꝓ requie ac
ſolatio reſeruamus vinculis irreti
tos. ſclãriū curarū flagris ſp̲ ex
cruciet ex nobiſmetipſis q̊ dilacere
mur exſculpens. Funiculus nam
qꝫ peccatorū ſuorū vnuſquiſꝫ cõſtri
gitur. audiens ꝑ ꝓphetam. Ecce
omnes vos accendētes ignem ac
cincti flãmis ambulate in lumine
ignis veſtri et flãmis quas ſuccen
diſtis. Per hec ſiq̇dem vt ſalomõ
teſtis eſt vnuſquiſꝫ ꝑ que peccaue
rit et punietur. Ipſe enim nobis
tormentū ſūt q̇bus vtimur volun
tates: et oblectamenta huiꝰ car
nis atꝫ delicie carnificū vice in ſu
um retorquētur auctorē. q̇a neceſ
ſe eſt eū qui facultatibus p̄ſtinis
opibuſꝫ ſuffultus eſt. nec integrã
humilitatē cordis nec mortificati
nē plenã noxiarū ſuſcipe volūtatū.
Hijs aūt virtutū patrocinãtibus
inſtrumentis omnes vite p̄ſentis
anguſtie et cuncta que inimicus po
teſt inferre diſpendia. nõ modo pa
cientiſſime verūetiam iocūdiſſime

ſuſtinētur Quib9 rurſū exulātib9
elatio tam pniciosa ſuccreſcit. vt e
ciam p leuiſſima cōtumelia morti
feris ipaciētie ictib9 vulneremur.
dicat q3 nobis p ihēmiā pphetā.
Et nūc q̄d tibi vis in via egypti
vt bibas aquā turbidā? et q̄d tibi
in via aſſyrio4 vt bibas aquā flu
minis? Arguet te malicia tua. et
auēſio tua increpabit te Scito ꝛ vi
de q̄ malū et amarum eſt reliquiſ
ſe te dominū deū tuū. ꝛ non eſſe ti
morē meū apud te dicit dñs Qz
ergo iugi dominicā mirifica ſuaui
tas amara ſentiat̄ q̄d eſt. niſi q̄a
eā auerſiōis nrē amaritudo corrū
pit? Qz diuini oneris tā iocūda
leuitas ingraueſcit q̄d eſt niſi qui
a eū a q̄ ſuſtinebamur ꝯtumaci pre
ſūptione ꝯtempnim9. quippe cum
euidenter idipſū ſcriptura teſtetur
dicens. nam ſi ambularent ſemi
tas rectas. inueniſſent vtiq3 ſemi
tas iuſticie? leues inquā nob nō
eſſe manifeſtū eſt. q̄ ſemitas dni
rectas ꝛ leues p̄uis ac dur̄ deſide
rio4 cautib9 aſperam9. q̄ viā regi
am apoſtolic̄ ac ꝓphetic̄ ſiliab9
cōmunitā. ſācto4 q3 oīm atq3 ipi9
domini veſtigijs ꝯplanatā amētiſ
ſime deſerētes. deuia queq3 ac du
moſa ſectamur. et p̄ſenaium oblec
tationum illecebris obcecati. per
obſcuros impeditoſq3 viciorum ſenti
bus calles laceris cruribus ꝛ diſ
rupta illa nupciali veſte captamur
nō mō acutiſſimis vepriū aculeis
ꝯfigend. ſ3 eciam virulento4 ſer
pentiū vl̄ ſcorpionū illic latitātiū
ictibus vulnerandi Tribuli enim
et laquei in vijs p̄uis: qui autem
timet dominū abſtinebit ſe ab eis
De talib9 et alibi dñs p ꝓphetā
Oblit9 ē inq̄t mei ppl̄s me9 fruſ
tra libantes et īpingentes in vijs
ſuis ī ſemit̄ ſeculi vt ābularent p
eas in itinē nō trito Hic eni ſcā
dū ſentētiā ſalomoīs nichil opāti
um ſtrate ſūt ſpinis. Fortiū vō tri
te ſūt. Et ita ab itinē regio deuiā
tes. ad illā metropolim ciuitatē v
bi noſter curſ9 īdeclinabiliť ſemp
deb3 eē directus. nō poterūt venire
Nō eciā eccleſiaſtes ſatis ſignifi
cant̄ expreſſit. Labor inq̄ens ſtul
to4 affliget eos q̄ nō cognouerūt
ire in ciuitatē illā ſcilicet iheruſalē
celeſtē q̄ eſt mat̄ oīm noſtrū Quiſ
quis aūt in veritate huic mūdo re
nūcians ſup ſe tulerit iugū xp̄i. et
didicerit ab eo cotidianis iniuria4
exercicijs erudit9 q̄a mitis eſt ꝛ
humilis corde. in cūctis tēptationi
bus manebit ſemper immobilis.
oīaq3 illi cooperabūtur ad bonum.
Verba eni dei ſcdm abdiā ꝓphe
tā bona ſūt cū eo q̄ recte ꝯdic̄ Et
iterū. Quia recte vie dni et iuſti
incedunt in eis. p̄uaricatores vō
corruent in eis

Caplm vigeſimū quintum

Micera igit̄ nob p colluctatione tēptationū laudis cōtulit p̄mia benigna erga nos grā ſaluatoris q̄ ſi oēm a nob neceſſitatē certaminis abſtuliſſ3

Etenim ſublimioris p̄ſtantioriſ
virtutis eſt paſſionibus erūpniſ
vallatū manere ſemꝑ imobilē. et
aduerſū ſe ſeuiētib9 cunctis certū
de p̄ſidio dei atq; intrepidū ꝑdu
rare. humaniſ incurſibus velut ar
mis inuicte virtutꝫ accinctū glori
oſiſſime de paciencia triūphare. et
acquirere quodāmodo de infirmita
te virtutē. quia virtus in infirmi
tate ꝑficitur. Hunc enim inq̄t dn̄s
Dedi te in columpnam ferreā et in
murū ereū ſuꝑ omnē terrā. regib9
iuda ⁊ principibus ⁊ omni populo
terre: et belligerabūt aduerſū te
et nō p̄ualebunt. quia ego tecū ſū
ait dn̄s et cruā te. Ergo ſcd̄m ve
rā domini traditionē via regia ſu
auis ac leuis eſt. licet dura et aſ
ꝑa ſentiatur. Pie eni ac fideliter
ſeruientes cū tulerīt iugum domi
ni ſuꝑ ſe et didicerint ab eo q̄a mi
tis eſt et humilis corde. iā quodā
modo terrenarū paſſionū ſarcinam
deponentes. nō laborē ſed requiē
animabus ſuis domino p̄ſtante re
perient: ſicut ꝑ ihēmiā ꝓphetā ip
ſe teſtatus eſt dicens State ſuper
vias et videte: et īterrogate de ſe
mitꝫ antiq̄s que ſit via bona. et in
ea ābulate et īuenietꝫ r̄frigeriū a
nimabus veſtris Fient namq; eis
cōtinuo praua in directa: et aſꝑa
in vias planas. ⁊ guſtantes vide
būt q̄ȝ ſuauis eſt domin9. Audien
teſ xp̄m in euāgelio ꝓclamātem
venite ad me omnes qui laboratꝫ
et onerati eſtis: et ego reficiā vos
depoſitꝫ ponderibus viciorū ea que
ſequūtur intelligent. q̄a iugū me
ū ſuaue et onus meū leue eſt. Ha
bet ergo refrigerium via domini
ſi ſcd̄m legē ipſi9 teneatur. Sed
nos ſum9 qui dolores nobis atq;
tormenta turbulentꝫ diſtētionib9
ꝓcuram9 dū maluim9 vias ſeculi
hui9 prauas atq; ꝑuerſas. etiam
cū ſūmo diſcrimine ac difficultate
ſectari. Cū vero hoc mō graue no
bis et durū iugum dn̄i fecerimus
blaſphemo iā ſpiritu vel de ipſius
iugi vel de xp̄i qui illud īponit du
ricia atq; aſꝑitate cauſamur ſcd̄z
illud Inſipientia viri corrūpit vi
as ei9. deū autē cauſatur ī corde
ſuo. Et ſcd̄m aggeū ꝓphetā cum
dixeri9 q̄a via dn̄i n̄ dirigit ꝯgrue
nob̄ r̄n̄detꝫ a dn̄o Nūq̄d via mea
nō dirigit? None mag̃ vie vr̄e ſt̄
praue? Et reuera ſi cōꝑare volue
ris ſplēdētē virginitatis florem et
ſuaue olentē caſtimonie puritatē
tetris ac fetidis libidinum volupta
bris. quietē ſecuritateq; monacho
rū ꝑiculis et erūpnis quib9 mūdi
hui9 hoies iplicantur. paupꝑtatis
nr̄e requiem cruciabus diuiciū triſti
ciijs ac ꝑuigilibus curis in quib9
nō abſq; ſūmo vite ꝑiculo dieb9 ac
noctib9 cōſumūtur. ſuauiſſimū iu
gū xp̄i onuſq; leuiſſimū facillime
cōprobabis Caplm̄ xxvi.

Proinde etiā illa retributi
o p̄miorū qua ꝑfecte renū
cciantibus in hac vita cen
tuplū domin9 ꝓmiſit dicēs. et oīs

qui reliquerit domū ꝉ fratres aut
ſorores aut patrē aut matrem aut
vxorem aut filios aut agros ꝓpt
nomē meū· centuplum accipiet in
pͤſenti et vitā eternam poſſidebit·
certe atq; veriſſime eodē ſenſu abſꝫ
vlla fidei ꝑturbatione ſuſcipitur·
Multi enim occaſione huius ſentē
tie nacti craſſo ītellectu hec in illo
mille ānorum tempore carnaliter
ſanctis reſtituenda confirmāt· cū
vtiq; illud ſeculū qđ poſt reſurrecti
onem futurū dicūt pͤſens intelligi
non poſſe fateantur Multo ergo
credibilius multoq; manifeſtius
eſt: eum qui aliquid ſecularium ꝉ
affectuū vꝉ bonorum chriſto ſuaden
te cōtempſerit· a fratribus atq; cō
ſortibus ꝓpoſiti ſui qui ei ſpiritua
li glutino colligantur· centuplo gͣ
ciorem caritatem in hac vita recipere
caritatem· Hanc ſiquidem quā in
ter parentes ac filios atq; germa
nos· ꝯiuges vꝉ ꝓpinquos ſiue ſo
cietas copule ſeu cōſanguinitatis
neceſſitudo coniūgit· ſatis breuem
conſtat eſſe ac fragilem Deniq; e
ciam boni ac pij cum adoleuerint
filij: a parentum domibus nōnun
quā ac ſubſtancijs excluduntur·
Cōmunio quoq; conſorcij cōiuga
lis interdum eciam inhoneſta cau
ſa interueniente diuellitur· fratrū
dirimit caritatem ꝯtētioſa diuiſio
Monachi ſoli ꝑpetue cōiunctionis
retinent vnitatem: atq; indiſcrete
poſſident vniūſa· qui omnia ſua eſ
ſe que fratrum: omnia fratrū cre
dūt eſſe q̄ ſua ſūt· Si ergo iſtis q̄
bus carnalis caritas copulať af
fectib9 dilectionis nrē grā cōferať
ꝑfecto cētuplo hec dulcior atq; ſub
limior eſt Recipietur ſane eciā de
ꝯtinētia cōiugali maior centuplo
ſuauitas· ab illa que eis inuicem
ꝑ cōmixtionem ſexuum ꝑbebatur
Pro leticia quoqꝫ illa quā in vni
us agri ac dom9 poſſeſſione quis
habuit· cētuplo maiore diuiciarū
gaudio ꝑfruetur· q̄ in adoptionē
tranſiens filiorū dei vniūſa q̄ eter
ni ſūt patris vt ꝓpria poſſidebit
et affectu atqꝫ ṽtute ad imitatio
nē veri illi9 filij ꝓclamabit· ōnia
que habet pater mea ſūt· nec iam
cum illa penali diſtentionis ac ſol
licitudinis cura ſꝫ ſecurus ac letus
velut in ꝓprijs vbiqꝫ ſuccedet· au
diens cotidie ſibimet ab apoſtolo
predicari Omnia veſtra ſunt· ſiue
mūdus· ſiue pͤſentia· ſiue futura·
Et a ſalomone Fidelis viri tot9
mūdus diuiciarum eſt Habes er
go iſtam centupli retributionem
in magnitudine meriti et in diſcre
tione tam incōparabilis qualitatꝭ
expͤſſam Neqꝫ eni ſi ꝓ eris ā fer
ri aut vilioris cuiuſꝫ metalli certo
pōdere tantūdē ponderis auri quiſ
piam reddidiſſꝫ· nō eciam āpli9 re
ſtituiſſe q̄ꝑ centuplū videreť: Ita
cū ꝓ cōtemptu voluptatū atqꝫ af
fectuū terrenoꝝ ſpūale gaudiū ꝛ
pͤciosiſſime caritatꝭ iocūditas recō
pēſať· eciā ſi ipſe ſit numer9 centu
plo tn̄ hec maior atqꝫ pͤclarior ē·

Et vt hoc euidentius crebra ꝛpetitiõ
one reddatur: vxorẽ antea in paſ
ſionẽ fragilis deſiderij poſſidebã.
hanc eandẽ in honore ſanctificatio
nis et vera xp̄i dilectiõe poſſidebo.
Vna eſt mulier ſed cẽtuplũ creuit
meritũ caritatis. Si autẽ ⁊ ꝓ ire ac
furoris ꝑturbatione. iugẽ lenita
tem paciencie: ꝓ ſollicitudinis ac
diſtentionis angore ſecuritatis q̄
etem. ꝓ infructuoſa ſeculi huius pe
nalique triſticia ſalutaris triſticie
fructum: ꝓ vanitate leticie tẽporalis
gaudij ſpũalis appenderis vber
tatẽ ad horum affectuũ ꝯparationẽ
retributionem centuplã peruidebis
Et ſi vniuſcuiuſque vicij breui ac
lubrice voluptati cõtrariarũ virtu
tũ merita cõferantur centuplo hec
eẽ meliora multiplicata iocũditas
approbabit Cẽtenarius enĩ nume
rus de ſiniſtro transfertur ad dex
terã. Et licet eandẽ in ſupputatiõe
digitorũ figurã tenere videatur: ni
miũ tamen q̄ntitatis magnitudinẽ
ſuꝑcreſcit Fiet enĩ vt qui hedi for
mã gerere videbamur in ſiniſtra o
uis meritũ trãſlati ꝯſeq̄mur ad dex
terã Nũc ad q̄ntitatẽ carũ rerũ q̄s
ꝓ cõtemptu mũdi et aliorũ cõmo
dorum nobis in hoc ſeculo xp̄s ꝛſtitu
it transeamus p̄ſapue ſcd̄m euãgeliũ
marci ita dicẽtis Nemo eſt qui re
linq̄t domum aut fratres aut ſoro
res aut matrẽ aut filios aũ agros
propter me et propter euangeli
um: q̄ n̄ accipiat cẽties tantũ nũc
in tẽpore hoc. domos ⁊ fratres ⁊ ſoro
res et matrẽ et filios et agros cũ
ꝑſecutionibus et in futuro ſeculo vi
tã eternã. Cẽtuplã nãque fratrum
parentũ re recipiet q̄ntitatẽ: quiſ
patris vnius vl' matris ſeu filij ꝓ
xp̄i nomine caritate cõtẽpta ĩ om
niũ qui xp̄o deſeruiunt dilectionẽ
ſinceriſſimã trãſit ꝓ vno ſcilicet tot
inueniens patres fratreſ feruẽtio
re ac p̄ſtantiore ſibi affectione con
iunctos. Multiplicata eciã domo
rũ atque agrorum poſſeſſione ditabi
tur. quiſquis vna domo ꝓ xp̄i di
lectione reiecta. ĩnumera monacho
rũ habitacula tanq̄ ꝓpria poſſide
bit. in quacũque orbis ꝑte velut in
ſue domus iure ſuccedẽs. Quomo
do enĩ nõ centuplũ et ſi dñi noſtri
ſententie ſuꝑadicia aliquid fas eſt.
pluſ q̄ cẽtuplũ recipit. qui decẽ vl'
viginti ſeruorũ miniſteria infida ⁊
contũacia derelinquẽs. tot ingenuo
rũ ac nobiliũ ſpõtaneo fulcitur obſe
quio? Qd̄ ita eſſe eciã veſtris exꝑi
mẽtis ꝓbare potuiſtis: q̄ ſingulis
patribus matribuſ ac domibus de
relictis. qualibet mũdi partẽ fueritis
ĩgreſſi patres matres fratreſ ĩnu
meros domos quoque et agros ſer
uoſ fideliſſimos abſ vllo ſollicitu
dinis labore cõquiritis. q̄ vos vt
ꝓprios dominos ſubmiſſe ſuſcipiũt
amplectũtur fouent venerantur offi
cijs Sed hij inquã ſancti miniſteri
o merito ac fiducialiter ꝑfruẽtur.
q̄ prius in ſeruitutẽ fraternitatis ſe
metipſos ſuaque omnia voluntaria
deuotione ſubdiderunt. Recipient

enim ſcd̄m ſententiā domini liberte
id qd̄ ipſi alijs īpēderūt . Qui e
nim hec humilitate ſincera cōſorti
bus ſuis ante nō detulerit: q̊mo
do deferri ſibi ab alijs patient ad
mittet. cū gnari ſe eoꝝ obſequijs
intelligat pocius ꝗ̄ foueri: qui ac
cipere ſtatū mauult ꝗ̄ repēdere fa
mulatū? Hec tamen omnia nō cū
remiſſa ſecuritate. nec cum inerti
oblectatione ꝑcipiat: ſꝫ ſecundum
verbū domini cū ꝑſecucionibus id
eſt cū preſſuris ſeculi huius. ac ſū
mis angoribus paſſionū. q̄a ſicut
ille ſapientiſſim9 conteſtatur. qui
ſanus et ſine dolore eſt. inegeſtate
erit. Regnū etenim celorū non de
ſides. nō remiſſi. non delicati. non
teneri. ſꝫ violenti diripiunt. Qui
ergo hij violenti ſunt? Nempe il
li qui non alijs ſꝫ voluptatib9 ſu
is p̄clarā inferunt violentiam.
qui direptione laudabili omni ſe p̄
ſentium rerum voluptate fraudan
tes. voce dominica egregij direpto
res ꝓnunciantur. et ꝑ huiuſcemo
di rapinam regnum celorum vio
lenter inuadūt. Regnum enim ce
lorum ſecūdum ſententiā domini
vim patitur . et violenti diripiūt
illud. Iſti ꝓfecto ſunt laudabiles
violenti: qui vim faciunt ꝑditioni
ſue. Homo enim vt ſcriptum eſt
in doloribus laborat ſibi . et vim
facit ꝑditioni ſue Perditio noſtra
eſt oblectatio vite p̄ſentis. ⁊ vt ex
preſſius dicam execucio deſiderio
rū voluptatumq; noſtrarū Quas

ſi q̄s ab anima ſua ſubtraxerit ac
mortificauerit . glorioſā ꝓfecto et
vtilem ꝑditionis ſue vim facit. ab
negans dūtaxat ei iocundiſſiās
voluntates. quas ꝑ ꝓphetam ſer
mo diuinus frequenter incuſat di
cens. Quia in diebus ieiunij veſ
tri inuenitur voluntas veſtra. Et
iterum Si auerteris a ſabbato pe
dem tuum facere voluntatem tuā
in die ſācto meo. et glorificaueris
eum dū nō facis vias tuas et nō
inuenitur voluntas tua vt non lo
quaris ſermonē Cui eciam quan
ta beatitudo ꝓmittatur. cōfeſtim ꝓ
pheta ſubiungit. Tūc inquit de
lectaberis ſuꝑ dominū. et ſuſtollā
te ſuꝑ altitudinē terre . et cibabo te
hereditate iacob patris tui. Os e
nim domini locutū eſt hec. Et idē
co domin9 noſter atq; ſaluator vt
nobis āputandarū voluntatū noſ
trarum formā traderet. nō veni in
quit facere voluntatem meā. ſꝫ vo
luntatem eius qui miſit me. Et
iterū. Non ſicut ego volo: ſꝫ ſicut
tu Quam ꝟtutem illi ſpecialiter
exercent. qui in cenobijs cōmoran
tes ſenioris reguntur imperio qui
nichil omnino arbitrio ſuo agunt
ſed voluntas eorum ex voluntate
pendet abbatis Poſtremo vt iam
diſputationis huius ſermo clauda
tur: nonne obſecro eciam in hoc
centuplam gratiam euidentiſſime
qui fideliter criſto deſeruiunt con
ſequuntur dum pro nomine eius
a ſummis principibus honorātur?

Ac licet ipſi humanã gloriã nõ re
quirant: venerabiles tamen eciã
in pſecutionũ anguſtijs iudicibus
cunctis ac poteſtatib9 fiunt. Quo
rũ vilitas eciã mediocrib9 forſitã
deſpicabilis eſſe potuiſſet: vel ꝓ
obſcuritate nataliũ vel ꝓ cõditioẽ
ſeruili. ſi in ſeculari cõuerſatione
manſiſſent Per xp̃i autem miliciã
am ignobilitatē nemo eſt auſus
cõtumeliam cõmouere. nemo ob
ſcuritatem generis audebit oppo
nere. quin pocius illis ipſis viliſſime
cõditionis obprobrijs quibus cõ
fundi et dehoneſtari ceteri ſolent:
xp̃i famuli glorioſius nobilitãtur
Quod euidentius in abbate iohã
ne qui ĩ illa heremo que lico op
pido adiacet cõmoratur poſſumus
approbarẽ Qui ꝑobſcuriſſimis ma
iorib9 natus ita pro xp̃i nomine
vniuerſo pene humano generi am
mirabilis factus eſt. vt eũ ipi quo
q3 rerum pſentium domini qui mũ
di huius atq3 imperij gubernacula
retinentes. eciam potentibus cunc
tis regibuſ3 terrori ſũt. velut domi
num venerarentur. et oracula eius
de tam longinquis regionibus ex
petentes. imperij ſui apicem et ſtatũ
ſalutis bellorumq3 ꝓuentus illi9
orationibus meritiſ3 cõmitterent.
Tali beatus abraham de illuſio
nis noſtre vel origine vel medela
diſputatioẽ diſſeruit: atq3 oculis
quodãmodo noſtris cogitationum
quas dyabolus auctor ingeſſerat
ꝓpalauit inſidias. noſ3 ad deſide

riũ verẽ mortificatiõis accẽdit. quo
eciam multos licet incompto hec
omnia ſermone digeſta ſint credi
mus inflãmandos Nam licet ſum
morũ patrũ flagrantiſſimos ſenſ9
tepida eloquij noſtri fauilla cõtexe
rit: plurimorũ tamen algorẽ qui
remotis verboꝝ cineribus viuaci
tatem latentium ſenſuum ſuſcitarẽ
voluerint. calefaciendũ putamus
Sed ad vos o ſancti fratres non
vtiq3 hunc ignem quem dominus
venit mittere in terram et quem
nimiũ ardere deſiderat ita ſpiritu
pſũptionis elatus emiſi. vt quaſi
feruentiſſimum ꝓpoſitum veſtrum
caloris huius adiectione ſuccende
rem. ſed vt magis vobis maior a
pud filios eſſet auctoritas. ſi id
qđ ipſi non mortuo verboꝝ ſono.
ſed viuo docetē exemplo eciam ſũ
moꝝ atq3 ãtiquiſſimorũ patrum
precepta cõfirment.Upereſt vt
me periculoſiſſima hacten9 temp
peſtate iactatum. nunc ad tutiſſi
mũ ſilẽcij portum ſpiritualis ora
cionum veſtrarũ aura comitetur

Expliciũt collationes ſanctorũ
patrum

(296 of 298) ff. (lacks first & last blanks, quite a misbound)

JC 10/88

14295